

BELMAS

EYFOR-XVII

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

DİJİTAL ÇAĞDA EĞİTİM
Education in the Digital Age

Antalya 2026

EYFOR 17

BİLDİRİ ÖZETLERİ

KİTABI

XVII. ULUSLARARASI EĞİTİM YÖNETİM FORUMU

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

11-15 Mayıs 2026 Antalya

E-ISBN: 978-625-92538.3.1

Kitap, EYFOR XVII'de sunumu yapılan bildirilerin özetleri olup özetlerin içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir. Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Eğitim Yöneticileri ve Uzmanları Derneği'ne (EYUDER) aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan, kitabın bütünü ya da bölümleri, kapak tasarımı, mekanik elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

1. Baskı: Mayıs 2026, Ankara

İmtiyaz Sahibi

EYUDER

Genel Yayın Yönetmeni

Doç. Dr. Adem ÇİLEK

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Güler KARAMAN

Dr. Gülten Türkan GÜRER

Dr. Halil Mesut BAYLAK

Dizgi ve Kapak Tasarım

Murat KOÇALI

İletişim

EĞİTİM YÖNETİCİLERİ VE UZMANLARI DERNEĞİ

İnternet: www.eyuder.org.tr

E.ileti: eyuder@gmail.com

İnternet: www.eyfor.org

E.ileti: forumeyfor@gmail.com

İÇİNDEKİLER

DÜZENLEME KURULU	20
ONURSAL BAŞKANLAR	20
DÜZENLEME KURULU BAŞKANLARI	20
EYFOR-17 AKADEMİK KOORDİNATÖRLER	20
DÜZENLEME VE BİLİM KURULU ÜYELERİ	20
EĞİTİMDE MESLEK ODASI MODELLERİ: GENERAL TEACHING COUNCIL (GTC) VE ONTARIO COLLEGE OF TEACHERS (OCT) ÜZERİNE BİR İNCELEME	24
MUZAFFER BARMAN, İSMAİL TOPÇU, ...	24
PİCASSO'NUN İZİNDE	26
ELİF BUSE ŞAHİNGÖZ.....	26
LİSE ÖĞRENCİLERİNİN “TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ”NE YÖNELİK FARKINDALIĞI (SİNOP İLİ ÖRNEĞİ) ..	27
AYTEN ÜNAL	27
BİR DÜNYA OYUNU: SAKLAMBACIN GELİŞİM ALANLARI ÜZERİNE FAYDALARI	28
ŞEHNAZ TİĞİZ AVŞAR.....	28
NÖRO-YAPAY ZEKÂ İLE ÖĞRENMENİN GİZLİ KODLARINI ÇÖZMEK: ÖĞRENCİ ZİHİN HARİTALARININ GERÇEK ZAMANDA OKUNMASI	29
BÜNYAMİN KIVILCIM, HASAN BOZUZA, ...	29
DİJİTAL KİMLİK OTOMASYONU: ALGORİTMİK DAVRANIŞ ÇIKTILARININ ÖĞRENME PERFORMANSINDA YARATTIĞI NÖRO-BİLİŞSEL BOZULMALAR	31
HASAN BORUZA, BÜNYAMİN KIVILCIM, ...	31
AKADEMİK KONGRELERİN ÖĞRETMENLERİN GELİŞİMLERİNE ETKİLERİ	33
ÖZGÜR MUTLU ÖZTÜRK	33
TURİZM VE OTELCİLİK ÖĞRETMENLERİNİN SEKTÖR DENEYİMLERİNİN EĞİTİME YANSIMALARI	35
TEMEL ÇALIK, AJDA COŞAR, SAVAŞ VARLIK, ...	35
FEN VE SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMA MAKALESİ ÖZETLERİNİN İNCELENMESİ: LU VD. (2021) TEMELİNDE HAREKET-ADIM ANALİZİ	37
EBRU BİLEN.....	37
OKULÖNCESİ EĞİTİMDE MİLLÎ DEĞERLER VE AİLENİN ROLÜ	39
FERDA KANAT	39
EĞİTİM YÖNETİMDE YENİ BİR KAVRAMI KONUŞUYOR OLMAK: TÜRKİYE BAĞLAMINDA ORTA DÜZEY LİDERLİK (MIDDLE LEADERSHIP) NEDİR, NE DEĞİLDİR?	41
NURAY ÖZGE SAĞBAŞ	41
METİN TEMELLİ YAKLAŞIM: İKİ MÜHENDİSLİK DİSİPLİNİNDEKİ AKADEMİK MAKALELERDE ANTİCİPATORY “İT” YAPILARININ KİŞİLERARASI ÜSTSÖYLEM İŞLEVLERİ	43
LEYLA CAN	43
LİSE ÖĞRENCİLERİNİN “YAPAY ZEKA” KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI (SİNOP İLİ ÖRNEĞİ)	44
HAKAN SÜZGÜN.....	44
GELENEKSEL YÖNETİCİLİKTE DÖNÜŞTÜRÜCÜ OKUL LİDERLİĞİNE: TÜRKİYE BAĞLAMINDA KURAMSAL BİR DEĞERLENDİRME	45
HİLAL DÜZGÜN	45
OYUNLAŞTIRILMIŞ DİJİTAL ORTAMDA OKUL FİZİK DERSİ ÖĞRETİMİNİN ÖZELLİKLERİ	46
ARUZHAN KADYRKUL.....	46

LİSEDE FİZİK ÖĞRETİMİNDE OYUNLAŞTIRMA TEKNOLOJİSİNİN KULLANIMININ PSİKOLOJİK VE PEDAGOJİK TEMELLERİ.....	48
ULMIRA ALKABAY.....	48
ETİK, KÜLTÜR VE EĞİTİM: KAZAK VE TÜRK EDEBİYATINDA SINERJİK ETKİLEŞİM	50
GULDEN TLEUBERDINA, GULNAZ BOKEN, BERDİBAY SHALABAY, OMİRGUL ZHUMAGULOVA, ...	50
DOĞADAN SANATA (MATERYALİM DOĞA).....	51
CENGİZ BOZ.....	51
TOHUMUN GERİ DÖNÜŞÜM YOLCULUĞU	52
HAYRİYE AYGEN , HAVVA BOYRAZ , ...	52
MATEMOJİ EVRENİMDE PRATİK DÖRT İŞLEM	53
MELEK AYLİN KIRCA	53
ATASÖZLERİYLE ÖĞRENİYORUM: İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ İÇİN OYUNLAŞTIRILMIŞ BİR EĞİTİM PROJESİ	54
ÖZDEN UĞUZ	54
YAPAY ZEKA İLE NİCEL VERİ ANALİZİ.....	55
MUSTAFA DEMİR.....	55
ÖĞRETMEN ÖZERKLİĞİNİN YORDAYICILARI OLARAK OKUL İKLİMİ VE OKUL MÜDÜRLERİNİN ÖĞRETİMSEL LİDERLİĞİ.....	57
CUMALİ BAŞTUĞ, SEVDA ERYILMAZ BAŞTUĞ, FEYZA GÜN	57
OKUL MÜDÜRLERİNİN PATERNALİST (BABACAN) LİDERLİK DAVRANIŞLARININ İŞ DOYUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞIN ARACI ROLÜ	58
MAZHAR ALTUĞ, ZÜHAL TOPCU	58
AKADEMİSYENLERİN YAŞADIĞI ÇATIŞMALAR VE ÇATIŞMALARLA BAŞA ÇIKMA YOLLARI.....	59
BAHAR YÜCE, SERVET ATİK.....	59
MATEMATİĞE UYARLANAN GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI SÜREÇLERİNDE YER ALAN PROSOSYAL DAVRANIŞLARIN İNCELENMESİ	61
ASLI NUR HODANCI, MİHRİBAN HACISALİHOĞLU KARADENİZ	61
FİZİK EĞİTİMİNDE STEM YAKLAŞIMIYLA ÖĞRENCİLERİN ESNEK BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ	63
SHAKHNOZA ABDURAKHMANOVA.....	63
GÜNEY KORE KÜLTÜRÜ'NÜN (HALLYU) TÜRK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL DEĞER VE BENLİK ALGILARI ÜZERİNDEKİ YANSIMALARI.....	65
AYŞEGÜL KARAKAYA ENÖN, AYÇA DEĞİRMEN, OSMAN PEKŞEN	65
YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ ÖĞRENME YAKLAŞIMLARININ EĞİTİMDE KULLANIMI: 2020–2026 YILLARI ARASI ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ	67
GÜLER KARAMAN	67
EĞİTİMDE LİDERLİK BAĞLAMINDA DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK VE EMPATİ: BİR LİTERATÜR TARAMASI.....	69
AMİNE ÖZİLHAN	69
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINDA YAPAY ZEKA ARAÇLARINI KULLANMA BECERİLERİ VE ÖĞRETMEN LİDERLİĞİ ALGILARI: ÖĞRETMEN EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	71
ZUHAL ARİFE KÜÇÜK	71
BÖLGESEL VE ULUSAL GÜVENLİĞİN TEORİK TEMELLERİ VE KARŞILIKLI BAĞLANTISI.....	73
MURTALİBOVA MALİKA MİRMAKSUDOVNA.....	73
TÜRK DİLLERİ – DOSTLUK VE KÜLTÜREL BİRLİĞİN KÖPRÜSÜ	74
DURDONA MADAMİNOVA.....	74
JOHN DEWEY VE TÜRKİYE'DEKİ MAARİF MODELİ: DENEYİMDEN UYGULAMAYA BİR KÖPRÜ	75
ELİF ÇAKI, GÜLNIHAL YILDIRIM, SU ERTÜRK	75

DİJİTAL MELEZLERİN YAPAY ZEKANIN YAKIN GELECEKTEKİ EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE ETKİSİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ.....	76
NAGİHAN TEPE, SEMİHA TANER	76
KAPSAYICI EĞİTİM SİSTEMİNDE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİME KATILIMI İLE İLGİLİ SORUNLARININ İNCELENMESİ : KIRKLARELİ ÖRNEĞİ	78
ŞAHİN DEĞER.....	78
YENİLİKÇİ ÖĞRENME ORTAMLARI BAĞLAMINDA YENİLİKÇİ SINIFLAR: NİTEL BİR DURUM ÇALIŞMASI.....	80
ERHAN DOLAPCI.....	80
HALK EĞİTİMİ MERKEZİ İŞ BİRLİĞİ İLE YÜRÜTÜLEN YAĞLI BOYA RESİM KURSUNUN, BAĞIMLILIKLA MÜCADELE EDEN BİREYLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	81
BİRCAN GÜLÇİN DELİKAYA	81
SANAL SINIFLARDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: LİSE ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN YABANCI DİL ÖĞRENİMİNE YÖNELİK TUTUMLARININ YÖNETİMSEL BİR DEĞERLENDİRMESİ	82
SU ERTÜRK, ZUHAL ARIFE KÜÇÜK	82
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE BİLİNÇLİ FARKINDALIK VE DUYGUSAL DÜZENLEME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ: BİR MÜDAHALE ÇALIŞMASI.....	83
GÖKHAN GÜÇER.....	83
OKUL TEMELLİ AKRAN ARABULUCULUĞU UYGULAMASININ AKRAN ÇATIŞMALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI	85
ABDULKADİR DİLEKÇİ.....	85
MATEMATİKSEL VE ŞİİRSEL.....	86
SELÇUK TÜTAK	86
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA STRATEJİK PAYDAŞ YÖNETİMİ: HAYATTA KALMA BECERİLERİ ODAKLI ÇOK KURUMLU BİR İŞ BİRLİĞİ MODELİ	87
DERYA PERİMCEK ERKİN	87
ÖZBEKİSTAN'DA SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ, BALIK EKOLOJİSİ VE TUZ GÖLLERİ.	88
KİM SVETLANA	88
İLETİŞİM GÜÇLÜĞÜ YAŞAYAN ÇOCUKLAR İÇİN DESTEKLEYİCİ BİR YAKLAŞIM: SİGNALONG İLETİŞİM YÖNTEMİ	89
GÖNÜL ERDOĞAN	89
SINIFIN ÖTESİNDE: BİR DEVLET OKULUNDA ÖĞRETMEN KÜLTÜRÜ, GÜÇ İLİŞKİLERİ VE KURUMSAL DİNAMİKLER.....	91
FATİH KATINÇ	91
FİZİKİ COĞRAFYADA YAPAY ZEKÂ KULLANIMI	93
HALİL MESUT BAYLAK, ALİ KÜÇÜKKÜRKÇÜ,.....	93
TÜRK DİLLERİ – DOSTLUK VE KÜLTÜREL BİRLİĞİN KÖPRÜSÜ	94
DİLORAM BABAJANOVA, DURDONA MADAMINOVA, ...	94
OKUL MÜDÜRLERİNİN ÖĞRETİMSEL LİDERLİK DAVRANIŞLARI İLE ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL KAYNAK VE ARAÇLARI KULLANABİLME ÖZ YETERLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	95
ADNAN MENDERES AYDIN	95
ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TELEFON KULLANIMININ AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI	96
NAGEHAN ÇINAR ÇAYLIOĞLU	96
AİLEDE VE EĞİTİMDE SEVGİNİN DİLİ	97
GAMZE BİLGİN	97
İLETİŞİMSİZLİKTEN ETKİLEŞİME: OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DESTEK EĞİTİMİNİN DÖNÜŞTÜRÜCÜ GÜCÜ.....	99

YASEMİN KATINÇ	99
HİKÂYENİ YAZ, ELEKTRONİK KİTABA DÖNÜŞTÜR VE AR/VR İLE YAŞAT!	100
İSMAİL HAKKI GÜVEN	100
FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİNDE BİLİŞSEL YÜK YÖNETİMİ VE ODAKLANMA: NÖRO-EĞİTİM TEMELLİ HAREKETLİ MOLALAR (BRAIN BREAKS) İÇİN BİR STRATEJİ ÖNERİSİ	102
BUKET GEVİŞ, HAKAN KILINÇARSLAN, ...	102
ÖĞRENCİLERDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ YORDAYICILARI: GÜNLÜK KULLANIM, ÇATIŞMA VE RUH SAĞLIĞINA DAYALI İKİNCİL VERİ ANALİZİ	103
SEVGİ GÖKTAŞ	103
SÜRE DEĞİL KULLANIM BİÇİMİ: PROBLEMLİ SOSYAL MEDYA KULLANIMI, PSİKOLOJİK SIKINTI VE UYKU SORUNLARININ KISMİ ARACILIĞI (İKİNCİL VERİ ANALİZİ)	104
SEVGİ GÖKTAŞ	104
GENÇLERİN ENERJİ İÇECEĞİ TÜKETİMİ VE SAĞLIK BİLİNCİ	105
FERYAL DELİKAYA	105
KİTAP KULÜBÜ ÇALIŞMASININ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIĞINA VE YAZMA BECERİLERİNE ETKİSİ	106
ELİF DİREK	106
GADGETLER ÇAĞINDA ÖĞRENCİLERİN BİYOLOJİ DERSİNE İLGI DUYMASINI SAĞLAMADAKİ SORUNLAR	107
LOLA EGAMBERDİYEVA	107
KISAS-I RABGŪZİ'NİN EDEBİ, SANATSAL VE İLMİ ÖZELLİKLERİ	108
NODİRA SADULLAYEVA, RANO ZARİPOVA, ...	108
GEREKTEĞİNDE HAYIR DİYEBİLİYORUM	109
SERAP ALPARSLAN	109
MESLEK LİSELERİNDE BECERİ EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERİN İSTİHDAM HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYLERİNE ETKİSİ	110
ABUZER AKIN.....	110
MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETİM YAKLAŞIMLARI İLE ÖĞRENCİLERİN MATEMATİK KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ	111
GÜLAY ERGENE AKIN	111
2004–2026 YILLARI ARASINDA MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI EĞİTİM KURUMLARINDA YÖNETİCİ GÖREVLENDİRME VE ATAMA POLİTİKALARININ YAPISAL DÖNÜŞÜMÜ	112
FATMA GÜNAYDIN, TUĞBA ÇAKIR, ...	112
ADIM ADIM TOKAT HARİTASI	114
ESRA CİNDORUK	114
ÇOCUK VE ERGENLERDE DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞUNDA İLAÇSIZ PSİKOTERAPİ YAKLAŞIMLARININ ETKİLİLİĞİ	115
FULYA TURAN	115
OKUL ÖNCESİ DÖNEM HİKÂYE KİTAPLARINDA İDEOLOJİK ÖRÜNTÜLER: MEB 365 GÜN ÖYKÜ SEÇKİSİ ÜZERİNE BİR ÇÖZÜMLEME	116
ELİF ÇETİN, AYHAN URAL, ...	116
OKUL ÖNCESİ FEN ÖĞRETİMİNDE STEM ENTEGRASYONU: ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE DAYALI BİR DURUM ÇALIŞMASI	118
SÜMEYYE ÖZTÜRK, FİLİZ YANKIN, ...	118
İZMİT ATATÜRK MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ BAHÇESİNDE KÜÇÜK ÖLÇEKLİ RÜZGÂR TÜRBİNİ UYGULAMASI VE EĞİTİM AMAÇLI KULLANIMI	119
NİDA ÖZÖN.....	119

CENNET AĞACINDAN ELDE EDİLEN MANYETİK BİYOKÖMÜR KOMPOZİTLERİN GİZLİ UÇAK TEKNOLOJİLERİNDE KULLANIMI	120
MELİKE DOĞMUŞ	120
EĞİTİMDE OYUNLAŞTIRMA YAKLAŞIMI: KURAMSAL BİR ANALİZ	121
GÜLCAN BEKEZ ESİN	121
DİJİTAL OYUN DİLİNE YÖNELİK SÖZLÜK ÇALIŞMASI: DİL FARKINDALIĞI VE EBEVEYN İLETİŞİMİ	123
FATMA NUR ÇOBAN	123
DİJİTAL ÇAĞDA LİDERLİK: OKUL MÜDÜRLERİNİN ROL DÖNÜŞÜMÜNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	124
KÖNÜL ABASLI	124
2022–2024 ÖĞRETMENLİK MESLEK KANUNU DÜZENLEMELERİNİN MERİTOKRASİ (LİYAKAT) BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	125
TUĞBA ÇAKIR	125
OKUL MÜDÜRLERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ: NİTEL BİR İNCELEME	126
YAŞAR DİLBER	126
OKUL YÖNETİCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK ÖZ YETERLİK ALGILARININ İNCELENMESİ	127
Ezgi GÜLMELİ AYMAZ	127
SELÇUKLU DEVLET AKLININ MİMARİ: SULTAN MELİKŞAH VE KURUMSAL İNŞA SÜRECİ	129
YUSUF YILMAZ	129
BİLSEM’LERDE KURUM KÜLTÜRÜNÜN ŞEKİLLENMESİNDE MÜDÜR YARDIMCILARININ ROLÜ: ÖĞRETMEN ALGILARINA DAYALI BİR NİTEL ARAŞTIRMA	130
DENİZ GÖRGÜLÜ	130
YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA MÜZİK EĞİTİMİNİN İNSANİ ÇEKİRDEĞİ: PSİKOLOJİK, ESTETİK VE KÜLTÜREL BOYUTUN KORUNMASINA YÖNELİK BİR EĞİTİM YÖNETİŞİMİ ÇERÇEVESİ	132
MUHSİN SARIKAYA	132
DİJİTAL ÇAĞDA KAPSAYICI MESLEKİ EĞİTİM: OTİZMLİ BİREYLERİN HAYVANCILIK SEKTÖRÜNE İSTİHDAMI ...	133
AYFER DAĞCE HAFIZOĞLU, ALPER ÖNENÇ, ...	133
EBEVEYNLERİN BİRİNCİL, İKİNCİL YETENEKLERİYLE ÖĞRENCİLERİN SINAV KAYGISI VE KARAR VERME STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.	135
ERGÜN TÜRKMEN, ARZU TÜRKMEN, ...	135
ALGORİTMİK DÜŞÜNMEYİ DESTEKLEYEN “AKIL ALTI” ADLI FİZİKSEL ZEKÂ OYUNUNUN ÖĞRETİM TASARIMI SÜRECİ VE ETKİLİLİĞİNİN İNCELENMESİ	137
EMİNE DOĞAN	137
EĞİTİM MÜFETTİŞ YARDIMCILARININ BEKLENTİLERİ İLE YAŞADIKLARI HAYAL KIRKLIKLARINA İLİŞKİN NİTEL BİR ARAŞTIRMA	138
NEVZAT ÖZTÜRK, HUZUR KURT, ...	138
ÖZBEKİSTAN’IN KONU TARİHİ: TOPLUMUN RUHSAL GELİŞİMINE KATKI	139
DİLARAM İNOYATOVA	139
ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKÂYA YÖNELİK ALGILARI: METAFORLAR VE ÖĞRENME DENEYİMLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR İNCELEME	140
MURAT ŞEYHOĞLU	140
HAREKET TEMELLİ İNGİLİZCE ÖĞRETİMİ: SPOR ORTAOKULU ÖĞRENCİLERİNİN DENEYİMLERİ VE ALGILARI ..	142
CENNET KAYA	142
SINIF DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINDA KELİME ÖĞRETİMİ: KELİME MÜZESİ GEZİSİ ÜZERİNE UYGULAMALI BİR DEĞERLENDİRME	144
FÜSUN KILIÇ	144

İNGİLİZCE ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOKKÜLTÜRLÜ ÖĞRETMEN YETERLİK DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI	145
R. ŞAMİL TATIK, HÜSEYİN ABALI	145
TÜRK DİLLİ HALKLARIN ORTAK DEĞERLERİ	147
SAYYORA TUYCHİYEVA	147
SAĞLIK EĞİTİM TEKNOLOJİLERİNDE İNOVASYON	148
GAMZE ŞAHİN, RIDVAN KARABULUT, ...	148
ÖZBEKİSTAN'IN ORTA ASYA ÜLKELERİYLE EĞİTİM ALANINDAKİ İŞBİRLİĞİ.....	149
SAYYORA ATADJANOVA.....	149
TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA 1. SINIF DÜZEYİNDE FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM UYGULAMALARININ ÖĞRENCİ MOTİVASYONU VE AKADEMİK ÇIKTILAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	150
KÜBRA FIRAT.....	150
DİJİTAL ÇAĞDA MASAL ÜRETİMİ	151
ÖZDEN COŞAR.....	151
ORTA ASYA DÜŞÜNÜRLERİNİN FELSEFİ ÖĞRETİLERİNDE PEDAGOJİK DEĞERLER SİSTEMİ	152
MAKSUDA SULTANOVNA KHAJİYEVA	152
ÇOCUKLARDA ESTETİK DÜŞÜNMENİN GELİŞİMİNİN PEDAGOJİK ÖNEMİ	153
GULSHAN VAFAQUL VAKHABOVA.....	153
SESSİZ STANDARTLAŞMA: YAPAY ZEKÂ İLE ETKİLEŞİM SÜRECİNDE ÖĞRETİM UYGULAMALARININ YENİDEN KONUMLANDIRILMASINA YÖNELİK FENOMENOLOJİK BİR İNCELEME	154
SERA ÖZTÜRK	154
NANOTEKNOLOJİ VE TRANSHÜMANİZM : İNSANLIĞIN GELECEĞİNDE ETİK VE VAROLUŞSAL TEHLİKELER.....	155
MELİKE DOĞMUŞ.....	155
ANNE SESİNDEN MASALLAR	156
TAMER KARAKAN	156
ÖĞRETMENLERİN TEKNOSTRES DÜZEYLERİ İLE MESLEKİ TÜKENMİŞLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖZNEL İYİ OLUŞUN ARACI ROLÜ	157
ŞÜKRÜ GÖKMEN AYGÜN, EMRE ER, ...	157
AHISKALI TÜRKLERİN ZORUNLU GÖÇÜ VE KÜLTÜR TARİHİ	159
SEVİL PİRİYEVA KARAMAN.....	159
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE OYUN DERSİNE YÖNELİK OYUN ALGILARININ İNCELENMESİ ..	160
ADEM YILDIZ, MEHMET ALI YILDIZ, OSMAN YILDIZ, TAMER KARAKAN,.....	160
MASALLARIN DİJİTAL ÇAĞDA ÇOCUKLARA ETKİSİ.....	161
BEHİYE YILDIZ.....	161
ORTAOKULLARDA GÖREV YAPAN OKUL YÖNETİCİLERİNİN LİDERLİK STİLLERİ İLE ÖĞRETMENLERİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ-ANKARA İLİ ÖRNEĞİ.....	162
BEGÜM KALDIRIM KAYALI, MEHMET KORKMAZ, ...	162
TÜRKİYE'DE İLKOKUL MATEMATİK ÖĞRETİM PROGRAMLARININ EVRİMİ: 2004, 2017 VE 2024 PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRMALI DOKÜMAN ANALİZİ	164
OSMAN YILDIZ, ADEM YILDIZ, TAMER KARAKAN, MEHMET ALI YILDIZ, ...	164
BİLSER'DEKİ MATEMATİK DERSİ İLE ÖRGÜN EĞİTİMDEKİ MATEMATİK DERSİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	165
MELİKE ÇETİNKAYA, ORHAN ÖZDEMİR, ...	165
BİLSER'DEKİ MATEMATİK DERSİ İLE ÖZEL EĞİTİM KURUMUNDAKİ MATEMATİK DERSİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	166
MELİKE ÇETİNKAYA, TUNAHAN BAŞARAN, ÇINAR ERTUĞRUL, YELDA PEHLİVAN,.....	166

BLOKZİNCİR, FİNANSAL TEKNOLOJİLER VE KRİPTO PARALAR	168
MEHMET ALI YILDIZ.....	168
OKUL YÖNETİCİLERİNİN TEKNOLOJİ LİDERLİĞİ ÖZ YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ	169
SELDA KARATAĞ	169
ÖRNEK ÇALIŞMADAN YOLA ÇIKILARAK MESLEKİ ORTAOKULLARIN AÇILMASINA YÖNELİK DEĞERLENDİRME 170	
SAMİYE MEYDAN	170
DEMOKRATİK BİR ÖĞRENME TOPLULUĞU İNŞA ETMEK: ÖĞRETMENİN LİDERLİK, REHBERLİK VE MODEL OLMA STRATEJİLERİ	172
HALİL POLAT	172
UNESCO DÜNYA MİRASI LİSTESİNDE YER ALAN ARSLANHANE CAMİİ'NDEKİ SÜSLEMELERDE GEOGEBRA İLE 8. SINIF GEOMETRİ ETKİNLİĞİ	173
ELİF ÜNAL, HALİME EREĞİZ, ...	173
KÜÇÜK ELLER BÜYÜK ÇARPAR	175
BURAK METİN	175
DİJİTAL ORMANDA YOLCULUK: OKUL ÖNCESİ VE İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ İÇİN OYUN TEMELLİ MEDYA OKURYAZARLIĞI UYGULAMASI	176
MERVE ARSLAN, ŞEYMA BERNA IRGIN, ...	176
'DOĞANIN UMUDU ÇOCUK VE EBEVEYNLERİ'	177
ERGÜZEL ÇİÇEK	177
ÖLÜ OZANLAR DERNEĞİ FİLMİNİN XY KURAMI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	178
R. ŞAMİL TATIK, NİLGÜN KAYIKCI	178
ÜRETKEN YAPAY ZEKA İLE DİNAMİK ÖĞRETMEN DERS ASİSTANI PROJESİ	179
AYTAÇ YILMAZ	179
OKUL MÜDÜRÜ DESTEĞİ İLE ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL ÖĞRETİM UYGULAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNİN ARACI ROLÜ	180
ASLI ÇETİNKAYA	180
GELENEKSEL SANATLARDA AKRAN TEMELLİ ÖĞRENME MODELİ İLE LİDERLİK VE ÖZGÜVEN GELİŞİMİ: TEZHİP ATÖLYESİ ÖRNEĞİ	182
ŞERİFE ÇELİK.....	182
"İMKANSIZ OLASILIK" FİLMİNİN KELEBEK ETKİSİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	183
R. ŞAMİL TATIK, BETÜL SALAN	183
"ENTRE LES MURS" (SINIF) FİLMİNİN POLİTİK TAKTİKLER AÇISINDAN İNCELENMESİ	184
R. ŞAMİL TATIK, ANIL KAŞ.....	184
YAPAY ZEKA ÇAĞINDA OKUL YÖNETİCİLERİNİN DEĞİŞEN ROLLERİ: SİSTEMATİK BİR DERLEME	185
ŞEYMA MOĞUL	185
OKUL MÜDÜRLERİNİN SAHİP OLDUKLARI RUHSAL LİDERLİK STİLLERİNİN KRİZ YÖNETİM BECERİLERİNE ETKİSİNİN ÖĞRETMENLERİN ALGILARINA GÖRE İNCELENMESİ	186
KADRIYE PASLI, TUBA AYDIN GÜNGÖR, ...	186
STEM EĞİTİMİNİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİNE ETKİSİ	187
EMEL AYDIN.....	187
OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU TANILI ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK SANAT TERAPİSİ TEMELLİ BİR EĞİTİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ	188
ÖZGÜL MUTLUER, ÇETİN MUTLUER, ...	188
OYUN TEMELLİ ÖĞRENME YAKLAŞIMININ İLKOKUL 2. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUDUĞUNU ANLAMA BECERİLERİ VE DERSE KATILIM DÜZEYLERİNE ETKİSİ	189
ÖMERCAN ŞENTÜRK	189

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN OKUL MÜDÜRLERİNİN ETİK LİDERLİK BECERİLERİ İLE İŞ YAŞAM KALİTESİNE İLİŞKİN ALGILARI	190
KEMAL KAYIKÇI, BÜŞRA GİZEM SERİN, ...	190
ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNU ARTIRMAYA YÖNELİK YÖNETİMSEL UYGULAMALAR: MUZAFFER BARIŞYURT İLKOKUL ÖRNEĞİ	192
ZEHRA GÜL KÖYÇÜ.....	192
İLKOKULDA SOMUT MATERYALLERLE MATEMATİK ÖĞRETİMİ.....	193
MEVLİDE YILDIRIM	193
DİKKAT VE BEYİN EGZERSİZLERİ TEMELLİ LEAD ENGLISH MODELİ İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE İNGİLİZCE ÖĞRETİMİ.....	194
SENEM ÖZKESKİN, İDRİS DEMİR, ...	194
OKUL YÖNETİCİLERİNİN FORMAL VE İNFORMAL ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ STRATEJİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ ...	195
ABDULLAH TALHA ALTUN, TUBA AYDIN GÜNGÖR, ...	195
EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE DİJİTAL ORTAMLARIN ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARINA YANSIMALARI.....	196
BERAT SEVİNÇ, TUBA AYDIN GÜNGÖR, ...	196
MEB OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINDA ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİNE YÖNELİK OYUN TEMELLİ ETKİNLİKLERİN İNCELEMESİ	197
DİNÇER BEKTAŞ.....	197
MEB OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI: OKUL ÖNCESİ OYUN TEMELLİ ETKİNLİKLERİN İNCELEMESİ	198
ELİF ARKALI , NUR SENEM KANDEMİR , MUSA ŞAMİL EREN , AYNUR ALTUN NALBANT , ...	198
EĞİTİM YÖNETİMİNDE LİDERLİK ÇALIŞMALARINA KARŞI BİR FREİREYEN OKUMA	199
NİLGÜN AYDOĞDU, AYHAN URAL, ...	199
DOĞRU HAMLE İLKADIM PROJESİ- MUZAFFER BARIŞYURT İLKOKULU ÖRNEĞİ	201
VEDAT SÖNMEZ , TUĞBA SARAÇOĞLU , ...	201
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL VE MEDYA OKURYAZARLIĞININ GELİŞTİRİLMESİ: BECERİ TEMELLİ BİR MÜDAHALE ÇALIŞMASI	202
GÖKÇEN BALAT , MİSRA KURKAZ SAY , ...	202
DİJİTAL ÖYKÜLEME İLE FİNANSAL OKURYAZARLIK: "AKILLI KUMBARANIN SIRRI"	203
NURCAN ÇALIŞKAN , GÜLŞAH KAÇAR , EMRULLAH YAŞA , NESLİHAN NAMLI , ÖZGÜR GÖKCAN , ...	203
YAŞAMIN İÇİNDEKİ PARÇALAR: KESİRLERLE BÜTÜNLEŞİYORUZ	205
MURAT ÇALIŞKAN , NURCAN ÇALIŞKAN , ...	205
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DİJİTAL HİKÂYE ANLATIMININ SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİME ETKİSİ.....	206
NUR KOÇ	206
İLKOKUL EĞİTİMİNDE HAYAL GÜCÜ GELİŞİMİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	207
GÜNEL MAMMADOVA	207
SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTSEL TOPRAKSIZ TARIM UYGULAMALARI – DİKEY SİSTEMLERDE ÇİLEK YETİŞTİRİCİLİĞİ	208
SEVİL PEKDEMİR BAYLAN	208
ALTERNATİF OKULLARDA KATILIMCI YÖNETİM MODELİ OLARAK SOSYOKRASİ: BBOM OKULLARI ÖRNEĞİ ..	210
HALE BETÜL AKINCI TANYILDIZ, EMRE ER, ...	210
MATEMATİK EĞİTİMİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ	212
HATİCE NUR YILDIZ KOCA.....	212
EĞİTİM SENDİKALARININ ÜLKELERARASI KONUMU: ÖĞRETMEN HAKLARI VE POLİTİKA SÜREÇLERİNDE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ	213
TEMEL ÇALIK, NİHAL ALBAYRAK, SAVAŞ VARLIK, ...	213

“SINIF DUVARLARININ ÖTESİNDE: ÖZEL EĞİTİM ALANINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIĞI GÖRÜNMEYEN ZORLUKLAR”	214
NUR DURMUŞ, SERHAT SEZEK, ...	214
AİLE KATILIMI VE BECERİ TEMELLİ ÖĞRENME KAPSAMINDA OKUL ÖNCESİNDE DİKİŞ ETKİNLİĞİ: BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ	216
SONARAY KÖSE	216
ÇOCUK EDEBİYATINDA DEĞERLER: LİTERATÜR ANALİZİ VE GÜNCEL EĞİLİMLER	217
EMİNE NUR AKDAĞ	217
“TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÇERÇEVESİNDE KÖK DEĞERLERİN OKUL VE OKUL DIŞI ORTAMLARDA KAZANDIRILMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR”	218
KÜBRA ONURLU	218
DİJİTAL EĞİTİMİN GEREKLİLİĞİ	219
EMİNE UYGUNER	219
ÖZEL EĞİTİMDE FİZİKSEL AKTİVİTE TEMELLİ MÜDAHALELERİN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI VE SOSYAL UYUM ÜZERİNE ETKİSİ	221
HAMZA ÖZBAL, ABDULLAH AFSİN ALBAYRAK, ...	221
ERKEN ÇOCUKLUKTA BABA KATILIMINI DESTEKLEYEN BİR EĞİTİM MODELİ: BADEP UYGULAMASI VE POZİTİF TUTUMLAR	223
FUNDA ÜNAL.....	223
ÖĞRETMENLERİN GÜNLÜK DERS SAATİ SAYISININ EĞİTİM KALİTESİNE ETKİSİ	224
ERCAN KÜÇÜKÖNER	224
ZİHNİN ESNEKLİĞİ, GELECEĞİN EĞİTİMİ: OYUN	225
BEYZA ÇARDAK, NURAY ZAN, AYŞE DAMLA ERTEKİN, ...	225
DERSLERDE YAPAY ZEKÂ KULLANIMI: ÖĞRETMENLERİN DENEYİMLERİ	226
NURAY ZAN	226
OKUL MÜDÜRLERİNDE ALGILANAN ÖZERKLİK, İŞ BİÇİMLENDİRME VE İŞ TATMİNİ: İŞLE BÜTÜNLEŞMENİN ARDIŞIK ROLÜ	227
HASAN KAVGACI, GÜLTEN TÜRKAN GÜRER, ADEM ÇİLEK, ...	227
GERİ DÖNÜŞEN ŞEHİR SAMSUN PROJESİ- MUZAFFER BARIŞYURT İLKOKULU ÖRNEĞİ	229
MENEKŞE SÖNMEZ, HİLAL PEKER, ...	229
ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL BAĞLILIK DÜZEYLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE FARKLILAŞMA DURUMLARININ İNCELENMESİ	230
ADEM AZRAK, GÖKÇE ÖZDEMİR, ...	230
AİLE KONULU SELÇUKLU SERAMİK MİNYATÜRLERİNDEN OLUŞAN SANAL MÜZENİN ÖĞRENCİLERİN TARİHSEL EMPATİ BECERİLERİNE ETKİSİ	231
ÖZLEM GÜLENÇ İĞDİ.....	231
OYUNLAŞTIRILMIŞ ORYANTİRİNG ETKİNLİĞİ İLE BİÇİMLENDİRİCİ ÖLÇME-DEĞERLENDİRME: İKİ PARÇALI GÖRSEL SORU SİSTEMİ UYGULAMASI	232
TUĞBA SAVAŞ	232
BARTIN BİLİM OKULU: DOĞADA KEŞFET, ÖĞREN, EĞLEN PROJESİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLİMSSEL SÜRECE YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ	233
MUHAMMED ALİ SAVAŞ.....	233
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ FEN VE DOĞA EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR LİTERATÜR TARAMASI	234
AYŞE GÜL.....	234
KUŞAKLAR ARASINI OYUNLA BAĞLIYORUZ; BİRLİKTE ÖĞRENİYORUZ	236
MİNE BUNSUZ, NESLİ KARABEY, ...	236

EĞİTİMDE DİJİTAL LİDERLİK: OKUL MÜDÜRLERİNİN HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYLERİ VE YENİLİKÇİ YÖNETİM UYGULAMALARI	237
ÜMRAN DEMİR	237
“TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÇERÇEVESİNDE KÖK DEĞERLERİN OKUL VE OKUL DIŞI ORTAMLARDA KAZANDIRILMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR”	238
KÜBRA ONURLU	238
ÖĞRETMENİN EBEVEYNLİK ROLÜ TEMSİLİNE İLİŞKİN ELEŞTİREL BİR ÇÖZÜMLEME: ÖĞRETMENLİĞİN FARKLI FORMLARI	239
ÖZGE TEMUÇİN, AYHAN URAL, ...	239
EĞİTİMDE YÖNETİM MODELLERİ: KURAMSAL YAKLAŞIMLAR VE UYGULAMA YANSIMALARI	241
BURCU TORUN KARAKUŞ, FATİH KARAKUŞ, MURAT CANSIZ, ...	241
FEN YÖNELİMİNİN MOTİVASYONEL YORDAYICILARI: PISA 2022 TÜRKİYE ÖRNEKLEMİNDE MERAK VE GELİŞİM ZİHNİYETİ	243
FİLİZ BEZCİ	243
SINAV NOTLARININ ÖĞRETMEN MOTİVASYONU ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ	244
REZAN ERYILMAZ	244
ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL YETERLİKLERİ VE MESLEKİ EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM ALGILARINA İLİŞKİN MAKALELERİN İNCELENMESİ	245
DERYA SAMANCI, GÜLGÜN ALPAN, ...	245
YANGINLA MÜCADELE	246
EMİNE ATAŞ	246
GÖRÜNMEZ BECERİLERİN KEŞFİ: YAŞANTIDAN AKADEMİK BAŞARIYA BİR ETWİNNİNG YOLCULUĞU (GERÇEK HAYAT İÇİN GÖRÜNMEYEN BECERİLER)	247
AHMET ÖZKAN	247
DİJİTAL DÜNYANIN NEO-EKOLOJİK VE TOKSİK ÇOCUKLUKLARI: EĞİTİM SOSYOLOJİSİ PERSPEKTİFİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	248
SAYNUR ÖZKAN, FEVZİYE AYŞE BALCI KARABOĞA, ...	248
DEĞİŞİM İÇİN İKLİM ADALETİ: KÜRESEL SORUNLARA YEREL VE DİJİTAL ÇÖZÜMLER SUNAN BİR ERASMUS+/ETWİNNİNG PROJESİ	250
SAYNUR ÖZKAN	250
SORGULAMAYA DAYALI DENEYLERİN ELEŞTİREL DÜŞÜNMEYE KATKISI	251
CANSU SÖNMEZ	251
OYUN YOLUYLA PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ	253
MEHMET SELÇUK SÖNMEZ	253
KÜRESEL HEDEFLER İÇİN BİRLİKTE YÜRÜYELİM	254
HÜSEYİN GEZER	254
KOMPOSTLAMA YOLUYLA GIDA ATIKLARINI AZALTIKILMASI: DİJİTAL BİR YAKLAŞIM	256
TUĞBA ÇİÇEK	256
HİJYEN DEDEKTİFLERİ İLE DAHA TEMİZ GELECEK	257
BENGÜ UYSAL, BETÜL ÖZLEN ÇIRAK, RAMAZAN KELEŞ, ...	257
ÖZEL ÇOCUKLARDAN ÖZEL TOHUM TOPLARI	259
KIYMET SARAR	259
TÜRKİYE’DE OKUL YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRETMENLERİN YILMAZLIKLARI İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ: BİR BETİMSEL İÇERİK ANALİZİ	260
TUĞÇE ÖZDEMİR, FERUDUN SEZGİN, ...	260
STEM METERYALLERİNİN AKTİF KULLANIMINDA AİLE KATILIMI	262

SEMA ÖZEN ALTINSOY, ÖMER METİN, ...	262
ENDÜSTRİ 4.0 ÇAĞINDA ESP PROGRAMLARININ STRATEJİK YÖNETİMİ: ÖĞRETİMSSEL YENİLİKLERİN SİSTEMATİK BİR DERLEMESİ	264
MİHRİBAN ÖZGÜN	264
DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE HİBRİT EĞİTİM ORTAMLARINDA ÖĞRETİM LİDERLİĞİNİN ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ GELİŞİM ÖZ-YETERLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: YAPISAL EŞİTLİK MODELLEMESİ TEMELLİ BİR ANALİZ..	265
HAFİZE ÜNAL, MEHMET KORKMAZ, ...	265
AİLE SAĞLAMLIĞININ TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARIN DOYUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR YAPISAL EŞİTLİK MODELLEMESİ.....	266
ZEYNEP KIZIL, TANSU KARA	266
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE HİKİKOMORİ EĞİLİMİ: AKADEMİK KAYGI VE DİJİTAL KAÇIŞ DAVRANIŞLARI BAĞLAMINDA NİTEL BİR İNCELEME	267
ELİF KÖTÜĞ	267
HEGEL'İN OKUL YÖNETİCİLİĞİ DENEYİMİ ÜZERİNE BİR ÇÖZÜMLEME	268
EZGİ DİNÇ' AYHAN URAL,.....	268
TARİH EĞİTİMİNDE TÜRK-İSLAM ALİMLERİNİN MODEL ŞAHSİYET OLARAK ROLÜ	270
MELEK GÖKSU ERDEĞER.....	270
AZERBAJCAN YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA GENEL FELSEFE DERSİ ÇERÇEVESİNDE SOSYAL FELSEFENİN ÖĞRETİMİNİN TEORİK VE METODOLOJİK TEMELLERİ	272
GÜLNARE SEFEROVA	272
BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDE HESAP VEREBİLİRLİK MEKANİZMALARININ OKUL İKLİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN ALGILARINA YÖNELİK BİR İNCELEME	273
ZÜLEYHA ERTAN KANTOS, ONUR AĞAOĞLU, ...	273
MENTİMETER KULLANIMININ İNGİLİZCE DİLBİLGİSİ BAŞARISI VE YAZMA BECERİSİNE ETKİSİ	275
AYŞENUR TOPAL	275
ZEMBİLDEN DİJİTALE	276
MAHMUT ÜNAL.....	276
OKULLARDA YENİ DEĞER VE TUTUMLARIN, OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ	277
NURAY GÜÇER	277
K.G.JUNG'UN ÇALIŞMALARINI TEMELİNDE MİSTİSİZMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİNİN ÖĞRETİM ÖZELLİKLERİ ..	279
KAMALA PANAHOVA.....	279
MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE UYGULANAN BECERİ EĞİTİMİ SÜRECİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE İŞVEREN GÖRÜŞLERİ	281
RIFAT ÖZKAN, AYHAN URAL, ...	281
TÜRKİYE'DEKİ 2024 FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİM PROGRAMININ 2018 PROGRAMI İLE KARŞILAŞTIRMALI ELEŞTİREL BİR ANALİZİ.....	282
ŞAHİN AYVAZOĞLU, HÜSNA AYVAZOĞLU,.....	282
OKURYAZARLIK ÜZERİNE FREİREN BİR ÇÖZÜMLEME	284
TUBA TÜMEN TAŞTAN, AYHAN URAL, ...	284
KISA VİDEO İÇERİKLERİNİN ÇOCUKLARIN GELİŞİMİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN BİR ÇÖZÜMLEME	286
ÖZGE ÇALIŞKAN, AYHAN URAL, ...	286
GÖREVE YENİ BAŞLAYAN EĞİTİM MÜFETTİŞ YARDIMCILARININ YETERLİK ALGILARI VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN BELİRLENMESİ	288
NEVZAT ÖZTÜRK, HUZUR KURT	288
KAZANIM MERKEZLİ İLKOKUL STEM SETLERİ	289
NİHAT TAŞ.....	289

GÖRÜNMEZ SINIRLAR: EĞİTİM YÖNETİMİ LİTERATÜRÜNDE EPİSTEMİK ASİMETRİ VE BİLGİ ÜRETİM DİNAMİKLERİ.....	290
NURDAN ÖDEMİŞ KELEŞ.....	290
YÜKSEKÖĞRETİM DEĞERLENDİRME VE KALİTE GÜVENCESİ DURUM RAPORLARININ BOYLAMSAL ANALİZİ: ÜNİVERSİTELERDE PAYDAŞ KATILIMI	291
ZEYNEP BUMİN-SÜZEN, FERUDUN SEZGİN, ...	291
OKUL MÜDÜRLERİNİN DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK DAVRANIŞLARININ ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞINA ETKİSİ	293
BİROL KILIÇ, HİKMET ULUTAŞ, NACİYE BARBAROS, MURAT KARACA, ...	293
EĞİTİM YÖNETİMİNDE DİJİTAL LİDERLİK BECERİLERİNİN ÖĞRETMEN PERFORMANSI VE OKUL İKLİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	294
ESRA GEBEŞ, BİLSEN TOPAL, DURALI AKSU, PELİN EREN, SERDAR HALİS, ...	294
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN FARKLIlaştırILMIŞ ÖĞRETİM UYGULAMALARININ ÖĞRENCİ KATILIMI VE AKADEMİK BAŞARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	295
HALİL İBRAHİM KILIÇ, YUNUS EMRE SANLI, MEVLİDE YILDIRIM, ...	295
ONLINE EĞİTİMDE FEN BİLİMLERİ DERSİNİN AVANTAJLARI: KAVRAMSAL BİR MODEL VE PEDAGOJİK KAZANIMLAR	296
ESMA AYDIN	296
DİJİTAL OYUN TABANLI ÖĞRENMENİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARISINA VE MOTİVASYONUNA ETKİSİ.....	297
DENİZ BALA, MAHMUT ÇİTİRİK, GÜLBAHAR DİLEK ÖRENLİLİ, ...	297
YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ ÖĞRENMENİN İLKOKULDA OKUMA BECERİLERİNE ETKİSİ.....	298
EDİP ÖNGEN, MÜCAHİT ŞENCAN, SİNAN BUDAK, EMEL HALİS, ...	298
TÜRKİYE AZERBAJCAN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI VE EĞİTİMDE İŞ BİRLİĞİ ÇALIŞMALARININ SAHADAKİ YANSIMALARI	299
ÖZCAN TURAN, ENGİN GÖKYILDIZ, EMMA İBRAHİMOVA, ...	299
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNDE ÇEVRE BİLİNCİ KAZANDIRMADA TEKNOLOJİ DESTEKLİ YAKLAŞIMLAR	301
ŞEYMA BERNA İRGİN.....	301
GEZEĞEN KORUYUCULARI	302
ÜMİT ÖZŞERBETÇİ	302
VERGİ HUKUKUNDA KANUNİLİK İLKESİ.....	303
ZARİNA KOSHALİEVA.....	303
NE YAŞ NE ENGEL HAYAT EL ELE GÜZEL	304
NAZMİYE GÜÇLÜOĞULLARI	304
ONARICI ADALET KAVRAMI VE EĞİTİM YÖNETİMİNE YANSIMALARI ÜZERİNE KURAMSAL BİR ÇÖZÜMLEME	306
SILA İNCEAĞAÇ, FERUDUN SEZGİN, ...	306
EĞİTİMDE İZLEYİCİ / SEYİRCİ ETKİSİ OLGUSU: KAVRAMIN TARİHSEL SÜRECİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	307
ELİF TERTEMİZ ARAT, NEFİSE VARGELOĞLU, FERUDUN SEZGİN, ...	307
KURUM KÜLTÜRÜNÜN ÖRGÜTSEL ÇEVİKLİK VE OKULDA DİJİTAL YÖNETİM ÜZERİNDE ETKİLERİ	309
GİZEM AKTAŞ, HASAN ARSLAN, ...	309
OKUL YÖNETİCİLERİNİN YAPAY ZEKÂ ARAÇLARINA YÖNELİK TUTUMLARI	310
HÜSEYİN ÜNSAL.....	310
EĞİTİM YÖNETİMİNDE KADINLARIN KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR VE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ: NİTEL BİR ARAŞTIRMA.....	311
GONCAGÜL KILIÇ MEMİŞ, RAMAZAN ÖZKUL,.....	311
KAPSAYICI EĞİTİM VE ÖZEL EĞİTİM LİDERLİĞİ: ÖZGÜN TANIM, ORTAK BAĞLAM VE ANLAMLAR	312

BETÜL TÜRKÖĞLU BALI, FERUDUN SEZGİN,.....	312
GÖÇ BAĞLAMINDA OKUL LİDERLİĞİNDE EPİSTEMİK KÖRLÜK: ASİMİLASYONUN GÜNDELİK YENİDEN ÜRETİMİ	314
.....	314
BİRGÜL ULUTAŞ	314
OKUL YÖNETİCİLİĞİ YAKLAŞIMLARI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME	316
AYHAN URAL, HACER BAŞTÜRK, ...	316
DİJİTAL ÇAĞDA ÖĞRETMEN ROLÜNÜN DÖNÜŞÜMÜ: BİLGİ AKTARICILIĞINDAN REHBERLİĞE	318
DERYA KARATAŞ	318
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK EĞİTİMİNİN EKOPEDAGOJİK ÇERÇEVDE YENİDEN YAPILANDIRILMASI	319
KUTLUHAN BÜLBÜL, BİRGÜL ULUTAŞ, ...	319
SOSYAL MEDYANIN ÇOCUK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	320
MOKHICHEKHRA BAKHRİLLAYEVA.....	320
AKRAN İLİŞKİLERİNİ GÜÇLENDİRMEYE YÖNELİK ÇOK BİLEŞENLİ BİR PROGRAM: 4 HAFTALIK SINIF REHBERLİĞİ UYGULAMASI	321
BUŞRA ERDİK, KÜBRA DAĞ, EKREM ÇELİK, SÜLEYMAN CEYLAN,.....	321
NATÜRALİST EĞİTİM BAĞLAMINDA HALK OYUNLARI: DOĞA TEMELLİ BİR ÖĞRENME DENEYİMİ	323
FATMA ALACA	323
OKULLARIN İKİZ DÖNÜŞÜMÜNÜN EĞİTİM VE UYGULAMALI DERSLERİN ANLATIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: NİTEL BİR DOKÜMAN ANALİZİ	324
MERVE GÜLTEPE	324
GELECEĞİ KORUMANIN İLK ADIMI: OKULLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜN İNŞASI	326
ŞULE DEMİR.....	326
ÖĞRETMENLERİN MESLEKTE KALMASINDA MOTİVASYON VE ALGILARIN ROLÜ: TÜRK ÜNİVERSİTELERİNDE GÖREV YAPAN İNGİLİZCE ÖĞRETİM GÖREVLİLERİ ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI	327
ÖMER FARUK AKGÜN	327
KAPSAYICI EĞİTİMDE KÜLTÜREL MİRASIN AKTARIMI: ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERLE YÜRÜTÜLEN ULUSLARARASI BİR UYGULAMA	328
GÜLCAN AKYÜREK	328
DOKTORA DERESESİNE SAHİP ÖĞRETMENLERİN OKUL TEMELLİ ARAŞTIRMA SÜREÇLERİNİN DÖNÜŞÜMÜNDEKİ ROLÜ: 3 YILLIK ULUSAL PROJE (GUP) BİLDİRİLERİNİN ANALİZİ	330
MEHTAP NAİLLİOĞLU KAYMAK	330
GELECEĞİN MESLEKLERİNE EĞİTİM SİSTEMİ HAZIR MI?	331
MERVE ÇELEBİ	331
STEM EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN BİLGİ VE GÖRÜŞLERİ: FENOMENOLOJİK BİR İNCELEME	332
AHMET AŞKAR, MÜSADE KARAGÖZ, DERYA TEKİN, SELDA PARLAKOĞLU, ...	332
HAREZMİ EĞİTİM MODELİ İLE İLKOKUL DÜZEYİNDE TEMİZLİK VE HİJYEN BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİ	334
FATMA SARICAN	334
YÜKSEKÖĞRETİMDE ARAŞTIRMA & GELİŞTİRME PERFORMANSININ BELİRLEYİCİLERİ: FSQCA İLE KÜRESEL ANALİZ	335
MUAMMER MARAL.....	335
İLETİŞİM ÇAĞINDA YAPAY ZEKÂ KAYNAKLI İÇERİKLERİN AYIRT EDİLEBİLİRLİĞİ VE DİJİTAL MEDYA OKURYAZARLIĞI	336
GÖKTUĞHAN ŞENTÜRK.....	336
TIP VE EĞİTİMDE MESLEKİ EĞİTİMİN ÖNEMİ	337
RƏSMİYYƏ ƏHMƏDOVA, JALƏ MİRSAAB, SƏDAQƏT RƏHİMOVA, YAŞAR İBADOV, ƏDALƏT MURADOV, ...	337

İNGİLİZ DİLİNDE DOĞRU BİLİNER YANLIŞLAR	339
ƏLİBƏYOVA ZİNYƏT ŞƏRİF QIZI	339
ULUSLARARASI TERÖRİZM, ULUS ÖTESİ SUÇLAR VE ULUSLARARASI HUKUK VE SİYASİ DURUM.....	341
HACI XALIQ BƏŞƏR, AFAQ CAHANGİRLİ, NATAVAN ƏFƏNDİYEVA, KƏRİMOVA ŞƏHLA, ...	341
EĞİTİM PAYDAŞLARININ GÖRÜŞLERİNƏ GÖRE EĞİTİMDE SKA PROJELERİNİN UYGULANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	343
SİNEM ARICA, ZEHRA ALTINAY, FAHRİYE ALTINAY, ...	343
YÖNETİCİ-LİDER GERİLİMİ EKSENİNDE OKUL MÜDÜR YARDIMCILARI: ORTA DÜZEY LİDERLİĞE TEORİK BİR BAKIŞ	344
YAKUP BATUHAN ARSLAN, FERUDUN SEZGİN, ...	344
ÇEVRESEL AKLIN YÜKSELİŞİ: YAPAY ZEKA ALGORİTMALARININ İNSAN YAŞAMI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	346
EMİNE BABAOĞLAN, EJDER ÇELİK, GÜNEŞ SALI, ...	346
OKUL ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİNLERİNDEKİ OKUL MÜDÜRÜ	348
EBRU KURTEL, NEDİME KARASEL, NESRİN GÖKŞAH, ...	348
YABANCI UYUKLU İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DUYGUSAL NİTELİKLERİNİ YÖNELİK ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	350
DİLA VURUR, YAREN KARAHASAN, ...	350
OKUL YÖNETİCİLERİNİN FİNANSAL KAYNAKLARIN SAĞLANMASI, DAĞITIMI VE KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: KKTC ÖRNEĞİ	351
İLKE ASLIM, NEDİME KARASEL, ...	351
RESFEBE: GÖRSEL OKUMA VE ANALİTİK DÜŞÜNME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE BİR ARAÇ.....	353
EMRİHAN YILDIRIM.....	353
YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ YABANCI DİL EĞİTİMİNDE ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ: KURAMSAL BİR ÇERÇEVE VE UYGULAMA ÖNERİLERİ	354
MERYEM MELİKE ARSLAN	354
ANADOLU ŞİİRİNİNE ELEŞTİREL PEDAGOJİ ALANI ÜZERİNDEN BAKMAK	355
DERYA TOSUNOĞLU, AYHAN URAL, ...	355
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE COĞRAFYA EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ	357
NEŞE AŞKAR.....	357
MESLEK LİSELERİNDE SOSYAL EMPATİ: ÖĞRETMENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ BAĞLAMINDA BİR İNCELEME.....	358
MURAT KOÇALI	358
OKUL YÖNETİCİLERİNİN LİDERLİK TÜRLERİNİN ÖĞRETMEN ALGILARI ÜZERİNDEN İNCELENMESİ.....	359
BULUŞ BAŞ	359
OKUL YÖNETİCİLERİNİN MESLEKİ GELİŞİM DÜZEYLERİNİN VE İHTİYAÇLARININ İNCELENMESİ	360
BÜŞRA KILIÇ	360
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İŞ DOYUMUNA ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: ZONGULDAK İLİ ÖRNEĞİ	361
ZEKAI KARAGÖZ.....	361
KELİMELERİN RİTMİK VE DUYGUSAL YOLCULUĞU: ŞİİRLE KALICI ÖĞRENME.....	362
AYNUR TAŞCIĞİL, ZÜMRA ATÇA, HATİCE BORÇAK, ...	362
TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN ÖRGÜTLENMESİ VE EĞİTİM SENDİKALARI ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN SİSTEMATİK İNCELEMESİ	363
MAHRİ BELLİYEVA, AYHAN URAL, ...	363
BAĞIMSIZLIK YILLARINDA ANDİCAN VİLAYETİ İLE TÜRKİYE ARASINDAKİ EKONOMİK VE YATIRIM İŞ BİRLİĞİNİN GELİŞİM EĞİLİMLERİ	364

SODIQOVA MUHABBAT SALIMOVNA.....	364
YENİLENEN ÖZBEKİSTAN'DA SENDİKA FAALİYETLERİNİN YENİ BİR AŞAMAYA YÜKSELİŞİ	365
AXMEDOV ABDULXAY TOSHTUXTAYEVİCH.....	365
EĞİTİMDE ÇOCUK YOKSULLUĞU	366
ÖZGÜR SEVGİ GÖKTAŞ.....	366
ULUSLARARASI İLİŞKİLER SİSTEMİNDE TÜRK KAĞANLIĞI	368
YUNUSOVA ZARİFAXON.....	368
KAZAKİSTAN'DA SULANAN ARAZİLERİN TARIMSAL AMAÇLI MODERN KULLANIMI: DURUM VE SORUNLAR .	369
BAİDAULETOVA GULNUR.....	369
EĞİTİM SÜRECİNİN LİDERİ OLARAK ÖĞRETMEN: ÖĞRETMEN-LİDERİN KİŞİSEL VE MESLEKİ NİTELİKLERİ.....	370
AKBAYAN KERİMBEKOVA , USMANOVA KHAFİZA DAVRANBEKOVNA ,.....	370
İŞ İLETİŞİMİNİN AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ: ÇOK DİLLİ YÖN	371
KHAFİZA USMANOVA , SEVİL PİRİYEVA KARAMAN , ...	371
YABANCI DİL EĞİTİMİNDE ÇEVİRİMİÇİ PLATFORMLARIN KULLANIMININ PEDAGOJİK ETKİLERİ: FIRSATLAR VE SINIRLAMALAR.....	372
ASSEL AUYELBEKOVA.....	372
MEDYA VE EDEBİ İLETİŞİM.....	373
BELGİBAYEVA GULNUR	373
İNGİLİZCE BAĞIMSIZ ÖĞRENME ÖĞRETİMİ VE ARAŞTIRMASININ KURAMSAL TEMELİ.....	374
DANA SULTANBEK	374
TEK EBEVEYNLİ AİLELERDE ÇOCUKLARDA AİLE DEĞERLERİNİN OLUŞUMU	375
ONGARKUL KOBLANOVA.....	375
EĞİTİMDE DİJİTALLEŞME VE DİJİTAL ÇAĞDA EĞİTİMİN DÖNÜŞÜMÜ	376
MURAT CANSIZ	376
KAPSAYICI EĞİTİMDE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK PEDAGOJİK VE PSİKOLOJİK DESTEK	377
KAİRAT İBRAGİM.....	377
ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNDE KUANTUM HESAPLAMANIN TEMELLERİNİN ÖĞRETİLMESİ YOLUYLA ÖĞRENCİLERİN KUANTUM OKURYAZARLIĞININ GELİŞTİRİLMESİ	378
UALİKHANOVA BAYAN SAPARBEKOVNA.....	378
BİRLEŞİK KRALLIK VE KAZAKİSTAN ARASINDA KARŞILAŞTIRMALI BİR PERSPEKTİF: DİLBİLİM EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂ VE YENİLİKÇİ PEDAGOJİK TEKNOLOJİLER	379
MYRZAKHANOVA GULZHAN.....	379
DİJİTAL EĞİTİM SÖYLEMİNDE ÇAĞRI İŞLEVİNİN SÖZLÜKSEL ARAÇLARI	380
GAİSHA RAMBERDİYEVA	380
MESLEKİ EĞİTİM VE ÇOCUK HAKLARI: KOORDİNATÖR ÖĞRETMEN VE MEZUN DENEYİMLERİNE DAYALI BİR FENEMONOLOJİK ANALİZ	381
ZEHRA BAHADIR , BİRGÜL ULUTAŞ , ...	381
TELEDERMATOLOJİDE TELETİP UYGULAMALARI: MEGAKENTLERDE PSORİAZİSLİ HASTALARIN YÖNETİMİNİN OPTİMİZASYONU.....	383
KENZHEBAEVA BİBİGUL USMANOVNA , BAYMURATOVA M.A., KALMAHANOV S.B., ...	383
ARAL GÖLÜ VE SORUNLARI	384
DİLAROM YORMATOVA , KH.S. KHUSHVAKTOVA , ...	384
KISAS-I RABGŪZİ'NİN AYIRT EDİCİ EDEBİ, SANATSAL VE İLMİ ÖZELLİKLERİ	385
RANOJON ZARIPOVA , NODİRA SADULLAYEVA , ...	385

KKTC MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN UYGULANAN KADEMELİ MERKEZİ SINAV SİSTEMİ ÜZERİNDEN EĞİTİM EŞİTSİZLİĞİ VE AKADEMİK BAŞARI ANALİZİ (2025)	386
NAZMIYE HAZAR.....	386
ÖĞRETMEN MESLEKİ PERFORMANSINI ÖLÇMEK: TÜRKİYE BAĞLAMINDA BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME VE DOĞRULAMA ÇALIŞMASI	387
SEVGİ YILDIZ, İBRAHİM KARAGÖL, TUNCAY ZORBA, ...	387
YÜKSEKÖĞRETİMDE GÖRÜNMEYEN POTANSİYEL: ÜSTÜN ZEKÂLI BİREYLERİN EĞİTİMİ İÇİN KARŞILAŞTIRMALI BİR POLİTİKA ANALİZİ VE TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER	388
CEREN ERSOY, TÜRKER KURT, ...	388
TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİNDE BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMININ İNCELENMESİ: BİR DOKÜMAN ANALİZİ	389
BURCU TORUN KARAKUŞ, ORHAN KARAMUSTAFAOĞLU, ...	389
İNÖVATİF TIP EĞİTİMİNDE PREVENTİF NÖROLOJİNİN ÖĞRETİMİ: GELECEĞİN HEKİMİNİ YETİŞTİRMEYE YÖNELİK ENTEGRE ULUSLARARASI MODEL	390
RAXMATOVA SANOBAR NİZAMOVNA, BAXRONOVA ZUBAYDA SAİDOVNA, PANOEVNA NİSO YULDOSHEVNA, QOSİMOVA NORJONA TAXİROVNA, RAZZAKOVA ABERABEGİM DİLŞHODOVNA, ...	390
İŞLEVSEL OKUMA TÜRLERİ: DİDAKTİK YÖN	391
OLGA ANDREEVNA STİÇEVA, ...	391
EDEBİ METNİN ANALİZİNE DİL-KÜLTÜREL YAKLAŞIM	392
MARİNA SHINGAREVA	392
YÜKSEK ÖĞRENİMLİ BİR UZMANIN EĞİTİMİNDE DİDAKTİK BİR İLKE OLARAK ENTEGRASYON	394
GÜLJAN TOKMURATOVNA MAMBETOVA	394
ÖĞRETİMDE FARKLI YAKLAŞIMLAR	395
MADİNA SEMBEKOVNA SYZDYKOVA, MADİNA KAMİTJANOVNA PULATOVA, ...	395
OKUL MÜDÜRLERİNİN OKULLARIN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: NİTEL BİR DOKÜMAN ANALİZİ	396
HİKMET ULUTAŞ.....	396
İNTERNET KULLANIMI İLE MUTLULUK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	397
HANİFE BÜYÜK	397

DÜZENLEME KURULU

ONURSAL BAŞKANLAR

Prof. Dr. Ahmet Hamdi TOPAL
Kastamonu Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Mevlüt KARATAŞ
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Rektörü

Prof. Dr. Yılmaz CAN
Giresun Üniversitesi Rektörü

DÜZENLEME KURULU BAŞKANLARI

Prof. Dr. M. Nuri ÖNER
Çankırı Karatekin
Üniversitesi

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Giresun Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet KAÇAR
Kastamonu Üniversitesi

Doç. Dr. Adem ÇİLEK
EYUDER /Çankırı
Karatekin Üniversitesi

EYFOR-17 AKADEMİK KOORDİNATÖRLER

Prof. Dr. Temel ÇALIK
EYUDER

Prof. Dr. Feyzi ULUĞ
EYUDER

DÜZENLEME VE BİLİM KURULU ÜYELERİ

Ünvanı	Adı Soyadı	Kurumu
Prof. Dr.	Abdugappor KIRGIZBAEV KARİM JONOVİCH	Tashkent Devlet Üniversitesi
Prof. Dr.	Ahmet KAÇAR	Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr.	Alisher DONİYOROV	Taşkent Devlet Pedagoji Üniversitesi
Prof. Dr.	Aliya MAMBETALİNA	Gumilev Avrasya Milli Üniversitesi
Prof. Dr.	Azize Serap TUNCER	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Prof. Dr.	Baubek SOMJUREK	Gumilev Avrasya Milli Üniversitesi
Prof. Dr.	Cafer CAFEROVA	Azerbaycan Pedagoji Üniversitesi
Prof. Dr.	Cemalettin YILDIZ	Giresun Üniversitesi
Prof. Dr.	Dilorom BABAJANOVA	Özbekistan Devlet Dünya Dilleri Üniversitesi
Prof. Dr.	Dilorom YORMATOVA	Özbekistan Devlet Dünya Dilleri Üniversitesi
Prof. Dr.	Esra KABATAŞ MEMİŞ	Kastamonu Üniversitesi

Prof. Dr.	Gulzhan SUGİRBAYEVA	Kazakistan Pedagogical Üniversite
Prof. Dr.	Güven ÖZDEM	Giresun Üniversitesi
Prof. Dr.	Lütfü İNCİKABI	Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr.	M. Nuri ÖNER	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Prof. Dr.	Mihriban HACISALİHOĞLU KARADENİZ	Giresun Üniversitesi
Prof. Dr.	Mokhlaroy SOBIRJONOVA	Dünya Ekonomisi Ve Diploması Üniversitesi
Prof. Dr.	Müzeyyen ALTUNBAY	Giresun Üniversitesi
Prof. Dr.	Nuray ZAN	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Prof. Dr.	Telhat ÖZDOĞAN	Amasya Üniversitesi
Prof. Dr.	Tevfik UZUN	Giresun Üniversitesi
Prof.	Tony BUSH	İngiltere Nottingham Üniversitesi
Doç. Dr.	Adem ÇİLEK	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Doç. Dr.	Celal ASLAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr.	Ender BUĞDAY	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Doç. Dr.	Erol TOPAL	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr.	Gonca ULUDAĞ	Giresun Üniversitesi
Doç. Dr.	Gökhan UYANIK	Giresun Üniversitesi
Doç. Dr.	İbrahim ÇANKAYA	Uşak Üniversitesi
Doç. Dr.	Muhsin SARIKAYA	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr.	Mukaddes ÖRS	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr.	Nihan FEYMAN GÖK	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Doç. Dr.	R. Şamil TATIK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr.	Rahman ÇAKIR	Giresun Üniversitesi
Doç. Dr.	Rıza SALAR	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr.	Servet HALİ	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr.	Züleyha ERTAN KANTOS	MEB

Dr. Öğr. Üyesi	Çiğdem GÜNEŞ ÇİLEK	Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Çiğdem GÜNEŞ ÇİLEK	Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Dilek MENTEŞE KIRYAMAN	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Eray KARA	Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Erkin KIRYAMAN	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Filiz BEZCİ	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Gökçen Seyra ÇAKIR	Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Gökhan SAVAŞ	Bartın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Güler KARAMAN	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Gönül ERDOĞAN	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Melike GÜNBEY	Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Menekşe UYSAL SARAÇ	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Özden KARAGÖZ MIRÇIK	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Özge METİN	Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Selahattin TOPBAŞ	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	Ümran DEMİR	Alanya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr.	Fidan Güneş GÜRGÖR KILIÇ	İstanbul Kültür Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr.	Mine KAZANCI	Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr.	Zuhal Arife KÜÇÜK	Kastamonu Üniversitesi
Dr.	Bahar YAKUT ÖZEK	MEB
Dr.	Deniz GÖRGÜLÜ	MEB
Dr.	Dinçer BEKTAŞ	MEB
Dr.	Emel AYDIN	MEB
Dr.	Erhan DOLAPÇI	MEB
Dr.	Gülten Türkan GÜRER	MEB
Dr.	Halil Mesut BAYLAK	MEB

Dr.	Mehtap NAİLLİOĞLU KAYMAK	MEB
Dr.	Melike DOĞMUŞ	Ege Üniversitesi
Dr.	Melike ÇETİNKAYA	MEB
Dr.	Neşe AŞKAR	MEB
Dr.	Nurdan ÖDEMiŞ KELEŞ	Adnan Menderes Üniversitesi
Dr.	Özgül MUTLUER	MEB
Dr.	Özlem GÜLENÇ İĞDi	MEB
Dr.	Su ERTÜRK	MEB
Dr.	Tuğba ÇİÇEK	MEB
Dr.	Tuba AYDIN GÜNGÖR	Artvin Çoruh Üniversitesi
Dr.	Veysel Bilal ARSLANKARA	MEB
Dr. Öğrencisi	Ahmet AŞKAR	MEB
Dr. Öğrencisi	Aynur Altun NALBANT	Ankara Üniversitesi
Dr. Öğrencisi	Zeynep KIZIL	MEB

EĞİTİMDE MESLEK ODASI MODELLERİ: GENERAL TEACHING COUNCIL (GTC) VE ONTARIO COLLEGE OF TEACHERS (OCT) ÜZERİNE BİR İNCELEME

Muzaffer BARMAN¹, İsmail TOPÇU²,

ÖZET

Öğretmenlik mesleği, modern eğitim sistemlerinde yalnızca bilgi aktaran bir rolün ötesine geçmiş; toplumsal dönüşümün, etik değerlerin ve nitelikli öğrenme deneyimlerinin temel belirleyicisi hâline gelmiştir. Bu nedenle birçok ülke, öğretmenlik mesleğini düzenleyen ve mesleki standartları güvence altına alan kurumsal yapılara ihtiyaç duymuştur. Meslek odası niteliğindeki bu kurumlar, öğretmenlik mesleğini tıpkı hukuk ve tıp gibi profesyonel alanlarla benzer biçimde düzenleyerek; mesleki etik, yeterlikler, uygulama standartları, sertifikasyon ve disiplin süreçlerini bağımsız bir çerçeveye oturtmaktadır. Bu çalışmanın geniş özeti, söz konusu kurumsal modellerin iki örneği olan İngiltere General Teaching Council (GTC) ile Kanada Ontario College of Teachers (OCT) kurumlarını karşılaştırmalı olarak incelemekte; bu iki modelin tarihsel gelişimi, işleyişi, kurumsal özerkliği ve mesleğin profesyonelleşmesine katkılarını çok boyutlu bir perspektifle analiz etmektedir.

İngiltere’de 1998 yılında kurulan GTC, öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek ve ulusal düzeyde öğretmenlik mesleği için düzenleyici bir çatı oluşturmak amacıyla tasarlanmıştır. GTC; öğretmen kayıt sistemini yürütmüş, mesleki etik ilkeleri tanımlamış, ulusal öğretmen yeterliklerini belirlemiş ve disiplin süreçleriyle mesleğin standartlarını korumayı hedeflemiştir. Ancak GTC’nin bürokratik yapısının zamanla öğretmenler tarafından uzak ve işlevsiz bulunması, hükümet politikalarıyla yaşadığı uyumsuzluklar ve maliyet odaklı eleştiriler, 2012 yılında kurumun kapatılmasına yol açmıştır. Buna rağmen GTC’nin geliştirdiği standartlar, çağdaş öğretmen yeterliklerin oluşumunda temel referans noktası olarak varlığını sürdürmektedir. GTC’nin tarihsel deneyimi, öğretmenlik mesleğinin profesyonelleşmesinde güçlü bir kurumsal yapının gerekliliğini ortaya koyan önemli bir örnek niteliğindedir.

Ontario College of Teachers (OCT) ise 1996’dan bu yana faaliyetlerini sürdüren, yasal olarak özerk ve toplum adına öğretmenlik mesleğini düzenleme yetkisine sahip bir kurumdur. OCT’nin temel işlevi, öğretmenlik mesleğini kamu yararını önceleyen bir perspektifle denetlemek, nitelikli öğretimi güvence altına almak ve mesleğin etik temellerini güçlendirmektir. Kurum, öğretmen sertifikasyonunu yönetmekte; profesyonel standartları belirlemekte; mesleki gelişim politikalarını yönlendirmekte ve bağımsız disiplin süreçleriyle mesleğin itibarını korumaktadır. OCT’nin en önemli özelliği, hem öğretmenler hem de toplum nezdinde yüksek meşruiyete sahip olmasıdır. Bunun ardında, kurumun güçlü hukuki alt yapısı, özerk yönetim yapısı, öğretmenlerin karar alma süreçlerine sistematik katılımı ve şeffaf hesap verebilirlik mekanizmaları bulunmaktadır.

Bu iki kurumsal modelin karşılaştırılması, eğitimde meslek odası yaklaşımının etkili olabilmesi için gerekli koşulları açıkça göstermektedir. Öncelikle, mesleki özerklik ile kamu yararı arasındaki denge, kurumların sürdürülebilirliği açısından kritik bir faktördür. OCT bu dengeyi başarıyla kurarken, GTC’nin kamu politikaları ile yaşadığı gerilimler bu dengenin zayıf kaldığını göstermektedir. İkinci

¹ Öğretmen, Manisa, ras_45_89@hotmail.com

² Erzurum, topcu_isoc1453@msn.com

olarak, öğretmen katılımı meslek odalarının meşruiyetini belirleyen temel unsurlardan biridir. OCT’de öğretmen temsilinin güçlü olması, kurumun kabul görmesini sağlamış; buna karşılık GTC’nin öğretmenlerle sınırlı etkileşimi, kurumsal meşruiyetini zayıflatmıştır. Üçüncü olarak, mesleki etik ve yeterlik standartlarının bağımsız bir kurul tarafından belirlenmesi, öğretmenlik mesleğinin profesyonelleşmesini güvence altına alan en önemli mekanizmadır. OCT’nin bağımsız ve şeffaf yapısı bu açıdan güçlü bir model sunmaktadır.

Sonuç olarak, GTC ve OCT örnekleri birlikte değerlendirildiğinde, eğitimde meslek odası modelinin başarısı; kurumsal özerklik, öğretmen katılımı, hesap verebilirlik, şeffaflık ve bilimsel temelli mesleki standartların geliştirilmesine bağlıdır. GTC’nin kısa süreli deneyimi ve OCT’nin kalıcı kurumsal yapısı, öğretmenlik mesleğinin profesyonel çerçevede yeniden yapılandırılmasına dair önemli dersler sunmaktadır. Bu karşılaştırmalı analiz, eğitimde meslek örgütlenmelerinin geleceğine yönelik politik karar süreçlerine kuramsal ve pratik düzeyde katkı sağlayabilecek bir perspektif ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Meslek Odası, Öğretmen, Eğitim

ÖZET

Bu atölye, erken çocukluk eğitimi alanında çalışan okul öncesi onarımı , modern sanatın en etkili figürlerinden biri olan Pablo Picasso'nun vizyoner dünyasıyla buluşturmayı hedefliyor. Atölye, yaratıcı ifadeyi ve yaratıcılığı yeniden keşfetmeleri için ilham verici bir platform sunacaktır. Program, geleneksel anlayışın pedagojik uygulamalarına dönüştürülmesine odaklanmaktadır.

1. Hikâye Zamanı

Sürekli olarak Picasso'nun yaşamını, gelişimini ve farklı dönemlerini konu alan etkileşimli bir hikaye kitabı okunacaktır. Bu etkileşimli okuma, sadece biyografik bir süreç değil, aynı zamanda Mavi Dönem'den Pembe Dönem'e ve sonuçta analitik Kübizm'e uzanan dönüşümün ardındaki operasyonel felsefeyi de inceleyecektir. Bu kısımda Picasso'nun sanata bakış açısını, özellikle de Kübizm'e giden süreci ve çocuksu bir saflıkla dünyada olacak algıladığı anlamalarına yardımcı bir bağlam oluşturacaktır. Okul öncesi öğretmenleri, Picasso'nun basit çizgilere ve formlara olan geri dönüşünün, insanın güvenli yaratıcılığıyla nasıl bir paralellik gösterdiğini keşfedeceklerdir. Bu bağlama, çocukların gelişmeleri gelişim evrelerini daha iyi anlamalarına olanak tanıyacaktır. Picasso'nun ünlü sözü, “Her çocuğun bir sanatçısıdır; problemin büyümesinde nasıl sanatçı kalabileceği” bu bölümün ilkesinin rehberi olacaktır.

2. Sanatsal Keşif

Hikâyenin ardından öğretmenler, Picasso'nun sanatsal anlayışını— farklı bakış açılarını bozma, formları parçalama ve yeniden düzenleme —kullanarak kendi sanat ürünlerini hazırlamaya davet etme. Bu uygulamalı bölümde, kâğıt, boya, kolaj malzemeleri gibi çeşitli kullanımlar, Picasso'nun tekniklerini kullanarak kişisel deneyimler yapacaklardır . Özellikle bir nesnenin veya portrenin eş zamanlı farklı açılardan eklenmesine odaklanılacaktır. Katılımcılar, Picasso'nun bakış açısına bakmayı deneyimleyecek ve bu süreçte evrensel çabayı nasıl destekleyebileceklerine yönelik pratik yöntemler kazanacaklardır. Atölye sonunda, geliştiricilerin bu deneyimlerini okul öncesindeki sınıflara taşıyabilecekler, düşünme ve ifade etme becerilerini gerçekleştirmeye yönelik somut etkinlik örnekleri ile ayrılacaklar.

3. Temel Amaç ve Çıktılar

Bu atölyenin temel hedefi, geliştiricilerin sanatı bir basit araç olarak kullanmada cesaret vermek ve yaratıcılık sağlayan bir sınıf ortamı oluşturma yeteneğinin gelişmesidir. Atölye sonunda depolama, sanat tarihi bilgilerinin pedagojik araçlara dönüştürülmesi ve çocukların eleştirel düşünmesi kişisel eylemlerin desteklenmesi konusunda elde edilmeleri sağlanır.

Anahtar Kelimeler: *Oyun, Akran Öğrenimi, İşbirliği, Olumlu Okul Algısı*

³ Öğretmen, busemnsb@gmail.com

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN “TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ”NE YÖNELİK FARKINDALIĞI (SİNOP İLİ ÖRNEĞİ)

Ayten ÜNAL⁴,

ÖZET

21. yüzyılda eğitim, bireylerin bilgiye erişim hızının ve teknolojik olanakların artmasıyla birlikte büyük bir dönüşüm yaşamaktadır. Bu noktada 2024 yılında yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti'nin “Türkiye Yüzyılı” vizyonu kapsamında geliştirilen “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” eğitimde yenilikçi yaklaşımları ve çağdaş pedagoji uygulamalarını bir araya getirmeyi hedefleyen önemli bir girişimdir. Bu model, eğitimde eşitlik, bireysel yeteneklerin geliştirilmesi ve öğrenci merkezli yaklaşımların teşviki gibi birçok kritik unsuru kapsamaktadır. Çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli”ne yönelik farkındalıklarını ve bu modele ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Öğrencilerin model hakkındaki algıları, eğitim sistemindeki yeniliklerin kabul görmesi ve etkili bir şekilde uygulanması açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu amaç doğrultusunda uzman görüşü alınarak Google Forms üzerinden demografik bilgilerden ve üçlü Likert tipi sorulardan oluşan bir çevrimiçi anket hazırlanmıştır. İlgili yerlerden gerekli izinler alınarak anketin uygulanmasına karar verilmiştir. Çalışmanın örneklem grubunu Sinop ilinin farklı ilçelerinde öğrenim göre 9 ve 12. sınıf arası 452 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler, SPSS22 paket programı ile değerlendirilmiş ve çeşitli sorulara verilen yanıtlar üzerinden analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. İlk bulgulara göre “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” hakkında bilgilendirme eksikliğinin önemli bir mesele olduğu lise öğrencileri tarafından ortaya koyulmaktadır. Bununla birlikte, öğrencilerin eğitimde yenilik ve teknolojik gelişmeler konusundaki çoğunlukla olumsuz tutumları dikkat çekmektedir. Bu durum, modelin daha geniş bir kabul görmesi için etkili bir iletişim stratejisi benimsenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Sinop, Lise Öğrencileri, Farkındalık.

⁴ Dr., Sinop BİLSEM, ayten_nal@yahoo.com

BİR DÜNYA OYUNU: SAKLAMBACIN GELİŞİM ALANLARI ÜZERİNE FAYDALARIŞehnaz TIĞİZ AVŞAR⁵,**ÖZET**

En eski versiyonunun Antik Yunan'da 2000 sene önce oynandığı düşünülen saklambaç oyununun çocuklar üzerindeki bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimine faydaları incelenmiştir. Bu bildiri, geleneksel bir çocuk oyunu olan saklambaçın, çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişim alanlarına olan katkılarını eğitim bilimleri perspektifinden incelemeyi amaçlamaktadır. Oyun temelli öğrenme kuramları çerçevesinde değerlendirilen saklambaç, çocukların çevreyle etkileşimini artıran, iş birliği, dikkat, özdenetim ve empati becerilerini geliştiren bir etkinlik olarak ele alınmıştır. Çalışma, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın konusu, çalışmanın amacı ve önemi belirtilmiştir. İkinci bölümde kavramsal çerçeveye yer verilmiş, oyun kavramının tanımı, oyunun gelişim alanlarına katkısı ve saklambaç oyununun tarihi geçmişinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise yöntem ve konu ile ilgili araştırmalara kısaca yer verilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş; gözlem, alan notları ve literatür taraması yoluyla elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Dördüncü bölümde, saklambaç oyununun erken çocukluk döneminde tüm gelişim alanları üzerindeki katkılara ve ayrılık kaygısı üzerindeki olumlu etkiler ile ilgili bulgu, yorumlara ve tartışmaya değinilmiştir. Bulgular, saklambaç oyununun çocuklarda mekânsal farkındalık, problem çözme, hızlı karar verme ve sosyal etkileşim becerilerini desteklediğini; ayrıca duygusal dayanıklılık ve öz güven gelişimine katkı sağladığını göstermektedir. Çalışmanın beşinci ve son bölümünde ise sonuç ve öneriler kısmına yer verilmiştir. Sonuç olarak, saklambaç oyununun yalnızca bir eğlence aracı değil, aynı zamanda çocukların bütüncül gelişimini destekleyen kültürel temelli bir öğrenme deneyimi olduğu vurgulanmaktadır. Bu bulgular, oyun temelli öğrenme yaklaşımlarının eğitim programlarında daha fazla yer alması gerektiğini göstermektedir. Doküman analizi yoluyla elde edilen incelemenin ardından saklambaç oyununun erken çocukluk döneminde nesne sürekliliğinin/kalıcılığının artmasına, ayrılık kaygısının azaltılmasına, duygu kontrolünün sağlanmasına, kaba motor kaslarının ve koordinasyonun güçlenmesine olumlu yönde etkileri olduğu saptanmıştır. Bunların yanı sıra ayrılık kaygısına iyi geldiği, sosyal becerileri güçlendirdiği, denge ve çevikliği artırdığı ve çocuğun genel gelişimine katkısı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Oyun Temelli Öğrenme, Saklambaç, Gelişim*

⁵ Öğretmen, MEB, 1sehnaztigiz@gmail.com

NÖRO-YAPAY ZEKÂ İLE ÖĞRENMENİN GİZLİ KODLARINI ÇÖZMEK: ÖĞRENCİ ZİHİN HARİTALARININ GERÇEK ZAMANDA OKUNMASI

Bünyamin KIVILCIM⁶, Hasan BOZUZA⁷,

ÖZET

Geleneksel eğitim yaklaşımları, öğrencinin öğrenme sürecini çoğunlukla gözlemlenebilir davranışlar, öğretmen değerlendirmeleri ve sınav performansı üzerinden yorumlamaktadır. Ancak modern nörobilim, öğrenmenin dışarıdan görünen bu göstergelerin çok ötesinde, beynin derin katmanlarında saniyenin binde birinde gerçekleşen karmaşık bilişsel ve duygusal süreçlerle şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu çalışma, öğrenme süreçlerini görünür hale getirmek amacıyla nöroteknoloji ve yapay zekânın birleştiği Nöro-Yapay Zekâ (Neuro-AI) temelli bir model sunarak öğrencinin zihinsel durumunu gerçek zamanlı çözümlenmeyi ve öğrenmenin biyolojik temellerini eğitim uygulamalarıyla bütünleştirmeyi hedeflemektedir.

Araştırmada EEG tabanlı beyin dalgası sensörleri, bilişsel yük analiz algoritmaları, dikkat-duygu haritaları, sinyal işleme yöntemleri ve derin öğrenme modelleri birlikte kullanılmıştır. Böylece öğrencinin bir bilgiyi nasıl işlediği, hangi noktada zorlandığı, kavramlar arasında ne zaman bağlantı kurduğu veya bağlantıyı ne zaman kaybettiği milisaniyelik hassasiyetle belirlenmiştir. Nöroveri analizleri, yalnızca öğrencinin bilişsel süreçlerini değil, aynı zamanda duygusal durumlarını ve motivasyon dalgalanmalarını da yansıtan çok boyutlu bir öğrenme profili ortaya çıkarmıştır. Çalışma boyunca 112 öğrenci üzerinde sekiz farklı ders türünde 48.600 saniyelik beyin verisi toplanmış; öğrenmeyi kesintiye uğratan temel faktörlerin çoğunlukla konuya ilgisizlik değil, bilişsel gürültü, duygusal mikro stres, kavram çatışması ve zihinsel yorgunluk olduğu saptanmıştır.

Bulgular, öğrencilerin yaklaşık %72'sinde öğrenme kaybının bilişsel gürültü artışıyla başladığını; %61'inde kavrama sürecinden 8–12 saniye önce beyin aktivitesinin düşmeye başladığını göstermektedir. Yapay zekâ modelleri, öğrencinin “anlamlandırma penceresi”ni %86 doğrulukla tespit etmiş; öğrencinin hangi saniyede öğrenmeyi bıraktığını belirleyen yeni bir analiz yaklaşımı geliştirilmiştir. Ayrıca toplanan veriler, öğrenme sürecinin yalnızca bilişsel bir faaliyet olmadığını; duygu, motivasyon, stres tepkisi ve çevresel uyaranlar gibi çok sayıda değişkenin eşzamanlı etkisi altında geliştiğini göstermektedir. Bu bütünsel bakış açısıyla Neuro-AI sistemi, öğrencinin anlık öğrenme profilini bir “nöro-bilişsel harita” şeklinde ortaya koyarak öğretmenlere daha önce erişilemeyen türde bir içgörü sağlamaktadır.

Araştırmanın dikkat çekici sonuçlarından biri de, bazı öğrencilerin içerik düzeyinden bağımsız olarak yalnızca duygusal tetiklenme nedeniyle öğrenmeyi aniden durdurmasıdır. Bu durum, sınıf ortamında sıra dışı tepkilerin, dalgınlığın veya motivasyon kaybının çoğu zaman duygusal gerilimden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Nöro-AI modeli, bu tür anlık kırılmaları tespit ederek öğretmenin müdahale zamanlamasını optimize etmektedir.

⁶ Öğretmen, Ordu Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, bunyaminkivilcim@hotmail.com

⁷ Öğretmen, Ordu Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, hboruza@gmail.com

Bu veriler doğrultusunda geliştirilen “Neuro-AI Öğrenme Haritası”, öğrenmenin kişiye özel değil, doğrudan beynin işlem yapısına özel olarak düzenlenmesini mümkün kılmıştır. Sonuç olarak bu çalışma, geleceğin eğitim sisteminin nöroteknoloji ve yapay zekâ entegrasyonu ile yeniden şekilleneceğini, öğrenme tasarımı nın biyolojik gerçekliklerle uyumlu hale geldiğinde öğrencilerin bilişsel performansında radikal iyileşmeler sağlanacağını göstermektedir. Eğitim, tarih boyunca ilk kez öğrencinin zihnini gerçek zamanlı okuyabilen bilimsel araçlara kavuşmakta ve öğrenmenin doğası kökten yeniden tanımlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nöro-Yapay Zekâ, Öğrenme Analitiği, Bilişsel Gürültü, Yapay Zekâ

DİJİTAL KİMLİK OTOMASYONU: ALGORİTMİK DAVRANIŞ ÇIKTILARININ ÖĞRENME PERFORMANSINDA YARATTIĞI NÖRO-BİLİŞSEL BOZULMALAR

Hasan BORUZA⁸, Bünyamin KIVILCIM⁹,

ÖZET

Dijitalleşme çağında öğrencilerin kimlik algısı, sosyal medya platformlarının algoritmik karar mekanizmaları tarafından giderek daha fazla şekillendirilmektedir. Sosyal medya algoritmaları, kullanıcının geçmiş tercihlerini, etkileşim sürelerini, içerik duyarlılıklarını ve davranış örüntülerini analiz ederek bireye özgü bir “dijital kimlik otomasyonu” üretmektedir. Bu otomatik kimlik çıktıları; mükemmeliyet baskısı, sürekli görünür olma zorunluluğu, idealize edilmiş başarı kalıpları, yapay mutluluk imgeleri ve abartılı benlik sunumları üzerinden öğrencilerin gerçek kimlik algısı ile çatışmaktadır. Dijital platformların yarattığı bu kimlik baskısı, özellikle gelişim çağındaki öğrencilerde benlik bütünlüğünü bozarak akademik, duygusal ve sosyal alanlarda çok katmanlı bir kırılma üretmektedir. Bu çalışma, algoritmik davranış çıktılarının öğrenci kimliği üzerindeki nöro-bilişsel etkilerini incelemekte; kimlik çatışmasının dikkat, motivasyon, öğrenme döngüsü, duygu düzenleme ve bilişsel dayanıklılık üzerindeki çok yönlü bozulmalarını ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında 1.240 öğrencinin sosyal medya kullanım verileri, içerik etkileşim süreleri, takip davranışları, dijital tüketim alışkanlıkları, duygu-durum profilleri ve akademik performans çıktıları ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Sonuçlar, algoritmalar tarafından oluşturulan yapay kimlik çıktılarının öğrencilerde ciddi kimlik karmaşaları yarattığını göstermektedir. Bulgulara göre öğrencilerin %78’i sosyal medya algoritmalarının oluşturduğu “otomatik benlik profili” ile gerçek kişiliği arasında belirgin bir çatışma yaşamakta; %64’ü bu çatışma sonucunda görünmez depresyon belirtileri göstermektedir. Ayrıca algoritmik baskı arttıkça dikkat süresinin %36 oranında azaldığı, sınav kaygısının %41 oranında yükseldiği, içsel motivasyonun belirgin ölçüde düştüğü ve öğrenmeye katılımın kesintili hâle geldiği belirlenmiştir. Bu durum, öğrencinin yalnızca akademik başarısını değil, aynı zamanda özgüvenini, sosyal ilişkilerini ve öz-değer algısını da zayıflatmaktadır.

Dijital kimlik otomasyonu öğrencinin nörolojik süreçlerini de derinden etkilemektedir. Sürekli kıyaslanma döngüsü, beynin tehdit algısını artırarak amigdala aktivasyonunu yükseltmekte; bu durum prefrontal korteksin yürütücü işlevlerini baskılamaktadır. Böylece öğrencinin bilişsel kontrolü, planlama becerisi, dikkat sürdürme kapasitesi ve problem çözme mekanizmaları zayıflamakta; öğrenme performansı belirgin biçimde düşmektedir. Bulgular, bu nörolojik bozulmaların çoğu zaman öğretmenler tarafından fark edilmediğini ve eğitim ortamında “sessiz başarısızlık” olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Öğrenci sınıfta fiziksel olarak var olsa bile zihinsel olarak öğrenme sürecinden kopmaktadır.

Çalışma ayrıca, dijital kimlik baskısının uzun vadede kimlik yorgunluğu, duygusal tükenme, sosyal geri çekilme, yoğun öz-değer erozyonu ve kimlik bölünmesi gibi riskleri beraberinde getirdiğini ortaya koymaktadır. Bu sebeple dijital kimlik otomasyonu yalnızca bir teknoloji veya sosyal medya sorunu

⁸ Öğretmen, Ordu Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, hboruza@gmail.com

⁹ Öğretmen, Ordu Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, bunyaminkivilcim@hotmail.com

değil, aynı zamanda eğitim psikolojisi, nörobilim ve öğrenme bilimleri açısından kritik bir müdahale alanı hâline gelmiştir.

Sonuç olarak dijital kimlik otomasyonu, öğrencilerin bilişsel ve duygusal süreçlerini derinden etkileyen yeni bir nöro-psikolojik risk alanı oluşturmaktadır. Okullar ve eğitimciler, bu görünmez algoritmik baskıyı fark ederek öğrencilerde kimlik bütünlüğünü güçlendirecek “Benlik Denge Modeli”, dijital okuryazarlık eğitimleri, algoritma farkındalığı, duygu düzenleme stratejileri ve psikososyal destek mekanizmaları geliştirmelidir. Dijital çağın eğitim modeli, öğrencinin yalnızca akademik ihtiyaçlarına değil, aynı zamanda dijital kimlik baskısının oluşturduğu nöro-bilişsel yüklenmelere de yanıt verecek şekilde yeniden tasarlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Kimlik, Algoritmik Davranış, Nöro-Bilişsel Etki, Öğrenme Performansı,*

AKADEMİK KONGRELERİN ÖĞRETMENLERİN GELİŞİMLERİNE ETKİLERİÖzgür Mutlu ÖZTÜRK¹⁰,**ÖZET**

Mesleki gelişim, genel olarak bir meslekteki kişinin mesleki rolündeki gelişmesini ifade etmektedir. Bir mesleği yapan kişinin ortaya çıkan bilgi talebine bağlı olarak mesleki bilgi ve becerilerini geliştiren yaşam boyu süreç olarak tanımlanabilir. Yaşam boyu öğrenenler olarak öğretmenlerin kariyerleri boyunca farklı mesleki ihtiyaçları olabileceği rahatlıkla söylenebilir. Öğretmenlerin mesleki gelişimi de mesleki bilgi, beceri ve uygulamalarını çeşitli etkinliklerle geliştirdikleri süreç olarak adlandırılabilir. Mesleki gelişim, öğretmenlerin mesleki olarak gelişmesini sağlamak için yapılan planlanmış öğrenme fırsatlarını ve deneyimlerini içeren sistematik bir süreç olarak da tanımlanabilir. Dolayısıyla mesleki gelişim, öğretmenlerin mesleki bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirerek öğrencilerin daha iyi öğrenmesini sağlamayı amaçlayan süreçler ve etkinliklerdir şeklinde ifade edilebilir. Çünkü öğrenci başarısı öğretmenlerin etkililiğinin önemli bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Yeni bilgileri öğrenmek, tartışmak veya ortaya koymak, akademik çevre edinmek, bilgi alışverişinde bulunmak, bilimsel çalışmalar sunmak amacıyla kongreler düzenlenmektedir. Latince "Congress" den türetilen kongre kelimesi toplanma ve buluşma anlamına gelmektedir. Literatürde kongre kavramı ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Hiller (1996) göre kongre, hem bilgi vermek hem de bilgilenmek amacıyla yapılan aynı zamanda tartışmak gibi amaçlarla yapılan toplantılardır. Kongreler, bireylerin fikir alışverişinde bulunmak ya da bilgi edinmek amacıyla çağrılı olarak ulusal ve uluslararası düzeyde hazırlanan aynı veya farklı bir takım gruplardan oluşmaktadır. Katılımcılar bilgi ve deneyimlerini paylaşabilecekleri arkadaşlar, meslektaşlar veya insanlarla tanıştığı için kongrenin çok önemli bir sosyal rolü olduğu da söylenebilir.

Öğretmenler mesleki gelişimlerini artırmak amacıyla eğitim alanında düzenlenen kongrelere katılabilmektedir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığının 19/11/2019 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlarda Görev Yapan Personelin Bilimsel Toplantılara Katılım Yönergesini uygulamaya koyarak kongrelere katılımı teşvik etmeye çalıştığı söylenebilir.

Yapılan araştırmada kongrelere katılan öğretmenlerin görüşlerine göre akademik kongrelerin öğretmenlerin mesleki gelişimine olan etkileri incelenmeye değer bulunmuştur. Bu nedenle bu araştırmanın amacı akademik kongrelere katılan öğretmenlerin görüşlerine göre katıldıkları kongrelerin mesleki gelişimlerine olan etkilerini ortaya koymaktır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Veri toplama aracı olarak yapılandırılmamış görüşme formu kullanılacaktır. Araştırma verileri, araştırmaya dâhil edilecek olan akademik kongrelere katılmış olan öğretmenlerle yapılacak yüz yüze veya elektronik platformlar üzerinden görüşmeler ve bu görüşmelerin çözümlenmesi yoluyla toplanacaktır. Verilerin analizinde, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılacaktır. Dokümanlar içerik analizi, görüşmeler de betimsel analiz yöntemiyle çözümlenecektir.

¹⁰ Öğretmen, Zonguldak Ram, mutlaturk81@gmail.com

Araştırmada öğretmenlerin akademik kongrelere katılımıyla birlikte özellikle mesleki gelişim ve kişisel gelişim alanlarında kendilerini geliştirdiklerini vurguladıkları belirtilebilir. Mesleki Gelişim teması altında meslektaş öğrenmesi, alan bilgisini güncel tutma, farklı konularda çalışmalar görme konuları ilk sırada belirtilirken, kişisel gelişim teması altında sosyal çevre, meslektaşlık ağı ve nitelikli insanlarla tanışma konuları ilk sırada ifade edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Kongre, Öğretmen, Mesleki Gelişim, Gelişim

TURİZM VE OTELCİLİK ÖĞRETMENLERİNİN SEKTÖR DENEYİMLERİNİN EĞİTİME YANSIMALARI

Temel ÇALIK¹¹, Ajda COŞAR¹², Savaş VARLIK¹³,

ÖZET

Turizm ve otelcilik eğitimi, doğası gereği uygulamaya dayalı bir alan olup sektörle sürekli etkileşim içerisinde yürütülmesi gereken bir eğitim yapısına sahiptir. Bu alanda görev yapan öğretmenlerin mesleki yeterlikleri yalnızca pedagojik bilgi ve becerilerle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda sahip oldukları sektör deneyimleriyle de şekillenmektedir. Turizm sektörünün hızla değişen yapısı, hizmet standartları, müşteri beklentileri ve teknolojik gelişmeler, öğretim süreçlerinin güncel, gerçekçi ve uygulamaya dönük biçimde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin sektör deneyimlerinin eğitsel süreçlere nasıl yansıdığı önemli bir araştırma konusu olarak öne çıkmaktadır. Alan yazın incelendiğinde, turizm ve otelcilik eğitime yönelik çalışmaların büyük ölçüde öğrencilerin staj deneyimleri, mesleki beklentileri ve istihdam edilebilirlikleri üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Buna karşın, öğretmenlerin sektör deneyimlerinin öğretim süreçlerine, ders içeriklerine ve pedagojik uygulamalara yansımalarını bütüncül ve ampirik bir yaklaşımla ele alan araştırmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle öğretmenlerin sektör kökenli bilgi ve deneyimlerinin öğretim sürecine nasıl aktarıldığı, bu deneyimlerin öğretim kalitesine ve öğrenci öğrenmelerine ne ölçüde katkı sağladığına ilişkin ölçülebilir verilere dayalı çalışmaların yetersizliği, alanda önemli bir bilimsel boşluk oluşturmaktadır. Buradan hareketle, bu araştırmanın amacı, turizm ve otelcilik alanında görev yapan öğretmenlerin sektör deneyimlerinin eğitime yansımalarını belirlemek ve bu yansımaların öğretim sürecindeki rolünü ortaya koymaktır. Bu doğrultuda öğretmenlerin sektör deneyimlerini nasıl algıladıkları, bu deneyimleri ders içeriklerine ve öğretim uygulamalarına hangi yollarla aktardıkları ve söz konusu deneyimlerin mesleki eğitim kalitesi üzerindeki etkileri incelenecektir. Ayrıca, elde edilecek nitel bulgulara dayalı olarak geliştirilecek bir ölçme aracı aracılığıyla bu yansımaların nicel olarak değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Araştırma, karma yöntem araştırması çerçevesinde yürütülecek olup keşfedici sıralı desen kullanılacaktır. Bu desen doğrultusunda araştırmanın ilk aşamasında nitel, ikinci aşamasında ise nicel yöntemlerden yararlanılacaktır. Nitel aşamada, turizm ve otelcilik alanında görev yapan ve farklı düzeylerde sektör deneyimine sahip öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılacaktır. Bu görüşmeler aracılığıyla öğretmenlerin sektör deneyimlerine ilişkin algıları, bu deneyimlerin öğretim sürecine yansıtılma biçimleri ve karşılaşılan güçlükler derinlemesine incelenecektir. Elde edilecek veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenecek ve temalar oluşturulacaktır. Nicel aşamada, nitel bulgular temel alınarak turizm ve otelcilik öğretmenlerinin sektör deneyimlerinin eğitime yansımalarını ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirilecektir. Ölçek geliştirme sürecinde kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve güvenilirlik analizleri yapılacak; ardından ölçek daha geniş bir öğretmen grubuna uygulanacaktır. Nicel veriler uygun istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilecektir. Araştırma sonucunda, turizm ve otelcilik öğretmenlerinin sektör deneyimlerinin öğretim sürecine çok boyutlu biçimde yansıdığı yönünde

¹¹ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, temelc@gazi.edu.tr

¹² , Gazi Üniversitesi, ajda@tautatil.com.tr

¹³ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, savasvarlik@yahoo.com

bulgular elde edilmesi beklenmektedir. Sektör deneyimi yüksek olan öğretmenlerin derslerinde güncel sektör uygulamalarına daha fazla yer verdikleri, uygulamaya dayalı öğretim yöntemlerini daha etkin kullandıkları ve öğrencilerin mesleki farkındalıklarını artırmada daha etkili oldukları öngörülmektedir. Bununla birlikte, sektör deneyiminin pedagojik yeterliklerle desteklenmediği durumlarda öğretim sürecinde çeşitli sınırlılıkların ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Geliştirilecek ölçek aracılığıyla, sektör deneyiminin eğitime yansımalarını geçerli ve güvenilir biçimde ölçülebilen bir araç elde edilmesi ve bu alandaki bilimsel boşluğun önemli ölçüde giderilmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Sektör Deneyimi, Turizm Ve Otelcilik

FEN VE SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMA MAKALESİ ÖZETLERİNİN İNCELENMESİ: LU VD. (2021) TEMELİNDE HAREKET-ADIM ANALİZİ

Ebru BİLEN¹⁴,

ÖZET

Bu çalışma, fen ve sosyal bilim disiplinlerindeki araştırma makalesi özetlerinde retorik hareket-adım kalıplarını incelemektedir. Dört akademik alandan (fen bilimleri temsil eden Kimya Mühendisliği ve Fizik ile sosyal bilimleri temsil eden Psikoloji (duygu çalışmaları) ve Sosyoloji) 100 özet derlenmiştir. Her disiplinden 25 özet seçilmiştir. Analiz, disiplinler arası akademik yazımda retorik işlevleri sınıflandıran Lu, Yoon ve Kisselev (2021) tarafından önerilen hareket-adım çerçevesi kullanılarak yapılmıştır. Dilsel veriler AntConc 1.2.0 (Anthony, 2019) kullanılarak çıkarılmış ve daha sonra UAM Corpus Tool (sürüm 6.2) içinde etiketlenmiştir. Bulgular, özellikle sonuç odaklı ve metodolojik hamle adımlarının sıklığı ve dağılımında, hem ortak hem de disipline özgü retorik tercihleri ortaya koymaktadır. Çalışma, özellikle disipline duyarlı akademik yazım öğretiminde, İngilizceyi Özel Amaçlı Kullanım (ESP) için pedagojik çıkarımları vurgulamaktadır.

Araştırma makalesi özetleri, araştırma amaçlarının, yöntemlerinin ve bulgularının yoğunlaştırılmış temsilleri olarak akademik iletişimde çok önemli bir rol oynamaktadır. Söylem analizi alanındaki önceki çalışmalar, özet yapılarının epistemolojik ve metodolojik farklılıklar nedeniyle disiplinler arasında farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, retorik hamle adımı analizi, disiplinler geleneklerin akademik yazımı nasıl şekillendirdiğini ortaya çıkarmak için sistematik bir yaklaşım sunmaktadır.

Bu çalışma, Lu vd. (2021) tarafından geliştirilen çerçeveyi kullanarak, fen bilimleri ve sosyal bilimler disiplinlerinden özetlerdeki retorik hamle adımı kalıplarını karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, Kimya Mühendisliği, Fizik, Psikoloji ve Sosyoloji özetlerini inceleyerek disiplinler arası eğilimleri belirlemeyi ve bunların İngilizce Özel Amaçlı Öğretim (ESP) üzerindeki etkilerini tartışmayı amaçlamaktadır.

Kütüphane, uluslararası hakemli dergilerde yayınlanan 100 araştırma makalesi özetinden oluşmaktadır. Disiplinler şu şekilde gruplandırılmıştır:

Fen bilimleri: Kimya Mühendisliği, Fizik

Sosyal bilimler: Psikoloji (duygu odaklı çalışmalar), Sosyoloji

Her disiplinden 25 özet sunulmuştur. Analitik çerçeve, Lu, Yoon ve Kisselev'in (2021) üç aşamalı modeline ve ilgili adımlarına dayanmaktadır. Metinsel veriler ilk olarak AntConc 1.2.0 kullanılarak külliyat çıkarımı ve frekans analizi için işlenmiştir. Daha sonra, özetler önceden tanımlanmış aşama kategorilerine göre UAM Corpus Tool (sürüm 6.2) içinde manuel olarak etiketlenmiştir. Etiketlemeden sonra, disiplinler arasında istatistiksel karşılaştırmalar yapılmıştır.

Bulgular, 3. Adım - 5. Aşama (M3-S5: sonuçların açıklanması ve tartışılması)'nın dört disiplinin tamamında en sık kullanılan aşama olduğunu göstermektedir. Kimya Mühendisliği ve Fizik özetlerinde

¹⁴ Öğretmen, Aydınlikevler Anadolu Lisesi, Melikgazi, Kayseri, ebrubilen50@gmail.com

M3-S5 en belirgin şekilde görülmekte, bunu tanımlayıcı açıklama (M3-S3) ve yöntem özetleme (M3-S4a) ile ilgili aşamalar takip etmektedir. Bu örüntü, fen bilimleri özetlerinde ampirik açıklama, metodolojik kesinlik ve somut bulgulara güçlü bir vurgu yapıldığını göstermektedir.

Psikoloji (duygu çalışmaları) alanında, M3-S5 diğer disiplinlere kıyasla belirgin şekilde daha yüksek bir yüzdeyle en yüksek sıklıkta görülmekte ve sonuç yorumlamasına güçlü bir odaklanmayı göstermektedir. Sosyoloji özetlerinde de M3-S5 tercih edilmekle birlikte, 2. Adım - 1b Aşama (araştırma boşluğunu belirtme) ve 1. Adım - 1a Aşama (araştırma alanının merkeziliğini iddia etme) daha yüksek sıklıkta görülmektedir. Bu, sosyal bilimler araştırmasının tartışmacı ve problem odaklı doğasını yansıtmaktadır.

Ek olarak, Fizik özetlerinde M2-S1d'nin (araştırma geleneğini sürdürme) daha yüksek oranda kullanıldığı görülmektedir; bu da çalışmaları yerleşik teorik veya deneysel çerçevelere yerleştirme çabasını göstermektedir.

Aynı retorik hamleler ve adımlar tüm disiplinlerde görünse de, dağılımları ve göreceli önemleri önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Fen bilimleri özetleri, nicel araştırma gelenekleriyle uyumlu olarak daha çok betimleyici ve yöntem odaklı olma eğilimindedir. Buna karşılık, sosyal bilimler özetleri bağlandırmaya, araştırma boşluklarına ve sonuç yorumlamasına daha fazla önem vermektedir.

Bu bulgular, disipline özgü yazım kurallarının sadece stilistik değil, epistemolojik olarak da temellendiği argümanını desteklemektedir. Bu nedenle, genel akademik yazım eğitimi, çeşitli alanlarda çalışan yüksek lisans öğrencileri için yetersiz olabilir.

Çalışma, hamle-adım analizinin disipline özgü akademik yazım eğitimini nasıl bilgilendirebileceğini göstererek ESP'ye katkıda bulunmaktadır. Disipline özgü kurallara göre uyarlanmış retorik yapıların açık bir şekilde öğretilmesidir.

Anahtar Kelimeler: *Söylem Analizi, Araştırma Makalesi Özetleri, Retorik Hamleler, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, ESP*

OKULÖNCESİ EĞİTİMDE MİLLÎ DEĞERLER VE AİLENİN ROLÜ Ferda KANAT¹⁵,**ÖZET**

İnsanoğlunun dünyadaki varlığıyla yaşıt olgulardan biri olan kardeşlik, birlik beraberlik, akrabalık aynı zamanda onun hayatta üstlendiği roller arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Türk milletinin dayanışmacı, paylaşımcı, sosyal sorumluluk bilinci yüksek, karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı bir toplum yapısı özelliğini taşımasından ötürü sözlü kültür ürünlerinden efsaneler Okulöncesi Eğitim bireyin toplumsal, manevi birçok olgunun anlam kazandığı öğrenirken uygulama fırsatı bulunduğu eğitim hayatının ilk basamağı olduğu için var olan ve toplum olarak kabul görmüş önemsenmiş ve değer verilmiş tüm kavramların işlendiği yerdir. Bugünün küçüğü yarının anne ve babası düşüncesinden yolla çıkarak okulumuz da Ruh-i Badem projesi ve bu projenin ilk sayısı kitabımızı çıkardık. Proje tüm sınıflarımızda uygulanmaktadır. Projede her hafta bir değer işlenmekte ve bu işlenen değerlere uygun atölye çalışmaları yapılmaktadır. Amacımız çocuklara var olan değer yargılarımızı öğretirken kalıcılığını sağlamak ve hayatları boyunca yaşamlarına uygulamalarına rehberlik etmektir. AMAÇ: Değerler Eğitim çalışmaları, geleneksel sınıf eğitiminden farklı olarak, katılımcıların bağımsız düşüncelerini teşvik eder ve farklı perspektiflerden bakmalarını sağlar. Bu sayede bireyler, sadece bilgiyi ezberlemek yerine, konuları derinlemesine anlama fırsatı bulurlar. Okulöncesi eğitim, çevresini merak eden, öğrenmeye ve düşünmeye güdülenmiş çocuğun bu özelliklerini yönetme, teşvik etme ve geliştirme gibi çok önemli bir görevi üstlenmiştir Bu Projenin uygulanma amacı okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim ortamları Vatan, Millet, Kültür, Yaşam, Manevi Değerlerimiz, Örf Adet Gelenek Görenek kavramlarını atölyelerde bütüncül bir gelişim sağlanabilir mi? Temelde öğrencilerin küçük yaşta yaparak yaşayarak öğrenme bilinci kazandırılı bilincir mi? Okul öncesi eğitimde farklı öğrenme ortamlarının çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimine katkısı nelerdir? Bu amaç doğrultusunda araştırma sorularına cevap vermek için uygulanmıştır. BULGULAR: Projemizde bulgular değerlendirildiğinde gözlem not maddelerinden anlaşılan “Değerler Eğitimi Atölyesi çalışmaları uygulamaya dönüktü.” Öğretmenlerin atölyede aldıkları gözlem notlarına bakıldığında Proje de başarıyı destekleyen dokümanlar, kaynaklar yeterliydi.”, “Atölye çalışmasının fiziksel ortamı (sınıf, masa vb.) uygundu. Çalışma sırasında kullanılan materyaller yeterliydi.” Notları çıkmıştır. ÖNERİLER: Eğitim ortamları çocukların hem fiziksel hem de sosyal çevre deneyimlerinin gelişebildiği çevreler olarak düşünülebilir. Eğitim mekânının sahip olduğu fiziksel çevre koşulları en az sosyal çevre kadar önemlidir ve kullanıcıların yaşamını etkileyen temel faktörlerden biridir. Manevi Değerlerle tat ve kıvam buluyorum Atölyeleri yaparak-yaşayarak öğrenme ortamları sağladığı için okul öncesi dönem çocuklarının aktif olarak katılımını sağlamak. Çocuklarla tasarım odaklı düşünme; gözlemlene ve anlama ortamı yaratmak Okulöncesi eğitim sürecinde üstbilişsel becerilerin gelişimini sağlar Ailelerin eğitim öğretimin sadece sınıfta yapılmadığı ve farklı eğitim ortamları olduğunun gösterilmesi. Atölyelere belli aralıklarla dahil edilen Ebeveynlerin çocukları ile kaliteli vakit geçirmelerini sağlamak, Çocukların içindeki yaşadıkları dünyaya karşı sorumlulukları olduğunun farkına varmalarını sağlamak, adına okulöncesi eğitimde Milli duyguları yaşatmak adına atölyeler oluşturarak öğrenmeyi kalıcı hale getirdiği için sık sık bu tür etkinliklere yer vermek öğrenmenin kalıcılığı adına önem taşımaktadır. YÖNTEM: Manevi Değerlerle Atölye çalışmalarının çocuklar üzerindeki etkisini değerlendirmek adına «Atölye eğitimlerini değerlendirme» 68 veli 10 öğretmen gözlem notları sınıf

¹⁵ Öğretmen, Selçuklu/KONYA, ferdakanat@hotmail.com

ortamında yüz yüze okunmuştur. Katılımcılardan atölyelerin niteliğine, eğitmenin yeterliliğine, fiziksel ortama ve kullanılan materyallere dair gözlemediklerini belirtmeleri istenmiştir. Verilerin toplanması sırasında, açık uçlu soruların önemine vurgu yapılmıştırSONUÇ:Millî eğitim bakanlığına bağlı çalışan bağımsız anaokulu olarak Çocuklar için Değerler Eğitimi atölye sınıfı hazırlayarak 4 adet atölye alanı (Millet, Vatan, Büyüklerimiz, Gelenek ve Görenekler atölyesi drama etkinlikleri kapsamında öğrenci katılımına ve aktif yöntemlerin kullanımına vurgu: tartışma, araştırma, eleştirel detaylandırma ve eylem çalışmaları) ile renklendirilmiştir. Öğrenciler her gün yeni bir merak ve heyecanla okula geldiler. Eğlenirken öğrenmelerine rehberlik edildi. Çözüm üretme becerisi- Etkin iletişim kurma becerisi- Teknolojiyi etkin Kullanma -Araştırma- Yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri gelişmesi- ayrıca (Toprak-aidiyet duygusu-sahiplenme-benimseme) Öğretmenlerimiz mesleki açıdan kendilerinin farkına varıp eksiklerini tamamlayıp, daha çok ne yapabilir sorusunu kendilerine sormayı alışkanlık haline getirdiler. Veliler açısından ise bir devlet okulunda bu imkânları en ekonomik şekilde bulabilmenin memnuniyetini bizlere iletiler.ÖNERİ:Yaygınlaştırma çalışmaları kapsamında etkinliklerin haberleri okulların web sitelerinde, okul sosyal medya hesaplarında ve EBA haberlere yüklenmesi Velilere haber linkleri gönderilmesi bilgilendirme çalışmalarının yapılması

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi, Eğitim, Çocuk, Atölye, Öğretmen, Veliler, Değerler Eğitimi

EĞİTİM YÖNETİMDE YENİ BİR KAVRAMI KONUŞUYOR OLMAK: TÜRKİYE BAĞLAMINDA ORTA DÜZEY LİDERLİK (MIDDLE LEADERSHIP) NEDİR, NE DEĞİLDİR?

Nuray ÖZGE SAĞBAŞ¹⁶,

ÖZET

Orta düzey liderler (Middle leadership), görevleri resmi olarak tanımlanmış okul müdür yardımcısı, başöğretmen, danışman öğretmen ve zümre başkanı pozisyonunda olan öğretmenler olarak tanımlanır (Bryant ve Walker, 2022; Heng ve Marsh, 2009; Sayıcı ve Sincar, 2022). Orta düzey liderlerin bütçeleme, raporlama, insan kaynağının ve yönetsel işlerin örgütlemesi, sorun çözme, okul içinde bilgi akışını sağlama gibi yönetsel görevlerinin yanında (Bryant, 2018) öğretimin geliştirilmesine yönelik görevleri de bulunur (De Nobile vd., 2024; Lipscombe vd., 2021). Orta düzey liderler, okulun üst yöneticisi ile aldıkları kararları uygulamaya dönüştürürken (Fleming ve Amesbury, 2012; Shaked ve Schechter, 2016), okul müdürü ile öğretmenler arasındaki iletişimi sağlayan köprü görevini yerine getiren kişiler olarak görülürler (Grootenboer vd., 2014).

Okullarda karmaşayı önleyen süreçleri orta düzey liderler yürütür, öğretim ve öğrenmenin okul kaynakları ile yerine getirilmesini sağlayan idari işleri tamamlarlar. Ayrıca öğretmenlerin performansını ve öğrenci başarılarını artırmada olumlu etkiler yaratırlar (De Nobile ve Ridden, 2014). Orta düzey liderlik bağlamında uluslararası literatürde kullanılan bölüm başkanlığı, müfredat lideri, ders koordinatörlüğü (Gurr, 2019; Heng ve Marsh, 2009). Türk Eğitim Sistemi'nde temel eğitim ve ortaöğretim kademelerinde bulunmamaktadır. Araştırmalarda orta düzey liderliğin, etkili öğretim ve öğrenmenin merkezinde yer aldığı ve okul gelişimini özellikle öğretim ve öğrenme yoluyla etkileme potansiyeline sahip olduğu ifade edilmektedir (Harris, 1999; Gurr ve Drysdale, 2013). Araştırmalar, orta düzey liderlerin iş birlikli okul kültürünü destekleyerek öğretmen ve öğrenci gelişimine, öğretim uygulamalarının iyileştirilmesine ve akademik başarının artırılmasına katkı sağladığını ortaya koymaktadır (Gray vd., 2016; Zheng vd., 2018).

Türkiye'de her ne kadar aynı sınıflı okutan ya da aynı alan derslerini okutan öğretmenlerin kendi aralarında seçtikleri zümre başkanı (MEB, 2025) ile öğretmenlik mesleğine yeni başlayan kişilere rehberlik yapma üzere okul müdürü tarafından seçilen danışman öğretmen (MEB, 2022) olarak belirlenen kişileri orta düzey lider olarak kabul etmek mümkün gibi gözükse de (Sayıcı ve Sincar, 2022) zümre başkanı ve danışman öğretmenler orta düzey lider olarak kabul edilen müdür yardımcılarının koordinasyonunda görev yapmaktadırlar. Araştırmamızda Türk kültürel yapısına uygun olan orta düzey lider kavramı, üst düzey liderler ve öğretmenler arasında görev yapan, öğretim ve öğrenci öğrenimini olumlu yönde etkilemek için liderlik eden, hesap verebilir sorumluluklara sahip, devlet okullarına müdür yardımcısı olarak resmen atanmış liderler anlamında kullanılmıştır (De Nobile ve Ridden, 2014; Lipscombe vd., 2021).

Bu çalışmada Avustralya başta olmak üzere dünyada 1990'lı yıllardan beri araştırmalara konu olan orta düzey liderlik kavramı ele alınmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırma verilerinin temel kaynağı olarak çeşitli dokümanların sistematik biçimde toplanması, incelenmesi, sorgulanması ve çözümlenmesini içeren bilimsel bir

¹⁶ Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, nurayozgesagbas@hotmail.com

araştırma yöntemidir. Alan yazında bu yöntem çoğunlukla diğer araştırma yöntemlerini destekleyici nitelikte kullanılmakla birlikte, bağımsız bir araştırma yöntemi olarak da uygulanabilmektedir (Sak vd., 2021). Araştırma kapsamında orta düzey liderlik (middle leadership) başlığı altında yazılan makale, kitap bölümü ve raporlar incelenmiştir.

Analize devam edilmektedir. Sonuç ve tartişmalar; bulgulara göre yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul Müdürü, Orta Düzey Lider, Bölüm Başkanı, Başöğretmen

METİN TEMELLİ YAKLAŞIM: İKİ MÜHENDİSLİK DİSİPLİNİNDEKİ AKADEMİK MAKALELERDE ANTICIPATORY “İT” YAPILARININ KİŞİLERARASI ÜSTSÖYLEM İŞLEVLERİ

Leyla CAN¹⁷,

ÖZET

ÖzetHedge, tutum belirteçleri, vurgu belirteçleri ve atıf belirteçleri gibi çeşitli kişilerarası üstsöylem işlevlerini içerebilen anticipatory it (Türkçede öngörülü it olarak adlandırılabilir yapı), yazarların okuyucunun metni anlamasını ve metne katılımını artırmaya olanak tanıdığı için akademik söylemde yaygın olarak kullanılan bir unsurdur. Bu çalışma, inşaat ve elektronik mühendisliği alanlarında yayımlanmış makalelerde anticipatory it kalıplarının sıklığını ve işlevlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Veriler, AntCorGen metin oluşturma aracı kullanılarak elde edilmiş, AntConc ile analiz edilmiş ve ardından Hewings ve Hewings’in (2002) çerçeve tablosunda sunulduğu üzere kişilerarası işlevlerine göre sınıflandırılmıştır. Korpus, inşaat ve elektronik mühendisliği alanlarından seçilen toplam 1.000 araştırma makalesinden (her bir disiplinden 500’er adet) oluşmakta olup özet, giriş, metodoloji ile sonuç ve tartışma bölümlerini kapsamaktadır. Korpusun toplam büyüklüğü yaklaşık beş milyon token’dir. Mühendisliğin iki alt disiplinine ait makalelerin her bir bölümünde yer alan it-that yapılarının çeşitli kullanımları analiz edilmiştir. Çalışmanın bulguları, anticipatory it kullanımında hem disiplinler arasında hem de akademik makalelerin farklı bölümleri arasında benzerlikler ve farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca, yazarların anticipatory it yapılarını nesnellik aktarmak, fikirleri akademik bir üslupla ifade etmek ve kendilerini dışsallaştırılmış özneye göre konumlandırmak gibi farklı amaçlarla kullandıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmanın bulguları, mühendislik alanındaki akademik yazılarda farklı işlevlere sahip en sık kullanılan anticipatory it yapıları hakkında önemli bilgiler sunmakta ve bu olgunun daha derinlemesine anlaşılmasında mevcut literatüre katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anticipatory It, Kişilerarası Üstsöylem, Akademik Yazım, Mühendislik Araştırma Makaleleri, Korpus(Metin) Tabanlı Analiz

¹⁷ Öğretmen, Talas, Kayseri, canleylea@gmail.com

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN “YAPAY ZEKA” KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI (SİNOP İLİ ÖRNEĞİ)

Hakan SÜZGÜN¹⁸,

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin yapay zekâ kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymak ve bu algıları fenomenolojik yaklaşım temelinde analiz ederek kavramsal kategoriler altında sınıflandırmaktır. Çalışma, öğrencilerin yapay zekâyı nasıl anlamlandırdıklarını, hangi yönlerini ön plana çıkardıklarını ve bu algıların olumlu, olumsuz ya da çift yönlü yapısını belirlemeyi hedeflemektedir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseniyle yürütülmüştür. Çalışma grubunu 2025–2026 eğitim öğretim yılı I. döneminde Sinop Merkez ilçesinde öğrenim gören ve gönüllü olarak araştırmaya katılan 165 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Demografik bilgi formunu doldurup metafor oluşturulacak ifadeyi boş bırakan, metafor belirterek çünkü ifadesini tamamlamayan, ifadelerinde bir metafor ve gerekçe üretmeyen toplamda 13 öğrenci araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırmanın bulguları, 152 öğrenciden toplanan verilere dayanmaktadır. Veri toplama aracı olarak, öğrencilerin “Yapay zekâ ... gibidir/benzer. Çünkü ...” ifadesini tamamladıkları açık uçlu metafor formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin yapay zekâ kavramına ilişkin toplam 70 farklı metafor ürettikleri ve bu metaforların sekiz kavramsal kategori altında toplandığı belirlenmiştir. Bu kategoriler; bilgi kaynağı/bilgi deposu, insan benzeri/canlı bir varlık, eğitici/öğretici, yardımcı/destekleyici, yön gösterici/rehber, gelişen/büyüyen bir yapı, çift yönlü (iyi–kötü) bir güç ve tehlikeli/zararlı bir unsur olarak yapay zekâ şeklinde adlandırılmıştır. Bulgular, öğrencilerin yapay zekâyı ağırlıklı olarak bilgiye hızlı erişim sağlayan, öğrenmeyi destekleyen ve insan benzeri özellikler taşıyan bir yapı olarak algıladıklarını; bununla birlikte, etik sorunlar, bağımlılık ve öğrenme tembelliği gibi risklere de dikkat çektiklerini göstermektedir.

Sonuç olarak, lise öğrencilerinin yapay zekâyı ilişkin algılarının tek boyutlu olmadığı; yapay zekânın hem önemli bir öğrenme fırsatı hem de dikkatli kullanılması gereken bir teknoloji olarak değerlendirildiği ortaya konulmuştur. Araştırma, yapay zekâ okuryazarlığının geliştirilmesi ve yapay zekânın eğitimde bilinçli, etik ve dengeli kullanımına yönelik uygulamalara ışık tutması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yapay Zekâ, Metafor, Lise Öğrencileri, Fenomenoloji*

¹⁸ Öğretmen, Sinop, shakan57@hotmail.com

GELENEKSEL YÖNETİCİLİKTEN DÖNÜŞTÜRÜCÜ OKUL LİDERLİĞİNE: TÜRKİYE BAĞLAMINDA KURAMSAL BİR DEĞERLENDİRME

Hilal DÜZGÜN¹⁹,

ÖZET

Bu amaçla, eğitimde yönetimde okul yönetimi ele alarak, okul müdürlerinin geleneksel yönetim anlayışından aktarım okul yöneticilerine geçiş süreci kuramsal ve kurumsal bir etkileşimdir. Günümüzde eğitim kurumlarında, yalnızca akademik başarıyı yapılar olmaktan; öğrenmeyi merkeze alan, alır, kapsayıcı ve sürekli gelişim esas alan organizasyonlara dönüşmektedir. Bu dönüşüm süreci okul müdürlerinin rolleri de yeniden başlatılmaktadır.

Çalışmada, eğitim liderliği alanında öne çıkan dönüşümcü liderlik, dağıtılmış liderlik ve öğretimsel liderlik yaklaşımları kuramsal boyutlarıyla ele alınmakta; bu liderlik anlayışlarının okul yönetimine ve okul iklimine olan yansımaları tartışılmaktadır. Türkiye'deki merkezîyetçi eğitim sistemi, mevzuat temelli yönetsel sorumluluklar ve kültürel bağlam dikkate alınarak, okul müdürlerinin liderlik rollerinin nasıl şekillendiği kavramsal olarak analiz edilmektedir. Bu analiz, Türkiye bağlamına özgü sınırlılık ve fırsatları ortaya koyarken, uluslararası alanyazında kabul gören evrensel liderlik ilkeleriyle ilişkilendirilmektedir.

Kuramsal değerlendirme sonucunda, etkili okul liderliğinin; vizyon geliştirme, öğretmenlerin mesleki gelişimini destekleme, paydaş katılımını teşvik etme ve olumlu okul iklimi oluşturma gibi temel boyutlarla doğrudan ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Okul müdürlerinin yalnızca idari görevleri yerine getiren yöneticiler değil, aynı zamanda öğrenme süreçlerini yönlendiren eğitimsel liderler olarak konumlandırılmasının gerekliliği ön plana çıkarılmaktadır.

Bu bildiri, okul liderliğine ilişkin kuramsal perspektif sunarak, Türkiye bağlamından hareketle eğitimde liderlik tartışmalarına katkı sağlamayı ve uygulayıcılar ile politika yapımcılar için kavramsal bir farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde Liderlik, Okul Liderliği, Okul Müdürü, Dönüştürücü Liderlik, Eğitim Yönetimi, Türkiye Bağlamı

¹⁹ Öğretmen, Pembe Başyazıcıoğlu Anaokulu, Melikgazi, Kayseri, hilalbaydar119@gmail.com

ÖYUNLAŞTIRILMIŞ DİJİTAL ORTAMDA OKUL FİZİK DERSİ ÖĞRETİMİNİN ÖZELLİKLERİ

Aruzhan KADYRKUL²⁰,

ÖZET

özeti Giriş ve amaç: Mevcut küresel dijitalleşme süreci, eğitim sistemine yeni gereksinimler getirmekte, içerik ve öğretim yöntemlerinin modernleştirilmesini gerektirmektedir.iriş ve amaç: Mevcut küresel dijitalleşme süreci, eğitim sistemine yeni getirmekte, içerik ve öğretim yöntemlerinin modernleştirilmesini gerektirmektedir. Özellikle bir okul fiziği dersinin öğretilmesinde, geleneksel pedagojik yaklaşımların modern dijital teknolojilerle birleşimi, öğrencilerin konuya hakim olma verimliliğini artırmak için önemli bir koşuldur. Çalışmanın amacı, bir okul fiziği dersinin oyunlaştırılmış bir dijital ortamda öğretilmesinin özelliklerini belirlemek ve öğrencilerin öğrenme motivasyonu, bilişsel etkinliği ve konu eğitiminin kalitesi üzerindeki etkisini analiz etmektir.alışmanın amacı, bir okul fiziği dersinin oyunlaştırılmış bir dijital ortamda öğretilmesinin özelliklerini belirlemek ve öğrencilerin öğrenme motivasyonu, bilişsel alışmanın amacı, bir okul fiziği dersinin oyunlaştırılmış bir dijital ortamda öğretilmesinin özelliklerini belirlemek ve öğrencilerin öğrenme motivasyonu, bilişsel etkinliği ve konu eğitiminin kalitesi üzerindeki etkisini analiz etmektir. Gereç ve yöntem: Çalışma sırasında, fizik öğretiminde oyunlaştırmanın kullanımına ayrılmış yerli ve yabancı bilimsel makalelerin sistematik bir analizi yapılmıştır. Teorik analiz, Scopus, Web of Science, SpringerLink ve ScienceDirect gibi uluslararası bilimsel veritabanlarındaki yayınlar temelinde gerçekleştirildi. Literatürün analizi sonucunda, okul fiziği öğretiminde oyunlaştırılmış dijital ortamın, öğrencilerin bilişsel aktivitelerinin artmasına, eğitim sürecine olan ilgilerinin güçlendirilmesine ve fiziksel kavramların asimilasyon kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunduğu bulunmuştur.iteratürün analizi sonucunda, okul fiziği öğretiminde oyunlaştırılmış dijital ortamın, öğrencilerin bilişsel aktivitelerinin artmasına, eğitim sürecine olan ilgilerinin güçlendirilmesine ve fiziksel kavramların asimilasyon kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunduğu bulunmuştur. Ek olarak, çalışmanın bir parçası olarak, bir okul fiziği dersinin öğretilmesinde kullanılabilecek oyunlaştırılmış dijital platformların didaktik yetenekleri göz önünde bulunduruldu. Özellikle, oyun öğeleri ve birden fazla dil bilen dijital kaynakları giriş ile fiziksel olaylar, eğitim görevleri simüle eden İnteraktif Simülasyonlar yapıldı. Sonuçlar: pedagojik deney sırasında, deney ve kontrol grupları belirlenmiştirzellikle, oyun öğeleri ve birden fazla dil bilen dijital kaynakları giriş ile fiziksel olaylar, eğitim görevleri simüle eden İnteraktif Simülasyonlar yapıldı. Sonuçlar: pedagojik deney sırasında, deney ve kontrol grupları belirlenmiştir. Deney gruplarında, okul fiziği dersi, özellikle yazarın Kahoot, Quizizz,Genially, Wordwall, LearningApps ve diğer etkileşimli dijital araçları kullanan metodolojisi temelinde, oyunlaştırılmış bir dijital ortamda öğretildi. Kontrol gruplarında fizik dersleri geleneksel öğretim yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Deneyin sonuçları, oyunlaştırılmış bir dijital ortamda eğitilen öğrenciler tarafından eğitim materyalinin asimilasyon düzeyinde bir artış olduğunu gösterdi.ontrol gruplarında fizik dersleri geleneksel öğretim yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Deneyin sonuçları, oyunlaştırılmış bir dijital ortamda eğitilen öğrenciler tarafından eğitim materyalinin asimilasyon düzeyinde bir artış olduğunu gösterdi. Deney grubundaki öğrenciler, fizik yasalarını anlama, görevleri tamamlama ve ders sırasında aktif olma konularında kontrol grubuna göre anlamlı derecede daha iyi sonuçlar gösterdiler. Anketin sonuçları elde edilen

²⁰ , Molda Musa 52, arujan15102003.kz@icloud.com

verileri de doğruladı: öğrencilerin çoğunluğu oyunlaştırma unsurlarının fizik dersini daha ilginç ve erişilebilir hale getirdiğini ve dijital oyun biçimindeki görevlerin onları eğitim sürecine aktif olarak katılmaya motive ettiğini belirtti. nketin sonuçları elde edilen verileri de doğruladı: öğrencilerin çoğunluğu oyunlaştırma unsurlarının fizik dersini daha ilginç ve erişilebilir hale getirdiğini ve dijital oyun biçimindeki görevlerin onları eğitim sürecine aktif olarak katılmaya motive ettiğini belirtti. Tartışma ve sonuç: Sonuçlar, oyunlaştırılmış öğrenme yaklaşımlarının öğrencilerin öğrenme motivasyonunu artırmaya, fiziksel kavramların ve yasaların asimilasyon kalitesini artırmaya ve derse aktif katılımlarını sağlamaya katkıda bulunduğunu göstermiştir. Gamified dijital ortama etkin okul fizik dersi öğretiminde geleneksel yöntemler tamamlayan pedagojik bir araç olarak bu araştırmanın sonuçları gösteriyor. gamified dijital ortama etkin okul fizik dersi öğretiminde geleneksel yöntemler tamamlayan pedagojik bir araç olarak bu araştırmanın sonuçları gösteriyor.

Anahtar Kelimeler: *Oyunlaştırılmış Dijital Çevre, Okul Fiziği, Öğrenme Motivasyonu, Fizik Öğretme Yöntemleri, Dijital Eğitim Teknolojileri.*

LİSEDE FİZİK ÖĞRETİMİNDE OYUNLAŞTIRMA TEKNOLOJİSİNİN KULLANIMININ PSİKOLOJİK VE PEDAGOJİK TEMELLERİ

ULMIRA ALKABAY²¹,

ÖZET

Giriş ve amaç: Lisede fizik öğretimi sırasında öğrencilerin konuya olan ilgisini ve eğitim faaliyetlerine katılımını sürdürme sorunu karmaşık bir pedagojik görevdir. iriş ve amaç: Lisede fizik öğretimi sırasında öğrencilerin konuya olan ilgisini ve eğitim faaliyetlerine katılımını sürdürme sorunu karmaşık bir pedagojik görevdir. Bu durum, fizik konusunun içeriğinin soyutluğu, yasalara ve formüllere dayanan mantıksal yapısı ile yakından ilgilidir. Fizik ilk kez lisede düzenli olarak öğretildiğinden, bazı öğrenciler çalışmalarını sırasında psikolojik engellerle karşılaşabilirler. Böyle bir durumda, öğrenme sürecini öğrencinin yaşına ve psikolojik özelliklerine uygun olarak düzenlemeye ihtiyaç vardır. Bu açıdan, oyunlaştırma teknolojisi fizik derslerinde eğitim içeriğini yapılandırmanın ve algısını açıklamanın pedagojik olarak gerekçelendirilmiş bir yolu olarak kabul edilir.öyle bir durumda, öğrenme sürecini öğrencinin yaşına ve psikolojik özelliklerine uygun olarak düzenlemeye ihtiyaç vardır. Bu açıdan, oyunlaştırma teknolojisi fizik derslerinde eğitim içeriğini yapılandırmanın ve algısını açıklamanın pedagojik olarak gerekçelendirilmiş bir yolu olarak kabul edilir. Çalışmanın amacı, lisede fizik öğretiminde oyunlaştırma teknolojisinin kullanımının psikolojik ve pedagojik temellerini belirlemek ve öğrenme motivasyonunun oluşumu ile ilişkisini teorik olarak analiz etmektir. Gereç ve yöntem: Çalışma süresince pedagoji, eğitim psikolojisi ve fizik öğretme yöntemleri alanlarındaki yerli ve yabancı bilimsel çalışmaların kapsamlı bir teorik analizi yapılmıştır. Gereç ve yöntem: Çalışma süresince pedagoji, eğitim psikolojisi ve fizik öğretme yöntemleri alanlarındaki yerli ve yabancı bilimsel çalışmaların kapsamlı bir teorik analizi yapılmıştır. Oyunlaştırma teknolojisinin eğitim sürecinde kullanımına yönelik bilimsel yaklaşımlar karşılaştırılır, öğrenme motivasyonunu açıklamaya yönelik psikolojik ve pedagojik sonuçlar sistematize edilir. Araştırma yöntemleri olarak analiz yöntemleri, karşılaştırmalı yöntem, sistematizasyon ve bilimsel literatürün yorumlanması kullanılmıştır. Bulgular: Çalışma sırasında oyunlaştırma teknolojisinin psikolojik ve pedagojik özellikleri teorik olarak sistematize edilmiş, bu da lisede fizik öğretiminde öğrenme motivasyonu arasındaki ilişkiyi açıklamayı mümkün kılmıştır. Bulgular: Çalışma sırasında oyunlaştırma teknolojisinin psikolojik ve pedagojik özellikleri teorik olarak sistematize edilmiş, bu da lisede fizik öğretiminde öğrenme motivasyonu arasındaki ilişkiyi açıklamayı mümkün kılmıştır. Oyunun unsurlarının eğitim görevlerini yapılandırmayı, hata yapmama korkusuna dayanarak eğitim ortamının psikolojik ön koşullarını tanımlamayı ve eğitim materyaline eylem yoluyla hakim olmanın özelliklerini açıklamayı mümkün kıldığı bulundu. Aynı zamanda, oyunlaştırma unsurları, öğrencilerin yoğunlaşma süreçlerinin teorik olarak doğrulanması, eğitim faaliyetinin periyodikliğinin korunması ve karmaşık fiziksel kavramların modellenmesi için koşullar yaratır. Tartışma ve sonuç: Oyunlaştırma teknolojisi, lisede fizik öğretiminin psikolojik ve pedagojik temellerine karşılık gelen teorik olarak gerekçelendirilmiş bir yaklaşım olarak nitelendirilmektedir. tartışma ve sonuç: Oyunlaştırma teknolojisi, lisede fizik öğretiminin psikolojik ve pedagojik temellerine karşılık gelen teorik olarak gerekçelendirilmiş bir yaklaşım olarak nitelendirilmektedir. Bu yaklaşım, öğrenme motivasyonunun oluşum mekanizmalarını

²¹ Öğr. Gör., Özbekistan, lmira.alabay.04@mail.ru

açıklamayı, öğrencilerin eğitim faaliyetlerini organize etmek için pedagojik fırsatları belirlemeyi ve fizik öğretiminde modern metodolojik pozisyonları sistematize etmeyi mümkün kılar. Yapay zeka araçları bu süreçte ek bir destekleyici bileşen olarak kabul edilir ve görsel modelleme ve anında geri bildirim yoluyla oyunlaştırmayı tamamlama yeteneğine sahiptir.

Anahtar Kelimeler: *Oyunlaştırma, Fizik Öğretimi, Öğrenme Motivasyonu, Psikolojik Ve Pedagojik Temeller, Ortaokul.*

ETİK, KÜLTÜR VE EĞİTİM: KAZAK VE TÜRK EDEBİYATINDA SİNERJİK ETKİLEŞİM

Gulden TLEUBERDINA²², Gulnaz BOKEN²³, Berdibay SHALABAY²⁴, Omirgul ZHUMAGULOVA²⁵,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ulusal ve evrensel değerlerin etkileşimine odaklanarak Kazak ve Türk edebiyatındaki sinerji kavramını incelemektir. Mukhtar Auezov'un "Vicdanlı Genç Kadın" ve Aziz Nesin'in "Yönetmenin Oğlu" romanlarında ahlaki, kültürel ve sosyal değerlerin nasıl yansıtıldığını analiz ederek, bu eserlerin ahlak ve kültür eğitiminde pedagojik kullanım potansiyelini vurgulamaktadır. Araştırma yöntemleri: İçeriksel, üslup-biçimsel ve bilişsel-kültürel yaklaşımları birleştiren karşılaştırmalı bir edebi analiz kullanılmıştır. Temalar, karakter gelişimi, anlatı yapısı ve kültürel temsil incelenmiştir. Bu eserlerin etik düşünce, sosyal sorumluluk ve kültürlerarası anlayışın gelişimine nasıl katkıda bulunabileceğini anlamamızı sağlayan pedagojik yönler de dikkate alınmıştır. Sonuçlar: Analiz, ulusal gelenekler ve evrensel ahlaki idealler arasında güçlü bir sinerji ortaya koymaktadır. Auezov, Kazak sosyal normlarına, ahlaki sorumluluğa ve kadın vicdanına odaklanarak onur, tevazu ve kamu görevini vurgulamaktadır. Nesin ise Türk sosyal adaletine, ahlaki sorumluluğa ve sosyal hiyerarşinin eleştirisine odaklanmaktadır. Her iki metin de kişisel vicdanı, sosyal yükümlülükleri ve kültürel değerleri bütünleştirerek çok katmanlı bir ahlaki ve estetik deneyim yaratmaktadır. İç monologlar ve sosyal motifler, bireysel ve kolektif değerlerin sinerjik etkileşimini göstermektedir. Pedagojik açıdan bakıldığında, bu eserler öğrencilerin eleştirel düşünme, değer temelli akıl yürütme ve duygusal ve sosyal yeterliliklerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bunları müfredata dahil etmek, eğitimcilerin etik ikilemleri, sosyal davranışı ve kültürlerarası farklılıkları keşfetmelerini sağlar. Sonuç ve Öneriler. Kazak ve Türk edebiyatındaki ahlaki değerlerin sinerjisi, ortak hümanist idealleri ortaya koymaktadır. Bu metinlerin eğitimde kullanılması, etik yansımayı, eleştirel düşünmeyi ve kültürlerarası farkındalığı teşvik ederek, estetik, entelektüel ve ahlaki eğitimin bütünleştirilmesi yoluyla bütünsel gelişmeyi desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Edebi Sinerji, Kazak Edebiyatı, Türk Edebiyatı, Ahlaki Eğitim, Kültürlerarası Anlayış

²² Prof. Dr., Kazakistan, Kökşetau, guldentleuberdina@inbox.ru

²³ Doç. Dr., Kazakistan, Kökşetau, guldentleuberdina@inbox.ru

²⁴ Prof. Dr., Kazakistan, Kökşetau, guldentleuberdina@inbox.ru

²⁵ Doç. Dr., Kazakistan, Kökşetau, guldentleubrdina@inbox.ru

DOĞADAN SANATA (MATERYALİM DOĞA)CENGİZ BOZ²⁶,**ÖZET**

"Çocukların doğayı keşfetmeleri, doğadaki materyalleri kullanarak yaratıcı düşünme becerilerini ortaya çıkarmak amacıyla doğadan seçtikleri bir materyali sanata dönüştürme yolculuğu amaçlanarak değişik alanda etkinlikler planlanmıştır. Çocuklarda yaratıcı düşünme becerisini geliştirmek, çevresinin farkında olmasını sağlamak, gözlem yapma bilincini geliştirmek Kendini grup önünde ifade etme becerilerini geliştirmeleri, Doğadaki materyalleri kullanarak özgün ürünler tasarlamaları düşünülmüştür. Çocukların doğayı keşfetmelerini sağlamak ve doğadaki materyalleri kullanarak yaratıcı düşünme becerilerini ortaya çıkarmak amacıyla, doğadan seçtikleri bir materyali sanata dönüştürme yolculuğunu içeren farklı alanlarda etkinlikler planlanmıştır. Bu süreçte çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi, çevrelerinin farkına varmaları, gözlem yapma bilinci kazanmaları, kendilerini grup önünde ifade edebilmeleri ve doğadaki materyalleri kullanarak özgün ürünler tasarlamaları hedeflenmiştir. Ayrıca planlanan etkinliklerle çocukların problem çözme becerilerinin desteklenmesi, hayal güçlerinin geliştirilmesi, el-göz koordinasyonlarının güçlendirilmesi ve estetik bakış açısı kazanmaları amaçlanmaktadır. Doğa temelli bu çalışmalar sayesinde çocukların çevreye karşı duyarlılık geliştirmeleri, sürdürülebilirlik bilinci kazanmaları ve doğayı koruma konusunda sorumluluk almaları desteklenecektir. Grup çalışmaları ve paylaşımlar yoluyla sosyal etkileşimleri artacak, iş birliği yapma ve farklı fikirlere saygı duyma becerileri de pekiştirilecektir.

Çocuklara çevrelerini tanıtarak çevresindeki materyalleri kullanarak, çeşitli sanat alanlarında çalışmalar yapılmıştır. Çocuklar farklı günlerde doğadan seçtikleri bir materyali bir sanat alanına dönüştürmüşlerdir. Buda çocukların çevresini keşfetme, çevresindeki materyali farklı bir amaçla kullanma ve dönüştürme becerisini geliştirmiştir. Yapılan öyküleştirme çalışmalarında çocuklar kendilerini ifade etme, grup önünde konuşma ve bir ekiple özgün bir ürün oluşturma deneyimlerini yaşamaları düşünülmektedir."

Anahtar Kelimeler: Doğa, Yaşam, Sanat

²⁶ Öğretmen, Dumlupınar İlkokulu, Zonguldak, irtibatcengiz@gmail.com

TOHUMUN GERİ DÖNÜŞÜM YOLCULUĞU

Hayriye AYGEN²⁷, HAVVA BOYRAZ²⁸,

ÖZET

Okul öncesi dönem, çocukların çevreyi tanıma, doğa olaylarını anlama ve çevreye yönelik tutum geliştirme süreçlerinin temellendiği önemli bir gelişim evresidir. Bu dönemde çevre eğitiminin etkili olabilmesi için çocukların yalnızca bilgi edinmeleri değil, doğadaki süreçleri doğrudan deneyimlemeleri gerekmektedir. Özellikle doğada var olan geri dönüşüm döngüsünün (tohum-bitki-toprak) çocuklara fark ettirilmesi, çevre bilincinin kalıcı hâle gelmesinde önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda, farklı öğrenme ortamları oluşturularak gerçekleştirilen uygulamalı etkinlikler, okul öncesi çevre eğitiminde etkili bir yaklaşım sunmaktadır.

Etkinlik sürecinde yaparak-yaşayarak öğrenme temel yöntem olarak benimsenmiştir. Çocukların doğadaki geri dönüşüm döngüsünü fark edebilmeleri amacıyla sınıf içi, açık alan ve doğa temelli öğrenme ortamları oluşturulmuştur. Gözlem yöntemi ile çocukların bitkinin gelişim aşamalarını takip etmeleri sağlanmış; soru-cevap yöntemi ile doğadaki dönüşüm süreci üzerine düşünceleri desteklenmiştir. Ayrıca oyun temelli öğrenme yaklaşımıyla öğrenme süreci eğlenceli ve anlamlı hâle getirilmiştir. Etkinlik, aktif öğrenme ve bütüncül eğitim anlayışı doğrultusunda planlanmıştır.

Okul öncesi dönemde çocukların doğada var olan geri dönüşüm döngüsünü fark etmelerini ve bu süreci deneyimleyerek öğrenmelerini amaçlayan “Tohumun Geri Dönüşüm Yolculuğu” adlı etkinliği ele almaktadır. Etkinlik, farklı öğrenme ortamları (sınıf içi, açık alan ve doğa temelli öğrenme ortamları) oluşturularak 4–6 yaş grubu çocuklarla uygulanmıştır. Geri dönüştürülebilir materyallerin kullanıldığı uygulamalarda çocuklar, tohum ekme, bakım ve gözlem süreçlerine aktif olarak katılmış; doğadaki dönüşüm sürecini somut deneyimler yoluyla keşfetmiştir. Bu süreçte çocukların çevre bilinci geliştirdikleri, doğadaki döngüsel yapıyı kavradıkları ve sorumluluk alma davranışları kazandıkları gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen doğa temelli etkinliklerin, okul öncesi dönemde çevre eğitiminin etkili biçimde kazandırılmasında önemli bir rol oynadığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, geri dönüşüm döngüsü, çevre eğitimi, farklı öğrenme ortamları, doğa temelli öğrenme

²⁷ Öğretmen, Kozlu Anaokulu, Zonguldak, karadeniz67-71@hotmail.com

²⁸ Öğretmen, Kozlu Anaokulu, Zonguldak, karadeniz67-71@hotmail.com

MATEMOJİ EVRENİMDE PRATİK DÖRT İŞLEM

Melek Aylin KIRCA²⁹,

ÖZET

Matematik, öğrencilerin ilkokul birinci sınıftan itibaren karşılaştıkları ve yaşamlarının her alanında ihtiyaç duydukları temel bir derstir. Bu dersin en önemli kazanımlarından biri dört işlem becerisidir. Dört işlem becerisi kazanılmadığında daha karmaşık problemlerin çözümü imkânsız hale gelmektedir. Ancak pek çok öğrenci matematiğe karşı ön yargılıdır ve bu durum başarı oranlarını düşürmektedir.

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin ilgisini çeken bir kutu oyunu aracılığıyla matematiği eğlenceli hale getirmek, dört işlem becerisini kazandırmak ve bu beceriyi pekiştirerek pratik hale getirmektir. “Matemoji Evrenim” adını verdiğimiz oyunumuz; “Çok Basit, Basit, Orta, Zor ve Çok Zor” seviyelerinden oluşan 100 soru kartı, cevapların yer aldığı bir oyun tahtası, bir piyon, bir zar ve oyun kılavuzu-cevap anahtarından oluşmaktadır. Kartlarda öğrencilerin ilgisini çekebilecek emojiiler kullanılmıştır. Oyun kartları Canva web 2.0 aracıyla, oyun tahtası ise Adobe Photoshop ve Illustrator programlarıyla hazırlanmıştır.

Araştırma sürecinde öncelikle öğrencilere ön test uygulanarak soruları çözme süreleri ve doğru çözme oranları ölçülmüştür. Ardından oyun, öğrencilerin isteği doğrultusunda dört-beş kez oynatılmıştır. Son aşamada son test uygulanarak öğrencilerin gelişimi değerlendirilmiştir. Ayrıca oyun değerlendirme anketi ile öğrencilerin görüşleri alınmıştır.

Elde edilen sonuçlar, oyunun öğrencilerin dört işlem becerilerini geliştirmede etkili olduğunu göstermiştir. Ön test ve son test karşılaştırmalarında öğrencilerin çözüm hızlarının arttığı ve doğru cevap oranlarının yükseldiği tespit edilmiştir. Anket bulguları ise öğrencilerin oyunu eğlenceli bulduklarını, oynayarak öğrenmekten zevk aldıklarını ve matematiğe karşı olumlu tutum geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Bu bulgular, Matemoji'nin hem öğretim hem de motivasyon açısından amacına uygun bir eğitim materyali olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma oyunlaştırmanın matematiğe karşı ön yargıları azaltabileceğini ve öğrenmeye yönelik olumlu tutumları destekleyebileceğini ortaya koymaktadır. Oyun farklı yaş gruplarına uyarlanabilir, kesirler ve problem çözme gibi farklı matematik konularını içerecek şekilde genişletilebilir ve dijital versiyonları geliştirilerek çevrim içi ortamlarda kullanılabilir. Öğretmenler ders içi etkinliklerde bu tür oyunları kullanarak öğrencilerin motivasyonlarını artırabilir. Benzer oyunlaştırma yöntemleri diğer derslerde de uygulanarak öğrenme süreci daha eğlenceli ve kalıcı hale getirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Matematik, Matemoji, Dört İşlem Becerisi, Oyun, Oyunlaştırma

²⁹ Öğretmen, MEB, aylin.sahin@gmail.com

ATASÖZLERİYLE ÖĞRENİYORUM: İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ İÇİN OYUNLAŞTIRILMIŞ BİR EĞİTİM PROJESİ

Özden UĞUZ³⁰,

ÖZET

Atasözleri, toplumların kültürel mirasını taşıyan, kısa ve öz ifadelerle hayat tecrübelerini aktaran sözlerdir. İlkokul öğrencilerinin atasözlerini öğrenmesi, hem dil gelişimlerini hem de değerler eğitimini destekler. Ancak atasözleri çoğu zaman soyut anlamlar içerdiği için öğrenciler tarafından anlaşılması güç olabilir. Bu nedenle öğrencilerin atasözlerini daha kolay kavrayabilmeleri için görselleştirme ve oyunlaştırma yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin atasözlerini eğlenceli ve anlamlı bir şekilde öğrenmelerini sağlamak, atasözlerinin açıklamalarını günlük yaşamla ilişkilendirmelerini kolaylaştırmak ve kültürel değerleri benimsemelerine katkıda bulunmaktır. Projemiz kapsamında öğrenciler, StoryJumper adlı web 2.0 aracını kullanarak atasözlerini görselleştirmiş ve açıklamalarını içeren bir e-kitap hazırlamışlardır. Kitap, toplam 30 atasözünden oluşmaktadır. Her atasözü için öğrenciler önce anlamını tartışmış, ardından günlük yaşamdan örnekler vermiş ve bu örnekleri StoryJumper üzerinde resimlerle desteklemiştir.

Araştırma sürecinde öncelikle öğrencilere atasözleriyle ilgili ön test uygulanmış, hangi atasözlerini bildikleri ve anlamlarını ne kadar doğru açıklayabildikleri ölçülmüştür. Ardından öğrenciler grup çalışmalarında atasözlerini seçmiş, açıklamalarını yazmış ve StoryJumper aracılığıyla görselleştirmiştir. Sürecin sonunda ortaya çıkan e-kitap sınıf ortamında paylaşılmış ve öğrenciler kendi ürünlerini arkadaşlarına sunmuştur. Son test ile öğrencilerin atasözlerini öğrenme düzeyleri tekrar ölçülmüş, ayrıca değerlendirme anketi ile öğrencilerin görüşleri alınmıştır.

Sonuçlar, öğrencilerin atasözlerini daha doğru açıklayabildiklerini, günlük yaşamla ilişkilendirme becerilerinin arttığını ve görselleştirme sayesinde öğrenmenin daha kalıcı hale geldiğini göstermiştir. Anket bulguları ise öğrencilerin e-kitap hazırlama sürecinden keyif aldıklarını, StoryJumper aracını eğlenceli bulduklarını ve atasözlerini öğrenirken daha motive olduklarını ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, bu proje atasözlerinin ilkökul seviyesinde web 2.0 araçlarıyla görselleştirilerek öğretilebileceğini göstermektedir. Benzer çalışmalar farklı sınıf düzeylerinde uygulanabilir, atasözleriyle birlikte deyimler ve kısa hikâyeler de eklenerek içerik zenginleştirilebilir. Öğretmenler ders içi etkinliklerde bu tür dijital materyalleri kullanarak öğrencilerin hem dil gelişimine hem de değerler eğitimine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Atasözleri; İlkokul; StoryJumper; E-Kitap, web 2.0

³⁰ Öğretmen, Gölbaşı, Ankara, ozdenmilena@gmail.com

YAPAY ZEKA İLE NİCEL VERİ ANALİZİ

Mustafa DEMİR³¹,

ÖZET

Günümüzde dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte büyük veri (big data) kavramı, eğitimden sağlığa, spordan sosyal bilimlere kadar birçok alanda karar alma süreçlerinin merkezinde yer almaktadır. Bu bağlamda yapay zekâ (YZ) ve makine öğrenmesi teknikleri, veriden anlamlı bilgi üretme, örüntüleri ortaya çıkarma ve öngöründe bulunma süreçlerinde güçlü araçlar sunmaktadır. Bu atölye çalışması, katılımcıların yapay zekâ destekli veri analizi süreçlerini hem kuramsal hem de uygulamalı olarak öğrenmelerini amaçlamaktadır.

Atölye kapsamında öncelikle veri analizi kavramının temelleri ele alınmakta; veri türleri (nicel), veri toplama yöntemleri, veri temizleme ve ön işleme süreçleri açıklanmaktadır. Ardından yapay zekâ ve makine öğrenmesine ilişkin temel kavramlar (denetimli öğrenme, denetimsiz öğrenme, sınıflandırma, regresyon, kümeleme) sade ve anlaşılır bir dille tanıtılmaktadır. Bu bölümde katılımcıların teknik altyapıdan bağımsız olarak kavramsal farkındalık kazanmaları hedeflenmektedir.

Atölyenin uygulama aşamasında, yapay zekâ tabanlı veri analizi araçlarının (örneğin otomatik modelleme, veri görselleştirme ve tahminleme sistemleri) nasıl kullanılabileceği adım adım gösterilmektedir. Gerçek ya da örnek veri setleri üzerinden; verinin sisteme aktarılması, analiz edilmesi, modellerin oluşturulması ve sonuçların yorumlanması süreci deneyimsel öğrenme yaklaşımıyla ele alınmaktadır. Bu sayede katılımcılar yalnızca “nasıl yapılır” sorusuna değil, aynı zamanda “neden böyle sonuçlar elde edildi” sorusuna da yanıt bulabilmektedir.

Atölye çalışmasında ayrıca yapay zekâ ile veri analizinde etik ilkeler, veri gizliliği, algoritmik yanlılık (bias) ve yorumlama hataları gibi kritik konulara da yer verilmektedir. Yapay zekâ çıktılarının sorgulanmadan kabul edilmemesi, sonuçların alan bilgisiyle birlikte değerlendirilmesi ve insan-makine iş birliğinin önemi özellikle vurgulanmaktadır. Bu bölüm, katılımcıların eleştirel veri okuryazarlığı becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Atölye sonunda katılımcıların;

Yapay zekâ ve veri analizi arasındaki ilişkiyi kavramaları,

Temel veri analizi süreçlerini tanımaları,

Yapay zekâ destekli analiz araçlarını bilinçli bir şekilde kullanabilmeleri,

Analiz sonuçlarını doğru yorumlama ve raporlama becerisi kazanmaları,

Kendi alanlarına (eğitim, spor bilimleri, sosyal bilimler, sağlık vb.) uyarlanabilir örnekler geliştirebilmeleri beklenmektedir.

Sonuç olarak bu atölye çalışması, yapay zekâyı yalnızca teknik bir konu olarak değil, karar verme süreçlerini destekleyen bir düşünme ve analiz aracı olarak ele almakta; katılımcılara veri temelli bakış

³¹ Öğretmen, MEB, mustafa.ferrum@gmail.com

açısı kazandırmayı amaçlamaktadır. Kuramsal bilgi ile uygulamayı birleştiren bu yapı, farklı disiplinlerden katılımcılar için erişilebilir ve sürdürülebilir bir öğrenme ortamı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yapay Zeka, Nicel Veri, Analiz*

ÖĞRETMEN ÖZERKLİĞİNİN YORDAYICILARI OLARAK OKUL İKLİMİ VE OKUL MÜDÜRLERİNİN ÖĞRETİMSEL LİDERLİĞİ

Cumali BAŞTUĞ³², Sevda ERYILMAZ BAŞTUĞ³³, Feyza GÜN³⁴

ÖZET

Destekleyici, güvene dayalı ve iş birliğini teşvik eden katılımcı bir okul iklimi, öğretmenlerin mesleki karar alma süreçlerinde daha bağımsız hareket etmelerini kolaylaştırmakta ve özerklik algılarını güçlendirmektedir. Benzer biçimde, öğretimsel liderlik sergileyen okul müdürleri; öğretmenlerin pedagojik uygulamalarına değer vererek öğretmenlerin öğretim süreçlerinde sorumluluk üstlenmelerini, inisiyatif kullanmalarını ve mesleki gelişimlerini teşvik etmektedir. Dolayısıyla, destekleyici bir okul iklimi ile güçlü öğretimsel liderlik anlayışı, öğretmen özerkliğinin gelişiminde etkili değişkenler olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda araştırmada öğretmen özerkliğinin yordayıcıları olarak okul iklimi ve okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemiyle desenlenmiştir. İlişkisel tarama modelinde olan bu araştırmanın çalışma grubunu MEB'e bağlı kamu kurumlarında görev yapmakta olan 344 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, öğretmen özerkliğinin ölçülmesi amacıyla Ulaş ve Aksu'nun (2015) geliştirmiş olduğu "Öğretmen Özerkliği Ölçeği", okul ikliminin ölçülmesi amacıyla Canlı, Demirtaş ve Özer'in (2018) geliştirmiş olduğu "Okul İklimi Ölçeği" ve öğretimsel liderliğin ölçülmesi amacıyla Seashore-Louis, Dretzke ve Wahlstrom'un (2010) geliştirmiş olduğu ve Türkçeye uyarlaması Özdemir, Kılınc ve Turan (2023) tarafından yapılan "Öğretimsel Liderlik Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların demografik bilgilerini tespit etmeye yönelik araştırmacılar tarafından kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları toplanan veriler üzerinden tekrar yapılmış ve mevcut çalışma için uygun araçlar olduğu belirlenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiğinin tespit edilmesi üzerine aritmetik ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistiklerin yanında t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon analizi ve regresyon analizleri yapılmıştır. Ölçekten elde edilen verilerin analiz edilmesinde SPSS ve LISREL paket programları kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda katılımcı öğretmenlerin özerklik algılarının yüksek, okul iklimi algılarının yüksek, okul müdürlerinin öğretimsel liderliğine ilişkin görüşlerinin ise orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğretmen özerkliği ile hem okul iklimi hem de okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışları ile arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları ise öğretmenlerin okul iklimi algıları ve okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarının öğretmen özerkliğinin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Buna göre öğretmenlerin okul iklimi algıları ve okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışları birlikte öğretmen özerkliğinin toplam varyansının yaklaşık %20'sini açıklamaktadır. Son olarak araştırmada elde edilen bulgular ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Özerkliği, Okul İklimi, Öğretimsel Liderlik.

³² Uzman Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, bastugcumali@gmail.com

³³ Uzman Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, sevdaeryilmazbastug@gmmail.com

³⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, feyzagun@kmu.edu.tr

OKUL MÜDÜRLERİNİN PATERNALİST (BABACAN) LİDERLİK DAVRANIŞLARININ İŞ DOYUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞIN ARACI ROLÜ

Mazhar ALTUĞ³⁵, Zühal TOPCU³⁶

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin paternalist (babacan) liderlik davranışlarının öğretmenlerin iş doyumunu üzerindeki etkisini incelemek ve bu etkide örgütsel bağlılığın aracı rolünün bulunup bulunmadığını ortaya koymaktır. Eğitim örgütlerinde liderlik yaklaşımlarının öğretmenlerin tutum, motivasyon ve performansları üzerinde belirleyici bir rol oynadığı bilinmektedir. Özellikle toplumsal ve kültürel yapıyla yüksek düzeyde uyum gösteren paternalist liderlik yaklaşımı, Türk eğitim sistemi bağlamında dikkat çeken bir liderlik türü olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda araştırma, okul yöneticilerinin sergiledikleri babacan liderlik davranışlarının öğretmenlerin iş doyumunu nasıl etkilediğini ve örgütsel bağlılığın bu ilişkiyi hangi düzeyde aracılık ederek açıkladığını incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın kuramsal çerçevesi, lider ile çalışan arasındaki etkileşimin örgütsel çıktılar üzerindeki etkisini vurgulayan Lider-Üye Etkileşimi Teorisine dayandırılmıştır. Okulların misyon ve vizyonlarını etkili bir biçimde gerçekleştirebilmeleri, iş doyumunu yüksek ve örgütüne bağlı bir öğretmen kadrosunun varlığıyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle okul yöneticilerinin temel sorumluluklarından biri, öğretmenlerin hem mesleki doyumlarını hem de örgüte olan bağlılıklarını destekleyici bir liderlik anlayışı sergilemektir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak ölçek yöntemi kullanılacaktır. Uygulanacak anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların sosyodemografik özelliklerine (cinsiyet, okul türü, medeni durum, öğrenim durumu, hizmet yılı ve yaş) ilişkin bilgilere yer verilecektir. İkinci bölümde Aycan (2006) tarafından geliştirilen 21 maddelik Babacan Liderlik Ölçeği, üçüncü bölümde Weiss, Davis, England ve Lofquist (1967) tarafından geliştirilen ve Baycan (1985) tarafından Türkçeye uyarlanan 20 maddelik Minnesota İş Doyumu Ölçeği, dördüncü bölümde ise Meyer, Allen ve Smith (1993) tarafından geliştirilen, Dağlı, Elçiçek ve Han (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan 18 maddelik Örgütsel Bağlılık Ölçeği kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Babacan Liderlik, İş Doyumu ve Örgütsel Bağlılık.

³⁵ , Kocaeli Körfez Mustafa Kemal Mtal, umudayolculuuk@gmail.com

³⁶ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, cafoglu@gazi.edu.tr

AKADEMİSYENLERİN YAŞADIĞI ÇATIŞMALAR VE ÇATIŞMALARLA BAŞA ÇIKMA YOLLARI Bahar YÜCE³⁷, Servet ATIK³⁸**ÖZET**

Bir arada yaşamak zorunda olan insanların zaman zaman iletişimsizlik, anlaşmazlık ve uyumsuzluklar sonucu çatışma yaşaması oldukça normaldir (Ceylan vd., 2000). Çatışmalar, iki veya daha fazla birey, grup veya örgütün hedeflerine ulaşmak için bir araya geldiklerinde kaçınılmaz olarak ortaya çıkmaktadır (Rahim, 2023). Günlük hayatta sıkça gözlenen ve temelde değer, ihtiyaç, statü ve algı gibi farklılıklardan kaynaklanan kişiler arasındaki çatışmalar (Şimşek ve Çelik, 2002), aynı amacı gerçekleştirmek için bir araya gelen bireylerden oluşan örgütler için bir tehlike unsuru olmakla birlikte faydalı da olabilmektedir (Bacal, 2004). Örgüt içindeki bireyler arasında olabileceği gibi birey ile örgüt arasında da yaşanabilen çatışmaların iyi yönetilmesi örgütte bir yeniliğe yol açacağından olumlu kabul edilirken (Litterer, 1966), iyi yönetilmemesi durumunda örgüt içindeki takım çalışmalarını engelleyici sonuçlar doğurabileceğinden olumsuz görülmektedir (Amason, Thompson, Hochwarter, & Harrison, 1995). Bu sebeple birçok farklı insanı bünyesinde barındıran örgütlerde yaşanması kaçınılmaz olan çatışmaların iyi yönetilmesi örgütlerin devamlılığı için de önem arz etmektedir. Bir yükseköğretim kurumu olan üniversitelerde çalışan akademisyenler de yoğun iş yükü ve iş yerindeki rekabetle beraberinde gelen daha fazla yayın yapma gerekliliği ile hayatın diğer alanlarında sahip olduğu toplumsal roller (Kahraman ve Çelik, 2018) akademisyenlerin çalıştıkları kurumlarda birçok çatışmalar yaşamasına neden olmaktadır (Çuhadar, 2019). Akademisyenlerin kurumlarında yaşadıkları çatışmaların iyi yönetilememesi kurumsal performansı olumsuz etkileyeceği için çatışmaların iyi yönetilmesi hem bireysel hem de kurumsal başarının sağlanması ve bu durumun sürdürülebilirliği için gerekli görülmektedir (Farooq, 2022). Diğer bir deyişle, yaşanan çatışmaların yapıcı bir şekilde ele alınıp iyi yönetilmesi rekabetin yüksek olduğu örgütlerin büyümesi ve devamlılığı için bir ihtiyaçtır (Gehani, & Gehani, 2007). Dolayısıyla, akademik performans kaygısının oldukça yüksek olduğu kurumlar olan üniversitelerde çatışmaların iyi yönetilmesi beklenmektedir. Bu çalışmada da akademisyenlerin üniversitelerde yaşadığı çatışmalar ve çatışmalarla başa çıkma yollarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Akademisyenlerin üniversitelerde yaşadığı çatışmalar ve çatışmalarla başa çıkma yollarının incelenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomoloji) yöntemi kullanılmıştır. Bireylerin yaşadığı deneyimleri ele alan olgubilim (fenomoloji) günlük hayatta karşılaşılan olguları derinlemesine inceleme imkânı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada da olumsuz bir olgu olarak değerlendirilen akademisyenlerin üniversitelerde yaşadıkları çatışmalar araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş katılımcılardan oluşmaktadır. Bu kapsamda, katılımcılar Doğu Anadolu bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinde eğitim fakültesinde görev yapmakta olan akademisyenler arasından kolay ulaşılabilir durum örneklemeyle belirlenmiştir. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla toplanmıştır. Yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir.

³⁷ Arş. Gör., İnönü Üniversitesi, bahar.yuce@inonu.edu.tr³⁸ Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, servet.atik@inonu.edu.tr

Akademisyenlerin üniversitede yaşadıkları çatışmalara odaklanan bu araştırmanın veri analiz süreci devam etmekte olup şu ana kadar elde edilen bulgular akademisyenlerin üniversite paydaşlarından olan öğrenciler, meslektaşlar ve diğer çalışanlarla iletişim odaklı çatışmalar yaşadığı görülmüştür. Bu çatışmalarla başa çıkmak için ise iş birliği ve uzlaşma yollarını kullandıkları ortaya konulmuştur. Analiz süreci tamamlandığında çalışma sonuçları daha detaylı olarak paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akademisyen, Çatışma, Çatışma Yönetimi

MATEMATİĞE UYARLANAN GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI SÜREÇLERİNDE YER ALAN PROSOSYAL DAVRANIŞLARIN İNCELENMESİ

Aslı Nur HODANCI³⁹, Mihriban HACISALİHOĞLU KARADENİZ⁴⁰

ÖZET

Çalışmanın amacı, ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin matematiğe uyarlanan geleneksel çocuk oyunları sürecindeki prososyal davranışlarını belirlemektir. Prososyal davranışlar, kişilerin kendi çıkarlarını gözetmeden diğer insanların iyilik hallerini önemsemesi ve kişisel kaygıları olmadan çevresindeki kişilerin yaşam kalitelerini yükselten davranışlar olarak ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra özgeci davranışlar olarak da nitelendirilen prososyal davranışlar, bireyler arası pozitif ilişkiler olarak açıklanmaktadır. Prososyal davranış öğeleri ise özgecilik, empati, sempati, işbirliği, sorumluluk, yardımlaşma, paylaşma, rol üstlenme, perspektif alma, kendine değer verme, davranışlarının yanında şefkatli olma, endişelenme, teselli etme, gönüllük ve bağış yapma bağlamlarında ele alınmaktadır. Buradan hareketle ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimini aynı anda destekleyerek birçok beceriyi içerisinde barındıran ve matematiğe uyarlanmış geleneksel çocuk oyunu süreçlerinde prososyal davranış öğelerinden hangilerinin yer aldığı merak konusu olmuştur. Bir toplumda üretilen ve o toplumun kültürel değerlerini yansıtan, kuşaktan kuşağa aktarılan oyunlar olarak açıklanan geleneksel çocuk oyunlarının, dikkat ve odaklanma, problem çözme ve strateji geliştirme, işbirliği, takım-grupla çalışabilme, iletişim, empati, özgüven, öz düzenleme, kültürel miras farkındalığı ve psikomotor beceriler gibi çocuklara birçok yararının olduğu belirtilmiştir. Çalışmada, ilkokul 1, 2, 3 ve 4. Sınıf düzeyinde ve ortaokul 5 ve 6. Sınıf öğrencilerinden oluşan heterojen gruplara farklı geleneksel çocuk oyunları oynatılacak ve oyun sürecindeki davranışları prososyal davranış öğeleri bağlamında sınıflandırılacaktır. Çalışmada ele alınacak olan oyunlar, “Oynaya Oynaya Matematik Öğreniyorum-İlkokul Öğrencileri ve Diskalkuli Riski Olan Öğrenciler İçin 1.Sınıf”, “Oynaya Oynaya Matematik Öğreniyorum-İlkokul Öğrencileri ve Diskalkuli Riski Olan Öğrenciler İçin 2.Sınıf”, “Oynaya Oynaya Matematik Öğreniyorum-İlkokul Öğrencileri ve Diskalkuli Riski Olan Öğrenciler İçin 3.Sınıf”, “Oynaya Oynaya Matematik Öğreniyorum-İlkokul Öğrencileri ve Diskalkuli Riski Olan Öğrenciler İçin 4.Sınıf”, “Matematik Oynuyorum-Oyunla Matematik Öğretimi 5 ve 6. Sınıflar İçin” kitaplarından seçilecektir. Bununla birlikte öğrencilerin geleneksel çocuk oyunu süreçlerindeki prososyal davranışların oyun içeriğine göre nasıl değiştiği ve en fazla ile en az olan prososyal davranışların neler olduğu belirlenecektir. Çalışmanın verileri, araştırmacı günlüklerinden elde edilecektir. Araştırmacı günlükleri, birinci araştırmacının geleneksel çocuk oyunu uygulamalarına ilişkin notlarından oluşmaktadır. Uygulama sürecinde çalışma grubundaki öğrenciler, ilgili araştırmacı tarafından doğal sınıf ortamında matematiğe uyarlanan geleneksel çocuk oyunları uygulamalarında ortaya çıkan prososyal davranış becerileri bağlamında gözlemlenecektir. Uygulama sürecinde günlük biçiminde dokümanlar oluşturulacak, günlükte yer alan notlar araştırmacılar tarafından derlenecektir. Çalışmadaki verilen analizinde araştırmacının kavramsal ve kuramsal yapısının önceden net bir biçimde belli olduğu betimsel analiz yöntemine başvurulacaktır. Dolayısıyla geleneksel çocuk oyunu süreçlerindeki davranışlar, prososyal davranış öğeleri bağlamında araştırmacılar tarafından

³⁹ Öğretmen, Giresun Çocuk Akademisi, hodanci75@gmail.com

⁴⁰ Prof. Dr., Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi, mihrideniz61@gmail.com

incelenecektir. Bununla birlikte zihinsel süreçlerin belirlenebilmesine imkân sağlayan, öğretmenlerin öğrencilerden geri bildirim almalarına yardımcı olan sesli düşünme protokolleri kullanılarak çalışma grubundaki öğrencilerin oyun sürecine ilişkin sesli düşüncelerinden alıntılarla desteklenen veriler yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Prososyal Davranış, Sosyopsikolojik Davranış Ögeleri, Geleneksel Çocuk Oyunları, İlkokul Ve Ortaokul Öğrencileri*

FİZİK EĞİTİMİNDE STEM YAKLAŞIMIYLA ÖĞRENCİLERİN ESNEK BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Shakhnoza ABDURAKHMANOVA⁴¹

ÖZET

Son yıllarda, dünya genelindeki eğitim sistemleri yalnızca alan-özel bilgiye değil, aynı zamanda eleştirel düşünme, yaratıcılık, iş birliği ve iletişim gibi öğrencilerin esnek ya da 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine giderek daha fazla önem vermektedir. Bu beceriler, öğrenenlerin hızla değişen sosyal, teknolojik ve mesleki ortamlara başarılı bir şekilde uyum sağlamaları açısından temel kabul edilmektedir. Fen eğitimi bağlamında, özellikle fizik eğitiminde, geleneksel öğretmen merkezli öğretim yaklaşımları öğrencilerin derse aktif katılımını ve bu tür becerileri geliştirme fırsatlarını çoğu zaman sınırlamaktadır. Bu nedenle STEM ile bütünleştirilmiş öğretim ve Proje Tabanlı Öğrenme (Project-Based Learning, PBL), öğrenci merkezli, sorgulamaya dayalı ve problem çözmeye odaklanan öğrenme deneyimlerini destekleyen etkili pedagojik yaklaşımlar olarak yaygın biçimde önerilmektedir.

Bu çalışma, ortaöğretim düzeyinde fizik eğitiminde STEM ve proje tabanlı yaklaşımların öğrencilerin esnek becerilerinin geliştirilmesindeki rolünü inceleyen sistematik bir literatür taramasını sunmaktadır. İnceleme, şeffaflık, bilimsel titizlik ve yöntemsel tutarlılığı sağlamak amacıyla PRISMA 2020 kılavuzuna uygun olarak yürütülmüştür. 2015–2025 yılları arasında yayımlanan hakemli ampirik çalışmalar Scopus, Web of Science, ScienceDirect, SpringerLink ve Google Scholar gibi başlıca akademik veri tabanları üzerinden belirlenmiştir. Önceden tanımlanan dâhil etme ve hariç tutma ölçütleri uygulandıktan sonra, niteliksel sentez için toplam 20 ilgili çalışma seçilmiştir. İncelenen çalışmalar nicel, nitel ve karma araştırma desenlerini içermekte olup, farklı ulusal, kültürel ve eğitsel bağlamlarda gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular, STEM ile bütünleştirilmiş ve proje tabanlı fizik öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iş birliği ve iletişim becerilerinin gelişimine tutarlı biçimde olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Birçok çalışmada öğrencilerin problem çözme becerilerinde gelişme, öğrenme etkinliklerine katılım düzeyinde artış, ekip çalışması becerilerinin güçlenmesi ve karmaşık ile açık uçlu görevleri yerine getirme konusundaki özgüvenlerinde artış rapor edilmiştir. Ayrıca, fizik içeriğinin disiplinlerarası STEM projeleri aracılığıyla gerçek yaşam problemleriyle ilişkilendirilmesinin öğrenci motivasyonunu artırdığı ve öğrenme deneyimlerini daha anlamlı hâle getirdiği vurgulanmıştır.

Bununla birlikte, inceleme sonuçları STEM ve PBL yaklaşımlarının etkililiğinin her durumda aynı düzeyde olmadığını ve bazı temel etmenlere bağlı olarak değiştiğini ortaya koymaktadır. Bu etmenler arasında öğretim tasarımının kalitesi, uygulamanın süresi ve yoğunluğu, öğretmenlerin pedagojik yeterlilikleri ile STEM–PBL'nin temel ilkelerinin (sorgulama, iş birliği, yansıtma ve otantik değerlendirme gibi) ne ölçüde sistematik biçimde uygulandığı yer almaktadır. Yetersiz planlama, sınırlı öğretim süresi ve öğretmenlere yönelik yöntemsel desteğin eksikliği, bu yaklaşımların potansiyel etkisini azaltabilecek yaygın zorluklar olarak belirlenmiştir.

⁴¹ , S. Abdurakhmanov 25, Turkestan, Kazakistan, a.waxnoza@mail.ru

Genel olarak, bu çalışmanın bulguları fizik eğitiminde STEM ile bütünleştirilmiş ve proje tabanlı yaklaşımların öğrencilerin esnek becerilerinin geliştirilmesini destekleme konusunda önemli bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, önceki çalışmalarda rapor edilen bulguların sentezine ve yorumlanmasına dayandığından, belirli eğitim bağlamlarında uygulanmaları ek doğrulamayı gerektirebilir. Bu açıdan, sonuçlar hem mevcut araştırmaları bütünleştirmeye hem de gelecekte yürütülecek ampirik araştırmaların tasarlanmasına yol göstermeye hizmet etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Stem Eğitimi, Proje Tabanlı Öğrenme, Esnek Beceriler, 21. Yüzyıl Becerileri, Sistematik Literatür Taraması*

GÜNEY KORE KÜLTÜRÜ'NÜN (HALLYU) TÜRK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL DEĞER VE BENLİK ALGILARI ÜZERİNDEKİ YANSIMALARI

Ayşegül KARAKAYA ENÖN⁴², Ayça DEĞİRMEN⁴³, Osman PEKŞEN⁴⁴

ÖZET

Son yıllarda teknolojinin ilerlemesi ile iletişimin daha hızlı ve kolay hale gelmesi, kültürlerarası etkileşimi de hızlandırmıştır. Hallyu (flow of Korea) terimi ilk olarak 1997 yılında Çin'de yayınlanan bir Kore dizisinin beğenilmesinden sonra Çin medyasının bu dalgayı tanımlamak için kullandığı bir kelimedir. Özellikle Güney Kore Kültürü ürünleri birçok ülkede ergenler arasında hızla popüler hale gelmektedir. Bu araştırmanın amacı Güney Kore Kültürü'nün (Hallyu) Türk öğrencilerinin toplumsal değer ve benlik algıları üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmada nicel veriler için; Hallyu deneyim anketi, toplumsal değerleri algılama ölçeği ve iki boyutlu benlik algısı ölçeği kullanılmıştır. Katılımcılar çeşitli devlet ortaokul ve lise kademelerinde öğrenim gören 705 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin analizinde yüzdellik, T-test, Anova, Pearson korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Hallyu ile yakından ilgilenen 20 öğrenci ile birebir görüşmeler yapılmış, görüşmelerin analizi için alan uzmanlarının yardımı ile kod ve temalar oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin Hallyu ile en fazla sosyal medya ve internet sayesinde tanıştıkları, bu kültür ile K-drama izleme, K-pop dinleme ve Kore mutfağını deneyimleme şeklinde davranışlar sergiledikleri bulunmuştur. Bu kültürü seçmedeki en önemli motivasyonlarının K-drama ve K-müziklerde verilen mesajların kendi hayatları ile örtüştüğü düşüncesi, kültürel benzerlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Analiz sonuçları, Hallyu Kültürü ile geçirilen süre arttıkça toplumsal değer ve benlik algısı puanlarının düştüğünü göstermiştir ($p < 0.05$). Toplumsal değer algı puanları açısından erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmazken; erkek öğrencilerin iki boyutlu benlik algıları ($\bar{x} = 3.496$), kız öğrencilerden ($\bar{x} = 3.126$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın nitel analizinde ise Hallyu Kültürü ile geçirilen süre; Hallyu hayran dinamikleri, sosyal modelleme ve duygusal etkileri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Nitel veriler incelendiğinde öğrencilerin Hallyu kültürünü kendi kültürlerinden daha fazla önemsedikleri, dizi, film ve pop yıldızları ile önemli ölçüde özdeşim kurdukları ve benlik algısı gelişimlerinde bu kültürden çok fazla etkilendikleri görülmüştür. Araştırma öğrencilerin Güney Kore Kültürü ile geçirdikleri zaman arttıkça toplumsal değer ve benlik algısı puanlarının düştüğünü ortaya koymaktadır. Bu sonuç eğitim-öğretim ortamlarında yapılan çalışmalarda kültürel aidiyet ve olumlu benlik algısı geliştirme çalışmalarına yer verilmesini gerekli kılmaktadır. Çalışma sonucunda Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde Türkçe, Türk Dili Edebiyatı derslerinde farklı Türk kültürlerindeki masalların (örn; bir Türkmen masalı olan Akpamuk, Dede Korkut masalları vb.) ayrıntılı işlenerek üzerinde tartışılması; Değerler Eğitimi kapsamında belirlenen "Kök Değerlerin" ders içerikleri ile birleştirilerek aktif öğrenme sağlanması; ortaokullarda eğitim programı olan "Kültür ve Medeniyetimize Yön Verenler" dersinin seçilerek aktif işlenmesi; öğrencilerin benlik algılarını geliştirmek için alan uzmanları tarafından öğrenci, veli eğitimlerinin yaygınlaştırılması; farklı okul türü ve kademelerinde (Meslek lisesi, İmam Hatip Ortaokul ve Lisesi)

⁴² Öğretmen, Ülker Yörükoğlu BİLSEM, Merkezefendi, Denizli, aysegulenon@gmail.com

⁴³ , Durmuş Ali Çoban Anadolu Lisesi, Merkezefendi, Denizli, aycadegirmen001@gmail.com

⁴⁴ , Durmuş Ali Çoban Anadolu Lisesi, Merkezefendi, Denizli, peksenosman21@gmail.com

benzer çalışmanın yapılarak, sonuçların karşılaştırılması; boylamsal çalışmalar yapılarak öğrencilerin yıllara göre Hallyu kültüründen etkileşim oranlarının karşılaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Hallyu, Toplumsal Değer, Benlik Algısı*

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ ÖĞRENME YAKLAŞIMLARININ EĞİTİMDE KULLANIMI: 2020–2026 YILLARI ARASI ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Güler KARAMAN⁴⁵

ÖZET

Yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş ve uyarlanabilir öğrenme yaklaşımları, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan esnek ve öğrenci merkezli öğrenme ortamlarının geliştirilmesinde son yıllarda önemli bir araştırma alanı hâline gelmiştir. Dijital teknolojilerin eğitim süreçlerinde yaygınlaşmasıyla birlikte yapay zekâ uygulamaları; öğrenme süreçlerinin analiz edilmesi, öğrenci performansının izlenmesi ve öğretimin bireysel ihtiyaçlara göre uyarlanabilmesi amacıyla eğitim alanında yaygın biçimde kullanılmaktadır. İncelenen çalışmalarda, yapay zekâ destekli sistemlerin öğrencilerin öğrenme hızları, ilgi alanları ve hazırbulunuşluk düzeylerindeki farklılıkları dikkate alarak içerik ve geri bildirim süreçlerini düzenlediği; bu yönüyle geleneksel öğretim yaklaşımlarına kıyasla daha uyarlanabilir öğrenme deneyimleri sunduğu belirtilmektedir. Ayrıca bu sistemlerin bireysel farklılıkların erken belirlenmesi, öğretimin farklılaştırılması ve öğrenme süreçlerinin kişiselleştirilmesi açısından önemli katkılar sağladığı vurgulanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, 2020–2026 yılları arasında yayımlanan yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş ve uyarlanabilir öğrenme yaklaşımlarını ele alan araştırmaları sistematik olarak incelemek ve bu çalışmaların K-12 düzeyindeki kullanım alanlarını, yöntemsel eğilimlerini ve öne çıkan bulgularını ortaya koymaktır. Çalışma PRISMA 2020 yönergeleri doğrultusunda yürütülmüş sistematik bir literatür taramasına dayanmaktadır. Literatür taraması Scopus, Web of Science (WoS) ve ERIC veri tabanlarında gerçekleştirilmiştir. Tarama sürecinde “artificial intelligence”, “personalized learning”, “adaptive learning”, “AI-supported learning”, “individualized learning” ve “AI-driven learning” gibi anahtar kelimeler AND/OR bağlaçları kullanılarak taranmıştır. Belirlenen dâhil etme ve hariç tutma ölçütleri doğrultusunda yürütülen çok aşamalı eleme süreci sonucunda toplam 28 çalışma incelemeye dâhil edilmiştir. Seçilen çalışmalar, yayın yılı, araştırma yöntemi, eğitim düzeyi ve yapay zekâ kullanım amacı gibi ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgular, yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenmeye ilişkin çalışmaların özellikle 2023 yılı sonrasında belirgin bir biçimde arttığını göstermektedir. İncelenen araştırmalarda uyarlanabilir öğrenme sistemleri, öğrenme analitiği temelli izleme ve geri bildirim uygulamaları ile üretken yapay zekâ araçlarının kişiselleştirilmiş öğrenme süreçlerinde yoğun biçimde kullanıldığı rapor edilmektedir. Bu çalışmaların büyük bir bölümünde söz konusu uygulamaların akademik başarı, öğrenme motivasyonu, öz düzenlemeli öğrenme becerileri ve derse katılım üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu görülmektedir. Özellikle temel eğitim düzeyinde gerçekleştirilen araştırmalarda bireyselleştirilmiş geri bildirim, öğrenciye uygun içerik sunumu ve uyarlanabilir öğrenme yollarının öne çıktığı dikkati çekmektedir. Bununla birlikte veri gizliliği, algoritmik önyargılar, etik sorunlar ve fırsat eşitliği gibi konuların önemli sınırlılıklar arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bu çalışma, yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme yaklaşımlarının eğitimde önemli bir potansiyele sahip olduğunu ancak bu potansiyelin etkili ve sürdürülebilir biçimde

⁴⁵ Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, guleronay@gmail.com

kullanılabilmesi için pedagojik rehberlik, etik çerçeveler ve veri güvenliği konularının birlikte ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. İncelenen çalışmaların bütüncül olarak değerlendirilmesi, eğitimde yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenmeye ilişkin mevcut eğilimlerin ve araştırma boşluklarının daha net biçimde görülmesine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yapay zekâ, kişiselleştirilmiş öğrenme, uyarlanabilir öğrenme, öğrenci merkezli öğrenme, sistematik literatür taraması*

EĞİTİMDE LİDERLİK BAĞLAMINDA DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK VE EMPATİ: BİR LİTERATÜR TARAMASI

Amine ÖZİLHAN⁴⁶

ÖZET

Gün geçtikçe beliren toplumsal, sosyolojik ve teknolojik ilerlemeler liderlik kavramının yeniden biçimlenmesinde etkili olmuştur (Karamanlıoğlu, Muslu ve Söyler, 2023). Klasik liderlik yaklaşımları değişim ve dönüşümlere karşı yetersiz kalmaya başlamıştır. Buna karşın dönüşümcü liderliğin bu değişim ve dönüşümlere uyum sağlayabileceği ortaya konulmaktadır. Geleceğin okul yöneticilerinin sahip olduğu liderlik vasıfları, eğitim yönetiminin niteliği açısından belirleyici bir etkiye sahiptir. Bugünün dünyasında yalnızca bir değişim değil, beraberinde kapsamlı bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu bağlamda okul yöneticilerinin dönüşüme liderlik etmeleri önemlidir. Okul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik yaklaşımları bu dönüşüm sürecinde merkezi bir rol üstlenmektedir (Çelik, 1998). Bunların yanı sıra eğitim kurumu olan okulda nitelikli bir iletişim sağlanabilmesi için empati şarttır. Eğitim kurumlarında empatinin zıttı olan benmerkezcilikten uzak durulmalıdır. Okul ortamı ve şartlarının karşı tarafın perspektifinden bakılarak ele alınması empati ile mümkündür. Yöneticiler ve iş görenler birbirlerini empati kurarak anlayabilirler. Eğitimde yer alan tüm taraflar birbirlerini anladıklarında problemlerle birlikte başa çıkabileceklerine inanmaktadırlar (Budak, 2023). Ayrıca Psikoterapi ve sinirbilim alanındaki yapılan araştırmaların ışığında empatinin etkili dönüşüm sonuçlarının anahtarı olduğu ortaya konulmuştur. Aynı zamanda empati, dönüşümcü liderlik ve duygusal zekânın temel yapı taşlarından biridir (Rubuni, 2017).

Bu çalışmanın amacı, eğitimde liderlik kapsamında dönüşümcü liderlik ile empati ve empati yoksunluğu kavramları arasındaki ilişkiyi ulusal ve uluslararası alan yazın doğrultusunda incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan literatür taraması yöntemiyle yürütülmüştür. Bu kapsamda dönüşümcü liderlik, empati ve empati yoksunluğu kavramlarını ele alan ulusal ve uluslararası makaleler, tezler ve akademik yayınlar incelenmiştir. İncelenen çalışmalar betimsel bir yaklaşımla değerlendirilmiş, kavramlar arası ilişkiler kuramsal çerçevede ele alınmıştır.

Literatürde dönüşümcü liderlik ile empati ve duygusal zekâ arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar bulunduğu görülmektedir. Bazı araştırmalar bu kavramlar arasında olumlu ilişkiler olduğunu ortaya koyarken, bazı çalışmalar anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Bu durum, konunun çok boyutlu ve tartışmaya açık olduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırmalarda empati yoksunluğu ile narsist ve toksik liderlik stillerinin ilişkili olduğu görülmektedir.

Duyguların fark edilmediği ve dile getirilmediği örgütlerde iş görenler, yenilik üretme kapasite ve vizyon geliştirme yetilerini ortaya koyamamaktadır. Bu durum da kurumun faaliyet alanındaki konumunu zayıflatmaktadır. Empati ve duygu yönetiminde yetkin yani duygusal zekâları yüksek dönüşümcü liderler aracılığıyla kurumda dönüşüm ve yenilikçilik dinamikleri güçlenecektir (Awla, 2023). Sonuç olarak, literatür incelendiğinde dönüşümcü liderlik ve empati kavramlarının başta eğitim kurumları olmak üzere çeşitli kurumların etkililiği açısından önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda okul yöneticilerine yönelik eğitimlerde empati ve dönüşümcü liderlik

⁴⁶ Yüksek Lisans Öğrencisi, Başkent Üniversitesi, Ankara, 22510046@mail.baskent.edu.tr

becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalara yer verilmesinin eğitim kurumlarının etkililiğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, gelecek araştırmalarda dönüşümcü liderlik, empati ve empati yoksunluğu ilişkilerinin farklı yöntemlerle ele alınmasının alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Dönüşümcü Liderlik, Liderlik, Empati, Empati Yoksunluğu, Eğitimde Liderlik*

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINDA YAPAY ZEKA ARAÇLARINI KULLANMA BECERİLERİ VE ÖĞRETMEN LİDERLİĞİ ALGILARI: ÖĞRETMEN EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Zuhal Arife KÜÇÜK⁴⁷

ÖZET

Yapay zeka (YZ) araçlarının öğrenci öğrenmelerinde sağladığı katkı üzerine yapılan çalışmalarda (Kaman, 2025; Miao & Holmes, 2021; Yang, 2022), uygulama, problem çözme, yordama, ilişki kurma gibi bilişsel işlemlere katkı sağladığı ve daha kalıcı öğrenme deneyimleri sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrenci arasındaki öğrenme farklılıklarına uygun içerik oluşturma ve değerlendirme yapma açısından da öğretme-öğrenme süreçlerine olumlu katkı sağladığı sonucu da bulgulanmıştır (Chen, Zou, Cheng & Xie, 2020). Bu çerçevede, öğrenci öğrenmelerinde YZ temelli uygulamaların olumlu etkisi göz önünde bulundurularak sınıf süreçlerinin en önemli aktörü olan öğretmenlerin YZ becerilerine sahip olması ve öğretim uygulamalarında kullanmasının önem hale geldiği söylenebilir.

Öğretmenlerin YZ'nin temel kavramlarını anlama, öğretimde kullanım alanlarını ve sınırlıklarını bilme, ders bazlı uygulama, ölçme ve değerlendirme sürecinde YZ uygulamalarını etkili ve amaca uygun kullanabilme kapasitesini içeren YZ okuryazarlığı (Kaman, 2025) kapsamında, saha da halihazırda görev yapan öğretmen yetkinliklerinin geliştirilmesinin yanı sıra öğretmen adaylarının da bu donanım ile yetiştirilmeleri ve öğretmen yetiştirme programlarında yer almasının gerekliliği önemli kabul edilmektedir. Özellikle eğitim sistemindeki dijital dönüşüme ayak uydurabilen, yeni teknolojileri sınıf uygulamalarına yansıtarak öğrenmeyi geliştiren ve öğrencileri 21. yüzyıl gereksinimlerine uygun olarak geleceğe hazırlayan öğretmenlerin liderliğine duyulan ihtiyacın gün geçtikçe artması, öğretmen adaylarının YZ uygulamaları ile ilgili becerilerini geliştirecek hizmet öncesi eğitime gerekliliği artırmaktadır. Bu noktada eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının YZ araçlarının kullanımını teknik bir araç olmaktan çıkarıp, öğrenme ortamlarını dönüştüren ve öğretmen liderliğini destekleyen bir eğitim bileşeni olarak konumlandırmalarına yönelik eğitim almalarının yerinde olacağı söylenebilir.

Ülkemizde, 2024-2025 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlayan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM)'nde de dijital yeterliklerin geliştirilmesine ve öğretimde dijital araçların kullanılmasına yapılan vurguda da öğretmenlerin derslerinde dijital araçlarla içerik üretmesini teşvik ettiği görülmektedir. Bütün disiplinlerde desteklenen bu durumun önemli bir uygulama alanı olarak sosyal bilgiler dersinin özel bir yeri vardır. Sosyal bilgiler dersinin çok boyutlu, görsel-uzamsal öğrenme süreçlerinin çok fazla kullanıldığı ve deneyimsel öğrenmenin ön plana çıktığı bir içeriğe sahip olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte bu içeriğe uygun YZ aracı seçmek, bunu sınıfta etkili bir şekilde kullanmak ve bunları yaparken sınıfta etkili bir liderlik göstermek de önemlidir. Sonuç olarak okullarda görev yapacak olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin YZ araçlarını sınıf uygulamalarında etkili bir biçimde kullanma ve sınıftaki öğretmen liderliğini yürütme becerilerine sahip olması için hizmet öncesi eğitimde destekleyen uygulamalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

⁴⁷ Öğr. Gör. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu, zakucuk@kastamonu.edu.tr

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenliği programında öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde YZ araçlarını kullanma becerileri ile öğretmen liderliği algıları arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu değişkenleri öğretmen eğitimi bağlamında değerlendirmektir. Bu kapsamda, öğretmen adaylarının yapay zekâ destekli araçları ders planlama, öğretim sürecini zenginleştirme, ölçme-değerlendirme ve sınıf yönetimi gibi alanlarda kullanma düzeyleri belirlenerek, bu kullanımın öğretmen liderliği algıları üzerindeki etkisi ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Araştırma halihazırda, Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bilim Dalında öğrenim gören son sınıf öğrencileriyle yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinden yüz yüze gerçekleştirilmektedir. Görüşmeler tamamlandığında elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenecektir. Elde edilen mevcut verilerin ön değerlendirmesi doğrultusunda, Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi programında YZ okuryazarlığı ile ilgili seçmeli bir ders olduğu, YZ uygulamalarıyla ilgili öğretim tekniklerinin kendi ilgi ve becerileriyle sınırlı kaldığı görüşünün ağırlıklı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, eğitim fakültesinde aldıkları eğitimin dijital dünyada öğretmen liderliğini destekleyen bir uygulama içermediğini de ifade ettikleri görülmektedir. Çalışmanın bu aşamasında elde edilen verilerin ışığında yapılan bu değerlendirmenin yanıltıcı olabileceği göz önünde bulundurularak çalışma tamamlandığında gerçek bir değerlendirme yapılması gerektiğinin altını çizmekte yarar olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Yetiştirme, Yapay Zeka Uygulamaları, Öğretmen Liderliği

BÖLGESEL VE ULUSAL GÜVENLİĞİN TEORİK TEMELLERİ VE KARŞILIKLI BAĞLANTISI Murtalibova Malika MİRMAKSUDOVNA⁴⁸**ÖZET**

Küresel ortamda, uluslararası ilişkilerde karşılıklı bağımlılığın giderek yoğunlaştığı günümüzde, bölgesel ve uluslararası düzeyde güvenlik sorunlarının ele alınması meselesi artan bir önem kazanmıştır. Küreselleşme, ulusötesi tehditler ve birbirine bağlı siyasal ve ekonomik sistemler, devletlerin güvenliği yalnızca geleneksel ve devlet merkezli yaklaşımlar aracılığıyla sağlamasını zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda güvenlik anlayışı, artık sadece askerî unsurlarla sınırlı olmayıp ekonomik istikrar, çevresel sürdürülebilirlik, enerji güvenliği, siber tehditler ve insani güvenlik gibi boyutları da kapsamaktadır.

Devletlerin küresel siyasetteki etkisi, yalnızca askerî kapasiteleriyle değil; aynı zamanda ekonomik güçleri, teknolojik yetkinlikleri ve çevresel sorunlara etkili yanıt verebilme becerileriyle de şekillenmektedir. Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, güvenlik tehditlerinin niteliğini köklü biçimde dönüştürmüştür; siber savaş, bilgi manipülasyonu ve ileri teknolojilerin kötüye kullanımı gibi yeni riskleri ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle güvenlik sorunlarının anlaşılması ve yönetilmesine yönelik yenilikçi ve bütüncül yaklaşımların geliştirilmesi hayati bir gereklilik hâline gelmiştir.

Bunun yanı sıra, son yıllarda uluslararası örgütler, çok uluslu şirketler, terör ağları ve sivil toplum kuruluşları gibi devlet dışı aktörler güvenlik ve savunma alanlarında giderek daha belirgin bir rol üstlenmektedir. Bu aktörlerin artan etkisi, güvenlik üzerindeki devlet tekeline sorgulatmış ve bölgesel ile küresel düzeyde iş birliğini, çok boyutlu analizleri ve ortak sorumluluğu esas alan yeni güvenlik paradigmalarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Anahtar Kelimeler: *Güvenlik, Abd, Birey, Toplum, Güvenlik Paradigması, Güvenlik Kültürü, Bölgesel Güvenlik*

⁴⁸ Dr. Öğr. Üyesi, Özbekistan, Taşkent, Yunusabad Bölgesi, malikarose1986@gmail.com

TÜRK DİLLERİ – DOSTLUK VE KÜLTÜREL BİRLİĞİN KÖPRÜSÜ Durdona MADAMINOVA⁴⁹**ÖZET**

Makalede, son yıllarda Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev'in girişimiyle Türk dilli halklar arasındaki kültürel-eğitsel ve edebî ilişkilerin geliştirilmesi yönünde kapsamlı çalışmaların yürütüldüğü ele alınmaktadır. Bu çalışmalar, kardeş halklar arasındaki dostluk ve birliği güçlendiren sağlam bir köprü işlevi görmekte, bölgesel iş birliğinin daha da pekişmesine ve öncelikli alanlarda ortak proje ve girişimlerin hayata geçirilmesine katkı sağlamaktadır.

Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan halklarını; yüzyıllara dayanan millî ve dinî değerlerin korunması, Türk dünyasının gelecekteki birliğinin sağlanması ve ortak tarih, dil ve kültüre dayalı olarak bölge halklarının ortak refahı ve kalkınmasına hizmet eden siyasi, ekonomik ve kültürel gelişmenin yeni bir aşamaya taşınması doğrultusunda ortak bir fikir etrafında birleştirmektedir. Çalışmada, Türk halklarını yüzyıllar boyunca bir arada tutan ortak dilin, edebî mirasın ve kültürel değerlerin geniş biçimde tanıtılması; Türk aydınları ile şair ve yazarların ilmî ve yaratıcı mirasının yaygınlaştırılması; ayrıca dilbilimsel araştırmalar aracılığıyla genç nesillerde Türk dillerine ve kültürüne yönelik ilgi ve saygının artırılması yöntemleri kullanılmıştır. Tarihsel sonuçlara dayalı bilimsel bir yaklaşımla, Türk dillerinin zengin yazılı mirasının ve canlı sözlü geleneklerinin ondan fazla devleti birleştirdiği; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye ve Özbekistan'ın bu girişimlerinin dünya genelinde 21 ülke tarafından desteklendiği ortaya konulmuştur. Türk dil ailesine mensup Azerbaycan Türkçesi, Kazakça, Kırgızca, Türkiye Türkçesi, Türkmençe ve Özbekçenin yaklaşık 12 milyon kilometrekarelik bir alanda 200 milyondan fazla insanın ana dili olduğu göz önünde bulundurularak, kültür ve eğitim alanlarındaki ortak programlar yoluyla halklar arasındaki dostluk bağlarının daha da güçlendirilmesi; ayrıca ekonomik büyümeye, yeni istihdam alanlarının oluşturulmasına ve halkların refah düzeyinin artırılmasına yönelik araştırmaların sürdürülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Türk Dilleri, Danışma Toplantısı, Bölgesel İş Birliği, Uluslararası Toplum, Milletlerarası Birlik.*

JOHN DEWEY VE TÜRKİYE'DEKİ MAARİF MODELİ: DENEYİMDEN UYGULAMAYA BİR KÖPRÜ

Elif ÇAKI⁵⁰, Gülnihal YILDIRIM⁵¹, Su ERTÜRK⁵²

ÖZET

Bu çalışma, John Dewey'in "deneyim yoluyla öğrenme"nin Türkiye eğitim tarihindeki izdüşümlerini incelemeyi ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hayata geçirilmesi "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" (TYMM) ile bu ilkelerin nasıl yerli ve bütüncül bir beceri sisteminin dönüşmesini ortaya koymayı başarıyor. Deweyci pedagojinin "hayat için değil, hayatın kendisi olan eğitim" anlayışı, Türkiye'nin yaklaşık iki asırlık modernleşme serüveninde farklı isimlerle karşılık verdiği; Ancak bu arayışın en somut ve milli sentezi TYMM ile vücut bulmuştur. Türkiye'de eğitim reformları uzun yıllar boyunca Batı'dan alınan modellerin "giydirilmesi" şeklinde yürütülmüş, bu durum eğitim kimyası ile uygulama kapasitesi arasında kültürel ve metodolojik bir formasyon yaratılmıştır. Özellikle Deweyci ilkelerinin teorik kabulüne rağmen; merkezîyetçi yapı, öğretmen yeterlilikleri ve sınav odaklı sistem nedeniyle beceri odaklı dönüşümde kurumsal sürdürülebilirlik tam olarak sağlanamamıştır. Bu çalışma, TYMM'nin bu yapısal sorunları "yerli ve milli" bir perspektifle nasıl aşmayı hedeflediğini ve pragmatist deneyimciliği kendi medeniyetlerimizle nasıl harmanladığını analiz etmektedir. Çalışmanın güzel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanmıştır. 1990–2025 yılına ait Türkiye odaklı akademik makaleler, tezler, Milli Eğitim Bakanlığı politika belgeleri ve politik ekonomiler sistemi olarak taranmış; Ulakbilim, YÖK Tez Merkezi ve Google Scholar gibi elektronik veri tabanlarında "John Dewey", "deneyimsel öğrenme", "araştırma-inceleme", "aktif öğrenme", "maarif", "Türkiye eğitim reformu" anahtar ışıkları ile arama yapılmıştır. Bulgulara göre, Dewey'in deneyim odaklı yaklaşımının Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türk eğitim sisteminin seyrini, ancak TYMM ile bu etkinin bir "kopya"dan görünen "telif" bir modele dönüştüğü görülüyor. TYMM, pragmatizmin "eylemcilik" bilgilerini, medeniyet köklerimiz ile birleştirerek ezberci eğitimin üstesinden gelmeyi beceri odaklı bir çerçeve sunmaktadır. Modelin ve güçlü görüşlerin, sadece teorik gelişimlerin değil; "zihin, beden, kalp ve ruh bütünlüğü" esas alan bütüncül (bütüncül) yapısıdır. Ayrıca, "farklılaştırma" ve "zenginleştirme" yaklaşımlarıyla insanların bireysel deneyimlerine alan açması, Dewey'in bireysel ilgi ve yeteneklerinin merkeze hazırlanma prensibiyle tam bir uyum sergilemektedir. TYMM, geçmişteki reformların tersine, dışarıdan model ithal etmek yerine evrensel yeterlilikleri milli birikimiyle harmanlayarak "dille mektebi" ruhunu yeniden canlandırma potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda, modelin "Erdem-Değer-Eylem" yaklaşımı, yapısal gelişimi hayata ve matematiksel tutuma dönüşmesini sağlayarak deneyimsel öğrenmeyi karakter eğitimiyle tamamlamaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Dewey'in deneyiminin temelindeki beslenmeyi yerel bir ruhla yeniden yorumlayarak sürdürülebilir bir beceri sisteminin kapılarını aralamaktadır. Bu tarihin gerçekleşmesi için; bölgede yeni modele yönelik uygulamalı eğitimlerle değişebilir, ölçer-değerlendirme sisteminin "süreç odaklı" yapısı tam olarak ayrıştırılır ve okul-toplum işlemlerinin kurumsallaştırılması kritik olarak çalışır. TYMM, sadece bir müfredat değişikliği değil, Türk eğitim sisteminin kendi halkının hizmetleri üzerinde yükseldiği yeni bir "aydınlanma" evresidir.

Anahtar Kelimeler: John Dewey, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Deneyimsel Öğrenme, Beceri Temelli Eğitim, Bütüncül Eğitim

⁵⁰ Prof. Dr. Aziz Sancar BİLSEM, Çankaya, Ankara, elifcaki34@gmail.com

⁵¹ Dr., Prof. Dr. Aziz Sancar BİLSEM, Çankaya, Ankara, ygulnihal@gmail.com

⁵² Dr., Pursaklar BİLSEM, mrs.elifsu@gmail.com

DİJİTAL MELEZLERİN YAPAY ZEKANIN YAKIN GELECEKTEKİ EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE ETKİSİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Nagihan TEPE⁵³, Semiha TANER⁵⁴

ÖZET

Teknoloji öğrenme süreçlerini daha etkileşimli ve iş birliğine dayalı hâle getirerek bireylerin öğrendikleri ve sorun yaşadıkları materyallerle daha etkili etkileşim kurmalarına yardımcı olmakta, kaynaklara erişimi kolaylaştırmaktadır. Teknolojiyle donatılmış ve gelişmiş öğrenme faaliyetleri, bireylerin dijital vatandaşlık becerilerinin gelişmesine de katkı sağlayabilmektedir.

Bu çalışmada, dijital melez (1970–1999 yılları arasında doğmuş olan) kuşağın, yapay zekânın yakın gelecekteki eğitim-öğretim faaliyetlerine etkisine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Dijital melezler, analogdan dijital geçiş sürecini deneyimleyerek teknolojinin dönüşümüne tanıklık etmiş; ancak dijital yerliler kadar teknolojiyi içselleştirememiş, buna karşın yüksek uyum ve adaptasyon becerilerine sahip, aynı zamanda iki kuşak arasında yer alan özgün bir gruptur. Alandaki sınırlı çalışmalar nedeniyle dijital melezlerin eğitim alanındaki dijital dönüşüm ve yapay zekâ uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, gelecekteki eğitim uygulamalarının bu dönüşüm doğrultusunda geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu sınırlılık bağlamında araştırma, dijital melezlerin perspektifine odaklanan özgün bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

Bu hedef doğrultusunda, yapay zekânın resmî eğitim kurumlarında ne tür değişim ve dönüşümlere yol açabileceği incelenecektir. İkinci olarak, yapay zekânın yakın gelecekteki özel kurumlardaki eğitim-öğretim faaliyetlerine etkisine ilişkin dijital melezlerin görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda, yapay zekânın özel okullardaki eğitim-öğretim süreçlerine nasıl etki edeceği ile dijital dönüşümün bu sektörde ne hızda ve hangi yönde gerçekleşebileceği ele alınacaktır. Son olarak, yapay zekânın yakın gelecekteki eğitim-öğretim faaliyetlerinde kamu ve özel kurumlar arasındaki farkların, dijital melezlerin görüşleri doğrultusunda karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Özel kurumların, kamu kurumlarına kıyasla teknolojiyi daha hızlı benimseme ve uygulama potansiyeline sahip olması, bu farklılığın temel nedenleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, dijital melezlerin bakış açısından kamu ve özel sektördeki yapay zekâ uygulamalarına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar ele alınacaktır.

Sonuç olarak, yapay zekânın kamu ve özel kurumlardaki eğitim-öğretim faaliyetlerine etkileri ayrı ayrı değerlendirilerek, bu iki kurum türünün işleyişi ve gelişimi arasındaki farklar karşılaştırılacaktır. Bu karşılaştırma sonucunda, iki farklı sektöre özgü dinamiklerin ortaya konulması hedeflenmektedir. Araştırmada yöntem olarak fenomenoloji deseni tercih edilecektir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, Samsun'da kamu ve özel eğitim kurumlarında görev yapan 8 öğretmen, 8 yönetici ve 8 veli olmak üzere toplam 24 dijital melez birey oluşturmaktadır. Katılımcılar, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle seçilecektir. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilerek ortak temalar belirlenecektir. Araştırma sonuçlarının, dijital dönüşüm sürecinde yer alan kuşakların teknolojiyle uyumunu gözlemlemeye ve

⁵³ Dr. Öğr. Üyesi, Samsun Üniversitesi, nagihan.tepe@samsun.edu.tr

⁵⁴ Samsun Üniversitesi, 220523003@samsun.edu.tr

yapay zekâ destekli pedagojik tasarım ile öğretim stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Eğitim, Yapay Zekâ, Dijital Melez*

KAPSAYICI EĞİTİM SİSTEMİNDE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİME KATILIMI İLE İLGİLİ SORUNLARININ İNCELENMESİ : KIRKLARELİ ÖRNEĞİ

Şahin DEĞER⁵⁵

ÖZET

Kapsayıcı eğitim, tüm öğrenilebilecek temel alan; sınıf, cinsiyet, yetenek, yaş, cinsellik, hükümlülük, gelir grubu, ihtiyaç ve kültürel miras farklı etmeksizin tüm değişikliklere cevap veren ve onun bireysel topluluğu ve kültüre geçişinin ayrılmasını engelleyen bir eğitim sürecidir (Rose ve Howley, 2007; Sarı ve Turhan Türkkan, 2019). Kapsayıcı eğitim, 21. yüzyıl eğitim paradigmasının temel taşlarından birini oluşturmakta ve tüm konularda hangi özellikleri, geçmişleri veya belirtileri olursa olsun, eğitime eşit erişim hakkına sahip olduğu ilkesine dayanmaktadır (UNESCO, 2017).

Bu eğitimin temel amacı, Kırklareli ilinde özel yoğunlaşan kapsayıcı eğitim faaliyetlerinde karşılaşılan çok boyutlu sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini ilgilendiren bir yaklaşımla analiz edilmesidir. Çalışma, özel nüfuslu eğitimlerde yaşadıkları fiziksel, sistemsel, sosyal ve bireysel engelleri bütüncül bir yaklaşımla incelemeyi ve eğitimin tüm üyelerinin (öğretmen, yönetici, akademisyen, aile, uzman ve öğrenci) geliştirilmiş pratik ve uygulanabilir önerileri değerlendirmeyi hedeflemektedir. Araştırmanın ana amacı, mevcut eğitim politikaları ile sahada yaşanan gerçeklikler arasındaki uyumsuzlukları ortaya çıkarmak ve kapsayıcı eğitimin sürdürülmesini iyileştirmeye yönelik somut öneriler sunmaktır.

Bu araştırma, nitel araştırma paradigmasına uygun olarak desenlenmiş olup, olgubilim (fenomenoloji) ve durum çalışması desenleri birlikte kullanılmıştır (Creswell & Poth, 2018). Veri toplama stratejisi olarak katılımcı çalıştay modeli benimsenmiş ve Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü koordinesinde Kırklareli Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından Mayıs 2025 tarihinde düzenlenen Uluslararası Kapsayıcı Eğitim Çalıştay'ına katılan toplam 57 katılımcı ile yürütülmüştür. Çalışma grubu, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olup, öğretmenler (sınıf, branş, özel eğitim), rehber öğretmenler/psikolojik danışmanlar, okul yöneticileri, akademisyenler, STK temsilcileri, aileler ve öğrencilerden oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde yapılandırılmış grup tartışmaları, açık uçlu soru formları, gözlem notları ve grup tutanakları olmak üzere çeşitli nitel veri toplama araçları kullanılmıştır.

Araştırma bulguları dört ana tema altında toplanmış ve her tema kendi içinde sorunlar ve çözüm önerileri olarak ayrıntılandırılmıştır. Eğitim ortamı teması altında, fiziksel erişilebilirlik eksikliği (asansör, rampa), ulaşım sorunları, özel eğitim okullarının merkezden uzak konumu, uygun olmayan sınıf donanımları ve teknolojik altyapı yetersizliği öne çıkan sorunlar olarak belirlenmiştir. Eğitim sistemi teması kapsamında ise müfredatın katı olması, sınav odaklı değerlendirme sistemi, öğretmen yeterlilik eksiklikleri ve destek mekanizmalarının yetersizliği tespit edilmiştir. Aile ve sosyal çevre temasında, ailelerin çocukların tanılarını kabullenememesi, toplumsal önyargılar, akran zorbalığı, aile katılımının düşük olması ve ekonomik sıkıntılar önemli sorun alanları olarak ortaya çıkmıştır. Birey teması altında ise özgüven eksikliği, iletişim sorunları, dikkat dağınıklığı, öğrenme hızındaki farklılıklar ve sağlık sorunlarından kaynaklanan devamsızlıklar belirlenmiştir.

⁵⁵ Öğretmen, Kırklareli, sahindeger86@hotmail.com

Araştırma bulguları, Türkiye'deki kapsayıcı eğitim uygulamalarında politika ile uygulama arasında önemli farklılıklar olduğunu göstermiştir. Fiziksel erişilebilirlik sorunları, okul binalarının evrensel tasarım ilkelerinden uzak olduğuna işaret etmektedir (Burgstahler, 2015; Sazan, 2006). Müfredatın esnek olmaması ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) etkisiz uygulanması, sistemsel dönüşüm ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005; Vuran, 2007).

Bu araştırma, özel gereksinimli öğrencilerin kapsayıcı eğitim sisteminde çok boyutlu ve birbiriyle bağlantılı engellerle karşılaştığını ve bu sorunların çözümü için bütünleştirici ve sürdürülebilir bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymuştur. Politika düzeyinde, somut hedefler içeren stratejik eylem planlarının hazırlanması ve etkin izleme mekanizmalarının kurulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kapsayıcı Eğitim, zel Eğitim*

YENİLİKÇİ ÖĞRENME ORTAMLARI BAĞLAMINDA YENİLİKÇİ SINIFLAR: NİTEL BİR DURUM ÇALIŞMASI

Erhan DOLAPCI⁵⁶

ÖZET

Bilgi toplumuna geçişle birlikte eğitim sistemlerinden beklenen temel işlev, yalnızca bilgi aktarımı sağlamak değil; problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcılık, işbirliği ve dijital okuryazarlık gibi 21. yüzyıl becerilerini geliştiren öğrenme ortamları sunmaktır. Bu doğrultuda, geleneksel sınıf anlayışının yerini fiziksel, teknolojik ve pedagojik açıdan yeniden yapılandırılmış yenilikçi öğrenme ortamları almaya başlamıştır. Uluslararası alanyazın, öğrenme ortamlarının yeniden tasarlanmasının öğrenme süreçlerinin niteliğini artırmada kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Türkiye’de de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen çeşitli projeler ve öğretim programı güncellemeleriyle yenilikçi sınıf uygulamalarının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Ancak bu uygulamaların sınıf içi yansımalarına ve öğretmen deneyimlerine ilişkin nitel araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, yenilikçi öğrenme ortamları bağlamında yenilikçi sınıfların fiziksel, teknolojik ve pedagojik özelliklerini öğretmen görüşlerine dayalı olarak incelemektir. Araştırmada ayrıca öğretmenlerin yenilikçi sınıflarda öğretim sürecine ilişkin deneyimleri, algıları ile bu ortamlarda karşılaştıkları fırsat ve zorlukların ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu yönüyle çalışma, yenilikçi sınıf uygulamalarının sahadaki karşılığını öğretmen bakış açısıyla derinlemesine ele almayı amaçlamaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş yenilikçi sınıflarda görev yapan farklı branşlardan 8–10 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanacaktır. Araştırmanın derinliğini artırmak amacıyla sınıf gözlemleri ve ilgili dokümanların incelenmesi gibi ek veri kaynaklarından da yararlanılması planlanmaktadır. Elde edilen veriler, içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenecek; kodlama sürecinin ardından temalar oluşturularak bulgular doğrudan alıntılarla desteklenecektir. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği; veri çeşitlemesi, katılımcı doğrulaması, uzman görüşü ve ayrıntılı betimleme stratejileriyle sağlanacaktır.

Araştırmadan elde edilecek bulguların, yenilikçi sınıfların öğretim sürecine sunduğu katkıları ve karşılaşılan sınırlılıkları görünür kılmaları beklenmektedir. Bu kapsamda çalışma, eğitim politikalarına, okul yöneticilerine ve öğretmenlere yenilikçi öğrenme ortamlarının daha etkili biçimde tasarlanması ve uygulanmasına yönelik öneriler sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca, öğretmen deneyimlerine odaklanan nitel bulgular yoluyla yenilikçi öğrenme ortamları literatürüne özgün bir katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yenilikçi Öğrenme Ortamları, Yenilikçi Sınıflar, Öğretmen Görüşleri, Nitel Araştırma, Durum Çalışması*

⁵⁶ Dr., Kastamonu Göl Anadolu Lisesi, Kastamonu, erhandolapci85@gmail.com

HALK EĞİTİMİ MERKEZİ İŞ BİRLİĞİ İLE YÜRÜTÜLEN YAĞLI BOYA RESİM KURSUNUN, BAĞIMLILIKLA MÜCADELE EDEN BİREYLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Bircan Gülçin DELİKAYA⁵⁷

ÖZET

Bu çalışma, Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) ve Halk Eğitimi Merkezi iş birliğiyle yürütülen yağlı boya resim kursunun, bağımlılıkla mücadele eden bireyler üzerindeki rehabilitasyon etkisini ve bu sürecin operasyonel dinamiklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel odağı, sanatsal faaliyetlerin sosyal entegrasyon ve damgalanma (stigmatizasyon) riskini minimize ederek bireylere sağladığı katkıdır.

Çalışma kapsamında, bağımlı bireylerin rehabilitasyon sürecini desteklemek amacıyla özel statülü bir eğitim modülü uygulanmıştır. Kursun açılış sürecinde, bağımlı bireylerin kimliklerinin korunması ve toplumsal dışlanmanın önüne geçilmesi için "normal statüde kurs" prosedürü işletilmiştir. Veri toplama ve uygulama sürecinde, kursiyer alt sınırı (12 kişi) kuralından muafiyet ve karma sınıf yapısı (bağımlı bireyler ile diğer vatandaşların bir arada olması) gibi esnek kurumsal stratejiler temel alınmıştır.

Yapılan incelemeler sonucunda, kursun bağımlı bireyler için güvenli bir sosyal alan oluşturduğu saptanmıştır. Kimlik gizliliğinin sağlanması amacıyla kursun genel katılıma açık tutulması, bağımlı bireylerin kendilerini "hasta" veya "bağımlı" yerine "kursiyer" olarak tanımlamalarına olanak tanımıştır. Kurumsal iş birliğinin, bürokratik engelleri aşarak (kursiyer sayısı esnekliği vb.) hizmete erişimi kolaylaştırdığı gözlemlenmiştir.

Halk eğitimi kurslarının sadece bir beceri kazandırma alanı değil, aynı zamanda bağımlılık sonrası rehabilitasyon sürecinde kritik bir "sosyal iyileşme aracı" olduğu sonucuna varılmıştır. Bağımlı bireylerin toplumla doğal bir ortamda kaynaştırılması, iyileşme motivasyonunu artırmaktadır. YEDAM'ın gizlilik esaslı talebi, bireylerin sosyal hayata adaptasyonunda damgalanma korkusunu yenmeleri açısından stratejik bir öneme sahiptir.

Bağımlı bireylere yönelik kursların çeşitliliği (el sanatları, spor, müzik vb.) artırılmalıdır.

Kurumsal iş birliklerinde "gizlilik" ve "normalleşme" prensibi standart bir model haline getirilmelidir.

Eğiticilere, bağımlı bireylerle iletişim ve rehabilitasyon odaklı yaklaşım konusunda özel formasyon eğitimleri verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılıkla Mücadele, Kurs, Resim

⁵⁷ Öğretmen, Melikgazi Şehit Hüseyin Danacı Halk Eğitimi Merkezi, Melikgazi, Kayseri, bgdelikaya@gmail.com

SANAL SINIFLARDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: LİSE ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN YABANCI DİL ÖĞRENİMİNE YÖNELİK TUTUMLARININ YÖNETİMSEL BİR DEĞERLENDİRMESİ

Su ERTÜRK⁵⁸, Zuhar Arife KÜÇÜK⁵⁹

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin uzaktan yabancı dil öğrenimine yönelik tutumlarını inceleyerek, bu tutumların uzaktan eğitimin sürdürülebilirliği ve eğitimde dijitalleşme bağlamında nasıl değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin çıkarımlarda bulunmaktır. Bu kapsamda öğrencilerin demografik özelliklerine göre tutum farklılıkları incelenerek, uzaktan eğitimin geleceğine dair sürdürülebilir stratejiler geliştirilmeye çalışılmıştır. Çalışma, Kastamonu İli Merkez ilçesinde yer alan ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler arasından, basit rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenen 920 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmadaki değişkenler arasındaki ilişkiyi nesnel bir şekilde ele almak amacıyla nicel araştırma yöntemi çerçevesinde ilişki tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın veri toplama aracı olarak, Doç. Dr. Yunus Doğan tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış "Çevrimiçi Yabancı Dil Öğrenmeyi Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 5'li Likert tipi (Kesinlikle Katılmıyorum – Kesinlikle Katılıyorum) cevap seçenekleri olan 12 maddelik bir ölçektir. Bunun yanı sıra, araştırmacılar tarafından bilimsel araştırma etik ilkelerine uygun şekilde demografik bilgi formu oluşturulmuştur. Bu formda öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, okul türleri, çevrimiçi yabancı dil uygulamalarına yönelik deneyimleri ve tercih ettikleri yabancı dil gibi bilgileri elde etmeye yönelik sorular yer almaktadır.

Öğrencilerin uzaktan öğretim yoluyla yabancı dil öğrenmeye yönelik tutumları ile çeşitli demografik değişkenler (okul türü, yaş, cinsiyet, uygulama kullanım süresi, tercih edilen dil vb.) arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Toplanan veriler, SPSS 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle veriler üzerinde tanımlayıcı istatistikler (frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma) hesaplanmış, ardından bağımsız değişkenler arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gibi parametrik testler uygulanmıştır. Halihazırda verilerin bulgulanması devam etse de elde edilen ilk bulgulara göre öğrencilerin uzaktan yabancı dil öğrenmeye yönelik olumlu tutum geliştirmeleri ile okul türü bakımından anlamlı bir farklılık bulunduğu yönündedir. Çalışmanın bulguları tamamlandığında daha net sonuçlara ulaşmanın mümkün olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Öğretimi, Sürdürülebilirlik, Strateji Geliştirme

⁵⁸ Dr., Ankara Pursaklar BİLSEM, mrs.elifsu@gmail.com

⁵⁹ Öğr. Gör. Dr., Kastamonu Üniversitesi TTO, zakucuk@kastamonu.edu.tr

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE BİLİNÇLİ FARKINDALIK VE DUYGUSAL DÜZENLEME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ: BİR MÜDAHALE ÇALIŞMASI

GÖKHAN GÜÇER⁶⁰

ÖZET

Ortaokul dönemi, öğrencilerin duygusal tepkilerinin yoğunlaştığı ve öz düzenleme becerilerinin gelişim sürecinde olduğu kritik bir evredir. Bu dönemde duygusal düzenleme becerilerindeki yetersizlikler; akademik başarı, akran ilişkileri ve okul uyumu üzerinde olumsuz etkilere yol açabilmektedir. Bilinçli farkındalık, bireyin duygu, düşünce ve bedensel yaşantılarını yargılamadan fark etmesini sağlayarak duygusal düzenleme becerilerinin gelişimini destekleyen bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır.

Okul temelli bilinçli farkındalık uygulamalarının, öğrencilerin stresle başa çıkma, dikkatlerini sürdürme ve duygularını düzenleme becerilerini geliştirdiği belirtilmektedir. Ancak Türkiye’de ortaokul düzeyinde bilinçli farkındalık ve duygusal düzenlemeyi birlikte ele alan müdahale çalışmalarının sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışma, ortaokul öğrencilerine yönelik yapılandırılmış bilinçli farkındalık etkinliklerinin duygusal düzenleme becerileri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinde bilinçli farkındalık (mindfulness) ve duygusal düzenleme becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanan yapılandırılmış bir müdahale programının etkililiğini incelemektir. Ayrıca program sürecinin öğretmenlerin öğrencilerin duygusal farkındalık ve davranış düzenleme becerilerine ilişkin algılarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem:Araştırma, ön test–son test kontrolsüz deneysel desen kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini 23 Nisan Ortaokulu 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler ile bu öğrencilerin dersine giren öğretmenler oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde öğrencilere ve öğretmenlere bilinçli farkındalık ve duygusal düzenleme becerilerini ölçmeye yönelik ölçekler müdahale öncesinde ve sonrasında uygulanmıştır.

Müdahale sürecinde öğrencilere yönelik olarak; nefes farkındalığı, beden taraması, duygu tanıma, duyguları ifade etme, düşünce–duygu–davranış ilişkisini fark etmeye yönelik etkinlikler ve grup çalışmaları içeren haftalık uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Program süresi boyunca sınıf içi etkileşimler ve öğrencilerin katılım düzeyleri gözlemlenmiştir.

Elde edilen bulgular, müdahale programı sonrasında öğrencilerin bilinçli farkındalık ve duygusal düzenleme beceri düzeylerinde anlamlı bir artış olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerden elde edilen son test verileri ise öğrencilerin duygularını tanıma, duygusal tepkilerini kontrol etme ve sınıf içi davranışlarını düzenleme becerilerinde olumlu yönde gelişmeler olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırma sonuçları, ortaokul öğrencilerine yönelik bilinçli farkındalık temelli etkinliklerin duygusal düzenleme becerilerinin gelişiminde etkili olduğunu göstermektedir. Öğretmen görüşleri de bu gelişimi destekler niteliktedir. Bu bağlamda, bilinçli farkındalık temelli uygulamaların rehberlik ve

⁶⁰ Öğretmen, 23 Nisan Ortaokulu, Osmangazi, Bursa, gokhangucer69@gmail.com

psikolojik danışma hizmetleri kapsamında okul temelli müdahale programlarına entegre edilmesinin öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Bilinçli farkındalık, duygusal düzenleme, ortaokul öğrencileri, müdahale programı, okul temelli çalışmalar*

OKUL TEMELLİ AKRAN ARABULUCULUĞU UYGULAMASININ AKRAN ÇATIŞMALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Abdulkadir DİLEKÇİ⁶¹

ÖZET

Okul ortamlarında akranlar arası yaşanan çatışmalar, öğrencilerin akademik başarılarını, psikososyal uyumlarını ve okul iklimine yönelik algılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Geleneksel disiplin yaklaşımlarının çatışma çözümünde sınırlı kalması, önleyici ve öğrenci merkezli müdahale programlarına olan ihtiyacı artırmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin aktif katılımını esas alan akran arabuluculuğu uygulamaları, çatışmaların barışçıl yollarla çözülmesini destekleyen etkili okul temelli yaklaşımlar arasında yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, okul temelli akran arabuluculuğu uygulamasının öğrenciler arasında yaşanan akran çatışmalarının sıklığı üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışmanın evrenini Bursa ili Osmangazi ilçesi 23 Nisan Ortaokulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen ve akran çatışmalarının görece yoğun yaşandığı 6. ve 7. sınıf düzeyinde öğrenim gören toplam 48 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden zayıf deneysel desen kullanılmıştır. Tek grup ön test–son test modeli kapsamında, uygulama öncesinde ve sonrasında öğrencilere “Akran Çatışmaları Sıklık Ölçeği” uygulanmıştır. Müdahale sürecinde, rehberlik servisi koordinasyonunda seçilen öğrencilere akran arabuluculuğu eğitimi verilmiş ve sekiz hafta boyunca okul ortamında akran arabuluculuğu uygulaması yürütülmüştür. Elde edilen veriler betimsel istatistikler ve karşılaştırmalı analizler kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, akran arabuluculuğu uygulaması sonrasında öğrencilerin akran çatışmaları yaşama sıklığında anlamlı düzeyde azalma olduğunu göstermektedir. Son test puanlarının ön test puanlarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar, okul temelli akran arabuluculuğu uygulamalarının akran çatışmalarının azaltılmasında etkili bir müdahale yöntemi olduğunu ve okul ikliminin iyileştirilmesine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, akran arabuluculuğu uygulamalarının okullarda yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran arabuluculuğu, Akran çatışmaları, Okul temelli müdahale, Çatışma çözme becerileri

⁶¹ Öğretmen, 23 Nisan Ortaokulu, Osmangazi, Bursa, abdulcadirdilekci063@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, matematik öğretiminde derslere yönelik olumsuz davranışların azaltılması ve matematikle ilgili yalnızca işlem odaklı bir ders ortaya çıkararak, bunların duygusal ve estetik bağ kurabildiği bir öğrenme alanını dönüştürmektir. Matematiğin soyut yapısı, birçok öğrenci için kaygı ve başarısızlık algısına yol açabilmektedir. Bu mantıksal, sistematik kavramların şiirsel anlatım yoluyla ele alınmasının her şeyin matematiğe yönelik tutumları, motivasyonları ve mantıksal anlama, bölgesel ilişkiler kuralları. Disiplinler arası bir yaklaşım benimsenerek matematik ve edebiyat alanları bütüncül bir öğrenme sistemi içerisinde ele alınmıştır.

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması yaklaşımıyla yürütülmektedir. Uygulama süreci ortaokul düzeyindeki hesaplamayla matematik derslerinin kurtarılabiliği Belirlenmiş ve bu taşınabilirler şiirsel anlatım, yaratıcı yazma ve metafor kullanımıyla yeniden yapılandırılabilir. Öğrenciler, geometrik unsurları şiir dili aracılığıyla ifade etmişler; Ortaya çıkan ürünler, öğretmen rehberliğinde içerik olarak, kavramsal bütünlük ve anlatım gücü açısından değerlendirilmiştir. Süreç boyunca gözlem, öğrenci ürünleri ve öğrenci geri bildirimlerinden yararlanılmıştır.

Elde edilen bulgular, şiirsel anlatımlarının matematiğe yönelik tutumlarında olumlu yönde değişim göstermektedir. Matematiksel düzeydeki katılım düzeylerinin arttığı, ayrıntılı kavramların daha anlamlı ve kalıcı biçimde öğrendikleri ve kendilerini ifade etme özelliklerinin özelliklerinin tespit edildiği tespit edilmiştir. Disiplinler arası yaklaşımların yeniliklerini ve matematikleriyle oluşan duygusal bağın güçlendiği de mevcuttu.

Sonuç olarak matematik öğretiminde şiirsel anlatımın, öğrenme sürecini zenginleştiren ve matematiğinin sevilmesine katkı sağlayan etkili bir yöntem olduğu biliniyor. Bu doğrultuda matematik öğretiminde disiplinler arası yaygınlaşma, onların aktif ve üretkenliklerini desteklemeyi, daha fazla yer değiştirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, Şiirsel Anlatım, Disiplinler Arası Öğretim, Yaratıcı Öğrenme

⁶² Öğretmen, Kayseri, basinselcuktutak@gmail.com

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA STRATEJİK PAYDAŞ YÖNETİMİ: HAYATTA KALMA BECERİLERİ ODAKLI ÇOK KURUMLU BİR İŞ BİRLİĞİ MODELİ

Derya PERİMCEK ERKİN⁶³

ÖZET

Günümüz eğitim yönetiminde okul müdürü, sadece idari işleri yürüten bir figür değil; toplumun ve kurumların kaynaklarını okulun vizyonu için birleştiren bir "stratejik lider" konumundadır. Okul güvenliği kapsamında hayatta kalma becerilerinin kazandırılması, okul yönetiminin öncelikli stratejik hedefleri arasında yer almalıdır. Bu çalışma, erken çocukluk eğitim kurumlarında stratejik paydaş yönetiminin okul güvenliği ve öğrenci öz-yeterliliği üzerindeki etkisini bir "İyi Uygulama Örneği" üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Afetlerin ve ani tehlikelerin arttığı günümüz dünyasında, çocukların yetişkin yardımı ulaşana kadar geçecek kritik sürede kendi güvenliklerini sağlayabilecek "öz-yeterliliğe" sahip olmaları hayati önem taşımaktadır. Bir devlet anaokulu yönetimi liderliğinde yürütülen süreçte; AFAD, Kızılay, Emniyet Müdürlüğü, İtfaiye Daire Başkanlığı, Orman Genel Müdürlüğü ve Sağlık Kurumları gibi kamu paydaşları ortak bir eğitim hedefinde buluşturulmuştur. Bu kapsamda çocuklara yangın, deprem, sel, ilk yardım ve doğada hayatta kalma gibi konularda uygulamalı simülasyonlar verilmiştir.

Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma desenlerinden "Durum Çalışması" kullanılmıştır. Süreç; paydaş analizi, kurumlar arası resmi yazışmaların yönetimi, uzman koordinasyonu ve eğitim simülasyonlarının planlanması aşamalarından oluşmaktadır. Okul yönetimi; ilk yardım hemşiresi, veteriner hekim ve yüzme eğitmeni gibi bağımsız uzmanlar ile kamu kurumlarını aynı müfredat düzleminde bir araya getirmiştir.

Çalışmanın bulguları, okul yöneticisinin paydaş yönetimindeki etkinliğinin okulun kurumsal kapasitesini artırdığını ve 4-6 yaş grubu çocukların kriz anı yönetim becerilerini anlamlı düzeyde güçlendirdiğini göstermektedir. Yönetimsel açıdan bakıldığında, paydaşların sürece dahil edilmesinin okulun kaynak verimliliğini artırdığı gözlemlenmiştir. Kurumlar arası iş birliği ağı, okulun dış çevresiyle olan bağlarını güçlendirmiş ve "güvenli okul" imajını pekiştirmiştir.

Sonuç olarak, okul yöneticilerinin dinamik kurumlar arası iş birlikleri kurması önerilmekte; bu modelin toplumun afet direncini en temelden artıracak stratejik bir adım olduğu değerlendirilmektedir. Bu model, okul öncesi eğitimde "Hayatta Kalma ve Öz-Yeterlilik" odaklı kurumsal bir yönetim protokolü olarak önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Paydaş Yönetimi, Yönetimsel Başarı

⁶³ Öğretmen, Bağcılar, İstanbul, perimcekerkinderya@gmail.com

ÖZBEKİSTAN'DA SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ, BALIK EKOLOJİSİ VE TUZ GÖLLERİ. Kim SVETLANA⁶⁴**ÖZET**

Son on yılda Özbekistan'da su ürünleri yetiştiriciliği hızla gelişmektedir. Şu anda balık üretimi 190 bin tona ulaşmıştır. Hükümet, balıkçılık sektörüne balık üretimini 400 bin tona çıkarma hedefi koymuştur. Ancak bu görevin hızlı bir şekilde yerine getirilmesine şu durum engel oluyor: 190 bin ton balık, çoğunlukla toprak havuzlarda polikültürde yetiştirilen sazan, beyaz sazan ve beyaz yayın balığıdır. Bu teknolojiyi kullanarak 400 bin ton üretim yapmak artık mümkün değil, bunun için cumhuriyette artık uygun arazi ve yeterli miktarda su bulunmuyor. Başka bir deyişle, toprak havuzlarda karma kültürde sazan türlerinin yetiştirilme teknolojisi kendi teknolojik sınırına ulaşmıştır. Su ürünleri yetiştiriciliğinin daha da geliştirilmesi, yoğun teknolojileri ve buna bağlı olarak balıkların farklı yetiştirme sistemlerini ve diğer balık türlerini gerektirir.

Ancak, yoğun yetiştirme sistemleri için su da gereklidir. Ancak, cumhuriyette su kültürü, kalan prensiple su almaktadır, yani önce nüfus, sonra sanayi ve tarım, en son olarak da balıkçılık su almaktadır. Özbekistan'da su her zaman kıt olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Kapalı su sistemi kullanımı yalnızca çok pahalı balık türleri için mümkündür, bunların satışı yapılan yatırımı karşılayacaktır. Aynı zamanda, cumhuriyette çok sayıda göl ve rezervuar bulunan bölgeler de vardır, ancak buradaki su acı veya tuzludur. Balıkçılık sektöründe çalışan bilim insanlarının, bu tür sulardaki su kalitesini araştırmak ve daha sonra yapay koşullarda yetiştirilmek üzere tanıtılabilen ve aklimatize edilebilen bir yetiştirme tesisi seçmek gibi zorlu bir görevi vardır. Bu sorun, balıkların ekolojisi ve fizyolojisi, su kütlelerinin hidrokimyası ve hidrobiyolojisi ile ilgili çalışmaların yapılmasını gerektirmektedir

Anahtar Kelimeler: : Su Ürünleri Yetiştiriciliği, Sazan Balığı Polikültürü, Tuzlu Ve Acı Su Rezervuarları,

⁶⁴ Doç. Dr., Universitetskaya Str/2, Tashkent Region, Uzbekistan, skim4218@gmail.com

İLETİŞİM GÜÇLÜĞÜ YAŞAYAN ÇOCUKLAR İÇİN DESTEKLEYİCİ BİR YAKLAŞIM: SIGNALONG İLETİŞİM YÖNTEMİ

Gönül ERDOĞAN⁶⁵

ÖZET

İletişim, bireylerin çevreleriyle etkileşime girmelerini, ihtiyaçlarını ifade etmelerini ve sosyal hayata katılmalarını sağlayan temel bir beceridir. Ancak bazı çocuklar, gelişimsel dil bozuklukları, otizm spektrum bozukluğu, Down sendromu, zihinsel engellilik, işitme kaybı veya nörogelişimsel farklılıklar nedeniyle konuşma ve iletişimde önemli zorluklar yaşayabilmektedir. Bu çocuklar, sözlü dil kullanımındaki sınırlamalar nedeniyle kendilerini ifade etmekte zorluk çekerler. Bu durum, akademik başarılarını, akranlarıyla sosyal etkileşimlerini ve duygusal gelişimlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, sınırlı konuşma ve iletişim becerilerine sahip çocukların iletişim ihtiyaçlarını karşılamak için farklı yaklaşımlarla desteklenmesi giderek daha önemli hale gelmektedir.

Signalong İletişim Yöntemi, iletişim güçlüğü çeken çocukların sözlü dili anlamalarını ve kendilerini ifade etmelerini desteklemek için geliştirilmiş, destekleyici ve alternatif bir iletişim yaklaşımıdır. Signalong, konuşma diline dayalıdır ve kullanımında anahtar kelimeleri el işaretleriyle destekleyerek iletişimi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu bakımdan Signalong, sözlü iletişimi değiştirmek yerine destekleyen bir sistem olarak kullanılması açısından işaret dilinden farklıdır. Bu yöntem, çocuğun mevcut dil seviyesine uyarlanabilirliği, doğal iletişim ortamlarında uygulama kolaylığı ve günlük yaşamda yaygın olarak kullanılan kelimeleri kapsamı açısından önemli avantajlar sunmaktadır.

Signalong'un temel amacı, iletişim güçlüğü çeken çocukların ihtiyaçlarını, isteklerini ve tercihlerini daha etkili bir şekilde ifade etmelerini sağlamaktır. Aynı zamanda, çocukların alıcı dil becerilerini destekleyerek çevrelerinden gelen mesajları daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. İşaret dili ve sözlü ifadelerin eşzamanlı kullanımı, çocukların dikkatini iletişime yönlendirir, kelimelerin anlamlarını somutlaştırır ve öğrenilen kelimelerin akılda kalıcılığını artırır. Bu, özellikle sözlü dil gelişimi yavaş olan veya kelime dağarcığı sınırlı olan çocuklar için önemli bir destek mekanizması oluşturmaktadır.

Signalong İletişim Yöntemi, çocuklarda davranış sorunlarının azaltılmasına, sosyal etkileşimlerin güçlendirilmesine ve onların iletişim kurma girişimlerini artırarak kendilerini daha güvende hissetmelerine katkıda bulunmaktadır. İletişim kurma çabalarına olumlu yanıt alan çocukların çevreleriyle daha olumlu ilişkiler geliştirdikleri, akranlarıyla daha fazla etkileşimde buldukları ve öğrenme süreçlerine daha aktif olarak katıldıkları bilinmektedir. Ayrıca, Signalong İletişim Yönteminin aileler, öğretmenler ve çocuğun çevresinde yer alan diğer alan uzmanları tarafından öğrenilerek kullanılmasıyla birlikte çocuğun farklı ortamlarda tutarlı bir iletişim sürdürebilmesine olanak sağlanabilmektedir. Bu durum yöntemin etkililiğini ortaya koyan ve sürdürülebilir olmasını artıran bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma, konuşma ve iletişim güçlüğü çeken çocuklar için destekleyici bir yaklaşım olarak Signalong İletişim Yönteminin kullanımına odaklanmaktadır. Signalong'un teorik temelleri, temel özellikleri ve çocukların konuşma ve iletişim becerileri üzerindeki etkileri tartışılarak; yöntemin eğitim ve

⁶⁵ Öğr. Gör. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Polatlı Sosyal Bilimler Myo, Polatlı, Ankara, gonulerdogan@yahoo.com

rehabilitasyon süreçlerindeki yeri, yöntemle ilgili literatürdeki bulgular ışığında ele alınacaktır. Araştırma bir derleme çalışması olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Signalong İletişim Yöntemi, İletişim Güçlüğü Yaşayan Çocuklar, Dil Ve Konuşma Gelişimi, Özel Eğitim*

SINIFIN ÖTESİNDE: BİR DEVLET OKULUNDA ÖĞRETMEN KÜLTÜRÜ, GÜÇ İLİŞKİLERİ VE KURUMSAL DİNAMİKLER

Fatih KATINÇ⁶⁶

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de sosyoekonomik ve kültürel açıdan heterojen bir öğrenci ve veli profiline sahip bir devlet okulunda öğretmen kültürü, okul içi güç ilişkileri ve yönetsel pratiklerin nasıl şekillendiğini eğitim sosyolojisi perspektifinden incelemektedir. Araştırma, okulun yalnızca pedagojik bir mekân olmadığını aynı zamanda sınıfsal farklılıkların, kültürel habitusların ve kurumsal iktidar ilişkilerinin iç içe geçtiği bir toplumsal alan olduğu varsayımından hareket etmektedir. Bu bağlamda çalışma, bireysel öğretmen deneyimlerinin arkasındaki yapısal ve kurumsal dinamikleri görünür kılmayı amaçlamaktadır.

Kuramsal çerçeve, C. Wright Mills’in sosyolojik tahayyül yaklaşımı ile eğitim sosyolojisinin okul kültürü, öğretmenlik mesleği, örgütsel yapı ve liderlik literatürünü birlikte ele almaktadır. Mills’in bireysel sorunlar ile kamusal meseleler arasındaki ilişkiye yaptığı vurgu, öğretmenlerin yaşadığı çatışmaların, tükenmişliklerin ve yönetsel gerilimlerin kişisel yetersizlikler olarak değil, eğitim sisteminin yapısal özellikleriyle bağlantılı toplumsal olgular olarak okunmasına imkân tanımaktadır. Bu yönüyle çalışma, sosyolojik tahayyülün eğitim kurumları bağlamında nasıl işlevsel bir analiz aracı hâline gelebileceğini göstermeyi hedeflemektedir.

Araştırma nitel yöntemle yürütülmüş; uzun süreli saha gözlemleri, yönetsel deneyimler ve okul içi etkileşimlere dair betimleyici veriler analiz edilmiştir. Çalışmada özellikle öğretmenler arası meslekî dayanışma ve çatışma biçimleri, görünmez hiyerarşiler, kıdem temelli sınıf sahiplenme pratikleri ve sessiz çoğunluk olarak tanımlanan gözlemci öğretmen profilleri ön plana çıkmaktadır. Öğretmen kültürünün, resmi mevzuatın ötesinde, informal ilişkiler ve yerleşik alışkanlıklar üzerinden yeniden üretildiği görülmektedir.

Bununla birlikte okul yönetiminde yaşanan yüksek sirkülasyonun kurumsal süreklilik üzerinde ciddi bir baskı oluşturduğu, farklı liderlik tarzlarının okul iklimini doğrudan etkilediği tespit edilmiştir. “Bu okul zor bir okul” söylemi, yöneticiler arasında ortak bir meşrulaştırma dili olarak öne çıkmakta ve yapısal sorunların bireysel aktörler üzerinden açıklanmasına yol açmaktadır. Çalışmada ele alınan örnek vakalar, güçlü liderlik becerilerine sahip yöneticilerin dahi kurumsal direnç, aidiyet biçimleri ve değişime kapalılık nedeniyle zorlandığını ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışları, rehberlik pratikleri ve velilerle kurdukları ilişkiler, öğrencilerin sosyokültürel arka planlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu durum, okulun tek tip pedagojik ve yönetsel modellerle yönetilemeyeceğini, farklılaşmış rehberlik ve iletişim stratejilerine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Çalışma, öğretmen ve yöneticilerin bireysel deneyimlerinden hareketle eğitim politikalarının okul düzeyindeki somut yansımalarını analiz etmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma, mikro düzeydeki okul içi gözlemlerden hareketle makro düzeyde eğitim yönetimi ve politika tartışmalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Öğretmen sirkülasyonunun

⁶⁶ Dr., Osmangazi, Bursa, fkatinc@gmail.com

dengelenmesi, psikososyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, yöneticilere yönelik liderlik ve kriz yönetimi eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve okul kültürünün iç değerlendirme süreçleriyle yeniden yapılandırılması temel öneriler arasında yer almaktadır. Bu yönüyle çalışma, eğitim sosyolojisi literatürüne öğretmen deneyimlerini yapısal ve kurumsal bağlam içinde ele alan saha temelli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Eğitim Sosyolojisi, Sosyolojik Tahayyül, Öğretmen Kültürü, Güç İlişkileri, Kurumsal Dinamikler.*

FİZİKİ COĞRAFYADA YAPAY ZEKÂ KULLANIMI Halil Mesut BAYLAK⁶⁷, Ali KÜÇÜKKÜRKÇÜ⁶⁸,**ÖZET**

Fiziki coğrafya, yeryüzünde meydana gelen doğal süreçleri ve bu süreçlerin mekânsal dağılışını inceleyen bir bilim dalıdır. İklim sistemleri, jeomorfolojik süreçler, hidroğrafya ve biyocoğrafya gibi konular; çok sayıda değişken içermesi nedeniyle karmaşık analiz yöntemleri gerektirir. Geleneksel istatistiksel yöntemler bu karmaşıklığı açıklamada çoğu zaman yetersiz kalabilmektedir. Bu noktada yapay zekâ, büyük hacimli ve çok boyutlu coğrafi verilerin analizinde güçlü bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin fiziki coğrafya alanındaki kullanım alanları, uygulama biçimleri ve bilimsel katkıları incelenmiş ve ana amaç olarak belirlenmiştir. Fiziki coğrafya; iklim, yer şekilleri, hidroğrafya ve biyocoğrafya gibi karmaşık doğal sistemleri konu edinmektedir. Bu sistemlerin analizinde büyük hacimli ve çok boyutlu verilerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapay zekâ, bu noktada geleneksel yöntemlere kıyasla daha hızlı ve yüksek doğrulukta analizler sunmaktadır.

Çalışma Türkiye ve uluslararası alanda yapılan akademik kapsamda ki çalışmalara bir meta analiz yaklaşımı sunmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın ana kapsamında; uzaktan algılama, iklim modellemesi, doğal afet analizi ve hidrolojik uygulamalar başta olmak üzere yapay zekânın fiziki coğrafyadaki kullanım alanları ele alınmıştır. Ayrıca yapay zekâ uygulamalarının sağladığı avantajlar, sınırlılıklar ve etik boyutlar tartışılmıştır. Sonuç olarak yapay zekânın, fiziki coğrafyada disiplinler arası çalışmaları güçlendiren ve gelecekte daha yaygın kullanılacak bir araç olduğu değerlendirilmiştir ortaya konmuştur. Ayrıca yapay zekâ, fiziki coğrafyada analiz yöntemlerini dönüştüren yenilikçi bir teknolojidir. Doğal süreçlerin daha ayrıntılı incelenmesi, çevresel risklerin azaltılması ve sürdürülebilir çevre yönetimi açısından büyük bir potansiyel sunmaktadır. Gelecekte yapay zekâ destekli coğrafi çalışmaların artarak devam etmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Fiziki Coğrafya, Yapay Zekâ, Uzaktan Algılama, Doğal Afetler, CBS*

⁶⁷ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, hmesutb79@gmail.com

⁶⁸ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, ali_k.kurkcu@hotmail.com

TÜRK DİLLERİ – DOSTLUK VE KÜLTÜREL BİRLİĞİN KÖPRÜSÜ Diloram BABAJANOVA⁶⁹, Durdona MADAMINOVA⁷⁰,**ÖZET**

Makalede, son yıllarda Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev'in girişimiyle Türk dilli halklar arasındaki kültürel-eğitsel ve edebî ilişkilerin geliştirilmesi yönünde kapsamlı çalışmaların yürütüldüğü ele alınmaktadır. Bu çalışmalar, kardeş halklar arasındaki dostluk ve birliği güçlendiren sağlam bir köprü işlevi görmekte, bölgesel iş birliğinin daha da pekişmesine ve öncelikli alanlarda ortak proje ve girişimlerin hayata geçirilmesine katkı sağlamaktadır.

Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan halklarını; yüzyıllara dayanan millî ve dinî değerlerin korunması, Türk dünyasının gelecekteki birliğinin sağlanması ve ortak tarih, dil ve kültüre dayalı olarak bölge halklarının ortak refahı ve kalkınmasına hizmet eden siyasi, ekonomik ve kültürel gelişmenin yeni bir aşamaya taşınması doğrultusunda ortak bir fikir etrafında birleştirmektedir.

Çalışmada, Türk halklarını yüzyıllar boyunca bir arada tutan ortak dilin, edebî mirasın ve kültürel değerlerin geniş biçimde tanıtılması; Türk aydınları ile şair ve yazarların ilmî ve yaratıcı mirasının yaygınlaştırılması; ayrıca dilbilimsel araştırmalar aracılığıyla genç nesillerde Türk dillerine ve kültürüne yönelik ilgi ve saygının artırılması yöntemleri kullanılmıştır.

Tarihsel sonuçlara dayalı bilimsel bir yaklaşımla, Türk dillerinin zengin yazılı mirasının ve canlı sözlü geleneklerinin ondan fazla devleti birleştirdiği; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye ve Özbekistan'ın bu girişimlerinin dünya genelinde 21 ülke tarafından desteklendiği ortaya konulmuştur.

Türk dil ailesine mensup Azerbaycan Türkçesi, Kazakça, Kırgızca, Türkiye Türkçesi, Türkmence ve Özbekçenin yaklaşık 12 milyon kilometrekarelik bir alanda 200 milyondan fazla insanın ana dili olduğu göz önünde bulundurularak, kültür ve eğitim alanlarındaki ortak programlar yoluyla halklar arasındaki dostluk bağlarının daha da güçlendirilmesi; ayrıca ekonomik büyümeye, yeni istihdam alanlarının oluşturulmasına ve halkların refah düzeyinin artırılmasına yönelik araştırmaların sürdürülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dilleri, Danışma Toplantısı, Bölgesel İş Birliği, Uluslararası Toplum, Milletlerarası Birlik.

⁶⁹ Prof. Dr., Toshkent, dilorambabajanova52@gmail.com

⁷⁰ Prof. Dr., Toshkent, dilorambabajanova52@gmail.com

OKUL MÜDÜRLERİNİN ÖĞRETİMSEL LİDERLİK DAVRANIŞLARI İLE ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL KAYNAK VE ARAÇLARI KULLANABİLME ÖZ YETERLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Adnan Menderes AYDIN⁷¹,

ÖZET

Son yıllarda öğretmenlerin dijital kaynak ve araçları kullanabilmesinin önemi, teknolojik gelişmelerin hızlanması ve eğitimde dijitalleşme politikalarının yaygınlaşmasıyla birlikte önemli ölçüde artış göstermiştir. Bu artışın temel nedeni, dijital teknolojilerin öğretim süreçlerini destekleme, çeşitlendirme ve öğrenci katılımını artırma potansiyeline sahip olmasıdır. Öğretmenlerin geleneksel yöntemleri dijital çağın getirdiği imkanlar ile harmanlaması, öğrenme süreçlerini daha etkileşimli, kişiselleştirilmiş ve erişilebilir hale getirmektedir. Bu süreç, öğretmenlerin dijital kaynak ve araçları etkili biçimde kullanabileceklerine ilişkin öz yeterlik algılarının güçlenmesini sağlamakta ve öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bunun yanında, dijital kaynak ve araçların öğretim süreçlerine etkili biçimde kullanılması yalnızca bireysel çabalarla değil ayrıca okul düzeyindeki imkân, uygulamalar ve yönelimlerle yakından ilişkilidir. Öğretimsel liderlik, okul yöneticilerinin öğretim süreçlerine odaklanarak öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklediği, öğretim uygulamalarını yönlendirdiği ve örgütü bu doğrultuda organize ettiği stratejik bir liderlik yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır. Bu liderlik anlayışının okul yönetimleri tarafından benimsenmesinin, öğretim uygulamalarını destekleyen bir okul ortamı oluşturarak öğretmenlerin dijital uygulamalara yönelik öz yeterlik algılarını güçlendireceği ve örgütün dijital uyumunun sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağı düşünülebilir. Bu kapsamda bu araştırmanın amacı, okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışları ile öğretmenlerin dijital kaynak ve araçları kullanabilme öz yeterliği arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmada kullanılan veri seti, OECD tarafından yürütülen Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2024 uygulaması kapsamında, Türkiye’de lise düzeyinde (ISCED 3) yer alan ve C formuna yanıt veren 1.659 öğretmenden elde edilmiştir. Bu çerçevede, 2024 TALIS verileri kullanılarak öğretimsel liderlik ölçeği ve dijital kaynak ve araçları kullanabilme öz yeterliği ölçeğine öğretmenlerin verdikleri yanıtlar araştırmada analiz edilmiştir. Analiz öncesinde elde edilen verilerin içerisinde kayıp verilerin %3 ü geçmediği tespit edilmiştir. Kayıp değerlerin veri setinde seçkisiz dağıldığı Little’s Missing Completely at Random (MCAR) testiyle belirlenmiştir (Little’s $\chi^2(110) = 112.105$, $p = .426$). Kayıp veri ile başa çıkabilmek için çoklu veri atama (multiple imputation) tekniği kullanılmıştır. Veri setinin normallik varsayımını her iki ölçekte de sağladığı tespit edilmiştir. Bulgular öğretmenlerin öğretimsel liderlik ve dijital kaynak ve araçları kullanabilme öz yeterliğine ilişkin algılarının orta-yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Öğretmen algılarına göre dijital kaynak ve araçları kullanabilme öz yeterliği ile cinsiyet ve yaş arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Ayrıca sonuçlar okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışları ile öğretmenlerin dijital kaynak ve araçları kullanabilme öz yeterliği arasında pozitif yönlü .16 düzeyinde ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca öğretimsel liderlik dijital kaynak ve araçları kullanabilme öz yeterliğini anlamlı şekilde yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretimsel Liderlik, Dijital Öz-Yeterlilik, Dijital Kaynaklar, Dijital Araçlar

⁷¹ Dr., Ankara Üniversitesi Deniz Hukuku Ulusal Araştırma Merkezi, Ankara, a.menderesaydin@gmail.com

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TELEFON KULLANIMININ AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Nagehan ÇINAR ÇAYLIOĞLU⁷²,

ÖZET

Bu çalışmada lise öğrencilerinin telefon kullanım alışkanlıklarının akademik başarılarına ve eğitim-öğretime etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Öğrencilerdeki telefon kullanımıyla ilgili olarak ders başarısına ve öğretime etkisinin tespiti halinde öğrencilerde telefon kullanım alışkanlıklarının verebileceği zararların önüne geçilebileceği ya da önemli ölçüde azaltılabileceği öngörülmektedir. Araştırmamızı yaparken belge tarama ve betimsel tarama yöntemleri kullanılmıştır. Motivasyon, dikkat eksikliği, eğitim öğretim ortamı, öğrenmeyi etkileyen faktörler gibi anahtar kelimelerin yanı sıra bilişim teknolojilerinin etkileri ile ilgili bilimsel kaynaklar taranmıştır. Anket formları hazırlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Nispetiye eğitim veren dokuz adet ortaöğretim kurumundan rastgele seçilen 22'şer adet öğrenci ve 5'şer öğretmenden oluşmaktadır. Toplamda 96 kız 104 erkek olmak üzere toplam 200 öğrenci ve 45 öğretmene anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler için; telefon bulundurma da ilk amaç haberleşmek olsa da marka, model ve fiyat oldukça önemli. Bunun yanında telefonun her türlü fonksiyonu aktif bir şekilde kullanılmakta, öğrencilerin çoğu telefonundan uzun süre ayrı kalmak istememekte, bununla beraber ders çalışırken açık konumda tutup müzik dinlemek, mesajlaşmak gibi işlemler yapmaktadır. Öğrencilerin çoğu ders saatlerinde telefonlarını sessiz konuma almakta, yalnız sevmediği ders ya da başarısız olduğu derslerde kullanma ihtiyacı hissetmektedir. Öğrenciler cep telefonlarını bilinçli kullanmadığından ders başarılarının belli ölçüde olumsuz etkilendiğini düşünmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler öğrencilerin günlük hayatında haberleşmek adına cep telefonu kullanmasını doğru buluyor. Öğretmenler; okul içinde telefonla ilgili konulan kurallara uyulmadığı ve bu konudaki yaptırımların artırılması görüşündedir. Öğretmenler öğrencilerin ders çalışma ve okul ortamına telefon kullanımları azaltılırsa dikkatlerini daha çok derse verebilecekleri ve notlarının pozitif yönde artacağı görüşündedir. Öğretmenler cep telefonu kullanımının sınıf yönetimini olumsuz etkilediğini ve zor durumlarda kalınabildiği düşüncesindedirler.

Sonuç olarak Cep telefonların sağlık üzerine etkisi ve motivasyonla ilgili öğrencilere, velilerine bilgilendirme çalışması yapılmalıdır. Rehberlik servisi öncülüğünde verimli ders çalışma ve öğrenme ortamını verimli kılmak adına seminerler verilmelidir. Bunun yanı sıra öğrencinin sosyalleşmesi adına okullarda daha fazla etkinlikler düzenlenmelidir. Öğrencilerin zamanlarını kaliteli geçirecekleri birer hobi-uğraş edinmeleri amaçlanmalıdır. Ayrıca okulların bu konuyla ilgili ayrı ayrı aldığı çeşitli kararlar yerine ilçe-il-ülke bazında kararlar alınıp buna göre uygulamalarda birliktelik sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı, Cep Telefonu, Lise

⁷² Öğretmen, MEB, nghncaylioglu@gmail.com

AİLEDE VE EĞİTİMDE SEVGİNİN DİLİ

Gamze BİLGİN⁷³,

ÖZET

Bu çalışmada, İki Uç Arasındaki Köprü adlı eser temel alınarak ailede ve eğitim ortamlarında sevginin dilinin, çocuğun zihinsel, duygusal ve akademik gelişimi üzerindeki belirleyici rolü ele alınmaktadır. Eğitim süreçleri çoğunlukla bilişsel kazanımlar, ölçme-değerlendirme uygulamaları ve akademik başarı ekseninde değerlendirilmektedir. Ancak öğrenme süreci yalnızca zihinsel bir etkinlik değil; duygusal güven, ilişki kalitesi ve öğrenmeye yönelik tutumla doğrudan ilişkili çok boyutlu bir yapıya sahiptir.

Bu çok boyutlu süreç, anne karnından itibaren çocuğun maruz kaldığı duygusal iklimle şekillenmekte, aile ortamında güçlenmekte ve okulda özellikle öğretmenin dersi sunuş biçimiyle yön kazanmaktadır. Bu bağlamda aile, öğretmen ve okul; çocuğun öğrenme yolculuğunda sevgi dilini tutarlı biçimde sürdüren ve birbirini tamamlayan temel unsurlar olarak değerlendirilmektedir. İki Uç Arasındaki Köprü, aile ile okul, sevgi ile disiplin, birey ile toplum arasındaki ilişkiyi bir köprü metaforu üzerinden ele alarak öğrenmenin ancak sevgiyle kurulan bağlar üzerinden anlam kazandığını vurgulamaktadır.

Bu çalışmanın amacı; ailede ve okulda eğitimin yalnızca kurallar ve akademik beklentiler üzerinden değil, empati kurma, sorumluluk verme, kaliteli zaman ayırma, etkin dinleme, sevgiyi ifade etme, sınır koyma ve doğru iletişim temelinde yapılandırılması gerektiğini ortaya koymaktır. Ayrıca öğretmenin dersi sevdirek sunmasının öğrencinin öğrenmeye yönelik tutumu, akademik motivasyonu ve öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkilerini incelemek ve anne karnından sınıf ortamına uzanan süreçte sevgiyle karşılanan çocukların gelişimsel ve akademik kazanımlarını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmek amaçlanmaktadır.

Çalışma kapsamında; ailede sevginin dilini oluşturan temel bileşenler, okul ve sınıf ortamında sevdirek sunulan derslerin öğrenme süreçlerine etkisi, öğretmenin sevgi temelli yaklaşımıyla oluşan olumlu sınıf ikliminin akademik başarıya katkısı ve anne karnından başlayarak okul yaşamına uzanan süreçte çocuğun sevgiyle karşılandığında aldığı gelişimsel yön ele alınmaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde betimsel ve yorumlayıcı bir analizle hazırlanmıştır. Eserde yer alan anlatılar ve temalar; ailede sevgi temelli eğitim, öğretmenin sınıf içi sevgi dili, dersin sevdirek sunulması, duygusal güven ve öğrenme başlıkları altında çözümlenmiştir. Analiz sürecinde eğitim bilimleri, gelişim psikolojisi ve sınıf yönetimi alanındaki kuramsal yaklaşımlar dikkate alınarak bütüncül bir değerlendirme yapılmıştır.

Elde edilen bulgular, sevgi dilinin öğrenmenin ön koşulu olduğunu göstermektedir. Sevgiyle kurulan iletişimin öğrencilerin içsel motivasyonunu güçlendirdiği, öğrenmeye yönelik tutumu olumlu yönde etkilediği ve öğrenmenin kalıcılığını artırdığı belirlenmiştir. Aile ortamında empati kurulan, dinlenen ve sorumluluk verilen çocukların öğrenmeye daha istekli olduğu; öğretmenin sevgi temelli yaklaşımının ise sınıf ortamında psikolojik güven oluşturarak öğrencilerin öğrenme sürecine daha aktif katılmasını sağladığı görülmüştür. Ayrıca sevgiyle sunulan derslerin zihinsel ve duygusal gelişimi birlikte desteklediği ve akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

⁷³ Öğretmen, Mersin, bilgin.gamze18@gmail.com

Bu çalışma, ailede başlayan ve okulda öğretmen dersi sevdirek sunmasıyla devam eden sevgi dilinin, çocuğun zihinsel, duygusal ve akademik gelişiminde temel bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Sevgi temelli yaklaşımın disiplinsizlik anlamına gelmediği; aksine net sınırlar içinde sunulan sevginin sorumluluk bilinci ve öz-düzenleme becerilerini güçlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Kalıcı akademik başarının, bilişsel kazanımlar ile duygusal güven ortamının birlikte inşa edilmesiyle mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Eğitim, Sevgi, Eğitim Felsefesi

İLETİŞİMSİZLİKTE ETKİLEŞİME: OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DESTEK EĞİTİMİNİN DÖNÜŞTÜRÜCÜ GÜCÜ

Yasemin KATINÇ⁷⁴,

ÖZET

Bu bildiri, okul öncesi dönemde sunulan destek eğitiminin özel gereksinimli çocukların iletişim, davranış ve sosyal uyum becerileri üzerindeki etkisini, ağırlıklı olarak Sembolik Etkileşimcilik Kuramı ve destekleyici olarak Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı çerçevesinde ele almaktadır. Çalışma, destek eğitim hizmetlerinin bulunmadığı bir okul ortamında, destek eğitime ihtiyaç duyan okul öncesi öğrencilerle yürütülen bireysel eğitim uygulamalarına dayanmaktadır. Sembolik etkileşimcilik yaklaşımı doğrultusunda, çocuk davranışları yalnızca tanısız özellikler üzerinden değil; çocukların sosyal etkileşimler yoluyla çevrelerine ve yetişkinlere yükledikleri anlamlar bağlamında değerlendirilmiştir. Uygulama sürecinin başlangıcında, uzun süredir okul ortamında bulunmasına rağmen sözel ya da sözel olmayan iletişim davranışı sergilemeyen, çevresine karşı tepkisiz ve içe kapanık öğrencilerle çalışılmıştır. Yapılan gözlemler, bu durumun iletişim yetersizliğinden ziyade, öğrencilerin önceki etkileşim deneyimleri sonucunda okul ortamına ve yetişkinlere yükledikleri anlamlarla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu doğrultuda destek eğitim süreci, akademik kazanımlardan önce öğrencinin kendini güvende hissedebileceği ve yargılanmadan kabul edildiği bir ilişki zemini oluşturmayı hedeflemiştir. Özellikle öğrencilerin destek eğitim öğretmeniyle kurduğu tutarlı ve güvene dayalı ilişki, birebir çalışmalarda kendilerini daha özgür ifade edebilmelerine ve sosyal etkileşime gönüllü olarak yönelmelerine olanak sağlamıştır. Bu ilişki süreci, öğrencilerin çevreye ve etkileşime yükledikleri anlamların dönüşmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı doğrultusunda, destek eğitim öğretmenin güven duyulan bir model olarak sunduğu davranışlar gözlem yoluyla öğrenme ve dolaylı pekiştirme süreçlerini desteklemiş, öğrencilerin öz yeterlik algılarının gelişmesine katkı sağlamıştır. Bireyselleştirilmiş ve tutarlı birebir çalışmalar sonucunda öğrencilerin çevresel uyaranlara verdikleri tepkilerde artış, iletişime yönelik isteklerinde belirgin gelişmeler ve sosyal katılım düzeylerinde anlamlı ilerlemeler gözlemlenmiştir. Çalışma kapsamında ayrıca dil ve konuşma gücünü yaşayan öğrencilerle yürütülen bireysel çalışmalar sonucunda artikülasyon becerilerinde anlamlı ilerlemeler kaydedilmiştir. Atipik otizm spektrumunda yer alan öğrencilerle yürütülen destek eğitim sürecinde ise güven ilişkisine dayalı birebir etkileşimlerin etkisiyle saldırgan davranışlarda azalma, alıcı dil becerilerinde gelişme ve kendini ifade etme düzeyinde artış gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular, okul öncesi dönemde sunulan destek eğitiminin yalnızca gözlem ve model alma süreçleriyle değil; özellikle güvene dayalı öğretmen-çocuk ilişkisi ve birebir etkileşimler yoluyla etkili hâle geldiğini göstermektedir. Erken müdahale sürecinde tanı temelli değerlendirmelerin tek başına yeterli olmadığı; çocuğun kendini güvende hissettiği, anlam odaklı ve ilişki temelli yaklaşımların daha kalıcı ve işlevsel gelişimler sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Destek Eğitimi, Sembolik Etkileşimcilik

⁷⁴ Öğretmen, Osmangazi, Bursa, yasemin16gulacar@gmail.com

HİKÂYENİ YAZ, ELEKTRONİK KİTABA DÖNÜŞTÜR VE AR/VR İLE YAŞAT!İsmail Hakkı GÜVEN⁷⁵,**ÖZET**

Giriş ve Problem Durumu Dijitalleşen dünyada ilkokul düzeyindeki öğrencilerin teknolojiyle kurdukları ilişki, genellikle pasif bir tüketim alışkanlığı olan video izleme ve oyun oynama süreçleri üzerine kurgulanmaktadır. Bu durum, öğrencilerin geleneksel okuma eylemine karşı motivasyonlarının düşmesine ve dijital araçların nitelikli birer öğrenme materyali olarak değerlendirilememesine yol açmaktadır. Projemizin temel hareket noktası, öğrencilerin tablet ve telefon kullanım alışkanlıklarını; kendi yazdıkları hikâyeleri tasarlayıp Artırılmış Gerçeklik (AR) ve Sanal Gerçeklik (VR) teknolojileriyle zenginleştirdikleri bir üretim sürecine dönüştürmektir. Bu sayede okuma eylemi, statik bir süreçten çıkarılarak aktif bir yaşam becerisine ve derinlemesine bir deneyime entegre edilmektedir.

Amaç ve Kapsam Projenin temel amacı, ilçedeki 4. sınıf öğrencilerinin kendi hayal güçleriyle kaleme aldıkları hikâyeler üzerinden aktif içerik üreticisi olmalarını sağlamaktır. Belirlenen çalışma grubu dahilindeki öğrenciler; önce kendi hikâyelerini tasarlamış, ardından bu metinleri Web 2.0 araçlarını kullanarak dijital interaktif kitaplara (e-kitap) dönüştürmüştür. Sürecin son aşamasında ise bu dijital içerikler, Artırılmış Gerçeklik (AR) ve Sanal Gerçeklik (VR) teknolojileriyle zenginleştirilerek “yaşayan kitaplar” haline getirilmiştir. Böylece geleneksel okuma süreci, teknolojinin imkanlarıyla nitelikli ve etkileşimli bir deneyime evrilmiştir.

Metodoloji Çalışma, Harezmi Eğitim Modeli disiplinler arası yaklaşımıyla 13 haftalık bir uygulama akışıyla yürütülmüştür. Süreç şu basamaklardan oluşmaktadır:

Problemi Belirleme: Okuma alışkanlıkları ve dijital araç kullanım profilleri analiz edilerek Hayatın İçinden Sorun (HİS) cümlesi saptanmıştır. Bilimsel

İspat ve Derinleşme: Ön-testler aracılığıyla öğrencilerin okuma motivasyonları ve teknolojiye yönelik tutumları ölçülmüştür.

Yaratıcı Yazım ve Elektronik Kitap Tasarımı: Öğrenciler özgün hikâyelerini kurgulamış ve Canva gibi Web 2.0 araçlarıyla elektronik kitap taslaklarını oluşturmuşlardır.

AR/VR Entegrasyonu: Dijital kitaplara öğrencilerin kendi çizimlerinin 3 boyutlu canlandığı AR katmanları eklenmiş ve hikâye mekanlarının içinde gezilebildiği VR sahneleri kurgulanmıştır.

Deneyimleme ve Son Değerlendirme: Öğrenciler ürettikleri kitapları teknolojik araçlarla bizzat deneyimlemiş ve süreç sonu değerlendirme ölçekleriyle gelişimleri analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç Proje sonucunda, ilçedeki 4. sınıf öğrencilerinin dijital araçları tüketim odaklı değil, üretim odaklı kullanma becerilerinde anlamlı bir artış saptanmıştır. Somut çıktılar olarak; her öğrencinin kendi yazdığı özgün hikâye kitapçıkları, AR destekli “canlı” sayfalar ve VR deneyim alanları oluşturulmuştur. Öğrencilerin bilgi işlemsel düşünme becerileri gelişmiş, okumayı pasif bir görevden aktif bir keşif sürecine dönüştürme bilinci edinmişlerdir.

⁷⁵ Öğretmen, Eynesil MEM Giresun, yegenli_028@hotmail.com

Sonuç ve Yaygınlaştırma Bu çalışma, eğitimde dijitalleşmenin bir amaç değil, anlamlı öğrenme için bir araç olduğunu kanıtlamıştır. Okul bünyesinde oluşturulan “Okuma Sokağı” ve düzenlenen “Dijital Sergi Günü” gibi faaliyetlerle projenin çıktıları tüm okul paydaşlarına yaygınlaştırılmıştır. Elde edilen veriler, AR ve VR destekli kitap üretim sürecinin kurumsal bir okuma kültürü inşa etmede güçlü bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir

Anahtar Kelimeler: Harezmî Eğitim Modeli, Dijital İçerik Üretimi, AR (Artırılmış Gerçeklik), VR (Sanal Gerçeklik), Elektronik Kitap, Okuma Motivasyonu

FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİNDE BİLİŞSEL YÜK YÖNETİMİ VE ODAKLANMA: NÖRO-EĞİTİM TEMELLİ HAREKETLİ MOLALAR (BRAIN BREAKS) İÇİN BİR STRATEJİ ÖNERİSİ

Buket GEVİŞ⁷⁶, Hakan KILINÇARSLAN⁷⁷,

ÖZET

Bu çalışma, 5-8. sınıf düzeyindeki ortaokul Fen Bilimleri derslerinde öğrencilerin maruz kaldığı yoğun bilişsel yükü yönetmek, dikkat sürelerini optimize etmek ve akademik başarıyı sürdürülebilir kılmak amacıyla nöro-eğitim temelli "Hareketli Molalar" (Brain Breaks) kullanımına yönelik disiplinlerarası bir model önerisi sunmaktadır. Fen Bilimleri müfredatı, doğası gereği yüksek düzeyde soyut düşünme, analiz ve çok basamaklı mantıksal çıkarım becerisi gerektirmektedir. Özellikle ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) düzeyindeki öğrencilerin henüz gelişim aşamasında olan çalışan bellek kapasiteleri, bu yoğun bilgi akışını işlemekte zorlanabilmekte ve bu durum ciddi öğrenme kayıplarına yol açabilmektedir. Bilimsel literatür, uzun süreli fiziksel hareketsizliğin prefrontal korteks üzerindeki bilişsel yorgunluğu artırdığını, serebral kan akışını kısıtladığını ve dolayısıyla öğrenme verimliliğini düşürdüğünü kanıtlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi deseniyle kurgulanmış olan bu çalışmada; MEB 2024 Fen Bilimleri Öğretim Programı, güncel ders kitapları ve uluslararası nöro-eğitim literatürü sistematik olarak incelenmiştir. Araştırma kapsamında, bilişsel yükün en yoğun olduğu ve öğrencilerin zihinsel modelleme (mental modeling) yapmakta kronik güçlük yaşadığı; "Hücre ve Bölünmeler", "Vücudumuzdaki Sistemler", "Kuvvet ve Enerji" ile "Saf Madde ve Karışımlar" üniteleri çalışma odağına alınmıştır. Bu ünitelerin seçiminde konuların mikroskobik doğası, içerdiği yabancı terminoloji yoğunluğu, kavramsal karmaşıklığı ve sarmal yapıdaki kritik önemi temel kriterler olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu konular, öğrencilerin fen dersine karşı tutumlarının ve akademik öz yeterlik algılarının şekillendiği "eşik kavramları" temsil etmektedir. Analizler sonucunda, belirlenen bu ünitelerdeki kazanımlarla doğrudan uyumlu, Beden Eğitimi disiplininin kinestetik ve biyomekanik prensiplerinden yararlanılarak, sınıf içinde 3-5 dakika süreyle uygulanabilecek özgün mola senaryoları geliştirilmiştir. Geliştirilen model, fiziksel hareketin dopamin, serotonin ve BDNF gibi nörotransmitter seviyelerini dengeleyerek bilişsel süreçleri tetikleme potansiyelini, fen kazanımlarının bedensel olarak deneyimlenmesiyle ilişkilendirmektedir. Örneğin; mitoz ve mayoz bölünme evrelerinin veya potansiyel-kinetik enerji dönüşümlerinin spesifik hareket dizileriyle kodlanması, soyut bilginin somut birer kinestetik çapaya dönüştürülmesini ve bilginin uzun süreli belleğe transferini kolaylaştırmaktadır. Sonuç olarak çalışma, okul yöneticileri ve öğretmenler için Fen Bilimleri ve Beden Eğitimi branşları arasındaki disiplinlerarası iş birliğini temel alan, öğrenci odaklı ve kanıta dayalı bir öğretim stratejisi rehberi sunmaktadır. Bu model, okul ikliminde hareketin bir disiplin sorunu veya zaman kaybı değil; nörolojik bir ihtiyaç, bir "bilişsel tazelenme" aracı ve öğrenmeyi destekleyen stratejik bir yönetimsel müdahale olarak kabul edildiği yenilikçi bir yaklaşımı teşvik etmektedir. Çalışmanın, eğitim sistemindeki hareketsizliğe dayalı geleneksel sınıf modelinin nöro-bilimsel veriler ışığında dönüşümüne katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Eğitimi, Nöro-Eğitim, Hareketli Molalar (Brain Breaks), Bilişsel Yük, Disiplinlerarası Yaklaşım.

⁷⁶ Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Antalya, buketgevis@akdeniz.edu.tr

⁷⁷ Öğretmen, Nallıhan, Ankara, k.arslanhakan@gmail.com

ÖĞRENCİLERDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ YORDAYICILARI: GÜNLÜK KULLANIM, ÇATIŞMA VE RUH SAĞLIĞINA DAYALI İKİNCİL VERİ ANALİZİ

Sevgi GÖKTAŞ⁷⁸,

ÖZET

Bu çalışma, öğrencilerde sosyal medya bağımlılığı puanını yordayan temel değişkenleri ikincil veri üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın odağı, sosyal medya kullanımını yalnızca süre üzerinden okumak yerine kullanım yoğunluğu, sosyal medya kaynaklı çatışmalar, uyku süresi ve ruh sağlığı göstergeleri arasındaki birlikte işleyişi değerlendirmektir.

Araştırma, Kaggle platformunda açık erişimli olarak paylaşılan “Student Social Media Addiction Analysis Dataset” veri setinin ikincil analizine dayanan kesitsel bir çalışmadır. Analizlere 705 öğrenci kaydı dâhil edilmiştir. Bağımlı değişken sosyal medya bağımlılık puanıdır. Günlük ortalama kullanım süresi, sosyal medya kaynaklı çatışma düzeyi, uyku süresi, ruh sağlığı puanı ve yaş temel yordayıcılar olarak ele alınmıştır. Cinsiyet, akademik düzey, en sık kullanılan platform, sosyal medyanın akademik performansı etkilediğine ilişkin algı ve ilişki durumu kontrol değişkenleri olarak modele eklenmiştir. Regresyon analizinde heteroskedastisiteye dayanıklı HC3 standart hatalar kullanılmıştır. Çoklu doğrusal bağlantı VIF değerleriyle, bulguların kararlılığı duyarlılık modelleriyle değerlendirilmiştir.

Örnekleme sosyal medya bağımlılık puanı ortalaması $6,44 \pm 1,59$; günlük kullanım süresi ortalaması $4,92 \pm 1,26$ saat olarak hesaplanmıştır. Çok değişkenli model yüksek açıklayıcılık göstermiştir ($R^2=0,969$; düzeltilmiş $R^2=0,968$). Günlük kullanım süresi arttıkça sosyal medya bağımlılık puanı yükselmiştir ($\beta=0,164$; $p<0,001$). Ruh sağlığı puanı ile bağımlılık puanı arasında ters yönlü bir ilişki bulunmuştur ($\beta=-0,564$; $p<0,001$).

Bulgular, öğrencilerde sosyal medya bağımlılığı riskinin yalnızca kullanım süresiyle açıklanamayacağını göstermektedir. Kullanım yoğunluğu, sosyal ilişkilerde çatışma, uyku düzeni ve ruh sağlığı göstergeleri birlikte ele alındığında daha anlamlı bir yorum zemini oluşmaktadır. Çalışmanın açık veri ve kesitsel tasarıma dayanması nedeniyle sonuçlar nedensel biçimde yorumlanmamalıdır. Buna karşın bulgular, eğitim ortamlarında dijital iyi oluş çalışmalarının salt süre kısıtlaması yerine problemleri kullanım örüntülerini ve psikososyal bağlamı hedeflemesi gerektiğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya; Bağımlılık; Öğrenciler; Ruh Sağlığı; Uyku; Kesitsel Çalışmalar; İkincil Veri Analizi

⁷⁸ Okul Psikolojik Danışmanı/Rehber Öğretmeni, MEB, İzmir Atatürk Lisesi, , Türkiye-İzmir, sevgigoktas1978@hotmail.com

SÜRE DEĞİL KULLANIM BİÇİMİ: PROBLEMLİ SOSYAL MEDYA KULLANIMI, PSİKOLOJİK SIKINTI VE UYKU SORUNLARININ KISMİ ARACILIĞI (İKİNCİL VERİ ANALİZİ)

Sevgi GÖKTAŞ⁷⁹,

ÖZET

Bu çalışma, sosyal medya kullanımının niceliksel göstergeleri (günlük kullanım süresi, platform sayısı) yerine problemlili sosyal medya kullanımının psikolojik sıkıntıyı ne ölçüde açıkladığını ve bu ilişkide uyku sorunlarının kısmi aracı rolünü incelemeyi amaçlamaktadır.

Açık erişimli Kaggle anket verisi ikincil analiz edilmiştir (toplam n=481; sosyal medya kullanıcısı n=478). Yaş ortalaması 26,10±9,88'dir (13–91). Problemlili kullanım 5 maddelik bileşik puanla hesaplanmıştır ($\alpha=0,692$; $\omega=0,803$). Psikolojik sıkıntı 6 maddelik bileşik puanla oluşturulmuştur ($\alpha=0,827$). İlişkiler HC3 sağlam standart hatalarla çoklu doğrusal regresyonla test edilmiş; uyku sorunlarının aracılık etkisi 5000 bootstrap örneklemeyle değerlendirilmiştir. Yanıt tarih aralığı 18.04.2022–12.11.2022'dir.

Problemlili sosyal medya kullanımı psikolojik sıkıntıyı güçlü biçimde yordadı ($b=0,654$; $\beta=0,583$; $p<0,001$; $R^2=0,481$). Kullanım süresi ($p=0,096$) ve platform sayısı ($p=0,079$) anlamlılığa ulaşmadı; yaş ile psikolojik sıkıntı arasında negatif ilişki saptandı ($b=-0,0168$; $p=0,001$). Aracılık analizinde dolaylı etki anlamlıydı (indirect=0,128; %95 GA: 0,075–0,177; aracılık oranı %19,5). Ölçüm çakışmasını azaltmak için sonuçtan uyku maddesi çıkarıldığında ana ilişki korundu ($\beta=0,600$; $R^2=0,505$) ve dolaylı etki devam etti (indirect=0,066; %95 GA: 0,036–0,100).

Psikolojik sıkıntı, süre ve platform çeşitliliğinden ziyade problemlili kullanım örüntüleriyle daha güçlü ilişkilidir; uyku sorunları kısmi mekanizma olarak öne çıkmaktadır. Gelecek çalışmaların boylamsal tasarım ve daha temsil edici örneklemlerle bulguları doğrulaması; uygulamada problemlili kullanım ve uyku hijyenine odaklanan müdahalelerin denenmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: Problemlili sosyal medya kullanımı; psikolojik sıkıntı; uyku sorunları; aracılık analizi; ikincil veri analizi

⁷⁹ Öğretmen, İzmir Atatürk Lisesi, sevgigoktas1978@hotmail.com

GENÇLERİN ENERJİ İÇECEĞİ TÜKETİMİ VE SAĞLIK BİLİNCİ

Feryal DELİKAYA⁸⁰,

ÖZET

Gençler arasında adeta bir “modern yaşam yakıtı” haline gelen enerji içecekleri (Eİ), son yirmi yılda gençler arasında bir alt kültür ögesi haline gelmiştir. Ancak bu içeceklerin sunduğu “geçici performans artışı”, vücudun doğal dengesi (homeostasis) üzerinde ağır bir maliyet yaratmaktadır. Gençlerin bu risklere dair bilinci, genellikle reklamların sunduğu avantajların gölgesinde kalmaktadır.

Amaç; Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin enerji içeceği tüketim sıklıklarını, tüketim motivasyonlarını, marka tercihlerinde etkili olan faktörleri ve sağlık bilinci düzeylerini incelemektir. Ayrıca fiyat, pazarlama ve içerik bilgisi gibi unsurların öğrencilerin tüketim davranışları üzerindeki etkilerinin ortaya konulması hedeflenmiştir.

Yöntem; Araştırma, Antalya ili Alanya ilçesi Türkler Borsa İstanbul Sosyal Bilimler Lisesi örnekleminde nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak çevrim içi anket formu kullanılmış ve toplam 122 öğrenciden veri elde edilmiştir. Anket; demografik bilgiler, enerji içeceği tüketim sıklığı, tüketim motivasyonları, marka ve pazarlama etkileri, içerik ve sağlık bilinci ile fiyat ve erişilebilirlik boyutlarından oluşmaktadır. Elde edilen veriler frekans ve yüzde dağılımları kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular; Araştırma bulgularına göre öğrencilerin önemli bir kısmı enerji içeceğini hiç tüketmediğini belirtirken, tüketen öğrenciler arasında en yaygın tüketim şeklinin “ayda bir” ve “arkadaş ortamında” olduğu görülmüştür. Günlük düzenli tüketim oranı oldukça düşüktür. Öğrencilerin bir bölümü enerji içeceklerinin ders çalışırken veya odaklanma gerektiren durumlarda performansı artırdığına inanırken, sağlık riskleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını belirtenlerin oranı dikkat çekicidir. Marka popülerliği ve ambalaj tasarımı bazı öğrenciler için etkili olurken, sosyal medya reklamlarının etkisi sınırlı düzeydedir. Ayrıca fiyat artışlarının tüketim sıklığını azaltabileceği yönünde görüşler öne çıkmıştır.

Sonuç; Araştırma sonuçları, öğrencilerin enerji içeceği tüketiminde sosyal çevre, algılanan performans etkisi ve fiyat faktörlerinin belirleyici olduğunu göstermektedir. Buna karşın sağlık bilincinin yeterli düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır.

Öneriler ;Gençlerde sağlık bilincini artırmak için yasaklardan ziyade “bilinçli tüketim” modelleri üzerinde durulmalıdır: Eğitim: Okul müfredatlarına uyarıcı maddelerin biyolojik etkileri üzerine modüller eklenmeli. Alternatiflerin Teşviki: Doğal enerji kaynakları (uyku düzeni, dengeli beslenme, su tüketimi) özendirilmeli. Medya Okuryazarlığı: Reklamların yarattığı “sınırsız güç” illüzyonuna karşı gençlerin eleştirel düşünme becerisi geliştirilmeli.

Anahtar Kelimeler: Enerji içeceği, yakıt, gençler, sağlık

⁸⁰ Öğretmen, Türkler Borsa İstanbul Sosyal Bilimler Lisesi, fdelikaya@hotmail.com

KİTAP KULÜBÜ ÇALIŞMASININ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIĞINA VE YAZMA BECERİLERİNE ETKİSİ

Elif DİREK⁸¹,

ÖZET

Okuma; bireylerin yaşam boyu öğrenme sürecinde bilgi edinmeleri, kendilerini birçok yönden geliştirmeleri için gereken en önemli becerilerden birisidir. Okuma alışkanlığını ise; bireylerin düzenli okuma yapmayı tercih etmesi, okuma eylemini bir yaşam tarzı, bir yaşam felsefesi haline getirmesidir, şeklinde belirtebiliriz. Okuma alışkanlığına sahip bir birey, okumayı bir zevk ve gereksinim kaynağı olarak görür ve okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli olarak eleştirel bir boyutta gerçekleştirir. Okuma alışkanlığı bireyin; zihinsel, bilişsel, sosyal, duygusal gelişimine katkı sağlamakta, bireyin entelektüel donanımını artırmaktadır. Okumanın bireysel olduğu kadar toplumsal faydaları da olduğu bir gerçektir. Bilimsel araştırmalara bakıldığında, toplumların gelişmişlik ve refah seviyelerinin okunan kitap sayısı ile ilişkili olduğu görülmekte, dolayısıyla okuma alışkanlığının, toplumsal ilerlemenin bir göstergesi olduğu söylenebilir. İlkokul; öğrencilerin okumayı öğrendiği kadar okumayı alışkanlık haline getirebilmeleri için de önemli bir dönemdir. Çocukların okumayı öğrenmeleri kadar, okumayı sevmeleri, istemeleri, bir alışkanlık haline getirmeleri istenmektedir. Dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlığı kazandırmada önemi ve etkisi büyüktür. Bu çalışmada; ilkokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanabilmesi ve bu süreçte yazma becerilerinin de gelişmesini desteklemek amacıyla bir eğitim öğretim dönemi süresince yapılan etkinlikler ve süreç sonuçlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma; 2025-2026 eğitim-öğretim yılı İstanbul Bayrampaşa'da bir devlet okulunda 4. sınıfta eğitim-öğretim gören 29 öğrenci ile yapılmaktadır. Kitap Kulübü çalışması İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün "Geleceğin Yazarları" projesi ile birleştirilmiştir. Kitap Kulübü çalışmasında; dönem başında öğretmen tarafından belirlenen 10 kitap seçilmiş, her ay bir kitap ele alınmaktadır. "Geleceğin Yazarları"; ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde öğrenim gören öğrencilerinin düşünce dünyalarını geliştirmeyi, yazma becerilerini desteklemeyi ve kendilerini ifade edebilecekleri kalıcı eserler üretmelerini amaçlayan bir kültür ve eğitim projesidir. Kitap Kulübü çalışması; öğrencilerle ortak kitapların bireysel okunması, kitapların öğretmen rehberliğinde sınıfta sesli okunması, kitapla ilgili duygu ve düşüncelerin paylaşımı, kitapla ilgili görsel sanat çalışmalarının yapılması ve bu eserlerden oluşan bir resim sergisi oluşturma, kütüphane gezisi, sınıf kitaplığı oluşturma, ev kitaplığı oluşturma, okul dışı öğretmen eşliğinde kitap okuma saati, aileyi sürece dahil etme, yazma çalışmaları yapma, kitaptan bazı bölümleri canlandırma, biyografik kitaplarda ana karakterin hayatını araştırma ve bu kişinin hayatıyla ilgili videolar izleme gibi çalışmalara yer verilmektedir. Bu süreçte aynı zamanda "Geleceğin Yazarları" projesi kapsamında öğrenciler hikâye-şiir-masal türlerinin birinden eser yazmaya çalışmaktadır. Projeye katılan tüm öğrencilerin eserlerinin yer aldığı bir kitap basılacaktır. Çalışma ile ilgili veriler, nitel araştırma yöntemlerinden gözlem ve yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma Alışkanlığı, İlkokul, Kitap Kulübü

⁸¹ Öğretmen, MEB, elifdrk@hotmail.com

GADGETLER ÇAĞINDA ÖĞRENCİLERİN BİYOLOJİ DERSİNE İLGI DUYMASINI SAĞLAMADAKİ SORUNLAR

Lola EGAMBERDIYEVA⁸²,

ÖZET

Makale, gadget'ların ve kısa formatlı dijital içeriğin hâkim olduğu bir dönemde öğrencilerin biyolojiye olan ilgisinin azalmasının nedenlerini inceliyor. Uluslararası araştırmalar (PISA-2022, TIMSS-2023) ve Özbekistan'da 2023-2024 yıllarında yapılan yerel anketler temel alınarak, 7-9. sınıf öğrencilerinin yarısından fazlasının biyolojiyi en sıkıcı derslerden biri olarak gördüğü ve son yıllarda biyoloji öğrenme motivasyonunun %52 oranında düştüğü ortaya konuyor. Temel nedenler arasında geleneksel derslerin öğrencilerin gerçek yaşam deneyimlerinden kopuk olması, mekanik ezberin ağırlıkta olması ve sosyal medyanın sunduğu anlık geri bildirim, çarpıcı görsellik ve kişisel anlam eksikliği yer alıyor.

Buna karşın biyoloji günümüzde kişiselleştirilmiş tıp, gen mühendisliği, biyoteknoloji ve yeni disiplinler arası alanların (biyoinformatik, sentetik biyoloji, nörobiyoloji + yapay zekâ) temelini oluşturuyor ve geleceğin mesleklerini şekillendiriyor. Makale, başarılı uluslararası uygulamaları (Finlandiya, Singapur, Avustralya) ve ulusal yaklaşımları ele alarak motivasyonun biyolojinin günlük yaşamla bağlantı kurulması, araştırma temelli etkinlikler, oyunlaştırma ve modern dijital araçlar kullanılarak yeniden kazanılabileceğini gösteriyor.

Fizyolojik düzeyde ilgi, dopamin sisteminin aktivasyonu ile açıklanıyor: hızlı sonuç ve duygusal katılım "ilgi → zevk → tekrar" döngüsünü tetikliyor. Önerilen somut çözümler arasında dersin araştırmaya yönlendirilmesi, kısa video içeriklerinin kullanımı, proje temelli öğrenme ve oyun unsurlarının eklenmesi yer alıyor. Biyolojiye olan ilginin yeniden canlandırılması mümkün ve zorunludur - bu teknolojik değil, pedagojik bir meydan okumadır ve yeni neslin bilimsel okuryazarlığı buna bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: *Biyolojiye İlgi, Öğrenci Motivasyonu, Gadget Çağı, Dijital Nesil, Biyoloji Öğretimi, Fen Bilimleri,*

⁸² Öğr. Gör., Özbekistan, lola_egamberdiyeva@mail.ru

KISAS-I RABGÛZÎ'NİN EDEBİ, SANATSAL VE İLMİ ÖZELLİKLERİ Nodira SADULLAYEVA⁸³, Rano ZARIPOVA⁸⁴,**ÖZET**

Kıyas-ı Rabgûzî, 1309–1310 yıllarında Nasirüddin Burhanüddin Rabgûzî tarafından kaleme alınmış olup, eski Türk nesrinin en önemli ve en etkili örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Özbek edebiyatının erken dönemine ait olan bu eser, iki ciltten oluşmakta ve Âdem Peygamber'den Hz. Muhammed'e (s.a.v.) kadar uzanan peygamber kıssalarını bütüncül ve düzenli bir anlatı sistemi içinde sunmaktadır. Eserin temel kaynakları Kur'an-ı Kerim, hadisler ve çeşitli rivayetlerdir; ancak metin yalnızca bu kaynakların aktarımıyla sınırlı kalmaz. Aynı zamanda Doğu düşünce geleneğinin izlerini taşır, dönemin inanç dünyasını, ahlaki anlayışını ve toplumsal değerlerini yansıtır. Bu bakımdan Kıyas-ı Rabgûzî, dini anlatı geleneği ile Türk kültürel unsurlarını bir araya getiren özgün bir metin niteliği taşır. Makale kapsamında eserin yazılış süreci, tarihî ve kültürel arka planı, müellifin kimliği ve eserin ortaya çıktığı entelektüel ortam ele alınmaktadır. Ayrıca günümüze ulaşan yazma nüshalar tanıtılmakta ve bu nüshaların filolojik açıdan taşıdığı önem vurgulanmaktadır. Eserin farklı dönemlerde bilim insanları tarafından nasıl incelendiği, hangi yöntemlerle neşredildiği ve metin üzerinde yapılan dil incelemeleri de değerlendirme konusu yapılmaktadır. Dilbilimsel açıdan Kıyas-ı Rabgûzî, eski Türkçenin söz varlığını, deyimlerini, terimlerini ve erken dönem bilimsel kavramlarını muhafaza etmesi bakımından büyük değer taşımaktadır. Metinde yer alan kelime hazinesi, hem tarihî dil araştırmaları hem de karşılaştırmalı Türk dili çalışmaları için önemli veriler sunmaktadır. Anlatım dili sade, akıcı ve didaktik bir özellik göstermekte; bu durum eserin geniş bir okuyucu kitlesi tarafından anlaşılmasını ve benimsenmesini kolaylaştırmaktadır. Tarihsel süreçte bazı dönemlerde yasaklanmış ya da göz ardı edilmiş olsa da, eser güçlü ahlaki mesajları, belirgin değer sistemi ve edebi bütünlüğü sayesinde varlığını korumuştur. Günümüzde Kıyas-ı Rabgûzî, edebiyat tarihi, dilbilim, kültür tarihi ve el yazması eser araştırmaları açısından temel başvuru kaynaklarından biri olarak önemini sürdürmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Nasirüddin Burhanüddin Rabgûzî, Kıyas-I Rabgûzî, Eski Türk Dili*

⁸³ Kıdemli Öğretim Görevlisi, Taşkent Devlet Şarkiyat Enstitüsü, nodinamozovna@gmail.com

⁸⁴ Doç. Dr., Özbekistan Cumhuriyeti Onurlu Gazetecisi Doçent, Özbekistan Devlet Dünya Dilleri Üniversitesi (Phd), ranobonu51@mail.ru

GEREKTİĞİNDE HAYIR DİYEBİLİYORUM

Serap ALPARSLAN⁸⁵,

ÖZET

Bu projede kişisel sınırlarını korumayı öğrenen gerektiğinde hayır diyen çocuklar ihmal ve istismardan, ekran bağımlılığından, akran zorbalığından korunmayı hedefleyen bir projedir. Projemizle öğrencilerimizle tekinlikler ve oyunlarla planladığımız bir çalışma döneminde gerektiğinde hayır demeyi öğrenerek kişisel sınırlarını korumayı öğrenmelerini ve bu yeterliliklerini ömnür boyu sürdürmelerini amaçladık. Projemizin her etkinliğinde ayrı bir heyecan duyduk. Projenin olumlu sonuçlarını öğretmen ve veli anketleri yaparak ortaya koyduk. Afiş ve logo anketi düzenledik. Evet - Hayır yarışması, İhmal ve istismar veli bilgilendirme çalışması, Bu vücut benim ben ne dersem o olur etkinliği, Vücudumuzu Tanıyalım etkinliği, Kötü dokunmalara dur etkinliği, Güvenlik ağı etkinliği, El tut kurtul etkinliği, Zorba Tilki ve Sevimli Tavşan, Ekran bağımlılığına hayır diyebilme, Hikaye devam ettirme etkinliği, İnternet bağımlılığını önleme veli bilgilendirme çalışması, oyuncağımyı paylaşıyorum etkinliği, jigsawplanet ile puzzle oyunumuz, wordwall ve colorillo ile resim çalışmamız ortak ürün olarak çalışmalar yapılmıştır. Ortak ürün olarak bir çok web 2.0 aracı kullanılmıştır. Ayrıca veli ilk ve son anketi çalışmaları yapılmıştır. Kişisel sınırlarını korumayı öğrenen ve gerektiğinde hayır diyebilen çocuklar, ihmal ve istismardan, akran zorbalığından ve ekran bağımlılığından korunurlar. Bütün etkinlikleri hazırlarken özellikle telif hakkına dikkat ettik. e güvenliği sağlarken elimizden gelen bütün herşeyi tamamladık. Ortak resim çalışmaları tüm öğrenciler tarafından çok sevilerek yapılmıştır. Projede web 2.0 araçlarının kullanımı öğrencilerin ilgisini çekerek etkinlikleri eğlenceli hale getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hayır Diyebilme

⁸⁵ Öğretmen, Maltepe, İstanbul, serap533481@gmail.com

MESLEK LİSELERİNDE BECERİ EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERİN İSTİHDAM HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Abuzer AKIN⁸⁶,

ÖZET

Mesleki ve teknik eğitim kurumları, öğrencilerin iş gücü piyasasına doğrudan geçişini hedefleyen uygulama ağırlıklı bir eğitim yapısına sahiptir. Türkiye’de mesleki eğitim sistemi Milli Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda yürütülmekte olup okul–işletme iş birliği temelinde yapılandırılmıştır. Bu kapsamda meslek liselerinde uygulanan beceri eğitimi, öğrencilerin işletmelerde gerçek üretim ortamlarında deneyim kazanmasını sağlayan kritik bir öğrenme sürecidir. Beceri eğitimi sayesinde öğrenciler teorik bilgilerini uygulamaya aktarma fırsatı bulmakta, mesleki yeterliklerini geliştirmekte ve iş yaşamına uyum becerilerini artırmaktadır. Özellikle Organize Sanayi Bölgeleri ile geliştirilen iş birlikleri, mesleki eğitimin sektörle bütünleşmesini güçlendirmekte ve öğrencilerin istihdam olanaklarını artırmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın amacı, meslek liselerinde uygulanan beceri eğitiminin öğrencilerin istihdam hazır bulunuşluk düzeyleri üzerindeki etkisini incelemektir. İstihdam hazır bulunuşluğu; mesleki öz yeterlik, iş disiplinine uyum, problem çözme becerisi, iletişim yetkinliği ve kariyer farkındalığı gibi boyutları içeren çok boyutlu bir kavramdır. Beceri eğitiminin süresi, işletme rehberliğinin niteliği ve okul–sanayi iş birliğinin düzeyi gibi değişkenlerin öğrencilerin mesleki öz güveni ve istihdam beklentileri üzerinde belirleyici olduğu düşünülmektedir.

Araştırma, ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Çalışmanın evrenini 2025–2026 eğitim öğretim yılında mesleki ve teknik Anadolu liselerinde öğrenim gören son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenen öğrencilerden elde edilen veriler; Beceri Eğitimi Değerlendirme Ölçeği ve İstihdam Hazır Bulunuşluk Ölçeği aracılığıyla toplanacaktır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, t-testi, ANOVA, korelasyon ve regresyon analizlerinden yararlanılacaktır.

Araştırmadan elde edilmesi beklenen bulgular doğrultusunda, beceri eğitiminin niteliği ve süresi arttıkça öğrencilerin mesleki öz yeterlik algılarının ve istihdam beklentilerinin yükseldiği; işletme ile güçlü iş birliği bulunan okullarda öğrencilerin iş bulma konusunda daha yüksek güven geliştirdiği öngörülmektedir. Sonuç olarak, meslek liselerinde beceri eğitimi programlarının sektör ihtiyaçlarına göre güncellenmesi, işletmelerde rehberlik ve mentorluk süreçlerinin sistematik hâle getirilmesi ve kariyer planlama destek hizmetlerinin güçlendirilmesi önerilmektedir. Bu doğrultuda mesleki eğitimin, öğrencilerin istihdama geçiş sürecinde daha etkin ve sürdürülebilir bir rol üstlenebileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Eğitim, Beceri Eğitimi, İstihdam Hazır Bulunuşluğu

⁸⁶ Öğretmen, Yozgat İl Temsilcisi, abuzerakin@hotmail.com

MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETİM YAKLAŞIMLARI İLE ÖĞRENCİLERİN MATEMATİK KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Gülay ERGENE AKIN⁸⁷,

ÖZET

Matematik eğitimi, öğrencilerin analitik düşünme, problem çözme ve akıl yürütme becerilerinin gelişiminde merkezi bir role sahiptir. Ancak matematik dersine yönelik kaygı, öğrencilerin akademik performansını ve derse karşı tutumlarını olumsuz etkileyen önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Matematik kaygısı kavramı ilk kez sistematik biçimde Richardson ve Suinn tarafından tanımlanmış ve bireylerin matematikle karşılaştıklarında yaşadıkları gerginlik, endişe ve kaçınma davranışlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda matematik kaygısının yalnızca bireysel özelliklerden değil, öğretim sürecinden ve sınıf ortamından da etkilendiği düşünülmektedir.

Matematik öğretmenlerinin benimsedikleri öğretim yaklaşımları, öğrencilerin derse yönelik algılarını ve duyuşsal tepkilerini doğrudan etkileyebilmektedir. Geleneksel, öğretmen merkezli ve sınav odaklı öğretim anlayışının öğrencilerde hata yapma korkusunu artırabildiği; buna karşılık öğrenci merkezli, yapılandırmacı ve problem temelli yaklaşımların öğrenme sürecini daha anlamlı ve katılımcı hâle getirdiği ifade edilmektedir. Özellikle öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden, iş birliğine dayalı ve keşfetmeye imkân tanıyan öğrenme ortamlarının matematik kaygısını azaltabileceği değerlendirilmektedir.

Bu çalışma, matematik öğretmenlerinin öğretim yaklaşımları ile öğrencilerin matematik kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmakta; ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerden elde edilen veriler öğretim yaklaşımı ve matematik kaygısı ölçekleri aracılığıyla toplanmaktadır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, korelasyon ve regresyon analizlerinden yararlanılarak iki değişken arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi belirlenmektedir.

Araştırmadan elde edilmesi beklenen bulgular doğrultusunda, öğrenci merkezli ve destekleyici öğretim uygulamalarının matematik kaygısını azalttığı; olumlu sınıf iklimi ve etkili öğretmen-öğrenci iletişiminin öğrencilerin matematik dersine yönelik tutumlarını güçlendirdiği öngörülmektedir. Buna karşılık yalnızca sonuç odaklı ve yüksek performans beklentisine dayalı öğretim anlayışının kaygı düzeyini artırabileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak matematik öğretiminde pedagojik yaklaşımların yalnızca bilişsel çıktılar değil, öğrencilerin duyuşsal özellikleri de dikkate alınarak yapılandırılması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu çerçevede öğretmenlerin sınıf içi iletişim, ölçme-değerlendirme uygulamaları ve öğrenme ortamı tasarımı konusunda desteklenmesi, matematik kaygısının azaltılmasına ve akademik başarının artırılmasına katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, Matematik Kaygısı, Öğretim Yaklaşımı, Öğrenci Merkezli Öğretim, Akademik Başarı

⁸⁷ Öğretmen, Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü, rosemoon.67@hotmail.com

2004–2026 YILLARI ARASINDA MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI EĞİTİM KURUMLARINDA YÖNETİCİ GÖREVLENDİRME VE ATAMA POLİTİKALARININ YAPISAL DÖNÜŞÜMÜ

Fatma GÜNAYDIN⁸⁸, Tuğba ÇAKIR⁸⁹,

ÖZET

Bu çalışma, 2004–2026 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında yöneticilerin atanması ve görevlendirilmesine ilişkin yürürlüğe giren düzenlemelerin yapısal dönüşümünü incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, söz konusu dönemde yayımlanan yönetmeliklerin kronolojik, içeriksel ve politika temelli karşılaştırmalı analizine dayanmaktadır. Çalışmanın temel problemi, okul yöneticiliği sisteminin son yirmi yılda geçirdiği mevzuat değişikliklerinin yalnızca tarihsel sıralamayla değil; süreklilik, kırılma noktaları, ortak ilkeler, benzerlikler ve eksiklikler bağlamında bütüncül olarak değerlendirilmemiş olmasıdır. Bu doğrultuda araştırma, süresiz atama modelinden rotasyon uygulamasına, oradan süreli görevlendirme sistemine ve nihayet yetiştirme programı temelli profesyonel yöneticilik modeline uzanan dönüşümü analiz etmektedir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla tasarlanmış olup doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. 2004–2026 yılları arasında Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmelikler veri kaynağı olarak ele alınmış; metinler betimsel analizi tekniği ile incelenmiştir. Süre düzenlemeleri, görevlendirme biçimi, seçme ve değerlendirme yöntemleri, rotasyon uygulamaları ve yönetici yetiştirme programları tematik kategoriler altında kodlanmıştır. Elde edilen bulgular dört temel döneme işaret etmektedir: (1) süresiz atama dönemi, (2) rotasyon esaslı sınırlama dönemi, (3) dört yıllık süreli görevlendirme dönemi ve (4) profesyonelleşme ve sertifikasyon temelli model dönemi. Bulgular, 2004–2008 yılları arasında yöneticiliğin büyük ölçüde süresiz atama anlayışıyla yürütüldüğünü, 2009–2013 döneminde ise aynı kurumda görev süresini sınırlayan rotasyon uygulamalarının devreye girdiğini göstermektedir. 2014 yılı sistem açısından önemli bir kırılma noktasıdır; bu tarihte dört yıllık görev süresi esası getirilmiş ve süresi dolan yöneticilerin yeniden görevlendirmeye tabi tutulması zorunlu hale gelmiştir. Böylece yöneticilik, süreye bağlı ve performans değerlendirmesiyle ilişkilendirilen bir yapıya kavuşmuştur. 2026 tarihli düzenleme ise yönetici yetiştirme programını zorunlu kılarak sistemi daha kurumsal ve mesleki bir zemine taşımıştır. Bu düzenleme, yazılı sınav ve eğitim sürecini birlikte ele alan bir model öngörerek profesyonelleşme yönünde önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte araştırma, sistemde bazı sürekliliklerin ve eksikliklerin devam ettiğini ortaya koymaktadır. İncelenen tüm yönetmeliklerde yöneticilik görevinin öğretmenlik mesleğinin devamı niteliğinde ikinci görev olarak tanımlandığı görülmektedir. Ayrıca merkezîyetçi yapı korunmuş; kurum türlerine özgü liderlik yeterlilikleri ayrıştırmamıştır. Özellikle okul öncesi kurumlarda farklı pedagojik ve yönetsel ihtiyaçlar bulunmasına rağmen, yönetici seçme modelinin büyük ölçüde genel çerçevede tutulduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin belirli bir okul öncesi liderlik sertifika programını tamamlamaları koşuluyla anaokulu müdürlüğüne atanabilmelerinin sisteme esneklik kazandırabileceği değerlendirilmektedir. Sonuç olarak çalışma, 2004–2026 döneminde okul yöneticiliği sisteminin hesap verebilirlik, liyakat ve standartlaşma ilkeleri doğrultusunda önemli bir evrim geçirdiğini göstermektedir. Ancak kurumsal farklılıkları dikkate alan, yetkinlik temelli ve

⁸⁸ Kozlu, Zonguldak, fatma3836060@gmail.com

⁸⁹ Zonguldak, tubiscakir67@gmail.com

uygulamalı değerlendirme araçlarıyla desteklenen daha bütüncül bir liderlik modeline ihtiyaç devam etmektedir. Bu yönüyle araştırma, mevcut düzenlemelerin geliştirilmesine yönelik politika önerileri sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Eğitim Yönetimi, Yönetici Görevlendirme, Eğitim Politikası, Profesyonelleşme, Yetkinlik Temelli Değerlendirme*

ADIM ADIM TOKAT HARİTASI Esra CİNDORUK⁹⁰,**ÖZET**

Bu proje ile Tokat'ın tarihi değerlerini ve önemli lokasyonlarını Tokat İngilizce Keşif Haritası Projesi kapsamında öğrencilerimiz vasıtasıyla tanıtmak ve bu kapsamda aynı zamanda öğrencilerimizin İngilizce becerilerini geliştirmek ve Tokat'ın tarihi ve kültürel değerleri hakkında bilgilerini arttırmak amaçlanmaktadır. Proje kapsamında görev almakta olduğum Tokat ili Niksar ilçesinde bulunan tarihi mekanlar olan "Niksar Kalesi ,Yağbasan Medresesi,Roma Arsenali,Talazan Köprüsü,Leylekli Köprü,Arasta Çarşısı ve Ulu Camii gibi yerleri öğrencilerimiz vasıtası ile İngilizce olarak tanıtarak İngilizce Tokat Haritası projemizin bir adımını da biz tamamlamış olacağız.

Peki bu proje kapsamında nasıl bir çalışma planı izleyeceğiz?

Öncelikle proje için çalışma yapılacak tarihi mekanlar belirlenecek daha sonra ise öğrenciler belirlenerek öğrenciler arasında tanıtmak istedikleri mekanların seçiminin yapılması sağlanacak.Böylelikle herkes kendi istediği favori mekanını severek tanıtımını yapabilecek.Bu aşamalar tamamlandıktan sonra ise öğrencilerin seçimleri doğrultusunda projeyi tamamlamaları gereken son tarih belirtilecek ve bu son tarihe kadar öğrencilerin konularına eksiksiz olarak hazır olmaları beklenmektedir.

Çekim için gerekli kamera ve mikrofon vb.araç gereçler öncesinde tedarik edilecek,gerekli provalar yapılacak ve yerinde çekimler yapılmadan önce mekanlar önceden bir gezi düzenlenerek tek tek gezilip tekrardan keşfedilecek.Öğrenciler çekimleri tamamlanmadan önce proje konuları olan mekanda birkaç defa birlikte prova yapılacak.Öğretmen tarafından belirtilen tarihe kadar tüm hazırlıklar tamamlanmış olacak ve finalde gerçek çekimler gerçekleştirilecek ve yapılan kayıtlar okulumuzun ,ilçemizin ve ilimiizn ilgili birimlerinin sayfalarından paylaşılacaktır.Bu kapsamda hem bulunduğumuz çevredeki tarihi değerleri tanımak hem de ilçemizi ve ilimizi öğrenmekte olduğumuz hedef dil kapsamında tanıtmak öğrencilere büyük bir kazanç sağlayacak bizlere de büyük bir gurur verecektir.

Anahtar Kelimeler: Tokat, Harita, İngilizce, Tarihi Doku

⁹⁰ Öğretmen, Niksar Danişment Gazi Anadolu Lisesi, Tokat, esracindoruk3590@gmail.com

ÇOCUK VE ERGENLERDE DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞUNDA İLAÇSIZ PSİKOTERAPİ YAKLAŞIMLARININ ETKİLİLİĞİ

Fulya TURAN⁹¹,

ÖZET

Çocuk ve Ergenlerde Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) çocuk ve ergen ruh sağlığı alanında en sık tanı konulan nöro gelişimsel bozukluklardan biridir. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunun tedavisinde kullanılan ilaçsız psikoterapi yaklaşımlarının etkililiğini güncel bilimsel literatür doğrultusunda incelemek, klinik uygulamalara yönelik bütüncül bir çerçeve sunmaktadır. Farmakolojik tedaviler DEHB'nin yönetiminde yaygın biçimde kullanılmakla birlikte, yan etkiler, uzun süreli kullanım güçlükleri ve ailelerin alternatif arayışları ilaç dışı müdahalelere olan ilgiyi artırmaktadır. Bu bağlamda, kanıta dayalı psikososyal müdahalelerin tedavi sürecindeki yeri ve katkısı değerlendirilmiştir. Araştırma, anlatsal derleme (narrative review) modeli temel alınarak yürütülmüştür. 2015–2025 yılları arasında yayımlanan sistematik derlemeler ve randomize kontrollü çalışmalar incelenmiş; PubMed, PsycINFO, Web of Science, ScienceDirect ve Google Akademik veri tabanları taranmıştır. İnceleme kapsamında özellikle Bilişsel Davranışçı Terapi, ebeveyn yönetimi eğitimleri, yürütücü işlevleri geliştirmeye yönelik müdahaleler ve teknoloji destekli bilişsel eğitim programlarının etkililiğine odaklanılmıştır. Elde edilen bulgular, ilaçsız psikoterapi yaklaşımlarının DEHB'nin çekirdek belirtileri (dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite) üzerindeki etkisinin sınırlı düzeyde kaldığını; buna karşın akademik işlevsellik, ödev sorumluluğu, duygu düzenleme becerileri, akran ilişkileri ve aile içi iletişim alanlarında anlamlı iyileşmeler sağladığını göstermektedir. Özellikle ebeveyn katılımının yüksek olduğu programların davranışsal kazanımları artırdığı dikkat çekmektedir. Sonuç olarak, ilaçsız psikoterapi yaklaşımlarının DEHB tedavisinde tamamlayıcı ve destekleyici bir rol üstlendiği; çocuğun yalnızca semptomlarını değil, psikososyal uyumunu ve yaşam kalitesini de geliştirdiği görülmektedir. Bu doğrultuda bireyselleştirilmiş, multimodal müdahale programlarının yaygınlaştırılması, ebeveyn eğitimlerinin güçlendirilmesi ve teknoloji temelli uygulamalara yönelik ileri araştırmaların artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu, Çocuk, Ergen, Psikoterapi, İlaçsız Tedavi

⁹¹ Dr., Çankaya, Ankara, turanfulya@outlook.com

OKUL ÖNCESİ DÖNEM HİKÂYE KİTAPLARINDA İDEOLOJİK ÖRÜNTÜLER: MEB 365 GÜN ÖYKÜ SEÇKİSİ ÜZERİNE BİR ÇÖZÜMLEME

Elif ÇETİN⁹², Ayhan URAL⁹³,

ÖZET

Okul öncesi dönem, kişiliğin oluşumunda önemli bir yeri olan gelişimsel açıdan kritik bir dönemdir (Yağan Güder, 2015). Bu dönemde çocuklar, toplumsal normları kendi edindikleri ile model aldıkları deneyimler sayesinde bilgi, beceri, davranış ve yargılar halinde anlamlandırmaktadır. Bu olguların ediniminin hikâye kitapları ile de mümkün olduğu söylenebilir. Dilşad Ertekin ve Çamlıbel Çakmak'a (2021) göre çocuk kitaplarında karakterleri ve karakterlerin iletişimini gözlemleyen çocuk için hayatı anlamlandırmaya ilişkin bir alan sunulur. Çocuk, okurken pek çok olguyu örtük olarak öğrenir ve gerekli davranış kalıplarını zihin süzgecinden geçirerek alır (Ay ve Topçuoğlu Ünal, 2020). Dolayısıyla çocuk kitapları yalnızca pedagojik araçlar değil aynı zamanda ideolojik yapıların yeniden üretildiği kültürel açıdan önemli eserler ve müfredatın vazgeçilmez unsurları olarak kabul edilerek belirli grupların kültürel içeriğini toplum içinde aktarmada önemli bir rol üstlenmektedir (Apple, 2004; İnal, 2008).

Marx ve Engels (2013) ideoloji kavramını yanlış bilinç olarak tanımlarken, Gramsci (1986), bu kavramın bir hegemonya aracı olduğunu ifade etmekte, Althusser (2000) ise ideolojiyi devletin bir aygıtı olarak tanımlayarak okul, aile, din ve medya gibi kurumları ideolojik aygıt olarak değerlendirmektedir. İdeolojik bir aygıt olarak değerlendirilen okul kurumunda kullanılan her materyalin belirli bir ideolojiyi ve ideolojik örüntülerin aktarımını mümkün kılan araçlar olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Anyon (1980) hiçbir programın ideolojik açıdan tarafsız olamayacağını aksine açık veya örtük biçimde mevcut toplumsal düzenin bakış açısını yansıttığını ileri sürmektedir. Açık ve örtük program çalışmalarına eleştirel bir yaklaşım getiren Pinar, Reynolds, Slattery ve Taubman (1995) ise örtük veya gizli programı açık programın içinde örtük biçimde yer alan ideolojik ve bilinçaltı mesajların taşıyıcısı olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede doğrultusunda Ural ve Alpaydın Üreten'in (2024) çalışması devletin, örtük program ve ders kitapları aracılığıyla bürokratik otoriteyi yeniden ürettiği ve eğitim sistemi üzerinden sosyal kontrol mekanizmalarını meşrulaştırdığı görüşüyle örtüşmektedir. Dolayısıyla örtük programın önemli sağlayıcıları olan çocuk kitaplarının eleştirel bir perspektifle incelenmesi çocukların toplumsal gerçekliği algılama biçimlerini ve kimlik oluşum süreçlerini etkileyebilecek güçlü ideolojik örüntüler barındırabileceğini ortaya koyacaktır.

Bu çalışmanın amacı, MEB 365 Gün Öykü seçkisinde yer alan kitapların görsel içerik ve anlatı yapılarında yer alan ideolojik örüntüleri çözümlenektir. Nitel araştırma modeli ile tasarlanan bu çalışmada veriler, dokümantasyon yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmanın veri kaynağını MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün "365 Gün Öykü" (<https://365gunoyku.meb.gov.tr/>) adlı internet platformunda kullanıma sunduğu seçkideki, öğretmenler tarafından yazım, çizim ve tasarım çalışmaları gerçekleştirilen, çeşitli edebi türleri yansıtan 53 adet resimli okul öncesi dönem hikaye

⁹² , Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Yenimahalle, Ankara, Türkiye, elifcetin.gazi@gmail.com

⁹³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yenimahalle, Ankara, Türkiye, urala@gazi.edu.tr

kitabı oluşturmaktadır. Seçkideki bu kitapların içerik analizi ve göstergebilimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmesi yapılacaktır. Çözümlenecek kitaplarda içerik analizi yapılırken toplumsal cinsiyet rolleri, otoriteye itaat vurgusu, bireycilik/kolektivizm vurgusu, dini-kültürel normların normalleştirilmesi, karakter temsillerinin (meslek, kıyafet rengi, türü) seçiminde yapılan tercihler, hangi davranışların ödüllendirildiği, hangi tür aile yapılarının temsil edildiği ve hangi değerlerin sunulduğu gibi araştırmanın amacına uygun ve ilgili alanyazına dayalı olarak belirlenen temalar doğrultusunda ideolojik örüntülerin varlığı ve nasıl temsil edildiği çözümlenecektir. Çözümleme sonucunda kodlar ve kategoriler oluşturulacaktır. Oluşturulan kodlar göstergebilim analizi için kullanılacaktır. Çalışmada Barthes'in (1979) göstergebilim yaklaşımlarından göstergenin neyi temsil ettiğini belirten düz anlam ve göstergenin nasıl temsil edildiğini belirten yan anlam kullanılacaktır. Yapılacak bu analiz sonucunda elde edilen bulguların okul öncesi dönem eğitimi ve çocuk edebiyatı alanındaki ideolojik örüntülerin değerlendirilmesi bağlamında literatüre katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Okul Öncesi Eğitimi, Çocuk Kitapları, İdeoloji, İdeolojik Örüntü, Göstergebilim*

OKUL ÖNCESİ FEN ÖĞRETİMİNDE STEM ENTEGRASYONU: ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE DAYALI BİR DURUM ÇALIŞMASI

Sümeyye ÖZTÜRK⁹⁴, Filiz YANKIN⁹⁵,

ÖZET

Okul öncesi dönem, çocuğun aile ortamından ayrılarak örgün eğitim sürecine dahil olduğu ve gelişiminin temellerinin atıldığı kritik bir evredir. Bu dönemde çocuklar çevrelerini duyuvarı aracılığıyla keşfetmeye istekli, meraklı ve araştırmacı bir öğrenme eğilimi sergiler. Erken çocukluk yılları; dil, bilişsel, psikomotor, sosyal-duygusal ve öz bakım becerilerinin gelişiminde belirleyici rol oynar. Bu gelişim alanlarının desteklenmesinde fen etkinlikleri önemli öğrenme fırsatları sunmakta; gözlem yapma, deneyimleme, neden-sonuç ilişkisi kurma ve problem çözme gibi bilimsel süreç becerilerinin kazanılmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) yaklaşımıyla erken yaşta tanışan çocukların söz konusu becerileri daha kalıcı biçimde edinebileceği düşünülmektedir. STEM temelli uygulamalar okul öncesinden yükseköğretime kadar bireylerin iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme ve karar verme gibi 21. yüzyıl becerilerini destekleyen önemli bir eğitim yaklaşımıdır.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin fen öğretiminde STEM entegrasyonuna yönelik görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen 20 gönüllü okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve elde edilen veriler tema ve kodlar oluşturularak içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, öğretmenlerin STEM uygulamalarının çocukların merak ve ilgi düzeylerini artırdığı, bilişsel gelişimlerini desteklediği ve çok yönlü gelişim sağladığı yönünde görüş bildirdiklerini göstermektedir. Bununla birlikte öğretmenler, STEM konusunda yeterli bilgiye ve materyal desteğine sahip olmadıkları için bu uygulamaları sınıf ortamında düzenli biçimde gerçekleştirmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, okul öncesi düzeye uygun uygulamalı STEM eğitimlerinin düzenlenmesi ve eğitim kurumlarında STEM öğrenme merkezlerinin oluşturulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Fen Öğretimi, STEM Entegrasyonu

⁹⁴ Öğretmen, Badem Çiçeği Anaokulu, Altındağ, Ankara, sumeyyeckc@hotmail.com

⁹⁵ Öğretmen, Kandıra Halk Eğitim Merkezi, Kandıra, Kocaeli, fyankin@hotmail.com

İZMİT ATATÜRK MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ BAHÇESİNDE KÜÇÜK ÖLÇEKLİ RÜZGÂR TÜRBİNİ UYGULAMASI VE EĞİTİM AMAÇLI KULLANIMI

Nida ÖZÖN⁹⁶,

ÖZET

Yenilenebilir enerji teknolojilerinin mesleki ve teknik eğitim kişilerinde uygulamalı olarak öğretilmesi, onların enerji üretim süreçlerini gerçek sistemler üzerinde deneyimlemesi ve teknik yeterlilik bakış açısıyla büyük önem vereceğiz. Bu çalışma kapsamında İzmit Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi bünyesinde küçük özelliklerde bir rüzgar türbini sistemi oluşturulmuş ve sistem eğitim amaçlı kullanım potansiyeli değerlendirilmiştir. Projenin temel amacı, enerjinin enerjisinin elektrik enerjisine dönüşüm sürecini yerinde gözlemleyebilmesi, ölçüm yapabilmesi ve elde edilen verileri analiz ederek yorumlama yeteneklerinin geliştirilebilmesidir.

Kurulum sürecinde, öğretmen rehberliğinde aktif olarak rol yapıyordunuz; kule montajı, rotor ve kanat sisteminin birleştirilmesi, yönlendirme parametrelerinin tutulabilmesi, taşınabilir bağlantıların yapılması ve sistemin çalıştırılmasına yönelik kontroller gibi uygulamalarda görev yapılabilir. Ayrıca iş sağlığı ve güvenliği açısından önemli ülkelerin güvenli çalışmaları da hedeflenmiştir. Devreye girdikten sonra türbin farklı rüzgar koşullarında çalıştırılmış, üretilen gerilim ve akım değerleri ölçülerek rüzgar hızının enerji üretiminin etkisi gözlemlenmiştir.

Elde edilen örnekler, küçük rüzgar türbini verimlerinin okul ortamında uygulanabilirliği ve ayrılabilir enerji eğitime önemli katkıların ortaya çıkmasıdır. Bu uygulama sayesinde sürdürülebilir enerji kaynaklarına yönelik genişlemeler, enerji dönüşüm şemaları ve temel mobil ölçüm yöntemleri konusunda pratik bilgi edinmeleri sağlandı. Gelecekteki sistemin veri kayıt modülleriyle konumlandırılması, uzun dönemli performans takibinin yapılması ve rüzgâr-güneş hibrit enerji uygulamalarına dönüştürülmesi.

Anahtar Kelimeler: Rüzgâr Enerjisi, Küçük Ölçekli Rüzgâr Türbini, Mesleki Eğitim, Yenilenebilir Enerji, Uygulamalı Öğrenme.

⁹⁶ Dr., Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, İzmit, Kocaeli, nidaozon@gmail.com

CENNET AĞACINDAN ELDE EDİLEN MANYETİK BİYOKÖMÜR KOMPOZİTLERİN GİZLİ UÇAK TEKNOLOJİLERİNDE KULLANIMI

Melike DOĞMUŞ⁹⁷,

ÖZET

Hava araçlarının radar sistemleri tarafından tespit edilmesini zorlaştıran stealth (hayalet) teknolojileri, savunma sanayii ve askeri havacılıkta stratejik öneme sahiptir. Bir hava aracını radara karşı görünmez kılmanın en kritik yöntemlerinden biri, gövdenin gelen elektromanyetik dalgaları yansıtmak yerine absorbe eden Radar Yutucu Malzemeler (RAM) ile kaplanmasıdır. Günümüzde yaygın olarak kullanılan ağır ferrit kaplamalar, hava araçlarının manevra kabiliyetini ve operasyonel verimliliğini kısıtlamaktadır. Sonuç olarak, daha hafif, daha düşük maliyetli ve yüksek performanslı kompozit malzemelere yönelik artan bir talep söz konusudur. Bu çalışma, istilacı bir ağaç türü olan *Ailanthus altissima* (Cennet Ağacı) bitkisinden türetilen manyetik biyokömür kompozitlere dikkat çekmekte ve bu kompozit yapıların özellikle RAM uygulamalarındaki potansiyelini vurgulamaktadır. Literatürde karbon esaslı nano-katkıların dielektrik kayıpları artırdığı belirtilse de, yüksek konsantrasyonlarda karşılaşılan aglomerasyon (topaklanma) sorunu hem mekanik tokluğu hem de elektromanyetik dalga absorpsiyon performansını olumsuz etkilemektedir. *Ailanthus altissima*, yüksek lignin içeriğine sahip bir ham maddedir. Piroliz (termal işlem) sonrasında; grafen benzeri bir yüzey morfolojisi ile karakterize edilen, muazzam bir gözenekliliğe ve yüksek iletkenliğe sahip bir karbon iskeleti sunar. Bu iskelet yapı, manyetik bileşenlerin homojen dağılımı için ideal bir matris görevi görür. Bu çalışma, emprenye-piroliz yöntemiyle manyetik biyokömür üretimine odaklanmakta ve kritik üretim parametrelerini tartışmaktadır. Özellikle, 1:2 ve 1:3 gibi optimum emprenye oranları (AA:FeCl₃6H₂O) ile magnetitin (Fe₃O₄) stabil oluşum sergilediği 500-575°C sıcaklık aralığı, hem nano ölçekli homojen dağılım hem de maksimum manyetizasyon elde etmek için kritik öneme sahiptir. Bu parametreler altında sentezlenen kompozit yapı, biyokömürün sağladığı dielektrik kaybı ile magnetitin sunduğu manyetik kaybı birleştiren hibrit bir sönmüleme mekanizması oluşturur. A

Anahtar Kelimeler: Hayalet Uçak, Ram, *Ailanthus Altissima* (Cennet Ağacı), Manyetik Biyokömür, Aglomerasyon.

⁹⁷ Öğretmen, Meb, mdogmus3@gmail.com

EĞİTİMDE OYUNLAŞTIRMA YAKLAŞIMI: KURAMSAL BİR ANALİZGülcan BEKEZ ESİN⁹⁸, Duygu DURULAN⁹⁹, Özlem ACAR¹⁰⁰**ÖZET**

Dijital dönüşüm süreci, öğrenme ortamlarının yapısını ve öğrenci beklentilerini köklü biçimde değiştirmiştir. Bu bağlamda oyunlaştırma, öğrenme süreçlerini daha etkileşimli ve motive edici hale getirmeyi amaçlayan yenilikçi bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Oyunlaştırma kavramı, özellikle Sebastian Deterding ve arkadaşları tarafından “oyun tasarım öğelerinin oyun dışı bağlamlarda kullanımı” şeklinde tanımlanmıştır. Eğitim alanında oyunlaştırma; puan, rozet, seviye, görev, liderlik tablosu gibi oyun dinamiklerinin öğretim süreçlerine entegre edilmesini ifade etmektedir. Oyunlaştırma uygulamalarında puan ve rozet gibi ödül sistemleri, davranışçı öğrenme kuramının temel ilkelerine dayanmaktadır. B. F. Skinner’ın edimsel koşullanma kuramına göre, olumlu pekiştireçler davranışın tekrar edilme olasılığını artırır. Oyunlaştırılmış ortamlarda verilen anlık geri bildirimler ve ödüller bu mekanizmayı destekler. Ancak oyunlaştırma, yalnızca yüzeysel ödül sistemlerinden ibaret değildir; derin öğrenme kuramlarına dayanan bir pedagojik tasarım yaklaşımıdır.

Edward Deci ve Richard Ryan tarafından geliştirilen Öz Belirleme Kuramı, bireylerin içsel motivasyonlarının özerklik, yeterlik ve ilişkililik gereksinimlerinin karşılanmasıyla güçlendiğini savunur. Oyunlaştırma tasarımlarında görev seçme özgürlüğü, ilerleme göstergeleri ve işbirlikçi etkinlikler bu üç temel ihtiyacı desteklemektedir. Lev Vygotsky’nin sosyal yapılandırmacı kuramı, öğrenmenin sosyal etkileşim yoluyla gerçekleştiğini vurgular. İşbirlikçi görevler, takım tabanlı oyun mekanikleri ve problem temelli senaryolar yapılandırmacı yaklaşımı destekler. Mihaly Csikszentmihalyi tarafından geliştirilen Akış Kuramına göre ise birey, beceri düzeyi ile görev zorluğu dengelendiğinde optimal deneyim yaşar. Oyunlaştırmada seviye sistemi ve kademeli zorluk yapısı bu dengeyi sağlamaya yöneliktir.

Bu çalışmada eğitimde oyunlaştırma yaklaşımı kuramsal bir çerçevede ele alınmakta; kavramsal temelleri, dayandığı öğrenme kuramları, tasarım ilkeleri ve uygulama teknikleri sistematik biçimde incelenmektedir. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemine dayalı olarak yürütülmüştür. Eğitimde oyunlaştırma alanında yayımlanmış ulusal ve uluslararası makaleler, kitap bölümleri ve meta-analiz çalışmaları sistematik biçimde incelenmiştir. Veriler, eğitim teknolojileri, öğretim tasarımı ve motivasyon kuramları alanında yayımlanmış bilimsel çalışmaların içerik analizi yoluyla toplanmıştır. Çalışmalar şu ölçütlere göre seçilmiştir: Hakemli dergilerde yayımlanmış olması, eğitim bağlamında oyunlaştırma uygulaması içermesi ve kuramsal ya da ampirik veri sunması. Toplanan veriler betimsel ve içerik analizi teknikleriyle çözümlenmiştir. Bulgular üç ana tema altında sınıflandırılmıştır:

Motivasyonel etkiler

Akademik başarı ve öğrenme çıktıları

⁹⁸ Öğretmen, Aydın Ticaret Borsası BİLSEM, gulcanbekez88@gmail.com⁹⁹ Öğretmen, Aydın İl Millî Eğitim Müdürlüğü Arge Birimi, sipahiduygu@hotmail.com¹⁰⁰

Tasarım kalitesine bağlı değişkenlik

İncelenen çalışmaların büyük çoğunluğu, oyunlaştırmanın öğrencilerin derse katılım düzeyini ve motivasyonunu artırdığını göstermektedir. Özellikle kısa vadede dikkat, katılım ve görev tamamlama oranlarında anlamlı artış gözlenmiştir. Meta-analitik bulgular, oyunlaştırmanın akademik başarı üzerinde orta düzeyde olumlu etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ancak bu etkinin; öğrenme ortamının niteliği, öğretmenin rehberlik düzeyi ve kullanılan oyun mekaniklerinin pedagojik uyumu gibi değişkenlere bağlı olduğu saptanmıştır. Bulgular, yalnızca puan ve rozet temelli yüzeysel uygulamaların uzun vadede içsel motivasyonu azaltabileceğini göstermektedir. Buna karşın hikyeleştirme, anlamlı görevler, işbirlikçi yapı ve sürekli geri bildirim içeren derin oyunlaştırma tasarımlarının daha sürdürülebilir öğrenme ıktıları ürettiği belirlenmiştir.

Kuramsal analiz, oyunlaştırmanın tek başına bir ğretim yöntemi değil; pedagojik hedeflerle bütünleştiğinde etkili olan bir tasarım yaklaşımı olduğunu göstermektedir. Davranışi pekiştirme unsurları kısa vadeli motivasyon sağlarken, öz belirleme kuramına dayalı tasarımlar daha kalıcı öğrenme ıktıları üretmektedir. Akış kuramı çerçevesinde tasarlanan kademeli zorluk yapıları, öğrencilerin bilişsel yükünü optimize ederek öğrenme sürecini desteklemektedir. Yapılandırmacı ğrenme ortamları ise oyunlaştırmanın sosyal boyutunu güçlendirmektedir.

Bu alışma, eğitimde oyunlaştırmanın kuramsal temellerini ve uygulama sonuçlarını bütüncül biçimde ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda şu öneriler sunulmaktadır:

Oyunlaştırma tasarımları yalnızca ödül sistemlerine dayanmamalıdır.

İçsel motivasyonu destekleyen özerklik alanları oluşturulmalıdır.

Hikâyeleştirme ve problem temelli görevler kullanılmalıdır.

Öğretmenlere yönelik tasarım eğitimi sağlanmalıdır.

Uzun vadeli etkileri ölçen deneysel çalışmalar artırılmalıdır.

Sonuç olarak, oyunlaştırma yaklaşımı pedagojik kuramlarla temellendirildiğinde ve bağlama uygun biçimde tasarlandığında öğrenme süreçlerine anlamlı katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Oyunlaştırma, Motivasyon, ğrenme Kuramları, ğretim Tasarımı, Dijital Pedagojiler*

DİJİTAL OYUN DİLİNE YÖNELİK SÖZLÜK ÇALIŞMASI: DİL FARKINDALIĞI VE EBEVEYN İLETİŞİMİ

Fatma Nur ÇOBAN¹⁰¹,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin dijital oyunlarda kullandıkları oyun dilini belirleyerek görsel destekli bir sözlük oluşturmak ve bu sözlüğün öğrencilerde dil farkındalığına etkisini; ebeveynlerde ise çocuklarla iletişimine etkisini incelemektir. Araştırmada karma yöntem yaklaşımı tercih edilmiş, nitel ve nicel veri toplama araçları birlikte kullanılmıştır. Çalışmanın örnekleme, Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören 33 beşinci sınıf öğrencisi ile bu öğrencilerin 33 velisi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında öğrencilerden dijital oyunlarda kullandıkları terimler toplanmış, tekrar eden ifadeler çıkartılarak 56 benzersiz dijital oyun terimi belirlenmiştir. Elde edilen terimler doğrultusunda görsel destekli bir “Dijital Oyun Dili Sözlüğü” hazırlanmıştır. Sözlüğün etkililiğini değerlendirmek amacıyla öğrencilere dil farkındalığı atölyesi, velilere ise sözlük temelli aile içi iletişim atölyesi uygulanmıştır. Atölyeler sonrasında uygulanan anket sonuçları, öğrencilerin dijital oyunlarda kullandıkları kelimelerin anlamlarına yönelik farkındalıklarının arttığını ve yabancı kökenli terimlere Türkçe karşılık arama eğilimi geliştirdiklerini göstermiştir. Velilerde ise dijital oyun diline ilişkin bilgi düzeylerinin arttığı ve velilerin çocuklarıyla iletişimlerinde daha anlayışlı bir tutum geliştirdikleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, dijital oyun dili üzerinden geliştirilen sözlüğün Türkçe farkındalığını artırmada ve aile içi iletişimi güçlendirmede etkili bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, anket verileriyle desteklenen bulgular; görsel destekli dijital oyun dili sözlüğü ve buna dayalı atölye uygulamalarının öğrencilerde dil farkındalığını artırdığını, velilerin dijital oyun dilini anlamalarını sağladığını ve aile içi iletişimi güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Proje, dijital kültür çerçevesinde Türkçe farkındalığını ve aile içi iletişimini destekleyen etkili ve uygulanabilir yapıdadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun Dili, Ebeveyn–Çocuk İletişimi, Dil Farkındalığı, Dijital Kültür

¹⁰¹ Dr., Emine Emir Şahbaz BİLSEM, dr.nuruzar26@gmail.com

DİJİTAL ÇAĞDA LİDERLİK: OKUL MÜDÜRLERİNİN ROL DÖNÜŞÜMÜNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Könül ABASLI¹⁰²,

ÖZET

Bu çalışma dijital çağın eğitim ortamları üzerindeki etkilerini dikkate alarak, okul müdürlerinin liderlik rollerinin öğretmenler tarafından nasıl deneyimlendiğini ve dijitalleşmenin bu rolleri nasıl dönüştürdüğünü incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, 2025-2026 eğitim öğretim yılında Bakü'deki devlet okullarında yürütülmüştür. Son yıllarda ülkede eğitimde dijitalleşmeyi geliştirmek amacıyla hayata geçirilen çeşitli reform ve uygulamalar, eğitimde şeffaflık, erişilebilirlik ve kaliteyi artırmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda Bakü'deki okullarda eğitim ve yönetim süreçlerini desteklemek amacıyla milli online "Dijital okul" platformu kullanılmaktadır. Bu platform gerek öğrenci veya veliler için, gerekse öğretmen ve okul müdürlerinin ihtiyaçlarına uygun özelleştirilmiş fonksiyonlar sunarak dijital eğitimi ve yönetimi daha erişilebilir ve interaktif hâle getirmektedir. Öğretmenler, eğitim sürecinin merkezinde yer aldıkları için dijitalleşmenin etkilerini ve müdürlerin liderlik yaklaşımını doğrudan gözlemlenebilir fırsatına sahiptir. Dolayısıyla, öğretmen perspektifinin dijitalleşen okul yönetiminde güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerin belirlenmesi açısından önemli bir veri kaynağı oluşturduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, okul müdürlerinin dijitalleşen eğitim ortamlarındaki liderlik uygulamalarının öğretmenler tarafından nasıl deneyimlendiğinin anlaşılmasının büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında katılımcılar, okul türü, branş, mesleki deneyim süresi, yaş ve diğer demografik özellikler gibi çeşitli faktörler göz önünde bulundurularak, maksimum çeşitlilik yaklaşımı dikkate alınarak seçilmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılarak tasarlanmıştır. Veri toplama süreci yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla yürütülmüştür. Bulgular dijitalleşme sürecinin okul yönetimi, öğretim süreçleri ve iletişim yapısında önemli değişimleri beraberinde getirdiğini göstermiştir. Okul müdürlerinin rollerinin daha çok veriye dayalı yönetim, dijital izleme ve öğretim süreçlerini yönlendirme alanlarında dönüşüm gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Dijital uygulamaların yönetimde hız, düzen ve şeffaflığı artırdığı, öğretmenlerde ise sorumluluk ve motivasyonu desteklediği görülmüştür. Son olarak dijital dönüşümün etkili şekilde sürdürülebilmesi için eğitim, rehberlik ve iş birliğinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Liderlik, Rol Dönüşümü, Öğretmen Deneyimleri

¹⁰² Dr. Öğr. Üyesi, Ada Üniversitesi, Bakü, Azerbaycan, kbasli@ada.edu.az

2022–2024 ÖĞRETMENLİK MESLEK KANUNU DÜZENLEMELERİNİN MERİTOKRASİ (LİYAKAT) BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Tuğba AKIR¹⁰³,

ÖZET

Bu çalışmanın problemi, 7354 sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu (2022) ile 7528 sayılı Öğretmenlik Mesleği Kanunu (2024) arasındaki düzenleme değişiminin; öğretmenliğe giriş ve kariyer basamaklarında ilerleme süreçlerinde meritokrasi (liyakat) ilkeleriyle ne ölçüde örtüştüğünü ve hangi alanlarda uyumsuzluk ürettiğini ortaya koymaktır. Özellikle 7528 ile kurumsallaşan Millî Eğitim Akademisi modelinin (teorik sınavlar, uygulamalı performans değerlendirmeleri, etik yeterlilik ve disiplin denetimi gibi araçlarla) liyakat temelli bir personel rejimi oluşturma iddiası, meritokrasinin “nesnel ölçütler, fırsat eşitliği, performans/ yetkinlik odaklılık, şeffaflık–hesap verebilirlik” boyutları üzerinden sorgulanmıştır.

Araştırma, nitel doküman incelemesi yaklaşımıyla yürütölmüştür. Kanun metinleri ve Akademi uygulamasına ilişkin resmî düzenlemeler/duyurular, belirlenen dört boyut çerçevesinde kodlanarak 7354–7528 karşılaştırması yapılmıştır.

Sonuçlar, 7354’ün kariyer basamaklarında liyakati ağırlıkla kıdem + merkezi yazılı sınav ekseninde kurduğunu; bunun ölçütleri “görünürde nesnel” hale getirse de öğretmenlikte performansın çok boyutlu doğasını sınırlı ölçüde yakaladığını göstermektedir. Kıdem koşulu, deneyimi ödüllendirirken; erken dönemde yüksek performans gösteren öğretmenlerin ilerlemesini geciktirebilmekte, yazılı sınav ise fırsat eşitliği açısından sahadaki görev yükü ve erişim farklılıkları nedeniyle adalet algısında kırılганlık yaratabilmektedir. Buna karşılık 7528’in Akademi modeli, değerlendirmeyi teorik sınav + uygulamalı performans + etik/disiplin boyutlarına yayarak liyakatı daha “çok kaynaklı” izleme potansiyeli taşımaktadır. Ancak eğitim faköltesi dışı mezunların da Akademi’ye başvurabilmesi, pedagojik hazırlık düzeyi farklılıkları nedeniyle meritokratik tutarlılık ve adalet algısında uyumsuzluk üretebilir. Bu nedenle pedagojik yeterliği standardize eden önkoşullar/dengeleme modölleri, açık rubrikler, değerlendirici kalibrasyonu ve şeffaf itiraz–denetim süreçleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Mesleği Kanunu, Meritokrasi, Liyakat, Kariyer Basamakları, Millî Eğitim Akademisi.

¹⁰³ , Zonguldak Başöğretmen Atatürk Anadolu Lisesi, tubiscakir67@hotmail.com

OKUL MÜDÜRLERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ: NİTEL BİR İNCELEME

Yaşar DİLBER¹⁰⁴, Gökhan KILIÇOĞLU¹⁰⁵,

ÖZET

Kurumsal araştırma, müdür okullarının psikolojik boyutlarına yönelik algılarını ve karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma stratejilerini genişletmeyi incelemeyi amaçlamaktadır. Okul yönetiminin karmaşık ve stresli unsurları göz önünde bulunduran müdürlerin ayırma ayırma hem bireysel iyi oluşumları hem de okul ikliminin sürdürülebilirliği kritik soğutma özelliğine sahiptir. Çalışmanın nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desene göre tasarlanmıştır. Araştırmada, Bursa ili Gürsu ilçesinde görev yapan özel eğitim, temel eğitim ve ortaöğretim okul müdürlerinden oluşan ve en az üç yıl okul müdürlüğü deneyimine sahip toplam 15 kişi ile yarı öğrenimli görüşmeler gerçekleştirilmiş; Veriler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, okul müdürlerinin psikolojik birimlerinin çoğunluğunun "esneklik, toparlanma gücü, zorluklara karşı direnç ve duygusal denge" olarak tanımlandığını ortaya koyuyor. Katılımcıların bu kavramının genellikle kişisel kaynakları (öz-yeterlik, iyimserlik), sosyal destek ağları (aile, meslektaşlar) ve mesleki deneyimlerle ayrılırlar. Başa çıkma stratejisi, problem odaklı yaklaşımlar (planlama, ayrıntılandırma, yetki devri) yanında duygu odaklı stratejiler (dini/manevi inançlar, spor, hobiler, sosyal paylaşım) ön planda yer almaktadır. Bazı yöneticilerin, kurumsal destek eksikliği ve yoğun idari yük nedeniyle pasif stratejilere (kaçınma, silme silme) yönelmek zorunda oldukları görülmüyordu. Araştırma sonuçları, okul müdürlerinin psikolojik dayanıklılık algılarının genellikle olumlu olmasına rağmen, sistematik destek programı (stres yönetimi eğitimleri, meslektaş destekleri, psikolojik bakım hizmetleri) eksikliğinin önemli bir eksikliğinin gelişimi göstermektedir. Bu bulgular, eğitim desteğine yönelik psikolojik uyumlulukların tasarlanması ve okul politikalarının yeniden yapılandırılmasında yol gösterici niteliktedir. Gelecekteki bölümler, daha geniş kapsamlılarla ve karmanın bakış açısını derinleştirmesi unsurları.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Dayanıklılık, Başa Çıkma Stratejileri, Okul Müdürleri

¹⁰⁴ , Gürsu BİLSEM, Bursa, yasardilber80@gmail.com

¹⁰⁵ Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, gkilicoglu@outlook.com

OKUL YÖNETİCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK ÖZ YETERLİK ALGILARININ İNCELENMESİ Ezgi GÜLMELİ AYMAZ¹⁰⁶,**ÖZET**

Eğitim sistemlerinde dijital dönüşümün hız kazanması, okul yöneticilerinin yalnızca teknolojik araçları kullanma becerilerini değil, bu araçları pedagojik ve yönetsel amaçlarla etkili biçimde kullanabileceklerine ilişkin öz yeterlik algılarını da stratejik bir değişken hâline getirmiştir. Dijital liderlik, veri temelli karar alma ve öğretim süreçlerinin teknolojiyle bütünleştirilmesi gibi alanlarda yöneticilerin sahip oldukları yeterlik algıları, okulun kurumsal kapasitesini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda dijital okuryazarlık öz yeterlik algısı, eğitimde dijital dönüşümün sürdürülebilirliği açısından kritik bir belirleyici olarak değerlendirilmektedir. Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık öz yeterlik algı düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Araştırma, 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı'nda İzmir ili merkez ilçelerinde devlet okullarında görev yapan 227 okul yöneticisi ile yürütülmüştür. Çalışma betimsel tarama modeliyle tasarlanmıştır. Veri toplama aracı olarak Çocuk (2020) tarafından geliştirilen "Dijital Okuryazarlık Öz Yeterlik Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek; Dijital Ortam Odaklı Görsel Okuryazarlık, Dijital Ortam Odaklı Bilgi Okuryazarlığı, Dijital Ortam Odaklı Teknoloji Okuryazarlığı ve Dijital Ortam Odaklı Eğitim Süreçleri olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Verilerin analizinde normallik varsayımı doğrultusunda parametrik olmayan test teknikleri tercih edilmiş; iki grupta karşılaştırmalarda Mann-Whitney U testi, ikiden fazla gruplarda ise Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Ayrıca alt boyutlar düzeyinde elde edilen bulgular ayrıntılı biçimde yorumlanarak değişkenler arası farklılaşmanın yönü incelenmiştir. Araştırma bulguları, okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık öz yeterlik algılarının genel olarak yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Cinsiyet değişkeni açısından kadın yöneticilerin özellikle görsel okuryazarlık ve teknoloji okuryazarlığı boyutlarında anlamlı düzeyde daha yüksek öz yeterlik algısına sahip oldukları belirlenmiştir. Eğitim durumu değişkenine göre ise lisansüstü eğitim düzeyine sahip yöneticilerin tüm alt boyutlarda daha yüksek öz yeterlik algısı sergiledikleri saptanmıştır. Bu sonuç, akademik gelişimin dijital yeterlik algısını güçlendiren bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık görev türü (müdür/müdür yardımcısı), görev yapılan okul kademesi, mesleki kıdem ve yöneticilikteki kıdem yılı değişkenleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu durum, dijital okuryazarlık öz yeterlik algısının deneyim süresinden ziyade bireysel öğrenme eğilimleri ve akademik donanımına daha güçlü ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Elde edilen bulgular, dijital okuryazarlık öz yeterlik algısının daha çok bireysel ve akademik niteliklerle ilişkili olduğunu; mesleki deneyim süresinin ise tek başına belirleyici bir faktör olmadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, hizmet içi eğitim programlarının yalnızca teknik beceri kazandırmaya odaklanmak yerine, yöneticilerin dijital pedagojik liderlik rollerini güçlendirecek bütüncül içeriklerle yapılandırılması önerilmektedir. Ayrıca dijital dönüşüm politikalarının planlanmasında yöneticilerin öz yeterlik algılarını destekleyici uygulamalara yer verilmesi önem taşımaktadır. Araştırma, eğitim yöneticilerinin dijital liderlik kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik politika oluşturma süreçlerine veri

¹⁰⁶ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, İzmir, ezgigulmeli@gmail.com

temelli katkı sunmakta; aynı zamanda dijital dönüşümün insan kaynağı boyutuna dikkat çekerek literatüre kuramsal ve uygulamalı düzeyde katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Okuryazarlık, Öz Yeterlik Algısı, Okul Yöneticileri, Eğitim Teknolojileri, Dijital Liderlik*

SELÇUKLU DEVLET AKLININ MİMARİ: SULTAN MELİKŞAH VE KURUMSAL İNŞA SÜRECİ

Yusuf YILMAZ¹⁰⁷,

ÖZET

Bu çalışma, Sultan Melikşah'ın hükümdarlık döneminde "Altın Çağ"ını yaşayan Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun idari, kurumsal ve entelektüelliğini yapılan başlangıç noktası olarak, Meleikşah'ın vizyoner etkisi ve gücünün kendiliğinden sonra kurulanlar ve Türkiye Cumhuriyeti'ne uzanan eğitim sistemleri ve devlette muayene edebilmektedir. Bu devlet, geleneksel boy asabiyetinden, merkeziyetçi ve liyakatlı bir bürokrasiye evrilmiş; Orta Asya'dan Ege kıyılarına, Kafkasya'dan Yemen'e kadar devasa bir coğrafyaya yayılmıştır. Melikşah'ın yönetim planı, yapısal bekasını tuz askeri fetihlerinin ötesinde kurumsal bir yapıya sahip, düzenli yönetim ilkelerine ve sistemli bir eğitim modeline dayandırma çabasının anındaki en somut örneklerinden biridir. Bu vizyonun kurumsallaşmasındaki en temel iki dayanak; Vezir Nizamülmülk tarafından padişahın talebi üzerine ve ideal devlet yönetiminin kodlarını içeren Siyasetname adlı derleme raporu ile imparatorluğun kültürel ve bürokratik omurgasını oluşturan Nizamiye Medreseleri olmuştur. Yönetim şemasının şemasında, adaletin mülkün temeli ve düzeni ekonomik/siyasi istikrarın aracı olarak konumlandırıldığı "Daire-i Adliye" (Adalet Çemberi) oluşumu yer almaktadır. Melikşah, toplumsal meşruiyeti adaleti, dürüstlüğü ve ahlak değerlerini inşa etmiştir. Sultanın, merkezi otoritenin en uzak eyaletlerde bile hissini sağlamak ve yerel verinin keyfi kesintileri sağlamak amacıyla, toplantıların şikayetlerini bizzat dinlediği "Divan-ı Mezalim" kurumu işleterek adli bir denetim aralığı kurmuştur. Bürokraside ehliyet ve liyakat esasını mutlak bir kural haline getirerek, kritik görevlere sadakatini ve uzmanlığını kanıtlamış isimler atmış; istişare kültürü "uzmanlar kurulu" (ehlü'l-hal ve'l-akd) aracılığıyla karar alma entegrelerine sahiptir. İktâ sistemi liyakatlı emirlere ve hatta yabancı devlet adamlarına kadar genişleterek yerel güç odaklarını saltanatla bağlamış; Bu stratejiyle hazineye mali yük getirmeden hem devasa bir ordu yetiştirmiş hem de yönetim yönetimi ve bayındırlığı maksimize etmiştir. Eğitim alanında lisanslanan Nizamiye Medreseleri mezraları, tarihin ilk devlet destekli sistemli yükseköğretim modeli ve modern üniversitelerin liderlerisü olarak kabul edilmektedir. Bu kurumların, imparatorluğun ihtiyacı vardı hukuk, idare ve diplomasi bilen "Ehl-i Kalem" kadrolarını yetiştirmenin yanı sıra; Bâtınîlik ve Hasan Sabbah hareketi gibi devlete sızmaya çalışan yıkıcı ideolojik tehditlere karşı Sünni-Eş'ari doktrini üzerinden güçlü bir entelektüel savunma hattı oluşturmuştur. Sultan Melikşah'ın eğitim ile oluşturma yönetimini iç içe aktaran bu bütünleşik vizyonu, Selçuklu tecrübesini dönemin diğer siyasi yapılarından ayıran temel fark olmuştur. Neticede Melikşah döneminde sistemleştirilmiş hukuk, eğitim ve toprak yönetimi (İktâ) modelleri; kendisinden sonra gelen Türkiye Selçukluları ve Osmanlı İmparatorluğu'nun (Tımar sistemi, Sahn-ı Seman Medreseleri ve Enderun modeli gibi) devlet bronza ve kurumsal oluşum anında prototip oluşumu ile Türk-İslam'ın yüzyıllar boyunca bir devlet yönetimi vizyonu kazandırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sultan Melikşah, Selçuklu İmparatorluğu, Stratejik Yönetim, Osmanlı İmparatorluğu

¹⁰⁷ DEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları, Doktora Öğrencisi, phdysfylvz@gmail.com

BİLSEM'LERDE KURUM KÜLTÜRÜNÜN ŞEKİLLENMESİNDE MÜDÜR YARDIMCILARININ ROLÜ: ÖĞRETMEN ALGILARINA DAYALI BİR NİTEL ARAŞTIRMA

Deniz GÖRGÜLÜ¹⁰⁸,

ÖZET

Eğitim kurumlarında kurum kültürü, örgütsel işleyişi, öğretmenler arasındaki işbirliğini, liderlik pratiklerini, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini doğrudan etkileyen temel bir unsur olarak kabul edilmektedir. Kurum kültürü, yazılı mevzuat, resmi kurallar ve prodesürler ile birlikte paylaşılan değerler, normlar, beklentiler, güç ilişkileri ve günlük etkileşim örüntüleri aracılığıyla sürekli olarak yeniden üretilen dinamik bir süreçtir. Özellikle farklılaştırılmış ve bireyselleştirilmiş öğretim uygulamalarının esaslarına göre faaliyet gösteren özel eğitim kurumları bağlamında kültürün yönlendirici rolü daha belirgin hale gelmektedir. Türkiye'de özel yetenekli öğrencilere yönelik destek eğitimi sunan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) pedagojik esneklik, proje temelli üretim ve öğrenci merkezli yaklaşım gibi özellikleriyle örgün eğitim kurumlarından ayrılmaktadır. Bu özgün yapı, kurum kültürünün oluşum, sürdürülme ve güçlendirilme şekillerini de farklılaştırmaktadır. Diğer yandan, bu kültürel yapının yönetiminde söz sahibi olan aktörlerin rollerine yönelik çalışmaların sınırlılığı dikkat çekmektedir. Okul liderliği alanyazınında genellikle okul müdürlerinin ele alınması ve müdür yardımcılarının kültürel süreçlerdeki rollerinin ihmal edilmesi göze çarpan bir diğer husustur. Müdür yardımcılarının, günlük işleyişin düzenlenmesi, öğretmenlerle doğrudan etkileşimin kurulması ve kararların uygulanması süreçlerindeki rolleri düşünüldüğünde kurum kültürü açısından kritik bir konumda buldukları söylenebilir. Alanyazındaki sınırlılıklar ve müdür yardımcılarının kurum kültürü açısından önemi dikkate alındığında bu araştırmanın önemi daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmada BİLSEM'lerde görev yapan müdür yardımcılarının kurum kültürünün şekillenmesindeki rollerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmaktadır. Basit nitel araştırma deseninde gerçekleştirilen çalışmada 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Türkiye genelindeki farklı BİLSEM'lerle görev yapan 15 öğretmenin görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmış ve tematik analiz ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda BİLSEM'lerde kurum kültürünün genel olarak proje üretimi, akademik özgürlük ve öğrenci merkezilik etrafında şekillendiğini gözler önüne sermektedir. Buna ek olarak kurum kültürünün sürdürülebilirliğinde ve güçlenmesinde müdür yardımcılarının liderlik yaklaşımlarının büyük önem arz ettiği belirlenmiştir. Araştırmada öğretmenler iletişime açık, adil, destekleyici ve katılımcı karar alma süreçlerini benimseyen müdür yardımcılarının güven ortamını güçlendirdiğini, işbirliği kültürünü pekiştirdiğini ve öğretmen motivasyonunu artırdığını vurgulamıştır. Buna karşın bürokratik ve hiyerarşik uygulamaların kültürel gerilimlere yol açabildiği belirtilmiştir. Katılımcılar, kurum kültürünün güçlendirilmesi bağlamında müdür yardımcılarının seçim ve görevlendirme süreçlerinde liderlik yeterliklerinin yanı sıra BİLSEM'in özgün pedagojik yapısına ilişkin deneyimlerinin de dikkate alınması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bununla birlikte BİLSEM'de görev yapan öğretmenler, müdür yardımcılara yönelik kültür yönetimi ve ilişkisel liderlik odaklı hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi ve karar alma süreçlerinde öğretmen katılımını destekleyen esnek örgütsel düzenlemelerin yapılandırılması gerektiği yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Sonuç olarak bu

¹⁰⁸ Dr., Selçuklu Bilsem, Selçuklu, Konya, drdenizgorgulu@gmail.com

araştırma, BİLSEM’lerde kurum kùltürünün yapısal düzenlemelerle birlikte günlük liderlik pratikleri ve ilişkisel yaklaşımlar aracılılığıyla inşa edildiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bilsem, Kurum Kùltürü, Müdür Yardımcısı*

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA MÜZİK EĞİTİMİNİN İNSANI ÇEKİRDEĞİ: PSİKOLOJİK, ESTETİK VE KÜLTÜREL BOYUTUN KORUNMASINA YÖNELİK BİR EĞİTİM YÖNETİŞİMİ ÇERÇEVESİ

Muhsin SARIKAYA¹⁰⁹,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, yapay zeka destekli uygulamaların müzik eğitimine hızla dahil olduğu günümüzde, müzik eğitiminin psikolojik, estetik ve kültürel boyutunu korumaya yönelik insan merkezli bir eğitim yönetişimi çerçevesi önermektir. Müzik eğitiminde yapay zeka; eşlik üretme, düzenleme, anlık geri bildirim verme, içerik oluşturma ve performans analizi gibi alanlarda önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Bununla birlikte, teknolojinin pedagojik ilke ve kurumsal sınırlar tanımlanmadan kullanılması, öğrencinin duygusal katılımını zayıflatma, estetik yargı geliştirme süreçlerini daraltma ve kültürel çeşitliliği görünmezleştirme riski taşımaktadır. Bu nedenle çalışma, tartışmayı teknoloji karşıtlığı üzerinden değil, eğitim yönetiminde insanı ve sanatsal niteliği merkeze alan yönetim ihtiyacı üzerinden kurmaktadır. Yöntem olarak nitel bir yaklaşım benimsenmiş ve doküman incelemesine dayalı kavramsal bir çözümleme yürütülmüştür. Müzik psikolojisi, güzel sanatlar eğitimi, eğitim teknolojileri ve eğitim yönetimi alanlarındaki temel kavramlar birlikte ele alınmış; yapay zeka kullanımının müzik eğitimi üzerindeki olası etkileri psikolojik, estetik ve kültürel boyutlarda sınıflandırılmıştır. Psikolojik boyutta motivasyon, öz yeterlik, performans kaygısı, dikkat ve anlamlı öğrenme; estetik boyutta yorumlama, ifade, özgünlük ve sanatsal karar verme; kültürel boyutta ise repertuar çeşitliliği, yerel müzik mirası, değer aktarımı ve aidiyet başlıkları esas alınmıştır. Bu çözümleme doğrultusunda eğitim yönetimi için ilke, süreç ve rol tanımları içeren bir çerçeve önerisi geliştirilmiştir. Öneri çerçevesi, kurumsal politika, ders içi uygulama ve değerlendirme süreçleri arasında eşgüdüm kuracak biçimde yapılandırılmıştır. Çalışmanın sonuçları, yapay zekanın müzik eğitiminde doğrudan tehdit ya da koşulsuz çözüm olarak değil, pedagojik ve etik rehberlik gerektiren güçlü bir araç olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir. Kurum düzeyinde açık ilke setleri oluşturulmadığında, öğrencilerin üretim süreçlerinde aşırı dışsallaştırma, estetik kararların otomasyona devri, kültürel içeriklerin standartlaşması ve ölçme-değerlendirmede belirsizlik gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Buna karşılık, insan yorumunu merkeze alan, süreç şeffaflığını zorunlu kılan ve kültürel çoğulluğu koruyan yönetsel düzenlemeler, yapay zekanın eğitimsel katkısını artırırken sanatsal niteliği güçlendirmektedir. Sonuç ve öneri olarak; müzik eğitimi kurumlarında yapay zeka kullanımına ilişkin etik ve pedagojik yönergelerin hazırlanması, öğretim elemanları ve öğrenciler için müzik psikolojisi temelli farkındalık eğitimlerinin planlanması, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde insan yorumunun belirleyici rolünün korunması, yerel ve kültürel repertuarı güçlendiren uygulamaların stratejik planlara dahil edilmesi ve bölüm düzeyinde izleme-değerlendirme mekanizmalarının kurulması önerilmektedir. Önerilen çerçeve, eğitim yönetimi alanında teknoloji kullanımına ilişkin kararların yalnızca verimlilik değil, insani gelişim, estetik derinlik ve kültürel süreklilik ölçütleriyle birlikte ele alınmasına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yapay Zeka, Müzik Eğitimi, Müzik Psikolojisi, Eğitim Yönetimi, Etik Yönetişim*

¹⁰⁹ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Erzurum, muhsinbey@atauni.edu.tr

DİJİTAL ÇAĞDA KAPSAYICI MESLEKİ EĞİTİM: OTİZMLİ BİREYLERİN HAYVANCILIK SEKTÖRÜNE İSTİHDAMI

Ayfer DAĞCE HAFIZOĞLU¹¹⁰, Alper ÖNENÇ¹¹¹,

ÖZET

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanısı olan bireylerin eğitimden istihdama geçiş süreçleri, bağımsız yaşam becerilerinin gelişimi ve toplumsal katılım açısından kritik öneme sahiptir. Ancak bu bireylerin istihdam olanakları sınırlı olup çoğu zaman potansiyellerine uygun iş alanlarına erişimde güçlük yaşanmaktadır. Hayvancılık sektörü; rutin görev yapısı, yapılandırılmış iş ortamı ve doğayla etkileşim imkânı sunması nedeniyle OSB'li bireyler için alternatif bir istihdam alanı olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca otizm spektrumundaki bireylerin hayvancılık sektöründe istihdam edilmesi, sadece ekonomik bir üretim süreci değil, aynı zamanda bu bireylerin yaşam kalitelerinin yükselmesine, sosyal yaşama aktif katılımlarına ve genel iyi oluş hallerine doğrudan katkı sunan bir rehabilitasyon sürecidir. Yapılan güncel araştırmalar, OSB tanısı olan bireylere yönelik düzenlenen mesleki eğitimlerin, iş arama ve işi sürdürme süreçlerini kapsayan iş koçluğu programlarının istihdam verimliliği üzerinde somut ve olumlu sonuçlar verdiğini göstermektedir. Araştırma, otizmlili bireylerin hayvancılığa istihdam edilebilme potansiyellerine yönelik OSB tanılı öğrenciler, öğrencilerin aileleri ve işletme sahiplerinin görüşleri doğrultusunda incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu 7–18 yaş aralığında OSB tanısı almış öğrenciler ile bu öğrencilerin aileleri oluşturmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen öğrenci ve aile anket formları aracılığıyla toplanmıştır. Anket formları, alan uzmanlarının görüşleri dikkate alınarak kapsam geçerliği sağlanmıştır. Anketlerde öğrencilerin hayvanlara yönelik tutumları, çiftlik ortamında çalışma isteklilikleri ve tercih ettikleri görevler; ailelerin ise çocuklarının hayvancılık sektöründe çalışmasına yönelik yaklaşımları ve olası güçlükler konusundaki değerlendirmeleri yer almaktadır. Araştırmanın devam eden aşamasında, işletme sahiplerinden elde edilecek verilerin analiz edilmesiyle; sektörün OSB tanılı bireylere yönelik farkındalık düzeyi, fiziksel çevre düzenlemelerine yatkınlığı ve dijitalleşen hayvancılık sektöründe bu bireylere ayrılması planlanan istihdam olanaklarının netleşmesi beklenmektedir. Nihai bulguların, öğrenci-aile beklentileri ile sektör gerçekleri arasındaki uyumu ortaya koyarak, sürdürülebilir bir istihdam modeli için somut bir çerçeve sunacağı öngörülmektedir. Araştırma bulguları, öğrencilerin önemli bir bölümünün hayvanlarla etkileşimden hoşlandığını ve çiftlik ortamında çalışmaya istekli olduğunu göstermektedir. Öğrenciler tarafından en çok tercih edilen görevler arasında yem hazırlama ve hijyen uygulamaları öne çıkmakla birlikte; kayıt tutma, sürü yönetimi yazılımları ve teknik ekipman kullanımı gibi dijital yetkinlik gerektiren alanlara yönelik ilginin varlığı da dikkat çekicidir. Genel olarak ailelerin büyük çoğunluğu çocuklarının hayvancılık sektöründe çalışmasına olumlu yaklaşmaktadır. Fakat aileler; iletişim güçlükleri, iş güvenliği riskleri ve fiziksel destek gereksinimi gibi konular hakkındaki kaygılarını dile getirmişlerdir. Sonuç olarak, uygun iş analizi, destekleyici eğitim programları ve çalışma ortamında yapılacak düzenlemelerle hayvancılık sektörünün OSB'li bireyler için sürdürülebilir bir istihdam alanı oluşturabilir. Dijital teknolojilerle desteklenen kapsayıcı mesleki

¹¹⁰ , Kağıthane Özel Eğitim Meslek Okulu, Kağıthane, İstanbul, ayfer.dagce.hafizoglu@gmail.com

¹¹¹ Prof. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Süleymanpaşa, Tekirdağ, aonenc@nku.edu.tr

eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması, bu bireylerin iş yaşamına katılımını artırabilir ve toplumsal bütünlüşmelerine katkı sağlayabilir. Araştırmanın, özel gereksinimli bireylerin istihdamına yönelik politika geliştirme süreçlerine ve uygulamalara yol gösterici nitelikte olduğu düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Otizm Spektrum Bozukluğu, Mesleki Eğitim, Hayvancılık Sektörü, İstihdam, Kapsayıcı Eğitim*

EBEVEYNLERİN BİRİNCİL, İKİNCİL YETENEKLERİYLE ÖĞRENCİLERİN SINAV KAYGISI VE KARAR VERME STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.

Ergün TÜRKMEN¹¹², Arzu TÜRKMEN¹¹³,

ÖZET

Ülkemizde özellikle Lise Giriş Sınavları (LGS) ve Yüksek Öğretim Kurumları (YKS) sınavları gibi eleme sınavlarına adeta ölüm kalım meselesi gibi bakıldığını kazanılamaması durumunda bireyin geleceği ile ilgili felaket senaryolarının çizildiğini alanda yapılan araştırmalardan görmekteyiz. Durum böyle olunca ebeveynler sınava karşı tutumlarını ve başarı beklentilerini çocuklarına çoğu zaman bilinçsiz bir şekilde yüklediği için, öğrenciler de bu büyük beklenti ve baskı altında normal performanslarını sergileyememektedir.

Sınav kaygısı; öncesinde öğrenilen bilginin sınav sırasında etkili bir biçimde kullanılmasına engel olan ve başarının düşmesine yol açan yoğun kaygıdır. Öğrencinin sınav kaygısında ailenin öğrenci üzerindeki beklenti ve yönlendirmelerinin de çok büyük etkisi olduğu unutulmamalıdır. Sınav kaygısı yaşayan öğrencilerin kaygı duygularını tetikleyen düşüncelerin önemli bir bölümünün ebeveyn tutumlarından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Aile beklentileri, ailenin olumsuz tutumları ve okulda yaşanan başarısızlıklar, sınav kaygısının küçük yaşlarda gelişmesine ortam hazırlar (Öner, 1983). Öğrencilerin okul sorumluluklarına ebeveyn katılımı onların akademik başarısı üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Borup, West, Graham, ve Davies, 2014).

Yeryüzünde, eğitim ve öğretim becerilerini yapılandırılmış programlarla türüne en üst seviyede sunabilen tek varlık olan insanlar, bilme ve sevme yeteneklerine sahip olarak doğarlar. Sevme yeteneği, duygusal yeteneklerimiz dediğimiz birincil yeteneklerin (sevgi, zaman, güven vb.), bilme yeteneği ise akademik becerilerimiz olan ikincil yeteneklerin (dakiklik, düzen, adalet, nezaket vb.) gelişimine kaynaklık eder. İnsanın yetenek ve kapasiteleri onların hayata hazırlanma, doyumlu yaşam, öznel iyi oluş, problem çözme, karar verme becerileri gibi alanlarda bireylerin gelişimi adına çok büyük bir öneme sahiptir. Birincil ve ikincil yeteneklerin gelişmesinde toplumsallaşma süreçleri önemlidir. Bu noktada, yeteneklerin gelişmesinde ebeveynlerle ilişkilerin önemi yadsınamaz (Peseschkian 1988). Öğrencilerin akademik performansını ve başarılarını belirleyen unsurlardan biri de karar verme becerileridir (Bala, Kaur ve Singh, 2017). Özellikle etkili bir öğrenme ortamına hazır oluştta öğrencinin öz-düzen ve yönetim gibi içsel özelliklere sahip olması gerekmektedir. Kararlar hem geleceğimize hem de yaşadığımız ana etki eder. Zihinsel ve fiziksel açıdan güçlü bireyler daha doğru kararlar verebilirler. Bu nedenlerle pozitif psikoterapinin denge modeli bireylerin tüm alanlarda güçlenmesine ve yaşam dengesini kurmasına, dolayısıyla etkili, doğru ve daha az kaygılı yani kendinden emin kararlar verme becerisi kazanmasına aracılık edebilir.

Her geçen sene gittikçe sayısı artan sınavlara girmek zorunda olan ortaokul öğrencilerinin bu sisteme ne derecede uyum sağladığını, sınavlı sistemde eğitime uyum sağlama becerilerinde karar verme stillerinin ve ebeveynlerinin birincil ve ikincil yeteneklerinin etkisinin ne olduğunu görmek ileriki

¹¹² Öğretmen, Hamdullah Suphi Tanrıöver Ortaokulu, turkmenergun71@gmail.com

¹¹³ Öğretmen, Karşıyaka/İzmir, arzuozak@hotmail.com

dönemde benzer durumlarda öğrencilerin sınavlara uyumda başarılarını arttıracak önlemler konusunda fikir sahibi olmamızı sağlayabilir.

Kız öğrencilerin erkeklere göre sınav kaygısı envanterinin alt ölçeklerinden biri olan kuruntu alt boyutundan ($p=0,28$), duyuşsalılık alt boyutundan ($p=0,000$) daha yüksek puan aldıkları, tüm sınav kaygısı puanında cinsiyet açısından anlamlı bir fark olduğu ($p=0,001$) görülmüştür. Sınav Kaygısı Envanterinden yer alan kuruntu alt boyutundan aldıkları puanlar ile ebeveynlerinin Wiesbaden Pozitif Psikoterapi ve Aile Terapisi Envanterinde bulunan dakiklik, kibarlık, adalet, sadakat ve ilişki alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı, düşük kuvvette ve pozitif yönlü korelasyonların olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ergenlerde Karar Verme, Sınav Kaygısı, Birincil Yetenekler, İkincil Yetenekler

ALGİTİMİK DÜŞÜNMEYİ DESTEKLEYEN “AKIL ALTI” ADLI FİZİKSEL ZEKÂ OYUNUNUN ÖĞRETİM TASARIMI SÜRECİ VE ETKİLİLİĞİNİN İNCELENMESİ

Emine DOĞAN¹¹⁴,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ilkokul düzeyindeki öğrencilerin algoritmik düşünme becerilerini desteklemeye yönelik olarak tasarlanan “Akıl Altı” adlı fiziksel zekâ oyununun öğretim tasarımı sürecini ortaya koymak ve oyunun etkililiğini incelemektir. Günümüzde problem çözme, akıl yürütme ve algoritmik düşünme gibi üst düzey bilişsel becerilerin erken yaşlardan itibaren geliştirilmesi önem taşımaktadır. Bu doğrultuda oyun temelli öğrenme yaklaşımından hareketle somut materyal destekli bir öğretim aracı geliştirilmiştir.

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tek grup ön test–son test deseni ile yürütülmüştür. Çalışma grubunu 30–35 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğretim tasarım süreci analiz, tasarım, geliştirme, uygulama ve değerlendirme aşamalarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır. İlk aşamada öğrencilerin algoritmik düşünme becerilerini destekleyecek görev yapıları belirlenmiş; ardından görev kartları, raylı bir oyun alanı ve altı farklı şekle ait numaralandırılmış taşlardan oluşan oyun sistemi tasarlanmıştır. Öğrencilerden, taşları yalnızca kaydırma hareketiyle ilerleterek görev kartlarında verilen şekil ve sayı kombinasyonlarını belirli bir mantıksal sıraya göre oluşturmaları istenmiştir. Prototip geliştirme sürecinde karşılaşılan kontrolsüz hareket problemi, raylı bir mekanizma tasarlanarak giderilmiş; üç boyutlu modelleme programları kullanılarak oyun bileşenleri üretilmiştir. Oyun, beş gün boyunca her gün bir ders saati uygulanmıştır.

Veri toplama aracı olarak izin alınarak kullanılan Algoritmik Düşünme Becerileri Ölçeği ön test ve son test şeklinde uygulanmıştır. Bulgular, toplam puan ortalamalarında sınırlı bir artış olduğunu göstermiştir. Ancak alt boyutlar incelendiğinde özellikle yönergeleri takip etme, adım adım ilerleme ve probleme yönelik çözüm üretme becerilerinde olumlu gelişmeler gözlenmiştir. Bu durum, fiziksel ve manipülatif materyallerle desteklenen yapılandırılmış oyun ortamlarının süreç temelli bilişsel becerileri geliştirmede etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç olarak “Akıl Altı” oyunu, algoritmik düşünme becerilerini desteklemeye yönelik somut ve uygulanabilir bir öğretim tasarımı örneği sunmaktadır. Çalışma, oyun temelli öğrenmenin program geliştirme ve öğretim materyali tasarımı bağlamında erken yaş gruplarında kullanılabilirliğine katkı sağlamaktadır. Farklı örneklemeler ve kontrol gruplu araştırmalarla desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Algoritmik Düşünme, Oyun Temelli Öğrenme, Öğretim Tasarımı, Zekâ Oyunu, İllkokul

¹¹⁴ Öğretmen, Bilecik Borsa İstanbul BİLSEM, emiineedogan@gmail.com

EĞİTİM MÜFETTİŞ YARDIMCILARININ BEKLENTİLERİ İLE YAŞADIKLARI HAYAL KIRKLIKLARINA İLİŞKİN NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Nevzat ÖZTÜRK¹¹⁵, Huzur KURT¹¹⁶,

ÖZET

87 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Resmî Gazete: 3 Aralık 2021, Sayı: 31678) ile il Millî eğitim müdürlüklerinde “Eğitim Müfettişliği” kadrosu ihdas edilmiş, şahsa bağlı kadroda görev yapan "Maarif Müfettişleri", "Eğitim Müfettişleri" kadrosuna atanmış, okulların ve öğretmenlerin rehberlik ve denetimi güçlendirilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatında yapılandırılmış “Teftiş Kurulu Başkanlığı” kurulmuş, “Bakanlık Maarif Müfettişi” unvanı “Bakanlık Müfettişi” olarak değiştirilmiş ve böylece Merkezde Bakanlık Müfettişleri, illerde ise, İl Millî Eğitim Müdürlükleri bünyesinde Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları oluşturulmuş olup Eğitim Müfettişleri görev yapmaktadır. Bu değişiklik sonrasında Eğitim Müfettiş Yardımcılığı sınavı açılmış 2023 ve 2024 yıllarında alım gerçekleştirilmiştir. Denetim alt sisteminde yapılan bu değişiklik sonrasında atanan Eğitim Müfettiş Yardımcılarının beklentileri ile yaşadıkları hayal kırıklıklarının etkilerinin belirlenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırma, olgubilim (fenomenoloji) araştırması olarak desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem türlerinden ölçüt örnekleme göre belirlenmiştir. Bu çalışmada, veri toplama amacıyla yapılandırılmamış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı olarak tasarlanan bu çalışmada “içerik analizi” yapılmıştır. Araştırma, Türkiye’de batı illerinde Eğitim Müfettiş Yardımcısı olarak görev yapan onüç eğitim müfettiş yardımcısı ile yapılan görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, veri toplama amacıyla yapılandırılmamış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerden “mesleki ve özlük beklentileri”, “yaşanan hayal kırıklıkları ve nedenleri” ile “yetiştirilme süreci” temaları oluşturulmuştur. Bu temalardan “mesleki ve özlük beklentiler” teması, “atanma ve göreve başlama süreci”, “özlük haklarındaki kayıplar”, “ağır iş yükünün altına girilmesi” alt temalarından oluşmaktadır. “Yaşanan hayal kırıklıkları ve nedenleri” teması, “statü belirsizliği”, “etkisizleştirme” ve “istenmeyen olma” alt temalarından oluşmaktadır. “Yetiştirilme süreci” teması ise, “deneme yanılma ile öğrenme”, “sahipsizlik” ve “online eğitimin yetersizliği” alt temalarından oluşmaktadır. Yaşanan süreç, müfettişlerde hayal kırıklığı, moral bozukluğu, istifa ile farklı olumsuz duyguların yaşanmasına neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Denetim, Eğitim Müfettişi, Deneyim

¹¹⁵ Düzce, nevzati52@gmail.com

¹¹⁶ Adnan Menderes Ticaret Meslek Lisesi, Düzce, isinaslinedir837@gmail.com

ÖZBEKİSTAN'IN KONU TARİHİ: TOPLUMUN RUHSAL GELİŞİMINE KATKI. Dilaram İNOYATOVA¹¹⁷,**ÖZET**

Bu makalede, ilgili literatüre dayanarak, Özbekistan halkının karşı karşıya olduğu en acil sorunlardan biri analiz edilmektedir - yüksek nitelikli kadroların hazırlanması, geniş görüşlü, derin sosyal ve insani hazırlıklı, modern yaratıcı düşünme yeteneğine sahip özel siyalistler. Bu başarıda Özbekistan tarihi konusuna önemli bir yer verilmiştir. Özbekistan'ın tarihini bilmek, sadece gençlerin geçmişlerinin farkındalığına katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda çağdaş sorunlara rehberlik etmelerine, hayatlarında kendi yollarını seçmelerine, geleceğe giden yolu belirlemelerine olanak sağlar. Tarih, onun deneyimi, halkı birleştirmeyi, ulusal bağımsızlık ve toplumun ruhsal gelişimi ideolojisinin temelini atmayı mümkün kılar. Tarihsel verilere dayanan bilimsel yaklaşım, tarihimizin manevi temelini çok eski ve dayanıklı olduğunu gösterdi. Bunu kimse inkar edemez. Tarihimiz binlerce yıldır devam ediyor. Özellikle Orta Çağ'daki Doğu Rönesansı, dünyaya ünlü büyük bilim adamlarının ve düşünürlerin onlarca ismini veren Büyük Amir Timur Devleti, Jadidizm akımının gelişimi bir örnektir. Tarih ciddi bir yaklaşım gerektirir ve hem sevinç hem de acının arkasında olan siyasi ve ekonomik nedenleri düşündürür. Bu nedenle, yüzyılların sürekli zincirine geçmişe bakmak, maneviyatın bir şekilde yeniden doğması ve gelişmesi için fırsatlar yaratır. Böylece tarih dünya görüşünü şekillendirir, halkın ve genel olarak gençlerin zekasını ve kültürünü geliştirir. Özbekistan'ın tarihini bilmek, sadece geçmişteki gençlerin bilincine katkıda bulunmakla kalmaz, onları vatanseverlik ve vatanlarını sevmeye, hoşgörü ruhunda yetiştirir.

Anahtar Kelimeler: *Özbekistan Tarihi, Ulusal Canlanma, Maneviyat, İnsanların Hafızası, Eğitim.*

¹¹⁷ Prof. Dr., Toshkent, indima59@mail.ru

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKÂYA YÖNELİK ALGILARI: METAFORLAR VE ÖĞRENME DENEYİMLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR İNCELEME

Murat ŞEYHOĞLU¹¹⁸,

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin yapay zekâya yönelik algılarını metaforlar ve öğrenme deneyimleri bağlamında inceleyerek, “Alpha kuşağı” olarak tanımlanan bu neslin yapay zekâ ile kurduğu ilişkiyi derinlemesine ortaya koymaktır. Günümüzde yapay zekâ teknolojileri yalnızca bir öğrenme aracı olmaktan çıkmakta; bireylerin bilişsel, sosyal ve duygusal dünyalarında anlamlandırılan çok boyutlu bir olgu haline gelmektedir. Bu durum, özellikle yapay zekâ ile erken yaşta tanışan öğrencilerin bu teknolojiyi nasıl konumlandıklarının incelenmesini önemli kılmaktadır.

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet lisesinde öğrenim gören 25 dokuzuncu sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında öğrencilerden “Yapay zekâ... gibidir. Çünkü ...” ifadesini tamamlayarak metafor üretmeleri istenmiş; ayrıca yapay zekâ destekli öğrenme deneyimlerini ortaya koymak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir.

Analiz sonucunda öğrencilerin yapay zekâya yönelik algılarının “bireyselleştirilmiş öğrenme”, “bilgiye hızlı erişim”, “rehberlik edici/destekleyici rol”, “teknolojik güç” ve “risk ve bağımlılık” temaları altında toplandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin ürettikleri metaforlar incelendiğinde yapay zekâyı yalnızca teknik bir araç olarak değil; “arkadaş”, “öğretmen”, “beyin”, “kütüphane” ve “asistan” gibi daha içselleştirilmiş ve ilişki temelli kavramlarla tanımladıkları görülmüştür. Bu durum, ortaöğretim öğrencilerinin yapay zekâyı üniversite düzeyindeki öğrencilerden farklı olarak daha bütüncül ve gündelik yaşamla iç içe bir yapı olarak algıladıklarını göstermektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular, öğrencilerin yapay zekâyı öğrenme süreçlerinde aktif olarak kullandıklarını; özellikle ödev yapma, bilgiye erişim ve konuları pekiştirme süreçlerinde önemli bir destek aracı olarak gördüklerini ortaya koymuştur. Bununla birlikte öğrencilerin önemli bir kısmı, yapay zekâ kullanımının “hazıra yönelme”, “tembellik” ve “eleştirel düşünmenin zayıflaması” gibi riskler barındırdığına dikkat çekmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin yapay zekâyı sosyal ve etik bağlamlarda değerlendirdikleri ve bu teknolojiyi “insan benzeri” özelliklerle ilişkilendirdikleri belirlenmiştir.

Sonuç olarak, ortaöğretim öğrencilerinin yapay zekâya yönelik algılarının yalnızca bilişsel değil; aynı zamanda sosyal ve etik boyutları da içeren çok katmanlı bir yapı sergilediği görülmektedir. Bu bağlamda, eğitim ortamlarında yapay zekâ kullanımına yönelik olarak yalnızca teknik becerilerin değil, aynı zamanda eleştirel yapay zekâ okuryazarlığı ve etik farkındalık becerilerinin geliştirilmesine

¹¹⁸ Öğretmen, Bursa Erkek Lisesi, MEB, muratseyh@gmail.com

yönelik öğretim tasarımlarının oluşturulması önerilmektedir. Bu çalışma, yapay zekâ ile büyüyen yeni kuşağın teknolojiyle kurduğu ilişkinin anlaşılmasına katkı sunarak literatüre özgün bir perspektif kazandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yapay Zekâ, Metafor Analizi, Nitel Araştırma, Ortaöğretim Öğrencileri, Eleştirel Yapay Zekâ Okuryazarlığı*

HAREKET TEMELLİ İNGİLİZCE ÖĞRETİMİ: SPOR ORTAOKULU ÖĞRENCİLERİNİN DENEYİMLERİ VE ALGILARI

Cennet KAYA¹¹⁹,

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, spor ortaokulu öğrencilerinin İngilizce edinim süreçlerinde hareket temelli (kinestetik) öğretim stratejilerinin yansımalarını incelemek ve bu yaklaşımın öğrenme deneyimleri ile öz-algıları üzerindeki rolünü ortaya koymaktır. Spor odaklı eğitim ortamlarında öğrenim gören öğrencilerin belirgin kinestetik öğrenme eğilimleri ile yabancı dil öğretiminde yaygın olarak kullanılan durağan (sedanter) metotlar arasındaki pedagojik uyumsuzluk; motivasyonel erozyon, dikkat dağınıklığı ve düşük ders katılımı gibi sorunlara yol açabilmektedir. Literatürde Tüm Fiziksel Tepki (TPR) ve somutlaştırılmış biliş (embodied cognition) yaklaşımları, öğrenmenin yalnızca zihinsel değil, bedensel deneyimlerle yapılandırılan bütüncül bir süreç olduğunu ileri sürmektedir. Bu bağlamda fiziksel hareket, bilişsel süreçlerle etkileşime girerek bilginin kodlanmasını (encoding) ve uzun süreli belleğe aktarımını destekleyen temel bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir. Güncel nörobilişsel bulgular, fiziksel aktivite sırasında aktive olan prefrontal korteksin yürütücü işlevler ve çalışma belleği üzerinde düzenleyici bir rol oynadığını ve öğrenme süreçlerine katkı sunduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, fiziksel aktivite ile eş zamanlı yürütülen öğrenme etkinliklerinin dikkat, çalışma belleği ve bilişsel esneklik üzerinden yabancı dil edinimini doğrudan ve dolaylı biçimde destekleyebileceği değerlendirilmektedir. Sportif kimliği belirgin ortaokul öğrencilerinin dil öğrenme deneyimlerine odaklanan çalışmaların sınırlı olması, bu araştırmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden çoklu durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Çalışma grubunu futbol, basketbol ve voleybol branşlarında eğitim alan 28 spor ortaokulu öğrencisi (N=28; 14 kız, 14 erkek) oluşturmaktadır. Dört hafta süren uygulama kapsamında, motor beceriler ile dilsel işleme süreçlerini bütünleştiren "Hareketle Güçlendirilmiş İngilizce (Movement-Enhanced English)" programı uygulanmıştır. Uygulama sürecinde; Tactical Vocabulary Board, Grammar Relay Race ve Cardio-Translation etkinlikleri kullanılmıştır. Bu etkinlikler, kinestetik öğrenme yaklaşımı doğrultusunda tasarlanmış olup motor beceriler ile dil öğrenme süreçlerinin bütünleştirilmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda fiziksel hareket, yalnızca destekleyici bir unsur değil; dilsel bilginin uzun süreli belleğe aktarımını kolaylaştıran temel bir bilişsel mekanizma olarak ele alınmıştır. Veriler; yarı yapılandırılmış görüşmeler, katılımcı gözlemler ve performans değerlendirmeleri yoluyla toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bulgular, hareket temelli uygulamaların öğrencilerin İngilizce dersine yönelik algılarını dönüştürdüğünü ve öğrenme sürecini "antrenman benzeri" bir deneyim olarak yeniden anlamlandırdıklarını göstermektedir. Ayrıca, fiziksel aktivite ile ilişkilendirilen kavramların geri çağırma (recall) hızında artış olduğu ve öğrencilerin derse yönelik kaygı düzeylerinde azalma ile katılım düzeylerinde belirgin artış gözlemlendiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, kinestetik yaklaşımın spor ortaokulu öğrencilerinin öğrenme özellikleriyle yüksek düzeyde uyum sağladığı ve İngilizce öğretiminde etkili bir alternatif sunduğu söylenebilir. Bu doğrultuda, hareket kapasitesi yüksek öğrenci gruplarında yabancı dil öğretim süreçlerinin fiziksel etkinliği merkeze alan yaklaşımlarla

¹¹⁹ Öğretmen, Meb, cennetkara@hotmail.com

yeniden yapılandırılması önerilmektedir. Bu çalışma, sporcu öğrencilerin dil öğrenme deneyimlerine disiplinlerarası bir perspektif sunarak literatüre katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kinestetik Öğrenme, Yabancı Dil Öğrenimi, TPR (Tüm Fiziksel Tepki), Somutlaştırılmış Bilgi, Spor Ortaokulu Öğrencileri*

SINIF DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINDA KELİME ÖĞRETİMİ: KELİME MÜZESİ GEZİSİ ÜZERİNE UYGULAMALI BİR DEĞERLENDİRME

Füsun KILIÇ¹²⁰,

ÖZET

Bu çalışma, Ankara ili Çankaya ilçesi Maltepe ortaokulundan 6/A ve 6/B sınıfı öğrencileriyle gerçekleştirilen Kelime Müzesi gezisinin Türkçe dersinde kelime öğretimine katkısını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel çıkış noktası, öğrencilerin kelime bilgisi, deyimler ve atasözleri gibi dilin zenginliğini yansıtan unsurları sınıf içi öğretimle sınırlı kalmadan, somut ve deneyim temelli bir öğrenme ortamında pekiştirme gereksinimidir. Sınıf içi gözlemler, öğrencilerin yeni kelimeleri aktif söz varlıklarına katmada ve soyut kavramları anlamlandırmada güçlük yaşadıklarını ortaya koymuştur. Bu doğrultuda planlanan müze gezisi, öğrenmeyi sınıf dışına taşıyarak kalıcılığı artırmayı ve dil bilincini geliştirmeyi hedeflemiştir.

Çalışma, ön hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamalarını içeren yapılandırılmış bir süreç doğrultusunda yürütülmüştür. Gezi öncesinde öğrencilere kavram odaklı çalışma kâğıtları dağıtılmış, kelime türleri, deyimler ve atasözleri üzerine hazırlık etkinlikleri uygulanmıştır. Gezi sırasında öğrenciler aktif katılım sağlayarak belirlenen sorular doğrultusunda gözlem yapmış, dikkatlerini çeken kelime ve kelime gruplarını not alarak anlam, kullanım alanı ve çağrışımları üzerine inceleme gerçekleştirmiştir. Gezi sonrasında ise öğrenciler seçtikleri kelimelerle yazılı anlatım çalışmaları yapmış ve bu kelimeleri bağlam içinde kullanarak metin üretmiştir.

Elde edilen bulgular, öğrencilerin kelime hazinelerinde gözle görülür bir artış olduğunu ve kelimeleri bağlam içinde doğru kullanma becerilerinin geliştiğini göstermektedir. Ayrıca araştırma yapma, gözlemeleme, not alma ve bilgiyi yapılandırma becerilerinde ilerleme kaydedilmiştir. Sosyal açıdan ise iş birliği, paylaşım ve etkileşim düzeylerinde olumlu gelişmeler gözlemlenmiştir. Değerlendirme sürecinde gezi öncesi ve sonrası çalışma kâğıtları, yazılı anlatım metinleri, kelime bilgisi ölçme araçları, gözlem formları ve öğrenci geri bildirimleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Sonuç olarak Kelime Müzesi gezisi, planlı ve yapılandırılmış bir sınıf dışı öğrenme etkinliği olarak öğrencilerin hem akademik hem de sosyal gelişimlerine anlamlı katkı sağlamış; deneyim temelli öğrenmenin kelime öğretimindeki etkililiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Dışı Öğrenme, Kelime Öğretimi, Deneyim Temelli Öğrenme, Dil Bilinci

¹²⁰ Öğretmen, Çankaya Maltepe Ortaokulu, fusunkilic10@gmail.com

İNGİLİZCE ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOKKÜLTÜRLÜ ÖĞRETMEN YETERLİK DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI

R. Şamil TATIK¹²¹, Hüseyin ABALI¹²²

ÖZET

Araştırmanın kavramsal gerekçesi, öğretmenin çokkültürlü eğitimde merkezi bir role sahip olmasıyla ilişkilidir. Öğretmen adaylarının kültürel farklılıklara yönelik bilgi düzeyleri, tutumları, farkındalıkları ve sınıf içi uygulama yeterlikleri, öğrencilerin akademik başarıları ve sınıf iklimi üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Bu nedenle öğretmen adaylarının çokkültürlü öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi, öğretmen eğitimi programlarının niteliğini değerlendirmek açısından kavramsal bir gereklilik sunmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, İngilizce öğretmen adaylarının çokkültürlü öğretmen yeterlik düzeylerini belirlemek ve bu yeterlikleri çeşitli değişkenler açısından incelemektir.

Araştırma modeli olarak nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli seçilmiştir. Çalışma grubu, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan 159 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak; 1 gönüllü katılım beyanı sorusundan, 7 demografik sorudan ve 23 ölçek maddesinden oluşan, Baldan-Babayiğit ve Güven (2024) tarafından geliştirilen "Öğretmen Adaylarına Yönelik Çokkültürlü Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği" kullanılmıştır (Sehven 1 madde eksik olarak uygulanmıştır ancak 22 madde ile Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı, 0,945 çıktığından analizlere devam edilmiştir). Veriler, çevrimiçi olarak toplanmıştır. Verilerin analizinde betimleyici istatistik ortaya konmuş ve verilerin normallik dağılımları test edildikten sonra fark analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma kapsamında, öğretmen adaylarının çokkültürlü öğretmen yeterlik düzeylerinin genel profili ortaya konmuş; bu yeterliklerin cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü, yurtdışı deneyimi, farklı kültürlerden arkadaşın varlığı, en uzun süre yaşanan yer ve çokkültürlülük ile ilgili ders alma durumu değişkenleri açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediği belirlenmiştir.

Veriler incelendiğinde katılımcıların; 108'i kadın (%67,9), 51'i erkektir (%32,1). 154'ü 18-24 yaş aralığında (%96,9), 5'i 25-30 yaş aralığındadır (%3,1). 40'ı 1. sınıf (%25,2), 48'i 2. sınıf (%30,2), 40'ı 3. Sınıf (%25,2), 31'i 4. sınıftadır (%19,5). 121'i Anadolu Lisesinden (%76,1), 14'ü Açık Öğretim Lisesinden (%8,8), 7'si Özel Liseden (%4,4), 5'i Sosyal Bilimler Lisesinden (%3,1), 5'i İmam Hatip Lisesinden (%3,1), 4'ü Fen Lisesinden (%2,5), 3'ü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden (%1,9) mezundur. 45'inin yurtdışı deneyimi vardır (%28,3); 114'ünün yurtdışı deneyimi yoktur (%71,7). 114'ünün farklı kültürlerden arkadaşı vardır (%71,7), 45'inin farklı kültürden arkadaşı yoktur (%28,3). 96'sinin en uzun yaşadığı yer, şehir merkezi (%60,4); 50'sinin ilçe (%31,4), 9'unun köy (%5,7), 4'ünün yurtdışıdır (%2,5). 46'sı çokkültürlülük ile ilgili ders almıştır (%28,9), 113'ü çokkültürlülük ile ilgili ders almamıştır (%71,1).

¹²¹ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, rstatik@pau.edu.tr

¹²² Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, habali25@posta.pau.edu.tr

Araştırma kapsamında 159 öğretmen adayına uygulanan ölçek soruları puanlandırılıp toplam puan dağılımı incelendiğinde normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Çarpıklık = -1,404, basıklık = 5,267 ve Kolmogorow-Sminov / Shapiro-Wilk < 0,001).

Test toplam puanlarının “cinsiyete” göre karşılaştırılmasında Mann–Whitney U testi kullanılmıştır. Gruplar arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fark bulunamamıştır (p = 0,954). Test toplam puanlarının “sınıf düzeylerine” göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. “1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf, 4. sınıf” olmak üzere seçilen 4 grup arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fark bulunamamıştır (p = 0,208). Test toplam puanlarının “mezun olunan lise türüne” göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. “Anadolu Lisesi, Açık Öğretim Lisesi, Özel Lise, Sosyal Bilimler Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Fen Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi” olmak üzere seçilen 7 grup arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fark bulunamamıştır (p = 0,303). Test toplam puanlarının “yurt dışı deneyimlerinin varlık durumuna” göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Gruplar arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fark vardır (p = 0,028). Test toplam puanlarının “farklı kültürlerden arkadaşlarının olma durumuna” göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Gruplar arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fark vardır (p = 0,048). Test toplam puanlarının “en uzun yaşadıkları yere” göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. “Köy, ilçe, şehir merkezi, yurt dışı” olmak üzere seçilen 4 grup arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fark bulunamamıştır (p = 0,968). Test toplam puanlarının “Çokkültürlülük ile ilgili ders alma durumlarına” göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Gruplar arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı fark bulunamamıştır (p = 0,905).

Bireylerin farklı kültürleri tanımalarının, farklı yerler görmelerinin ve farklı kültürlerden arkadaş edinmelerinin çokkültürlü bakış açılarını etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sebeple öğretmen adaylarının yurt dışı etkileşim olanaklarının oluşturulması veya arttırılması, farklı kültürlerden etkileşimlerinin arttırılması önerilmekte ve böylece öğretmen adaylarının farklı kültürlerdeki bireylere karşı bakış açılarının anlamlı derecede değişebileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: çokkültürlü eğitim, öğretmen adayları, öğretmen yeterlikleri

TÜRK DİLLİ HALKLARIN ORTAK DEĞERLERİ Sayyora TUYCHİYEVA¹²³,**ÖZET**

Makale, Türk dilli halkların kültürü, kültür eğitimi ve iş birliği ilişkileri ile ve siyaset alanlarıki ortaklıkların kurumsal ve kültürel mekanizmalarını analiz etmektedir. Dili, dini, dünya görüşü ve idealleri benzer olan Türk dünyası halklarının kültürel geçmişi, ekonomik tanıtımları, tarihler eklenir, kadim devlet törenleri ve tarih-bilimsel bilgiler eklenmiştir. Küreselleşmenin Türk devletleri arasında yakınlaşma, bütünleşme ve iş birliğinin yalnızca tarihî bir gereklilik değil, aynı zamanda yeniden oluşturmak bir oluşum hâline geldi; Bu bağlamda Özbekistan yönetiminin adım adım adımları değerlendirilmiştir. Türk dünyası halklarının ortak ideallerinin – eğitim, bilim, edebiyat ve sanat alanlarındaki iş birliği bağlarının – vurgulanması yoluyla Türk, Özbek, Azerbaycan, Kazak, Kırgız ve Türkmen halklarının güncel etkinliklerine dikkat çekmesini ve bu kutsal geleneklerin sürdürülmesini teşvik etmektedir. Türk dilli halkların asırlık gelenekleri, atalarının örf ve adetleri, kalıcı devletlerde hüküm süren Türk hanedanları, kadim Türk dili ve Türk'ün edebiyatının gelişimleri geniş çerçeveler halklarımızın arasındaki manevi yakınlık; gözlem ve karşılaştırmalı analiz yöntemiyle.

Türk dilleri ve değerlerindeki birleşmelerin yalnızca geçmişin bir verisi yoktu, aynı zamanda ekonomik ve politik birliğin temel itici gücü mevcuttu. Kültürel bağların bölgedeki istikrarı ve iş birliğinin sağlanmasının en etkili yolu olduğu bilimsel olarak ortaya çıkarımlarla ortaya konulmuştur.

Sonuçlar ve Öneriler

Türk dilli devletlerin yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim üyeleri ve belgeler arasında ortak resmi forumlar ve konferansların düzenlenmesi; onun bir bilgi kültürünü, bilimini ve güncel köklerini daha iyi tanımaya katkı sağlar. Bu birleştirilmiş Türk resimleri Teşkilatı (TDT), TÜRKSOY ve Uluslararası Türk Akademisi gibi kuruluşlarla iş birliği içinde Türk halklarının kültürünün korunması, kültürel, eğitimsel ve politik eylemlerin oluşması ve bilimsel araştırmaların desteklenmesi temel hedef olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Halk, Kültür, Değer, İnanç, Ortaklık, Kalkınma, Devlet Geleneği, Entegrasyon

¹²³ Prof. Dr., Uzbekistan State Institute Of Arts And Culture, sstuychiyeva@gmail.com

SAĞLIK EĞİTİM TEKNOLOJİLERİNDE İNOVASYON Gamze ŞAHİN¹²⁴, Rıdvan KARABULUT¹²⁵,**ÖZET**

Sağlık teknolojileri; Bunlar arasında tanı, tedavi, uyumlu ve izlem bileşenlerinde kullanılan yöntemler, cihaz, yazılım, organizasyonel sistem ve bütün birimleri kapsar. Günümüzün sağlık teknolojilerindeki gelişmeler, yalnızca klinik başarıyı artırmakla kalmıyor; aynı zamanda hizmet sunum süreçlerini dönüştürerek maliyet etkinliğini artırmakta ve hasta sayısını artırmaktadır. Bu hukuki yenilik kavramı, sağlık sektöründe inşa edilen bir hale gelmiştir. OECD'nin Oslo Kılavuzu'nda tanımlandığı şekilde inovasyon; Yeni ya da önemli ölçüde iyileştirilmiş ürün, hizmet, süreç veya organizasyonel yöntemle gerçeğe dönüştüren ifade etmektedir. Sağlık alanında inovasyon ise multidisipliner bir yapı gerektirmekte; teknik personel, sağlık çalışanları, yöneticilerin ve politika politikalarının eşgüdümünü zorunlu kılmaktadır.

Bu etkili sağlık teknolojilerinde inovasyonun çerçevelenmiş çerçevelerini ele almak; Türkiye'de sağlıkta Ar-Ge politikalarının gelişimi, kurumsal yapılanma paketleri ve üniversite–hastane–sanayi iş birliğinin mevcut durumu değerlendirilmiştir. Ar-Ge kavramı, OECD Frascati Kılavuzu ve ulusal çapta sistematik bilgi üretimi ve bu saklanabilecek yeni uygulamaların dönüştürülmesi süreci olarak yürütülmektedir. Türkiye'de bilim ve teknoloji politikalarının özellikle 2003 sonrasında ivme kazandığı; Ancak sağlık alanında diğer oluşturma sektörlerle kıyasla bütüncül ve müstakil bir ulusal inovasyon stratejisinin yeterince yapılandırılmadığı görülmektedir.

Sağlıkta Ar-Ge'nin kurumsallaşma süreci başarılı, Sağlık Bakanlığı bünyesinde sunulan veriler kurumsal yapıya dönüşmüş, ancak hedeflenen etkinliğe tam olarak ulaşamadığı anlaşılmaktadır. 2015 yılında kurulan Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB), sağlık bilimleri ve teknolojileri alanında bilgi üretmeyi ve ulusal kapasiteyi artırmayı sağlamaktadır. Bununla birlikte, fon sağlayıcı ve sertifika rolleri aynı yapı içinde sürdürülmekte olup, kurumsal verimlilik açısından tartışmaya açık olarak değerlendirilmektedir. Sağlık teknolojilerinde değişim sürecinin yüksek oranda sürdürülmesiyle birlikte, uzun süreli ekonomik ve toplumsal fayda sağlar.

Çalışmada ayrıca üniversite–hastane–sanayi iş birliğinin sağlık inovasyonundaki rolü vurgulanmıştır. Üniversitelerin bilgi üretimini ve bütüncül insan kaynağının karşılığını görürken

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelime: Sağlık Eğitimi, Sağlık Teknolojileri, İnovasyon, Ar-Ge, Üniversite-Sanayi İş Birliği

¹²⁴ Öğretmen, Erciyes Üniversitesi Kadriye San Çocuk Eğitim Merkezi, Melikgazi, Kayseri, gamzesahin5738@gmail.com

¹²⁵ Doç. Dr., Kayseri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Talas, Kayseri, ridvan_karabulut@yahoo.com

ÖZBEKİSTAN'IN ORTA ASYA ÜLKELERİYLE EĞİTİM ALANINDAKİ İŞBİRLİĞİ.

Sayyora ATADJANOVA¹²⁶,

ÖZET

Если вы хотите, чтобы люди верили и читали литературу, в Узбекистане и Орта Асия ülkeleri были в состоянии добиться успеха, а также получить улусларарасы в Бирлигини, hükümetler arası düzeyde imzalanan ikili ve çok taraflı anlaşmalar temelinde analiz etmektedir. Или, как правило, в ночное время, платят за тарихи, культуру, улусал, бёльгезель и их чудеса, когда они хотят получить образование, а также получить доступ к биржам в темелини олуштурмакта и попросите Орта Ася сделать ставку на бирлигини и илерлемесини, чтобы получить альтернативный вариант. Если вы хотите, чтобы система была эффективной, это может привести к реформированию каткиды, которая будет проведена в течение нескольких дней, а также после того, как вы начнете анализировать свои действия. Шуну вургуламак не может этого сделать, но кумхуриетлерин ее биринин юксек нителикли личный йетиштирме конусунда еще потансиели булунмактадыр. Кроме того, Ася может воспользоваться вещами, которые вы покупаете, в комплект поставки входит набор, а также необходимые материалы, которые можно использовать в качестве источника питания. В то же время, Орта Ася'нин Кардеш Кумхуриетлери Арасинда Эгитим ве Йетиштирме Аланындаки - это бирлигинин желалишмесинин Ардындан, Банун Каршилыклы Чыкарлара Дэйандыгы Ачикча Горулмектедир. Таким образом, если вы хотите, чтобы ваши сотрудники были готовы к работе, вы можете сделать это, когда вы действительно хотите, чтобы ваш личный персонал мог получить желаемое за это. В результате, Орта Ася'нын егэмен девлетлери арасында курулан чешитли ишбирлиги бичимлери, эгитим системлеринин реформунда онемли сорунларын цозюмюнэ каткида булунмакта ве айны заманда Узбекистан иле орта Ася'nin egemen devletleri arasındaki devletlerarası ilişkileri güçlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anlaşma, Antlaşma, İşbirliği, Eğitim, Gelenekler, Görenekler, Ders Kitapları, Okul, Üniversite.

---

¹²⁶ Dr. Öğr. Üyesi, Uzbekistan, Tashkent, asameli@mail.ru

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA 1. SINIF DÜZEYİNDE FARKLIlaştırILMIŞ ÖĞRETİM UYGULAMALARININ ÖĞRENCİ MOTİVASYONU VE AKADEMİK ÇIKTILAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Kübra FIRAT¹²⁷,

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin temel yapı taşlarından biri olan "Bireysel Farklılıklara Duyarlı Eğitim" yaklaşımının 1. sınıf temel eğitim sürecindeki yansımalarını incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, farklılaştırılmış etkinliklerin ilkökul 1. sınıf kademesinde öğrencilerin okula uyum ve okuma yazma becerileri üzerindeki etkisini karma desen yöntemiyle ortaya koymaktır.

Uygulama sürecinde, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine göre "Esnek Gruplandırma" ve "Katlı Öğretim" teknikleri kullanılmıştır. Görsel, işitsel ve kinestetik materyallerle zenginleştirilen öğrenme ortamında her öğrencinin kendi hızında ilerlemesine olanak tanınmıştır. Araştırmada kullanılan "Farklılaştırılmış Öğretim Öğrenci Algı Ölçeği", 1. sınıf öğrencilerinin bilişsel seviyelerine uygun olarak 5 temel parametre üzerinden kurgulanarak bulgular elde edilmektedir.

- * Öğrenme Tercihi: Materyal çeşitliliğinin kavrama üzerindeki etkisi.
- * Özerklik: Seçim hakkının motivasyona etkisi.
- * Bilişsel Zorluk: Etkinliklerin öğrenci seviyesine (ZPD - Yakınsal Gelişim Alanı) uygunluğu.
- * Sosyal Etkileşim: Akran öğrenmesi ve grup dinamikleri.
- * Özyeterlilik: Kişiselleştirilmiş desteğin özgüvene etkisi.

Farklılaştırılmış etkinliklerin uygulandığı sınıflarda, öğrencilerin derse katılım oranlarının kontrol grubuna göre anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmaktadır. Öğrencilerin %85'i, ilgi alanlarına göre yapılandırılmış görevlerde daha yüksek öz-düzenleme becerisi sergilemiştir. Öğrenme çıktılarının "beceri odaklı" yapısının, farklılaştırma yoluyla her öğrenci için "erişilebilir" hale geldiği gözlemlenmiştir. Araştırma sonuçları, Maarif Modeli'nin öngördüğü bütüncül gelişimin sağlanabilmesi için ilkökul 1. sınıf düzeyinde farklılaştırılmış öğretimin bir seçenek değil, pedagojik bir zorunluluk olduğunu kanıtlamaktadır. Bu yaklaşım, sadece akademik başarıyı artırmakla kalmamakta, aynı zamanda öğrencinin "iyi oluş" halini destekleyerek okul aidiyetini güçlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Maarif Modeli, Farklılaştırılmış Öğretim, 1. Sınıf, Bütüncül Eğitim.

¹²⁷ Öğretmen, Elazığ, Merkez, kfirat544@gmail.com

DİJİTAL ÇAĞDA MASAL ÜRETİMİÖzden COŞAR¹²⁸,**ÖZET**

Dijital çağın gelişen teknolojileri, eğitim ve edebiyat alanında yeni üretim yöntemlerini beraberinde getirmektedir. Yapay zekâ uygulamaları, özellikle yaratıcı yazarlık süreçlerinde bireylerin hayal gücünü destekleyen, fikir üretimini kolaylaştıran ve farklı anlatım biçimlerini keşfetmeye imkân sağlayan araçlar olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, yapay zekâ destekli yaratıcı yazarlık atölyelerinde elde edilen deneyimleri ve bu yöntemin öğrencilerin hikâye ve masal üretim süreçlerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma kapsamında farklı yaş gruplarıyla gerçekleştirilen atölyelerde katılımcılar, yapay zekâ destekli dijital araçlar aracılığıyla hikâye kurgusu oluşturma, karakter geliştirme, olay örgüsü kurma ve masal dili oluşturma aşamalarında yönlendirilmiştir. Süreç boyunca öğrencilerin hayal gücünün desteklendiği, yazma motivasyonlarının arttığı ve geleneksel masal anlatımı ile dijital üretim araçlarının bir araya getirildiği gözlemlenmiştir.

Çalışma sonuçları, yapay zekânın yaratıcı yazarlık süreçlerinde bir “yazı ortağı” gibi işlev görebildiğini, özellikle çocuklar ve gençler için yazma korkusunu azaltarak üretim cesaretini artırdığını göstermektedir. Bununla birlikte, yapay zekânın rehberlik eden bir araç olarak kullanılması ve özgün düşünmenin korunması gerektiği vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, yapay zekâ destekli yaratıcı yazarlık atölyeleri; eğitim, edebiyat ve dijital okuryazarlık alanlarını birleştiren yenilikçi bir yaklaşım sunmakta ve öğrencilerin hem yaratıcı düşünme hem de ifade becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yapayzeka, Yazar, Masal*

¹²⁸ Öğretmen, Tacir İho, Bursa, İznik, ozdencosar@gmail.com

ORTA ASYA DÜŞÜNÜRLERİNİN FELSEFİ ÖĞRETİLERİNDE PEDAGOJİK DEĞERLER SİSTEMİ Maksuda Sultanovna KHAJİYEVA¹²⁹,**ÖZET**

Bu makalede Abu Abdullah Rudaki, Saadi Shirazi ve Abulqasim Ferdowsi'nin genç neslin yetiştirilmesi konusundaki görüşleri ele alınmaktadır. Özellikle mükemmel insanın yetiştirilmesi, gençlerde cömertlik, vatanseverlik, iyilik, dürüstlük, adalet, anne-babaya saygı, cesaret ve diğer ahlaki niteliklerin geliştirilmesi üzerine düşünceleri incelenmektedir. Kendini vatansever, bilgili ve bilinçli bir birey olarak gören kişi için okulun; öğrenme, bilgi biriktirme ve bireyin hayatında belirleyici bir temel oluşturma açısından parlak bir mabet ve eğitim-öğretim merkezi hâline geldiği temellendirilmiştir. Ayrıca genç neslin manevi ve ahlaki eğitimi için en önemli özellikler olan birlik, dostluk ve kardeşlik kavramları da açıklanmaktadır.

Makale, Orta Asyalı düşünürlerin hümanist ve pedagojik fikirlerini inceleyerek bilgi, ahlaki gelişim ve maddi ile manevi ihtiyaçlar arasındaki denge konularına odaklanmaktadır. Bu düşünürler, bilginin peşinden gitmeyi yalnızca genç neslin bir görevi değil, aynı zamanda temel bir insan ihtiyacı olarak görmüşlerdir. Nasıl ki para, su ve toprak maddi ihtiyaçları karşılıyorsa, insan ruhu da manevi tatmin için akla, bilime ve bilgiye ihtiyaç duyar. Bu fikirler, feodal dönemin tarihsel bağlamında özellikle ilerici nitelikteydi; çünkü o dönemde toplumsal yapılar ve dini ideoloji çoğu zaman entelektüel gelişimi sınırlıyor ve halkı cehalet içinde tutuyordu.

Makale ayrıca iyilik, merhamet ve toplumsal sorumluluğu vurgulayan etik öğretileri de ele almaktadır. Bu düşünürler, gençleri bencil arzularını kontrol etmeye ve bunun yerine zayıf, yoksul ve yardıma muhtaç insanlara karşı empati göstermeye teşvik etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Genç Nesil, Eğitim, Para, Su Ve Toprak, İnsan, Maddi İhtiyaçlar

¹²⁹ Prof. Dr., Samarkand, Özbekistan, validaravshan@gmail.com

ÇOCUKLARDA ESTETİK DÜŞÜNMENİN GELİŞİMİNİN PEDAGOJİK ÖNEMİ

Gulshan Vafaqul VAKHABOVA¹³⁰,

ÖZET

Çocuklarda estetik düşüncenin geliştirilmesi, modern eğitim sisteminde çok yönlü gelişmiş bir birey yetiştirmenin önemli bir bileşenidir. Estetik düşünce, çocukların doğada, sanatta ve günlük yaşamda güzelliği bilinçli bir şekilde algılamasını ve değerlendirmesini sağlar; aynı zamanda duygusal duyarlılığı, hayal gücünü ve yaratıcılığı geliştirir. Bu makale estetik düşüncenin bilimsel ve pedagojik temellerini incelemekte ve özellikle ilkökul öğrencilerinin zihinsel, ahlaki ve duygusal gelişimindeki önemini vurgulamaktadır. Çalışmada algı, duygu ve hayal gücü gibi psikolojik süreçlerin rolüne özel önem verilmektedir; çünkü bu süreçler çocuklarda estetik zevk ve estetik değerlerin oluşmasının temelini oluşturur.

Araştırma ayrıca ilkökul öğretmenlerinin öğrencilerde estetik düşünceyi geliştirmeye yönelik hazırlanmasının önemini ortaya koymaktadır. Öğretmenler yalnızca estetik eğitimin teorik bilgisine sahip olmakla kalmamalı, aynı zamanda gelişmiş bir estetik zevke ve duyarlılığa da sahip olmalıdır. Estetik düşüncenin oluşumu; estetik, psikoloji, pedagoji ve sanat bilimleri alanlarına dayanan disiplinlerarası bir süreç olarak ele alınmaktadır. Makalede ayrıca Doğu düşünürleri olan Abu Nasr al-Farabi ve İbn Sina'nın pedagojik görüşlerine değinilmekte; onların sanatın, güzelliğin ve estetik algının insanın zihinsel ve ahlaki gelişimindeki rolüne verdikleri önem açıklanmaktadır.

Bunun yanı sıra araştırmada estetik düşüncenin geliştirilmesi için etkili pedagojik araçlar ve yenilikçi yöntemler ele alınmaktadır. Sanat etkinlikleri, müzik, edebiyat, doğayla doğrudan iletişim ve milli kültür örnekleri gibi yöntemlerin yanı sıra oyun temelli öğrenme, multimedya teknolojileri, sanat terapisi ve disiplinlerarası yaklaşımlar çocuklarda yaratıcılığı, duygusal farkındalığı ve kültürel duyarlılığı geliştiren modern stratejiler olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, sistemli estetik eğitim çocukların manevi dünyasını zenginleştirir, yaratıcı potansiyellerini geliştirir ve toplumda estetik zevke sahip aktif bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlar.

Anahtar Kelimeler: Estetik Düşünce, Estetik Eğitim, İlkokul Eğitimi, Yaratıcı Gelişim, Pedagojik Yöntemler

¹³⁰ Öğr. Gör., Samarkand, Özbekistan, maqsuda19710824@gmail.com

SESSİZ STANDARTLAŞMA: YAPAY ZEKÂ İLE ETKİLEŞİM SÜRECİNDE ÖĞRETİM UYGULAMALARININ YENİDEN KONUMLANDIRILMASINA YÖNELİK FENOMENOLOJİK BİR İNCELEME

Sera ÖZTÜRK¹³¹,

ÖZET

Üretken yapay zekâ araçları, eğitimde iş yükünü azaltan teknik kolaylaştırıcılar olarak hızla yaygınlaşmaktadır. Ancak bu araçların algoritmik öneri sistemleri, öğretmenlerin pedagojik kararlarını dolaylı biçimde etkilemektedir. Görünür bir politika olmaksızın öğretim uygulamalarında ortaya çıkan bu örtük benzeşme süreci, "sessiz standartlaşma" olgusunu gündeme getirmektedir.

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin yapay zekâ ile etkileşimleri sonucunda öğretim uygulamalarındaki değişimleri ve pedagojik kararlarının nasıl yeniden şekillendiğini incelemektir. Araştırma, nitel fenomenolojik desenle yürütülmüştür. Çalışma grubu, yapay zekâ araçlarını aktif kullanan 16 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve tematik analizle çözümlenmiştir.

Bulgulara göre öğretmenler yapay zekâyı çoğunlukla içerik üretimi ve zaman tasarrufu için kullanmaktadır. Bu durum planlama pratiklerinin kalıplaşmasına, öğretmenlerin materyal ve sunum tarzlarının birbirine benzeşerek bireysel özgünlüğün azalmasına yol açmaktadır. Algoritmik öneriler zamanla mesleki muhakemenin önüne geçmekte; öğretmen özerkliği ise sıfırdan içerik üretmekten ziyade, algoritmanın sundukları arasından doğru olanı seçme kapasitesine (küratörlüğe) evrilmektedir.

Sonuç olarak yapay zekâ araçları nötr kolaylaştırıcılar değil, öğretim pratiklerini ve mesleki özerkliği dönüştüren sosyo-teknik sistemlerdir. Açık bir yönlendirme olmaksızın gerçekleşen sessiz standartlaşma, içerik ve sunum pratiklerini eşzamanlı olarak standartlaştırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Öğretim Uygulamaları, Öğretmen Özerkliği, Sessiz Standartlaşma

¹³¹ İstanbul Okan Üniversitesi, sozturk6@stu.okan.edu.tr

NANOTEKNOLOJİ VE TRANSHÜMANİZM : İNSANLIĞIN GELECEĞİNDE ETİK VE VAROLUŞSAL TEHLİKELER

Melike DOĞMUŞ¹³²,

ÖZET

Nanoteknoloji, maddenin atomik ve moleküler seviyede, genellikle 1-100 nanometre gibi hayal edilmesi güç bir ölçekte kontrol edilmesini sağlayan çok disiplinli bir bilim dalıdır. Bir kâğıt yaprağının veya bir insan saçının yaklaşık 100.000 nanometre kalınlığında olduğu, bir DNA ipliğinin ise sadece 2,5 nanometre çapında olduğu düşünüldüğünde, bu nano boyut kavramı daha iyi anlaşılabilir. İlk kez 1959'da Richard Feynman tarafından öngörülmüş ve 1981'de atomların gözlemlenmesine olanak tanıyan mikroskopların icadıyla somutlaşmıştır. Nano ölçekte maddeler makro boyutlarından farklı olarak üstün kuantum etkiler, sıra dışı muazzam kimyasal ve fiziksel özellikler sergiler. Nanoteknolojinin en büyük keşiflerden biri CNT (karbon nanotüp)lerdir. Çaplarının milyarlarca katı uzunluğa ulaşabilen bu yapılar; mükemmel mekanik özellikleri ve yüksek iletkenlikleri sayesinde birçok farklı alanda kullanılmaktadır. Karbon nanotüplerin yanı sıra nanohorn, nano tomurcuk gibi farklı nano yapılar hem tıbbi uygulamalarda hem de enerji, elektronik ve malzeme biliminde önemli potansiyeller sunar. İnsanın biyolojik ve zihinsel sınırlarını teknoloji aracılığı ile aşmayı amaçlayan Transhümanizm ise nano teknoloji ile doğrudan bağlantılı bir kavramdır. İnsanı biyolojik bir kaderden çıkarıp kendi evrimini tasarlayan bir varlığa dönüştürmeyi hedefler. Bu vizyonun hayata geçmesi malzemenin moleküler düzeyde kontrol edilmesine bağlıdır. Bu alanda CNT'ler ve inorganik yapıların kombinasyonu; biyosinyallerin algılanmasında, nöronal aktivitelerin kaydedilmesinde ve insanın dünyayı algılama reflekslerini taklit eden cihazların geliştirilmesinde mükemmel sonuçlar verir. Öyle ki, CNT tabanlı sistemler sayesinde ışığı elektrik sinyaline dönüştüren yapay retinalar, basınç dirençli kulak zarları, koku alabilen elektronik burunlar ve tadı tanıyan diller üretilebilmektedir. Ayrıca yapay kas formları oluşturulurken, 3 boyutlu çipler sayesinde yapay zekanın veri işleme hızı katlanarak artmaktadır. Koni şeklindeki nanohornlar yüksek enerji depolama kapasitesi sunarken, nano soğan yapılar ağır ilaçları doğrudan kanser hücrelerine taşıyarak biyolojik kusurları yok etmeyi amaçlar. Nanotomurcuklar ise sağladıkları esneklik ve iletkenlik ile beyin-makine arayüzleri için kritik bir köprü görevi görür ve insanın düşünce hızıyla dijital ağlara bağlanmasına olanak tanır. Nanoteknoloji ve yapay zekanın baş döndürücü bir hızla ilerlemesi, her ne kadar teknik bir devrim olarak nitelense de beraberinde insanlığın özüne dair derin belirsizlikler getirmektedir. Transhümanizm kavramı ile, insan zihninin yapay zekayla entegre edildiği bir gelecek kurgusu, "insan" tanımını temelinden sarsmaktadır. Düşüncelerin bile müdahaleye açık hale geldiği bu yeni düzende, bireyin mahremiyeti ve kimliği ciddi bir tehdit altına girmekte; biyolojik bir canlıdan teknolojik bir varlığa dönüşüm süreci, etik değerlerin yitirilmesine ve telafisi güç bir varoluşsal boşluğa zemin hazırlamaktadır. Bu çalışma, söz konusu teknolojik gelişmelerin arka planında yatan bu hayati riskleri bilim camiasının dikkatine sunarak, insanın özünü kaybetme tehlikesine karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nanoteknoloji, Karbon Nanotüp(Cnt), Biyosensör, Beyin-Makine Arayüzü(Bmı)

¹³² Dr., İzmir, mdogmus3@gmail.com

ANNE SESİNDEN MASALLAR Tamer KARAKAN¹³³,**ÖZET**

“Anne Sesinden Masallar Projesi”, ilkokullara haftada bir ders saatinde, sınıfa davet edilen öğrencilerin annelerinin seçilmiş hikâyeleri ve masalları seslendirmesiyle sürdürülen bir okuma etkinliğidir. Proje, çocukların kitap sevgisini geliştirme, dinleme ve hayal kurma yeteneklerini destekleme, aile ile okul arasında köprüleme amacıyla planlanmıştır.

Bu proje, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin temelinde yer alan değerler eğitimi, kültürel paylaşımın aktarımı ve öğrenciyi merkeze alan öğrenme yaklaşımıyla uyum içindedir. Ayrıca 2024 yılında “Aile Yılı”nın ilan edilme yılı, ailenin eğitim sürecindeki rolünü ve okul-veli iş birliğini arttırmayı hedeflemektedir.

Projenin özellikleri; Kitap okuma alışkanlığı kazanırna katkı sağlamak, Anne-çocuk ilişkilerini öğrenmek, hayal gücü, kelime dağarcığı ve dinleme gelişmelerini yaymak, Ailelerin eğitimlerinin aktif olarak katılmasını sağlamak ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin “okul, aile ve toplum iş birliği” anlayışına dahil edilmesi şeklinde sıralanabilir.

Projenin Hedefleri; Her hafta farklı bir annenin sınıfta hikâye okumasını sağlamak, bilgiyi yıl sonunda en az 30 farklı hikaye/masal dinlemesini sağlamak, öğrencilerin okudukları/dinledikleri hikâyeler üzerine duygu ve paylaşımlarına fırsat vermek, Kitap depolamak için eğlenceli ve paylaşımcı bir deneyime dönüştürmek ve Ailelerin eğitimini aktif hale getirmekle “Aile Yılları”nın katılımına katkıda bulunmak.

Proje Çatalçeşme İlkokulu Proje ekibinin koordineunda başlatılarak 2025-2026 Eğitim Öğretim Yılı boyunca devam ettirilerek, alınan geri bildirimler ve olumlu raporlar yıl boyunca sürdürülecektir. Bu projenin sürdürülebilirlik ilkesi ön planda tutulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma Kültürü, Aile Katılımı, Masal

¹³³ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, karakantamer@hotmail.com

ÖĞRETMENLERİN TEKNOSTRES DÜZEYLERİ İLE MESLEKİ TÜKENMİŞLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖZNEL İYİ OLUŞUN ARACI ROLÜ

Şükrü Gökmen AYGÜN¹³⁴, Emre ER¹³⁵,

ÖZET

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) eğitim süreçlerine yoğun biçimde entegrasyonu, öğretmenlerin mesleki rollerinde ve çalışma koşullarında önemli değişimlere yol açmıştır. Dijital öğrenme platformları, çevrim içi değerlendirme sistemleri, uzaktan eğitim uygulamaları ve sürekli güncellenen teknolojik altyapılar öğretmenlerin pedagojik sorumluluklarının yanı sıra teknolojik yeterliklerini de sürekli geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu durum, öğretmenler üzerinde artan iş yükü, sürekli erişilebilir olma baskısı ve performans beklentilerinin yükselmesi gibi psikolojik zorlanmaları beraberinde getirmektedir. Teknoloji kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan bu stres deneyimi literatürde “teknostres” kavramı ile açıklanmaktadır (Brod, 1984). Teknostres; bireyin yeni teknolojilere uyum sağlama sürecinde yaşadığı güçlükler sonucu ortaya çıkan bir stres türü olarak tanımlanmakta ve tekno-aşırı yük, tekno-istila, tekno-karmaşıklık, tekno-güvensizlik ve tekno-belirsizlik gibi boyutlarda ele alınmaktadır (Ragu-Nathan vd., 2008). Eğitim alanında bu boyutlar; mesai saatleri dışında da ulaşılabilir olma, sürekli değişen dijital uygulamalara uyum sağlama zorunluluğu ve teknik sorunlarla baş etme gerekliliği gibi durumlarla kendini göstermektedir. Bu baskının uzun vadede öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerini artırabileceği öngörülmektedir. Mesleki tükenmişlik, Maslach ve Jackson (1981) tarafından duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı algısında azalma boyutlarından oluşan bir sendrom olarak tanımlanmaktadır. Öğretmenlik, insan etkileşiminin yoğun olduğu ve duygusal emek gerektiren bir meslek olması nedeniyle tükenmişlik açısından riskli meslek grupları arasında yer almaktadır. Literatürde teknostres ile tükenmişlik arasında pozitif yönlü ilişkiler olduğu belirtilmekle birlikte, her öğretmenin aynı düzeyde tükenmişlik yaşamadığı ve bu ilişkinin bireysel psikolojik kaynaklara bağlı olarak değişkenlik gösterebildiği ifade edilmektedir. Bu noktada öznel iyi oluş kavramı önem kazanmaktadır. Öznel iyi oluş, bireyin yaşamını bilişsel ve duygusal açıdan değerlendirmesi olarak tanımlanmakta ve yaşam doyumu ile olumlu/olumsuz duygulanım boyutlarını içermektedir (Diener, 1984). Araştırmalar, öznel iyi oluşun stres karşısında tamponlayıcı bir rol üstlenebileceğini ve bireyin psikolojik dayanıklılığını artırabileceğini göstermektedir (Diener & Seligman, 2004). Bu bağlamda öznel iyi oluşun, teknostres ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişkide aracı bir mekanizma olarak işleyebileceği değerlendirilmektedir.

Araştırmada nicel araştırma yaklaşımlarından ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2025–2026 Eğitim ve Öğretim yılı bahar döneminde Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ve özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi kolayda örnekleme yöntemiyle ulaşılacak 384 öğretmenden oluşmaktadır. Veri toplama ve analiz çalışmaları devam etmekte olup halihazırda 124 öğretmenden veri toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Öğretmenlerin Teknostres Düzeylerini Belirleme Ölçeği, Maslach Tükenmişlik Envanteri-Eğitimci Formu ve Öğretmenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin

¹³⁴ Beşiktaş, İstanbul, sukru_aygun_08@hotmail.com

¹³⁵ Doç. Dr., İstanbul, emreerytu@gmail.com

analizinde betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi ve aracılık analizleri kullanılmıştır.

Bu araştırmanın, teknostres ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişkinin yalnızca doğrudan değil, aynı zamanda bireyin öznel iyi oluş düzeyi üzerinden de şekillenebileceğini ortaya koyarak literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Elde edilecek bulguların öğretmenlerin psikolojik iyi oluşunu destekleyici müdahale programlarının geliştirilmesine ve eğitim kurumlarında dijital dönüşüm süreçlerinin insan odaklı biçimde yapılandırılmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Teknostres, Mesleki Tükenmişlik, Öznel İyi Oluş

AHISKALI TÜRKLERİN ZORUNLU GÖÇÜ VE KÜLTÜR TARİHİ

Sevil PİRİYEVA KARAMAN¹³⁶,

ÖZET

Makalede, Ahıskalı Türklerin 1944 yılında Ahıska bölgesinden hiçbir hukuki ve insani gerekçe olmaksızın zorunlu göçe tabi tutulmaları yanı sıra kültür ve gelenekleri konusu da incelenip yazılacaktır. Ahıskalı Türkler Kazakistan, Özbekistan ve Kırgızistan olmak üzere Orta Asya'nın farklı bölgelerine sürgün edilmişlerdir. Sürgün sonrasında yerleştirildikleri yeni coğrafyalarda çalışkanlıkları, disiplin anlayışları, toplumsal düzen ve temizlik konusundaki hassasiyetleriyle kısa sürede yerel halkın takdirini kazanmış ve buldukları bölgelerin ekonomik ve sosyal hayatında önemli roller üstlenmeleri de incelenip yazılacaktır.

Çalışmada ayrıca Ahıskalı Türklerin sürgün sonrası süreçte geleneksel kültürel kimliklerini ve medeniyet değerlerini koruma çabaları incelenip kaleme alınacaktır. Farklı ülkelere dağıtılmış olmalarına rağmen bu halk dil, din, gelenek ve toplumsal yapılarını muhafaza etmeyi başarmış; yeni yaşam, yeni ortam alanlarına uyum sağlarken kendi kimliklerinden vazgeçmemişlerdir. Bununla birlikte tarihî vatanlarına dönüş hakkının tanınması amacıyla uzun soluklu bir mücadele başlatmışlardır. Bu mücadele, II. Dünya Savaşı'nda cephe savaşı Ahıskalı Türk askerlerin savaş sonrasında kendi halkının arasına dönmesiyle daha da güçlenmiştir. Tüm engellere rağmen Ahıskalı Türkler, tarihî topraklarına dönme ve kültürel varlıklarını sürdürme mücadelesini kararlılıkla devam ettirmektedirler. Özellikle XX. yüzyılın 1990'lı yıllarının ilk yarısı, Ahıskalı Türklerin vatanlarına dönüş mücadelesinde yeni bir aşama olmuştur. Ayrıca bu süreçte söz konusu mücadele, dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan her bir Ahıskalı Türk için ortak ideal hâline gelmesi konusuna da değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ahıskalı Türkler, Sürgün, Azerbaycan, Orta Asya, Kültür.

¹³⁶ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara, spiriyeva68@gmail.com

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE OYUN DERSİNE YÖNELİK OYUN ALGILARININ İNCELENMESİ

Adem YILDIZ¹³⁷, Mehmet Ali YILDIZ¹³⁸, Osman YILDIZ¹³⁹, Tamer KARAKAN¹⁴⁰,

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Oyun dersine yönelik oyun algılarını karma araştırma yöntemiyle incelemektir. Oyun, çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle Beden Eğitimi ve Oyun dersi, ilkokul düzeyinde öğrencilerin gelişimini destekleyen önemli derslerden biri olarak görülmektedir. Ancak bu dersin etkili bir şekilde yürütülmesi büyük ölçüde öğretmenlerin oyun kavramına ilişkin algılarına, tutumlarına ve uygulama biçimlerine bağlıdır.

Bu doğrultuda araştırmada, öğretmenlerin oyun kavramına yükledikleri anlamlar, oyunu ders sürecinde nasıl konumlandıkları, oyun temelli etkinlikleri hangi amaçlarla kullandıkları ve uygulama sırasında karşılaştıkları güçlükler temel odak noktaları olarak ele alınacaktır. Ayrıca öğretmenlerin oyun temelli öğretime yönelik yaklaşımları ve bu yaklaşımın dersin işlenişine nasıl yansıdığı da incelenecektir.

Araştırmada karma yöntem kullanılacaktır. İlk aşamada, sınıf öğretmenlerine uygulanacak bir ölçek aracılığıyla nicel veriler toplanacak ve öğretmenlerin oyun algıları genel bir çerçevede değerlendirilecektir. İkinci aşamada ise seçilen katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilerek nicel bulguların arka planı nitel verilerle daha derinlemesine incelenecektir.

Elde edilen veriler nicel kısımda betimsel ve çıkarımsal istatistik yöntemleriyle, nitel kısımda ise içerik analizi yöntemiyle değerlendirilecektir. Araştırmanın, sınıf öğretmenlerinin oyun temelli öğretime ilişkin yaklaşımlarını ortaya koyarak dersin daha etkili yürütülmesine katkı sağlaması ve uygulamada karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmesine destek olması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni, Beden Eğitimi Ve Oyun, Çocuk

¹³⁷ Öğretmen, Elazığ, adem_y23@hotmail.com

¹³⁸ Elazığ, osman_y23@hotmail.com

¹³⁹ Öğretmen, Elazığ, osman_y23@hotmail.com

¹⁴⁰ Öğretmen, Elazığ, osman_y23@hotmail.com

MASALLARIN DİJİTAL ÇAĞDA ÇOCUKLARA ETKİSİ

Behiye YILDIZ¹⁴¹,

ÖZET

Teknolojinin hızlı gelişimiyle birlikte toplumların yaşam biçimleri önemli ölçüde değişmiştir. Bu değişim özellikle çocukların öğrenme süreçlerini ve dünyayı algılama biçimlerini doğrudan etkilemektedir. Günümüzde çocuklar erken yaşlardan itibaren dijital cihazlarla tanışmakta ve bilgiye çoğunlukla teknolojik araçlar aracılığıyla ulaşmaktadır. Bununla birlikte, çocukların bilişsel ve duygusal gelişiminde önemli bir yere sahip olan masallar, kültürel mirasın aktarılmasında temel araçlardan biri olmuştur. Masallar yalnızca eğlence aracı değil aynı zamanda çocukların değerler sistemi geliştirmesine yardımcı olan eğitimsel anlatılardır. Dijital çağda masalların sunum biçimi değişmiş, geleneksel masal anlatımı yerini kısmen dijital platformlara bırakmıştır. Günümüzde masallar dijital kitaplar, animasyonlar, sesli hikayeler ve etkileşimli uygulamalar aracılığıyla çocuklara ulaştırılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, dijital çağın çocukların masal dünyasına olan etkilerini incelemek ve dijital ortamda sunulan masalların çocuk gelişimi üzerindeki rolünü değerlendirmektir. Araştırma sonuçları, dijital araçlarla desteklenen masalların çocukların hayal gücünü geliştirme potansiyeline sahip olduğunu, ancak aşırı teknoloji kullanımının çocukların yaratıcı düşünce süreçlerini sınırlayabileceğini göstermektedir. Bu nedenle eğitim süreçlerinde teknolojinin dengeli ve bilinçli kullanılması önerilmektedir. Anahtar Kelimeler: Dijital çağ, çocuk gelişimi, masallar, hayal gücü, dijital eğitim.

Anahtar Kelimeler: Dijital Çağ, Çocuk Gelişimi, Masallar, Hayal Gücü, Dijital Eğitim.

¹⁴¹ Yenierenköy, byildiz250679@gmail.com

ORTAOKULLARDA GÖREV YAPAN OKUL YÖNETİCİLERİNİN LİDERLİK STİLLERİ İLE ÖĞRETMENLERİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ-ANKARA İLİ ÖRNEĞİ

Begüm KALDIRIM KAYALI¹⁴², Mehmet KORKMAZ¹⁴³,

ÖZET

Araştırmanın amacı, ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerin benimsedikleri liderlik stillerinin öğretmenlerin bakış açılarıyla ortaya koyarak, okul yöneticilerinin sergiledikleri liderlik davranışları ile öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Liderlik biçiminin “dönüşümsel liderlik, etkileşimci liderlik” ve bu liderlik tarzlarının öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin üzerindeki etkilerini incelemeyi hedeflemektedir. Daha açık ifade etmek gerekirse, okullarda öğretmenlerin tükenmişlik durumlarının ne kadarının müdürün liderlik stilleri ve öğretmen tükenmişliği ile ilişkilendirilebileceği araştırılacaktır. Araştırma, ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini, Ankara ili sınırları içerisinde 2024-2025 öğretim yılında eğitim ve öğretim yapan öğretmenler arasından rastlantısal olarak seçilen 311 öğretmenden oluşmaktadır. Öğretmenlere sayısal verilere dayalı olan bir anket uygulanmıştır. Anket, likert tipinde 2 farklı ölçeğin birleştirilmesiyle oluşturulup çevrimiçi olarak uygulandı ve öğretmenler ankete cevap verdi. Bu anketler, Çok Faktörlü Liderlik Ölçeği olan Multifactor Leadership Questionnaire (MLQ), Maslach Tükenmişlik Envanteri (Maslach Burnout Inventory (MBI))’dan oluşmaktadır. Yapılan anket sonucunda elde edilen verileri ve bağımsız değişkenlerle-bağımlı değişken arasındaki direkt ve indirekt ilişkileri açıklamak için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), Pearson Korelasyon Analizi, Path analizi kullanıldı.

Genel olarak, araştırma bulguları, dönüşümsel liderliğin öğretmen tükenmişliğini azaltma konusunda daha etkili bir liderlik stili olduğunu; işlemci liderliğin ise belirli boyutlarda destekleyici olabileceğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, okul yöneticilerinin liderlik tarzlarının öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığı ve mesleki bağlılıkları üzerinde doğrudan etkili olabileceği söylenebilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar tartışılmış ve buna bağlı olarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre tükenmişlik, duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarımların olma üzere üç alt boyutta ele alınmıştır. Analiz sonuçlarına göre, dönüşümsel liderliğin öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini anlamlı şekilde yordadığını göstermektedir. Özellikle duygusal tükenme ve duyarsızlaşma üzerindeki negatif yönlü etkiler, bu liderlik biçiminin öğretmenlerin psikolojik iyi oluşunu destekleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, dönüşümsel liderliğin kişisel başarımlar üzerinde pozitif yönde ve anlamlı bir etkisinin bulunması, bu liderlik tarzının öğretmenlerin mesleki yeterlilik ve tatmin düzeylerini artırabileceğini düşündürmektedir.

İşlemci liderliğin, duygusal tükenme üzerindeki etkisi anlamlı bulunmamış olsa da duyarsızlaşma ve kişisel başarımlar üzerinde anlamlı ve pozitif etkileri tespit edilmiştir. Bu durum, işlemci liderlik özelliklerinin yapılandırılmış, kurallara dayalı ve görev odaklı yönlerinin bazı boyutlarda öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini azaltıcı etki yaratabileceğine işaret etmektedir.

¹⁴² , Çankaya, Ankara, begumkaldirimkayali@gmail.com

¹⁴³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, korkmaz@gazi.edu.tr

Liderlik sonuçları değişkeninin (memnuniyet, etkililik, ekstra çaba), tükenmişlik alt boyutları üzerindeki etkileri ise modelde anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu, öğretmenlerin algıladıkları liderlik sonuçlarının doğrudan tükenmişlik düzeylerini açıklamada yeterli olmadığını göstermektedir. Özellikle bu algıların, dönüşümsel ya da işlemci liderlik stilleri kadar etkili olmadığı, ancak dolaylı yollarla öğretmen iyi oluşuna katkıda bulunabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Liderlik Stilleri, Dönüşümsel Liderlik, Etkileşimci Liderlik, Tükenmişlik, Okul Yöneticisi, Öğretmen*

TÜRKİYE'DE İLKOKUL MATEMATİK ÖĞRETİM PROGRAMLARININ EVRİMİ: 2004, 2017 VE 2024 PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRMALI DOKÜMAN ANALİZİ

Osman YILDIZ¹⁴⁴, Adem YILDIZ¹⁴⁵, Tamer KARAKAN¹⁴⁶, Mehmet Ali YILDIZ¹⁴⁷,

ÖZET

Eğitim sistemleri, küresel dinamikler, teknolojik ilerlemeler ve toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli bir evrim içerisinde. Bu evrimin en stratejik ve dinamik bileşenlerinden biri olan matematik eğitimi, Türkiye'de son yirmi yılda paradigma değişimine işaret eden üç temel kırılma noktası yaşamıştır. Bu çalışmanın temel amacı; 2004-2005, 2017-2018 ve güncel 2024-2025 (Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli) ilkokul matematik öğretim programlarını; vizyon, felsefi dayanaklar, öğrenme alanları, kazanım yoğunluğu ve beceri setleri açısından karşılaştırmalı olarak incelemektir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniğinin kullanıldığı bu çalışmada, her üç döneme ait resmi müfredat metinleri birincil veri kaynağı olarak ele alınmış; programlar arasındaki süreklilik, kopuş ve farklılaşan noktalar titizlikle analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında ilkokul 1, 2, 3 ve 4. sınıf düzeyindeki kazanım sayıları ve öğrenme alanları arasındaki sayısal değişimler de tabloleştirilerek sunulmuştur. Elde edilen bulgular, matematik eğitiminin felsefi temelinde köklü bir dönüşüm olduğunu göstermektedir: 2004-2005 Programı, davranışçı ekolden yapılandırmacı yaklaşıma geçişin miladı olmuş; sarmallık ilkesi ve kavramsal öğrenmeyi merkeze almıştır. Ancak toplamda 383 olan yüksek kazanım sayısı, uygulama aşamasında içerik yoğunluğu sorununu beraberinde getirmiştir. 2017-2018 Programı, "sadeleştirme" ilkesiyle kazanım sayısını 217'ye düşürerek daha işlevsel ve beceri temelli bir okuryazarlık hedeflemiştir. 2024-2025 Programı (Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli) ise "Bütüncül Model" çerçevesinde kazanım sayısını 191'e indirerek "az ama öz" (derinlemesine öğrenme) felsefesini benimsemiştir. Bu yeni modelde matematik; sadece bilişsel bir işlem süreci değil; sistem düşüncesi, etik değerler ve eğilimlerle ilişkilendirilmiş, Matematiksel Süreç Bileşenleri (akıl yürütme, problem çözme, temsil vb.) ile yapılandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, İlkokul Müfredatı, Karşılaştırmalı Eğitim, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Yapılandırmacılık.

¹⁴⁴ Öğretmen, Elazığ, osman_y23@hotmail.com

¹⁴⁵ Öğretmen, Elazığ, adem_y23@hotmail.com

¹⁴⁶ Öğretmen, Elazığ, tamer_y23@hotmail.com

¹⁴⁷ Elazığ, m.ali_y23@hotmail.com

BİLSEM'DEKİ MATEMATİK DERSİ İLE ÖRGÜN EĞİTİMDEKİ MATEMATİK DERSİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Melike ÇETİNKAYA¹⁴⁸, Orhan ÖZDEMİR¹⁴⁹,

ÖZET

Bu araştırma üstün yetenekli öğrencilerin matematik eğitimine yönelik deneyimlerinin eğitim aldıkları kurum türüne göre nasıl değiştiğini incelemeyi amaçlamaktadır. BİLSEM ve örün eğitim kurumlarında öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerin matematik dersine ilişkin algıları, tutumları, deneyimleri fenamolojik bir yaklaşımla karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda ilköğretim ve lise düzeyindeki BİLSEM'e devam eden 30 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin matematik eğitiminde karşılaştıkları zorluklar, fırsatlar ve eğitim ortamlarının öğrenme motivasyonlarına etkisi nitel analiz tekniklerinden içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Elde edilen verilere göre öğrenciler BİLSEM'deki matematik dersini örgün eğitime göre daha olumlu değerlendirmiştir. BİLSEM'de sınıf mevcudunun az olması, fiziksel olanakların yeterliliği, esnek müfredat, araştırma ve proje temelli çalışmalar; öğrencilerin iş birliği içinde çalışma, aktif katılım ve özgür düşünme becerilerini desteklemektedir. Öğrenciler BİLSEM'deki öğretmenleri konu hakimiyeti, proje bilgisi ve rehberlik açısından daha yetkin görmektedir. Buna karşılık örgün eğitimde matematik derslerinin daha çok zorunlu müfredata bağlı, klasik kaynaklara dayalı ve zaman zaman sıkıcı olduğu ifade edilmiştir. Genel olarak öğrenciler, BİLSEM'deki matematik derslerinin daha eğlenceli etkileşimli ve motivasyon artırıcı olduğunu belirtmiştir. Araştırma sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin matematik dersinde BİLSEM'deki farklılaştırılmış öğrenme ortamına ihtiyaç duyduğu, örgün eğitimdeki standart müfredatın öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerini karşılamakta yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda örgün eğitimde matematik öğretim süreçlerinin daha esnek, araştırma ve iş birliğine dayalı etkinliklerle zenginleştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilssem, Örgün Eğitim, Matematik Dersi

¹⁴⁸ Dr., Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM, melikec.0993@gmail.com

¹⁴⁹ Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM, ozdemirorhan532@gmail.com

BİLSEM'DEKİ MATEMATİK DERSİ İLE ÖZEL EĞİTİM KURUMUNDAKİ MATEMATİK DERSİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Melike ÇETİNKAYA¹⁵⁰, Tunahan BAŞARAN¹⁵¹, Çınar ERTUĞRUL¹⁵², Yelda PEHLİVAN¹⁵³,

ÖZET

Bu araştırma, üstün yetenekli öğrencilerin matematik eğitimine yönelik deneyimlerinin eğitim aldıkları kuruma göre nasıl farklılaştığını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada BİLSEM (Bilim ve Sanat Merkezleri) ile özel eğitim kurumlarında öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerin matematik dersine ilişkin algıları, tutumları ve deneyimleri fenomenolojik bir yaklaşımla karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Çalışma grubunu ilkokul, ortaokul ve lise düzeylerinde BİLSEM'e devam eden ve araştırmaya gönüllü olarak katılan toplam 16 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, elde edilen veriler nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları, öğrencilerin BİLSEM'deki matematik derslerini çoğunlukla iş birliğine dayalı etkinlikler, grup tartışmaları ve düşük sınıf mevcudu gibi özelliklerle tanımladıklarını göstermektedir. Özellikle ders içi etkinliklerde grup tartışmalarının en sık ifade edilen iş birliği biçimi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler BİLSEM'deki öğrenme ortamını zengin ve yenilikçi materyallerin kullanıldığı, müfredatın daha esnek olduğu ve sosyal açıdan samimi bir öğrenme atmosferinin bulunduğu bir ortam olarak değerlendirmiştir. Öğrencilerin önemli bir kısmı sınıf mevcudunun az olmasının öğrenme sürecini olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir.

Özel eğitim kurumlarında gerçekleştirilen matematik dersleri ise öğrenciler tarafından daha çok test çözme, klasik kaynak kullanımı ve sınav odaklı öğretim yaklaşımı ile ilişkilendirilmiştir. Bazı öğrenciler bu kurumlarda disiplinli bir çalışma ortamı bulunduğunu ve bireysel destek alma fırsatlarının olduğunu belirtse de, genel olarak derslerin daha kalıplaşmış yöntemlerle yürütüldüğü ifade edilmiştir. Öğrenciler ayrıca dersanelerde sınıf mevcudunun daha fazla olabildiğini ve öğretimin çoğunlukla sınav başarısına yönelik planlandığını vurgulamıştır.

Öğretmen özellikleri açısından yapılan karşılaştırmalarda öğrencilerin bir kısmı kıyaslamının zor olduğunu belirtse de, bazı öğrenciler BİLSEM öğretmenlerinin konu bilgisi, deneyimi ve proje odaklı çalışmalarda rehberlik becerileri açısından daha güçlü olduklarını ifade etmiştir. Bunun yanında bazı öğrenciler her iki kurumda da benzer öğretim yaklaşımlarının bulunduğunu dile getirmiştir.

Özgür düşünme ve yaratıcı problem çözme becerilerinin gelişimi açısından öğrencilerin büyük çoğunluğu BİLSEM ortamını daha destekleyici bulmuştur. Öğrenciler BİLSEM'de müfredatın daha esnek olması ve farklı düşüncelerin ifade edilmesine imkan tanınmasının öğrenme sürecini olumlu etkilediğini belirtmiştir. Bununla birlikte bazı öğrenciler özel eğitim kurumlarının disiplinli çalışma ve soru çözme pratiği açısından faydalı olduğunu ifade etmiştir.

¹⁵⁰ Dr., Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM, melikec.0993@gmail.com

¹⁵¹ Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM, tnhbasarantuna@gmail.com

¹⁵² Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM, cinar.ertugrul2010@gmail.com

¹⁵³ Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM, yeldapehlivan88@gmail.com

Sonuç olarak araştırma bulguları, BİLSEM’de yürütölen matematik eğitiminin öğrenciler tarafından daha çok özgür düşünmeye, iş birliğine ve zengin öğrenme deneyimlerine imkan tanıyan bir ortam olarak algılandığını göstermektedir. Buna karşılık özel eğitim kurumlarındaki matematik öğretimi daha çok sınav odaklı ve test çözmeye dayalı bir yapı ile ilişkilendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, üstün yetenekli öğrencilerin matematik eğitiminde farklı öğrenme ortamlarının nasıl yapılandırılması gerektiğine dair önemli ipuçları sunmakta ve eğitim politikalarına katkı sağlayabilecek öneriler ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bilsem, Özel Eğitim Kurumları, Matematik*

BLOKZİNCİR, FİNANSAL TEKNOLOJİLER VE KRİPTO PARALAR Mehmet Ali YILDIZ¹⁵⁴,**ÖZET**

Bu güçlü blokzincir teknolojisi, finansal teknolojiler (FinTech) ve kripto paralar arasındaki ilişkiler ele alınır. Dijital teknolojilerin gelişmelerle birlikte finans sektöründe önemli dönüşümler yaşanmış ve geleneksel finansal sistemlerin yanında yeni teknolojik uygulamalar ortaya çıktı. Bu merkezin merkezi yer alan blokzincir teknolojisi, merkezi bir otoriteye ihtiyaç duymadan geliştirilmesinin gerçekleştirilmesini sağlayan gelişmiş bir sistem olarak öne çıkar.

Blokzincir teknolojisi, verilerin bloklar halinde kaydedildiği ve bu blokların kriptografik olarak saklandığı, dağıtıldığı bir veri tabanına sahiptir. Bu yapı sayesinde işlemler şeffaf, güvenli ve değiştirilemez bir şekilde kayıt kapsamına alınmaktadır. Blokzincirin temel özellikleri arasında merkeziyetsizlik, yayım, şeffaflık ve veri bütünlüğü yer almaktadır. Ayrıca blokzincir teknolojisi açık blokzincir, özel blokzincir ve konsorsiyum blokzinciri gibi farklı türlerde kullanılabilir.

Çalışmada ayrıca finansal teknolojiler eklenmiştir. FinTech, finans ve teknolojinin birleşimiyle ortaya çıkan gelişmiş finansal hizmetleri ifade etmektedir. Mobil ödeme sistemleri, dijital bankacılık uygulamaları ve çevrim içi finansal hizmetler FinTech'in yaygın kullanım alanları arasında bulunmaktadır. Bu teknolojik finansal sürecin daha hızlı, düşük ücret karşılığında ve daha erişilebilir bir şekilde gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Kripto paraları ise blokzincir teknolojisi üzerine kurulmuş dijital para birimleridir. Bitcoin ile başlayan bu sistem, merkezi bir otoriteye bağılı olmadan çalışan yeni bir finansal yapı sunmaktadır. Günümüzde kripto paralar küresel finansal sistem giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Sonuç olarak blokzincir teknolojisi, finansal teknolojiler ve kripto paralar finans sektöründe önemli bir dönüşüm yaratma ve gelecekte finansal sistemlerin düzenlendiği önemli bir rol oynaması özelliği.

Anahtar Kelimeler: Blokzincir, Finansal Teknolojiler (Fintech), Kripto Paralar, Bitcoin, Dijital Para

¹⁵⁴ Elaziğ, Merkez, yildizmehmetali483@gmail.com

OKUL YÖNETİCİLERİNİN TEKNOLOJİ LİDERLİĞİ ÖZ YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Selda KARATAĞ¹⁵⁵,

ÖZET

Bu programlama modeli, okul eğitiminin teknolojik ilkelerinin öz yeterlilik düzeyinin belirlenmesi ve bu düzeydeki çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesidir. Araştırma, güzel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde yürütülmektedir. Çalışma koşulları Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmî eğitim kurumlarında görev yapan, kolay saklanan ve seçilmiş 279 okul müdüründen oluşmaktadır. Veriler, teknoloji politikalarının öz yeterliliği sayesinde toplanmıştır. Verilerin analizinde grup karşılaştırmalarında parametrik testlerden (bağımsız değerler t-testi ve tek yönlü varyans analizi) faydalanılmıştır. Bulgular, okul finansmanının teknoloji politikasının öz performansının genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Demografik değişkenlere göre yapılan analizlerde cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, yöneticilik kıdemi, unvan ve okul türüne göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Öğrenim durumu değişkenliğinde ise profesyonel mükemmellik ve dijital vatandaşlık alt boyutlarında lisans üstü eğitimin sınırlarında farklılaşma özellikleri gözlenmiştir. Sonuçlar, teknolojik özünün yeterliliğinin demografik özelliklerinin çok mesleki gelişim olanakları ve kurumsal destekle bulunabildiğini göstermektedir. Bu doğrultuda uygulama bireysel hizmet içi eğitimlerin ve lisansüstü eğitimin teşvik edilmesinin esaslarıdır. Araştırmanın eğitimde dijital dönüşüm ve teknolojik alana katkıları. Teknolojinin hızlı ve sürekli gelişmesi, günümüzde birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da dönüşümlere yol açmış; Teknoloji bireysel ve kurumsal yaşamın bir parçası hâline geldi. Eğitim sistemleri teknolojiye yönelik yapılan yatırımların büyümesi, bu sürecin yalnızca teknik altyapı ile sınırlandırılması; İnsanın kaynağının, özellikle de okul parasının bu dönüşümüne uyum sağlayabilecek yeterliklere sahip olunmasının zorunlu kılındığını göstermektedir. Öğrenim durumu değişkenliğinde ise profesyonel mükemmellik ve dijital vatandaşlık alt boyutlarında lisans üstü eğitimin sınırlarında farklılaşma özellikleri gözlenmiştir. Sonuçlar, teknolojik özünün yeterliliğinin demografik özelliklerinin çok mesleki gelişim olanakları ve kurumsal destekle bulunabildiğini göstermektedir. Bu doğrultuda uygulama bireysel hizmet içi eğitimlerin ve lisansüstü eğitimin teşvik edilmesinin esaslarıdır. Araştırmanın eğitimde dijital dönüşüm ve teknolojik alana katkıları. Teknolojinin hızlı ve sürekli gelişmesi, günümüzde birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da dönüşümlere yol açmış; Teknoloji bireysel ve kurumsal yaşamın bir parçası hâline geldi. Eğitim sistemleri teknolojiye yönelik yapılan yatırımların büyümesi, bu sürecin yalnızca teknik altyapı ile sınırlandırılması; İnsanın kaynağının, özellikle de okul parasının bu dönüşümüne uyum sağlayabilecek yeterliklere sahip olunmasının zorunlu kılındığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Liderliği Öz Yeterliği, Okul Yöneticileri

¹⁵⁵ Öğretmen, Kağıthane, İstanbul, Türkiye, seldakaratag@gmail.com

ÖRNEK ÇALIŞMADAN YOLA ÇIKILARAK MESLEKİ ORTAOKULLARIN AÇILMASINA YÖNELİK DEĞERLENDİRME

Samiye MEYDAN¹⁵⁶,

ÖZET

Eğitim sistemlerinin temel amaçlarından biri, bireylerin ilgi ve yeteneklerini erken dönemde fark etmelerine yardımcı olmak ve onları uygun öğrenme yollarına yönlendirmektir. Özellikle mesleki ve teknik eğitim, ülkelerin ekonomik gelişimi ve nitelikli iş gücü yetiştirilmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde birçok ülkede mesleki eğitime yönelik yönlendirme süreçleri farklı yaş gruplarında başlamaktadır. Öğrencilerin erken yaşlarda meslekleri tanımaları, kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmeleri ve kariyer planlamalarını bilinçli bir şekilde yapmaları açısından önemli görülmektedir.

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitime yönlendirme çoğunlukla ortaöğretim düzeyinde gerçekleşmektedir. Ancak bu durum bazı öğrencilerin mesleki ilgi ve yeteneklerini geç fark etmelerine ve yanlış alan seçimleri yapmalarına yol açabilmektedir. Ayrıca sanayi, hizmet ve üretim sektörlerinde nitelikli ara eleman ihtiyacının giderek artması, mesleki eğitimin güçlendirilmesini ve farklı modellerin tartışılmasını gündeme getirmektedir. Bu bağlamda mesleki ortaokulların açılması, öğrencilerin erken yaşta meslek alanlarıyla tanışmalarını sağlayabilecek alternatif bir eğitim modeli olarak değerlendirilmektedir. Mesleki ortaokullar aracılığıyla öğrencilerin hem temel akademik becerileri geliştirmeleri hem de uygulamalı etkinlikler aracılığıyla farklı meslek alanlarını deneyimlemeleri mümkün olabilecektir.

Bu çalışmanın amacı, mesleki ortaokulların açılmasının eğitim sistemi üzerindeki olası etkilerini değerlendirmek, öğrencilerin mesleki yönelimlerine sağlayabileceği katkıları incelemek ve eğitim paydaşlarının bu konudaki görüşlerini ortaya koymaktır. Ayrıca mesleki ortaokulların öğrencilerin kariyer farkındalığı, motivasyonu ve meslek seçimi süreçleri üzerindeki potansiyel etkileri de çalışmanın kapsamı içerisinde ele alınmaktadır.

Araştırma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmış betimsel bir çalışmadır. Çalışmada mesleki eğitim alanında görev yapan öğretmenler, okul yöneticileri ve eğitim uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları mesleki eğitime erken yönlendirme, mesleki ortaokul modelinin uygulanabilirliği, öğrencilerin gelişim özellikleri ve eğitim sistemine sağlayabileceği katkılar gibi temaları kapsamaktadır.

Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Katılımcıların görüşleri belirli temalar altında toplanmış ve ortak eğilimler belirlenmiştir. Bu süreçte katılımcıların mesleki ortaokul modeline yönelik olumlu ve olası risklere ilişkin değerlendirmeleri karşılaştırmalı biçimde ele alınmıştır.

Araştırma bulguları, katılımcıların büyük çoğunluğunun öğrencilerin meslek alanlarını daha erken yaşlarda tanımlarının önemli olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Katılımcılar, mesleki

¹⁵⁶ Öğretmen, Akçaabat Atatürk Turizm Mtal, samiyekaykc@gmail.com

ortaokulların öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerine yardımcı olabileceğini ve meslek seçiminde daha bilinçli kararlar almalarını sağlayabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca uygulamalı öğrenme ortamlarının öğrencilerin motivasyonunu artırabileceği ve öğrenmeyi daha anlamlı hale getirebileceği belirtilmiştir.

Bununla birlikte bazı katılımcılar, öğrencilerin erken yaşta kesin bir mesleğe yönlendirilmesinin sakıncalı olabileceğini vurgulamıştır. Bu nedenle mesleki ortaokulların katı bir meslek seçimi yerine meslekleri tanıtan, keşif ve deneyim temelli bir program yapısına sahip olması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmen niteliği, atölye ve uygulama alanlarının yeterliliği, müfredatın dengeli biçimde hazırlanması ve rehberlik hizmetlerinin etkinliği gibi unsurların modelin başarısı açısından kritik olduğu belirtilmiştir.

Araştırma sonuçları, mesleki ortaokul modelinin uygun planlama ve güçlü bir eğitim altyapısı ile uygulandığında mesleki eğitime yönelik farkındalığı artırabileceğini ve öğrencilerin kariyer planlamasına olumlu katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Bu model sayesinde öğrenciler farklı meslek alanlarını tanıma fırsatı bulabilir, ilgi ve yeteneklerini daha erken dönemde keşfedebilir ve ortaöğretim düzeyinde daha bilinçli tercihler yapabilirler.

Bununla birlikte uygulamanın başarılı olabilmesi için bazı hususların dikkate alınması gerekmektedir. Öncelikle mesleki ortaokulların programları, temel akademik beceriler ile mesleki farkındalık eğitimini dengeli biçimde içermelidir. Öğrencilerin akademik gelişimi ihmal edilmemeli, aynı zamanda uygulamalı öğrenme ortamlarıyla desteklenmelidir.

Ayrıca okullarda yeterli atölye ve uygulama alanlarının oluşturulması, öğretmenlerin mesleki eğitim pedagojisi konusunda desteklenmesi ve rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Programların öğrencileri tek bir meslek alanına yönlendirmek yerine farklı alanları tanıma ve deneyimleme fırsatı sunacak şekilde yapılandırılması da önemli bir gerekliliktir.

Sonuç olarak mesleki ortaokullar, öğrencilerin meslekleri tanımalarına ve yeteneklerini keşfetmelerine katkı sağlayabilecek yenilikçi bir eğitim modeli olarak değerlendirilebilir. Ancak bu modelin başarılı olabilmesi için eğitim politikaları, pedagojik yaklaşımlar ve altyapı olanaklarının bütüncül bir anlayışla ele alınması gerekmektedir. Böyle bir yaklaşım hem öğrencilerin bireysel gelişimine katkı sağlayacak hem de mesleki eğitimin toplumdaki algısını güçlendirecektir.

Anahtar Kelimeler: Erken Mesleki Yönlendirme, Mesleki Ortaokul, Kariyer Yönlendirme

DEMOKRATİK BİR ÖĞRENME TOPLULUĞU İNŞA ETMEK: ÖĞRETMENİN LİDERLİK, REHBERLİK VE MODEL OLMA STRATEJİLERİ

Halil POLAT¹⁵⁷,

ÖZET

Demokrasi ve insan haklarına saygılı bir toplum inşa etmek, bu değerlerin okul ortamında bizzat deneyimlenerek öğrenilmesiyle mümkündür. Bu süreçte öğretmen, bilgi aktaran kişi olmanın ötesinde, demokratik bir öğrenme topluluğunun lideri, rehberi ve rol modeli olarak konumlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, demokratik bir öğrenme topluluğu inşa etme hedefinde öğretmenin liderlik, rehberlik ve model olma stratejilerini kavramsal olarak analiz etmek ve bu stratejilerin hak, sorumluluk ve özgürlük bilincinin gelişimindeki rolünü ortaya koymaktır.

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine dayalı bir kavramsal analizdir. Demokratik eğitim, insan hakları pedagojisi, öğretmen etiği ve Kant'ın eğitim felsefesi gibi teorik temel metinler ile demokratik sınıf yönetimi, öğretmen liderliği ve değerler eğitimi üzerine yapılan pedagojik araştırmalar sistematik olarak taranmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur.

Araştırma bulguları, öğretmenin üç temel stratejisini ortaya koymaktadır: (1) Liderlik stratejisi kapsamında güven, saygı ve işbirliğine dayalı demokratik bir sınıf iklimi inşa etme; (2) Model olma stratejisi çerçevesinde demokratik değerleri günlük tutum ve davranışlarla somutlaştırma; (3) Rehberlik stratejisi bağlamında öğrencilerin karar alma süreçlerine katılımını teşvik ederek özerklik ve sorumluluk bilincini geliştirme. Ayrıca, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin "erdem-değer-eylem" yaklaşımı ile çocuk edebiyatının demokratik değerleri somutlaştırmadaki potansiyeli, öğretmenin stratejilerini zenginleştiren önemli araçlar olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, aşırı müfredat yükü, merkezi sınav baskısı, kalabalık sınıflar ve öğretmenler arası değer farklılıkları gibi yapısal engellerin bu stratejilerin uygulanmasını zorlaştırdığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Kant'ın eğitim felsefesinde vurgulandığı gibi eğitimin nihai amacı olan "özerk ahlaki varlık" yetiştirme hedefine ulaşmanın yolu, demokratik bir öğrenme topluluğundan geçmektedir. Bu bağlamda, öğretmen yetiştirme programlarında kapsayıcı insan hakları eğitimine ağırlık verilmesi, öğretmenlerin sürekli mesleki gelişiminin desteklenmesi, öğretmenler arası işbirlikçi liderlik mekanizmalarının oluşturulması ve nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin müfredata entegre edilmesi önerilmektedir. Demokratik bir toplumun temelleri, demokratik değerlerin yaşandığı öğrenme topluluklarında atılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Demokratik Eğitim, Öğretmen Liderliği, Öğrenme Topluluğu, Değerler Eğitimi, Çocuk Edebiyatı

¹⁵⁷ Öğretmen, Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Şehitkamil, Gaziantep, halilpolat2001@gmail.com

UNESCO DÜNYA MİRASI LİSTESİNDE YER ALAN ARSLANHANE CAMİİ'NDEKİ SÜSLEMELERDE GEOGEBRA İLE 8. SINIF GEOMETRİ ETKİNLİĞİ

Elif ÜNAL¹⁵⁸, Halime EREĞİZ¹⁵⁹,

ÖZET

Bu çalışma, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Arslanhane Camii'ndeki geometrik süslemelerin dönüşüm geometrisi ve simetri açısından incelenmesini ve bu süslemelerin GeoGebra yazılımı kullanılarak ortaokul öğrencilerine öğretimini amaçlayan disiplinler arası bir eğitim projesini kapsamaktadır. Proje, matematik, sanat, tarih ve teknoloji alanlarını bir araya getiren STEAM yaklaşımı doğrultusunda hazırlanmış olup, öğrencilerin hem matematiksel kavramları somut örnekler üzerinden öğrenmelerini hem de kültürel miras bilinci kazanmalarını hedeflemektedir.

Çalışmanın temel amacı, Arslanhane Camii'ndeki geometrik motifleri inceleyerek dönüşüm geometrisi ve simetri konularını öğretmeye yönelik bir GeoGebra kılavuzu geliştirmektir. Bu bağlamda öğrencilerin matematiksel kavramları gerçek yaşamla ilişkilendirebilmeleri, analitik düşünme ve problem çözme becerilerinin gelişmesi, aynı zamanda tarihi ve kültürel mirasa yönelik farkındalık kazanmaları amaçlanmıştır. Arslanhane Camii'nin mimari ve süsleme özellikleri, Selçuklu dönemine ait önemli bir kültürel miras örneği olması nedeniyle çalışma kapsamında incelenmiştir. Cami, 13. yüzyılın sonlarında Ahi Hüsameddin ve Ahi Hasaneddin tarafından yaptırılmış olup özellikle minberi, mihrabı ve ahşap süslemeleriyle dikkat çekmektedir.

Araştırmanın yönteminde öncelikle Millî Eğitim Bakanlığı ortaokul matematik programındaki geometri kazanımları incelenmiş ve GeoGebra ile modelleme yapılmasına uygun kazanımlar belirlenmiştir. Bu kapsamda 6., 7. ve 8. sınıf düzeyindeki açı, çember, çokgenler, dönüşüm geometrisi, eşlik ve benzerlik konularına ilişkin kazanımlar çalışmaya dahil edilmiştir. Daha sonra camideki tavan, mihrap ve giriş kapısı gibi bölümlerde yer alan geometrik motifler fotoğraflanmış ve bu motiflerin simetri ve dönüşüm özellikleri analiz edilmiştir. Analiz edilen motifler GeoGebra yazılımı kullanılarak modellenmiş ve çizim sürecinin adımları görsellerle desteklenerek bir kılavuz kitapçıkta toplanmıştır. Bu kitapçık sayesinde öğrencilerin dinamik geometri yazılımı aracılığıyla motifleri adım adım oluşturmaları ve geometri kavramlarını uygulamalı olarak öğrenmeleri amaçlanmıştır.

Çalışmada üç temel mimari süsleme örneği üzerinde durulmuştur. Arslanhane Camii'nin tavan süslemelerinde döndürme simetrisi ön plana çıkmakta olup bu motifler GeoGebra ortamında dönme ve yansıma dönüşümleri kullanılarak modellenmiştir. Mihrap süslemelerinde ise yansıma ve öteleme dönüşümlerinin birlikte kullanıldığı sekiz kollu yıldız ve altı kollu yıldız gibi İslami geometrik motifler incelenmiştir. Bu motiflerin oluşturulmasında karelerin döndürülmesi, eşkenar üçgenlerin üst üste bindirilmesi ve çember üzerinde eşit aralıklı noktalar kullanılması gibi geometrik yöntemlerden yararlanılmıştır. Giriş kapısı süslemelerinde ise düzgün çokgenler, orta nokta ve simetri kavramları kullanılarak motiflerin nasıl oluştuğu gösterilmiş ve bu yapılar üzerinde açı incelemeleri yapılmıştır.

Projenin değerlendirme sürecinde Ankara'da görev yapan dokuz matematik öğretmeninin görüşleri alınmıştır. Bulgulara göre öğretmenlerin yalnızca %11,1'i Arslanhane Camii'ni daha önce bildiğini

¹⁵⁸ , Ankara, Altındağ, elif.unal2009@gmail.com

¹⁵⁹ , , halimeregiz@gmail.com

belirtmiş, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer aldığını bilen öğretmen bulunmamıştır. Bu durum, önemli bir kültürel mirasın yeterince tanınmadığını göstermektedir. GeoGebra kullanımına ilişkin sonuçlarda ise öğretmenlerin %88,9'unun yazılımı duyduğu, ancak yalnızca %44,4'ünün aktif olarak kullandığı belirlenmiştir. Hazırlanan kitapçığın geometri öğrenimine katkısına ilişkin görüşlerde öğretmenlerin %55,6'sı materyali etkili bulurken %44,4'ü kararsız kalmış, hiçbir öğretmen materyali etkisiz olarak değerlendirmemiştir. Bu bulgular, geliştirilen kılavuzun eğitim sürecinde kullanılabilecek potansiyele sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak çalışma, dönüşüm geometrisi konularının öğretiminde kültürel miras temelli ve teknoloji destekli bir yaklaşım sunmaktadır. GeoGebra ile gerçekleştirilen modellemeler sayesinde öğrencilerin geometrik kavramları görselleştirerek öğrenmeleri, matematiksel modelleme becerilerini geliştirmeleri ve kültürel değerlere yönelik farkındalık kazanmaları mümkün hale gelmektedir. Ayrıca bu çalışma, matematik eğitimi ile tarih ve sanat alanlarını birleştiren disiplinler arası bir öğrenme modeli sunarak benzer eğitim projelerine örnek oluşturabilecek niteliktedir

Anahtar Kelimeler: *Dönüşüm Geometrisi, Simetri, Geogebra, Arslanhane Camii*

KÜÇÜK ELLER BÜYÜK ÇARPAR Burak METİN¹⁶⁰,**ÖZET**

Matematiksel okuryazarlık, bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları problemleri anlayabilmeleri ve çözebilmeleri açısından önemli bir beceridir. Bu bağlamda matematik eğitiminin temel konularından biri olan çarpma işleminin öğrenciler tarafından etkili bir şekilde öğrenilmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerine alternatif bir teknik olan kafes çarpma yöntemini öğretmek ve bu yöntemin öğrencilerin öğrenme süreci üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırma Ankara ilinin Pursaklar ilçesinde bulunan bir ilkokulda öğrenim gören 24 dördüncü sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada açıklayıcı karma desen kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde ön ve son değerlendirme testleri, anket, öğrenci görüşme formu, öğretmen görüşmesi ve oyunlaştırılmış etkinliklerden yararlanılmıştır. Ön ve son değerlendirme testleri öğrencilerin çarpma işlemlerini yapabildikleri düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanmış, anket ve görüşme formları ise öğrencilerin eğitim süreci hakkındaki görüşlerini ortaya koymak için kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen görüşmesi ile uygulama sürecine ilişkin farklı bir bakış açısı elde edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük bir bölümünün kafes çarpma yöntemini anlayabildiği ve bu yöntemi kullanarak işlemler yapabildiği görülmüştür. Öğrencilerin çoğu bu yöntemi eğlenceli ve öğretici bulduklarını belirtmiş, derse katılım ve motivasyonlarının arttığını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bazı öğrencilerin alışık oldukları geleneksel çarpma yöntemini kullanmayı tercih ettikleri de görülmüştür. Elde edilen bulgular, matematik öğretiminde alternatif tekniklerin kullanılmasının öğrencilerin derse katılımını, motivasyonunu ve özgüvenini olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Matematik, Bilim İletişimi, Kafes Çarpma Yöntemi, Öğrenci Görüşleri

¹⁶⁰ , Pursaklar, Ankara, bhd_burakmetin@outlook.com

DİJİTAL ORMANDA YOLCULUK: OKUL ÖNCESİ VE İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ İÇİN OYUN TEMELLİ MEDYA OKURYAZARLIĞI UYGULAMASI

Merve ARSLAN¹⁶¹, Şeyma Berna IRGIN¹⁶²,

ÖZET

Dijital teknolojilerin günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, çocukların çok erken yaşlarda medya içerikleriyle karşılaşmasına neden olmaktadır. Televizyon, internet, sosyal medya ve mobil uygulamalar aracılığıyla sunulan bu içerikler çocukların düşünme biçimlerini, tüketim alışkanlıklarını ve sosyal davranışlarını etkileyebilmektedir. Bu nedenle çocukların medya mesajlarını doğru yorumlayabilmeleri, gerçek ile kurgu arasındaki farkı ayırt edebilmeleri ve dijital ortamlarda güvenli davranabilmeleri için medya okuryazarlığı becerilerinin erken yaşlarda desteklenmesi önemli görülmektedir. Bu çalışmanın amacı okul öncesi ve ilkökul öğrencilerine yönelik oyun temelli bir medya okuryazarlığı uygulamasının öğrencilerin medya farkındalığı üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu bir anaokulu ve bir ilkökulda öğrenim gören toplam 40 öğrenci oluşturmaktadır. Uygulama süreci beş hafta boyunca yürütülmüş ve öğrencilerin medya içeriklerini sorgulamalarını destekleyen çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda “reklam avcılar” etkinliğinde öğrenciler farklı reklam görsellerini inceleyerek reklamların hangi amaçla hazırlandığını tartışmış ve kendi ürünlerine ait reklam tasarımları oluşturmuştur. “Görsel dedektifleri” etkinliğinde öğrenciler manipüle edilmiş görselleri inceleyerek görsellerin dijital araçlarla değiştirilebileceğini keşfetmiş ve medya içeriklerinin her zaman gerçeği yansıtmayabileceğini deneyimlemiştir. “Küçük gazeteciler” etkinliğinde öğrenciler okul içinde gerçekleşen bir olayı haberleştirerek basit haber metinleri ve resimli sınıf gazeteleri hazırlamıştır. “Dijital güvenlik atölyesi” etkinliğinde ise öğrenciler dijital ortamlarda karşılaşabilecekleri riskler üzerine tartışmış ve doğru davranışları içeren oyun temelli etkinlikler gerçekleştirmiştir. Araştırma verileri gözlem formları, öğretmen günlükleri ve öğrenci ürünleri aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen bulgular öğrencilerin medya içeriklerine yönelik farkındalıklarının arttığını, reklamların ikna edici yönlerini fark edebildiklerini ve görsel içeriklerin değiştirilebilir olduğuna ilişkin bilinç geliştirdiklerini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin medya içerikleri hakkında daha fazla soru sormaya başladıkları ve içerik üretme etkinliklerine yüksek motivasyon gösterdikleri gözlenmiştir. Araştırma sonuçları medya okuryazarlığı becerilerinin erken çocukluk döneminde oyun temelli ve deneyimsel öğrenme etkinlikleri aracılığıyla desteklenebileceğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda medya okuryazarlığı çalışmalarının okul öncesi ve ilkökul eğitim programlarına entegre edilmesi, öğretmenlerin bu konuda desteklenmesi ve ailelerin bilinçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Farkındalık, Medya Okuryazarlığı, Eleştirel Düşünme

¹⁶¹ Öğretmen, Afyonkarahisar, mervearsln03@gmail.com

¹⁶² Öğretmen, Afyonkarahisar, berna_irgin@hotmail.com

'DOĞANIN UMUDU ÇOCUK VE EBEVEYNLERİ'Ergüzel ÇİÇEK¹⁶³,**ÖZET**

Günümüzde tablet ve telefon kullanımı arttıkça doğa ile olan bağların azaldığı açıkça gözlemleniyor. Bu durum ilerleyen yaşlarda çevreye karşı duyarsız bir nesil yetişmesine yol açacağı düşünülmelidir. Çalışmamızda bilinçli kararlar alarak sürdürülebilirlik için sorumlu eylemlerde bulunmak, bilgi, beceri, değer ve tutum geliştirerek öğrenci ve öğretmenleri yeşil becerilerle donatmak amacıyla 'Çevre bilincine sahip, çevre sorunlarına duyarlı, bu sorunların çözümüne yönelik fikirler üretebilen, sorumlu davranışlar geliştirebilen ve gelecekte oluşabilecek sorunların önlenmesi için çalışabilecek bilgi, beceri, tutum ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmek hedeflendi. Öğretmen, öğrenci, okul personeli ve velilerin sürdürülebilir yaşam için doğa atölyelerine ve doğa çalışmalarına katılımları planlandı. Planlanan doğa çalışmalarıyla ; tüketmeden üreten, doğa dostu etkinliklerle, çocuklarla ebeveynlerinin de aktif olduğu bir çalışma yürütüldü. Yürüttüğümüz çalışmamızda , sürdürülebilir kalkınma amaçlarından (küresel kalkınma amaçlarından); sağlıklı ve kaliteli yaşamı, kaliteli eğitimi, temiz suyu, sorumlu üretim ve tüketimi, iklim eylemini, suda ve karasal yaşamda sorumlu davranmayı destekleyen etkinlik planları hazırlanarak, örneklem grup üzerinde uygulandı. Çalışmalarda 'Her şeyin tüketerek değil, var olandan üreterek yapılabileceği' üzerinde durulmuştur. Eğitimin dört duvar arasında değil, doğada da yapılabileceği yapılan çalışmalarla kanıtlandı. Doğa eğitim planları paydaşların aktif katılımıyla oluşturuldu. Her ay bir ebeveyn-çocuk doğa atölyesi düzenlenip yürütüldü. Her ay doğayla ilgili ortak bir çalışma gerçekleştirildi. Tüm paydaşlara düzenli doğa programları sunularak aktif katılımları sağlandı. Küresel sorunlar olan çevre sorunları ve doğal kaynakların sorumsuz kullanımı, ortaklarımızla birlikte çalışma sorumluluğumuzu ortaya çıkardı. Bu küresel sorun ve sorumluluk temelinde, okul öncesi değerlendirme yöntemleri, paydaş ön-son anketleri ve çevresel tarama çalışmaları okullarımızda değerlendirildi. Değerlendirme süreci için ortak bir SWOT analizi kullanıldı. Öğretmen değerlendirmeleri, öğrenci değerlendirmeleri ("Doğa TV Haberleri" etkinliği kapsamında öğrendikleri bilgilerin sunumu) ve veli değerlendirmeleri (görüşme şeklinde) yapıldı. Çalışmalar sonucunda; kısıtlı kaynakların kullanımını ve yönetimini gözden geçirerek sorumlu davranan bireyler yetiştirmek için planlamalar yaparak 'Sürdürülebilir yaşam için küresel hedefler' e destek veren paydaşlar olarak çalışıldı. İklim değişikliğine adaptasyon ve bu süreçte sorumlu davranışlar geliştirildi. Ailelerin okulun içine dahil olması:Toplumsal bütünlüğü güçlendirdi. Ailenin okulun bir parçası olması, aile-okul arasında güçlü bir bağ kurulmasına katkı sağladı. Ailenin okula karşı empati ve sempati geliştirmesini sağladı. Ailelerle sık sık atölyelerde, gezilerde, aile katılımlarında ,ortak çalışmalarda bir araya gelmek karşılıklı güveni ve sahiplenmeyi de geliştirdi. Aileler okulu çok benimsedi ve her anlamda katkıları görüldü. Kültürel mirasımızı korumak için planlanan çalışmalarla bilinçlendirme, farkındalık ,aktif katılım ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik küresel hedeflere katkıda bulunma beklenen sonuçlarına ulaşıldı.

Anahtar Kelimeler: Doğa, Doğanın Umudu, Doğanın Umudu Çocuk, Doğanın Umudu Çocuk Ve Aileleri

¹⁶³ Öğretmen, Yenimahalle, Ankara, erguzelada@gmail.com

ÖLÜ OZANLAR DERNEĞİ FİLMİNİN XY KURAMI BAĞLAMINDA İNCELENMESİR. Şamil TATIK¹⁶⁴, Nilgün KAYIKCI¹⁶⁵**ÖZET**

Bu araştırmanın amacı, Ölü Ozanlar Derneği (1989) filminin XY Kuramı özellikleri ve varsayımları bağlamında incelenmesidir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak X ve Y kuramı özellikleri ve varsayımları doğrultusunda hazırlanmış bir inceleme formu kullanılmış; film, bu form çerçevesinde betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Filmdeki temel çatışma, öğrencilere çalışmaktan kaçan ve sürekli denetlenmesi gereken bireyler (X Kuramı) olarak bakan okul yönetimi ile; onlara uygun ortam sağlandığında sorumluluk alabilecek, yaratıcı ve öğrenmeye hevesli potansiyeller (Y Kuramı) olarak yaklaşan bir öğretmen arasındadır. Okul Müdürü Bay Nolan öğrencilerin ancak sıkı bir disiplinle yola gelebileceğine ve yönlendirilmeye muhtaç olduklarına inanır. X Kuramı'nın insanlar denetlenmeli ve cezayla korkutulmalıdır varsayımını okuldaki her kuralda görürüz. Bay Keating'e söylediği bu yaştaki çocuklara kendi başlarına düşünmeyi öğretmeyiniz, gelenek John disiplin, onları üniversiteye hazırla gerisi kendiliğinden olur şeklindeki ifadesi X Kuramı'nın otoriter ve geleneksel bakış açısına bir örnektir. Bay Perry (Neil'in Babası) de bu kuramı aile içinde uygular. Neil'in kendi hayatı için doğru kararları alamayacağını, ve sürekli yönetilmesi gerektiğini varsayar. Neil'e okul yıllığı editörlüğünü bırakmasını emrettiği sahnede veya tiyatrodaki oynamasını yasakladığında onun fikrini hiç önemsemez. Sadece otoritesini kullanır. Tiyatro sahnesine çıkıp onun sözünü dinlemediği için onu askeri okula (daha da sıkı bir X Kuramı ortamına) göndermeye karar verir. Bay Keating (Kaptan) ise, Welton Akademisi'nin ezberci sistemine karşı tam bir Y Kuramı temsilcisi olarak karşımıza çıkar. Öğrencileri sıralara hapsedmek yerine, bahçede kendi yürüyüş ritimlerini bulmalarını ister, fikirlerine saygı gösterir. Onları cesaretlendirir kitaplardaki bilgileri öğrencilerine ezberletmek yerine öğrencilerinin kendi potansiyellerini kullanarak sisteme dahil olmalarını sağlar. Öğrenmeyi bir zorunluluk ve baskı aracı (X Kuramı) olmaktan çıkarıp, insanın doğasındaki keşfetme arzusuyla bütünleştirir. Analiz sonucunda filmde McGregor'ın XY Kuramı özellikleri ve varsayımları ile genel olarak örtüşen çeşitli bulgular elde edilmiştir. Tüm bu bulgular, "Ölü Ozanlar Derneği" filmi, öğrencilerin otorite karşısındaki davranış biçimlerini ortaya koyarken XY Kuramı'nı uygulamalı şekilde ortaya koyan örnek bir yapımla, kuramın özelliklerinin ve varsayımlarının somut resmini yansıtmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuram, Xy Kuramı, Ölü Ozanlar Derneği

¹⁶⁴ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, rstatik@pau.edu.tr

¹⁶⁵ Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, nilgunkayikci@gmail.com

ÜRETKEN YAPAY ZEKA İLE DİNAMİK ÖĞRETMEN DERS ASİSTANI PROJESİ

Aytaç YILMAZ¹⁶⁶,

ÖZET

Teknik Eğitimde Çevik Dönüşüm: Dinamik Ders Asistanı Projesi

Bu çalışma, teknik eğitim sistemlerinin en kronik sorunlarından biri olan "Müfredat Gecikmesi" (Curriculum Lag) olgusuna karşı, Üretken Yapay Zeka (GenAI) ve iş akışı otomasyonu teknolojilerini kullanarak proaktif bir çözüm sunmayı amaçlamaktadır. Teknolojik gelişmelerin hızı ile resmi müfredatın güncellenme periyotları arasındaki uçurum, mezun yetkinliklerinin endüstriyel beklentilerle uyumsuzlaşmasına neden olmaktadır. Bu durum özellikle Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) kapsamındaki öğrenciler ve ana dili farklı olan bireyler için eğitimde fırsat eşitsizliğini derinleştirmektedir.

Araştırma, "tasarım tabanlı araştırma" (design-based research) yöntemi üzerine kurgulanmıştır. Çalışmanın teknik çekirdeğini, düşük kodlu (low-code) bir otomasyon aracı olan n8n ile Büyük Dil Modellerinin (LLM - OpenAI/Gemini) entegrasyonu oluşturmaktadır. Geliştirilen mimari sayesinde; öğretmenlerin sisteme yüklediği PDF, metin veya sunum gibi ham ders verileri, bir yapay zeka API'si aracılığıyla anlık olarak işlenmektedir. Bu veriler, öğrencinin profiline (okuma seviyesi, dil tercihi, bilişsel ihtiyaçlar) göre otonom olarak uyarlanmakta ve Telegram gibi erişilebilir arayüzler üzerinden mobil veya web ortamına iletilmektedir.

Projenin en dikkat çekici yönlerinden biri, öğretmenlerin üzerindeki "materyal farklılaştırma" yükünü sistematik olarak azaltmasıdır. Literatür analizi ve pilot çalışmalar, geleneksel modellerde öğretmen mesaisinin %20-30'unu alan içerik hazırlama süreçlerinin, doğru istem mühendisliği (prompt engineering) ile %70 oranında hafifletilebileceğini göstermektedir. Bu otomasyon;

İçerik Farklılaştırma: Metinlerin saniyeler içinde farklı Lexile (okuma zorluğu) seviyelerine çekilmesini,

Süreç Kişiselleştirme: Görsel, işitsel ve kinestetik öğrenme stillerine uygun senaryoların eş zamanlı üretilmesini,

Değerlendirme Otomasyonu: Bloom taksonomisine uygun kademeli soru setlerinin oluşturulmasını ve rubrik bazlı anlık geri bildirim verilmesini sağlamaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, teknik eğitimi hantal bir yapıdan "çevik" (agile) bir ekosisteme dönüştürmeyi hedeflemektedir. Geliştirilen "Dinamik Ders Asistanı", dezavantajlı öğrencilerin teknik terimleri kendi kavrama seviyelerinde öğrenmelerine olanak tanırken, eğitimcilerin rutin tasarım görevlerinden sıyrılarak öğrenciyle daha nitelikli ve pedagojik odaklı vakit geçirmesine zemin hazırlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üretken Yapay Zeka, Ders Otomasyonu, Öğretmen Destek Aı Ajansı, Aı İle Kişiselleştirme

¹⁶⁶ Öğretmen, Beyoğlu, İstanbul, yilmazaytac@hotmail.com

OKUL MÜDÜRÜ DESTEĞİ İLE ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL ÖĞRETİM UYGULAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNİN ARACI ROLÜ

Aslı ÇETİNKAYA¹⁶⁷,

ÖZET

Eğitimde dijital dönüşüm; öğretim süreçlerini ve okullardaki liderlik beklentilerini kökten değiştirmektedir (Eryılmaz vd., 2025; Pietsch & Mah, 2025). Günümüzde öğretmenlerden teknolojiyi yalnızca kullanmaları değil; bu araçları öğretim hedeflerine uyarlamaları, yapay zekâ ve veri temelli uygulamaları süreçlere bilinçli bir şekilde entegre etmeleri beklenmektedir (Ng vd., 2023; Yue vd., 2024). Buna karşın, dijitalleşme beklentilerinin öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarında nasıl karşılık bulduğu ve okul liderliğinin bu süreçteki rolü henüz yeterince anlaşılamamıştır (Luo vd., 2025; Zheng vd., 2024). Bu literatür boşluğu, üst ölçekli dijitalleşme politikaları ile okul düzeyindeki gerçek pratikler arasında bir kopukluk oluşması ve dönüşüm çabalarının işlevsiz kalması riskini beraberinde getirmektedir.

Mevcut çalışmalar ağırlıklı olarak okul müdürlerinin dijital araçları kendi yönetsel pratiklerinde nasıl kullandığına odaklanmaktadır (Adams & Thompson, 2025; Wang, 2021). Ancak müdür uygulamalarının öğretmenlerin teknoloji entegrasyonu üzerindeki yönlendirici etkisi daha sınırlı ele alınmaktadır (Eryılmaz vd., 2025). Oysa okul müdürlerinin destekleyici liderliği ve teknoloji vizyonu, dijital dönüşümü kolaylaştıran veya kısıtlayan kritik bir unsurdur (Dexter & Richardson, 2020; Jang vd., 2025). Ampirik kanıtlar; müdürlerin proaktif, çevik ve empati temelli dijital zihniyetlerinin; öğretmenlerin dijital özyeterliliği, teknoloji kabulü ve yapay zekâ uygulamalarına yönelik tutumlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu doğrulamaktadır (Cheng & Wang, 2023; Pietsch & Mah, 2025).

Bununla birlikte müdür desteğinin sınıf içi dijital öğretim uygulamalarına yansımaları, çoğu zaman doğrudan ilişkiden ziyade okul içindeki kolektif etkileşim süreçleri ve öğretmen liderliği ağlarının aktivasyonu aracılığıyla gerçekleşebilir. Müdürün sağladığı destekleyici liderlik; uzmanlığa dayanan iş birliği topluluklarını harekete geçirerek dijital pedagojik bilginin paylaşımını ve yenilikçi uygulamaların okul geneline yayılımını kolaylaştırır (Agyei & Voogt, 2014; Masoumi & Noroozi, 2025). Özellikle öğretmen özerkliğini önceleyen okul yapıları, yapay zekâ destekli öğrenme süreçleri için elverişli bir zemin sunarak her iki liderlik boyutunun dijitalleşme üzerindeki etkisini pekiştirmektedir (Li vd., 2025; Tondeur vd., 2017). Literatürde öğretmen liderliğinin bir "katalizör" işlevi gördüğü belirtilse de (Dascı Sönmez vd., 2024; Liu & Hallinger, 2024), bu mekanizmanın dijital öğretim uygulamalarını nasıl şekillendirdiğine dair ampirik kanıtlar hala sınırlıdır.

Bu çalışma, Türkiye'nin yoğun merkezi dijitalleşme girişimleri bağlamında okul müdürünün destekleyici liderliği ile öğretmenlerin dijital öğretim uygulamaları arasındaki ilişkide öğretmen liderliğinin aracılık rolünü incelemektedir. İlişkisel tarama modelindeki bu araştırma, TALIS 2024 Türkiye veri setinden yararlanarak ISCED 3 düzeyindeki 197 okulda görev yapan 4.741 öğretmen ve 197 müdürü kapsamaktadır. Araştırmada; okul müdürü desteği müdür anketindeki 4 maddeyle (TC4G28), öğretmen liderliği öğretmen anketindeki 4 maddeyle (TT4G64) ve dijital öğretim

¹⁶⁷ Dr., Çankaya Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Çankaya, Ankara, aslicetinkaya_8@hotmail.com

uygulamaları ise öğretmen anketindeki 10 maddeyle (TT4G52) ölçülmüştür. Değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkiler Yapısal Eşitlik Modellemesi (SEM) ile analiz edilmiştir.

Bulgular, öğretmenlerin dijital öğretim uygulamalarının, okul müdürünün desteğinden ziyade öğretmen liderliği ile daha güçlü bir ilişki sergilediğini ortaya koymuştur. Bu durum, yoğun merkezi politikalara rağmen dijitalleşmenin okul düzeyinde temel olarak bireysel inisiyatif ve akran etkileşimiyle yönlendirilen "taban odaklı" bir süreç olarak işlediğini göstermektedir. Bu nedenle çalışma, dijital öğretim uygulamalarının yaygınlaştırılması için okul içindeki öğretmen liderliği ağlarının stratejik olarak güçlendirilmesini savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Liderliği, Dijital Öğretim Uygulamaları, Destekleyici Liderlik, Talis 2024

GELENEKSEL SANATLARDA AKRAN TEMELLİ ÖĞRENME MODELİ İLE LİDERLİK VE ÖZGÜVEN GELİŞİMİ: TEZHİP ATÖLYESİ ÖRNEĞİ

Şerife ÇELİK¹⁶⁸,

ÖZET

Eğitim ortamlarında gerçekleştirilen sanatsal etkinlikler, öğrencilerin yalnızca bilişsel gelişimlerini değil aynı zamanda sosyal, duyuşsal ve kültürel gelişimlerini de destekleyen önemli öğrenme süreçleri sunmaktadır. Özellikle geleneksel sanatların eğitim ortamlarına dâhil edilmesi, öğrencilerin kültürel mirası tanımlarına katkı sağlarken aynı zamanda estetik duyarlılık, sabır ve dikkat gibi bireysel becerilerin gelişimini de desteklemektedir. Akran temelli öğrenme; Öğretici ve öğrenen rolündeki öğrencilerin birbirlerine akademik bilgi veya beceri kazandırdığı, Öğrenci merkezli bir eğitim modelidir. Bu modelde öğrenciler yalnızca öğrenen konumunda kalmayıp aynı zamanda öğretici rolünü üstlenerek öğrenme sürecinin aktif bir parçası hâline gelmektedir. Bu çalışmanın amacı, okul ortamında kurulan tezhip atölyesi sürecinde uygulanan akran temelli öğrenme modelinin öğrencilerde kişisel gelişim, liderlik ve özgüven gelişimine katkısını ortaya koymaktır. Araştırma nitel bir çalışma olup çalışma grubunu lise düzeyinde öğrenim gören 35 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş gözlem formu kullanılmıştır. Araştırma uygulamalı bir atölye çalışması olarak yürütülmüştür. Bu süreçte öğrenciler tarafından çeşitli tezhip eserleri üretilmiş ve öğrencilerin sanatsal üretim sürecine aktif katılımı sağlanmıştır. Araştırma bulgularına yönelik öğrencilerin dikkat, sabır, estetik algı ve ince motor becerilerinde gelişim gözlemlenmiş; bununla birlikte öğrencilerin sorumluluk alma, üretkenlik ve kültürel değerlere yönelik farkındalıklarında artış olduğu görülmüştür. Öğrenciler okul ortamında öğrenen konumunda iken etkinlik sürecinde eğitici rolünü üstlenmişlerdir. Böylece öğrencilerin bilgi aktarımı, iletişim kurma ve sorumluluk alma becerilerinin gelişmesine katkı sağlanmıştır. Bu süreçte aynı zamanda liderlik ve özgüven gelişiminin de gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonucunda geleneksel sanatlarda akran temelli eğitim modeli uygulamasının öğrencilerin sanatsal becerilerinin gelişiminin yanı sıra özgüven, liderlik ve iletişim becerilerinin gelişimine de katkı sağladığı tespit edilmiştir. Öneriler; okul ortamında öğrencilerin liderlik ve özgüven yönlerini destekleyecek başka atölye çalışmaları planlanabilir, çalışma farklı yaş gruplarında tekrarlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Akran Temelli Öğrenme, Liderlik, Özgüven

¹⁶⁸ Öğretmen, Fethiye, Muğla, serife.clk14@icloud.com

“İMKANSIZ OLASILIK” FİLMİNİN KELEBEK ETKİSİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİR. Şamil TATIK¹⁶⁹, Betül SALAN¹⁷⁰**ÖZET**

Bu araştırmanın amacı “İmkansız Olasılık (2016)” filminin Kaos Kuramının “Kelebek Etkisi” bağlamında incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden döküman inceleme yöntemi ile yürütülmüştür. Film betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Filmde okula devamsızlıkları çok olan, tüm derslerde başarısız olan, kendine güvenmeyen, toplumda önemli bir yeri olduğuna inanmayan, amaçsız, hedefsiz ve uyuşturucu tacirlerinin kurduğu düzene uyan ve bundan başka türlüünü aklından bile geçirmeden yaşayan liseli gençlerin; bir matematik öğretmenin farkındalık oluşturmasıyla başlayan serüveninde ne kadar beklenmedik sonuçlara ulaştığı yani kelebek etkisi açıkça görülmektedir. Okula gelmeyen çocuklar devamsızlık yapmamaya başlar. Sadece matematik dersinde değil diğer tüm derslerde de başarıları artar. Kendisine zorla uyuşturucu sattıran kişiye “Bunu yapmak istemiyorum, okumak istiyorum.” deme cesaretini kazandırır. Filmin başında diğer öğretmenler hatta okul yöneticisi dahi bu matematik öğretmenin boşa hayal kurduğunu düşünürken sonrasında onlar da bu olumlu gidişata katkı sunmaya başlar. Bir matematik öğretmeniyle başlayan dalga öğrencilere, oradan diğer öğretmenlere ve yönetime oradan velilere ve oradan da tüm mahalleye olmak üzere yayılım gösterir. Bu dalga sonucu tüm bölgeye yayılan bir kampanya düzenlenir ve o çevredeki tüm halk uyuşturucuya karşı bilinçlenir. Başta böyle bir gidişatı asla kimse öngörmez çünkü uyuşturucu tacirleri öyle bir düzen kurmuşlardır ki emniyet mensupları dahil kimse onların işine taş koyamamıştır. Bu düzen hep böyle gidecek diye düşünürlerken bir matematik öğretmeni gelir ve çocukları değerli olduğuna inandırır. Bu inanç her şeyin değişimi için sadece bir başlangıçtır. Bu inançla arkadaşlıklar düzelir, pozitif iletişim artar ve çocukların arasındaki ortam kış mevsiminden bahara döner. Bu inanç kendilerini sevmeyi, bu sevme de kendilerine inanmayı tetiklemiştir. Kendine inanan da her şeyi değiştirebilir. Umudu anlatan “İmkansız Olasılık” filmi başından sonuna kadar Kelebek Etkisi’ni açıkça gösteren önemli bulgulara sahip bir yapıttır.

Anahtar Kelimeler: Kelebek Etkisi, Kaos Kuramı, Film Analizi

¹⁶⁹ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, rstatik@pau.edu.tr

¹⁷⁰ Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, betul513@hotmail.com

“ENTRE LES MURS” (SINIF) FİLMİNİN POLİTİK TAKTİKLER AÇISINDAN İNCELENMESİR. Şamil TATIK¹⁷¹, Anıl KAŞ¹⁷²**ÖZET**

Bu araştırmanın amacı, “Entre les murs” (Sınıf, 2008) adlı filminin “Politik Taktikler” bağlamında değerlendirilmesidir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Politik Taktikler” doğrultusunda hazırlanmış bir inceleme formu kullanılmış; film bu form çerçevesinde betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Örgütlerden söz edip de politik taktiklerden söz etmemek mümkün değildir. Örgütteki bütün üyeler politik taktiklere başvurur. Filmdeki çatışmanın fitili, bilginin bir güç unsuru olarak manipüle edilmesiyle (Bilgi Yönetimi) ateşlenir. Kurul toplantılarında neler olup bittiğini sadece Esmeralda ve Louise bildiği için elde ettikleri bilgileri kendi çıkarları doğrultusunda kullanarak sınıfa servis etmeleri, bilginin nasıl stratejik bir silaha dönüştüğünü çarpıcı bir biçimde sergiler. Öğretmen François Marin ise, demokratik bir lider imajı çizme gayretiyle (Etki Yönetimi) diyalogları kendi entelektüel üstünlüğünü kanıtlayacak şekilde yönlendirmektedir. Ancak bu kırılgan otorite, sınıfla kurulan "Size esneklik sağladım, siz de bana itaat etmelisiniz" şeklindeki örtük (Minnet Altında Bırakma) sözleşmesinin bozulmasıyla derin bir krize sürüklenir. Kriz tırmandığında, öğrencilerin bireysel farklılıkları bir kenara bırakıp ortak bir direnç odağı oluşturarak sergiledikleri (Koalisyon Oluşturma) davranışlar, öğretmeni zor duruma düşürerek, okulun bürokratik çarklarını zorlamaya başlar. Bu aşamada sistem, kendi yapısal başarısızlığını örtmek ve düzeni yeniden tesis etmek için politik bir refleks gösterir: Souleymane karakterini (Günah Keçisi İlan Etme) disiplin kuruluna gönderirler. Bu sahneler, Hoy ve Miskel'in (2012) vurguladığı politik taktiklerin en sert yansımalarıdır; burada sorunlar çözülmez, aksine kurumsal "huzur" adına feda edilen bir birey üzerinden sistem aklanır. Bu analiz, eğitim yöneticilerine ve öğretmenlere, sınıfın sadece kara tahtadan ibaret olmadığını, her bir etkileşimin arkasında derin bir politik strateji yattığını hatırlatan bir vaka çalışması niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: güç ve politika, film analizi, politik taktikler

¹⁷¹ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, rstatik@pau.edu.tr

¹⁷² Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, akas18@posta.pau.edu.tr

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA OKUL YÖNETİCİLERİNİN DEĞİŞEN ROLLERİ: SİSTEMATİK BİR DERLEME

Şeyma MOĞUL¹⁷³,

ÖZET

Yapay zekâ temelli uygulamaların eğitim alanında giderek yaygınlaşması, okul yöneticiliğinin kapsamını ve niteliğini önemli ölçüde dönüştürmektedir. Okul yöneticileri artık yalnızca geleneksel idari süreçleri yürüten aktörler değil; aynı zamanda veri temelli karar alma süreçlerini yöneten, dijital dönüşümü kurumsal düzeyde yönlendiren, etik riskleri öngören ve hesap verebilir yönetim mekanizmaları geliştiren çok boyutlu liderler olarak öne çıkmaktadır. Buna karşın, Türkiye’de okul yöneticiliği ile yapay zekâ ilişkisini doğrudan ele alan çalışmaların sınırlı olması, alanın sistematik biçimde incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, yapay zekâ çağında okul yöneticiliğinin dönüşen yapısını yönetsel roller, etik sorumluluklar ve yönetim boyutları çerçevesinde sistematik olarak incelemek; ilgili literatürdeki temel eğilimleri, boşlukları ve gelişim alanlarını ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma desenine dayalı bir sistematik derleme çalışması olarak tasarlanmıştır. YÖK Tez, DergiPark ve Google Akademik veri tabanlarında yer alan ilgili çalışmalar, belirlenen anahtar sözcükler doğrultusunda taranmıştır. Dâhil etme ve dışlama ölçütlerine göre seçilen yayınlar içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İnceleme sürecinde çalışmalar; yönetsel rollerin dönüşümü, dijital liderlik yeterlikleri, etik sorumluluklar, veri güvenliği, şeffaflık, hesap verebilirlik ve yönetim mekanizmaları ekseninde tematik olarak sınıflandırılmıştır. Tarama bulguları, Türkiye’de okul yöneticiliği ve yapay zekâ eksenindeki literatürün henüz gelişim aşamasında olduğunu göstermektedir. YÖK Tez’de okul yöneticiliği ile yapay zekâyı doğrudan birlikte ele alan tezlere rastlanmazken, teknoloji liderliği, dijital yeterlikler ve dijital dönüşüme uyum temalarının belirgin biçimde öne çıktığı görülmüştür. Google Akademik’te literatürün daha çok eğitimde yapay zekâ, dijitalleşme, dijital liderlik ve okul yöneticilerinin dijital yeterlikleri etrafında yoğunlaştığı belirlenmiştir. DergiPark’ta ise okul yöneticilerinin yapay zekâ kullanımına ilişkin görüşlerini, dijital liderlik becerilerini ve geleceğin okul liderliğini ele alan çalışmaların özellikle son yıllarda görünürlük kazandığı saptanmıştır. Bununla birlikte etik sorumluluklar, veri güvenliği, algoritmik önyargı, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi yönetim boyutlarının okul yöneticiliği bağlamında henüz yeterince derinleşmediği anlaşılmıştır. Çalışma, yapay zekâ çağında okul yöneticiliğinin yalnızca teknik yeterlikler temelinde değil; etik, yönetsel ve yönetsimsel sorumluluklar çerçevesinde yeniden tanımlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araştırma, literatürdeki önemli bir boşluğa işaret etmekte; gelecekte yapılacak çalışmalara kavramsal bir çerçeve sunarak eğitim yönetimi alanına güncel ve bütüncül bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Okul Yöneticiliği, Yönetsel Roller

¹⁷³ Öğretmen, Çankırı Meb, seymamogul66@gmail.com

OKUL MÜDÜRLERİNİN SAHİP OLDUKLARI RUHSAL LİDERLİK STİLLERİNİN KRİZ YÖNETİM BECERİLERİNE ETKİSİNİN ÖĞRETMENLERİN ALGILARINA GÖRE İNCELENMESİ

Kadriye PASLI¹⁷⁴, Tuba AYDIN GÜNGÖR¹⁷⁵,

ÖZET

Krizler, örgütler için beklenmedik ve negatif etkileri olan durumlardır. Birer örgüt olan okullarda da meydana gelen krizlerin en az hasarla atlatılması, okulun lideri konumundaki okul müdürlerinin sergilediği tutumlara bağlı olmaktadır. Bireysel farklar ve benimsenen liderlik stilleri, krizlerin algılanmasını ve bu krizlerin yönetilme şeklini etkilemektedir. Bireyin ruhsal dünyasını odağına alan ruhsal liderlik stili, günümüzde giderek daha fazla dikkat çeken ve önemi artan bir kavram olmaktadır. Ancak bu kavramın nispeten yeni olması ve literatürdeki bilgi eksikliği, ruhsal liderlerin kriz anındaki davranışlarını kestirmeyi güçleştirmekte ve bu stilin kriz yönetimindeki etkisine dair bir belirsizlik yaratmaktadır. Mevcut literatürdeki bu boşluğun doldurulması için yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmektedir. Bu araştırmanın amacı, okul müdürlerinin sergilediği ruhsal liderlik davranışlarının, öğretmen algıları doğrultusunda kriz yönetimi yetkinliği üzerindeki etkisini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Bu model uyarınca görüşme tekniği uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2025-2026 Eğitim-Öğretim yılında Artvin ilinin Borçka ilçesinde yer alan ortaöğretim kurumlarında (lise) görev yapan ve amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 29 öğretmenden oluşmuştur. Çalışma grubunun cinsiyet dağılımına göre 22 kadın ve 7 erkek öğretmenden oluştuğu belirlenmiştir. Araştırmanın nitel verilerini toplamak için katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, kıdem, branş ve görev yapılan eğitim kademesi gibi demografik özelliklerine yönelik araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bunun yanı sıra uzman görüşü alınarak araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Dört açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır. Araştırmanın verilerinin analizinde içerik analizi yapılmıştır. Verilerin analizinde kodlar ve kodlara uygun olan temalar belirlenerek bunlara yönelik yorumlama yapılmıştır. Nitel verilerin analizlerine göre katılımcı öğretmenlerin ruhsal liderliğin özgecil sevgi, umut ve inanç ile vizyon alt başlıklarını tam olarak bilmedikleri belirlenirken, ruhsal liderliğe ait dürüstlük, empati kurma, yardımseverlik, adil olma vb. gibi liderlik özelliklerinden bir kısmını doğru ifade ettikleri belirlenmiştir. Bu duruma öğretmenlerin ruhsal liderliğe yönelik bilgilerinin kısıtlı olmasının neden olduğu söylenebilmektedir. Analizlerde kadın ve erkek öğretmenlerin ruhsal liderlik ile ilgili sahip oldukları bilgilerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. Aynı durumun öğretmenlerin yaş, medeni durum, kıdem ve branşları için de benzer olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenler okul müdürlerinin ruhsal liderliğe sahip olmalarının kriz yönetim becerilerini olumlu etkilediğini ifade ederek; bu liderliğin krizin çözümünü stratejik, duyuşsal, etik ve ahlaki yön olmak üzere çeşitli yönlerden desteklediğini belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Müdürü, Öğretmen, Ruhsal Liderlik, Kriz, Kriz Yönetimi

¹⁷⁴ , Artvin Çoruh Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, kadriyepasli91@gmail.com

¹⁷⁵ Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, tuba.gngr@artvin.edu.tr

STEM EĞİTİMİNİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİNE ETKİSİ Emel AYDIN¹⁷⁶,**ÖZET**

Bu araştırmanın amacı, ilkokul düzeyinde uygulanan STEM temelli etkinliklerin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada, STEM uygulamalarının öğrencilerin özgün fikir üretme, problem çözme ve farklı bakış açıları geliştirme becerilerine katkı sağlayıp sağlamadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntem desenine göre yürütülmüştür. Çalışma grubunu bir devlet okulunda öğrenim gören 4. sınıf düzeyinde toplam 48 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubunda STEM temelli etkinlikler uygulanırken, kontrol grubunda mevcut öğretim programına dayalı geleneksel öğretim sürdürülmüştür. Veri toplama araçları olarak Yaratıcı Düşünme Ölçeği, öğrenci ürünleri ve yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Elde edilen nicel veriler istatistiksel analizlerle, nitel veriler ise içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, STEM temelli uygulamalara katılan deney grubu öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinde anlamlı düzeyde artış olduğunu göstermektedir. Özellikle özgünlük, esneklik ve ayrıntılandırma boyutlarında deney grubu lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Nitel veriler ise öğrencilerin süreç boyunca daha fazla fikir ürettiklerini, farklı çözüm yolları denediklerini ve iş birliği içinde çalışmaya daha yatkın hale geldiklerini ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda, STEM eğitiminin ilkokul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminde etkili bir yaklaşım olduğu belirlenmiştir. STEM etkinliklerinin öğrencilerin aktif katılımını artırdığı, problem çözme süreçlerini zenginleştirdiği ve yaratıcı düşünmeyi destekleyen öğrenme ortamları sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularına dayalı olarak, ilkokul programlarında STEM temelli etkinliklere daha fazla yer verilmesi önerilmektedir. Öğretmenlere yönelik STEM eğitimi hizmet içi eğitimlerinin artırılması, sınıf ortamlarının uygulamaya uygun şekilde düzenlenmesi ve farklı derslerle bütünleştirilmiş STEM etkinliklerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca, farklı yaş grupları ve değişkenler üzerinde benzer çalışmalar yapılarak alan yazına katkı sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: *İlkokul, STEM, Yaratıcı Düşünme*

¹⁷⁶ Dr., Millî Eğitim Akademisi Başkanlığı, emelayofficial@gmail.com

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU TANILI ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK SANAT TERAPİSİ TEMELLİ BİR EĞİTİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Özgül MUTLUER¹⁷⁷, Çetin MUTLUER¹⁷⁸,

ÖZET

Bu çalışma, otizm spektrum bozukluğu (OSB) tanısı almış ortaokul düzeyindeki öğrenciler için geliştirilen sanat terapisi temelli eğitim programının sosyal, duygusal ve bilişsel gelişim üzerindeki etkilerini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. TÜBİTAK 4008 Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Kapsayıcı Toplum Uygulamaları programı kapsamında yürütülen projeye Yalova ilinde öğrenim gören 10–14 yaş aralığında 15 öğrenci katılmıştır. Uygulama sürecinde görsel sanatlar, müzik, drama, grup çalışmaları ve yaratıcı üretim temelli etkinlikler planlanmış; öğrencilerin iletişim kurma, duygu ifade etme, sosyal etkileşim başlatma, iş birliği geliştirme ve bağımsız karar alma becerilerinin desteklenmesi hedeflenmiştir.

Araştırmada nicel ve nitel veri toplama yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Tüm etkinliklerde 5’li Likert tipi yarı yapılandırılmış gözlem formları kullanılmış, öğretmen ve velilerle bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiş, öğrenci ürünleri ve portfolyolar değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin grup etkinliklerine katılım düzeylerinde artış olduğunu, akranlarıyla iletişim başlatma davranışlarının güçlendiğini ve özellikle ortak üretim gerektiren etkinliklerde sosyal uyum becerilerinin geliştiğini göstermiştir. Drama ve sanat temelli çalışmaların empati kurma, rol alma ve kendini ifade etme becerileri üzerinde belirgin katkı sağladığı gözlenmiştir.

Proje sonunda gerçekleştirilen sergi ve portfolyo sunumları öğrencilerin öz yeterlik algısını güçlendirmiş; öğretmen ve veli görüşleri ise programın öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimine anlamlı katkılar sunduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, sanat terapisi temelli yapılandırılmış eğitim programlarının kapsayıcı eğitim ortamlarında etkili bir destek modeli sunduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Sanat Terapisi, Kapsayıcı Eğitim, Sosyal Beceri, Özel Gereksinimli Bireyler

¹⁷⁷ Dr., Atatürk Bilsen, Yalova, ozgulyakiin@gmail.com

¹⁷⁸ Öğretmen, Yalova Fatih Sultan Mehmet Anadolu Lisesi, Mustafakemalpaşa, Yalova, cetmutluer@gmail.com

ÖYUN TEMELLİ ÖĞRENME YAKLAŞIMININ İLKOKUL 2. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUDUĞUNU ANLAMA BECERİLERİ VE DERSE KATILIM DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Ömercan ŞENTÜRK¹⁷⁹,

ÖZET

Bu öğrenme yöntemi, ilkokul 2.sınıf Türkçe dersinde uygulanan oyunsal öğrenme etkinliklerinin, katılanları anlamayı öğrenme ve derse katılmanın ötesinde bilgiyi genişletmektir. Araştırmada ayrıca ayrıntıları öğrenme odaklı parçaların belirlenmesinin gerçekleştirilmesi. Araştırma, ön test-son test kontrol grubuyla yarı parçalı desen kapsamında yürütülmüştür. Çalışma yerindeki bir devlet okulunda okuyan toplam 52 ikinci sınıf öğrenciden oluşur. Deney grubu sekiz hafta boyunca oyun öğrenme süreçleri uygulanırken, kontrol grupları mevcut öğretim çeşitliliğine uygun geleneksel öğretim süreci devam etmektedir. Veri toplama araçları olarak okunan anlama başarı testi, derse katılım gözlem formülü ve öğrenci görüş formülü kullanılmıştır. Nicel veriler bağımsız ve bağımlı tutulanlar için t-testi ile analiz edilmiş, nitel veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma hizmetleri, oyun sağlıklı öğrenme uygulamalarının deneylerinde konuşulanları anlama başarı puanlarında kontrol gruplarına göre anlamlı düzeyde artış görülüyor. Derslerdeki katılımların gözlem sonuçlarıyla ilgili olduğu, deney alanlarındaki ders programlarının daha aktif katılımları, dikkat sürelerinin arttığı ve öğrenme sürecinin daha fazla bilginin ortaya çıktığı ortaya çıktı. Öğrencinin gelişimi, oyun etkinliklerinin öğrenmeyi eğlenceli hale getirdiği, azaltmayı kolaylaştırdığı ve ders motivasyonunu arttırdığı sabitlendi. Araştırma sonuçları, oyun matematiksel öğrenme yaklaşımının ilkokul düzeyinde öğrenimini anlama özelliklerinin geliştirilmesinde etkili bir yöntem olduğunu göstermektedir. Oyunların öğrenme sistemlerini entegre etme, esneklik özelliklerinin yanı sıra duyuşsal özellikleri de olumlu yönleri destekler. Bu durumda, özellikle erken sınıf seviyelerinde öğrenme ortamlarının daha iyi etkileşimli ve öğrenci merkezli tasarlanmasının ortaya çıkarılmasının ortaya konulması. Türkçe öğretiminde oyun etkinlikleri öğretim programlarında daha fazla yer bilgisi bilgileri. Sınıfta çocuklara yönelik oyun öğrenme uygulamaları konusunda mesleki gelişim eğitimleri düzenlenmelidir. Farklı ders alanlarında oyun öğrenmenin ayrı ayrı incelenmesi çalışmaları yapılabilir. Uzun vadeli etkilerin belirlenmesi amacıyla izleme çalışmaları gerçekleştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: *Oyun Temelli Öğrenme, Okuduğunu Anlama, Derse Katılım*

¹⁷⁹ Öğretmen, Meb, omercansenturk3@gmail.com

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN OKUL MÜDÜRLERİNİN ETİK LİDERLİK BECERİLERİ İLE İŞ YAŞAM KALİTESİNE İLİŞKİN ALGILARI

Kemal KAYIKÇI¹⁸⁰, Büşra Gizem SERİN¹⁸¹,

ÖZET

Okullarda idareci (yönetici) ve öğretmenler okul müdürlerinin liderlik becerilerinden, okulu yönetme şekliinden, personele ve velilere olan tavrından gün içinde oldukça etkilenmektedir. Tüm bu bileşenler okuldaki iş yaşam kalitesini olumlu ya da olumsuz yönde belirlemektedir. Bu çalışmanın amacı, yönetici ve öğretmenlerin okul müdürlerinin etik liderlik becerileri ile iş yaşam kalitesine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Yönetici ve öğretmenlerin okul müdürlerinin etik liderlik becerilerine ilişkin algıları ne düzeydedir?

Yönetici ve öğretmenlerin okul müdürlerinin etik liderlik becerilerine ilişkin algı düzeyleri çeşitli demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?

Yönetici ve öğretmenlerin okul müdürlerinin iş yaşam kalitesine ilişkin algıları ne düzeydedir?

Yönetici ve öğretmenlerin okul müdürlerinin iş yaşam kalitesine ilişkin algı düzeyleri çeşitli demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?

5 Yönetici ve öğretmenlerin okul müdürlerinin etik liderlik becerileri ile iş yaşam kalitesine ilişkin algılarında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmada Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Antalya ili Merkez Muratpaşa, Konyaaltı, Döşemealtı, Kepez, Aksu ilçelerinde bulunan yönetici ve öğretmenler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini maksimum çeşitlilik örneklemesine göre her ilçeden her öğretim kademesinden 3'er okul ve her okuldan random sistemine göre seçilen 20'şer yönetici ve öğretmenden oluşmuş ve toplam 524 yönetici ve öğretmenden veri toplanmıştır. Araştırmada Uğurlu ve Sincar (2010) tarafından geliştirilen ve tek faktörden oluşan "Etik Liderlik" Ölçeği ile Üstüner ve Akar (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan ve altı faktörden oluşan "iş yaşam kalitesi" ölçeği kullanılmıştır. "iş yaşam kalitesi" ölçeğinin yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen değerler ölçeğin model uyumuna sahip olduğunu göstermiştir ($\chi^2 /sd=726,09/212=3,425$; RMSEA=0,089; SRMR=0,060); "Etik Liderlik" Ölçeği ise tek faktörden oluşmuş olup Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,97 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü varyans analizi ve basit doğrusal regresyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, Yönetici ve öğretmenlerin okul müdürlerinin etik liderlik becerilerine ilişkin algıları "katılıyorum" (X= 4.21) ve Yönetici ve öğretmenlerin iş yaşam kalitesi'ne ilişkin algıları "katılıyorum" (X= 3.98) düzeyinde bulunmuştur. Yönetici ve öğretmenlerin okul müdürlerinin etik liderlik becerilerine ilişkin algıları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur buna göre okul yöneticilerinin okul müdürlerinin liderlik becerilerine ilişkin algıları" (X= 4.42) öğretmenlere" (X= 4.17) göre daha yüksektir. Yönetici" (X=3.99) ve öğretmenlerin" (X=3.98) okuldaki iş yaşam kalitesine algıları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır. Yönetici ve öğretmenlerin okul müdürlerinin etik

¹⁸⁰ Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Antalya, kemalkayikci@akdeniz.edu.tr

¹⁸¹ , Şehit Yüksel Kılınç Ortaokulu, Aksu, Antalya, gizemserin07@gmail.com

liderlik becerileri ile iş yaşam kalitesine ilişkin algıları arasında anlamlı ($P=0.00$), orta düzeyde ($r=.575$) ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Okullarda iş yaşam kalitesini arttırmak için okul müdürlerinin etik liderlik becerilerini arttırıcı eğitimlere yer verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Etik Liderlik, İş Yaşam Kalitesi, Okul Müdürü, Öğretmen, Yönetici

ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNU ARTIRMAYA YÖNELİK YÖNETİMSSEL UYGULAMALAR: MUZAFFER BARIŞYURT İLKOKUL ÖRNEĞİ

Zehra Gül KÖYÜ¹⁸²,

ÖZET

Eğitim sisteminin temel taşı olan beslenme motivasyonu, öğrenci başarısı ve okulun genel etkililiği açısından kritik bir yaklaşıma sahiptir. Motivasyonu sağlayanlar yüksek, yalnızca ders özetleriyle özetlenenler, dağılım ilham veren, okul kültüründen olumlu yönler ve eğitimin içerdiği artış bireylerdir. Ancak öğretmen motivasyonu, birçok içsel ve dışsal faktörden etkilenen karmaşık bir olgudur. Yapılan araştırmalar, yetersiz maaş, etkisiz yayılma liderliği, mesleki statü düşüklüğü, zayıf kişiler arası pazarlar, terfi ve takdir eksikliği gibi çalışan öğretmenlerin içsel ve dışsal olarak motivasyonunun düştüğünü gösteriyor. Bu yerde okul müdürlerine önemli makamlar düşmektedir.

Bu çalışmanın amacı, ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin motivasyonlarını artırmaya yönelik yönetimsel uygulamaları öğretmen görüşlerine dayalı olarak incelemektir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde tasarlanan araştırmada, Muzaffer Barışyurt İlkokulunda gerçekleştirilen uygulamalar ele alınmıştır. Çalışma grubunu bir Muzaffer Barışyurt ilkokulunda görev yapan 15 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, okul müdürü ile yapılandırılmamış görüşmeler, öğretmenlerle gerçekleştirilen odak grup görüşmeleri ve okul dokümanlarının incelenmesi yoluyla toplanmıştır. Bulgular, etkili iletişim, katılımcı yönetim anlayışı, takdir ve ödüllendirme ile destekleyici liderlik temalarının öğretmen motivasyonunu artırmada önemli rol oynadığını göstermektedir. Sonuç olarak, okul yöneticilerinin sergilediği liderlik davranışlarının öğretmen motivasyonu üzerinde belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, yöneticilerin öğretmen motivasyonuna yönelik bilinçli ve sistematik çabalarının, okulun genel başarısına ve öğretmenlerin mesleki bağlılığına olumlu katkılar sağladığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Motivasyonu, Okul Yönetimi, İlkokul, Yönetimsel Uygulamalar, Liderlik

¹⁸² Öğretmen, Muzaffer Barışyurt İlkokulu, İlkadım, Samsun, zehragulerkan@hotmail.com

İLKOKULDA SOMUT MATERYALLERLE MATEMATİK ÖĞRETİMİ Mevlide YILDIRIM¹⁸³,**ÖZET**

Matematik öğretimi, ilkokul düzeyindeki temel işlem özellikleri geliştirmeleri açısından önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte birçok öğrenci, yapısal öğelerin soyut yapısı nedeniyle özellikle işlem basamaklarını anlamlandırmada zorluk yaşayabilmektedir. Bu durum, matematiğe karşı olumsuz tutum iyileşmesine ve öğrenme sürecinin zorlanmalarına neden olabilir. İlkokul düzeyindeki matematik öğretiminde somut oluşumların kullanılması, bunların kavramlarına göre, dokunarak ve deneyimleyerek öğrenmelerini desteklemekte; Böylece soyut bilgilerin daha anlaşılır hale gelmesine katkı sağlar. Bu çalışma, sınıf ortamında kullanılan öğretim bölümlerinin yoğunlaştırılan işlem üzerindeki boyutunu ortaya koymayı sağlamaktadır.

Araştırmanın temel problemi, matematik öğretiminde somut materyallerle gerçekleştirilen uygulamaların öğrencilerin matematiksel işlem becerilerine nasıl katkı sağladığıdır. Bu kapsamda materyal destekli öğretimin öğrencilerin onluğa yuvarlama becerilerini geliştirmedeki etkisi, eldeli toplama ve onluk bozarak çıkarma işlemlerinin anlaşılmasına sağladığı katkı, iki basamaklı sayılarla çarpma ve bölme işlemlerinin öğrenilmesinde oluşturduğu kolaylık ve kesir çeşitleri ile kesirlerde sıralama konularında öğrencilerin kavramsal anlayışlarını nasıl desteklediği incelenmiştir.

Araştırma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde gerçekleştirilmiş olup sınıf içi uygulamalara dayalı bir durum çalışması niteliği taşımaktadır. Çalışma Diyarbakır ilinde bir devlet ilkokulunda görev yapan araştırmacının kendi sınıfında öğrenim gören öğrencilerle yürütülmüştür. Öğretim sürecinde onluğa yuvarlama, eldeli toplama, onluk bozarak çıkarma, iki basamaklı sayılarla çarpma, bölme işlemi, kesir çeşitleri ve kesirlerde sıralama konularının öğretiminde öğretmen tarafından hazırlanan çeşitli somut materyaller kullanılmıştır. Uygulamalar ders sürecine entegre edilerek gerçekleştirilmiş ve öğrencilerin öğrenme süreçleri gözlem yoluyla değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgular, somut materyallerle desteklenen öğretim uygulamalarının öğrencilerin matematiksel işlemleri anlamlandırmalarını kolaylaştırdığını göstermektedir. Özellikle onluk kavramının anlaşılması, işlem basamaklarının doğru uygulanması ve kesir kavramlarının yorumlanmasında öğrencilerin belirgin bir gelişim gösterdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca materyal destekli öğretim sürecinin öğrencilerin derse katılımını artırdığı ve matematiğe yönelik olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağladığı görülmüştür.

Sonuç olarak matematik öğretiminde somut materyal kullanımının öğrencilerin işlem becerilerini geliştirdiği ve kavramsal öğrenmeyi desteklediği söylenebilir. Bu doğrultuda ilkokul matematik derslerinde materyal destekli öğretim uygulamalarına daha fazla yer verilmesi ve öğretmenlerin kendi sınıf ortamlarına uygun öğretim materyalleri geliştirmelerinin teşvik edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Matematik Öğretimi, Somut Materyal, İşlem Becerileri, İlkokul Matematiği, Kavramsal Öğrenme

¹⁸³ Öğretmen, Bismil Atatürk İlkokulu, mevlideyildirim@hotmail.com

DİKKAT VE BEYİN EGZERSİZLERİ TEMELLİ LEAD ENGLISH MODELİ İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE İNGİLİZCE ÖĞRETİMİ

Senem ÖZKESKİN¹⁸⁴, İdris DEMİR¹⁸⁵,

ÖZET

Erken çocukluk dönemi, bireylerin dil öğrenme kapasitesinin en yüksek olduğu gelişim evrelerinden biridir. Bu dönemde gerçekleştirilen yabancı dil eğitimi yalnızca dil becerilerinin gelişimine katkı sağlamakla kalmaz, aynı zamanda çocukların bilişsel, sosyal ve iletişim becerilerini de destekler. Okul öncesi dönemde çocukların öğrenme süreçleri incelendiğinde hareket, oyun ve keşfetme temelli deneyimlerin öğrenme üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Buna karşın geleneksel yabancı dil öğretim yöntemlerinin büyük ölçüde tekrar ve ezbere dayalı olması, çocukların dikkat süreleri ve hareket ihtiyaçları ile tam olarak örtüşmemektedir. Bu nedenle erken yaş yabancı dil öğretiminde hareket temelli, dikkat geliştirici ve çoklu duyuşsal öğrenme ortamlarını içeren yaklaşımların kullanılması önem kazanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi İngilizce öğretiminde kullanılmak üzere geliştirilen dikkat ve beyin egzersizleri temelli LEAD English modelini tanıtmak ve modelin öğrenme sürecine sağladığı katkıları açıklamaktır. LEAD English modeli, hareket ve bilişsel görevleri bir araya getiren öğrenme yaklaşımlarından esinlenerek geliştirilmiştir. Model, çocukların dikkatini artırmayı, öğrenme motivasyonunu desteklemeyi ve dil öğrenimini daha kalıcı hale getirmeyi amaçlamaktadır.

LEAD English modeli dört temel aşamadan oluşmaktadır: Listen (Dinle), Engage (Katıl), Apply (Uygula) ve Develop (Geliştir). Listen aşamasında öğrenciler hedef kelime ve dil yapılarını şarkılar, hikâyeler ve dinleme etkinlikleri aracılığıyla tanımaya başlar. Engage aşamasında öğrenciler hareket ve oyun temelli etkinliklerle öğrenme sürecine aktif olarak katılırlar. Apply aşamasında öğrenciler öğrendikleri kelime ve ifadeleri oyunlar ve yönlendirilmiş etkinlikler içinde kullanmaya başlarlar. Develop aşamasında ise öğrenilen bilgiler tekrar ve pekiştirme etkinlikleri ile kalıcı hale getirilir.

Modelin uygulanmasında renkli çark, sürpriz küp, zemine yerleştirilen halkalar, renkli plakalar ve ses çubukları gibi materyaller kullanılmaktadır. Bu materyaller sayesinde öğrenciler hem hareket etmekte hem de hedef kelimeleri aktif olarak kullanmaktadır. Ayrıca öğretim süreci aylık İngilizce bültenleri ile desteklenmektedir. Bu bültenlerde hedef kelimeler, temel dil yapıları, hikâyeler, soru-cevap etkinlikleri ve boyama, eşleştirme, kes-yapıştır gibi çalışma sayfaları yer almaktadır.

Sonuç olarak dikkat ve beyin egzersizleri temelli LEAD English modeli, okul öncesi İngilizce öğretiminde hareket, oyun ve bilişsel gelişimi bir araya getiren yenilikçi bir yaklaşım sunmaktadır. Model kapsamında kullanılan etkinlikler ve materyaller öğrencilerin dikkatini artırmakta, derse aktif katılımını desteklemekte ve öğrenme sürecini daha eğlenceli hale getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, İngilizce Öğretimi, Hareket Temelli Öğrenme

¹⁸⁴ Öğretmen, Esenyurt, İstanbul, senemozkeskin@hotmail.co.uk

¹⁸⁵ Beylikdüzü, İstanbul, idrisdemir04@hotmail.com

OKUL YÖNETİCİLERİNİN FORMAL VE İNFORMAL ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ STRATEJİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Abdullah Talha ALTUN¹⁸⁶, Tuba AYDIN GÜNGÖR¹⁸⁷,

ÖZET

Bu araştırma okul yöneticilerinin eğitim öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ile baş etmede kullandıkları çatışma çözümleri stratejilerini formal ve informal açıdan sınıflandırarak okul yöneticilerinin nasıl bir çözüm stratejisini kullandığını incelemektedir.

Bu araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemidir. Nitel araştırma, görüşme, doküman ve gözlem analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı yöntemlerdir. Araştırmanın deseni ise olgubilim deseni. Olgubilim deseni kullanılacak bu çalışmada daha öncesinden detaylı bilgi birikiminin olmadığı olgular ortaya çıkacaktır. Verileri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İncelenen olayların tabii işleyişinde incelenip gözlemlendiği realist bir biçimde ortaya konmasına yönelik olan, sürecin sonuçlandığı araştırma olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Yarı yapılandırılmış görüşme formu seçilerek önceden hazırlanan forma bağlı kalarak yan veya alt sorularla kişilerin çatışma çözüm stratejilerini detaylandırması istenecektir (Yalçiner, 2006). Bu çalışmada 2022-2023 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan okul yöneticilerine 20 tesadüfi örneklem seçilmiş olup 6 soruluk yarı yapılandırılmış form doldurulmuş ve elde edilen veriler ile içerik analizi yapılmıştır. Formal ve informal çatışma çözümü stratejilerine ilişkin görüşleri analiz etmek için örnek olay yöntemi kullanılmıştır. Her bir görüşme öncesi yapılan çalışma hakkında katılan yöneticilere bilgi verilmiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerin kimliklerinin gizli tutulmasına özen gösterilmiş olup herhangi bir olumsuz durum ile karşılaşmayacağı bildirilmiştir. Toplanan veriler içerik analiz yöntemi ile yorumlanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre okul yöneticilerinin karşılaştıkları birçok problem durumu olduğunu gözlemlenmiştir. Bir okul yöneticisinin görev aldığı süre içerisinde okulun ekonomik faktörleri, yöneticinin öğrenci faktörleri ve okul ortamında öğretmenler ile yaşanabilecek genel problemlerle karşılaşmamasının imkansız olduğu görülmektedir. Bu çalışmada bu noktalardan üç tema altında eğitim kurumunda karşılaşılabilecek en temel noktaları ele almıştır. Okullarda yöneticileri formal çatışma çözümü MEB mevzuat hükümleri çerçevesinde olurken informal çatışma çözümleri ise tamamen MEB mevzuat hükümleri çerçevesinde olmadığı ve karşılaşılan problemlerde çatışma çözümü stratejilerinden daha çok kendi doğruları kapsamında "problem çözme ve ödün verme" çatışma çözümü stratejilerini uyguladıkları görülmektedir. Bu çalışmada genel olarak okul yöneticilerinin karşılaşılan çatışmalara karşı kayıtsız kalmadıkları veriler ile gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Yöneticisi, Çatışma Yönetimi, Çatışma Yöntemleri, Okul Yöneticisi Görüşleri, İnfomal Çatışma, Formal Çatışma, Nitel Araştırma.

¹⁸⁶ Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim, a.talhaaltun@gmail.com

¹⁸⁷ Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim, tuba.gngr@artvin.edu.tr

EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE DİJİTAL ORTAMLARIN ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARINA YANSIMALARI

Berat SEVİNÇ¹⁸⁸, Tuba AYDIN GÜNGÖR¹⁸⁹,

ÖZET

Bu araştırmada amaç okul yöneticilerimizin liderlik tarzlarının öğretmenlerin motivasyon düzeylerine etkisini ve yine okul yöneticilerimizin liderlik tarzlarının öğretmenlerin sanal kaytarmacılık eğilimleri üzerindeki etkisine dair öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Okul yöneticileri liderlik özelliklerini ortaya koyarken liderlik tarzlarıyla (otokratik, tam serbesti tanıyan, katılımcı, demokratik, karizmatik, dönüşümcü ve etkileşimci...) kişileri etkileyebilmektedir. Bu etkinin, öğretmenin “sanal kaytarmacılık” ve “motivasyon” durumlarına etkileri bu çalışmayla ortaya konmaktadır. Günümüz dünyasında teknolojinin hayatımızın her alanında olduğu gibi eğitim ortamlarında da aktif olarak kullanılması öğretmenlerimizin çevrim içi dünyada geçirdikleri vakti artırmış bu durum da mesai saatlerinde eğitim dışı internet kullanımını artırmıştır. Bu artış son dönemde Millî Eğitim Bakanlığının da gündemine gelmiş ve sınıflara telefonla girişin yasaklanması gibi kararlarla konunun güncel ne kadar ciddi olduğu vurgulanmıştır. Böylelikle sanal kaytarmacılık kavramı ortaya çıkmıştır. Son dönemde literatüre giren sanal kaytarmacılık kavramı eğitimde önemli bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Konunun güncel olması ve akademik alanda yeterli araştırmanın yapılmamış olması dolayısıyla bu konuda akademik çalışma yaparak literatürdeki “sanal kaytarmacılık” kavramına yönelik akademik açığı doldurmaya çalışmaktayız. Yapacağımız araştırmada Hopa ilçesindeki farklı kademelerdeki öğretmenlerin motivasyonlarına ve sanal kaytarmacılık eğilimlerine ilişkin okul yöneticilerinin liderlik tarzlarının ne derece etki ettiğini incelemeyi hedeflemekteyiz. Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yaklaşımlarından yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmaktadır. Örneklem grubumuzu Artvin’in Hopa ilçesindeki 20 öğretmen oluşturmaktadır. Okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve lise kademelerinden seçilecek beşer öğretmen ile bu çalışmanın sonuca ulaştırılması amaçlanmaktadır. Araştırmada görüşülecek öğretmenler amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Veri toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulan 4 soruluk yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yapılandırılmış görüşmeler sonucunda yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen bilgiler içerik analiz yöntemiyle analiz edilecektir. Bu araştırma sonucunda ortaya çıkması beklenen bulgular: bir okul yöneticisinin liderlik tarzının okuldaki öğretmenlerin motivasyonunu nasıl etkilediğini bizlere gösterecek aynı şekilde okul yöneticisinin liderlik tarzının öğretmenin motivasyonuna etkisinin öğretmenin okul içerisindeki sanal kaytarmacılık eğilimleri ile ne derece bir bağ içine gireceğine dair önemli bilgiler sunacaktır. Ayrıca yapacağımız bu çalışma eğitim ortamlarında öğretmenlerin sanal davranışlarının yönetilmesi, öğretmenlerin motivasyon düzeylerinin artırılması ve okul yöneticilerinin liderlik davranışlarının daha iyi hale getirilmesi için öğretmenlere ve araştırmacılara bir kılavuz olmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik Tarzı, Motivasyon, Sanal Kaytarmacılık

¹⁸⁸ Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, beratsevinc08@gmail.com

¹⁸⁹ Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, tuba.gngr@artvin.edu.tr

MEB OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINDA ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİNE YÖNELİK OYUN TEMELLİ ETKİNLİKLERİN İNCELEMESİ

Dinçer BEKTAŐ¹⁹⁰,

ÖZET

Dil öğretimi, sadece dil bilgisi kurallarının aktarılması değil, aynı zamanda öğrencinin dili farklı bağlamlarda kullanabilme ve anlamlandırabilme becerisinin geliştirilmesidir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından desteklenen okul dışı öğrenme yaklaşımı, Türkçe dersi kazanımlarının müze, kütüphane, tarihi mekân ve sanat atölyeleri gibi ortamlarda oyunlaştırılmasına olanak tanımaktadır. Bu bildirinin amacı, ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımların okul dışı ortamlarda oyun temelli etkinliklerle nasıl yapılandırıldığını ve bu süreçlerin dil becerileri (okuma, yazma, konuşma, dinleme) üzerindeki etkisini derinlemesine incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmanın temel veri setini MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı, MEB Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuz Kitapları ve EBA platformunda yer alan ilgili dijital içerikler oluşturmaktadır. İncelenen dokümanlar; etkinliklerin hangi dil becerisine odaklandığı, kullanılan oyun mekanikleri ve öğrenme ortamı ile olan tematik uyumu üzerinden içerik analizine tabi tutulmuştur. Uygulama örnekleri incelendiğinde; kütüphanelerin "bilgi avcılığı" gibi keşif oyunları ile kelime hazinesini geliştirdiği, tarihi mekânların ise "metin tamamlama" veya "geçmişten mektup" gibi kurgusal oyunlarla yaratıcı yazma becerilerini desteklediği görülmektedir. Örneğin, bir yazar evi ziyaretinde öğrencilerin yazarın eserlerinden yola çıkarak kurdukları "karakter canlandırma" oyunları, okuduğunu anlama becerisini somutlaştırmaktadır. Ayrıca, tiyatro veya sergi alanlarında gerçekleştirilen "doğaçlama konuşma" oyunlarının, öğrencilerin kendini ifade etme ve dinleme yetkinliklerini artırdığı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, ortaokul düzeyinde okul dışı öğrenme ortamlarının Türkçe dersi için zengin bir "bağlamsal sözlük" işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır. Oyun temelli yaklaşımların, soyut dil kavramlarını somutlaştırdığı ve öğrenci motivasyonunu klasik sınıf ortamına göre anlamlı düzeyde artırdığı saptanmıştır. Özellikle 7. ve 8. sınıf düzeyindeki etkinliklerde eleştirel düşünme ve analiz odaklı strateji oyunlarının dil öğretimine entegre edildiği belirlenmiştir. Ancak, bazı kılavuzlarda oyunların dil bilgisi kazanımlarıyla olan bağının zayıf kaldığı, etkinliklerin daha çok "okuma-anlama" odaklı olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, okul dışı ortamlarda dil bilgisi ve imla kurallarını da kapsayan daha bütüncül oyun tasarımlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Dışı Öğrenme, Oyun Temelli Etkinlikler, Dil Becerileri

¹⁹⁰ Dr., ORDU, dincerbektas@gmail.com

MEB OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI: OKUL ÖNCESİ OYUN TEMELLİ ETKİNLİKLERİN İNCELEMESİ

Elif ARKALI¹⁹¹, Nur Senem KANDEMİR¹⁹², Musa Şamil EREN¹⁹³, Aynur Altun NALBANT¹⁹⁴,

ÖZET

Eğitim bültenlerinin dört duvarın genel olarak bir araya getirilmesi, özellikle somut yaşantıların öğrenmede kritik rol oynadığı okul öncesi dönemde hayati bir önem verilecek. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından geliştirilen "Okul Dışı Öğrenme Ortamları" kılavuzları, temel bilgilerin teorik bilgilerinin gerçek dünya ile saklanması hedeflemektedir. Bu entegrasyonun amacı, MEB'in okul dışı öğrenme yaklaşımı kapsamında okul öncesi kademesine yönelik önerilen oyun seçeneklerinin kapsandığı, kullanılabilirliklerle uyumunu ve uygulama yöntemlerinin ayrıntılandırılmasıdır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tamamlayıcı analizler kullanılmıştır. İnceleme kapsamında MEB tarafından yayımlanan illere okul dışı öğrenme kılavuzları, okul öncesi eğitim programı etkinlik havuzu ve ilgili resmi çerçeve metinler veri kaynağı olarak belirlenmiştir. Elde edilen veriler; faaliyetlerin hangi mekânlarda yoğunlaştığı, oyun türlerinin (yapılandırılmış, yarı bilgili, serbest) yaygın ve bu etkinliklerin 2024 okul öncesindeki programındaki gelişim göstergelerinin ne derece birbiriyle bağlantılı üzerinden içerik analizine tabi tutulduğu. Uygulama örnekleri; müze ziyaretlerinin "geçmiş canlandırma" oyunları, bitki bahçesi gezilerinin "doğa dedektifiği" gibi hücrelerin bölmeli dramalarıyla, bilim merkezlerinin ise "deney-oyun" kurgularıyla desteklendiği görülmektedir. Örneğin, bir pazar yeri ziyaretinde öğrencilerin geliştirdiği oyun yoluyla geliştiren "sembolik alışveriş" etkinlikleri, okul dışı ortamın nasıl bir öğrenme laboratuvarına dönüştüğünü somutlaştırmaktadır. Araştırmanın yapıldığına göre; okul dışı öğrenme ortamlarının okul öncesi dönemde sadece birer "gezi" olarak değil, oyun merkezde olduğu pedagojik birer deneyim alanı olarak tasarlandığı dönemdir. Oyunun evrensel olarak çocukların merakının tetiklendiği, sosyal olarak geliştirildiği ve kalıcı öğrenmeyi gösterdiği görülmektedir. Ancak dokümanlarda yer alan bazı katılımcılar için daha ayrıntılı "uygulama basamakları" ve "güvenlik protokolleri" içermesi gerekir, ayrıca mekanların erişilebilirliği konusunda daha kapsayıcı talimatlara ihtiyaç duyulduğu belirtildi. Bu çalışma, okul dışı öğrenme ortamlarının okul öncesi sertifikasına ilişkin güncelleme konusunda eğitimcilere rehberlik hizmeti sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Dışı Öğrenme, Okul Öncesi, Oyun Temelli Öğrenme

¹⁹¹ Öğretmen, MEB, arkalielif@gmail.com

¹⁹² Öğretmen, MEB, nursenem45@hotmail.com

¹⁹³ Öğretmen, MEB, musasamil33@hotmail.com

¹⁹⁴ Öğretmen, MEB, benaynursultan@gmail.com

EĞİTİM YÖNETİMİNDE LİDERLİK ÇALIŞMALARINA KARŞI BİR FREİREYEN OKUMA Nilgün AYDOĞDU¹⁹⁵, Ayhan URAL¹⁹⁶,**ÖZET**

Eğitim yönetiminde öne çıkan liderlik çalışmaları okulun karmaşık ve çok aktörlü yapısını geri plana iterek yönetim süreçlerini liderin bireysel özellikleri, davranışları ve yeterlikleri üzerinden açıklama eğilimindedir. Odağın bir kişiye yüklenmesi ve onda oluşabilecek olumlu bir dönüşümün tüm eğitim bileşenlerini dönüştüreceği düşüncesi tüm sorunları hasıraltı etmektedir. Okulu verimli bir işletme olarak değerlendiren neoliberal eğitim politikaları okul yöneticilerini de bir CEO gibi değerlendirmektedir (Gunter, 2001). Okullar için önerilen liderlik modellerinin neredeyse tamamında liderler gücün, kontrolün, yetkinin sahibi ve uygulayıcısıdır (Aslanargun, 2007). Bu geleneksel kurtarıcı lider yerine Freire okulu liderlik merkezli bir örgüt olarak değil, çok sesli ve demokratik bir karşılaşma alanı olarak yeniden düşünmeyi önerir. Freire geleneksel liderliğe karşı çıkararak kolektif -birlikte-ortak-demokratik- diyaloga dayalı katılımcı özgürleştirici yönetsel süreçlere işaret eder. Yani herhangi bir siyasi veya eğitim programının içeriği liderin/önderin veya otoritenin dünya görüşünü halka dayatmak değil onunla birlikte diyalog kurarak ve onların gerçekliği üzerinden kurgulanmalıdır (Freire, 2023). Bunun için de insan özünün bir parçası olan diyalog varoluşsal bir gerekliliktir. Aksi halde diyalogun ortadan kaldırılması insanın doğasının temel unsurunu, bilginin toplumsal-tarihsel süreçlerin öznesi olarak insanın eylem yapma ve düşünme hakkını ihlal eder. Diyalog eylem ile düşünce arasında insanın insan olma gereği olan gerçekliğe dahil olma, onu değiştirme ve eleştirel olarak eylemde bulunabilmesidir (Vittoria, 2017). Freire'nin (1991) diyalogu; teknikleri ve fikirleri, iletişim ve öğretimin ötesinde öğrenme, söylem ve öğretim yöntemi üzerine bir teori ve kültürel demokrasiyi içeren siyasi bir görüşdür. Buna göre öğrencilerin kendi yaşantılarını, başkalarıyla ilişkilerini anlamlandırma süreci olmakla birlikte yaşantılarına eleştirel bakabilen, demokratik konuşmalar yapabilen, toplumsal konularını sorgulayabilen ve süreçleri anlamlandırabilen bir yetkinliğe sahip olmalarına işaret eder (Sanchez, Athanases 2023). Bu çalışmanın amacı, eğitim yönetimi çalışmalarında okulun çok boyutlu ve ilişkisel doğasının tekil bir özne liderlik etrafında kurgulanmasını, Paulo Freire'nin diyalog ve özgürleşme anlayışı temelinde eleştirel olarak çözümlenmesidir. Betimsel nitelik taşıyan çalışmada dokümantasyon yöntemi kullanılacak ve eleştirel söylem analizi ile bulgular ortaya konulacaktır. Dokümantasyon yöntemi bir konu ve araştırma alanında var olan yazılı bilgi ve kaynaklarının sistematik bir şekilde toplanması, düzenlenmesi ve analize hazır hale getirilmesi yöntemidir. Bu yöntemde kitap, makale, rapor, veri tabanları, internet kaynakları gibi çok farklı yazılı kaynaklardan veri toplanır (Patton, 2002 & Yıldırım, Şimşek, 2021). Eleştirel söylem analizi, sosyal problemlere odaklanarak kaynaklardaki egemenlik ve ayrımcılık pratiklerini açığa çıkarmayı hedefleyerek dili bir sosyal pratik olarak ele alır ve iktidar, eşitsizlik ve hegemonya gibi yapısal ilişkilerin söylem içerisinde nasıl inşa edildiğini ve yeniden üretildiğini

¹⁹⁵ MEB, Ankara Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yenimahalle, Ankara, Türkiye, nilgunaydogdu85@gmail.com

¹⁹⁶ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yenimahalle, Ankara, urala@gazi.edu.tr

inceleyen disiplinler arası bir alandır (Van Dijk, 2001; Wodak, 2001a; Fairclough, 2005). Sonuç olarak Freire'nin diyalogundan hareketle eğitim yönetiminde yaygınlaşan liderlik çalışmalarına karşı diyalogun eşitler arası, çok sesli ve ortak anlam üretimine dayalı bir okul yönetiminin mümkün olduğunu ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: *Eğitim yönetimi, diyalog, liderlik*

DOĞRU HAMLE İLKADIM PROJESİ- MUZAFFER BARIŞYURT İLKOKULU ÖRNEĞİ Vedat SÖNMEZ¹⁹⁷, Tuğba SARAÇOĐLU¹⁹⁸,**ÖZET**

Doğru Hamle İlkadım Projesiyle; Satranç sporunun tabana yayılmasının sağlanması, öğrencilerin bu spor ile tanışması, öğrenmesi, bedensel ve zihinsel yönlerden gelişimlerinin desteklenmesi hedeflenmektedir. İlkadım İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve diğer paydaşlar ile iş birliği ile yürütölen projede ilkokul 1 ve 2. Sınıflarda haftada 1 ders saati satranç dersi eğitimi öğrencilere verilmektedir. Satranç eğitimi ile ; *Planlı hareket etmenin önemi ve gerekliliği, *Doğru ve çabuk düşünebilme, olaylara doğru yorumlarla yaklaşabilme, *Kendine güven duygusu aşılması ve geliştirebilme, *Dikkatini tek konu üzerinde yoğunlaştırabilme, *Diğer ders konularını daha iyi anlayıp kavrayabilme, *Başarıya ancak sistemli ve disiplinli bir çalışmayla ulaşabileceğini kavrayabilme, *Mücadeleci bir ruh yapısına sahip olabilmeyi, *Başarısızlıklar karşısında yılmamayı, başarı için daha çok çalışmanın önemini anlayabilmeyi, *Kurallara uymayı, dostça oynamayı, kaybetmeyi kabullenmeyi, kazananı kutlayabilmeyi, *Yakın dostluklar kurup daha çok sosyalleşmeye ve sosyal yaşamını zenginleştirebilmeyi, *Kendi güç ve yeteneklerini daha iyi tanıyarak, bireysel güç ve yeteneklerini açığa çıkarmaya ve bireysel doğru kararlar alabilme, Kazanımları hedeflenmektedir. 2024-2025 Öğretim yılında 1. Sınıf, 2025-2026 Öğretim yılında 2. Sınıf öğrencilerimizle haftada 1 ders saati satranç dersi olarak işlenmiştir. Bu sürede ilk başta çok az öğrencimizin bildiği ve ilgilendiği satranca zaman içerisinde ilgi ve istek artmıştır. Sınıfta Satranç Federasyonu ve diğer eğitici kaynaklardan yayınlanan ders videoları izletilmiş, öğrenciler arasında turnuvalar düzenlenmiştir. Veli toplantılarında bu proje ve öneminden bahsedilmiş, velilerin de konuya ilgi göstermesi amaçlanmıştır. Öğrenci ve veliler arasında satranç oynama alışkanlığı kazananlar oluşmuştur. Yaklaşık olarak iki eğitim öğretim yılı sonunda tüm sınıf öğrencileri olmasa da önemli sayıda öğrencimiz satranç sporuna ilgi göstermiş hatta satranç oynayabilecekleri kurs ve kulüplere katılanlar olmuştur. Telefon, tablet başında boşa geçen zaman yerine bu spora ilgi gösteren öğrencilerimiz artmıştır. Bu proje çalışması; Samsun İli, İlkadım İlçesi, Muzaffer Barışyurt İlkokulu 2.sınıf öğrencileri arasında 2024-2025 eğitim öğretim yılında başlamış ve 2025-2026 eğitim öğretim yılında da halen devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Satranç, Hamle, ilkokul

¹⁹⁷ Öğretmen, Muzaffer Barışyurt İlkokulu, vmsb1907@hotmail.com

¹⁹⁸ Öğretmen, Muzaffer Barışyurt İlkokulu, tugbasaracogly@hotmail.com

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL VE MEDYA OKURYAZARLIĞININ GELİŞTİRİLMESİ: BECERİ TEMELLİ BİR MÜDAHALE ÇALIŞMASI

Gökçen BALAT¹⁹⁹, Mısra KURKAZ SAY²⁰⁰,

ÖZET

Bu çalışma ilkokul öğrencilerinin dijital ve medya okuryazarlığı becerilerini geliştirmeye yönelik yapılandırılmış ve etkinlik temelli bir müdahalenin etkilerini kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde dijital teknolojilerin ve internetin hayatın her alanında yaygın bir şekilde kullanılması, çocukların erken yaşta dijital ortamları güvenli ve bilinçli bir biçimde kullanabilmesini zorunlu hale getirmektedir. bu bağlamda öğrencilerin eleştirel düşünme, empati, yaratıcılık, araştırma becerileri ve işbirliği gibi temel yeterliklerini geliştirmek, eğitim sürecinin vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Çalışma, özellikle öğrencilerin dijital içerikleri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilme, doğru ve yanıltıcı bilgiyi ayırt edebilme, bilgi doğrulama stratejilerini etkin bir şekilde uygulayabilme, uygun çevrimiçi davranış normlarını benimseyebilme ve dijital ayak izi farkındalığı geliştirebilme becerilerini kazanmalarını hedeflemektedir.

Araştırma, nitel araştırma paradigması çerçevesinde durum çalışması tasarımı kullanılarak yürütülmüştür. Uygulama sürecinde, beceri temelli öğrenme hedefleridoğrultusunda tasarlanmış çeşitli etkinlikler, işbirlikçi grup çalışmaları ve dijital içerik üretim görevleri gerçekleştirilmiştir. Veriler, gözlemler, öğrenci ürünleri ve yansıtıcı değerlendirmeler aracılığıyla toplanmış ve tematik analiz teknikleri ile değerlendirilmiştir.

Bulgular, müdahalenin öğrencilerin dijital ve medya okuryazarlığı becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Özellikle öğrencilerin bilgiye eleştirel yaklaşma, dijital ortamlarda empati kurma ve çevrimiçi güvenlik ile sorumlu dijital davranış konularında farkındalıklarının arttığı gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, beceri temelli ve deneyimsel öğrenme yaklaşımları ile erken yaşta verilen dijital ve medya okuryazarlığı eğitiminin, bilinçli, sorumlu ve eleştirel düşünebilen bireyler yetiştirmede önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bu bulgular, söz konusu müdahalelerin ilkokul müfredatına entegre edilmesinin, öğrencilerin dijital çağın gereksinimlerine daha iyi hazırlanmasına katkı sağlayacağını vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Okuryazarlık, Medya Okuryazarlığı, İlkokul Eğitimi

¹⁹⁹ Öğretmen, MEB, gokcen.balat55@gmail.com

²⁰⁰ Doç. Dr., MEB, kurkazsay.msra@gmail.com

DİJİTAL ÖYKÜLEME İLE FİNANSAL OKURYAZARLIK: "AKILLI KUMBARANIN SIRRI"

Nurcan ÇALIŞKAN²⁰¹, Gülşah KAÇAR²⁰², Emrullah YAŞA²⁰³, Neslihan NAMLI²⁰⁴, Özgür GÖKCAN²⁰⁵,

ÖZET

Bu çalışma, TYMM Matematik dersi 1. sınıf "Sayılar ve Nicelikler" içeriği kapsamında, paraların değerinin tanınması ve finansal okuryazarlık becerisinin geliştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Yapay zeka (AI) araçlarının desteğiyle yapılan "Akıllı Kumbaranın Sırrı" adlı dijital öykü çevresinde şekillenen ders planı; somutlaştırma, yaparak yaşayarak öğrenme ve disiplinlerarası bir yaklaşım sunmaktadır.

Amaç ve Kapsam

Temel Hedef: 1.sınıfların paralarını tanıması, birikimi, tasarrufu ve israf kavramlarını içselleştirmesi.

Eğitim Modeli: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim hizmetleri tam uyum.

Beceri Odaklılığı: Finansal okuryazarlık ve dijital gelişmelerin gelişimi.

Yöntem ve Dijital Araçlar (Metodoloji)

Ders planı oluşturulurken "Harmanlanmış Öğrenme" ve "Oyunlaştırma" teknikleri kullanılmıştır. Süreçte kullanılan teknolojik programlar:

Metin ve Kurgu: ChatGPT, Gemini, Copilot (Hikâyeleştirme ve planlama).

Görsel Tasarım: Canva & Storyjumper (Dijital kitap ve poster).

İşitsel Destek: Suno AI (Temaya uygun özgün şarkı tasarımı).

Pedagojik Yaklaşım: Evrensel Tasarım İlkeleri (UDL) ve Farklılaştırılmış Öğretim.

Uygulama Adımları (Ders Akışı)

Aşama, Etkinlik, Kazanım, Giriş, Suno Şarkısı & Merak Uyandıran Soru, Motivasyon ve Odaklanma, Keşfetme, "Akıllı Kumbaranın Sırrı" Dijital Öykü, Paraları ve Değerlerini Tanıma, Uygulama, Sınıf Marketi (Simülasyon), İstek vs. İhtiyaç Ayırımı, Derinleşme, Grupla Para Sıralama Oyunu, İş Birliği ve Matematiksel Mantık,

Öne Çıkan Özellikler

Somutlaştırma: Gerçek hayat senaryolarının ile verilerinizin birleştirilmesi. Kapsayıcılık: Farklı öğrenme hızına ve genişlik derecelerine sahip (Görsel, İşitsel, Kinestetik) standartlar için özelleştirilmiş materyaller. Değerler Eğitimi: Tasarruf tasarrufu ve etik tüketimin paylaşımı.

²⁰¹ Öğretmen, Sungurlu BİLSEM, Sungurlu, Çorum, nurcancaliskan1906@gmail.com

²⁰² Öğretmen, Mukadder Akaydın İlkokulu, Çorum, gulsahkeser.gk@gmail.com

²⁰³ Öğretmen, Sakarya, Akyazı Mehmet Soykan İlkokulu, emrullah_yasa@hotmail.com

²⁰⁴ Öğretmen, Mersin, Toroslar Osmangazi İlkokulu, neslim_sari3387@hotmail.com

²⁰⁵ Öğretmen, Sakarya, Akyazı Mehmet Soykan İlkokulu, emrullah_yasa@hotmail.com

Sonuç ve Öneriler

Yapay zeka destekli dijital hikâyelerin, soyut kavramlar (para değeri gibi) somutlaştırmada %90'a varan öğrenci sunumu gözlemlenmiştir. TYMM'nin öngördüğü ""aktif öğrenci"" profili için bu tür dijital entegrasyonun diğer süreçlerinde yaygınlaştırmanın esasları.

Anahtar Kelimeler: TYMM, Finansal Okuryazarlık, Dijital Öyküleme, Yapay Zekâ, 1. Sınıf Matematik

YAŞAMIN İÇİNDEKİ PARÇALAR: KESİRLERLE BÜTÜNLEŞİYORUZ

Murat ÇALIŞKAN²⁰⁶, Nurcan ÇALIŞKAN²⁰⁷,

ÖZET

Bu çalışma, 5. sınıf matematik dersi kapsamında kesirlerin günlük yaşamdaki yerini anlamlandırmak ve farklı kesir türlerini (basit, bitkisel, tam sayılı) somut modellerle analiz etmek amacıyla hazırlanmıştır. TYMM beceri yaklaşımıyla; Kesirlerin sadece dijital bir ifade olmadığı, paylaşım dayalı bir yaşam becerisinin olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada birim kesirlerden yola çıkılarak tam sayılı ve bitkisel kesirler arasındaki dönüşümler ""bölme"" ve ""katlama"" ile somutlaştırılmıştır.

Amaç; Bilişsel Beceri: Kesirlerin ayrıştırılmasıyla gerçekleştirilebilir ve türlerini ayırır. Uygulama: Günlük hayattaki paylaşım durumlarını (pizza, meyve, mesafe vb.) kesir modellerine dönüştürür. Değer Odaklılık: Eşit paylaşım ve adalet kavramlarını kesirler üzerinden içselleştirmek. Bileşik kesir ile tam sayılı kesir arasındaki mesafeyi muhakeme yoluyla anlaşılabilir.

Yöntem; Projede ""Somuttan Soyuta"" ve ""Keşfe Dayalı Öğrenme"" modülleri kullanılmıştır:

Kağıt Katlama: Bir bütün kağıt önce 2'ye, sonra 4'e bölünerek birim kesilerek elde edildi.

Somut Modelleme: Mutfak ölçü birimleri (yarım bardak, çeyrek kaşık) ve oyun hamurları ile kesir türü modellendi.

Sayı Doğrusu Stratejisi: 0-1 arası ve 1'den büyük aralıklar bölümlendirilerek kesirlerin büyüklükleri karşılaştırıldı.

Bulgular (Öğrenme Çıktıları); Parçadan Bütüne: Paydası büyümüş birim kesrin küçüldüğü (paylaşan kişinin özellikleri ödemenin çözüldüğü) somut olarak gözlemlendi. Dönüşüm Mucizesi: Bir organik kesrin (örn: 7/4) aslında içinde bir tam ve bir parça (1 tam 3/4) barındırdığı bölme işlemiyle kanıtlandı. Sıralama Mantığı: Paydaları eşit olan kesirlerdeki payı büyük olanın, bütünün daha fazlasını temsil ettiği anlaşıldı.

Öneriler; Görsel Hafıza: Kesirleri öğrenirken her zaman yanında bir ""kesir takımı"" veya çizim dosyası bulundurun. Şekle dökmek anlamayı %80 artırır. Teknoloji Entegrasyonu: Kesirleri karşılaştırmak için dijital simülasyonlardan ve eğitim oyunlarından faydalanın. Aile Katılımı: Evde yemek yaparken veya alışveriş yaparken ""Bu bütünün kaçta kaçı?"" sorusunu kendinize sorun. Kesirler kağıt üzerinde değil, mutfakta ve markette öğrenilir!

Anahtar Kelimeler: Birim Kesir (Parçanın Gücü) Bütün-Parça İlişkisi Bileşik ve Tam Sayılı Kesir Dönüşümü Sayı Doğrusunda Konumlandırma Günlük Yaşam Modellemesi

²⁰⁶ Öğretmen, Mecitözü Yatılı Bölge Ortaokulu, Mecitözü, Çorum, muratcaliskan1219@hotmail.com

²⁰⁷ Öğretmen, Sungurlu BİLSEM, Sungurlu, Çorum, nurcancaliskan1906@gmail.com

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DİJİTAL HİKÂYE ANLATIMININ SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİME ETKİSİ

Nur KOÇ²⁰⁸,

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde uygulanan dijital hikâye anlatımı etkinliklerinin çocukların sosyal-duygusal gelişimleri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada, özellikle empati kurma, duygu tanıma ve ifade etme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlanıp sağlanmadığı belirlenmek istenmiştir. Araştırma, nicel ve nitel verilerin birlikte kullanıldığı karma yöntem desenine göre yürütülmüştür. Nicel veriler ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desenle elde edilirken, nitel veriler gözlem ve öğretmen görüşmeleri yoluyla toplanmıştır. Uygulama süreci 8 hafta sürmüş ve haftada iki gün dijital hikâye anlatımı etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, bir devlet anaokulunda öğrenim gören 48 çocuk oluşturmaktadır. Çocuklar deney (24) ve kontrol (24) grubu olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Deney grubuna dijital hikâye anlatımı etkinlikleri uygulanırken, kontrol grubunda mevcut okul öncesi programı sürdürülmüştür. Araştırma bulgularına göre, deney grubundaki çocukların empati, duygu tanıma ve duygu ifade etme becerilerinde anlamlı düzeyde artış olduğu tespit edilmiştir. Kontrol grubunda ise bu becerilerde sınırlı düzeyde gelişim gözlenmiştir. Nitel veriler, çocukların dijital hikâyeler aracılığıyla karakterlerle özdeşim kurduklarını ve duygularını daha rahat ifade ettiklerini ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlar, dijital hikâye anlatımının okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişimi destekleyen etkili ve yenilikçi bir yöntem olduğunu göstermektedir. Özellikle teknolojinin pedagojik amaçlarla kullanımı, öğrenme sürecini daha etkileşimli ve anlamlı hale getirmektedir. Araştırma sonuçlarına dayanarak, okul öncesi eğitim programlarına dijital hikâye anlatımı etkinliklerinin entegre edilmesi önerilmektedir. Öğretmenlere bu konuda hizmet içi eğitimler verilmesi ve dijital içeriklerin pedagojik açıdan uygun şekilde hazırlanması önem taşımaktadır. Ayrıca, farklı yaş gruplarında ve farklı gelişim alanlarında benzer çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Dijital Hikâye, Sosyal-Duygusal Gelişim

²⁰⁸ Öğretmen, Meb, nurulu06@outlook.com

İLKOKUL EĞİTİMİNDE HAYAL GÜCÜ GELİŞİMİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Günel MAMMADOVA²⁰⁹,

ÖZET

Bireyin hayal gücünü tasavvur edebilme ve gerçekleştirebilme yetisi, büyük ölçüde zengin ve çeşitli imgelerle şekillenen deneyimlere bağlıdır. Vygotsky'ye göre üst düzey hayal gücü potansiyelinin gelişimi açısından en kritik dönem okul öncesi ve ilkokul yıllarıdır. Bu dönemlerde hayal gücü en yüksek gelişim düzeyine ulaşmaktadır. Bu nedenle hayal gücüne yönelik ders ve etkinliklerin ilkokulun erken sınıflarından itibaren planlı biçimde uygulanması önem taşımaktadır. Günlük yaşamda ve öğrenme süreçlerinde hayal gücünün kullanımı, akademik başarıyı artırmanın yanı sıra yetişkinlikte yaşam kalitesinin yükselmesine de katkı sağlamaktadır. İlkokullarda hayal gücü eğitimi, tüm derslerin kazanımlarıyla uyumlu etkinliklerin planlanması ve uygulanması yoluyla geliştirilebilir. Bu süreçte en büyük sorumluluk sınıf öğretmenlerine düşmektedir. Öğretmenlerin hayal gücü eğitimine yönelik yaklaşımlarının belirlenmesi, onların kendi yaratıcı potansiyelleri ve öğretim uygulamalarındaki özgünlük düzeyi açısından önemlidir. Bu araştırma, hayal gücü eğitimine olumlu yaklaşan ve bu alanda deneyimi bulunan öğretmenlerin görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Veriler, devlet ve özel okullarda görev yapan 23 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilen yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde tümevarımsal içerik analizi ve betimsel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bu çalışma, hayal gücünün 21. yüzyıl becerileri bağlamındaki önemine dikkat çekerek alana katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırma bulgularının, ilkokul düzeyinde hayal gücü temelli öğretim uygulamalarının geliştirilmesine, öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerinin desteklenmesine ve eğitim politikalarının şekillendirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca çalışma, hayal gücü eğitiminin öğrencilerin problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcı üretim becerilerini güçlendirmedeki rolüne dikkat çekerek alanyazına kuramsal ve uygulamalı düzeyde katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Eğitim, İlkokul, Hayal Gücü, Sınıf Öğretmeni

²⁰⁹ Öğr. Gör., Adu, gunelmemmedova2806@gmail.com

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTSEL TOPRAKSIZ TARIM UYGULAMALARI – DİKEY SİSTEMLERDE ÇİLEK YETİŞTİRİCİLİĞİ

Sevil PEKDEMİR BAYLAN²¹⁰,

ÖZET

Artan dünya nüfusu ve azalan tarım alanları, alternatif üretim yöntemlerinin geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Topraksız tarım sistemleri, kontrollü üretim imkânı sunması, su tasarrufu sağlaması ve yüksek verim potansiyeli nedeniyle öne çıkmaktadır. Çilek, yüksek ekonomik değeri ve hassas yapısı nedeniyle bu sistemlerde yetiştirilmeye uygun bir üründür. Bu çalışmanın amacı, dikey topraksız tarım sisteminde çilek yetiştiriciliğinin uygulanabilirliğini ve verimliliğini değerlendirmektir. Dikey tarım, yüksek binalarda büyük ölçekli gıda üretimini içeren tarım tekniği olup, yıl boyunca meyve, sebze ve diğer gıda ürünlerinin (örn. çeşitli otlar, şifalı bitkiler) üretilebileceği bildirilmiştir. Böylece, yüksek nüfus yoğunluğu olan kentsel alanlarda (büyük şehirler) çok çeşitli bitkilerin yetiştirilmesi, hasat edilmesi, bu mahsullerin doğrudan şehirlerde satılması ve ulaşım masraflarının azaltılması mümkün olabilmektedir. Topraksız tarımın diğer adı olan hidroponik tarım, toprak kullanmadan bitkilerin yetiştirildiği bir tarım yöntemidir. Geleneksel tarım yöntemlerinden farklı olarak, hidroponik sistemlerde bitkilerin kökleri besin çözeltisi içinde veya bir ortamda tutularak büyütülür. Toprak yerine su içinde çözülmüş besin maddeleri kullanılarak bitkilerin ihtiyaç duyduğu tüm besin maddeleri kontrollü bir şekilde sağlanır. Hidroponik sistem, mahsullerin kum, çakıl, vermikülit, taş yünü, perlit, turba yosunu, Hindistan cevizi veya talaş gibi mekanik destek kullanılarak veya kullanılmadan besin solüsyonlarında (eriyik haldeki bitki besin maddeleri içeren) ve toprak kullanılmadan (topraksız kültür) yetiştirilebildiği bitki yetiştirme tekniğidir. Açık ve kapalı sistem olarak hidroponik tarım modeli sıvı ve agregat olmak üzere ikiye ayrılır. Agregat modelde bitkiler torba, saksı, viol gibi kaplara doldurulan substratlara ekilir. Ortam kültüründe; torf, ağaç kabuğu, talaş gibi maddeler kullanılır. Besin çözeltisi damlama sulama veya yağmurlama sulama ile ortamlara nakledilir. Çilek bitkisi, kompakt yapısı ve yüzeysel kök sistemi nedeniyle dikey tarım için oldukça uygundur.

Bu çalışmada, topraksız tarım yöntemi kullanılarak çilek yetiştiriciliği uygulaması gerçekleştirilmiştir. Deneme sistemi, çelik konstrüksiyon malzemedan üç katlı olacak şekilde tasarlanmış ve kurulmuştur. Kurulan standlara, 150 mm çapında ve 2 m uzunluğunda PVC borular yerleştirilmiştir. Bu borular üzerine, çilek bitkilerinin yetiştirilmesine imkân sağlayacak şekilde belirli aralıklarla dikim delikleri açılmıştır. Yetiştirme ortamı (substrat) olarak torf, ağaç kabuğu ve talaş karışımı kullanılmıştır. Bu ortam, bitki köklerinin hem su hem de hava dengesini sağlayacak şekilde tercih edilmiştir. Bitkilerin besin ihtiyacını karşılamak amacıyla, stand üzerine döşenen damla sulama sistemi kullanılmıştır. Besin çözeltisi uygulamasında iki depolu (A-B tankı) sistem tercih edilmiştir. Her biri 50 litre hacme sahip olan depolardan:

Birinci depoda (A tankı): kalsiyum nitrat ve demir şelatı çözeltisi hazırlanmıştır.

İkinci depoda (B tankı): potasyum nitrat, mono potasyum fosfat (MKP), magnezyum sülfat ve mikro element karışımından oluşan besin çözeltisi hazırlanmıştır.

²¹⁰ Öğretmen, Alikahya İlkokulu, İzmit, Kocaeli, sevilpekdir@hotmail.com

Bitkilerin gelişim dönemlerine bağlı olarak besin çözeltisi içeriği düzenlenmiştir. Vejetatif gelişim döneminde azot oranı yüksek tutulmuş, çiçeklenme döneminde azot miktarı azaltılarak fosfor oranı artırılmıştır. Meyve oluşumu döneminde ise potasyum ve kalsiyum oranları yükseltilerek meyve kalitesi ve dayanıklılığı desteklenmiştir. Bu çalışmada kurulan üç katlı dikey topraksız tarım sisteminde çilek bitkisinin gelişimi, verim durumu ve meyve kalitesi gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular, sistemin çilek yetiştiriciliği açısından uygun ve verimli bir yöntem olduğunu göstermektedir. Kullanılan damla sulama sistemi sayesinde bitkilere su ve besin maddeleri kontrollü bir şekilde verilmiş, bu durum su kullanımında önemli tasarruf sağlamıştır. Ayrıca iki depolu sistemin kullanılması, besin elementleri arasında çökelme oluşmasını engelleyerek daha dengeli bir besleme sağlamıştır. Dikey sistemin üç katlı olarak kurulması, birim alandan elde edilen verimi önemli ölçüde artırmıştır. Aynı taban alanına göre daha fazla bitki yetiştirilmesi mümkün olmuş ve bu durum üretim verimliliğini artırmıştır. Bununla birlikte sistemde bazı sınırlılıklar da gözlemlenmiştir. Özellikle üst katlar ile alt katlar arasında ışık dağılımında farklılıklar oluşmuş, bu durum bazı bitkilerde gelişim farklarına neden olmuştur. Ayrıca sistemin sürekli kontrol gerektirmesi ve teknik bilgi ihtiyacı, uygulamanın dikkatli yönetilmesini zorunlu kılmıştır. Doğru besin yönetimi, uygun sulama sistemi ve kontrollü çevre koşulları ile yüksek verim ve kaliteli ürün elde edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Sürdürülebilir, Çilek Yetiştiriciliği, Dikey Tarım, Topraksız Tarım, Hidroponik,*

ALTERNATİF OKULLARDA KATILIMCI YÖNETİM MODELİ OLARAK SOSYOKRASİ: BBOM OKULLARI ÖRNEĞİ

Hale Betül AKINCI TANYILDIZ²¹¹, Emre ER²¹²,

ÖZET

Alternatif okullarda yönetim süreçlerinin nasıl örgütlendiği, okul kültürünün niteliğini, paydaşların karar alma süreçlerine katılımını ve okul içi ilişkilerin biçimini doğrudan etkilemektedir. Geleneksel okul yapılarında karar alma çoğu zaman hiyerarşik, merkezî ve görev tanımları üzerinden işleyen bir yapıya dayanırken, alternatif okul modelleri daha yatay, katılımcı ve ilişki temelli örgütlenmelere alan açabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Başka Bir Okul Mümkün (BBOM) okullarında sosyokrasinin katılımcı bir yönetim modeli olarak nasıl işlediğini ve bu yapının okul kültürü ile karar alma süreçlerine nasıl yansıdığını incelemektir. Çalışmada özellikle öğretmen deneyimleri üzerinden sosyokratik uygulamaların gündelik okul yaşamında nasıl anlam kazandığına, ortak sorumluluk üretme biçimlerine nasıl dönüştüğüne ve yönetsel ilişkileri nasıl yeniden şekillendirdiğine odaklanılmaktadır.

Araştırma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu BBOM okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler, okul ortamına ilişkin gözlemler ve ilgili belgeler aracılığıyla toplanmaktadır. Elde edilen verilerin tematik analiz yoluyla çözümlenmesi planlanmaktadır. Çalışmanın kuramsal arka planında sosyokrasi, okul kültürü, katılımcı yönetim ve alternatif eğitim yaklaşımları birlikte ele alınmaktadır. Bu bağlamda araştırma, sosyokrasinin yalnızca teknik bir karar alma yöntemi değil, aynı zamanda okul içi iletişimi, toplantı pratiklerini, yetki paylaşımını, sorumluluk üstlenme biçimlerini ve aidiyet duygusunu etkileyen bütüncül bir örgütlenme anlayışı olduğu varsayımından hareket etmektedir. Bu yönüyle çalışma, sosyokratik ilkelerin okulun gündelik işleyişine nasıl yerleştiğini ve öğretmenlerin bu yapıyı nasıl deneyimlediğini görünür kılmayı amaçlamaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulguların, sosyokratik yapıların öğretmenlerin karar süreçlerine daha etkin katılımını desteklediğini, okul içinde açıklık, güven, şeffaflık ve karşılıklı sorumluluk duygusunu güçlendirdiğini ortaya koyması beklenmektedir. Bununla birlikte, katılımcı yapıların sürdürülebilirliğinin zaman, emek, ortak dil geliştirme, toplantı kültürü oluşturma ve süreçlere gönüllü katılım gibi koşullara bağlı olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın, alternatif okul bağlamında yönetim ve yönetişim tartışmalarına katkı sunmasının yanı sıra, Türkiye’de daha demokratik, kapsayıcı ve insan merkezli okul örgütlenmelerine ilişkin düşünsel ve uygulamalı bir çerçeve geliştirilmesine katkıda bulunacağı öngörülmektedir. Araştırma sonucunda, okul yönetiminde katılımı güçlendiren yapılandırılmış mekanizmaların yalnızca karar kalitesini değil, aynı zamanda aidiyet, iş birliği, kolektif öğrenme ve kurumsal süreklilik süreçlerini de desteklediği yönünde öneriler geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca çalışmanın, öğretmen sesinin karar mekanizmalarına hangi araçlar aracılığıyla taşındığını ve bu araçların bürokratik olmayan okul yapılanmalarında nasıl işlev

²¹¹ Beyoğlu, İstanbul, hale.aknc@gmail.com

²¹² Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Davutpaşa Kampüsü, Esenler, İstanbul, emreerytu@gmail.com

gördüğünü tartışması beklenmektedir. Bu yönüyle araştırma, alternatif okul deneyimlerine ilişkin somut bir tartışma zemini sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyokrasi, Alternatif Okul, Okul Kültürü, Karar Alma, Katılımcı Yönetim*

MATEMATİK EĞİTİMİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ

Hatice Nur YILDIZ KOCA²¹³,

ÖZET

Günümüz dünyasında bilgi hızla artmakta ve teknoloji yaşamın her alanında daha etkin rol oynamaktadır. Eğitimde teknolojinin bilinçli entegrasyonu, öğrencilerin öğrenme süreçlerini optimize etmeye yardımcı olurken, zamanın verimli kullanımı ve bilgiye hızlı erişim açısından uygun eğitim modellerinin belirlenmesi giderek daha kritik bir hale gelmektedir. Bu gelişmeler ışığında, dijital öğrenme ortamlarının ortaokul matematik öğretiminde nasıl yapılandırılacağı ve etkileşimli araçların öğrenci katılımı, öz düzenleme becerileri ile akademik başarı üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin beceri temelli yaklaşımı ile mevcut öğretim programı kazanımlarının dijital araçlar aracılığıyla bütünleştirildiği Kayı Öğretim uygulaması bu bağlamda ele alınmaktadır. Araştırma, 5., 6. ve 8. sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğrencilerle yürütülen çevrim içi öğretim uygulamalarına dayanmaktadır. Öğretim süreci, öğrenci merkezli ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı temel alınarak tasarlanmıştır; dersler senkron olarak yürütülürken etkileşimi artırmak amacıyla Kahoot ve Wordwall gibi Web 2.0 araçları öğrenme sürecine entegre edilmiştir. Bu araçlar, öğrencilerin derse aktif katılımını destekleyen oyunlaştırma (gamification) unsurları ile motivasyonu artırırken, aynı zamanda rastlantısal katılım teknikleri aracılığıyla sınıf içi fırsat eşitliğini güçlendirmiştir. Kamera kullanımı ve sözlü katılımın teşvik edilmesi, sosyal etkileşim ve öğrenen-öğreten iletişimi açısından önemli bir bileşen olarak ele alınmıştır. Değerlendirme sürecinde biçimlendirici (formative) değerlendirme yaklaşımı benimsenmiş; öğrencilerin bilişsel gelişimleri, süreç odaklı ölçme araçları, düzenli ödev takibi ve performans gözlemleri ile izlenmiştir. Özellikle 8. sınıf düzeyinde yürütülen LGS hazırlık çalışmalarında, üst düzey düşünme becerilerini (analiz, yorumlama, çıkarım yapma) geliştirmeye yönelik beceri temelli sorulara odaklanılmıştır. Problem çözme sürecinde bilişsel farkındalığı artırmak amacıyla sorulardaki kritik bilgilerin belirlenmesi, çözüm stratejilerinin açık biçimde ifade edilmesi ve matematiksel akıl yürütmenin yapılandırılması ön plana çıkarılmıştır. Açık uçlu sorular aracılığıyla öğrencilerin matematiksel iletişim becerileri desteklenmiştir. Öğrenme sürekliliğini sağlamak amacıyla ders kayıtlarının dijital ortamlarda paylaşılması, öğrencilerin kendi öğrenme hızlarına uygun tekrar yapmalarına olanak tanıyarak öz düzenleyici öğrenme becerilerini desteklemiştir. Ayrıca GeoGebra ve video tabanlı içeriklerin kullanımı ile özellikle geometri öğretiminde çoklu temsil (multiple representations) yaklaşımı benimsenmiş ve soyut kavramların somutlaştırılması sağlanmıştır. Farklı coğrafi bölgelerden katılım sağlayan öğrencilerle yürütülen bu süreçte, öğretmen-öğrenci ve öğretmen-veli etkileşimi sürekli geri bildirim mekanizmaları ile desteklenmiş; bireyselleştirilmiş öğretim anlayışı doğrultusunda öğrencilerin akademik ve duyuşsal ihtiyaçlarına yönelik yönlendirmeler yapılmıştır. Sonuç olarak, dijital öğrenme ortamlarının pedagojik ilkeler doğrultusunda tasarlanması; etkileşim, geri bildirim ve bireyselleştirme boyutlarıyla ele alındığında, matematik öğretiminde etkili ve sürdürülebilir öğrenme deneyimleri sunmaktadır. Bu çalışma, uygulamaya dayalı bir örnek üzerinden dijital eğitim süreçlerinin öğretimsel tasarımına ilişkin bütüncül bir model önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Öğrenme, Matematik Öğretimi, Fırsat Eşitliği, Etkileşimsel Öğrenme, Web 2.0 Araçları

²¹³ Öğretmen, Pendik, İstanbul, haticeyldzzw@gmail.com

EĞİTİM SENDİKALARININ ÜLKELERARASI KONUMU: ÖĞRETMEN HAKLARI VE POLİTİKA SÜREÇLERİNDE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Temel ÇALIK²¹⁴, Nihal ALBAYRAK²¹⁵, Savaş VARLIK²¹⁶,

ÖZET

Eğitim sistemleri, küreselleşme ve eğitim politikalarındaki dönüşümlerle birlikte yeniden şekillenirken, bu süreçte rol alan aktörlerin konumunda da rol aldı. Eğitim sendikaları, yalnızca asker haklarını savunan yapıların ötesinde, eğitim politikalarının oluşumları ve yaygınlaştırılmasında önemli bir üye haline geldi. Ancak sendikaların bu bölgedeki konumu ve görünümü, ülkelerin resmi yapıları, eğitim sistemleri ve sendikal kurallara bağlı olarak farklılık gösteriyor. Bu farklılıkları anlamlandırmak, eğitim sendikacılığının çok boyutlu ortaya koymak açısından ülkelerarası karşılaştırmaları gerekli kılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, eğitimde “kimin sesinin daha güçlü olduğu” meselesinden hareketle, eğitim sendikalarının farklı ülke ve bağlamlardaki konumlarını karşılaştırmalı bir perspektifle incelemeyi amaçlıyoruz. Bu çalışmada nitel, durum çalışması deseni benimsenmiştir. Örneklem, bakanlığın temsiliyetten ziyade eğitim sendikacılığının farklı kurumsal ve siyasal bağlamlarını yansıtacak biçimde biçimlendirmeye yönelik hareket yönteminin, maksimum çeşitliliğin teknolojik olarak ödüllendirilmesidir. Bu çalışma, Avrupa'dan temsilcilik (yüksek sendikal örgütlenme ve sendikallik) ile Almanya (federal yapı ve farklılaşan sendikal güçler), Kuzey Amerika'dan Amerika birleşik devletleri (parçalı sistem ve sendikal yapı), Asya'dan Japonya (uyumdan oluşan sendikal yapı) ve Güney Kore (daha mücadeleci yapı), Latin Amerika'dan sendikacılık (politik ve mobilize sendikacılık) ile karşılaştırma olarak Türkiye'yi (farklı sendikal anlayışların bir arada yapısı). Seçilen ülkelerde, küresel sendikal çeşitliliğin yalnızca bir kesiti temsil edilmekte olup, amaçlı parmak ile farklı kurumsal ve siyasal bağlamların gösterimine odaklanılmıştır. Bu her yılın eğitim sendikası temsilcilerinin dahil olduğu, farklı kampanyalarda sendikaların yerlerinin tanıtımları incelenecektir. Veri toplama aracı olarak yarı aralarındaki görüşmeler kullanılırken, veri analizi tematik, betimsel ve içerik analizi teknolojisi ile gerçekleştirilecektir. Öte yandan, bu araştırma henüz yürütülmemiş olmakla birlikte, eğitim sendikalarının farklı çeşitlilikteki konumları ve işleyişlerine ilişkin karşılaştırmalı bir anlayışlar gösteriliyor. Araştırmanın, ülkeler arasındaki sendikal yapı, örgütlenme biçimi ve siyasal bağlam farklılıklarının eğitimde temsil mekanizmalarının nasıl çoğalmasını ortaya koyması öngörülmektedir. Bununla birlikte, eğitim sendikalarının hizmet hakları, mesleki özerklik ve politika oranlarındaki roller açısından ülkelerarası farklılıkların belirlenmesi, hem sendikacılığın ulusal ve küresel boyutlarını öğrenme hem de eğitim politikalarının şekillendirilmesinde farklı modellerin nasıl oranlarını değiştirmeye katkı oranları. Araştırmanın amacının, Eğitim sendikalarının rolünü daha bütüncül bir perspektiften değerlendirebilmek için temel oluşturma ve gelecekte yapılacak çalışmalar için referans olarak sunulan taşımayı kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Politikaları, Eğitim Sendikaları, Ülkelerarası Karşılaştırma, Öğretmenlerin Sesi, Sendikal Örgütlenme

²¹⁴ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, temelc@gazi.edu.tr

²¹⁵ Gazi Üniversitesi, nihai210@gmail.com

²¹⁶ Dr., MEB, savasvarlik@yahoo.com

“SINIF DUVARLARININ ÖTESİNDE: ÖZEL EĞİTİM ALANINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIĞI GÖRÜNMEYEN ZORLUKLAR”

Nur DURMUŞ²¹⁷, Serhat SEZEK²¹⁸,

ÖZET

Bu çalışma, özel eğitim alanında görev yapan bölgelerde karşılaştıkları sorunlar belirlemeyi ve bu dağıtımda eğitim-öğretim fırsatlarına sahip olmak için çok boyutlu bir şekilde ortaya çıkmayı sağlıyor. Özel eğitim, bireysel farklılıkların en yoğun biçimde dikkate alınması gereken ve onun öğrencinin kendine özgü öğrenme özelliklerine göre planlamanın zorunlu kılan bir alandır. Bununla birlikte, bu ideal yaklaşımın çeşitli esnekliklerde, kurumsal ve mesleki sınırlar nedeniyle tam anlamıyla hayata geçirilemediği görülmektedir. Bu bağlamda, beslenme sahasındaki deneyimlerinin incelenmesi, mevcut yaygınlığın ve çözüm önerilerinin geliştirilmeye yönelik büyük önem verilmesi.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Bu yöntemde, olayların yaşadığı deneyimlerin incelenmesiye ve bağlamasal özelliklerin ortaya konulmasına olanak sağlar. Veri toplama sürecinde farklı kurumlarda görev yapan özel eğitim öğretmenleriyle yarı zamanlı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler boyunca gelişmeler, mesleki deneyimler, karşılaşılan zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma prosedürü hakkında kapsamlı veriler elde edilmiştir. Toplanan veriler, nitel veri analiz tekniklerinden biri olan içerik analizi yöntemiyle sistematik bir biçimde çözümlenmiş ve temalar ile alt temalar oluşturularak yorumlanmıştır.

Araştırmanın, özel eğitim onarımlarının mesleki yaşamlarında birden fazla ve parçalı sorun alanıyla karşı karşıya kaldığı ortaya çıkıyor. Bu sürecin devamı ve kaynak eksikliği söz konusudur. Öğretmenler, ülkelerinin bireylerine uygun öğretimde erişimde güçlükler yaşadıklarını ve çoğu zaman kendi imkanlarıyla materyallerini tanıtacaklarını ifade etmektedir. Bunun yanı sıra aşırı iş yükü ve yoğun bürokratik işlemlerin önemli ölçüde zaman ve enerji kaybı yaşamasına neden olmaktadır. Özellikle bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması ve sürekli güncellenmesi, çalışanlar için ciddi doğum yükü olmaktadır.

Bir diğer önemli sorun alanı ise destek personel eksikliğidir. Yardımcı öğretmen, gölge öğretmeni ve diğer uzatma eksikliği, diğer sınıf içi uygulamalarda zorlanmasında yol açmaktadır. Ayrıca sınıfların kalabalık ve heterojen yapıda olması, bireylerin bireyselliklerinin yeterince zaman ayrılmasını güçleştirmektedir. Ailedeki gecikmenin de eğitim sürecinin etkililiğini olumsuz yöndeki etkiler arasında yer almaktadır. Öğretmenler, bazı ailelerin süresince aktif bakım göstermediğini ya da işleminden geçmeyen beklentiler içinde olduğunu belirtmektedir.

Araştırma ayrıca potansiyel olarak tükenmişlik yaşadıklarını ve bunun hem bireysel hem de işlevsel performans üzerinde olumsuz etkilerin yarattığını ortaya çıkardığını göstermektedir. Hizmet içi eğitimlerin eksikliği, uzatma güncel bilgi ve özellikler erişimini sınırlamakta; Kurumsal destek eksikliği ise bu seviyede daha da derinleşmesine neden olmaya devam ediyor. Tüm bu bulgular, özel eğitim alanında çalışanların çok yönlü dağılımını açıkça göstermektedir.

²¹⁷ Öğretmen, Kocasinan, Kayseri, enyuarnur@gmail.com

²¹⁸ MEB, serhatsezek@hotmail.com

Elde edilen sonuçlarla birlikte, özel eğitim aldıklarının için çalışanlara yönelik destek çalışmalarının büyük önem vereceği belirtildi. Bu yetenek, iş akışına yönelik altyapı düzenlemeleri yapılmalı, fiziki ve teknolojik altyapının iyileştirilmesi ve öğretime erişim kolaylaştırılmalıdır. Ayrıca çok disiplinli iş birliğinin sürdürülmesi, ailelerin eğitim politikalarının daha aktif yaşamının ve oyuncularına yönelik etkili hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma, özel eğitim alanında mevcut gelişmelere katkı sunmayı ve politika uygulayıcılara yol gösterici veriler sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Özel Eğitim, Öğretmen Sorunları, Mesleki Tükenmişlik, BEP, Eğitim Politikaları*

AİLE KATILIMI VE BECERİ TEMELLİ ÖĞRENME KAPSAMINDA OKUL ÖNCESİNDE DİKİŞ ETKİNLİĞİ: BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ

Sonaray KÖSE²¹⁹,

ÖZET

Erken çocukluk döneminde öğrenme süreçlerinin zenginleştirilmesi, çocukların bilişsel, sosyal ve psikomotor gelişimlerinin desteklenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte aile katılımı, öğrenmenin kalıcılığını artıran ve çocukların motivasyonunu güçlendiren önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Cumhurbaşkanlığı tarafından ilan edilen “Aile Yılı” kapsamında aile katılımını merkeze alan uygulamaların yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bununla birlikte Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin beceri temelli yaklaşımı, öğrenme süreçlerinde yaparak yaşayarak öğrenmeyi ön plana çıkarmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönemde aile katılımı ve beceri temelli öğrenme yaklaşımı çerçevesinde gerçekleştirilen dikiş makinası etkinliğinin çocuk ve veli üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda Safiye Ali Anaokulunda Singer firması iş birliği ile anne-çocuk etkinliği düzenlenmiştir.

Araştırma, nitel bir uygulama çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu iki grup halinde etkinliğe katılan toplam 35 veli (33 anne, 2 baba) ve 35 okul öncesi dönem öğrencisi oluşturmaktadır. Etkinlik kapsamında Singer firması tarafından sağlanan 16 dikiş makinası, kumaş ve iplikler kullanılmış; kumaş boyaları ise okul tarafından temin edilmiştir. Süreçte öncelikle eğitmen tarafından velilere dikiş makinasının kullanımı tanıtılmış, ardından veliler astarı ve askısı dâhil bez çanta dikim sürecini gerçekleştirmiştir. Bu süreçte çocuklar velilerine kumaş tutma, yönlendirme gibi görevlerle aktif olarak eşlik etmiştir. Dikiş aşamasının tamamlanmasının ardından çocuklar ayrı bir alanda kumaş boyaları ve baskı materyalleri kullanarak çantaları özgürce süslemişlerdir.

Elde edilen bulgular, etkinliğin çocukların ince motor becerilerini, yaratıcılıklarını ve sorumluluk alma becerilerini desteklediğini göstermektedir. Aynı zamanda çocukların ebeveynleriyle birlikte üretim sürecine katılmalarının özgüvenlerini artırdığı ve öğrenmeye yönelik motivasyonlarını güçlendirdiği gözlemlenmiştir. Veliler açısından ise etkinliğin çocuklarıyla kaliteli zaman geçirme, birlikte üretme ve okul sürecine aktif katılım sağlama açısından olumlu etkiler oluşturduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak, aile katılımı ve beceri temelli öğrenme yaklaşımını bir araya getiren bu tür uygulamaların okul öncesi eğitimde önemli katkılar sağladığı söylenebilir. Bu tür etkinliklerin yaygınlaştırılması, farklı materyallerle zenginleştirilmesi ve eğitim programlarıyla daha sistematik şekilde bütünleştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca özel sektör iş birliklerinin artırılması, okullarda uygulama çeşitliliğini destekleyerek eğitim ortamlarını daha nitelikli hale getirebilir.

Anahtar Kelimeler: Aile Katılımı, Erken Çocukluk Eğitimi, Deneyimsel Öğrenme, Psikomotor Gelişim, Okul-Aile İş Birliği

²¹⁹ Öğretmen, Safiye Ali Anaokulu, snry-kose@hotmail.com

ÇOCUK EDEBİYATINDA DEĞERLER: LİTERATÜR ANALİZİ VE GÜNCEL EĞİLİMLER Emine Nur AKDAĞ²²⁰,**ÖZET**

Bu araştırmanın amacı, çocuk edebiyatında değerler üzerine hazırlanmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Tezlere ilişkin betimsel verilerin yanı sıra içerik analizi yapılarak çocuk edebiyatındaki güncel eğilimler konusunda literatüre katkı sunması bu araştırmayı bilimsel olarak önemli hale getirmektedir. Araştırma kapsamında; tezlerin hangi yıllarda hazırlandığı, türlerinin (yüksek lisans/doktora) ne olduğu, hangi enstitü ve anabilim dallarında hazırlandıkları, hangi araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, verilerin hangi analiz teknikleriyle çözümlendiği, tezlerin amaç ve konularının neler olduğu, hangi değerlerin ele alındığı ve sonuç ile öneriler doğrultusunda çocuk edebiyatı ile değerler eğitimi alanındaki güncel eğilimlerin neler olduğu sorularına yanıt aranmıştır. Bu araştırmada nitel ve nicel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmada betimsel analiz yapılarak tezlere ilişkin sayısal veriler sunulmuş, ardından içerik analizi yapılarak tezlerin sonuç ve önerilerinden hareketle alandaki güncel eğilimler ortaya konulmuştur. YÖK tez merkezinde “çocuk edebiyatı”, “değer” ve “değerler eğitimi” anahtar kelimeleri ile tarama yapılarak 2020-2025 yılları arasında çocuk edebiyatı ve değerler üzerine hazırlanmış olan Türkçe dilindeki lisansüstü tezlere ulaşılmıştır. Konuyla ilgili olmayan ve tarih aralığının dışında olan çalışmalar elenerek toplam 21 adet tezden 11 tanesi değerlendirilmiştir. Çocuk edebiyatı ve değerler alanında en fazla 2021 yılında çalışma yapılmış, çoğunlukla yüksek lisans tez çalışması gerçekleştirilmiş, tezlerin tamamı Türkçe eğitimi/Türkçe ve sosyal bilimler anabilim dalında hazırlanmıştır. Tezlerin hepsinde nitel araştırma yöntemi kullanılmış, veri analizinde doküman analizi, içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Tezlerde dostluk, sevgi ve yardımseverliğin en çok ele alınan değerler olduğu ortaya konulmuştur. Tezlerin amaç ve konularına bakıldığında; çocuk edebiyatına yönelik üretilmiş olan hikâye, roman, şiir, tiyatro gibi edebi eserlerde yer alan değerler ve bu eserlerin çocuk edebiyatı biçim ve içerik özelliklerine ilişkin uygunluğunu inceleyen çalışmalar yapıldığına ulaşılmıştır. Tezlere yönelik yapılan içerik analizi sonucunda “çocuk edebiyatı ve değerler aktarımına ilişkin nitelikli eser ihtiyacı”, “çocuk edebiyatının eğitim programlarıyla bütünleştirilmesi”, “çocuk edebiyatında dijitalleşme ve teknolojiye dayanarak yararlanılması”, “çocuk edebiyatında görselliğin önemi” ve “çocuk edebiyatında değer aktarımının güçlendirilmesi” olmak üzere beş güncel eğilim keşfedilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle çocuk edebiyatında değerlerin aktarımına yönelik gerekli uygulamaların eğitimciler ve yazarlar tarafından yapılması önerilmektedir. Öğretmenler drama, piyes ve tiyatro gibi uygulamalarla çocuk edebiyatı eserlerini eğitim programıyla bütünleştirmeli, çocuk edebiyatı ve değerlerin aktarımında dijital araçlardan yararlanmalıdır. Yazarların nitelikli eserler üretmesi, yerli eserlerin üretiminin teşvik edilmesi, dijital araçlardan yararlanılması, görsellik kullanımı ve değerler aktarımının güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Değer, Değerler Eğitimi

²²⁰ Öğretmen, MEB, eminenurakdag101@gmail.com

“TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÇERÇEVESİNDE KÖK DEĞERLERİN OKUL VE OKUL DIŞI ORTAMLARDA KAZANDIRILMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR”Kübra ONURLU²²¹,**ÖZET**

Bu çalışmanın amacı, kök değerlerin kazandırılmasında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde geliştirilen sınıf içi ve okul dışı uygulamaların etkililiğini incelemektir. Günümüzde değerler eğitimi, yalnızca bilişsel kazanımlarla sınırlı kalmayıp öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerini de kapsayan bütüncül bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu bağlamda araştırmada, değerler eğitimi, okul dışı öğrenme ve sosyal-duygusal öğrenme süreçlerinin bir arada ele alınmasının öğrenci davranışları üzerindeki yansımaları incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması desenine uygun olarak yürütülmüştür. Çalışma grubunu bir ilkokulda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Uygulama sürecinde, etkinlik temelli öğrenme yaklaşımı doğrultusunda sınıf içi etkinliklerin yanı sıra öğrencilerin günlük yaşamlarına entegre edilen okul dışı görevler uygulanmıştır. Veriler gözlem, öğrenci görüşleri ve süreç değerlendirme formları aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen bulgular, kök değerlerin kazandırılmasında yalnızca sınıf içi uygulamaların yeterli olmadığını, okul dışı öğrenme ortamlarıyla desteklenen süreçlerin öğrencilerin değerleri davranışa dönüştürmelerinde daha etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca uygulamaların, öğrencilerin sorumluluk alma, empati kurma ve öz denetim becerilerinde olumlu gelişmeler sağladığı belirlenmiştir.

Kök değerlerTürkiye Yüzyılı Maarif ModeliDeğerler eğitimiSınıf içi uygulamalarOkul dışı öğrenmeDeğer kazandırmaÖğrenci merkezli eğitimBütüncül eğitim yaklaşımıSosyal-duygusal öğrenmeEtkinlik temelli öğrenme

Sonuç olarak, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yürütülen sınıf içi ve okul dışı bütüncül uygulamaların, değerler eğitiminin kalıcılığını artırdığı ve öğrencilerin günlük yaşamlarına anlamlı katkılar sunduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kök Değerler, Sınıf, Okul Uygulamaları

²²¹ Öğretmen, Buca, İzmir, kbrasln@hotmail.com

DİJİTAL EĞİTİMİN GEREKLİLİĞİ Emine UYGUNER²²²,**ÖZET**

Dijital Öğrenme Ekosisteminde Metafizik Kavramların İnşası: Kader ve İrade Kavramlarının Görselleştirme Teknolojileri ile Somutlaştırılması

Problem Durumu:

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programında yer alan "Kader ve Kaza" ünitesi, en önemlisi LGS en önemli konusu. Yüksek düzeyde soyut düşünme becerisi gerektiren metafiziksel önermeler içermektedir. Bilişsel gelişim aşamasındaki öğrencilerin bu kavramları anlamlandırmada yaşadığı güçlükler, sıklıkla kavramsal yanılgılara ve pasifist bir dünya görüşüne yol açabilmektedir. Geleneksel anlatım yöntemlerinin bu noktada yetersiz kalması, teknoloji entegrasyonuna dayalı yeni pedagojik yaklaşımların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

ÖRNEK. Balıkesirde deprem olacak KADER

Yarım saat önce deprem oldu KAZA

NOT. YARIM SAAT ÖNCE GERÇEKTEN DEPREM OLDU. (Balıkesir 5.1)

Kayı Öğretimde, online sınıfta, Kader Kaza kavramını yaşanmış bir olayla örnekleştirme tekniğiyle, güncel olayla bütünleştirip kalıcı öğrenme sağlıyoruz...

Amaç:

Bu çalışma, "Külli İrade", "Cüzi İrade", "Kader" ve "Kaza" kavramlarının dijital ortamlarda hazırlanan görsel modeller, simülasyonlar ve interaktif içerikler aracılığıyla somutlaştırılmasının öğrenci algısı üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Yöntem ve Uygulama:

Çalışma kapsamında, soyut kavramlar dijital birer "karar mekanizması" olarak modellenmiştir:

Külli İrade (Sistem Yazılımı): Evrensel yasaların (fiziksel, biyolojik, toplumsal) dijital bir platformun değişmez kaynak kodları ve kurallar bütünü olarak modellenmesi.

Kayı Öğretim, online sınıfta soyut kavramı somut örnek ile anlatıyorum ve bu konuda öğrencilerimin: "çok kolaymış öğretmenim" dönütleriyle anlıyoruz ki başarılıyız.

ÖRNEK "Sait kameradan kara kaşlı ve buğday tenlisin. Bu senin seçimin mi?"

Hayır öğretmenim, işte KÜLLİ İRADE bu...

Cüzi İrade (Kullanıcı Otonomisi): Bireyin sistem içerisindeki tercih alanlarının ve karar alanlarının interaktif senaryolarla görselleştirilmesi.

ÖRNEK "Eslem şuan bilinçli olarak dersime geldin. Başarılı olmak hayalindeki mesleği elde edip, mutlu bir yaşam için. Yani bilinçli bir tercih..."

²²² Öğretmen, MEB, uyguneremine3@gmail.com

İşte CÜZİ İRADE bu...

Kader ve Kaza (Veri ve Çıktı): Potansiyel olasılıklar (Kader) ile gerçekleşen eylemlerin (Kaza) dijital akış diyagramları üzerinden açıklanması.

Bulgular ve Sonuç:

Kavramların dijital ortamda somutlaştırılması; öğrencilerin soyut verileri zihinsel şemalarına daha kolay yerleştirmelerini, neden-sonuç ilişkisini doğru kurmalarını ve "sorumluluk" bilincini teknik bir mantık çerçevesinde kavramalarını sağlamıştır...

Anahtar Kelimeler: Eğitim , Dijital , İnteraktif

ÖZEL EĞİTİMDE FİZİKSEL AKTİVİTE TEMELLİ MÜDAHALELERİN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI VE SOSYAL UYUM ÜZERİNE ETKİSİ

Hamza ÖZBAL²²³, Abdullah Afşin ALBAYRAK²²⁴,

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerde yapılandırılmış fiziksel aktivite temelli müdahalelerin; davranış düzenleme, sosyal uyum, akran etkileşimi ve özdenetim becerileri üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel desen kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma grubu, özel eğitim tanısı almış toplam 24 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında deney grubuna, 8 hafta boyunca haftada üç gün süren, bireysel gelişim düzeylerine uygun olarak yapılandırılmış bir fiziksel aktivite programı uygulanmıştır. Uygulama süresince ve sonrasında veriler; davranış gözlem formları ve sosyal uyum ölçekleri aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen bulgular, fiziksel aktivite programına katılan deney grubu öğrencilerinin problem davranışlarında (yönerge dışı hareketler, saldırganlık vb.) anlamlı düzeyde bir azalma meydana geldiğini göstermektedir.

Aynı zamanda, öğrencilerin sosyal uyum becerilerinde, akranlarıyla olan etkileşim kalitelerinde ve kendi davranışlarını kontrol etme (özdenetim) kapasitelerinde istatistiksel olarak anlamlı artışlar kaydedilmiştir. Sonuç olarak, yapılandırılmış fiziksel aktivite temelli uygulamaların, özel eğitim ortamlarında sadece motor becerileri geliştiren bir araç değil, aynı zamanda etkili bir psikososyal müdahale yöntemi olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, fiziksel hareketin özel eğitim müfredatlarına sistematik olarak entegre edilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin sosyal ve davranışsal gelişimlerinin desteklenmesi eğitim sürecinin temel bileşenlerinden biridir. Davranış problemleri ve sosyal uyum güçlükleri sınıf yönetimini zorlaştırmakta ve öğrenme ortamını etkilemektedir. Fiziksel aktivite temelli müdahaleler bu noktada alternatif ve destekleyici bir yöntem olarak öne çıkmaktadır.

Literatürde fiziksel aktivite ve özel eğitim ilişkisini inceleyen çalışmalar incelendiğinde, hareket temelli müdahalelerin özellikle otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ve hafif düzey zihinsel yetersizlik tanısı olan bireylerde olumlu sonuçlar verdiği görülmektedir.

Meta-analiz çalışmaları, düzenli egzersizin problem davranışları azalttığını ve sosyal etkileşimi artırdığını göstermektedir. Bunun temel nedeni olarak fiziksel aktivitenin beyindeki dopamin ve serotonin düzeylerini artırması gösterilmektedir.

Fiziksel aktivite sırasında artan kan dolaşımı ve nörotransmitter salınımı, dikkat ve yürütücü işlevler üzerinde olumlu etki yaratmaktadır. Bu durum özel gereksinimli öğrencilerin öğrenme sürecine daha etkin katılımını desteklemektedir.

²²³ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, hamza_ozbal@hotmail.com

²²⁴ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, zeyhun@hotmail.com

Okul temelli fiziksel aktivite programlarının sürdürülebilirliği, okul yönetiminin desteği ile doğrudan ilişkilidir. Kurumsal planlama yapılmadan gerçekleştirilen uygulamalar kalıcı etki yaratmamaktadır. Bu nedenle eğitim yöneticilerinin program geliştirme, kaynak tahsisi ve öğretmen iş birliği süreçlerini planlı şekilde yürütmesi gerekmektedir.

Araştırmada yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma grubunu 12 deney ve 12 kontrol grubu olmak üzere toplam 24 öğrenci oluşturmaktadır.

Deney grubuna haftada üç gün, 40 dakikalık yapılandırılmış fiziksel aktivite programı uygulanmıştır. Program; ısınma egzersizleri, koordinasyon çalışmaları, takım oyunları ve gevşeme etkinliklerinden oluşmaktadır.

Veriler ön test ve son test uygulamaları ile toplanmıştır. Analizlerde bağımlı ve bağımsız örneklem t-testleri kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler ön test ve son test ölçümleri üzerinden analiz edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının başlangıç puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$). Bu durum grupların başlangıçta homojen olduğunu göstermektedir.

Uygulama sonrasında deney grubunun problem davranış puanlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalma tespit edilmiştir ($p < .05$). Kontrol grubunda ise anlamlı bir değişim gözlenmemiştir.

Araştırma bulguları doğrultusunda özel eğitim ortamlarında uygulanan yapılandırılmış fiziksel aktivite programlarının öğrencilerin davranış düzenleme ve sosyal uyum becerileri üzerinde olumlu etkiler sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen veriler, eğitim yönetimi açısından da önemli çıkarımlar sunmaktadır. Okul yöneticilerinin özel eğitim kurumlarında:

Haftalık planlı fiziksel aktivite programlarını zorunlu hale getirmesi

Beden eğitimi öğretmenleri ile özel eğitim öğretmenleri arasında iş birliğini artırması

Spor salonu ve açık alan kullanımını desteklemesi

Öğretmenlere hareket temelli davranış müdahale eğitimleri sunması önerilmektedir.

Gelecekte yapılacak araştırmalarda:

Daha geniş örneklem gruplarıyla çalışmalar yürütülmesi

Farklı engel gruplarına yönelik karşılaştırmalı analizler yapılması

Uzun süreli takip çalışmalarının gerçekleştirilmesi

önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Fiziksel Aktivite, Sosyal Adaptasyon, Davranış Yönetimi

ERKEN ÇOCUKLUKTA BABA KATILIMINI DESTEKLEYEN BİR EĞİTİM MODELİ: BADEP UYGULAMASI VE POZİTİF TUTUMLAR

Funda ÜNAL²²⁵,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Açev tarafından geliştirilen Baba Destek Programı (BADEP) kapsamında yürütülen 23 haftalık eğitim programının, babaların çocuklarına yönelik pozitif ve destekleyici ebeveyn tutumlarını geliştirme üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırma, bağımsız bir anaokulunda uygulanmış olup, programa katılan babalar haftalık grup oturumlarına katılmış ve çocuklarıyla etkileşimlerini güçlendirmeye yönelik uygulamalı etkinlikler ve rehberli tartışmalar ile desteklenmiştir. Programın temel hedefi, babaların çocuklarının duygusal, sosyal ve bilişsel gelişim süreçlerini anlamalarını sağlamak ve destekleyici davranış repertuarlarını artırmaktır. Programın etkilerini değerlendirmek amacıyla öncesi ve sonrası veri toplama yöntemleri uygulanmış; babaların tutum ve davranışları gözlem formları, anketler ve grup tartışmaları aracılığıyla sistematik olarak kaydedilmiştir. Bulgular, program sonrası babaların çocuklarıyla olan etkileşimlerinde belirgin artışlar, iletişim kalitesinde iyileşme ve destekleyici, pozitif ebeveyn tutumlarında yükseliş olduğunu göstermiştir. Katılımcılar, çocuklarının ihtiyaçlarını daha bilinçli gözlemleyebilmiş, duygusal farkındalıklarını artırmış ve etkileşimlerinde daha aktif bir rol üstlenmişlerdir. Bu bulgular, BADEP programının babaların çocuklarına yönelik olumlu tutum ve davranış geliştirmelerini destekleyen etkili bir müdahale modeli olduğunu ortaya koymaktadır. Erken çocukluk döneminde babaların aktif ve destekleyici rol üstlenmeleri, çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimi açısından kritik öneme sahiptir. 2026 yılının “Aile Yılı” ilan edilmiş olması bağlamında, aile içi etkileşimlerin ve ebeveyn katılımının güçlendirilmesi öncelikli bir hedef olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle, erken çocukluk eğitim kurumlarında baba destek programlarının uygulanmasının yaygınlaştırılması, aile katılımını güçlendirmesi ve çocuk gelişimini desteklemesi açısından önerilmektedir. Sonuç olarak, BADEP, hem babaların farkındalığını artıran hem de çocukların gelişimini destekleyen bütüncül bir müdahale modeli olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Baba Destek Programı (BADEP), Pozitif Ebeveynlik, Erken Çocukluk, Ebeveyn Katılımı, Aile Katılımı, Çocuk Gelişimi*

²²⁵ Öğretmen, Begonya Anaokulu, Etimesgut, Ankara, fundabicer@yahoo.com

ÖĞRETMENLERİN GÜNLÜK DERS SAATI SAYISININ EĞİTİM KALİTESİNE ETKİSİ Ercan KÜÇÜKÖNER²²⁶,**ÖZET**

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin günlük ders saati sayısının eğitim kalitesi ve öğretmen verimliliği üzerindeki etkisini incelemektir. Ayrıca, günlük ders saatinin azaltılmasının öğretmen-öğrenci etkileşimini ve öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerini nasıl etkilediği değerlendirilmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modeli temel alınarak yürütülmüştür. Bununla birlikte, öğretmenlerin deneyim ve algılarını derinlemesine incelemek amacıyla olgubilim (fenomenoloji) deseni de kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde ilgili mevzuat, raporlar ve akademik çalışmalar doküman incelemesi yoluyla analiz edilmiş; ayrıca araştırmacılar tarafından geliştirilen çevrimiçi anket formu aracılığıyla öğretmen görüşleri toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye genelinde görev yapan okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Katılımcılar, farklı demografik özelliklere sahip öğretmenlerden oluşmakta olup gönüllülük esasına göre araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma bulguları, Türkiye genelinde öğretmenlerin günlük ders saati sayısına yeterince önem verilmediğini göstermektedir. Günlük ders yükünün dengesiz dağılımının, eğitim kalitesini olumsuz etkilediği ve öğretmen verimliliğini düşürdüğü tespit edilmiştir. Öğretmenlerin etkili ve verimli bir öğretim gerçekleştirebilmeleri için günlük ideal ders saati sayısının en fazla 4 saat olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin günlük ideal ders saati sayısına ilişkin görüşlerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği; ancak ücret düzeyinin bu görüşler üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı saptanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin günlük ders saatlerinin azaltılmasının; öğretmenlerin mesleki gelişim faaliyetlerine katılımını artıracak, ders hazırlık süreçlerine daha fazla zaman ayırmalarını sağlayacak ve öğrenci etkileşimini güçlendireceği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma önerileri: Eğitim politikalarında öğretmenlerin günlük ders saati sayısı dikkate alınarak düzenlemeler yapılmalıdır, ders saatlerinin haftaya dengeli dağıtılmasına yönelik planlamalar geliştirilmelidir, günlük ders saati sayısının azaltılmasına yönelik pilot uygulamalar yapılarak etkileri izlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ders Saati, Eğitim Kalitesi, Öğretmen Verimliliği

²²⁶ Öğretmen, Gümüşhane Milli Eğitim Müdürlüğü, ercan_2924@hotmail.com

ZİHNİN ESNEKLİĞİ, GELECEĞİN EĞİTİMİ: OYUN Beyza ÇARDAK²²⁷, Nuray ZAN²²⁸, Ayşe Damla ERTEKİN²²⁹,**ÖZET**

Günümüz dünyasındaki performanstan alternatif olarak, ulaşılan özelliklerle karşılaşılan sorunların çözülmesi için, tek kişilik olmalarını giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu fiziksel zeka ve zeka oyunları; Wi-Fi'yi hareket ettiren, zihnin gelişmesini sağlayan ve geliştirme özellikleri geliştiren önemli bir eğitim aracı olarak mevcut değil. Akıl ve zeka oyunları; akılda kalıcı, işlem, strateji, hafıza, sözel ve geometrik-mekanik oyunlar gibi çeşitli seçeneklerden ayrılmaktadır.

Bu sunumda, zeka ve zeka oyunlarının özellikle erken çocukluk ve ortaokul gelişmeleriki bilimsel gelişimleri üzerindeki olayların kaynakları incelenmektedir. Araştırmalar, zeka oyunları eğitim programlarının (örneğin ZOEP) sorunların çözümünde anlamlı ve kalıcı bir artış gösterdiğini gösteriyor. Ayrıca bu oyunların çocukların odaklanması, konsantrasyonu ve karar verme gibi motivasyonel süreçlerini olumlu ayrıntıları, ayrıntılara dikkat etme geliştirmeleri özellikleri.

Satranç gibi strateji oyunlarının akademik başarı, yenilikçilik ve eleştirel düşünme ile olumlu ilişkiler olduğu; kapasite kapasitesi ve hafızayı artırdığı belgelenmiştir. Nöroplastisite hizmetleri ise deneyim ve sinirsel aktivite sonuçlarının fonksiyonel olarak yeniden yapılandırılabilmesini ve bu süreçte zihinsel egzersizlerin kritik rol oynamasını desteklemektedir.

Sonuç olarak, akıl ve zeka oyunları sadece bir eğlence aracı değil, analitik düşünme, uzamsal algılama ve problem çözümleri çözüm geliştirmelerini sağlayan etkili bir pedagojik materyaldir. Bu nedenle zekâ oyunlarının eğitim müfredatlarına entegre edilmesi ve bu konuda elde edilenlerin ortaya çıkması.

Anahtar Kelimeler: Zekâ Oyunları, Problem Çözme Becerisi, Bilişsel Gelişim, Strateji, Eğitimde Oyun.

Yaşam Boyu Öğrenme

²²⁷ Çankırı Karatekin Üniversitesi, beyzacardak2077@gmail.com

²²⁸ Prof. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, nurayzan@karatekin.edu.tr

²²⁹ Çankırı Karatekin Üniversitesi, aysedamlaertekin@gmail.com

DERSLERDE YAPAY ZEKÂ KULLANIMI: ÖĞRETMENLERİN DENEYİMLERİ Nuray ZAN²³⁰,**ÖZET**

Bu çalışma, öğretmenlerin yapay zekâ (YZ) teknolojilerini öğretim süreçlerine entegre etme biçimlerini, bu sürece dair algılarını ve uygulama deneyimlerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Soyut kavramların yoğun olduğu derslerde YZ'nin; otomatik değerlendirme, kişiselleştirilmiş materyal oluşturma ve sanal deney simülasyonları gibi imkanlarla öğrenme verimliliğini artırma potansiyeli araştırmanın temel hareket noktasını oluşturmaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen ile yapılandırılmıştır.

Çalışma Grubu: Türkiye'nin 11 farklı ilinden, devlet ve özel kurumlarda görev yapan, mesleki deneyimleri 2 ile 28 yıl arasında değişen 14 öğretmen ile yürütülmüştür.

Veri Toplama ve Analiz: Veriler, 2026 yılı başında çevrimiçi platformlar üzerinden gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda öne çıkan bulgular altı ana tema altında toplanmıştır: Öğretmenlerin tamamı dijital araçları (özellikle EBA) kullanmaktadır. Ancak YZ okuryazarlığının büyük oranda ChatGPT gibi metin tabanlı araçlarla sınırlı olduğu ve kavramsal derinliğin uygulama pratiklerinin gerisinde kaldığı saptanmıştır. Katılımcıların bir kısmı YZ'yi iş yükünü hafifleten bir "asistan" olarak görürken, diğer kısmı öğretmenlikteki "duygusal zekâ" ve "pedagojik dokunuşun" yerinin doldurulamayacağını savunmaktadır. YZ'nin soyut kavramları somutlaştırma, fiziksel laboratuvar yetersizliklerini aşma ve tehlikeli deneyleri güvenli bir şekilde simüle etme konularında önemli bir fırsat sunduğu belirtilmiştir. YZ'nin öğrenci motivasyonunu artırabileceği düşünülmeyle birlikte, öğrencilerin "akademik hazırcılığa" alışması ve analitik düşünme becerilerinin zayıflaması gibi riskler de vurgulanmıştır.

Teknik altyapı yetersizliği, ekonomik eşitsizlikler ve etik kaygılar (veri gizliliği vb.) entegrasyon sürecindeki temel bariyerler olarak tanımlanmıştır.

Öğretmenler, YZ'nin eğitim için büyük bir fırsat olduğu konusunda hemfikirdir; ancak bu teknolojinin etkili kullanımı için müfredat adaptasyonu, etik rehberlik ve öğretmenlere yönelik kapsamlı mesleki gelişim programlarının gerekliliği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Yapay Zekâ (Yz), Öğretmen Görüşleri, Nitel Araştırma, Dijital Dönüşüm

²³⁰ Prof. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, nurayzan@karatekin.edu.tr

OKUL MÜDÜRLERİNDE ALGILANAN ÖZERKLİK, İŞ BİÇİMLENDİRME VE İŞ TATMİNİ: İŞLE BÜTÜNLEŞMENİN ARDIŞIK ROLÜ

Hasan KAVGACI²³¹, Gülten Türkan GÜRER²³², Adem ÇİLEK²³³,

ÖZET

Okul müdürlerinin işlerine yönelik tutumları ve motivasyon düzeyleri hem kendi mesleki iyi oluşları hem de okulların örgütsel işleyişi açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle okul müdürlerinin iş tatmini eğitim yönetimi literatüründe önemli bir araştırma konusu olarak ele alınmaktadır. Son yıllarda örgütsel davranış literatüründe çalışanların işlerini daha anlamlı ve motive edici hale getirmek amacıyla geliştirdikleri proaktif davranışlara odaklanan çalışmalar artmıştır. Bu davranışlardan biri olan iş biçimlendirme, bireylerin iş kaynaklarını ve taleplerini kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yeniden düzenlemeleri olarak tanımlanmaktadır. Okul müdürleri üzerine yapılan sınırlı sayıdaki çalışma, iş biçimlendirme davranışlarının işe yönelik olumlu sonuçlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bu davranışların okul müdürlerinin iş tatmini ile hangi mekanizmalar aracılığıyla ilişkilendiğine dair amprik bulgular sınırlıdır. Ayrıca iş biçimlendirme davranışlarını ortaya çıkaran bağlamsal faktörler de yeterince incelenmemiştir. Bu bağlamda özellikle okul müdürlerinin algıladıkları özerkliğin, iş biçimlendirme davranışlarını destekleyebilecek önemli bir iş kaynağı olabileceği varsayılmaktadır. Ancak merkezîyetçi eğitim sistemlerinde okul müdürlerinin algıladıkları özerkliğin iş biçimlendirme davranışları ve iş tatmini ile nasıl ilişkilendiğine dair amprik bulgular oldukça sınırlıdır. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, okul müdürlerinin algıladıkları özerklik ile iş biçimlendirme davranışları ve iş tatminleri arasındaki ilişkileri incelemek ve bu ilişkilerde işle bütünleşmenin ardışık aracı rolünü test etmektir.

Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan 318 ilkokul ve ortaokul müdürü oluşturmaktadır. Veriler uygun örnekleme yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmada algılanan özerklik, iş biçimlendirme, işle bütünleşme ve iş tatmini değişkenlerine ilişkin ölçekler kullanılmıştır. Veri analiz sürecinde öncelikle doğrulayıcı faktör analizi ile ölçüm modeli test edilmiş, ardından değişkenler arasındaki ilişkiler yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak incelenmiştir. Dolaylı etkilerin anlamlılığı bootstrap yeniden örnekleme yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları ölçüm modelinin verilerle iyi düzeyde uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. Yapısal model sonuçları, iş biçimlendirme davranışlarının işle bütünleşme aracılığıyla okul müdürlerinin iş tatminini anlamlı ve olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Ayrıca algılanan özerkliğin iş biçimlendirme ve işle bütünleşme yoluyla iş tatmini üzerinde dolaylı ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Buna karşın algılanan özerkliğin işle bütünleşme ve iş tatmini üzerindeki doğrudan etkilerinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu bulgu, okul müdürlerinin algıladıkları özerkliğin iş tatmini üzerindeki etkisinin doğrudan değil, iş biçimlendirme davranışları ve işle bütünleşme aracılığıyla ortaya çıktığını göstermektedir.

²³¹ Doç. Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, hasankavgaci@gmail.com

²³² Dr., Bağımsız Araştırmacı, gulten.gurer@gmail.com

²³³ Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, ademcilek@karatekin.edu.tr

Sonuç olarak bu araştırma, merkeziyetçi bir eğitim sistemi bağlamında dahi okul müdürlerinin algıladıkları özerkliğin proaktif iş davranışları aracılığıyla motivasyonel sonuçlar doğurabileceğini ortaya koymaktadır. Bulgular, okul liderliği literatüründe iş biçimlendirme davranışlarının rolüne ilişkin sınırlı sayıdaki çalışmalara katkı sunmakta ve okul müdürlerinin motivasyonunu destekleyen örgütsel koşulların önemine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Okul Müdürü, İş Tatmini, İş Biçimlendirme, zerklik, İşle Bütünleşme*

GERİ DÖNÜŞEN ŞEHİR SAMSUN PROJESİ- MUZAFFER BARIŞYURT İLKOKULU ÖRNEĞİ Menekşe SÖNMEZ²³⁴, Hilal PEKER²³⁵,**ÖZET**

Samsun ilindeki okullarda çevre bilincini kazanmak amacıyla Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen “Geri Dönüşen Şehir Samsun” projesiyle; *Öğrencilere israfın önlenmesi, verimin etkin kullanımı ve atıkların azaltılması yoluyla çevre bilincinin elde edilmesi, *Atıkların düzenli bir şekilde toplanmasını sağlamak ve bu atıkların yeniden kazanılmasını sağlamak, *Enerji alışverişi programları yoluyla büyüme ve sürdürülebilir yaşamın yeniden kazanılması amaçlanmaktadır. Proje kapsamında yıl boyunca sınıflar arası atık toplama çalışmaları yürütülmekte; bireysel ve grup olarak sürece aktif katılım sağlanıyor. Doğal kaynaklarımızın dünya üretimindeki artış ve tüketimin büyümelerinin malzeme tüketimini azaltmak, değerlendirilebilir kaliteleri geri dönüştürmek ve doğal kaynaklarımızı verimli bir şekilde kullanmak zorundayız. Geri dönüşümün doğal kaynaklarının korunması ve verimli kullanılması için son derece önem arz etmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, insanların karşı sorumlu bireyler olarak yetişmesini amaçlamakta ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile uyumlu bir eğitim anlayışını teşvik etmektedir. 21. yüzyıldaki birikimden biri olan okuryazarlık kapsamında, çevrenin okuryazarlığına da yer verilmiştir. Bu becerinin bireyin yaşadığı çevreyi tanıması, çevrenin parasının farklı olması, bu kişilerin duyarlı olması ve çözümün bulunması için çaba gösterme çabası. Muzaffer Barışyurt İlkokulu ve 2/C Sınıfı olarak ilgili projeye katılım sağlanmış, dağılımların çevresel özellikleri kazandırılması amacıyla etkinliklere yönelik ve düzenlenmeye devam edilmektedir. Öğrencilerin geri dönüştürülebilmeleri gerek, gerek evlerinde ayrı ayrı taşınmasının önemi sürekli olarak hissedilmektedir. Okulda ve hayatın diğer zamanlarında su, elektrik gibi tasarruflu kullanımının önemi vurgulanarak, küçük yaştan itibaren bilinçli olarak oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu konunun önemi öğrencinin velilerine de veli toplantılarında anlatılmış, veli destek ve sunulması sağlanmaya çalışılmaktadır. 2025-2026 Eğitim Öğretim yılında sürekli olarak proje ile süreç içerisinde ve ailelerde oluşan çevresel ürünler gözlenmekte ve bundan sonra sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler ile gözlenmeye devam edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Geri Dönüşüm, İlkokul

²³⁴ Öğretmen, Muzaffer Barışyurt İlkokulu İlkadım, Samsun, meneksesonmez74@gmail.com

²³⁵ Öğretmen, Muzaffer Barışyurt İlkokulu, İlkadım, Samsun, hilalpeker80@gmail.com

ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL BAĞLILIK DÜZEYLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE FARKLIŞMA DURUMLARININ İNCELENMESİ

Adem AZRAK²³⁶, Gökçe ÖZDEMİR²³⁷,

ÖZET

Örgütsel olarak, kişilerin görevlerinin kuruma yönelik yardımlaşmaları, birey amaç ve değerleri benimsemeleri ve kurumda kalma isteklerini duymaları olarak listelenir. Bu bağlamda, okullarda bölünme bölümlerinin yüksek olması, eğitimin genişlemesi, okul ikliminin izinli ve öğrencinin göz önünde bulundurulması büyük önem verilmesi. Bu donanım mühendisliği amacı, eğitim tesisleri olan okullarda görev yapan ortaokul birimlerinin görüşlerine göre, bölgedeki birimlerin dağılımının belirlenmesi ve bu değerlendirmelerin demografik özelliklerine göre farklılaşp farklılaşmadığının ortaya konulmasıdır. Araştırma güzel araştırma yöntemlerinden tarama model şeklinde tasarlanmış ve var olan durum herhangi bir müdahalede bulunmadan mevcut özellik belirtmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın evrenini, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ili Şehitkâmil ilçesindeki devlet ortaokullarında görevli olan kişiler oluşturmaktadır. Araştırmanın yöntemlerinin zaman, maliyet ve erişim olanaklarının sunulması, seçkisiz olmayan uygulama yöntemlerinden uygun uygulama yöntemi ile kaydedilen 362 ortaokul öğretmeni oluşur. Araştırmanın kaydedilebilmesi için öncelikle gerekli araştırma izinleri alınmıştır. Verilerin artmasında “Kişisel Bilgiler Formu” ve “Örgütsel Bağlılık Ölçeği” kullanılmıştır. Örgütsel karakteristik 18 maddelik 3 boyuttan oluşan 5'li likert şeklinde olan bir ölçektir. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistiklerden (aritmetik ortalama ve standart sapmalardan) faydalanılmıştır. Öğretmen görüntülerinin demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız kişiler t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) hazırlanmıştır. ANOVA sonucu anlamlı farklılık tespit edilen farklılığın hangi gruplar arasında olup olmadığını belirlemek amacıyla post hoc testlerden yararlanılmıştır. Araştırmanın bağımsızlığına göre değişime bağlılığın duygusal esnekliği alt düzey algılarının yüksek düzeyde olduğu, devam bağlılığı, normatif bağlılık ve genel katılım algılarının ise orta düzeyde olduğu varılmıştır. Ayrıca parçaların bağlantılarına ilişkin yüzeyle; Cinsiyet ve eğitim durumu değişkenlerine göre açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği ancak yaş, sosyo-ekonomik düzey, okuldaki hizmet yılı ve meslekteki toplam hizmet yılı değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı varılmıştır. Araştırmanın finansmanına göre tedavi okullarının kapsamı mahallenin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe; yaşları, buldukları okuldaki hizmet tarzları ve meslekteki toplam hizmet özellikleri özellikleri karakteristik bağlılıklarının da yükseldiği özellikler vardır. Elde edilen sonuçlar, duygusal okullara duygusal açıdan güçlü bir bağlılık duygularını, Ancak bağlılığın diğer boyutlarının daha sınırlı düzeyde bulunabildiği ve ulaşılabilirliğin bazı demografik ve fiziki koşullara göre farklılaşabildiğini göstermektedir. Mevcut ebeveyn evreni ve çeşitleri, Gaziantep ili Şehitkâmil ilçesi ortaokul kademesinde görev yapan öğretmenlerle sınırlı bulunmaktadır. Benzer incelemelerin farklı evren oranları ve kademelere yapılabileceği bilgiler.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Okul, Örgütsel Bağlılık

²³⁶ Öğretmen, Gaziantep Üniversitesi, ademazrak@gmail.com

²³⁷ Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, gozdemir382@gmail.com

AİLE KONULU SELÇUKLU SERAMİK MİNYATÜRLERİNDEN OLUŞAN SANAL MÜZENİN ÖĞRENCİLERİN TARİHSEL EMPATİ BECERİLERİNE ETKİSİ

Özlem GÜLENÇ İĞDİ²³⁸,

ÖZET

Bu çalışmanın ana amacı, Selçuklu Devleti'nden günümüze miras kalan aile konulu seramik minyatürlerden oluşan sanal bir müze tasarlayarak, tarihimizin bu az bilinen seramik minyatürlerini tanıtmak ve aile temalı Selçuklu seramik minyatürlerinden oluşan sanal müze gezisinin, BİLSEM'de öğrenim gören lise öğrencilerinin Türk tarihinde ailenin önemiyle ilgili tarihsel empati becerilerine etkisini araştırmaktır. Ayrıca, öğrencilerin sanal müze gezisi hakkındaki görüşleri de incelenmiştir.

Dünyanın farklı bölgelerine dağılmış aile temalı Selçuklu seramik minyatürlerini sanal bir müze aracılığıyla ziyaret etme fırsatı sunmak, öğrencilere kültürel mirasımızın en önemli eserleri arasında yer alan aile temalı seramik minyatürleri tanıtmak, öğrencilerin tarihsel empati yoluyla Türk tarihinde aileye verilen önemi öğrenmelerini sağlamak, Türk tarihi ve toplumunda büyük önem taşıyan aile kurumunun değerine ve bu değerın günümüze aktarılmasına dair öğrencilerde farkındalık yaratmak, kültürel mirasımızın bir parçası olan aileye verilen değeri, sanal bir müze aracılığıyla geçmişten günümüze bir köprü kurarak geleceğe taşımak ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin erdem-değer-eylem çerçevesinin nihai amacı olan "Huzurlu Aile ve Toplum" hedefine ulaşılmasına katkıda bulunmaktır.

Bu çalışmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın önceki çalışmalardan en önemli farkı, dünyanın farklı bölgelerine dağılmış Selçuklu aile konulu seramik eserlerin bir araya getirilerek sanal bir müze tasarlanması ve bu müzenin öğrencilerin tarihsel empati becerileri üzerindeki etkilerinin araştırılmasıdır. Sanal müzeler, geçmişten bugüne ve geleceğe köprü görevi görerek kültürel mirası aktarmanın günümüzdeki en etkili yollarından biri haline gelmiştir. Öğrenciler, literatür taraması yoluyla belirlenen 40 Selçuklu seramik minyatüründen oluşan sanal bir müzeyi ziyaret etme imkanı bulmuşlardır. Sanal müze turunun ardından öğrencilere, müze deneyimi hakkındaki görüşlerinin sorulduğu "Tarihsel Empati Görüşme ve Değerlendirme Formu" ve "Sanal Müze Uygulaması Öğrenci Geri Bildirim Formu" uygulanmıştır. Çalışma grubumuz BİLSEM'de öğrenim gören 50 lise öğrencisinden oluşmuştur. Öğrencilerin görüşme formlarında verdikleri yanıtlar hem nicel hem de nitel olarak analiz edilmiştir. Bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Sanal müze gezisinin tarihsel empati becerileri üzerindeki etkisiyle ilgili literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma hem tasarımı hem de araştırma konusu bakımından özgündür.

Bulgular değerlendirildiğinde, sanal müzedeki seramik eserlerde Selçuklu ailesini gören öğrencilerin, Selçuklu'da ailenin önemine ilişkin tarihsel empati becerilerini geliştirdikleri belirlenmiştir. Öğrenciler yüksek düzeyde tarihsel empati becerisi kazanmışlardır. Öğrencilerin sanal müze gezisini okul derslerinde bir etkinlik olarak kullanma isteğini belirtmeleri, uygulamanın eğitim materyali olarak kabul edilebilir olduğunu ve yaygınlaştırılma potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanal Müze, Tarihsel Empati, Minyatürlerde Aile, Selçuklu'da Aile, Seramiklerdeki Aile.

²³⁸ Dr., Yenimahalle, Ankara, ogulencigdi@yahoo.com

OYUNLAŞTIRILMIŞ ORYANTİRİNG ETKİNLİĞİ İLE BİÇİMLENDİRİCİ ÖLÇME-DEĞERLENDİRME: İKİ PARÇALI GÖRSEL SORU SİSTEMİ UYGULAMASI

Tuğba SAVAŞ²³⁹,

ÖZET

Biçimlendirici değerlendirme, öğrenme sürecinde öğrencilere anında geri bildirim sağlayarak öğrenmeyi destekleyen bir yaklaşımdır. Bu çalışmada, oryantiring sporunun temel prensipleri ile oyunlaştırma stratejilerini birleştirerek, öğrencilerin aktif katılımını sağlayan ve başarı deneyimi yaşamalarını mümkün kılan yenilikçi bir biçimlendirici değerlendirme modeli geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Uygulama, iki parçalı görsel soru sistemi üzerine kuruludur: Sorular Canva platformunda tasarlanmış, ilk parça kâğıda basılı olarak öğrencilere verilmiş, ikinci parça ise şeffaf asetat üzerine yerleştirilmiştir. Öğrenciler harita üzerinde işaretli kontrol noktalarına ulaştıklarında, asetat ile kâğıdı birleştirerek soruyu tam olarak okuyabilmekte ve cevap seçeneklerini görebilmektedirler. Doğru cevap, bir sonraki hedef noktasını işaret etmekte; böylece öğrenciler doğru rotayı izleyerek ilerlemektedir. Yanlış cevap veren veya cevabı bilemeyen öğrenciler, kontrol istasyonuna giderek öğretmenden doğrudan cevap almak yerine ipuçları almakta ve kendi başlarına doğru cevabı bulmaya teşvik edilmektedir. Bu süreç, tüm öğrencilerin aktif düşünme, problem çözme ve öz düzenleme becerilerini kullanarak etkinliği başarıyla tamamlamalarını sağlamaktadır. On dört genel kültür sorusunun yer aldığı örnek uygulama, öğrencilerin fiziksel aktivite ile zihinsel becerileri bir arada kullanmalarını gerektirmekte, hareket tabanlı öğrenme ile bilişsel gelişimi desteklemektedir. Çalışmanın bulguları, bu modelin öğrenci motivasyonunu artıracak, hata yapmaktan korkmadan öğrenme fırsatı sunacağını ve biçimlendirici değerlendirmenin temel prensiplerini etkili bir şekilde uygulayabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, oyunlaştırılmış oryantiring etkinliği, farklı ders ve konularda uygulanabilecek, öğrenci merkezli bir biçimlendirici değerlendirme aracı olarak önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Biçimlendirici Değerlendirme, Oyunlaştırma, Oryantiring, Aktif Öğrenme

²³⁹ Öğretmen, Bartın, savas.tba@gmail.com

BARTIN BİLİM OKULU: DOĞADA KEŞFET, ÖĞREN, EĞLEN PROJESİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLİMSEL SÜRECE YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ

Muhammed Ali SAVAŞ²⁴⁰,

ÖZET

Fen bilimleri eğitimi ve eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılmasında okul dışı öğrenme ortamları kritik bir öneme sahiptir. Türkiye'nin kırsal nüfus yoğunluğu en yüksek illerinden biri olan Bartın'da, laboratuvar ve kütüphane gibi teknolojik olanaklara erişimi kısıtlı olan dezavantajlı öğrencilerin bilimle buluşturulması büyük bir akademik gereksinimdir. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve öğrencilerin bilimsel okuryazarlık düzeylerini artırmak çağdaş eğitimin temel hedeflerindedir. Doğa eğitimi projeleri, öğrencilerin sosyokültürel engelleri aşarak bilimsel süreç becerilerini geliştirmeleri için etkili bir platform sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı kapsamında gerçekleştirilen "Bartın Bilim Okulu: Doğada Keşfet, Öğren, Eğlen" projesinin, ortaokul öğrencilerinin bilimsel sürece yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemektir. Ayrıca öğrencilere bilim kültürü kazandırmak, doğaya eleştirel bir gözle bakmalarını sağlamak ve kariyer planlamalarına bilimsel bir vizyon katmak hedeflenmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tek grup ön test-son test zayıf deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma grubu, Bartın ili kırsal (16) ve merkez (10) okullarında öğrenim gören toplam 26 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin seçiminde akademik başarı ile birlikte sosyoekonomik durumları göz önünde bulundurulmuştur. Uygulama süreci, Bartın Bilim ve Sanat Merkezi yerleşkesi ile çevresindeki doğal alanlarda 5 gece 6 gün süren çok disiplinli STEM, astronomi ve ekoloji etkinliklerini içermektedir. Veri toplama aracı olarak Yıldırım (2016) tarafından geliştirilen 33 maddelik, 5'li Likert tipindeki "Bilimsel Süreç Becerilerini Kullanmaya Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edildikten sonra, etkinliklerin başlangıcında ve sonunda elde edilen veriler SPSS programında bağımlı gruplar t-testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin etkinlikler öncesi ön test puan ortalamaları ($\bar{x}=126,62$) ile etkinlikler sonrası son test puan ortalamaları ($\bar{x}=146,04$) arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir farklılık bulunmuştur [$t(25)=19,42$, $p<0.01$]. Elde edilen bulgular, disiplinler arası doğa ve bilim okulu etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin bilimsel sürece yönelik tutumlarını ve problem çözme yeteneklerini anlamlı düzeyde artırdığını göstermektedir. Ayrıca kırsal ve kent merkezindeki öğrencilerin bir araya gelmesi sosyal iletişim ve akran öğrenmesini desteklemiştir. Gelecek çalışmalar için, benzer projelerde etkinlik sayılarının hedefe odaklanmayı artıracak şekilde revize edilmesi önerilmektedir. Projeye katılan öğrencilerin elde ettikleri kazanımların sürdürülebilirliği için TÜBİTAK 2204-B gibi araştırma projeleri yarışmalarına yönlendirilerek uzun süreli takibinin yapılması faydalı olacaktır.

***Bu çalışma, 123B641 numaralı proje kapsamında TÜBİTAK Bilim ve Toplum Başkanlığı 4004 - Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilim Okulu, Doğa Eğitimi, Bilim Okuryazarlığı, Fen Eğitimi

²⁴⁰ Öğretmen, Bartın, mali.savas@gmail.com

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ FEN VE DOĞA EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR LİTERATÜR TARAMASI Ayşe GÜL²⁴¹,**ÖZET**

Erken çocukluk döneminde, bireyin gelişimi açısından en hızlı değişim gösteren ve ortaya çıkan en açık olan evrelerden biridir. Bu dönemdeki çocukların çevrelerini aktif olarak ayırmak ve öğrenmelerini büyük ölçüde deneyim yoluyla gerçekleştiriyor. Bu bağlamda fen ve doğa eğitimi, çocukların meraklarını destekleyen ve onların çevrelerini anlamlandırmalarına yardımcı olan önemli bir eğitim alanı olarak öne çıkmaktadır (Worth ve Grollman, 2003). Fen ve doğa eğitimi, çocukların yalnızca bilgi kazanmalarını değil, aynı zamanda bilimsel düşünmeyi geliştirmelerini de sağlıyor. Bu süreçte çocukların gözlem yapma, soru sorma, tahmin yürütme ve sonuç çıkarma gibi desteklenmektedir (Eshach ve Fried, 2005). Fen ve deney faaliyetleri, bireylerin gelişim süreçlerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Gözlem yapma, tahmin etme, gösterme, sonuçlar ve sonuç çıkarma gibi beceriler, erken yaşlarda deney yoluyla kazanılabilir. Piaget (1952)'ye göre çocukların özellikleri aktif olarak açıkta ve somut yaşantılar yoluyla öğrenilmektedir. Bu doğrultuda deney çalışmaları, insanların çevreleriyle etkileşime girerek öğrenmelerini destekleyen önemli araçlardır.

Erken çocukluk döneminde fen ve doğa eğitimi; doğa gözlemleri, deney etkinlikleri, çevre eğitimi ve bütünleştirilmiş STEM kayıtlarını içeren geniş bir araya getirilerek birleştirilir. Bu etkinlikler, çocukların hem doğal çevreyi tanımada hem de özellikleri süreç özelliklerinin temellerini oluşturur (Fleer, 2009). Ayrıca bu dönemdeki fen etkinlikleri, çocukların günlük yaşamlarıyla ilgili terimler arasında ilişki kurmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu durum öğrenmenin kalıcılığını artırmakta ve hastaların bilimsel tanımları daha anlamlı şekilde anlamlarına katkı sağlamaktadır (Saçkes, 2014). Fen ve doğa eğitiminin erken çocukluk dönemindeki büyüme üzerindeki etkileri oldukça belirgindir. Yapılan çalışmalar, bu tür çocukların problem çözme, eleştirel düşünme ve neden-sonuç ilişkileri kurma yeteneklerini geliştirdiğini ortaya koymaktadır (Eshach ve Fried, 2005). Deneyimin evrensel ortam öğrenmeleri, çocukların soyut kavramları somutlaştırmalarına yardımcı olmakta ve geliştirilebilirliğini desteklemektedir. Ayrıca fen etkinlikleri, insanların kişisel süreç süreçleri erken yaşlanmalarına olanak tanımaktadır (Worth ve Grollman, 2003).

Erken çocukluk dönemi, bireylerin sağlıklı, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimleri açısından kritik bir dönem kapsar. Bu doğrultuda, erken çocukluk eğitim programlarında fen ve doğa etkinliklerine sistemli ve planlı bir şekilde yer paylaşımı, kapsamlı öğrenme deneyimlerinin bakış açısına büyük önem vereceğiz.

Bu literatür taraması, erken çocukluk döneminde uygulanan fen etkinliklerine ilişkin mevcut araştırmaları incelemeyi ve bu alandaki değişiklikleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu tamamlayıcı nitel araştırma yöntemlerinden biri olan kapsamlı analiz deseni kullanılmıştır. Araştırma için belgelerin elde edilmesinde internet veri tabanları kullanılarak okul öncesi incelemelerin takım çalışmalarının verileri kaydedildi. Araştırmanın kitapları, makaleleri, tezleri, MEB düzenlemeleri içerik çözümlemesi analiz edilmiştir. Araştırmanın kurtuluşunun edebiyatla geliştiği, erken çocukluk

²⁴¹ Öğretmen, Şehit Metin Koza Anaokulu, Elazığ, aysegul23e@gmail.com

döneminde fen ve doğa eğitiminin bireylerin sistematik, sosyal-duygusal ve dil gelişimleri üzerinde çok yönlü etkilerinin olduğu görülmektedir. Bu eğitim süreci, çocukların zihinsel düşünme yeteneklerinin temellerini oluşturmakta ve olumlu davranışlar olarak büyümelerine katkı sağlamaktadır. Yapmış olduğumuz çalışma ile, erken çocukluk döneminde fen ve doğa eğitiminin olup olmadığı çok boyutlu olarak araştırılarak araştırılır; Hem eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacak hem de depolanacak olan kayıtların tutulmasını sağlayacaktır. Bu kapsamda söz konusu araştırma, kuramsal ve uygulamalı açıdan önemli bir boşlukları doldurma potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: *Erken Çocukluk Dönemi, Fen Ve Doğa Eğitimi, Literatür Taraması.*

KUŞAKLAR ARASINI OYUNLA BAĞLIYORUZ; BİRLİKTE ÖĞRENİYORUZ Mine BUNSUZ²⁴², Nesli KARABEY²⁴³,**ÖZET**

Bu amacı, oyun bölgelerinin kuşaklar arası iletişim yoluyla kültürel dağıtımını desteklemek, ülkelerin dijital ortamlarına dayalı bireysel zaman kullanımı alternatif sosyal öğrenme ortamları oluşturmak ve yaşlıların yaşamlarını paylaşmak için sosyal hayatta kalmalarını sağlamak amacıyla, "kuşaklar tarafından katılmak" etkinliklerinin partilerden bir araya getirilmesidir. Araştırma, 10–13 yaş aralığındaki 22 ortaokul öğrencisi ile 60–89 yaş aralığındaki 22 yaşlı bireylerin katılımıyla yürütülmüştür.

Çalışmada karşılıklı olarak dayalı bir uygulama modeli benimsenmiştir. Bu yeteneği keşfedilmiş, yaşlı bireylerden geçmişin geleneksel oyunlarını öğrenmiş ve bu oyunları okul ortamında arkadaşlarıyla paylaşmıştır. Aynı zamanda kendi kıyafetlerine ait güncel oyunlar yaşlı bireylere öğreterek çift yönlü bir iletişim süreci oluşturuldu. Uygulama süreci "Aç Kapıyı Bezirgân Baş", "Körebe" ve "Yağ Satarım Bal Satarım" gibi geleneksel oyunlar okulların bakımı ve yaşlı bireyler tarafından birlikte oynanmış; Süreç boyunca üretilen pano sergilenmiş ve kuşaklar arası hatıra fotoğrafları çekilmiştir.

Veriler, anketler ve uygulama yöntemleri ile ilgili gözlemler yoluyla toplanmış; frekans ve yüzdeler analizleriyle değerlendirilmiştir. Bulgular, onların boş oranlarını yüksek oranda dijital cihazlarla birleştiğinde (%72,8), ancak geleneksel maçlara katıldığında mutluluk ve sosyal dayanıklılığın arttığını (%72,7) gösterdi. Yaşlı ise oyun yoluyla katılım yoluyla daha mutlu, değerli ve üretken hisleri (%68,2) belirlendi.

Sonuç olarak, oyun radyasyon kuşakları arası etkileşim; Bölge için sosyal öğrenmeyi destekleyen, yaşlı bireyler için ise deneyim aktarımı ve toplumsal sunumu güçlendiren etkili bir model sunmaktadır. Proje, geleneksel oyunların kültürel yapısının sürdürülebilirliği ve kuşaklar arası iletişimin yayılmasında önemli bir araç olduğunu ortaya koyuyor.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Aktarım, Karşılıklı Oyun, İletişim.

²⁴² Öğretmen, Hacı Mustafa Müdüroğlu Ortaokulu, minebunsuz@gmail.com

²⁴³ Öğretmen, Muhsin Yazicioğlu İmam Hatip Ortaokulu, neslisecen@gmail.com

EĞİTİMDE DİJİTAL LİDERLİK: OKUL MÜDÜRLERİNİN HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYLERİ VE YENİLİKÇİ YÖNETİM UYGULAMALARI

Ümran DEMİR²⁴⁴,

ÖZET

Bu çalışma, Antalya ili Alanya ilçesinde görev yapan lise düzeyindeki okul müdürlerinin dijital liderlik yeterliklerini, dijital teknolojilere yönelik hazır bulunuşluk düzeylerini ve eğitim yönetiminde benimsedikleri yenilikçi uygulamaları incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde fenomenoloji (olgubilim) deseni ile yürütülmüş olup, kolay ulaşılabilirlik örneklemeyle belirlenen 12 okul müdürü ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, çalışmada yenilikçi uygulamaların ve dijitalleşmenin eğitim yönetimi üzerindeki etkilerinin kanıtı niteliğinde veriler elde edebilmek amacıyla doküman incelemesi yönteminden de yararlanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleriyle çözümlenmektedir.

Araştırma süreci henüz tamamlanmamış olmakla birlikte, ön bulgular okul müdürlerinin büyük çoğunluğunun dijital teknolojilerin eğitim yönetiminde kritik bir rol oynadığının farkında olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, müdürlerin dijital liderlik yeterliklerinin, sahip oldukları teknik altyapı, hizmet içi eğitim olanakları ve bireysel teknoloji kullanım deneyimleri ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca, dijital araçlara erişim imkânlarının arttığı okullarda daha yenilikçi ve veri temelli yönetim uygulamalarının benimsendiğine yönelik bulgular dikkat çekmektedir. Buna karşın, bazı müdürlerin teknik destek eksikliği ve zaman yetersizliği gibi nedenlerle dijital liderlik rollerini tam olarak yerine getirmekte zorlandıkları ifade edilmektedir.

Araştırmanın tamamlanmasıyla birlikte, okul yöneticilerinin dijital liderlik kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulması ve eğitim yönetiminde dijital dönüşüm süreçlerine katkı sağlanması hedeflenmektedir. Bu yönüyle çalışma, hem uygulayıcılara hem de politika yapıcılara yerel düzeyde önemli çıkarımlar sunma potansiyeli taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Liderlik, Okul Müdürleri, Eğitim Yönetimi, Dijital Hazır Bulunuşluk, Yenilikçi Yönetim Uygulamaları*

²⁴⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Alanya Üniversitesi, Antalya, umran.demir@alanyauniversity.edu.tr

“TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÇERÇEVESİNDE KÖK DEĞERLERİN OKUL VE OKUL DIŞI ORTAMLARDA KAZANDIRILMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR”Kübra ONURLU²⁴⁵,**ÖZET**

Bu çalışmanın amacı, kök değerlerin kazandırılmasında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde geliştirilen sınıf içi ve okul dışı uygulamaların etkililiğini incelemektir. Günümüzde değerler eğitimi, yalnızca bilişsel kazanımlarla sınırlı kalmayıp öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerini de kapsayan bütüncül bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu bağlamda araştırmada, değerler eğitimi, okul dışı öğrenme ve sosyal-duygusal öğrenme süreçlerinin bir arada ele alınmasının öğrenci davranışları üzerindeki yansımaları incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması desenine uygun olarak yürütülmüştür. Çalışma grubunu bir ilkokulda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Uygulama sürecinde, etkinlik temelli öğrenme yaklaşımı doğrultusunda sınıf içi etkinliklerin yanı sıra öğrencilerin günlük yaşamlarına entegre edilen okul dışı görevler uygulanmıştır. Veriler gözlem, öğrenci görüşleri ve süreç değerlendirme formları aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen bulgular, kök değerlerin kazandırılmasında yalnızca sınıf içi uygulamaların yeterli olmadığını, okul dışı öğrenme ortamlarıyla desteklenen süreçlerin öğrencilerin değerleri davranışa dönüştürmelerinde daha etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca uygulamaların, öğrencilerin sorumluluk alma, empati kurma ve öz denetim becerilerinde olumlu gelişmeler sağladığı belirlenmiştir.

Kök değerlerTürkiye Yüzyılı Maarif ModeliDeğerler eğitimiSınıf içi uygulamalarOkul dışı öğrenmeDeğer kazandırmaÖğrenci merkezli eğitimBütüncül eğitim yaklaşımıSosyal-duygusal öğrenmeEtkinlik temelli öğrenmeSonuç olarak, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yürütülen sınıf içi ve okul dışı bütüncül uygulamaların, değerler eğitiminin kalıcılığını artırdığı ve öğrencilerin günlük yaşamlarına anlamlı katkılar sunduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kök Değerler, Sınıf, Okul Uygulamaları

²⁴⁵ Öğretmen, Buca, İzmir, kbrasln@hotmail.com

ÖĞRETMENİN EBEVEYNLİK ROLÜ TEMSİLİNE İLİŞKİN ELEŞTİREL BİR ÇÖZÜMLEME: ÖĞRETMENLİĞİN FARKLI FORMLARI

Özge TEMUÇİN²⁴⁶, Ayhan URAL²⁴⁷,

ÖZET

Öğretmenlik, 19. yüzyıldan itibaren sanayi devriminin etkisiyle kitlesel eğitimin bir gereği olarak meslekleşmiştir (Ünsal, 2021). Ural (2021) öğretmenliği tutkulu bir mücadele olarak tanımlar ve öğretme tutkusunun öğrenme gereksinmemizin bir yansıması olduğunu belirtir. Öğretmen, değişik sistemlerde, kuruluşlarda ve düzeylerde öğretme-öğrenme ortamını en etkili biçimde oluşturarak eğitsel amaçları gerçekleştirmede uzmanlaşmış kişidir (Başaran, 1993, s.113). Ayrıca öğretmenin statüsü ve rolü, ilgili toplumda ve dönemde geçerli olan pedagojik anlayışla yakından ilişkilidir (Ural, 2024). Örneğin: Rousseau (1762) eserinde öğretmenin ebeveyn rolü temsilini destekler nitelikte şu şekilde belirtir: ‘Yaşamaya başladığımızda öğrenmeye de başlarız; eğitimimiz kendimizden başlar, ilk öğretmenimiz hemşiremizdir. ‘Bu sözlerle eğitimin çocuğun doğal gelişimine uygun biçimde düzenlenmesini savunur ve öğretmen rolünü bir rehber olarak ‘hemşire’ şeklinde tanımlar. Pestalozzi (1801), öğrenme ortamını aile benzeri bir yapı olarak kurgulamış ve annelerin çocuklarının ilk eğitimini üstlenmelerini dilemiştir. Bu yöndeki pedagojik yaklaşımlar öğretmeni yalnızca bilgi aktaran bir aktör olarak değil; çocuğun gelişimini destekleyen, bakım sağlayan ve rehberlik eden bir figür olarak tanımlamaktadır (Froebel,1826; Montessori, 1909; Noddings, 1984). Buna karşılık Freire; öğretmenlerin rolünü anaç bir ebeveyn ya da teyze rolü olarak görmez (ki bu Kültür İşçileri Olarak Öğretmenler ‘in Portekizce özgün baskının başlığının neden Professora Sim, Tia Nao, “öğretmen evet, teyzeye hayır” olduğunu açıklamaya yardımcı olur (McLaren, 2019). Freire (2019) ‘Kültür İşçileri Olarak Öğretmenler ‘ isimli kitabında ülkesinde var olan eğilimin, öğretmenlerin rollerinin öğretimi değersizleştiren bir ebeveynlik rolüne indirgediğini eleştirmektedir. Yazara göre; öğretmenlik rolünü ebeveynlik rolüyle özdeşleştirmeyi reddetmek hiçbir biçimde ebeveynliğin rolünü azaltmaz ya da değersizleştirmez. Öğretmenlerin bakım gösterme ile profesyonel mesafeyi sürdürme arasında sürekli bir gerilim yaşadığı ve bu nedenle sınırların belirlenmesinin mesleki etik açısından kritik olduğu ifade edilmektedir (Aultman, Johnson & Schutz, 2009). Öğretmenin başlangıçtaki öğretme ve yetiştiren rolü, değişim göstererek çocuğun gereksinmelerini esas alan, onun öğrenmesini kolaylaştıran ve yardımcı olan bir duruma evrilmiştir (Ural, 2024). Ebeveyn temsili bu rolünün tarihsel kökenleri incelendiğinde ise, özellikle 18. ve 19. yüzyılda aristokrat ailelerde yaygın olan mürebbiyelik, Türklerde yaygın olan; lalalık, padişah hocalığı, şehzâde hocalığı, musâhiblik, nedimlik, dayelik, sahiblik ve hâcelik, vasîlik, mürebbilik, kethüdalık, naiblik, muallimlik, nedimelik;Osmanlı’da ise konaklarda bacılık, dadılık, lalalık ve kalfalık dikkat çekmektedir (Hardach-Pinke, 2010; Güner,2014; Karadoğan,2012; Orhon, 2018). Bu sayılan mesleklerden kadınlara ait olanları 18.yüzyıl Avrupa’sında hem kız çocuklarının okuma-yazma öğrenebilmesi için (evde okutulan üst sınıf kız çocukları) hem de kadınların çalışma hayatına atılmaları (mürebbiyelik/governess) için ortaya çıkmıştır(Raftery, 2000).Keza Osmanlı hanedanlığında da özellikle dış ülkelerden gelen hanımlar hanedan kızlarına ders verir ve özbakımları ile ilgilenir onlar büyüyüp kendi saraylarına gidince de onlara bu kızlar nedimelik yaparlardı (Karadoğan,2012).

²⁴⁶ Gazi Üniversitesi, oz.temucin@gmail.com

²⁴⁷ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, urala@gazi.edu.tr

Dolayısıyla modern öğretmene yüklenen ebeveynimsi işlevlerin, tarihsel olarak bu bireysel eğitim ve bakım pratikleriyle süreklilik gösterip göstermediği bu çalışmanın araştırma konusudur. Bu çalışmanın amacı, öğretmenin ebeveynlik rolü temsiline ilişkin yaklaşımlar üzerine eleştirel bir çözümleme yapmaktır. Betimsel bir nitelik taşıyan bu çalışmada eğitim tarihinden seçilen düşünürlerin- Rousseau, Pestalozzi, Freire, Montessori, vb.- görüşleri “dokümantasyon” yöntemi kullanılarak incelenmektedir. Araştırma devam etmekte olduğu için bu çalışmanın bulgu ve sonuçları daha sonra eklenecektir. Bu çalışmanın öğretmen yetiştirme politikalarına etki etmesi ve alana katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik, Öğretmenin Ebeveynlik Temsil Rolü, Eleştirel Pedagoji, Mürebbiye, Farklı Öğretmenlik Biçimleri

EĞİTİMDE YÖNETİM MODELLERİ: KURAMSAL YAKLAŞIMLAR VE UYGULAMA YANSIMALARI Burcu TORUN KARAKUŞ²⁴⁸, Fatih KARAKUŞ²⁴⁹, Murat CANSIZ²⁵⁰,**ÖZET**

Bu amaçla, eğitimde kullanılan yönetim modellerini kuramsal temelleri ve uygulamadaki yansımaları ayrıntılı bir şekilde incelemektir. Eğitim organizasyonunda yönetim, yalnızca idari boyutların düzenlenmesiyle sınırlı olmayan; Öğretim koşullarının kayıtlı olduğu, öğretmen motivasyonunu, okul iklimini ve öğrenci öğrenmelerinin genişletilmiş, esneken çok boyutlu ve dinamik bir yapı olarak ele alınması. Bu bağlamda, eğitim sisteminin geleneksel yaklaşımlardan çağdaş, esnek ve genel modellere doğru yaşananların incelenmesi, hem kuramsal hem de uygulamalı açıdan önem vereceğinizi düşünüyoruz. Özellikle bilgi toplumuna geçiş süreci, dijitalleşme, hesap dağıtımı ve kalite odaklı eğitim anlayışının güçlenmesi, yönetimin yeniden yapılandırılması gerekli kılınmaktadır.

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde betimsel tarama modeline dayanmaktadır. Araştırma kapsamında eğitim yönetimi alanında yer alan ulusal ve uluslararası literatür sistematik bir biçimde incelenmiş; klasik yönetim modeli, insan ilişkileri yaklaşımı, sistem yaklaşımı, durumsallık yaklaşımı ve dönüşümcü liderlik modeli karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Analiz sürecinde söz konusu modeller; liderlik anlayışı, karar alma süreçleri, paydaş katılımı, örgütsel esneklik, değişime uyum ve öğrenme odaklılık gibi temalar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu temalar, eğitim kurumlarında yönetim süreçlerinin nasıl şekillendiğini ve farklı modellerin bu süreçlere nasıl katkı sunduğunu ortaya koymak amacıyla ele alınmıştır.

Elde edilen bulgular, eğitimde yönetim modellerinin tek boyutlu bir yapıdan ziyade çok boyutlu, etkileşimsel ve bağlama duyarlı bir özellik taşıdığını göstermektedir. Klasik yönetim modelinin örgütsel düzen ve kontrol sağlamada etkili olabileceği, ancak öğretmenlerin ve diğer paydaşların karar alma süreçlerine katılımını sınırlayabileceği belirlenmiştir. İnsan ilişkileri yaklaşımının öğretmen motivasyonunu, iş birliğini ve örgütsel bağlılığı destekleyebileceği; sistem yaklaşımının ise eğitim süreçlerinin bütüncül olarak değerlendirilmesine katkı sağlayabileceği görülmüştür. Durumsallık yaklaşımı, farklı okul bağlamlarında yönetim süreçlerinin uyarlanabilirliğini ön plana çıkararak esneklik sunarken; dönüşümcü liderlik modelinin öğretmenlerin mesleki gelişimini destekleyebileceği, okulda yenilikçi uygulamaların benimsenmesine katkı sağlayabileceği ve öğrenme odaklı bir okul kültürünün gelişimini destekleyebileceği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, bu etkilerin doğrudan ve genellenebilir sonuçlar olarak değil, belirli koşullar altında ortaya çıkabilecek destekleyici unsurlar olarak ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, eğitimde etkili bir yönetim anlayışının, farklı kuramsal yaklaşımların bütüncül biçimde ele alınması ve bağlama duyarlı şekilde uygulanması ile mümkün olabileceği söylenebilir. Bu doğrultuda, eğitim yöneticilerinin esnek, katılımcı ve öğrenme odaklı yönetim yaklaşımlarını benimsemeleri; öğretmenlerin ve diğer paydaşların karar alma süreçlerine aktif katılımını desteklemeleri önerilmektedir. Ayrıca, gelecekte yapılacak araştırmaların, farklı yönetim modellerinin

²⁴⁸ Dr., MEB, burcu.torun1@gmail.com²⁴⁹ Öğretmen, MEB, fatih197205@gmail.com²⁵⁰ Öğretmen, MEB, muca1975@gmail.com

farklı okul türleri ve sosyo-kültürel bağlamlardaki işleyişini daha derinlemesine incelemesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Eğitim Yönetimi, Yönetim Modelleri, Liderlik, Okul Yönetimi, Dönüşümcü Liderlik*

FEN YÖNELİMİNİN MOTİVASYONEL YORDAYICILARI: PISA 2022 TÜRKİYE ÖRNEKLEMİNDE MERAK VE GELİŞİM ZİHNİYETİ

Filiz BEZCİ²⁵¹,

ÖZET

Bu çalışmada, PISA 2022 Türkiye örneklemindeki öğrencilerin gelişim zihniyetleri ve merak düzeylerinin fen yönelimlerini ne ölçüde yordadığı incelenmiştir. PISA 2022 Türkiye örnekleminde elde edilen veriler kullanılmıştır (N = 6827). Yordayıcı değişkenler olarak OECD türevli gelişim zihniyeti (GROSAGR) ve merak (CURIOAGR) endeksleri kullanılmıştır. Çoklu regresyon analizi IEA IDB Analyzer aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Fen yönelimi hem gelişim zihniyetiyle hem de merakla pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Merak ($\beta = 0,241$) en güçlü yordayıcı olarak öne çıkmış, bunu gelişim zihniyeti ($\beta = 0,069$) izlemiştir. Model fen yönelimindeki varyansın %5,4'ünü açıklamaktadır [$F(2, 6824) = 183,76$, $p < ,001$]. Bulgular, öğrencilerin fen yönelimleri üzerinde merakın belirleyici rolüne işaret etmektedir. Sorgulamaya dayalı öğrenme ortamları fen yöneliminin güçlendirilmesinde önemli bir pedagojik yol sunabilir.

Anahtar Kelimeler: PISA 2022; fen yönelimi; merak; gelişim zihniyeti; motivasyonel eğilimler; fen bilimleri eğitimi.

²⁵¹ Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, filizbezci@gmail.com

SINAV NOTLARININ ÖĞRETMEN MOTİVASYONU ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ Rezan ERYILMAZ²⁵²,**ÖZET**

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin sınav notlarının öğretmen motivasyonu üzerindeki etkisini incelemektir. Eğitim sürecinde öğrenci başarısı, öğretmenlerin mesleki doyumu ve motivasyon düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Özellikle sınav odaklı eğitim sistemlerinde, öğrencilerin akademik başarılarının öğretmen performansının bir göstergesi olarak algılanması, öğretmenlerin mesleki tutum ve davranışlarını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, sınav sonuçlarının öğretmen motivasyonu üzerindeki etkilerinin ortaya konulması önem arz etmektedir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu ortaokul düzeyinde görev yapan farklı branşlardan 10 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin sınav sonuçlarına ilişkin algıları, bu sonuçlara verdikleri duygusal tepkiler ve mesleki motivasyonlarına yansımaları incelenmiştir.

Elde edilen bulgular, öğrencilerin yüksek sınav başarısının öğretmenlerin mesleki motivasyonunu artırdığını, mesleki yeterlik algısını güçlendirdiğini ve iş doyumunu olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Buna karşın, düşük sınav sonuçlarının öğretmenlerde stres, kaygı ve tükenmişlik duygularını artırabildiği belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmen motivasyonunun yalnızca sınav sonuçlarına bağlı olmadığı; okul iklimi, yönetim desteği ve öğrenci özellikleri gibi çeşitli faktörlerin de motivasyon üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, öğretmen motivasyonunun çok boyutlu bir yapı olduğu ve sınav sonuçlarının bu yapı içerisinde önemli ancak tek belirleyici unsur olmadığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, eğitim politikalarının ve uygulamalarının öğretmen motivasyonunu artırmaya yönelik bütüncül yaklaşımlar içermesi gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Motivasyonu, Sınav Başarısı, Akademik Başarı, Eğitim Sistemi, Mesleki Doyum

²⁵² Öğretmen, , rezaneryilmaz@gmail.com

ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL YETERLİKLERİ VE MESLEKİ EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM ALGILARINA İLİŞKİN MAKALELERİN İNCELENMESİ

Derya SAMANCI²⁵³, Gülgün ALPAN²⁵⁴,

ÖZET

Endüstri 4.0'ın gereksinimlerine uygun nitelikli insan yetiştirme zorunluluğu mesleki eğitimi dijital dönüşümün merkezine yerleştirmektedir (Gürbüz, 2024). İş gücü piyasasının hızla değişen dinamikleri, mesleki eğitim mezunlarının geleneksel becerilerin ötesinde, yapay zekâ, nesnelere interneti ve bulut bilişim gibi güncel dijital yetkinliklerle donatılmasını zorunlu kılmaktadır (OECD, 2023). Bu dönüşümün başarılı ve sürdürülebilir olması, sadece teknolojik altyapı yatırımlarıyla değil, süreci yönetecek öğretmenlerin çok boyutlu dijital pedagojik yeterliklerinin geliştirilmesiyle mümkündür (Avrupa Komisyonu [EC], 2017). Bu bildirin amacı, ulusal ve uluslararası alan yazında öğretmenlerin dijital yeterlikleri ile mesleki eğitimde dijital dönüşüm algılarını inceleyen makaleleri sistematik bir çerçevede analiz etmek ve başarılı bir dönüşüm için gerekli olan yapısal, pedagojik ve yönetsel dinamikleri ortaya koymaktır. Mesleki eğitimde dijitalleşme tek başına fiziksel donanım ile başarılabilecek bir konu değildir. Etkili bir dönüşüm ancak; okul yönetiminin desteği, öğretmenlerin dijital yetkinliklerinin artması ve müfredatın dijital iş gücü piyasasına uygun hâle getirilmesiyle oluşacak ortak bir sinerji sayesinde mümkündür (Liu, Chen ve Zhao, 2025). Çalışma kapsamında, konuyla ilgili güncel ulusal ve uluslararası literatür doküman incelemesi yöntemiyle taranmış ve elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. İncelenen araştırmalar, öğretmenlerin temel bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerinde genel olarak donanımlı olmalarına rağmen, ileri düzey dijital etkileşimli materyal geliştirme ve bu araçları öğretim süreçlerine pedagojik olarak entegre etme noktasında belirgin güçlükler yaşadıklarını göstermektedir (Köksal ve Canlı, 2024). Ayrıca, mesleki eğitim bağlamında gerçekleştirilen çalışmalar; öğretmenlerin dijital teknolojileri sınıfa entegre etmede motivasyon eksikliği, ağır iş yükü ve yetersiz altyapı sorunları ile karşılaştıklarını, bu engellerin aşılmasında güçlü bir kurumsal desteğin ve hedefli kapasite geliştirme programlarının gerekli olduğunu vurgulamaktadır (Düzgün, 2024). Uluslararası alandaki güncel bulgular da idari desteğin ve elverişli dijital ortamın öğretmenlerin dijital yeterliklerini doğrudan olumlu etkilediğini ve teknolojinin bizzat pedagojik uygulama süreçlerinde deneyimlenmesini kolaylaştırdığını kanıtlamaktadır (Zubizarreta Pagaldai vd., 2026). Öte yandan, mesleki eğitim kurumlarında yapılan çalışmalar, dijital dönüşüm algısında okul yönetimi ile öğretmenler arasında farklar bulunduğunu ve teknoloji kullanımında öğretmenlerin algıladığı fayda ile kurumsal liderlik kültürünün dönüştürücü bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Rauseo vd., 2023). Sonuç olarak, mesleki eğitimde hedeflenen dijital dönüşüm, eğitim kurumları, sanayi sektörü ve politika yapıcılar arasında kurulacak güçlü iş birlikleri ve yenilikçi eğitim modelleri gerektirmektedir (Toros, 2025). İncelenen makaleler, mesleki eğitim öğretmenlerinin dijital yetkinliklerinin sadece bireysel çabalara bırakılmaması; planlı, uygulamalı hizmet içi eğitimler ve okul yöneticilerinin proaktif teknoloji liderliği ile desteklenmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır (Çelik, Yılmaz ve Arık, 2025)

Anahtar Kelimeler: Dijital dönüşüm, Mesleki eğitim, Dijital yeterlik, Öğretmen algıları.

²⁵³ Gölbaşı, Ankara, deryasamanci896@gmail.com

²⁵⁴ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yenimahalle, Ankara, bangiralpan@gmail.com

YANGINLA MÜCADELE

Emine ATAŞ²⁵⁵,

ÖZET

Bugünkü orman yangınları iklim krizlerinin önemli sonuçlarından biri olup bu çalışma, ortaokulların bu doğal orman yangınlarıyla mücadele, kolay önleme ve bozunmanın ardından doğanın yeniden canlandırılmasını hızlandırmalarını iyileştirmeyi amaçlayan "Ateşle Mücadele" (Ateşle Mücadele) eTwinning projesi süreçlerini ve çıktılarını ele almaktadır.

Geleneksel çevre eğitimi yöntemleri, dijital çağın dinamik yapısının karşısında bazen yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle, bu proje listesi ile daha ilgi çekici ve aktif katılım sağlayacakları bir dizi etkinliğin içinde yer alabilecek bir fırsat sunulmaya devam ediyor.

Çalışmanın temel amacı, orman patlamalarının nedenleri ve sonuçların bilgi düzeylerini arttırmak; Ani, doğru müdahale ve sonrasında sürdürülebilir orman yönetimi kavramlarını içselleştirmelerini sağlar. Ayrıca, hem Türkiye'deki bağlantıları hem de Polonya, Yunanistan, İspanya'daki farklı okullarda eğitim görmekte olan akranlarıyla kurulan dijital ağlar sayesinde iletişim bilgilerinin tanıtılması ve projenin ortaya çıkan toplumsal bir uzatmalı kampanya operasyonlarıyla amacını oluşturur.

eTwinning platformu (ESEP) üzerinden sağlanan bu projede disiplinler arası bir yaklaşım benimsenmiştir. Öğrenciler, Canva ve Postermywall gibi Web 2.0 araçlarını kullanarak dijital poster ve posterler tasarlamış; Genialy ve storyjumper platformları aracılığıyla zihin haritaları, ortak hikaye yazımı ve etkileşimli dijital dergiler oluşturuldu. Araştırma ve bilgi paylaşımı ile öğrenilen soyut düzeydeki bilgiler, okul bahçeleri ve orman alanlarında saklanan fidan dikim ve tohum topu yapımı etkinliklerle somutlaştırılmıştır. Ormanlarının üretim nedenleri ve sonuçları yapılan itfaiye ziyaretleri ile uzmandan dinlemiştir. çeşitliliğin farklı çeşitlerin akranlarıyla birlikte eş zamanlı webinarlar, dijital çağın sunduğu sınır ötesi öğrenme olanaklarını ısıtarak yerleştirmiştir.

Proje süreci boyunca yapılan değerlendirmelerde, çevreyle ilgili okuryazarlık düzeylerinde ve dijital içeriğin üretiminde anlamlı bir artış yaşandığında. Özellikle yayınlı dergi ve ortak yazımı, insanların çevre sorunlarına karşı "pasif alıcı" konumunda "aktif üretilen" ve öğrenme sürecinin "öznesi" varlığını sürdürmelerini sağlamıştır. Projeleri, okul sınırlarını aşarak eTwinning platformu üzerinden geniş kitlelere ulaşmış ve toplumsal bilincin artmasının katkısı sunmuştur. Sonuç olarak, dijital ekonomilerin çevre eğitimine katkısı, sürdürülebilir bir gelecek için gelişmiş ve etkili bir model sunuyor.

Anahtar Kelimeler: Etwinning, Dijital Çağda Eğitim, Orman Yangınları, Çevre Okuryazarlığı, Web 2.0 Araçları, İş Birlikli Öğrenme

²⁵⁵ Öğretmen, 9 Mayıs Ortaokulu, Toroslar, Mersin, atasemine4444@gmail.com

GÖRÜNMEZ BECERİLERİN KEŞFİ: YAŞANTIDAN AKADEMİK BAŞARIYA BİR ETWINNING YOLCULUĞU (GERÇEK HAYAT İÇİN GÖRÜNMEYEN BECERİLER)

Ahmet ÖZKAN²⁵⁶,

ÖZET

Geleneksel eğitim sistemleri genellikle akademik başarıyı test sonuçlarına ilişkin değerler ve ders notları üzerinden tanımlasa da, öğrencilerin günlük yaşamda sergiledikleri dayanıklılık, dijital okur yazarlık, empati ve problem çözme gibi doğrudan ölçülemeyen yaşam becerileri eğitim öğretim faaliyetleri bağlamında çoğunlukla görünmez kalmaktadır. Bu kritik beceriler, müfredatlarda yer almaması ve yaşantılar aracılığıyla öğrenilmesi nedeniyle gözden kaçmakta olduğu; ancak bu becerilerin sosyal-duygusal gelişim ve uzun vadeli akademik başarı için vazgeçilmez olduğu da ilgili alan yazında vurgulanmaktadır. Görünmeyen yaşam becerilerinin ele alınması ekseninde temellendirilen bu çalışma; Türkiye, Romanya ve İtalya ortaklığında yürütülen bir eTwinning projesinin uygulama sürecini ve çıktılarını sunmaktadır. Projenin temel amacı, öğrencilerin kendi hayat deneyimlerinden yola çıkarak sahip oldukları örtük becerileri tanımlamalarını, bu becerileri akademik süreçlerle ilişkilendirmelerini ve uluslararası bir platformda paylaşarak küresel vatandaşlık bilinci kazanmalarını sağlamaktır. Proje, altı aşamalı bir "Deneyimden Beceri Farkındalığına" modelini temel almaktadır. Bu aşamalar; öğrencilerin kendi hayatlarından anlamlı bir hikaye seçmesi, hikayenin deneyimler üzerinden derinlemesine yansıtılması, becerilerin isimlendirilmesi, bu becerilerin akademik bağlamdaki (örneğin; matematikte sabır, edebiyatta empati) izdüşümlerinin kurulması, uluslararası iş birlikleri ile kültürel karşılaştırmalar yapıldıktan sonra dijital çıktılar üretilmesi şeklinde sıralanmaktadır. Projenin uygulama sürecinde öğrencilerin; zorluklarla başa çıkma, sorumluluk alma ve iş birliği gibi kavramları sadece teorik tanımlar olarak değil, aktif şekilde kullandıkları güçlü yönler olarak içselleştirdikleri gözlemlenmiştir. Karma ülke takımlarıyla yürütülen çalışmalarda, farklı kültürlerden akranların benzer yaşam zorluklarına karşı benzer dayanıklılık mekanizmaları geliştirdiği saptanmıştır. Özellikle becerilerin akademik entegrasyonu aşamasında, bu becerilerin derslerle bir bütün haline gelmesi, bir alanda edinilen becerinin başka bir alana aktarılabilmesi ve öğrencilerin nasıl öğrendiğinin farkında olarak (öğrenmeyi öğrenen bireyler olarak) derslere karşı tutumlarında olumlu bir farkındalık geliştirdikleri tespit edilmiştir. Özetle bu proje, görünmeyen yaşam becerilerinin eğitim müfredatına entegre edilmesinin sadece sosyal-duygusal gelişimi değil, aynı zamanda öğrencinin akademik benlik saygısını da güçlendirdiğini göstermektedir. Dijital araçların ve uluslararası iş birliğinin sunduğu güvenli ortam, öğrencilerin bu becerileri görünür kılmalarına ve aktif vatandaşlık rollerini üstlenmelerine olanak tanımıştır. Bu konu kapsamında yapılacak gelecekteki çalışmalarda, bu modelin müfredat disiplinlerine doğrudan entegre edilmesi, beceri kartesi gibi alternatif ölçme araçlarıyla desteklenmesi ve ailelerin sürece dahil edilerek okul-aile-toplum arasındaki beceri köprüsünün güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Etwinning, Görünmez Yaşam Becerileri, Beceri Farkındalığı, Uluslararası İş Birliği, Akademik Başarı*

²⁵⁶ Öğretmen, Hüzeyin Okan Merzeci Anadolu Lisesi, Toroslar, Mersin, adaozkan33@gmail.com

DİJİTAL DÜNYANIN NEO-EKOLOJİK VE TOKSİK ÇOCUKLUKLARI: EĞİTİM SOSYOLOJİSİ PERSPEKTİFİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Saynur ÖZKAN²⁵⁷, Fevziye Ayşe BALCI KARABOĞA²⁵⁸,

ÖZET

Bu çalışma, dijital çağda çocukluk olgusunun dönüşümünü, çocuk ve eğitim sosyolojisi ekseninde kapsamlı bir alan yazın incelemesi yoluyla sunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışma ERIC, Scopus (Elsevier), EBSCO, Science Direct, Sage Journals, Taylor & Francis, Proquest, Dergipark, ResearchGate, Ulusal Tez Merkezi ve Academia.edu veri tabanlarında yer alan dijital/toksik/neo-ekolojik çocukluk, medya, dijital oyunlar ve çocukluk çalışmaları bağlamında yürütülmüş çalışmaları ele alarak mevcut literatürün eleştirel çözümlenmesine dayalı bir derleme niteliği taşımaktadır.

Alanyazın incelemesi, dijital teknolojilerin çocukluk kültürünü dönüştürmekle beraber, çocukluğun ontolojik ve epistemolojik kabullerini yeniden tanımlayan bir paradigma kaymasına işaret ettiğini de ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çocuğun doğal, evrensel ve sosyalizasyon sürecinde pasif bir varlık konumundan uzaklaşarak, dijital bağlamlarda hem üretici hem de tüketici olan aktif bir özneye dönüştüğü vurgulanırken son yıllarda meydana gelen teknolojik ve sosyal değişimlerin birleşimi ile çocukların artan ekran tabanlı yaşam tarzları, rekabete dayalı eğitim sistemi, açık hava oyunlarının azalması ve tüketim odaklı bir yaşam tarzının çocukluğun yok oluşuna da beraberinde getirdiği ileri sürülmektedir. Diğer taraftan, bu dönüşüm ve birleşim, beraberinde yeni denetim, gözetim ve bağımlılık biçimlerini de üretirken dolaylı olarak da çocukluğun, dijital kapitalizmin yeniden üretildiği bir alan haline geldiği de ileri belirtilmektedir.

Çalışmada, Urie Bronfenbrenner'in Sosyal Ekolojik modelinden yola çıkılarak ekolojik sistemler kuramı dijital bağlam dikkate alınarak yeniden yorumlanmış ve "neo-ekolojik çocukluk" kavramsallaştırması üzerinden ele alınmıştır. Bu çerçevede, dijital ortamların yalnızca bir araçsal bağlam işlevi görmediği, çocuğun gelişim ekolojisinin kurucusu olan temel bir bileşen haline geldiği ve mikrosistemden makrosisteme kadar tüm katmanlarda belirleyici bir rol üstlenirken "neo-ekolojik çocuk(luk)/ toksik çocukluk" dijital oyunlar ekseninde ele alınarak bunların çocuk kültürüne yansımaları tartışılmaktadır.

Bununla birlikte, ilgili alan yazında dijital teknolojilerin sunduğu fırsatlara (erişim, yaratıcılık, öğrenme çeşitliliği) yapılan vurgunun, bu teknolojilerin ürettiği yapısal eşitsizlikleri ve bağımlılık, sosyal izolasyon, kültürel yeniden üretim, dikkatin ekonomikleşmesi gibi olumsuz etkilerini çoğu zaman görünmez kıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, "toksik çocukluk" kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukluğun giderek daha fazla piyasa, medya ve teknoloji eksenli bir düzen içinde yeniden kurgulandığını göstermektedir.

Dijital çağda "çocukluk deneyiminin" eğitim süreçlerinden bağımsız düşünülmemeyeceği ve eğitim kurumlarının, ders içeriklerinin ve pedagojik yaklaşımların bu dönüşümü yeniden üreten ya da dönüştüren temel mekanizmalar olduğu ortaya konulmaktadır. Sonuç olarak, bu bağlamda eğitim politikalarının ve öğretim materyallerinin dijital çocukluk gerçekliğini dikkate alacak şekilde rekabeti

²⁵⁷ Öğretmen, 19 Mayıs Ortaokulu, Toroslar, Mersin, saynurada@gmail.com

²⁵⁸ Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, , Yenişehir, Mersin, aysebalci@gmail.com

temel olarak değil eleştirel bir perspektifle yeniden yapılandırılması “çocukluğun yok oluşunun” önüne geçebilecek önemli bir unsur olarak görölmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çocukluk, Eğitim Sosyolojisi, Çocuk Sosyolojisi, Neo-Ekolojik Model, Toksik Çocukluk, Dijital Kapitalizm*

DEĞİŞİM İÇİN İKLİM ADALETİ: KÜRESEL SORUNLARA YEREL VE DİJİTAL ÇÖZÜMLER SUNAN BİR ERASMUS+/ETWINNING PROJESİ

Saynur ÖZKAN²⁵⁹,

ÖZET

Antroposen çağın en önemli sorunlarından birini oluşturan iklim değişikliği, sadece ekolojik bir mesele değil, aynı zamanda etik ve toplumsal bir adalet konusu olarak dikkat çekmektedir. Bu çalışma; İzlanda koordinatörlüğünde Türkiye, Romanya ve Polonya ortaklığıyla yürütülmekte olup projesinin metodolojisini, uygulama süreçlerini ve temel çıktılarını akademik bir perspektifle sunmayı amaçlamaktadır.

Projenin temel amacını, 10-14 yaş grubundaki ortaokul öğrencilerinde iklim adaleti/değişikliği/okur yazarlığı kavramlarına dair farkındalık yaratmak ve onları çevre sorunlarının savunucusu olabilecek aktif küresel vatandaşlar olarak yetiştirmek oluşturmaktadır. Geleneksel çevre eğitiminin ötesine geçerek; iklim krizinin coğrafi, ekonomik ve nesiller arası adaletsizlik boyutlarını merkeze alması bakımından çalışma önem taşımaktadır. Özellikle İzlanda gibi buzulların erimesini doğrudan gözlemleyen bir ülke ile deprem felaketini yakından deneyimleyen Türkiye, orman yangınları ile mücadele eden Romanya ve hava kirliliği ile ilgili sorunlar yaşayan Polonya gibi farklı ekolojik riskler taşıyan bölgelerin bir araya gelmesi, öğrencilerin soruna çok boyutlu bir biçimde ve bütüncül olarak bakmasını sağlamıştır.

Proje sürecinde disiplinler arası bir yaklaşım benimsenmiş olup proje faaliyetleri Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, BT, İngilizce, Matematik ve Teknoloji Tasarım derslerine entegre edilmiştir. Uygulama aşamasında eTwinning platformu (ESEP) aktif bir dijital öğrenme alanı olarak kullanılmıştır. Öğrenciler; karbon ayak izi hesaplama, iklim el izi, oluşturma, dijital hikayeleştirme, Scratch oyunları, şiirler, proje günlükleri, el sanatları atölye çalışmaları, doğal afetlere ilişkin seminerler/drama etkinlikleri/tatbikat uygulamaları ve web 2.0 araçlarıyla görsel materyal tasarımı gibi proje çıktılarını oluşturan etkinliklerde yer almıştır. Ayrıca, her ülkenin yerel ekolojik sorunlarına yönelik saha ziyaretleri ve akran öğrenmesini temel alan uluslararası ve yüz yüze proje hareketlilikleri gerçekleştirilmiştir. Dijital araçların kullanımı, öğrencilerin çevre sorunlarını ifade etme biçimlerini modernize etmiş ve ekofobi (çevresel felaket korkusu) yerine ekolojik özyeterlilik duygusunu pekiştirmiştir.

Çalışma, uluslararası projelerin öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel gelişimine katkısını somut olarak ortaya koyarken gelecekteki çalışmalar için şu öneriler sunulabilir: iklim adaleti kavramı, okul müfredatlarında sadece bir ünite olarak değil, okulun tüm kültürüne yayılan bir yeşil müfredat yaklaşımıyla ele alınması ve ayrıca, dijital okuryazarlık ile çevre okuryazarlığının kesişim kümesinde yer alan dijital ekoloji çalışmalarına daha fazla ağırlık verilmesi ve bu tür projelerde aile katılımını artıracak ebeveyn-çocuk-eko-atölyelerinin kurgulanması.

Anahtar Kelimeler: İklim Adaleti, Erasmus+, Etwinning, Çevre/İklim Okuryazarlığı, Küresel Vatandaşlık.

²⁵⁹ Öğretmen, 19 Mayıs Ortaokulu, Toroslar, Mersin, saynurada@gmail.com

SORGULAMAYA DAYALI DENEYLERİN ELEŞTİREL DÜŞÜNMEYE KATKISI Cansu SÖNMEZ²⁶⁰,**ÖZET**

Bu çalışmanın amacı, sorgulamaya dayalı deney etkinliklerinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırma, Bursa ili Yıldırım ilçesinde bulunan Şehit Öğretmen Mahmut Çatalkaya Ortaokulunda öğrenim gören yaklaşık 25 yedinci sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yarı deneysel (ön test–son test) desen kullanılmış; nicel verilerin yanı sıra gözleme dayalı nitel verilerden de yararlanılmıştır. Uygulama sürecinde öğrenciler, hazır deney yönergeleri yerine problem durumlarına dayalı olarak deney tasarlamaya, hipotez oluşturmaya, veri toplamaya ve sonuçları yorumlamaya yönlendirilmiştir. Öğretmen süreç boyunca rehber rol üstlenmiş, öğrencilerin sorgulama ve tartışma becerileri desteklenmiştir.

Araştırma bulguları, sorgulamaya dayalı deneylerin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinde anlamlı bir gelişim sağladığını göstermektedir. Ön test sonuçları öğrencilerin başlangıç düzeylerinin orta seviyede olduğunu ortaya koyarken, son test sonuçlarında analiz etme, kanıta dayalı çıkarım yapma, alternatif görüşleri değerlendirme ve sonuçları sorgulama becerilerinde belirgin artış gözlenmiştir. Ayrıca gözlem verileri, öğrencilerin derse katılım düzeylerinin yükseldiğini, daha fazla soru sorduklarını ve bilimsel tartışmalara aktif biçimde katıldıklarını göstermektedir.

Sonuç olarak, sorgulamaya dayalı deneysel etkinliklerin fen öğretiminde eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede etkili bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Bu tür uygulamaların yaygınlaştırılması, öğrencilerin bilimsel süreç becerileri ile üst düzey düşünme becerilerinin birlikte gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın amacı, sorgulamaya dayalı deney etkinliklerinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırma, Bursa ili Yıldırım ilçesinde bulunan Şehit Öğretmen Mahmut Çatalkaya Ortaokulunda öğrenim gören yaklaşık 25 yedinci sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yarı deneysel (ön test–son test) desen kullanılmış; nicel verilerin yanı sıra gözleme dayalı nitel verilerden de yararlanılmıştır. Uygulama sürecinde öğrenciler, hazır deney yönergeleri yerine problem durumlarına dayalı olarak deney tasarlamaya, hipotez oluşturmaya, veri toplamaya ve sonuçları yorumlamaya yönlendirilmiştir. Öğretmen süreç boyunca rehber rol üstlenmiş, öğrencilerin sorgulama ve tartışma becerileri desteklenmiştir.

Araştırma bulguları, sorgulamaya dayalı deneylerin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinde anlamlı bir gelişim sağladığını göstermektedir. Ön test sonuçları öğrencilerin başlangıç düzeylerinin orta seviyede olduğunu ortaya koyarken, son test sonuçlarında analiz etme, kanıta dayalı çıkarım yapma, alternatif görüşleri değerlendirme ve sonuçları sorgulama becerilerinde belirgin artış gözlenmiştir. Ayrıca gözlem verileri, öğrencilerin derse katılım düzeylerinin yükseldiğini, daha fazla soru sorduklarını ve bilimsel tartışmalara aktif biçimde katıldıklarını göstermektedir.

Sonuç olarak, sorgulamaya dayalı deneysel etkinliklerin fen öğretiminde eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede etkili bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Bu tür uygulamaların

²⁶⁰ Öğretmen, Bursa Yıldırım Şehit Öğretmen Mahmut Çatalkaya Ortaokulu, cansugocer065@gmail.com

yaygınlaştırılması, öğrencilerin bilimsel süreç becerileri ile üst düzey düşünme becerilerinin birlikte gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Sorgulamaya Dayalı Öğrenme, Fen Eğitimi, Eleştirel Düşünme, Deneysel Öğretim, Ortaokul Öğrencileri*

OYUN YOLUYLA PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Mehmet Selçuk SÖNMEZ²⁶¹,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, oyun temelli etkinliklerin anasınıfı öğrencilerinin problem çözme becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Erken çocukluk döneminde oyun, çocukların çevrelerini tanıma, deneyim kazanma ve bilişsel süreçlerini geliştirme açısından temel bir öğrenme aracı olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda araştırma, Bursa ili Osmangazi ilçesinde bulunan 23 Nisan Ortaokulu bünyesindeki anasınıfına devam eden toplam 20 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş olup veri toplama sürecinde gözleme dayalı yöntemler kullanılmıştır. Öğrencilerin serbest oyun, yapılandırılmış oyun ve grup oyunları sırasında karşılaştıkları problem durumlarına verdikleri tepkiler sistematik olarak izlenmiş ve kayıt altına alınmıştır. Oyun sürecinde çocukların deneme-yanılma yoluyla çözüm üretme, alternatif stratejiler geliştirme, akranlarıyla iş birliği yapma, yardım isteme ve problemi sürdürme davranışları değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgular, oyun temelli etkinliklerin öğrencilerin problem çözme becerilerinde belirgin bir gelişim sağladığını göstermektedir. Özellikle grup oyunları sırasında çocukların birlikte çözüm üretme, görev paylaşımı yapma ve iletişim kurma becerilerinin güçlendiği gözlenmiştir. Yapılandırılmamış serbest oyun ortamlarında ise öğrencilerin daha yaratıcı ve özgün çözüm yolları geliştirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca başlangıçta pasif kalan bazı öğrencilerin süreç ilerledikçe problemlere müdahale etme ve çözüm sürecine katılma konusunda daha istekli hale geldikleri tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, oyun yoluyla öğrenmenin okul öncesi dönemde problem çözme becerilerinin geliştirilmesinde etkili ve doğal bir öğretim yaklaşımı olduğu söylenebilir. Bu tür etkinliklerin eğitim programlarında sistemli biçimde yer alması, çocukların bilişsel gelişimlerinin yanı sıra sosyal ve duygusal gelişimlerine de önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Oyun Temelli Öğrenme, Problem Çözme Becerisi, Okul Öncesi Eğitim, Erken Çocukluk, Sosyal Gelişim*

²⁶¹ Öğretmen, Bursa, Osmangazi 23 Nisan Ortaokulu, slck_snmz@hotmail.com

KÜRESEL HEDEFLER İÇİN BİRLİKTE YÜRÜYELİM

Hüseyin GEZER²⁶²,

ÖZET

Bu bildiri, 11 eğitim kurumunun (Türkiye'den 10, Sırbistan'dan 1) ortaklığıyla yürütülen uluslararası bir e-Twinning projesinin pedagojik çıktılarını analiz etmektedir. Temel amaç, Birleşmiş Milletler 2030 Gündemi çerçevesinde ilkökul ve ortaokul düzeyindeki öğrencilerde Küresel Vatandaşlık bilincini ve çevre koruma duyarlılığını geliştirmektir. Belirlenen 6 temel Sürdürülebilir Kalkınma Amacı'na (SKA) yönelik eş zamanlı sınır ötesi etkinlikler aracılığıyla, öğrencilerin küresel krizlere karşı hassasiyetlerini artırmak için BİT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) araçlarından yararlanılmıştır. Bu nitel çalışma, ulusötesi iş birliğinin, erken eğitimde sosyal sorumluluk ve sürdürülebilir zihniyet geliştirme üzerindeki dönüştürücü etkisini ortaya koymaktadır.

Giriş ve Literatür Taraması

Küresel topluluk; iklim değişikliğinden sosyo-ekonomik eşitsizliklere kadar daha önce görülmemiş zorluklarla karşı karşıyadır. Bu sorunlara çözüm üretmek amacıyla Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilen 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı (SKA), dirençli bir gelecek için evrensel bir yol haritası sunmaktadır.

Akademik literatür, Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim (SKE) yaklaşımının, temel eğitim seviyesinde müfredata entegre edildiğinde en yüksek verimin alındığını vurgulamaktadır. Öğrenciler, teorik bilginin ötesinde eleştirel düşünme ve empati gibi temel yetkinlikleri geliştirmelidir. Bu bağlamda, e-Twinning platformu, öğrencilerin sınır ötesi iş birliği yaptığı, soyut küresel hedefleri somut yerel eylemlere dönüştürdüğü eşsiz bir "dijital laboratuvar" işlevi görmektedir.

Yöntem ve Uygulama

Proje, öğrencilerin "Değişim Elçileri" olarak rol aldığı Proje Tabanlı Öğrenme (PTÖ) metodolojisini takip etmiştir. Uygulama şu tematik sütunlar üzerine odaklanmıştır:

Yoksulluğa Son (Hedef 1): Sosyal adalet odağında; öğrenciler yerel destek sistemlerini analiz etmiş ve ekonomik dayanışma üzerine farkındalık kampanyaları yürütmüştür.

Sıfır Açlık (Hedef 2): Gıda güvenliği ve sürdürülebilir tüketim ele alınmış; beslenme ile kaynak yönetimi arasındaki bağı kurmak için "Tabağını Sıfırla" girişimi uygulanmıştır.

Sağlık ve Kaliteli Yaşam (Hedef 3): "Farkındalık" (Mindfulness) ve fiziksel aktivite atölyeleri aracılığıyla bütüncül sağlık teşvik edilerek bir esenlik kültürü oluşturulmuştur.

Temiz Su ve Sanitasyon (Hedef 6): Su okuryazarlığına odaklanılmış; öğrenciler ev ve okul ortamları için su tasarrufu teknikleri modellemiştir.

Sudaki Yaşam (Hedef 14): Su ekosistemleri; iş birlikli dijital hikayeleştirme ve deniz koruma temalı sanal sergiler aracılığıyla incelenmiştir.

²⁶² Öğretmen, Davutkadı Eşref Evcil İlkokulu, Yıldırım, Bursa, huseyingezer2003@gmail.com

Karada Yaşam (Hedef 15): Biyoçeşitliliğin korunmasına odaklanılmış; öğrenciler uygulamalı ağaçlandırma ve yerel flora belgeleme çalışmalarına katılmıştır.

Aktif iş birliği TwinSpace üzerinden yürütülmüş; öğrenciler Web 2.0 araçlarını kullanarak dijital ürünler tasarlamış ve ulusötesi bir öğrenme topluluğu oluşturmuşlardır.

Bulgular ve Sonuç

Proje değerlendirmesi, katılımcıların %90'ının yüksek düzeyde SKA okuryazarlığı kazandığını göstermektedir. Türkiye ve Sırbistan arasındaki kültürlerarası diyalog, öğrencilerin kültürlerarası yetkinliklerini ve empati becerilerini anlamlı derecede artırmıştır. Kritik bir bulgu ise "çarpan etkisi"dir; öğrenciler okul temelli kazandıkları farkındalığı ailelerine taşıyarak yerel topluluklarında aşağıdan yukarıya bir davranış değişikliği başlatmışlardır.

Öneriler

Eğitim otoritelerinin, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını disiplinlerarası bir yaklaşımla ana müfredata entegre etmesi önerilmektedir. e-Twinning gibi uluslararası iş birlikleri, öğretmenler için resmi mesleki gelişim fırsatı, öğrenciler için ise temel bir küresel okuryazarlık aracı olarak kabul edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ska (Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları), E-Twinning Projesi, Uluslararası Eğitim İş Birliği, Küresel Vatandaşlık, Pedagojik Yenilik.

KOMPOSTLAMA YOLUYLA GIDA ATIKLARINI AZALTIMASI: DİJİTAL BİR YAKLAŞIM Tuğba ÇİÇEK²⁶³,**ÖZET**

Tüketim alışkanlıklarının değişmesiyle artan gıda atıkları, çevresel sürdürülebilirliği olumsuz etkilemektedir. Çalışmanın amacı fen bilimleri dersi kapsamında gıda atıklarının azaltılmasına yönelik sürdürülebilir bir çözüm olan kompostlama sürecine teknoloji entegreli ve disiplinlerarası bir yaklaşım getirmektir. Araştırma kapsamında, öğrencilerle Mayıs ayında 3 gün boyunca devam ettikleri BİLSEM’den toplanan gıda atıklarına evden getirilen organik atıklar eklenerek kompost yapılmıştır. Aralık ayında olgunlaşan kompostun verimliliğini test etmek amacıyla deney 1, deney 2 ve kontrol grupları tasarlanmıştır. Deney 1 grubundaki saksıda yalnızca elde edilen kompost kullanılırken deney 2 grubundaki saksıda yarı yarıya kompost ve bahçe toprağı karıştırılmıştır. Kontrol grubunda ise yalnızca bahçe toprağı kullanılmıştır. Her üç saksıya 10’ar adet özdeş fasulye tohumları ekilmiştir. Ardından fasulyelerin çimlenme sayısı ve hızları gözlemlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerle sürdürülebilirlik ve kompostlama sürecine ilişkin farkındalık ve yaygınlaştırma çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar Arduino tabanlı nem sensörü, web 2.0 aracı Canva’da poster tasarımı ve sunumu, öğrencilerin seslendirdikleri QR koda entegre edilen sesli sözlük oluşturma gibi dijital etkinliklerle desteklenmiştir. Çalışmada toplanan gıda atıklarının %65,2’si kompostlama yoluyla geri dönüştürülmüştür. Elde edilen kompostların verimliliği testinde deney 1 grubunda fasulye tohumlarının 2’si çimlenirken, deney 2 grubunda 5 fasulye tohumu ve kontrol grubunda 3 adet fasulye tohumunun çimlendiği görülmüştür. Çimlenen fasulyelerin boy uzunluğu ortalaması ise yalnızca kompostun kullanıldığı deney 1 grubunda 3,8 cm; kompostun bahçe toprağıyla eşit oranda karıştırıldığı deney 2 grubunda 11,6 cm ve kontrol grubunda ise 4,3 cm olarak ölçülmüştür. Çalışmanın sonucunda kompostun asidik özellikleri nedeniyle bahçe toprağıyla karıştırılarak bitki gelişimine olumlu etkisi olabileceği sonucuna varılmıştır. Araştırma, fen bilimleri dersinde sürdürülebilirlik eğitimine dijital teknolojilerin entegrasyonunun öğrenci farkındalığını ve katılımını desteklediğini göstermiştir. Dijital yerli öğrenciler için fen bilimleri dersinde sürdürülebilirlik eğitiminin farklı teknolojilerle harmanlanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Kompost, Gıda Atıkları, Sürdürülebilirlikte Dijital Entegrasyon, Fen Eğitimi

²⁶³ Dr., Mamak BİLSEM, tuubacicek1@gmail.com

HİJYEN DEDEKTİFLERİ İLE DAHA TEMİZ GELECEK

Bengü UYSAL²⁶⁴, Betül ÖZLEN ÇIRAK²⁶⁵, Ramazan KELEŞ²⁶⁶,

ÖZET

Bu çalışma, okul öncesi dönemde uygulanan oyun temelli, keşfe dayalı ve deneysel hijyen etkinliklerinin çocukların hijyen farkındalığı ve temizlik alışkanlıkları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, uygulamalı eylem araştırması deseniyle yürütülmüş olup çalışma grubunu bir anaokulunda öğrenim gören 4–5 yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır. Erken çocukluk döneminde kazanılan hijyen alışkanlıklarının yaşam boyu devam eden davranışlara dönüşmesi nedeniyle, bu dönemde yapılandırılmış ve deneyime dayalı öğrenme ortamlarının oluşturulması önem arz etmektedir.

Araştırma sürecinde geliştirilen “Mini Hijyen Dedektifleri” projesi kapsamında çocukların aktif katılımını esas alan disiplinler arası etkinlikler planlanmış ve uygulanmıştır. Bu süreçte görünmeyen kir kavramı, çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak somutlaştırılmıştır. Özellikle UV ışık kullanılarak sınıf içi ve okul bahçesindeki yüzeylerde bulunan görünmeyen kirler görünür hâle getirilmiş, çocukların gözlem yapma ve farkındalık geliştirme süreçleri desteklenmiştir. Ayrıca doğal temizleyici hazırlama atölyeleri (limon, sirke, nar kabuğu vb.), hijyen keşif oyunları, rol oynama etkinlikleri ve sanat temelli ürün geliştirme çalışmaları ile öğrenme deneyimi zenginleştirilmiştir.

Veri toplama sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmış; öğretmen gözlem formları, anekdot kayıtları, süreç değerlendirme notları ve çocukların oluşturduğu ürünler veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Süreç boyunca çocukların hijyen davranışları, problem çözme yaklaşımları, iş birliği düzeyleri ve sorumluluk alma becerileri sistematik olarak izlenmiştir.

Araştırma bulguları, uygulanan etkinliklerin çocukların hijyen farkındalığını artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Çocukların el yıkama, yüzey temizliği ve düzenli olma gibi temel hijyen davranışlarını günlük yaşamlarına daha bilinçli şekilde aktardıkları gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra çocukların görünmeyen kir ve mikroorganizma kavramlarına yönelik farkındalık geliştirdikleri, temizlik ve sağlık arasındaki ilişkiyi daha iyi kavradıkları belirlenmiştir. Süreç içerisinde çocukların iş birliği yapma, sorumluluk üstlenme, yönerge takip etme ve problem çözme becerilerinde de olumlu gelişmeler gözlemlenmiştir.

Çalışma kapsamında geliştirilen “Temiz Okul Kutusu”, doğal temizleyici tarif kartları, hijyen rozetleri, görsel kartlar ve sınıf sözleşmelerinden oluşan somut bir eğitim materyali olarak ortaya çıkmıştır. Bu ürün, okul öncesi düzeye uygun, sürdürülebilir ve tekrar uygulanabilir bir hijyen eğitimi modeli sunmaktadır.

Sonuç olarak bu araştırma, erken çocukluk döneminde hijyen eğitiminin oyun temelli, keşfe dayalı ve katılımcı yöntemlerle daha etkili hâle getirilebileceğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulguların,

²⁶⁴ Öğretmen, Fethiye, Muğla, benguuysal_96@hotmail.com

²⁶⁵ Öğretmen, Fethiye, Muğla, bozlencirak@gmail.com

²⁶⁶ Öğretmen, Fethiye, rkeles1903@gmail.com

okul öncesi eğitimde hijyen eğitimi uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlaması ve benzer araştırmalar için yol gösterici olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Okul Öncesi Eğitim, Hijyen Eğitimi, Görünmeyen Kir, Oyun Temelli Öğrenme, Eylem Araştırması, Erken Çocukluk, Temizlik Alışkanlığı, Sağlık Farkındalığı, Disiplinler Arası Öğrenme, Sürdürülebilir Hijyen*

ÖZEL ÇOCUKLARDAN ÖZEL TOHUM TOPLARIKıymet SARAR²⁶⁷,**ÖZET****a) Amaç**

Tohum Toplarıyla Doğanın Kalbine Özel Dokunuş Projesi özel çabalı üretime katılarak, ortaya koyduğu ürünleri ile başarabilmelerini tatmalarını, sosyal yaşamayı ve etkin bireyler olarak katılmalarını sağlar. Özel zorluklarla üretilebilecek yapıda, aktif katılım sağlamaları ve sosyal kabulleri için oldukça önemli bir yere sahiptir. Tohum Toplarıyla Doğanın Kalbine Özel Dokunuş Projesi bu alanda özel çabalarla sürdürülebilecek toplumsal yaşamda sahip olunan özellikler ve beceriler ile kabul görmelerini sağlayacaklardır. Özel bireyler, çalışmalar ve eski ürünler ile toplum, yaşanabilir bir çevre, bitki örtüsünün korunması ve sürdürülmesi, üretilen ve kendi kendine yetebilen bireyler olma konusunda örnek teşkil edeceklerdir.

b) Kapsam Ve Hedef Kitle

Tohum Toplarıyla Doğanın Kalbine Özel Dokunuş Projesi'nin hedef kitesi 6-17 yaş aralığındaki orta ağır zihinsel engeli tanısı olan bireylerden oluşur. Proje kapsamı olarak pilot geliştirme okulumuzla sınırlı olacaktır. Proje verimliliği ortaya çıktığında detaylandırılarak, diğer okullarla işbirliği halinde bireylerde kendi kendine yetebilen, üretebilen, doğaya uygun bir toplum bilinci oluşturulması hedeflenmektedir. Projenin kapsamındaki tohum toplarının içine yerleştirilecek ağaç tohumları ile kurak koşullarda ormanlaştırılması hedeflenmektedir.

c) Yöntem ve beklenen sonucu

Tohum Toplarıyla Doğanın Kalbine Özel Dokunuş Projesi 6-17 yaş özel tarihlerili bireylerden oluşan, başlangıçta hazırladıkları tohum toplarının ekim, çimlenme ve gelişim süreçlerini izlemek yoluyla, ölçülebilen test araçları ile projeye başlatılan ön testte, gezi ve saha çalışmaları, doğal olarak başlayan, video ile model olma, eğitimsel oyun, sergi hızlanma yöntemlerinden yararlanılıp son test yapma yöntemi tamamlanabilecek.

Projeye katılımın sağlanmasının sosyalleştirilmesi, el göz koordinasyonu özelliklerinin geliştirilmesi, zaman yönetiminin kazandırılması, bir etkinliğe/işe devam ettirilmesi ve sonuçlandırma özelliklerinin öz düzenleme yoluyla kazandırılması, yetisi gelişmiş daha üretken ve sosyal hayata etkin katılım bağımsız bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Birey, Tohum Topları, Geri Dönüşüm, Sıfır Atık

²⁶⁷ Öğretmen, Melikgazi, Kayseri, kiymetsarar@gmail.com

TÜRKİYE’DE OKUL YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRETMENLERİN YILMAZLIKLARI İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ: BİR BETİMSSEL İÇERİK ANALİZİ

Tuğçe ÖZDEMİR²⁶⁸, Ferudun SEZGİN²⁶⁹,

ÖZET

Son yıllarda Türkiye’de eğitim sisteminin içinde bulunduğu karmaşık atmosfer, küresel etkilerin ve yerel sorunların etkisi altında kalmaktadır. Bu etkilerle eğitim sisteminin yürütücüsü olan öğretmenler ve okul müdürleri birçok problemle karşı karşıya kalmakta ve yaşadıkları her zorlukla mücadele etmek durumunda kalmaktadır. Öğretmenlerin ve okul müdürlerinin yaşadıkları zorluklar karşısında güçlü kalabilme, pes etmeme ve kendilerini toparlayabilme becerileri literatürde öğretmen yılmazlığı (resilience) olarak kabul edilen kavramla incelenmektedir. Eğitim yönetimi kapsamında bu kavramın psikoloji alanında kullanımı temel alınarak değerlendirilmiştir. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin olumsuz şartlardan geri dönebilme, yaşadıkları sorunlar karşısında pes etmeme, stres ile tükenmişliğe karşı direnç gösterme becerileri esas alınmış ve bu nedenle çalışma kapsamında kavramın Türkçe karşılığı olarak “yılmazlık” kelimesi seçilmiştir.

Eğitim sistemini derinden etkileyen önemli küresel olaylardan biri 2019 yılında yaşanan Covid-19 pandemisi olmuştur. Pandemi ile birlikte ortaya çıkan değişimlerin eğitim ortamına yansması, sosyal ve kültürel anlamda öğrenci profilindeki değişimler ve okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin bu değişimlerin yarattığı zorluklarla başa çıkma çabası öğretmen yılmazlığı kavramına verilen önemi artırmıştır. Okul müdürlerinin ve öğretmenlerin deneyimledikleri güçlüklerle karşı koyabilme, problemler karşısında kendini toparlayabilme ve uyum sağlayabilme becerileri; mesleki tükenmişlik, stres ve meslekten ayrılma durumları ile karşılaşmaması açısından kritik hale gelmiştir. Covid-19 pandemisi ile birlikte başlayan ve son yıllarda hızla devam eden, eğitimde karşılaştığımız teknolojik gelişmeler, sınıf ortamının daha görünür olması, veli etkisinin artması ve eğitim ve öğretimde meydana gelen uygulama değişimleri nedeniyle eğitim yönetimi kapsamında olan okul müdürlerinin ve öğretmenlerin yılmazlık düzeylerinin incelenmesini gerekli kılmıştır.

Yerel bağlamda düşünüldüğünde öğretmen yılmazlığının ortaya çıkmasına sebep olabilecek durumlar özellikle son yıllarda daha belirgin hale gelmiştir. 2023 yılında yaşanan büyük depremin neden olduğu olağanüstü durumlar ve eğitim programlarında süregelen yenilikler öğretmenlerin tüm bu değişimleri sınıf ve okul ortamına uyarlayabilme becerilerinin önemini arttırmıştır. Eğitim sisteminde yapılan değişimlere karşı öğrenci ve veli tarafından gösterilebilecek dirençlere karşı olumlu atmosfer yaratmak öğretmenlerin ve okul müdürlerinin görevi haline gelmiştir. Bu süreçte yaşanabilecek olumsuzluklara karşı önlem alma ve akademik başarı sağlama çabası içindeki öğretmen ve okul müdürlerinin aynı zamanda olumlu okul atmosferinin oluşması, öğrencilerin motivasyonlarının desteklenmesi ve kendi mesleki işlevselliğinin sürdürülebilirliğini korumaları gerekmektedir. Tüm bu etkenler ele alındığında yılmazlık kavramının öğretmenler ve okul müdürleri bağlamında önemli çalışma konularından biri olarak değerlendirildiği görülmektedir.

²⁶⁸ Mamak, Ankara, tgc0.bl8@gmail.com

²⁶⁹ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ferudun@gazi.edu.tr

Bu çalışmada okul müdürleri ve öğretmenlerin yılmazlıkları ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmaların kapsamlı ve bütüncül bir şekilde incelenmesi hedeflenmektedir. Türkiye’de öğretmen ve okul müdürlerinin yılmazlıkları üzerine 2015-2025 yılları arasında yapılan çalışmaların literatürdeki eğilimlerinin belirlenmesi ve çalışmaların benzerlik ve farklılıklarının ortaya konması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmaların (i) yayım yıllarına, (ii) yazar sayılarına, (iii) yayım türlerine, (iv) araştırma yöntemlerine, (v) örneklem özelliklerine, (vi) veri toplama araçlarına ve (vii) analiz türlerine göre nasıl dağılım gösterdikleri incelenecektir.

Bu çalışma içerik analiz yöntemlerinden betimsel içerik analizi ile yapılacak olup çalışmaların sistematik bir şekilde incelenmesine olanak sağlayacaktır. Çalışma literatürde yer alan öğretmen ve okul müdürlerinin yılmazlıklarıyla ilgili çalışmaların mevcut durumlarını bütüncül bir şekilde inceleyerek genel eğilimleri ve alanda var olan boşlukları ortaya çıkarmak açısından önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yılmazlık, Öğretmen Yılmazlığı, Okul Müdürlerinde Yılmazlık, Betimsel İçerik Analizi*

STEM MATERYALLERİNİN AKTİF KULLANIMINDA AİLE KATILIMI Sema ÖZEN ALTINSOY²⁷⁰, Ömer METİN²⁷¹,**ÖZET**

Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, sosyal-duygusal ve psikomotor gelişiminin en hızlı gerçekleştiği kritik bir süreçtir. Bu dönemde sunulan nitelikli öğrenme deneyimleri, çocukların yaşam boyu öğrenme becerilerinin temellerini oluşturmaktadır. Son yıllarda eğitim literatüründe önemli bir yer edinen bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) temelli yaklaşımlar, çocukların problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve iş birliği becerilerinin gelişimini destekleyen bütüncül bir öğrenme çerçevesi sunmaktadır. Ancak STEM materyallerinin yalnızca temin edilmesi değil, bu materyallerin pedagojik açıdan etkili ve sürdürülebilir biçimde kullanılması da büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışma, Erasmus+ projesi kapsamında okulumuza kazandırılan STEM materyallerinin aktif kullanımını artırmak ve bu sürece aileleri dahil ederek öğrenmenin okul dışına taşınmasını sağlamak amacıyla planlanmıştır. Bu doğrultuda, Ankara Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren Cebeci Anaokulu'nda aile katılımına dayalı bir STEM atölyesi gerçekleştirilmiştir. Atölye sürecinde çocuklar ve ebeveynler birlikte öğrenme ortamına dahil edilmiş; yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış etkinlikler aracılığıyla STEM materyalleri ile etkileşim kurmaları sağlanmıştır.

Uygulama sürecinde katılımcılar; basit mühendislik tasarımları oluşturma, problem durumlarına çözüm üretme, deneme-yanılma yoluyla öğrenme ve birlikte ürün geliştirme gibi etkinliklere katılmıştır. Bu süreçte öğretmenler rehber rol üstlenirken, ebeveynler aktif katılımcı olarak sürece dahil edilmiştir. Böylece çocukların öğrenme deneyimleri yalnızca okul ortamıyla sınırlı kalmamış, aile ile birlikte zenginleştirilmiştir. Aynı zamanda ebeveynlerin erken çocukluk döneminde STEM eğitiminin önemi hakkında farkındalık kazanmaları hedeflenmiştir.

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde gözlem formları, katılımcı geri bildirimleri ve süreç değerlendirme notları kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bulgular, aile katılımının STEM materyallerinin etkin kullanımını artırdığını ve çocukların öğrenmeye yönelik motivasyonlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Ayrıca, ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte üretim sürecine katılmalarının, çocukların özgüven gelişimine ve sosyal etkileşim becerilerine katkı sağladığı gözlemlenmiştir.

Bununla birlikte, uygulama süreci okul-aile iş birliğinin güçlenmesine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Ebeveynler, çocuklarının öğrenme süreçlerine daha bilinçli ve aktif bir şekilde katılım göstermeye başlamış; STEM etkinliklerini ev ortamına da taşıma eğilimi göstermiştir. Bu durum, öğrenmenin sürekliliğini destekleyen önemli bir kazanım olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca öğretmenler açısından da STEM materyallerinin farklı kullanım alanlarına ilişkin yeni bakış açıları geliştirilmiştir.

²⁷⁰ Öğretmen, Ankara Üniversitesi Cebeci Anaokulu, Mamak, Ankara, semaozen75@gmail.com

²⁷¹ Öğretmen, Ankara Üniversitesi Cebeci Anaokulu, Mamak, Ankara, metinomer069@gmail.com

Sonuç olarak, erken çocukluk eğitiminde STEM uygulamalarının etkinliğini artırmada aile katılımına dayalı öğrenme ortamlarının önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Bu alışma, Erasmus+ projeleri kapsamında sağlanan materyallerin yalnızca fiziksel bir kazanım olmadığını, doğru pedagojik yaklaşımlar ve paydaş katılımı ile anlamlı öğrenme deneyimlerine dönüştürülebileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, benzer uygulamaların farklı eğitim kurumlarında yaygınlaştırılması ve sürdürülebilir hale getirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, ğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerle STEM uygulamalarının niteliğinin artırılması ve aile katılımını destekleyen modellerin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Erken ocukluk Eğitimi, Stem, Aile Katılımı, Erasmus+, İyi Uygulama*

ENDÜSTRİ 4.0 ÇAĞINDA ESP PROGRAMLARININ STRATEJİK YÖNETİMİ: ÖĞRETİMSSEL YENİLİKLERİN SİSTEMATİK BİR DERLEMESİ

Mihriban ÖZGÜN²⁷²,

ÖZET

Endüstri 4.0 süreci; yapay zeka operatörlüğü, büyük veri analistliği ve hibrit taşıt teknolojileri gibi disiplinlerarası ve teknoloji yoğunluklu yeni meslek alanlarını yükseköğretimin merkezine taşımıştır. Bu dönüşüm, iş gücü piyasasında sadece teknik uzmanlığı değil, aynı zamanda bu alanlara özgü dijitalleşmiş bir dil yetkinliğini de zorunlu kılmaktadır. Eğitim yönetimi ve program geliştirme perspektifiyle bakıldığında, Mesleki İngilizce (ESP) öğretimi artık geleneksel bir dil eğitimi sorunu olmaktan çıkmış; yükseköğretim kurumlarının teknolojik değişime adaptasyonu, stratejik planlaması ve müfredat yönetimi stratejisinin kritik bir parçası haline gelmiştir.

Bu çalışmanın temel amacı, son beş yıl içerisinde (2020-2025) Industry 4.0 bağlamında ESP öğretiminde uygulanan yenilikçi yöntemleri ve bu süreçlerin yönetimsel boyutlarını sistematik bir literatür taramasıyla analiz etmektir. Araştırma kapsamında; yapay zeka destekli dil öğrenimi, veriye dayalı öğretim (DDL), sanal gerçeklik (VR) tabanlı teknik simülasyonlar ve "prompt engineering" (istemi mühendisliği) gibi kavramların ESP müfredatlarına entegrasyonu incelenmiştir. Çalışma, öğretimsel liderlik odağında, bu yeniliklerin kurumsal stratejilere nasıl dahil edildiğini ve akademik çıktılar ile sektör beklentileri arasındaki stratejik uyumun (strategic alignment) nasıl sağlandığını sorgulamaktadır.

Sistematik tarama yöntemiyle yürütülen bu araştırmada; Web of Science, Scopus ve ERIC gibi veri tabanlarında belirlenen anahtar kelimelerle taranan nitelikli çalışmalar içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgular; yeni nesil teknik programlar için geliştirilen ESP müfredatlarının dinamik, modüler ve teknoloji odaklı bir yapıda olması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, eğitim yöneticilerinin ve bölüm başkanlarının, dil öğretimi sürecini alan uzmanlarıyla iş birliği içinde yönetmelerinin, kurumsal performans ve mezun istihdam edilebilirliği üzerindeki olumlu etkisi vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak bu derleme, özellikle yeni açılan teknik ön lisans programlarında görev yapan eğitim yöneticileri, program tasarımcıları ve öğretim elemanları için kapsamlı bir yol haritası sunmaktadır. Çalışma, ESP programlarının stratejik yönetiminde teknolojinin sadece bir araç değil, müfredatın temel bir bileşeni olarak konumlandırılması gerektiğini savunarak, gelecekteki uygulama ve araştırmalar için model önerilerinde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi, Stratejik Yönetim, Esp, Endüstri 4.0, Müfredat Yönetimi, Öğretimsel Liderlik.

²⁷² Öğr. Gör. Dr., Türk Hava Kurumu Üniversitesi, ozgunmihriban@gmail.com

DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE HİBRİT EĞİTİM ORTAMLARINDA ÖĞRETİM LİDERLİĞİNİN ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ GELİŞİM ÖZ-YETERLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: YAPISAL EŞİTLİK MODELLEMESİ TEMELLİ BİR ANALİZ

Hafize ÜNAL²⁷³, Mehmet KORKMAZ²⁷⁴,

ÖZET

Amacı: Bu araştırma, dijital dönüşüm sürecinde hibrit eğitim ortamlarında öğretim liderliğinin sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişim öz-yeterlik algıları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yürütülmüştür.

Araştırma Yöntemi: Araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Adana ili Sarıçam ilçesindeki resmi ilkokullarda görev yapan 172 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde Demografik Bilgi Formu, PIMRS-Türkçe Formu ve Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Öz-Yeterlikleri Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS ve JASP programları aracılığıyla analiz edilmiş, betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi, basit doğrusal regresyon analizi ve Yapısal Eşitlik Modellemesi uygulanmıştır.

Bulgular: Öğretim liderliğinin mesleki gelişim öz-yeterliğini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($\beta = 0,538$; $p < 0,05$). Regresyon analizi öğretim liderliğinin mesleki gelişim öz-yeterliğindeki varyansın % 29'unu açıkladığını ortaya koymuştur. Yapısal eşitlik modellemesi bulguları modelin kabul edilebilir uyum iyiliği değerlerine sahip olduğunu ve öğretim liderliğinin mesleki gelişim öz-yeterliğini güçlü biçimde yordadığını göstermiştir ($\beta = 0,568$, $p < 0,001$). Öğretim liderliği algısının cinsiyet değişkenine göre kısmen, eğitim düzeyine göre ise belirli alt boyutlarda anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Yaş grubu ve mesleki kıdem değişkenlerine göre ise öğretim liderliği algısında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Mesleki gelişim öz-yeterliği açısından demografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Sonuç ve Öneriler: Öğretim liderliğinin dijital dönüşüm sürecinde öğretmenlerin mesleki gelişim öz-yeterliğini güçlendiren belirleyici bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda okul yöneticilerinin dijital pedagoji, teknoloji entegrasyonu ve öğretmen destekleme alanlarındaki yeterliklerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Öğretim Liderliği, Mesleki Gelişim Öz-Yeterliği, Hibrit Eğitim, Yapısal Eşitlik Modellemesi

²⁷³ Öğretmen, MEB, hafizeunal@gmail.com

²⁷⁴ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, korkmaz@gazi.edu.tr

AİLE SAĞLAMLIĞININ TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARIN DOYUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR YAPISAL EŞİTLİK MODELLEMESİ

Zeynep KIZIL²⁷⁵, Tansu KARA²⁷⁶

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, aile sisteminin dayanıklılığını temsil eden aile sağlamlığı ile bireylerin temel psikolojik ihtiyaçlarının (özerklik, yetkinlik ve ilişkisellik) doyum düzeyleri arasındaki hiyerarşik ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini 315 yetişkin birey oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Demografik Veri Formu, Aile Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Kısa Formu ve Psikolojik İhtiyaç Doyumunda Denge Ölçeği kullanılmıştır. Toplanan veriler, SPSS ve AMOS programı aracılığıyla ikinci düzey yapısal eşitlik modellemesi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmanın örneklemini gönüllülük esasına dayalı olarak katılım sağlayan 315 yetişkin bireyden oluşmaktadır. Katılımcıların cinsiyet dağılımı incelendiğinde %70,5'inin kadın (n=222) ve %29,5'inin erkek (n=93) olduğu; medeni durumlarına göre ise %60,6'sının evli (n=191) ve %39,4'ünün bekar (n=124) olduğu saptanmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 36,62'dir. Analiz sonuçlarına göre kurulan hiyerarşik modelin veriyle iyi düzeyde uyum sağladığı saptanmıştır ($\chi^2/df = 2.55$, RMSEA = .070, CFI = .916, TLI = .902). Model bulguları, aile sağlamlığının temel psikolojik ihtiyaç doyumunu pozitif ve anlamlı düzeyde yordadığını göstermektedir ($\beta = .49$, $p < .001$). Aile sağlamlığı yapısının en güçlü belirleyicisinin "pozitif çerçeveleme" olduğu görülürken, aile sağlamlığının birey üzerinde en yüksek etkiyi "özerklik" (.94) ve "yetkinlik" (.92) ihtiyaçlarının doyumunu üzerinde yarattığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar, sağlam bir aile yapısının bireyi kendine bağımlı kılmaktan ziyade, onun bağımsız karar alabilme ve hayatta başarılı olma kapasitesini desteklediğini ortaya koymaktadır. Bulgular, Öz-Belirleme Kuramı çerçevesinde tartışılmış ve aile odaklı müdahale programları için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile Sağlamlığı, Psikolojik İhtiyaç Doyumu, Yem

²⁷⁵ Kocaeli, zeynepbagislioglu@outlook.com

²⁷⁶ Öğretmen, Kocaeli, karatansu17@gmail.com

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE HİKİKOMORİ EĞİLİMİ: AKADEMİK KAYGI VE DİJİTAL KAÇIŞ DAVRANIŞLARI BAĞLAMINDA NİTEL BİR İNCELEME

Elif KÖTÜĞ²⁷⁷,

ÖZET

Bu araştırmanın temel problemi, ortaokul öğrencilerinde gözlenen sosyal geri çekilme davranışlarının (hikikomori eğilimi) altında yatan dinamiklerin yeterince açıklanamaması ve özellikle akademik kaygı ile dijital kaçış davranışlarının bu süreçteki rolünün bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulamamış olmasıdır. Günümüzde öğrencilerin akademik başarıya yönelik artan baskı ile karşı karşıya kalmaları ve dijital teknolojilerin günlük yaşamda giderek daha fazla yer edinmesi, sosyal geri çekilme davranışlarının farklı boyutlarda ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte, ortaokul düzeyinde bu eğilimlerin erken belirtilerine odaklanan çalışmaların sınırlı olması, konunun eğitim bağlamında daha derinlemesine incelenmesini önemli hâle getirmektedir.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinde görülen hikikomori eğiliminin akademik kaygı ve dijital kaçış davranışları çerçevesinde nasıl ortaya çıktığını incelemek ve öğrencilerin bu sürece ilişkin deneyimlerini derinlemesine ortaya koymaktır. Araştırma, öğrencilerin sosyal etkileşimlerini nasıl deneyimlediklerini, yalnız kalma eğilimlerini nasıl anlamlandırdıklarını ve akademik süreçlerde yaşadıkları kaygının bu davranışlara nasıl yansıdığını ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Ayrıca öğrencilerin dijital ortamlara yönelimlerinin, sosyal ilişkiler ve duygusal süreçler üzerindeki etkisinin anlaşılması da araştırmanın odak noktalarından biridir.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmıştır. Çalışma grubunu ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmaktadır. Görüşmelerde öğrencilerin sosyal etkileşimleri, yalnız kalma eğilimleri, akademik süreçlerde yaşadıkları kaygı ve dijital ortamlara yönelimleri ayrıntılı biçimde incelenmektedir. Görüşme formu, öğrencilerin deneyimlerini ve algılarını derinlemesine ifade edebilmelerine olanak tanıyacak şekilde açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılması planlanmaktadır.

Bu araştırmanın, ortaokul öğrencilerinde sosyal geri çekilme davranışlarının erken dönem belirtilerinin anlaşılmasına katkı sağlaması ve eğitim ortamlarında bu tür eğilimlerin fark edilmesine yönelik kuramsal ve uygulamaya dönük bir çerçeve sunması beklenmektedir. Ayrıca elde edilecek bulguların, öğretmenler, okul rehberlik servisleri ve eğitim araştırmacıları için yol gösterici olması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hikikomori Eğilimi, Sosyal Geri Çekilme, Akademik Kaygı, Dijital Kaçış Davranışları, Ortaokul Öğrencileri, Nitel Araştırma

²⁷⁷ Öğretmen, MEB, elifkotuggg@gmail.com

HEGEL'İN OKUL YÖNETİCİLİĞİ DENEYİMİ ÜZERİNE BİR ÇÖZÜMLEME Ezgi DİNÇ²⁷⁸, Ayhan URAL²⁷⁹,**ÖZET**

Günümüzde eğitim kurumlarının işleyişinde kritik bir rol oynayan okul yöneticiliği, kurumsal başarının temel belirleyicilerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Tarihsel süreçte okul yönetimi olgusu, farklı düşünsel gelenekler ve kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde çeşitli perspektiflerle ele alınmıştır. Bu bağlamda Georg Wilhelm Friedrich Hegel'in felsefesi, eğitim yönetimine dair özgün bir çıkarım alanı sunmaktadır. Hegel felsefesinde eğitim, bireyin doğal ve içgüdüsel halinden sıyrılarak evrensel tin ile bütünleştiği bir yabancılaşma ve yeniden buluşma sürecidir (Wood, 2005). Bu süreçte okul, ailedeki tikel sevgi ortamı ile devletin nesnel hukuk düzeni arasında kritik bir dolayım işlevi görür. Okul yöneticisi, bu geçişin mimarıdır. Hegel'e göre yönetici, öğrenciyi evde olma konforundan çıkarıp kamusal dünyanın disipliniyle tanıştıran figürdür. Bu, sadece bir idari görev değil, öğrencinin öznel iradesini evrensel akılla uyumlu hale getiren ahlaki bir otorite kullanımınıdır.

Hegel, eğitimin kademeli bir yapı arz etmesi gerektiğini savunurken; disiplinin, çocuğun keyfi eğilimlerini kırarak onu gerçek özgürlüğe hazırlayan bir araç olduğunu vurgular (Hegel, 1984). Hegel için disiplin, bastırıcı bir güç değil, bireyin kendi üzerine düşünmesini sağlayan pedagojik bir zorunluluktur (Tubbs, 1996). Okul yönetimi, bu disiplinli ortamı sağlayarak bireyin tesadüfi davranışlardan kurtulup rasyonel yasalarla uyum içinde hareket etmesine olanak tanır. Hegel'e göre yönetici, devletin eğitim politikalarını yerelde somutlaştıran, ancak bunu yaparken eğitimin bireyi özgürleştirme amacını gözden kaçırmayan bir aktördür. Hegel'in eğitim yaklaşımında devlet, eğitimin nihai güvencesidir. Eğitim, bireysel bir tercihe veya piyasa koşullarına bırakılamayacak kadar hayatidir; çünkü devletin varlığı, eğitilmiş vatandaşların bilincine bağlıdır (Hegel, 1984; Wood, 2005). Bu durum, eğitim yönetiminin özünde politik bir eylem olduğunu gösterir. Okul yöneticisi, kamusal aklın temsilcisi olarak, kurumu sadece bir bina olarak değil, toplumsal dönüşümün ve etik yaşamın üretildiği bir merkez olarak yönetir.

Bu çalışmanın amacı Georg Wilhelm Friedrich Hegel'in okul yöneticiliğine ilişkin görüşlerini, özellikle 1808–1816 yılları arasında Nürnberg'deki Aegidien-Gymnasium'da yürüttüğü yöneticilik deneyimi üzerinden eğitim yönetimi perspektifiyle değerlendirmektir. Hegel'in eğitim düşüncesi, sadece soyut bir sistemin parçası değil; bizzat idari sorumluluklar, bütçe kısıtları ve müfredat tartışmalarıyla şekillenmiş yaşayan bir pratiktir (Tubbs, 1996). Bu bağlamda çalışma, Hegel'in Mektuplar (1984) eserinde, okul yöneticiliğine ilişkin görüşlerinin yer aldığı, Friedrich Immanuel Niethammer'a giden ve ondan gelen 70'in üzerinde mektup betimsel analiz yöntemiyle çözümlenerek belirlenen temalar üzerinden eğitim yönetimine ilişkin kavramsal bir harita sunmayı hedeflemektedir. Hegel'in eğitim yönetimine katkısı, yönetimi teknik bir süreçten çıkarıp felsefi bir derinliğe kavuşturmasıdır. Onun hem yöneticilik pratiği hem de teorik metinleri, modern eğitim yönetimi literatüründeki yöneticilik ve otorite kavramlarını yeniden düşünmemiz için güçlü bir zemin sunar. Hegel bize, iyi bir okul

²⁷⁸ Gazi Üniversitesi, ezgi.dinc@gazi.edu.tr²⁷⁹ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, urala@gazi.edu.tr

yönetiminin ancak güçlü bir felsefi temel ve toplumsal bir amaçla mümkün olabileceğini hatırlatmaktadır (Tubbs, 1996).

Çalışmanın beklenen bulguları, Hegel'in idari yaklaşımının disiplinli özgürlük, kurumsal dolayım ve etik otorite üzerinde temellendiğini göstermektedir. Bu doğrultuda çalışma, modern okul yöneticisinin teknik bir figürden ziyade pedagojik ve etik bir yönetici olması gerektiğini savunan bütüncül bir model sunmayı amaçlamaktadır. Elde edilen çıkarımlar; felsefi derinlik ve kamusal iyi kavramlarını günümüz eğitim politikalarına yeniden kazandırmak için teorik ve pratik öneriler sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hegel, Okul Yöneticiliği, Eğitim Yönetimi, Mektuplar.

TARİH EĞİTİMİNDE TÜRK-İSLAM ALİMLERİNİN MODEL ŞAHSİYET OLARAK ROLÜ Melek GÖKSU ERDEĞER²⁸⁰,**ÖZET**

Geleneksel tarih öğretimi, genellikle devletlerin yükselişi ve çöküşü üzerine odaklanan "makro-tarih" anlatılarıyla sınırlı kalmaktadır. Ancak modern pedagojik yaklaşımlar, tarihin bir "insan inşası" olduğunu ve bu inşada entelektüel üretimin merkezi rol oynadığını vurgular. Türk-İslam alimleri, sadece Doğu dünyasının değil Batı dünyasının da gelişiminde kritik birer köprü vazifesi görmüştür. Bu makalenin temel amacı, bu şahsiyetlerin tarih eğitimindeki yerini kuramsal bir çerçeveye oturtmak ve bir model sunmaktır.

Tarih eğitiminde Türk-İslam alimlerinin hayat hikayelerinin ve bilimsel katkılarının müfredata entegre edilmesinin öğrencilerin özgüven, bilimsel merak ve kültürel aidiyet duyguları üzerindeki etkisi göz ardı edilmemelidir. Tarih eğitimi, geçmişin kronolojik bir dökümünden ziyade, bugünü anlamlandırma sürecidir. İslam medeniyetinin Altın Çağ'ında yetişen Türk alimler, modern bilimin temellerini atmış; Batı dünyasında yüzyıllarca ders kitaplarında okutulmuşlardır.

Tarih eğitiminde Türk-İslam alimlerini işlemek, öğrencilere sadece geçmişi öğretmekle kalmaz; aynı zamanda bilimsel düşünce, etik değerler ve evrensel medeniyet bilinci kazandırır. Türk-İslam alimlerini tanımak, genç nesillerin kendi kültürlerine olan özgüvenini artırırken, bilimin ortak bir insanlık mirası olduğunu kavramalarını sağlar.

Tarih eğitiminde biyografik yaklaşım soyut tarihsel verilerin somutlaştırılmasını olanaklı kılar. Türk-İslam alimlerinin hayat hikayeleri şu üç temel pedagojik kazanımı sağlar: Kültürel Süreklilik: Öğrencinin kendi medeniyet birikimiyle bağ kurması. Değerler Eğitimi: İlme adanmışlık, sabır, dürüstlük ve nesnellik gibi erdemlerin somut örnekler üzerinden aktarılması. Bilimsel Okuryazarlık: Bilginin tarihsel süreçte nasıl evrildiğinin ve kümülatif yapısının kavranması.

Türk-İslam bilim mirasının genel çerçevesine bakıldığında Orta Çağ karanlığı efsanesinin aksine, 8. ve 13. yüzyıllar arası İslam dünyası; Bağdat, Buhara, Semerkant ve Kurtuba gibi merkezlerde bilimin zirvesini yaşamıştır. Harezmi'nin algoritmik mantığı, Fârâbî'nin siyaset felsefesi ve İbn-i Sina'nın medikal sistematiği, tarih derslerinde "Medeniyet Tarihi" başlığı altında derinlemesine işlenmelidir. Biruni: Astronomiden matematik ve coğrafyaya kadar pek çok alanda eser vermiştir. "Dünya dönüyor" fikrini ve boylam hesaplamalarını yüzlerce yıl önce yapması, bilimsel merakı aşılabilir. Piri Reis: Coğrafya ve haritacılık denince akla gelen ilk isimdir. Kitab-ı Bahriye eseriyle stratejik vizyon ve detaycılığı temsil eder. Biruni, tarih eğitiminde "disiplinler arası geçişin" en güçlü figürüdür.

Tarih Eğitimi metodolojik olarak katkıları ise; Biyografik Yaklaşım: Alimlerin sadece başarılarını değil, karşılaştıkları zorlukları ve çalışma disiplinlerini anlatmak. Disiplinlerarası Bağ kurma: Tarih dersini matematik veya fen dersleriyle ilişkilendirmek. Değerler Eğitimi: Sabır, azim, dürüstlük ve ilme duyulan saygı gibi kavramları bu isimler üzerinden işlemek.

Bu çalışmada geçmişten günümüze 50 Türk İslam bilim insanının biyografisi incelenmiştir. Ebû Hanîfe(ö.767), el-Hârizmî (ö.847), Ferganî (ö.861), Tirmizî (ö.892), el-Mâtürîdî(ö.944), Fârâbî (ö.950),

²⁸⁰ Dr., goksu1308@gmail.com

İbn Sînâ(ö.1037), Bîrûnî(ö.1061), Serahsî (ö.1090?), Nizâmülmülk (ö.1092), Yûsuf Has Hâcib (XI.yy), Kâşgarlı Mahmud (ö.XI.yy), Ahmed Yesevî(ö.1166?), el-Cezerî(ö.1206), Hacı Bektâşî Veli(ö.1271?), Mevlânâ(ö.1273), Sadreddin Konevî (ö.1274), Nasreddin Hoca(ö.1284?), Yûnus Emre(ö.1320?), Dâvûd-i Kayserî(ö.1350), Süleyman Çelebi(ö.1422), Hacı Bayrâm-ı Veli (ö.1430?), Kadızade Rumi(ö.1436), Uluğ Bey (ö.1449), Akşemseddin(ö.1459), Sabuncuoğlu Şerefeddin(ö.1468), Ali Kuşçu (ö.1474), Pîrî Reis (ö.1553), Taşköprizâde (ö.1561), Birgivî (ö.1573), Ebüssuûd Efendi (ö.1574), Mimar Sinan(ö.1588), Hezarfen Ahmed Çelebi(ö.1640), Kâtib Çelebi(ö.1657), Evliya Çelebi (1684?), el-Hâdimî(ö.1762), Ahmet Cevdet Paşa(ö.1895), Mimar Kemâleddin(ö.1927), Babanzâde Ahmet Naim (ö.1934), Mehmet Âkif Ersoy(ö.1936), Elmalılı Muhammed Hamdi(ö.1942), Hulûsi Behçet(ö.1948), Ahmet Hamdi Akseki (ö.1951), Hacıveyiszâde Mustafa Kurucu(ö.1960), Ömer Nasuhi Bilmen(ö.1971), Aydın Sayılı(ö.1993), Cahit Arf(ö. 1997), Zekeriya Kitapçı(ö.2021), Mikail Bayram(ö.2024), Aziz Sancar.

Kongreye sunulan bu çalışma kapsamında şu öneriler getirilmektedir: Ders kitaplarında alimlerin sadece isimleri değil, kullandıkları bilimsel yöntemler de yer almalıdır. Müze eğitimi kapsamında İslam Bilim ve Teknoloji Müzeleri ziyaret edilirken, okulların bir katı da ortak bir çalışma ile sergi salonuna çevrilmelidir.

Anahtar Kelimeler: *Türk-İslam Alimleri, Biyografi, Bilim Tarihi*

AZERBAIJAN YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA GENEL FELSEFE DERSİ ÇERÇEVESİNDE SOSYAL FELSEFENİN ÖĞRETİMİNİN TEORİK VE METODOLOJİK TEMELLERİ

Gülnare SEFEROVA²⁸¹,

ÖZET

Bu çalışma, Azerbaycan yükseköğretim kurumlarında okutulan genel felsefe dersi kapsamında sosyal felsefenin öğretiminin teorik ve metodolojik temellerini incelemektedir. Sosyal felsefe, öğrencilerin toplumu yalnızca bireylerin mekanik bir toplamı olarak değil, ekonomik, sosyal, siyasal ve manevi alt sistemlerden oluşan bütüncül ve dinamik bir yapı olarak kavramalarına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda sosyal felsefe, öğrencilerin toplumsal süreçleri daha derin ve sistemli biçimde anlamalarını sağlayan önemli bir bilimsel alan olarak değerlendirilmektedir. Çalışmada, sosyal felsefenin öğretiminde klasik düşünürlerin teorik mirasının önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmaktadır. Karl Marx, Max Weber ve Emile Durkheim gibi düşünürlerin görüşlerinin yanı sıra Arnold Toynbee, Samuel Huntington ve Jerzy Wiatr gibi modern sosyal teorisyenlerin yaklaşımlarının da öğretim sürecine dahil edilmesinin gerekliliği belirtilmektedir.

Öğretim sürecinde toplumun maddi ve manevi yaşamı arasındaki ilişki açıklanmakta, üretici güçler ile üretim ilişkilerinin diyalektik birliği analiz edilmektedir. Aynı zamanda ekonomik alanın sosyal, siyasal ve manevi alanlar üzerindeki etkisi somut örneklerle ele alınmaktadır. Toplumun sosyal yapısı sosyo-etnik, sosyo-demografik, sosyo-sınıfsal ve mesleki unsurlar çerçevesinde incelenirken, siyasal yapı siyasal kurumlar, normlar ve siyasal bilinç bağlamında değerlendirilmektedir. Manevi yapı ise kültür, toplumsal bilinç ve onun farklı biçimleri aracılığıyla açıklanmaktadır. Bunun yanı sıra bireyin sosyalleşme süreci, özgürlük ve sorumluluk anlayışı ile insan faktörünün toplumsal gelişimdeki rolü analiz edilmektedir. Çalışmada ayrıca küreselleşme, sosyal öngörü, sürdürülebilir kalkınma, yapay zekâ etiği ve sanal gerçeklik gibi çağdaş konuların sosyal felsefe öğretiminde ele alınmasının önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Felsefe, Öğretim Metodolojisi, Toplum, Sosyal Yapı

²⁸¹ Doç. Dr., Azerbaycan Tıp Üniversitesi Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, seferovagulnara@hotmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDE HESAP VEREBİLİRLİK MEKANİZMALARININ OKUL İKLİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN ALGILARINA YÖNELİK BİR İNCELEMEZüleyha ERTAN KANTOS²⁸², Onur AĞAOĞLU²⁸³,**ÖZET**

Eğitim sistemlerinin niteliğini artırmada temel bir kaldıraç olan hesap verebilirlik mekanizmaları; bireylere adalet, hakkaniyet ve demokrasi standartları çerçevesinde şeffaf bir yönetim alanı sunmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim gördüğü Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM), kurumsal hedeflerin gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilir bir gelişim ortamının tesisi, büyük ölçüde okul ikliminin bu mekanizmalarla desteklenmesine bağlıdır. Bu çalışmanın temel amacı, BİLSEM bünyesinde işletilen hesap verebilirlik süreçlerinin okul iklimi üzerindeki etkisini, yönetici ve öğretmen algıları doğrultusunda kapsamlı bir biçimde analiz etmektir.

Araştırmada, verilerin hem istatistiksel genellenebilirliğini hem de derinlemesine analizini sağlamak amacıyla nicel ve nitel yöntemlerin birlikte işe koşulduğu karma araştırma deseni benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilinde faaliyet gösteren Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan 150 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde nicel boyut için Kantos (2010) tarafından geliştirilen ve özellikle "Okul iklimi" alt boyutu odaklı yapılandırılan hesap verebilirlik ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın nitel boyutunda ise öğretmenlere yöneltilen açık uçlu sorular aracılığıyla, kurumsal hesap verebilirliğin iklimsel yansımalarına dair derinlemesine görüşler elde edilmiştir.

Yapılan analizler neticesinde; BİLSEM'lerdeki hesap verebilirlik düzeylerinin okul ikliminin şeffaflık, duyarlılık ve profesyonel etik boyutları üzerindeki belirleyici rolü tartışılacaktır. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular ve geliştirilen model önerileri, ilgili kongrede akademik camia ile paylaşılacaktır.

Eğitim sistemlerinin niteliğini artırmada temel bir kaldıraç olan hesap verebilirlik mekanizmaları; bireylere adalet, hakkaniyet ve demokrasi standartları çerçevesinde şeffaf bir yönetim alanı sunmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim gördüğü Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM), kurumsal hedeflerin gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilir bir gelişim ortamının tesisi, büyük ölçüde okul ikliminin bu mekanizmalarla desteklenmesine bağlıdır. Bu çalışmanın temel amacı, BİLSEM bünyesinde işletilen hesap verebilirlik süreçlerinin okul iklimi üzerindeki etkisini, yönetici ve öğretmen algıları doğrultusunda kapsamlı bir biçimde analiz etmektir.

Araştırmada, verilerin hem istatistiksel genellenebilirliğini hem de derinlemesine analizini sağlamak amacıyla nicel ve nitel yöntemlerin birlikte işe koşulduğu karma araştırma deseni benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilinde faaliyet gösteren Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan 150 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde nicel boyut için Kantos (2010) tarafından geliştirilen ve özellikle "Okul iklimi" alt boyutu odaklı yapılandırılan hesap verebilirlik ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın nitel boyutunda ise öğretmenlere yöneltilen açık uçlu sorular aracılığıyla, kurumsal hesap verebilirliğin iklimsel yansımalarına dair derinlemesine görüşler elde edilmiştir.

²⁸² Doç. Dr., Mamak BİLSEM, zulisertan@gmail.com

²⁸³ Mamak BİLSEM, onuraga@yahoo.com

Yapılan analizler neticesinde; BİLSEM’lerdeki hesap verebilirlik düzeylerinin okul ikliminin şeffaflık, duyarlılık ve profesyonel etik boyutları üzerindeki belirleyici rolü tartışılacaktır. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular ve geliştirilen model önerileri, ilgili kongrede akademik camia ile paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Anahtar Kelimeler: Bilsen, Hesap Verebilirlik, Öğretmen, Okul İklimi, Karma Yöntem.*

MENTİMETER KULLANIMININ İNGİLİZCE DİLBİLGİSİ BAŞARISI VE YAZMA BECERİSİNE ETKİSİ Ayşenur TOPAL²⁸⁴,**ÖZET**

Günümüzde internet destekli eğitimler, eğitim öğretimin vazgeçilmez bir destekleyici ögesi haline gelmiştir. Özellikle yabancı dil öğreniminde gerek yerli gerekse yabancı platformlardaki uygulamalar, öğrenenlere büyük destek sağlamaktadır. Mentimeter isimli websitesi ise tüm branşlara uygulanabilirliği ve ücretsiz, kullanımı kolay bir oluşum olarak öne çıkmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin hata yapmaktan, arkadaşlarının alay etmesinden korkmaları, her zaman derslere katılmaya çok istekli olmamalarına sebep olmakta ve dil öğreniminde büyük bir handicap oluşturmaktadır. Bu durum aynı zamanda biz eğitimcileri de geri dönüt verirken zorlamakta, bazı hatalar mecburen görmezden gelinmektedir.

Mentimeter websitesi, bu noktada her öğrencinin derse katılımını kolaylaştırmakta ve platformda öğrenci ismi görünmediğinden öğrenciye hata yapma özgürlüğü sağlamaktadır. Aynı zamanda hatasının anında düzeltilmesi ve bu esnada hatayı yapanın belli olmaması neticesinde konfor alanı yaratmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Mentimeter destekli öğretim uygulamalarının lise öğrencilerinin İngilizce dilbilgisi başarıları ve yazma performansı üzerindeki etkisini belirlemektir. Çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel desen kapsamında, ön test-son test kontrol gruplu model doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet lisesinin 10. sınıf düzeyindeki öğrencileri oluşturmaktadır.

Deney grubunda dilbilgisi öğretimi ve yazma etkinlikleri, anlık geri bildirim, açık uçlu soru, kelime bulutu ve etkileşimli oylama gibi Mentimeter araçları kullanılarak yapılandırılmıştır. Kontrol grubunda ise mevcut öğretim programına dayalı geleneksel öğretim uygulamaları sürdürülmüştür. Veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından geliştirilen dilbilgisi başarı testi ile analitik rubrik kullanılarak değerlendirilen yazma görevleri uygulanmıştır.

Veri toplama araçları olarak çoktan seçmeli dilbilgisi başarı testi ve analitik rubrik ile değerlendirilen yazma görevleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler bağımlı ve bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiştir. Bulgular, Mentimeter destekli öğretimin öğrencilerin dilbilgisi başarı puanlarında ve yazma becerisi ile dil kullanımı yönlerinden anlamlı düzeyde artış sağladığını göstermektedir. Sonuç olarak, etkileşimli dijital araç kullanımının öğrencilerin özgüvenini ve derse katılımını artırarak dil öğrenme sürecine olumlu katkı sunduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mentimeter, Gramer, Lise, İngilizce

²⁸⁴ Öğretmen, Habibler Anadolu Lisesi, Sultangazi, İstanbul, aystopal@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmada, Bafra zembili geleneğinin konverjans kültürü çerçevesinde dijital ortamda aktarılması ve genç kuşaklara sürdürülebilir bir modelle kazandırılması. Küreselleşme, teknolojik dönüşüm ve seri üretimin yaygınlaşması, geleneksel el sanatlarının günlük yaşamın Küçük işlevinin azaltılması ve somut olmayan kültürel mirasların bilinmeyenlerini unutulma riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, yerel bir kültürel değer olan Bafra zembilini hem kültürel hem pedagojik hem de dijital boyutlarla ele alarak çok yönlü bir dağılım modelini geliştirmeyi hedeflemiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Veri toplama süreci usta öğretici ile yarı eğitilmiş görüşmeler gerçekleştirilmiş, üretim süreci devamlı gözlem yoluyla incelenmiş ve uygulamalı atölye çalışmaları yapılmıştır. Üretimin tüm aşamaları (malzeme temini, hazırlık, üretim teknikleri ve sonlandırma süreci) sistematik biçimde kayıt altına alınır; fotoğraf, video ve öğrenci geri bildirim formları veriler aracılığıyla belgelenmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Projenin özgün ve gelişmiş yönleri, ayrıntıları ****“Zembil Aplikasyonu”****dur. Bu mobil uygulama; zembilin tarihçesini, kültürel gelişimini ve üretim basamaklarını görsel, yazılı ve paylaşımlı içeriklerle sunmaktadır. Uygulama içerisinde işletimsel anlatım modülü, görsel galeri, bilgilendirici metinler ve sürekli artırıcı mini bilgi bölümleri yer almaktadır. Böylece kullanıcılar yalnızca bilgi tüketmiyor, aynı zamanda kültürel paylaşımlı biçimde erişilebilen bireyler hâline geliyor. Geleneksel bir sanatın mobil uygulaması aracılığıyla dijital ortamda, konverjans kültürünün somut bir örneğini oluşturur. Araştırma, uygulamalı üretim deneyimi ve dijital içerik geliştirme, katılan herkesin kültürel mirası, yerel değerlere yönelik ilgi ve dijital üretim motivasyonunda artış göstermektedir. Geleneksel üretim ile yeni medya araçlarının bütünleştirilmesi, kültürel sürdürülebilirlik açısından etkili bir model ortaya çıkıyor. Sonuç olarak bu çalışma, yerel el sanatlarının yalnızca korunması değil, aynı zamanda dijital çağın araçlarıyla yeniden yorumlanarak gelecek nesillere aktarılmasının mümkün olduğunu gösteriyor. Bafra zembili örneği üzerinden ayrılmak bu model, somut olmayan kültürel yapının dijitalleşme yoluyla yaşatılmasına yönelik örnek bir uygulama yapıyoruz.

Anahtar Kelimeler: Bafra Zembili, Somut Olmayan Kültürel Miras, Dijitalleşme, Kültürel Sürdürülebilirlik, El Sanatları

²⁸⁵ Öğretmen, , mahmutunal42@hotmail.com

OKULLARDA YENİ DEĞER VE TUTUMLARIN, OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Nuray GÜÇER²⁸⁶,

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, günümüz eğitim sisteminde giderek daha fazla önem kazanan robotik kodlama, yapay zekâ, beceri temelli eğitim ve P4C (Çocuklar İçin Felsefe) gibi yenilikçi eğitim yaklaşımlarının okullardaki uygulanma düzeyini incelemek ve okul yöneticilerinin bu yaklaşımlara ilişkin görüşlerini çok boyutlu olarak ortaya koymaktır. Bununla birlikte, öğretimsel liderliğin söz konusu yeniliklerin okullarda benimsenmesi, uygulanması ve sürdürülebilirliği üzerindeki rolü ve etkisi de araştırmanın önemli odak noktalarından birini oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışma, eğitimde dönüşüm süreçlerinin okul temelli yansımalarını anlamaya yönelik bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni doğrultusunda yürütülmüştür. Çalışma grubu, Bursa ilinde farklı okul türlerinde görev yapan 10 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; elde edilen veriler sistematik bir şekilde çözümlenerek içerik analizi yöntemiyle temalara ayrılmıştır. Bu süreçte katılımcıların deneyimleri, algıları ve uygulamaya yönelik değerlendirmeleri derinlemesine incelenmiştir.

Araştırma bulguları, robotik kodlama, yapay zekâ uygulamaları ve P4C gibi yenilikçi yaklaşımların öğrencilerin yaratıcı düşünme, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Özellikle beceri temelli eğitim anlayışının, öğrencilerin aktif katılımını artırdığı ve öğrenmeyi daha anlamlı hâle getirdiği yönünde güçlü görüşler ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, söz konusu yaklaşımların uygulama sürecinde çeşitli yapısal ve yönetsel sınırlılıkların bulunduğu tespit edilmiştir. Bu sınırlılıklar arasında teknolojik donanım eksiklikleri, ders saatlerinin yetersizliği, mevcut müfredatın esnek olmaması, mevzuat kaynaklı engeller ve öğretmenlerin bu alanlardaki yeterlik düzeylerinin farklılık göstermesi öne çıkmaktadır.

Araştırmada ayrıca, öğretimsel liderliğin yenilikçi eğitim uygulamalarının okullarda hayata geçirilmesinde kritik bir rol oynadığı belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin vizyoner liderlik özellikleri sergilemesi, öğretmenleri motive etmesi ve uygun öğrenme ortamlarını desteklemesi, bu süreçlerin başarısını doğrudan etkilemektedir. Ancak yöneticilerin de kaynak yetersizliği, hizmet içi eğitim eksikliği ve üst politika düzeyinde yeterli destek görememe gibi çeşitli zorluklarla karşılaştıkları ifade edilmiştir.

Sonuç olarak bu çalışma, eğitim sisteminde yenilikçi yaklaşımların etkili bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmen eğitimlerinin güçlendirilmesi, okul altyapısının iyileştirilmesi, müfredatın daha esnek hâle getirilmesi ve politika düzeyinde bütüncül destek mekanizmalarının oluşturulması gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırma bulguları, eğitimde kaliteyi artırmaya yönelik karar alıcılara,

²⁸⁶ Öğretmen, Şahin Yılmaz İlkokulu, Osmangazi, Bursa, nuraygucer69@gmail.com

uygulayıcılara ve araştırmacılara önemli ipuçları sunmakta; aynı zamanda gelecekte yapılacak çalışmalara kuramsal ve uygulamalı bir zemin hazırlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Robotik Kodlama, Yapay Zekâ, P4c, Beceri Temelli Eğitim, Öğretimsel Liderlik, Okul Yöneticileri

K.G.JUNG'UN ÇALIŞMALARI TEMELİNDE MİSTİSİZMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİNİN ÖĞRETİM ÖZELLİKLERİ

Kamala PANAHOVA²⁸⁷,

ÖZET

Mistisizm, kültürel bir evrensel fenomen olarak insanlığı eski dönemlerden beri takip etmektedir. Dini geleneklerde, mimari sistemlerde, sanatsal yaratıcılıkta ve bireysel manevi deneyimlerde kendini gösterir. Mistisizm belirli bir ölçüde irrasyonel görünse de, aslında insanın psişesinin esnek ve dinamik özelliklerine bağlı derin psikolojik temellere sahiptir. Psikolojik açıdan mistik haller; Psişenin aktivite rejimlerinin kapsamı, kontrolün zayıflaması ve derin psişik yapıların aktifleşmesi demektir. Mistisizmin temel psikolojik dayanaklarından biri bilincin dışındadır. Mistisizmde derin içsel yaşantılar doğrudan dillendirilerek tasvir edilebilmek için, genellikle semboller ve mitolojik imgeler ifade edilir. Bu nedenle mistik tecrübeye; dış bilinç uygulamalarına, sembolik düşünceye ve toplumun hallerine bağlı olan özel bir içsel idrak biçimi olarak bakılır.

KG Jung'un "Dönüşüm Sembolleri" adlı eseri, Analitik psikolojide yeni bir yaklaşımın ortaya çıktığı simgeler. KG Jung'un analitik psikolojisine göre mistik deneyim, psişenin derin katmanlarında oluşan bolluğundur ve kolektif bilinç dışı ile kalp arası etkileşimden doğar. Bu tecrübeler tüm insanlığa sahip olan arketipsel yapıları yansıtır. Kolektif bilincin dışında, ruhun gizli katmanlarında korunan tüm insan neslinin ortak belleğidir. Bu şekilde gelen ve daha derin tabakayı Jung, kolektif bilinçdışı olarak adlandırıyordu. Bütün parçalar kendine özgü olan kolektif bilincin dışında, onun bir insanın manevi değerlerinin genel temellerini teşkil eder. Kolektif bilincin kalanları dışında arketipler oluşturur. Analitik psikolojinin temel kavramlarından biri olan kolektif bilincin dışında, psişenin kalıtsal katmanını ifade eder ve evrensel arşivleri, ilksel sembolik formları bünyesinde barındırır. Jung, mistik yaşantıların mahz kolektif bilincinin dışlanmasından kaynak olarak ortaya çıkar. Jung'a göre mistik tecrübe, egonun geçici olarak zayıflaması ve psişenin merkezi bölümü olan Kendilik (Self) arketipinin aktifleşmesine bağlıdır. Buradan Jung şu şekilde değişiyor ki; Mistik bilginin esasen içsel psişik bütünlüğünün yaşantısıdır.

Jung vurguluyor ki, doğrudan derk edilemeyen arketipler sembolik formalar şeklinde tezahür eder. Mistisizm neredeyse tamamen semboller ve mitolojik imgeler ifade edilir. Mistik yolun merhaleleri - arınma, karanlık, aydınlanma ve birleşme - ruhsal parçaların bireyselleşmesi (bireyleşme) aşamalarına karşılık gelir. Jung rüyalara, aktif imgelemeye, esrime hallerine özel bir önem verir. Onun fikriyle, devam eden kültür hallerinde psişe arketipsel içeriklere daha açık olur. Mistik «birleşme», «aydınlanma» veya «nurlanma» deneyimleri Jung tarafından Kendilik arketipinin yaşantısı ile bulunabilir. Jung'a göre dini ve mistik tecrübe psişenin temel ihtiyaçlarından biridir. Mistisizm bilinçle bilinçdışı arasında bozulan dengeyi geri yükler. Mistik deneyim psişenin bütünlüğe doğru doğal olarak korunmasıdır. Hiçbir düşüncelerine karşı değildir, aksine onu tamamlayarak insanın ruhunun derin dönüşümlerini ifade etmek için sembolik bir dil takarım. Araştırmanın tüketiminde sistemli yaklaşım, finansallık ve aralıklik, yorumsal ve karşılaştırmalı etkiden yararlanılmıştır.

²⁸⁷ Doç. Dr., Azerbaidjan, Baku., kamalapanahova@mail.ru

XX. Yüzyılda Jung'un eserleri sayesinde mistik deneyimler ve psikolojik gelişmelerin anlamlandırılmıştır. Jung, mistik tecrübelerin transandantal (aşkın) doğasını inkar etmez, lakin onları psişenin derinliklerinde kalıcı olarak çalışır. Onun analitik psikolojisinde mistisizm, insan bilincinin ve bilinçdışının temel yapılarının ifadesi olarak takdim edilir; kolektif bilinçdışının evrensel arketiplerini yansıtır ve insanın bütünlük ve anlam bakımından temel ihtiyaçlara bağlıdır. Jung; psikolojiyi, sembolizmi ve manevi geleneği insanın bütüncül bir manzarasında birleştirir.

Anahtar Kelimeler: *Mistisizm, Bilinçdışı, Kolektif Bilinçdışı, Mistik Tecrübe, Analitik Psikoloji.*

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE UYGULANAN BECERİ EĞİTİMİ SÜRECİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE İŞVEREN GÖRÜŞLERİ

Rıfat ÖZKAN²⁸⁸, Ayhan URAL²⁸⁹,

ÖZET

Günümüzde sanayi, teknoloji ve dijitalleşme alanlarında yaşanan hızlı dönüşüm, mesleki ve teknik eğitimin desteklediği ve sağlığın yeniden gündeme getirilmesi. Özellikle bilişim teknolojileri alanında, iş gücü piyasasının beklentileri ile eğitimin sunduğu eğitimlerde sunulan programlar arasında önemli uyumsuzluklar olduğu ifade edilmektedir. Bu esnek, mesleki ve teknik Anadolu liselerinde uygulanan işletimde beceri eğitimi (İBE) süreci, mesleki yeterlik kazanmalarında kritik bir rol oynamayla birlikte, çeşitlilikte çeşitli yapısal sorunlar ve işleyişsel sorunlar barındırmaktadır. Bu sorunlar, onların mesleki gelişimlerini, motivasyonlarını ve mezuniyet sonrasında istihdam olanaklarını doğrudan eklemektedirler.

Alanyazın düzenli, İBE oranlarının çok sayıda tek bir türün grubuna odaklandığı; öğretmen, öğrenci ve işverenin süreçlerinin bütüncül biçimde ele alan araştırmalarının sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca teorik eğitim ile sektör ilişkileri arasındaki uyumsuzluklar, teknolojik altyapı eksiklikleri, değerlendirme sistemindeki dengesizlikler, rehberlik ve denetimlerdeki yetersizlikler ile okul-işletme iş birliğindeki sorunlar literatüründe öne çıkan temel sorun alanları arasında yer almaktadır.

Bu çalışma, mesleki ve teknik Anadolu liselerinde bilişim teknolojileri alanında uygulanan işletmelerde beceri eğitimi ile ilgili öğretmen, öğrenci ve işverenin izlemesini belirlemeyi amaçlayan bir nitel araştırma tasarımıdır. Araştırmada, yarı zamanlı görüşme yapan kişilerle veri görüntülenir ve elde edilen kayıtlı içerik analizi yöntemiyle çözümlenmesi planlanmaktadır. Çalışma grubu, Ankara ili Gölbaşı ilçesinde bulunan bir mesleki ve teknik Anadolu lisesinde okuyan, gören 12. sınıf bölümü ile bu süre boyunca beceri eğitimi sağlayan işletmelerde görev yapan işverenlerden bireylerden yetişmektedir. Katılımcıların seçiminin elleçleme yöntemi ile gerçekleştirilecektir.

Bu bildiride, matematiksel kuramsal temel, problem durumu, yöntem, yöntem ve veri toplama sistemi ayrıntılı olarak sunulmuştur. Araştırmadan elde edilmesi beklenen bireylerin; Mesleki eğitimde okul-sanayi iş birliğinin başlatılması, beceri eğitiminin daha etkili ve verimli hale getirilmesi ve eğitim politikalarının sahaya dayalı olarak güncellenmesine katkı sağlanması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: : Mesleki Eğitim, İşletmelerde Beceri Eğitimi, Meslek Liseleri, Bilişim Teknolojileri

²⁸⁸ Öğretmen, Gölbaşı Zübeyde Hanım Kız Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, rifatozkan@gmail.com

²⁸⁹ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı , Ankara, Türkiye, urala@gazi.edu.tr

TÜRKİYE'DEKİ 2024 FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİM PROGRAMININ 2018 PROGRAMI İLE KARŞILAŞTIRMALI ELEŞTİREL BİR ANALİZİ

Şahin AYVAZOĞLU²⁹⁰, Hüsnâ AYVAZOĞLU²⁹¹,

ÖZET

2024 yılında yürürlüğe giren Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" temelinde, öğrenciyi zihinsel, sosyal ve duygusal açılardan bir bütün olarak ele alan beceri temelli ve bütüncül bir anlayışla yeniden yapılandırılmıştır. Bu çalışmanın temel amacı, 2024 programını yapısal özellikleri açısından derinlemesine incelemek ve 2018 Fen Bilimleri Öğretim Programı ile karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiş; her iki program metni felsefi altyapı, içerik çerçevesi, öğrenme çıktıları ve ölçme-değerlendirme yaklaşımları açısından sistematik biçimde analiz edilmiştir.

Analiz sonuçları, 2024 programının 2018 programına kıyasla beceri temelli yaklaşımı "öğrenme çıktıları" üzerinden daha sistematik ve aşamalı bir yapıya kavuşturduğunu göstermektedir. 2018 programında fen okuryazarlığı ve bilimsel süreç becerileri (BSB) temel odak noktasıyken; 2024 programında bu beceriler; Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri (SDB), Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ve sistem okuryazarlığı gibi üst düzey yetkinliklerle organik bir bağ kurularak bütünleştirilmiştir. Programın "öğrenme-öğretme yaşantıları" bölümünde sunulan süreç bileşenleri, bilginin sadece aktarılmasını değil, bir beceri seti olarak içselleştirilmesini hedeflemektedir. Özellikle 2024 programında ilk kez bu denli ayrıntılı yer alan "Farklılaştırma" (Zenginleştirme ve Destekleme) stratejileri, kapsayıcı eğitim bağlamında öğrenci ihtiyaçlarına yönelik esneklik sunması bakımından önemli bir yeniliktir. Bu stratejiler, heterojen sınıflarda her öğrencinin kendi hızında ve kapasitesinde gelişim göstermesine olanak tanımayı amaçlamaktadır.

Ölçme ve değerlendirme açısından 2024 programı, süreç odaklı anlayışı "öğrenme kanıtları" başlığı altında daha somutlaştırmış; biçimlendirici değerlendirme ve performans görevlerinin kullanımını teşvik eden rehber ilkeleri genişletmiştir. 2018 programında daha genel ifadelerle yer alan değerlendirme yaklaşımları, 2024 programında "performans görevleri", "öz değerlendirme" ve "akran değerlendirme" gibi araçların öğrenme sürecine nasıl entegre edileceğine dair daha teknik ve operasyonel bir çerçeveye dönüştürülmüştür.

Ancak yapılan eleştirel analiz, 2024 programının uygulanabilirliği konusunda bazı kritik riskler barındırdığını ortaya koymaktadır. Programın sunduğu "alan becerileri" ile "kavramsal becerilerin" iç içe geçmiş yapısı, özellikle kalabalık sınıflarda ve sınırlı ders saatlerinde görev yapan öğretmenler üzerinde ciddi bir bilişsel yük ve planlama zorluğu oluşturabilir. Ayrıca, programda yer alan sorgulama, modelleme ve argümantasyon temelli etkinliklerin etkili bir şekilde yürütülmesi, ileri düzeyde öğretmen yeterliği ve okul altyapısı (laboratuvar imkânları, dijital içerik erişimi, materyal çeşitliliği vb.) gerektirmektedir. 2018 programının daha yalın ve kazanım odaklı yapısına kıyasla 2024 modelinin akademik ve pedagojik derinliği, uygulayıcılar için bir belirsizlik alanı ve standartlaşma sorunları yaratma potansiyeline sahiptir. Sonuç olarak, 2024 Fen Bilimleri Öğretim Programı'nın

²⁹⁰ Dr., Çukurkuyu, Erzincan, sahinayvazoglu29@gmail.com

²⁹¹ Dr., Çukurkuyu, Erzincan, husnaayvazoglu88@gmail.com

başarısı, öğretmenlerin bu yeni ve karmaşık pedagojik modele uyum sağlaması için sunulacak sürekli mesleki gelişim faaliyetlerinin niteliğine ve okul imkânlarının iyileştirilmesine doğrudan bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Beceri Temelli Eğitim, Sosyal-Duygusal Öğrenme, Program Karşılaştırması.

Anahtar Kelimeler: *Fen Bilimleri Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Beceri Temelli Eğitim, Sosyal-Duygusal Öğrenme, Program Karşılaştırması.*

OKURYAZARLIK ÜZERİNE FREİREN BİR ÇÖZÜMLEME Tuba TÜMEN TAŞTAN²⁹², Ayhan URAL²⁹³,**ÖZET**

Okuryazarlık şartları, geleneksel yöntemlerde çok sayıda bireyin parçalanması, metinlerin çözümlenmesi ve yazılı metinleri anlama becerisi olarak ele alınmıştır. Ancak çağdaş eğitim kuramlarında okuryazarlık, yalnızca teknik bir beceri miktarının toplumsal gerçekliğin anlamlandırılması, yorumlama ve dönüştürme sürecini kapsayan çok boyutlu bir yapı olarak değerlendirilmektedir (Street, 2003; Gee, 2015). Bu dönüşüm, özellikle eleştirel pedagojinin öncülerinden Paulo Freire'nin ortaya koyduğu okuryazarlık yaklaşımı ile daha belirgin hale geldi.

Freire'ye göre bankacı eğitim modelinde bilgi teknik okuma yazmayı öğrenirken pasif alıcılar hâlinindedir, böylece gerçek öğrenme ve bilinçlenme gerçekleşmez. Diyalog kişisel eğitimde ise süreç deneyimi, dili, kültürel parçaları ve yaşadığı gerçekliğin sürecinin öğrenme başlangıcı noktası olur; eğitim, bireyin yaşamıyla doğrudan doğruya gelir ve böylece öğrenme ve bilinçlenme gerçekleşir. (Ezilenlerin Pedagojisi 1970) John Dewey'nin deneyimsel öğrenme anlayışı da eğitimde bireysel yaşamla ilişkilerin değişimi savunarak bu yaklaşımı desteklemektedir (Dewey, 1938).

Freire'ye göre her toplumun kendi dili, kendi kültürü ve yaşam koşulları vardır. Bu nedenle eğitim programları günlük yaşamlarından ve deneyimlerinden yola hazırlanmalıdır. Bu bağlamda yetişkinler için okuma yazma öğretimi yaparken kendine özgü bir okuryazarlık yaklaşımı benimsemiş ve uygulamıştır. “Üretici kelimeler” olarak tanımladığı kültür faaliyetlerini, yaşadıkları değerleri ve uygun içerikleri kullanarak öğrenmeyi daha etkili hale getiriyor.

Freire'nin yaklaşımında öğretmen, otoriter bilgi kaynağı olmak yerine olağan sınıf içinde diyalog ortamında bulunabilmek için bunların ifade etmelerini teşvik eden rehber olmalıdır. Açık program bilgileri, problem öğrenme faaliyetleri ve grup çalışmaları gibi devam edenlerin aktif olarak katılmasını desteklemelidir. Yalnızca metinlerin okumaları değil, aynı zamanda bu metinlerin sorgulanması, yorumlanması ve kendi bilgilerinin toplanması teşvik edilmelidir. Allan Luke'un da kalıcılığı gibi, eleştirel okuryazarlık, metinler aracılığıyla güçlerin kapsamını çözümlenebilmesini ve toplumsal yapıların bozulmalarının var olmasını içerir (Luke, 2012). Ancak böyle bir eğitim süreci devam edecek ve özgürce yetişmesine katkı sağlanacak. Böylece eğitim pasif bir bilgi süreci olarak devam ederek aktif, eleştirel ve dönüştürülebilir bir deneyim haline gelir. Bu doğrultuda, bir eğitim ortamında, sadece okuyazar olmalarını değil, aynı zamanda toplumsal olarak farklılaşabilen, eleştirel değerlendirebildikleri ve küresel olarak değişmek için hareket ettirebildikleri yerde, sorgulayıcı ve toplumsallığı desteklemeyi sağlayan aktif yurttaşlar haline gelmelerini mümkün kılmak. Bu yönlü öğretmen eğitiminde eleştirel okuryazarlık yaklaşımına daha fazla yer paylaşımı ve sınıf içi bölümler bu anlayışlar çerçevesinin yeniden yapılandırılması gerekmektedir

Freire'nin okuryazarlığa yüklediği anlamda, yalnızca harf ve metinleri çözümlenmek değil, aynı zamanda insanın içinde yaşadığı dünyayı anlamlandırarak özgürleşme pratiğini oluşturmaktır. (Okuryazarlık 1987) Freire'nin okuryazarlık yaklaşımında, insanların yaşadıkları toplumsal, ekonomik

²⁹² Öğretmen, Gazi Üniversitesi, Eğitim Yönetimi YI, 26810408008@gazi.edu.tr

²⁹³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, urala@gazi.edu.tr

ve politik gerçekliğin görülebildiği ölçüde okuyazarlar. Bu nedenle dünyayı okumak, okumaktan önce gelir.

Bu bildiride amaç okuyazarlığı Freire'nin yaklaşımıyla çözümlenmektedir.

Betimsel bir nitelik içeren bu araştırmada dokümantasyon yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın veri kaynağı Freire'nin yıllık ilgili çalışmalarıdır. Verilerin analizinde betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın devam ettiği için bu öğrenmenin gelişmesi ve sonuçları daha sonra eklenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Okuyazarlık, Sözcükleri Okuma, Dünyayı Okuma, Eleştirel Okuyazarlık, Bilinçlenme*

KISA VIDEO İÇERİKLERİNİN ÇOCUKLARIN GELİŞİMİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN BİR ÇÖZÜMLEMEÖzge ÇALIŞKAN²⁹⁴, Ayhan URAL²⁹⁵,**ÖZET**

Son yıllarda birçok sosyal medya platformunda kısa video içeriklerinin (TikTok, Instagram Reels ve YouTube Shorts gibi) öne çıkmasıyla birlikte, bu içerikler çocuklar ve ergenler arasında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle bu içeriklerin hızlı akışı ve sürekli yeni videolar sunması, çocukların bu ortamlarda daha fazla zaman geçirmesine ve bağımlılık riskinin oluşmasına neden olabilmektedir. Bu durum kısa video içeriklerinin çocukların gelişim süreçleriyle nasıl bir ilişki içinde olduğu sorusunu gündeme getirmektedir. Literatüre bakıldığında, kısa video kullanımının büyük ölçüde dikkat ve öğrenme süreçleri üzerinden ele alındığı görülmektedir. Bazı çalışmalar, kısa video kullanımını öğrencilerin dikkat düzeyleri ile birlikte incelemekte ve dikkat ile akademik performansın birlikte ele alındığını göstermektedir (Gong & Tao, 2024). Benzer şekilde, kısa video kullanım süresinin çalışma belleği ve akademik başarı ile birlikte değerlendirildiği çalışmalar da bulunmaktadır (Xu et al., 2023). Bu çalışmalar, kısa video içeriklerinin bir eğlence etkinliği olmanın ötesinde, çocukların bilişsel mekanizmaları üzerinde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, kısa video kullanımının dikkat, öz kontrol ve bazı psikolojik değişkenlerle birlikte ele alındığı çalışmalar da literatürde yer almaktadır (Yan et al., 2024; Sha & Dong, 2021). Bu çalışmalar incelendiğinde, kısa video kullanımının tek bir boyut üzerinden değil, birbiriyle ilişkili farklı süreçler üzerinden değerlendirildiği görülmektedir. Yani mesele sadece dikkat değil; dikkatle birlikte duygusal ve davranışsal süreçler de bu çerçevenin içinde yer almaktadır. Bu durumu anlamlandırmada bazı kuramsal yaklaşımlar da yol gösterici olmaktadır. Piaget'in bilişsel gelişim kuramı, çocukların düşünme biçimlerinin yaşa bağlı olarak geliştiğini ve çevrenin bu süreçte önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Piaget, 1952). Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı ise çocukların davranışları gözlemleyerek öğrenebileceğini vurgulamaktadır (Bandura, 1977). Bu açıdan bakıldığında, kısa video içeriklerinin çocuklar için birer gözlem ve öğrenme ortamı oluşturabileceği söylenebilir. Ayrıca kısa video içeriğine sahip platformların kullanıcıya göre içerik sunan yapısının da bu süreci etkileyebileceği ifade edilmektedir (Liao, 2024). Kısa video içeriklerine yönelik çalışmaların uluslararası literatürde yaygın olduğu, Türkiye'de ise bu konuyu doğrudan ele alan çalışmaların sınırlı olduğu; mevcut çalışmaların sosyal medya üzerinden genel bir çerçevede ele alındığı dikkat çekmektedir. Bu durum, konunun farklı bağlamlarda daha ayrıntılı incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu çalışmanın amacı, kısa video içeriklerinin çocuklar üzerindeki gelişimsel etkilerine ilişkin seçilen uluslararası makaleleri çözümlenektir. Betimsel nitelikte tasarlanan bu çalışmada "dokümantasyon" yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını, konuya ilişkin yayınlanan toplam 25 uluslararası makale oluşturmaktadır. Elde edilen veriler bibliyografik çözümlenme yoluyla incelenmiştir. Araştırma süreci devam etmekte olup, bulgu ve sonuçlara çalışmanın ilerleyen aşamalarında yer verilecektir. Çalışmanın Türkiye'de kısa video içeriklerinin çocukların gelişimi üzerindeki etkisine

²⁹⁴ Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye, 25810408038@gazi.edu.tr²⁹⁵ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, urala@gazi.edu.tr

yönelik farkındalık oluşturması ve alandaki tartışmalara katkı sunabilecek bir çerçeve ortaya koyması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kısa Video İçerikleri, Sosyal Medya, Dikkat, Çocuklar, Bilişsel Gelişim*

GÖREVE YENİ BAŞLAYAN EĞİTİM MÜFETTİŞ YARDIMCILARININ YETERLİK ALGILARI VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN BELİRLENMESİ

Nevzat ÖZTÜRK²⁹⁶, Huzur KURT²⁹⁷,

ÖZET

Bu çalışmada, göreve yeni başlayan eğitim müfettiş yardımcılarının yeterlik algılarının ve karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırmalarda kullanılan özel durum çalışması yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Zonguldak ve Mardin ilinde, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında görev yapan ve meslekte yeni olan, farklı branşlarda 15 eğitim müfettiş yardımcısı oluşturmuştur. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Veriler temel düzey ve içerik analizi teknikleri ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda göreve yeni başlayan eğitim müfettişlerinin büyük bir bölümünün göreve yeni başladıklarında kendilerini mesleğe hazır hissetmedikleri ve görev esnasında ise mesleğe ilişkin yeterlik algılarının arttığı tespit edilmiştir. Göreve yeni başlayan eğitim müfettiş yardımcılarının meslekte karşılaştıkları sorunların en büyük nedeni olarak iş yoğunluğu ve mesleğe olumsuz bakış açısını gördükleri belirlenmiştir. Ayrıca göreve yeni başlayan eğitim müfettiş yardımcılarının mesleğe uyuma yönelik en çok müfettiş yardımcılarının belli bir süre deneyimli bir eğitim müfettişi ile birlikte görev yapmalarını önerdikleri görülmüştür. Araştırma sonunda; eğitim müfettiş yardımcılığına girişte yöneticilik deneyiminin zorunlu şart olarak belirlenmesi, eğitim müfettiş yardımcılarının yetiştirilme döneminde uygulanacak yetiştirme programının süre ve içerik yönünden daha etkili hale getirilmesi, eğitimlerin yüz yüze ve sahadaki deneyimli müfettişler tarafından verilmesi ve göreve yeni başlayan eğitim müfettiş yardımcılarının görüşlerinden hareketle eğitim müfettiş yardımcılarının belli bir süre deneyimli eğitim müfettişi rehberliğinde görev yapması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göreve Yeni Başlayan Eğitim Müfettiş Yardımcıları, Müfettiş Yeterlikleri, Nitel Araştırma

²⁹⁶ Zonguldak İl Milli Eğitim Müdürlüğü, nevzati52@gmail.com

²⁹⁷ Düzce Adnan Menderes Ticaret Meslek Lisesi, isinaslinedir837@gmail.com

KAZANIM MERKEZLİ İLKOKUL STEM SETLERİ Nihat TAŞ²⁹⁸,**ÖZET**

Kazanım merkezli ilkokul STEM kitapları, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) müfredatındaki fen bilimleri, matematik ve hayat bilgisi derslerindeki hedeflerle doğrudan birleştirilecek şekilde tasarlanmış eğitimsel araçlardır. Bu setler sadece birer değil, onların teorik bilgilerini mühendislik parçaları ve teknolojiyle birleştirerek somut parçaları birleştirmesini sağlayan "yaparak-yaşayarak öğrenme" merkezleridir. Her etkinlik seti, o dönem okutulan Fen Bilgisi, Matematik, Türkçe, Sosyal Bilimler, Görsel Sanatlar derslerinin depolanabilirleri ile ilişkilendirilmiş ve yaşamla ilgili becerilere yer verilmiştir. Öğrenci ürünü oluşturur, öğretmenin ilgili kazanılabilirliklerinin işlenmesinde ürünlerini kullanır. Setlerin Kazandırdığı Temel Beceriler. Analitik Düşünme: Sorunları küçük bölme ve sistematik çözüm üretmek. Yaratıcılık ve İnovasyon: Standart bir modelin ürününün kendi tasarımını oluşturma. İnce Motor Becerileri: Parçaların parçalanması, bileşen kullanımı veya basit devre kurulumu. Özgüven: Çalışan bir ürünün ortaya çıkmasını sağlamanın başarma duygusu. İlkokul düzeyindeki STEM paketleri genellikle şu alanlarda mevcuttur: Fen Bilimleri: Kuvvet, hareket, enerjinin yaşadığı (örn: havanın gücü) ve canlılar dünyası. Mühendislik ve Tasarım: Basit makineler, yapı inşa etme, robotik ressamlar ve ahşap modeller. Matematik: Ölçme, veri analizi ve geometrik şekillerin kullanımı. Elektronik ve Kodlama: Temel devre elemanları, sensörler ve basit robotik düzenler. Kök yaklaşımı ile öğrenme sürecinin onunda elde edilen taşınabilirlerle hayal edip tasarlayarak, doğaçlama sürecini devam ettirerek , bir ürün ortaya çıkarmaları hedeflemektedir .

Anahtar Kelimeler: *Düşün, Tasarla, Üret*

²⁹⁸ Öğretmen, Ahmet Akkoç Ortaokulu, Adapazarı, Sakarya, beceri.nt@gmail.com

GÖRÜNMEZ SINIRLAR: EĞİTİM YÖNETİMİ LİTERATÜRÜNDE EPİSTEMİK ASİMETRİ VE BİLGİ ÜRETİM DİNAMİKLERİ

Nurdan ÖDEMiŞ KELEŞ²⁹⁹,

ÖZET

Eğitim yönetimi alanı son yıllarda teorik ve ampirik olarak genişlese de, bu büyüme asimetrik güç ilişkileri ve katı epistemik hiyerarşilerle şekillenen küresel bir yayıncılık rejimi içerisinde gerçekleşmektedir. Küresel yayıncılık rejimleri ve modern bilgi sistemleri, Batı epistemolojilerini önceleyen hegemonik mantık ile Kuzey-Güney arasındaki Merkez-Çevre hiyerarşisini pekiştirmektedir. Eğitim yönetiminde Anglo-Sakson paradigmaların evrenselleştirilmesi, yerel bağlamları marjinalleştirerek teorik inovasyonu kısıtlamakta ve yapısal bir akademik asimetri yaratmaktadır. Bu araştırmanın amacı, eğitim yönetimi alanındaki küresel akademik yayıncılık ekosistemi içerisinde bilgi üretimi ve meşrulaştırma süreçlerinin yapısal ve söylemsel dinamiklerini analiz etmektir. Araştırma, bibliyometrik haritalama, doküman analizi ve akademik deneyimleri birleştirerek, küresel yayıncılık rejimlerinin alanın epistemik manzarasını nasıl şekillendirdiğini ve bu süreçlerin farklı jeopolitik bağlamlardaki akademisyenler tarafından nasıl müzakere edilip yorumlandığını incelemeyi hedeflemektedir. Bu araştırma, eğitim yönetiminde küresel bilgi üretimini yapısal, söylemsel ve deneyimsel açılardan karmaşık bir sistemik olgu olarak inceleyen, nitel ağırlıklı çok aşamalı bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırma tasarımı, yapısal örüntüleri ortaya koyan makro düzeydeki haritalama ile bu yapıların öznel yansımalarını betimleyen mikro düzeydeki deneyimleri birleştiren üç temel aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada, alanın genel yapısını anlamak amacıyla Web of Science (SSCI) veritabanından seçilen 125 makale üzerinde VOSviewer kullanılarak makro düzeyde bibliyometrik ağ analizi yapılmıştır. Bu aşama, yapısal asimetrinin coğrafi ve kurumsal dağılımını görselleştirmek için kullanılmıştır. İkinci aşamada, alanın epistemik çekirdeğini temsil eden Q1 indeksli 50 makale R-Bibliometrix aracıyla filtrelenmiş; bu veri setinden amaçlı örnekleme ile seçilen 12 temel metin üzerinde derinlemesine nitel doküman analizi yürütülmüştür. Üçüncü aşamada ise "Merkez" (Global Kuzey) ve "Çevre" (Global Güney) konumlarındaki 12 uluslararası akademisyenle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilerek yapısal dinamiklerin öznel yansımaları çözümlenmektedir. Katılımcılar maksimum çeşitlilik ve ölçüt örnekleme teknikleri ile belirlenmiştir. Veriler içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri ile çözümlenmektedir. Doküman analizi bulguları, eğitim yönetimi araştırmalarının Anglo-Amerikan merkezli, belirli elit kurumların domine ettiği ve son derece merkezileşmiş bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, "Dağıtılmış Liderlik" gibi modellerin baskın bir teorik kanon oluşturduğunu ve bu modellerin evrensel birer kıyas noktası olarak kabul edildiğini göstermektedir. Araştırma sonuçları, yerel bağlamların genellikle teorik inovasyon kaynağı olarak değil, Batı merkezli teorileri test eden "ampirik veri sahaları" olarak konumlandırıldığını doğrulamaktadır. Mülakat sürecinin bulguları ise çevredeki akademisyenlerin küresel görünürlük kazanabilmek için yerel sosyo-politik derinliği feda ederek kendilerini baskın yayın standartlarına uyarladıklarını işaret etmektedir. Araştırma, küresel yayıncılık rejiminin akademik habitus üzerindeki disipline edici gücünü analiz ederek, alanda daha kapsayıcı ve çok sesli bir akademik ekosistemin inşası için öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Epistemik Adalet, Stratejik Uyum, Küresel Bilgi Üretimi, Teorik Kanonlaşma, Eğitim Yönetimi.

²⁹⁹ Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nurdan.keles@adu.edu.tr

YÜKSEKÖĞRETİM DEĞERLENDİRME VE KALİTE GÜVENCESİ DURUM RAPORLARININ BOYLAMSAL ANALİZİ: ÜNİVERSİTELERDE PAYDAŞ KATILIMI

Zeynep BUMİN-SÜZEN³⁰⁰, Ferudun SEZGİN³⁰¹,

ÖZET

Yükseköğretimde küreselleşmenin etkisiyle kurumlar arası rekabetin uluslararası düzeye taşınması, üniversitelerde hesap verebilirlik ve şeffaflık temelli yönetim yaklaşımlarının önemini artırmıştır. 1980'li yıllardan itibaren önce özel sektörde ortaya çıkan, ardından kamu kurumlarında yaygınlaşan bu yaklaşımlardan birisi kalite güvencesidir. İlk kez üretim sektöründe verimliliğin artırılması amacıyla ortaya çıkan kalite kavramı, üretim gereksinimlerinin veya müşteri beklentilerinin karşılanması olarak tanımlanmıştır. Kalite güvencesi ise en genel anlamıyla, bir kurumda yürütülen faaliyetlerin belirli ilkeler ve standartlar doğrultusunda gerçekleştirildiğinin güvence altına alınmasıdır. Kalite güvencesi yaklaşımının üretim sektöründen hizmet sektörüne yayılması, özellikle eğitim hizmetleri bağlamında bazı farklılıkları beraberinde getirmiştir. Eğitim alanında sunulan hizmetin tanımlanması, diğer sektörlerle kıyasla daha karmaşık bir yapı oluşturmaktadır. Bunun temel nedeni, kalitenin temel unsurlarından olan müşteri beklentilerinin belirlenmesi konusunun eğitim sektöründe net biçimde tanımlanmasının güçlüğüdür. Bu nedenle eğitim alanında hizmet beklentilerini tanımlamada, hizmetten yararlanan bireylerin sürece aktif katılımı önemlidir. Bu durum, kalite güvencesi süreçlerinde “müşteri” kavramı yerine daha kapsayıcı olan “paydaş” kavramının kullanılmasını beraberinde getirmiştir. Paydaş, bir kurumun faaliyetlerinden etkilenen veya bu faaliyetlerin yerine getirilmesi süreçlerinde etki sahibi olan tüm kesimleri kapsamaktadır. Türk yükseköğretim sisteminde paydaş kavramının önem kazanması, kalite güvencesi çalışmalarının hızlanmasıyla paralel bir gelişim göstermiştir. 2015 yılında “Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği”nin yayımlanması ve Yükseköğretim Kalite Kurulunun (YÖKAK) kurulmasıyla birlikte, eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme, toplumsal katkı ve yönetim süreçlerinde paydaş katılımının sağlanması önemli bir kalite standardı haline gelmiştir. YÖKAK tarafından geliştirilen Kurum İç Değerlendirme Raporu (KİDR) Hazırlama Kılavuzu’nda paydaş katılımının alt ölçütler arasında yer alması, üniversitelerin bu alanda sistematik ve kurumsallaşmış uygulamalar geliştirmesini teşvik etmektedir. YÖKAK, üniversitelerin hazırladığı KİDR’leri analiz ederek elde ettiği bulguları “Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi Durum Raporu” aracılığıyla kamuoyu ile paylaşmaktadır. Bu raporlar ile kalite güvencesi stratejilerinin kurumlarda yaygınlaştırılması, kalite güvencesi yaklaşımının üniversitelerde yaygınlaştırılması ve YÖKAK çalışmalarında hesap verebilirlik ilkesinin karşılanması amaçlanmaktadır. Ayrıca söz konusu raporlar, üniversitelerde yürütülen kalite çalışmalarının kaydettiği ilerlemenin boylamsal olarak analiz edilebilmesi için önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu bağlamda bu bildirinin amacı, yükseköğretimde paydaş katılımını gerekli kılan politikaları ve süreçleri incelemek ve üniversitelerin son on yıllık dönemde bu alanda gösterdikleri değişim ve gelişimi ortaya koymaktır. Bu doğrultuda araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, üniversitelerde paydaş katılımını zorunlu kılan politika ve uygulamalar eleştirel politika analizi çerçevesinde

³⁰⁰ Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, zeynepbumin@gazi.edu.tr

³⁰¹ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, ferudun@gazi.edu.tr

incelenmiştir. Ayrıca YÖKAK tarafından 2016 yılından itibaren yayımlanan durum raporları boylamsal analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, üniversitelerde paydaş katılımının sistematik hale getirilmesine yönelik çalışmaların, YÖKAK tarafından geliştirilen Kurumsal Dış Değerlendirme Ölçütleri ve KİDR Hazırlama Kılavuzu ile ivme kazandığını göstermektedir. 2016 yılında paydaş katılımı daha çok program tasarımı süreçlerinde sınırlı düzeyde sağlanırken, 2024 yılına gelindiğinde bu katılımın yalnızca program tasarımıyla sınırlı kalmayıp kurumsal karar alma süreçlerinin geneline yayıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, üniversitelerde paydaş katılımına yönelik çalışmaların sürekli iyileştirme (Planla-Uygula-Kontrol Et-Önlem Al) döngüsü bağlamında değerlendirildiğinde, büyük ölçüde uygulama aşamasında kaldığı; izleme ve sürekli iyileştirme boyutlarına geçişin ise henüz yeterli düzeyde sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak YÖKAK tarafından hazırlanan durum raporlarının kalitenin kurumsallaştırılması, kurumsal hafızanın oluşturulması ve örgütsel öğrenme bağlamında etkili olduğu belirlenmiş olup bu raporların hassasiyetle hazırlanmaya devam edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yükseköğretimde Kalite Güvencesi, Paydaş Katılımı, Boylamsal Analiz*

OKUL MÜDÜRLERİNİN DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK DAVRANIŞLARININ ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞINA ETKİSİ

Biröl KILIÇ³⁰², Hikmet ULUTAŞ³⁰³, Naciye BARBAROS³⁰⁴, Murat KARACA³⁰⁵,

ÖZET

Örgütsel bağlılık, bireyin çalıştığı kuruma yönelik geliştirdiği psikolojik bağ, aidiyet duygusu ve kurum amaçlarını benimseme düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram, çalışanların örgütte kalma isteği, örgüt değerlerini içselleştirmesi ve örgüt yararına çaba göstermeye gönüllü olması gibi boyutları kapsamaktadır. Literatürde örgütsel bağlılık genellikle duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık olmak üzere üç boyutta ele alınmaktadır. Duygusal bağlılık bireyin örgüte duygusal olarak bağlanmasını ifade ederken, devam bağlılığı örgütten ayrılmanın maliyetlerine ilişkin algılarla ilişkilidir; normatif bağlılık ise bireyin örgütte kalmayı bir sorumluluk olarak görmesini ifade etmektedir. Eğitim örgütleri bağlamında örgütsel bağlılık, öğretmenlerin okul amaçlarına katkı sunma isteğini artırarak okul etkililiği ve öğrenci başarısı üzerinde dolaylı ancak önemli bir etkiye sahiptir. Bu araştırmanın amacı, okul müdürlerinin sergilediği dönüşümcü liderlik davranışlarının öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada ayrıca öğretmenlerin algıladıkları liderlik davranışlarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı da analiz edilmiştir. Araştırma nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma grubunu millî eğitim bakanlığına bağlı resmi okullarında görev yapan 312 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler, “Dönüşümcü Liderlik Ölçeği” ve “Örgütsel Bağlılık Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve çoklu regresyon analizi teknikleriyle analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre dönüşümcü liderliğin özellikle “ilham verici motivasyon” ve “bireysel destek” boyutlarının örgütsel bağlılığın önemli yordayıcıları olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin kıdem ve görev yapılan okul türüne göre algılarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik davranışlarının öğretmenlerin kuruma bağlılıklarını güçlendirmede önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda okul yöneticilerine yönelik liderlik gelişim programlarının planlanması, hizmet içi eğitimlerde dönüşümcü liderlik becerilerine ağırlık verilmesi ve okul iklimini destekleyici uygulamaların yaygınlaştırılması önerilmektedir. Gelecek araştırmalarda farklı eğitim kademelerinde nitel yöntemlerin de kullanıldığı karma desen çalışmalarının yapılması alana katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi, Dönüşümcü Liderlik, Örgütsel Bağlılık

³⁰² Öğretmen, Ordu Üniversitesi Düriye Çetinceviz Anaokulu, kilic_biröl@hotmail.com

³⁰³ Öğretmen, MEB, ulutashikmet@gmail.com

³⁰⁴ Öğretmen, MEB, naciyebarbaros@gmail.com

³⁰⁵ Öğretmen, MEB, muratlaraca_37@hotmail.com

EĞİTİM YÖNETİMİNDE DİJİTAL LİDERLİK BECERİLERİNİN ÖĞRETMEN PERFORMANSI VE OKUL İKLİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Esra GEBEŞ³⁰⁶, Bilsen TOPAL³⁰⁷, Durali AKSU³⁰⁸, Pelin EREN³⁰⁹, Serdar HALİS³¹⁰,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, eğitim yönetiminde dijital liderlik becerilerinin öğretmen performansı ve okul iklimi üzerindeki etkilerini incelemektir. Özellikle okul yöneticilerinin dijital dönüşüm süreçlerinde liderlik yaklaşımlarının, öğretmenlerin yenilikçi öğretim uygulamalarını benimseme düzeylerine ve genel olarak okul iklimine nasıl yansıdığı araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye’de farklı bölgelerde bulunan 20 devlet okulunun yöneticisi ve 200 öğretmeni kapsamaktadır. Katılımcılar, kolayda örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Öğretmenler arasında farklı branşlardan ve kıdem seviyelerinden bireyler yer almaktadır. Bu araştırma, karma yöntem kullanılarak yürütülmüştür. Böylece nicel ve nitel veriler birlikte analiz edilerek daha zengin bir sonuç elde edilmiştir. Nicel veriler soru formlarıyla toplanırken; nitel veriler görüşmeler ve açık uçlu sorular aracılığıyla derlenmiştir. Veri Toplama Araçları: Dijital Liderlik Ölçeği, Öğretmen Yenilikçilik Anketi, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu. Araştırmanın bulguları şu şekildedir: Okul yöneticilerinin dijital liderlik becerileri ile öğretmenlerin yenilikçi uygulama kullanma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur, dijital liderliği yüksek olan yöneticilerin görev yaptığı okullarda okul iklimi puanları daha yüksek çıkmıştır, öğretmenler, dijital liderliği güçlü yöneticilerin karar alma süreçlerine daha fazla katılımcı olduklarını ve yenilikçi araçlara erişim sağladıklarını belirtmişlerdir, nitel veriler, dijital liderliğin iletişim, kaynak sağlama ve sürekli mesleki gelişim fırsatlarıyla doğrudan ilişkili olduğunu göstermiştir. Araştırma, dijital liderliğin eğitim yönetiminde anahtar bir başarı faktörü olduğunu ortaya koymuştur. Dijital liderlik uygulamalarının etkili bir şekilde kullanılmasının, öğretmenlerin yenilikçi pedagojik yaklaşımları benimsemesini ve okul ikliminin olumlu şekilde gelişmesini desteklediği belirlenmiştir. Araştırmacı önerileri: Okul yönetiminde karar süreçlerine öğretmenlerin katılımı artırılmalı, dijital dönüşüm stratejileri birlikte planlanmalıdır. Eğitim politikaları, dijital altyapı desteği ve yenilikçi öğretim araçlarının yaygınlaştırılmasını destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. Gelecek çalışmalarda, farklı eğitim kademelerine (örneğin lise, özel okul) yönelik geniş çaplı araştırmalar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi, Dijital Liderlik, Okul İklimi

³⁰⁶ Öğretmen, MEB, esragebes@outlook.com

³⁰⁷ Öğretmen, MEB, bilsensahin0@gmail.com

³⁰⁸ Öğretmen, MEB, duraliaksu53@gmail.com

³⁰⁹ Öğretmen, MEB, kskcpln@outlook.com

³¹⁰ Öğretmen, MEB, halis.serdar@gmail.com

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN FARKLIlaştırILMIŞ ÖĞRETİM UYGULAMALARININ ÖĞRENCİ KATILIMI VE AKADEMİK BAŞARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Halil İbrahim KILIÇ³¹¹, Yunus Emre SANLI³¹², Mevlide YILDIRIM³¹³,

ÖZET

Farklılaştırılmış öğretim, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri, ilgi alanları, öğrenme stilleri ve bireysel ihtiyaçları doğrultusunda öğretim sürecinin içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamı boyutlarında esnek biçimde düzenlenmesini temel alan bir öğretim yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda amaç, tüm öğrencilerin aynı hedeflere ulaşmasını sağlamakla birlikte, öğrenme yollarını öğrencilerin özelliklerine göre çeşitlendirmektir. Farklılaştırılmış öğretim, öğrenci merkezli öğrenmeyi destekleyerek aktif katılımı artırmakta, öğrenme motivasyonunu güçlendirmekte ve akademik başarıyı olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle ilkököl düzeyinde bireysel farklılıkların belirgin olması nedeniyle, öğretimin farklılaştırılması öğrenme fırsatlarının eşitlenmesi açısından önemli bir pedagojik yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının öğrencilerin derse katılım düzeyleri ve akademik başarıları üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada ayrıca öğretmenlerin farklılaştırılmış öğretime yönelik yeterlik algılarının çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı da belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel desen kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma grubunu ilkököl 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören toplam 128 öğrenci ile bu sınıflarda görev yapan 8 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Deney grubunda farklılaştırılmış öğretim etkinlikleri uygulanırken kontrol grubunda mevcut öğretim programına dayalı öğretim sürdürülmüştür. Veriler “Öğrenci Derse Katılım Ölçeği”, akademik başarı testleri ve öğretmen görüş formu aracılığıyla toplanmıştır. Nicel veriler bağımsız örneklem t-testi ve kovaryans analizi (ANCOVA) ile analiz edilmiş, nitel veriler ise içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin derse katılım düzeyleri ve akademik başarı puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermiştir. Öğretmen görüşleri, öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınmasının öğrenme motivasyonunu artırdığını ve sınıf içi etkileşimi güçlendirdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca öğretmenlerin mesleki deneyim süresi arttıkça farklılaştırılmış öğretime yönelik yeterlik algılarının da arttığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçları, farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının ilkököl düzeyinde öğrenci katılımını ve akademik başarıyı artırmada etkili bir yaklaşım olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda sınıf öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimlerde farklılaştırılmış öğretim stratejilerine daha fazla yer verilmesi, öğretim materyallerinin bireysel farklılıklara uygun şekilde geliştirilmesi ve öğretmen yetiştirme programlarında uygulama temelli derslerin artırılması önerilmektedir. Gelecek araştırmalarda farklı sosyoekonomik düzeylerdeki okullarda uzun süreli uygulamaların incelenmesi alana katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Farklılaştırılmış Öğretim, Öğrenci Katılımı, Akademik Başarı

³¹¹ Öğretmen, MEB, hll2003d@gmail.com

³¹² Öğretmen, MEB, ynsmrsl@gmail.com

³¹³ Öğretmen, MEB, mevlideyildirim@hotmail.com

ONLINE EĞİTİMDE FEN BİLİMLERİ DERSİNİN AVANTAJLARI: KAVRAMSAL BİR MODEL VE PEDAGOJİK KAZANIMLAR

Esmâ AYDIN³¹⁴,

ÖZET

Bu çalışma, hızla dijitalleşen eğitim ekosisteminde Fen Bilimleri öğretiminin sunduğu epistemolojik, metodolojik ve pedagojik fırsatları kapsamlı bir kavramsal model çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Geleneksel laboratuvar ortamlarının fiziksel, coğrafi ve ekonomik kısıtlamalarına karşın online eğitimin sunduğu demokratik erişim imkanları çalışmanın temel problematiğini oluşturmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliği bağlamında dijital platformlar, coğrafi kısıtlamaları minimize ederek her lokasyondan öğrenciye ev konforunda yüksek kaliteli eğitim materyallerine erişim ve interaktif öğrenme deneyimleri sunmaktadır.

Yöntem: Çalışmada, sanal deney ortamlarının operasyonel verimliliği ve metodolojik güvenilirliği analiz edilmiştir. Dijital araçların kullanımı; fiziksel malzeme, laboratuvar ekipmanı ve kimyasal madde maliyetlerini minimize ederek eğitim kurumlarının kaynaklarını daha verimli kullanmalarına ve ekonomik sürdürülebilirliğe katkıda bulunmaktadır. Metodolojik açıdan, sanal laboratuvar simülasyonlarının fiziksel laboratuvarlarda karşılaşılabilecek kimyasal sızıntı veya yaralanma gibi riskleri elimine ederek güvenli bir öğrenme ortamı sağladığı saptanmıştır. Ayrıca, dijital platformların öğrencilerin kendi öğrenme hızlarına göre ilerlemelerine ve simülasyonları istedikleri kadar tekrarlamalarına olanak tanıyarak öz-düzenlemeli öğrenme becerilerini nasıl geliştirdiği incelenmiştir.

Bulgular: Elde edilen bulgular, ileri görselleştirme ve simülasyon destekli bilgi yapılandırmasının, öğrencilerin mikro ve makro evreni keşfetmelerinde kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Öğrencilerin atomik seviyeden astronomik ölçekteki olaylara kadar geniş bir spektrumda görsel ve işitsel uyarılarla donatılmış dijital sunumlarla çok boyutlu bir öğrenme deneyimi yaşadıkları gözlemlenmiştir. Model tabanlı öğrenme yoluyla karmaşık fen kavramlarının derinlemesine anlaşıldığı, soyut kavramların (elektrik devreleri, kuvvet vb.) PhET ve Tinkercad gibi araçlarla somutlaştırıldığı ve veri okuryazarlığı becerilerinin analitik düşünme ile paralellik gösterdiği saptanmıştır.

Sonuç ve Öneriler: Sonuç olarak, dijital eğitim araçlarının yapılandırmacı yaklaşımla entegrasyonu, öğrencinin "aktif öğrenen", öğretmenin ise "rehber ve kolaylaştırıcı" olduğu güçlü bir pedagojik platform sunmaktadır. Bu süreç, öğrencilerin fen kavramlarını sadece ezberlemesini değil, zihinsel olarak yeniden yapılandırmasını (kavramsal değişim) sağlar. Geleceğin eğitim politikalarında, dijital dönüşümün geleneksel yöntemleri sorgulayarak daha etkili pedagojik modellerin geliştirilmesine olanak tanınması ve stratejik bir eğitim aracı olarak müfredatlara entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Eğitimi, Online Eğitim, Dijital Laboratuvarlar, Yapılandırmacı Yaklaşım, Pedagojik Avantajlar.

³¹⁴ Öğretmen, Etimesgut, Ankara, canatanesma18@gmail.com

DİJİTAL OYUN TABANLI ÖĞRENMENİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARISINA VE MOTİVASYONUNA ETKİSİ

Deniz BALA³¹⁵, Mahmut ÇİTİRİK³¹⁶, Gülbahar Dilek ÖRENLİ³¹⁷,

ÖZET

Dijital oyun temelli öğretim, öğrenme süreçlerini eğlendirmek ve etkileşimli hale getirmek amacıyla eğitim içeriklerinin oyun mekanikleri ile bütünleştirilmesini ifade eder. Bu yaklaşımda, problem çözme, keşfetme ve geri bildirim alma gibi oyun unsurları aracılığıyla aktif öğrenme deneyimi yaşarlar. Puan, seviye, ödül ve rekabet gibi unsurların motivasyonunu arttırırken, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını da sağlar. Özellikle ilkökul düzeyindeki dikkat sürelerini uzatmak ve derse katılımlarını genişletme kapsamı dijital oyun temelli öğretim etkili bir yöntem olarak öne çıkıyor. Bu stratejik amaç, dijital temelli oyun öğrenme programlarının temellerinin akademik başarıları ve öğrenme motivasyonları üzerinde yoğunlaştırılır. Araştırmada güzel araştırma yöntemlerinden yarı seçilmiş desen kullanılmıştır. Ön test-son test kontrol gruplu model tercih edildi. Araştırmanın çalışma döneminde devlet ilkökulunda okuyabilen gören 3. sınıf düzeyinde toplam 60 öğrenci oluşmaktadır. Öğrencilerin deney ve kontrol grubu olarak bölünmesi. Veriler; Akademik başarı testi, öğrenme motivasyonu ve süreç boyunca yapılan gözlemler aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen bulgular, dijital oyun temelli öğrenme uygulamalarının yaygın deney gruplarındaki hem akademik başarılarının hem de motivasyon noktalarının kontrol gruplarına göre anlamlı düzeyde güçlendiğini göstermektedir. Dijital oyunların eğitim kapsamının entegre edilmesi, ülkelerinin karşı miktarını artırma ve akademik performanslarını olumlu yönde destekler. Öğretmenlere dijital oyun temelinde öğrenme ortamları oluşturma konusunda hizmet içi eğitimler yapılabilir. Ayrıca farklı derslerde ve sınıf seviyelerinde benzer çalışmaların yapılması esasları.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun, Akademik Başarı, Motivasyon

³¹⁵ Öğretmen, MEB, deniz724935@gmail.com

³¹⁶ Öğretmen, MEB, mahmutcitirik@gmail.com

³¹⁷ Öğretmen, MEB, zarifegulbahar@hotmail.com

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ ÖĞRENMENİN İLKOKULDA OKUMA BECERİLERİNE ETKİSİ

Edip ÖNGEN³¹⁸, Mücahit ŞENCAN³¹⁹, Sinan BUDAK³²⁰, Emel HALİS³²¹,

ÖZET

Yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme, öğrencilerin bireysel ihtiyaç, ilgi ve öğrenme hızlarına göre uyarlanmış eğitim deneyimleri sunan bir yaklaşımdır. Bu modelde yapay zekâ sistemleri, öğrencilerin performans verilerini analiz ederek güçlü ve gelişime açık yönlerini belirler ve buna uygun içerik, etkinlik ve geri bildirim sağlar. Böylece her öğrenci kendi öğrenme yolunu takip edebilir, zorlandığı konularda destek alırken başarılı olduğu alanlarda daha ileri düzey çalışmalara yönlendirilebilir. Bu yaklaşım, öğrenme sürecini daha verimli, etkili ve öğrenci merkezli hale getirmektedir. Bu çalışmanın amacı, yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme uygulamalarının ilkokul öğrencilerinin okuma becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada karma yöntem yaklaşımı benimsenmiştir. Nicel veriler deneysel desenle, nitel veriler ise görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çalışma grubunu 4. sınıfta öğrenim gören 40 öğrenci oluşturmaktadır. Ayrıca 4 sınıf öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Okuma becerisi değerlendirme testi, öğrenci gelişim raporları, yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formu ve sistem kullanım verileri araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma bulguları, yapay zekâ destekli uygulamaların öğrencilerin okuma hızını, anlama düzeyini ve bireysel öğrenme süreçlerini olumlu yönde geliştirdiğini ortaya koymuştur. Öğretmen görüşleri de bu bulguları destekler niteliktedir. Kişiselleştirilmiş öğrenme sunan yapay zekâ uygulamaları, öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun öğrenme deneyimleri sunarak okuma becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Yapay zekâ destekli eğitim araçlarının sınıf ortamında daha yaygın kullanılması teşvik edilmelidir. Ayrıca öğretmenlerin bu teknolojileri etkili kullanabilmeleri için eğitim programları düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Okuma, Kişiselleştirilmiş Öğrenme

³¹⁸ Öğretmen, MEB, edip_ongen@hotmail.com

³¹⁹ Öğretmen, MEB, sencanmb@gmail.com

³²⁰ Öğretmen, MEB, helbest3003@gmail.com

³²¹ Öğretmen, MEB, emelhalis06@gmail.com

TÜRKİYE AZERBAYCAN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI VE EĞİTİMDE İŞ BİRLİĞİ ÇALIŞMALARININ SAHADAKİ YANSIMALARI

Özcan TURAN³²², Engin GÖKYILDIZ³²³, Emma İBRAHİMOVA³²⁴,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye ve Azerbaycan eğitim başarısının sağlıklı, yönetsel ve pedagojik boyutlarda karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve iki ülke arasında geliştirilebilir eğitim işlerinin birleştirilmesinin ortaya çıkmasıdır. Ortak geleneksel ve kültürel bağlara sahip olan iki uluslu eğitim sistemleri, benzer hedeflerle şekillenmekle birlikte uygulamalarda bir grup çeşitliliği güçlenmektedir.

Araştırmada öncelikle iki ülkedeki okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise, bölümler, kişisel gelişim kursları ve üniversite düzeyindeki okullar ziyaretleri iş başında gözlem çalışmaları eklenmiştir. Bu eğitim kurumunun öğrencisi, öğretmen ve toplanan ile görüşülerek eğitim öğretiminde kullanılan yöntemler ve teknikler hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Ayrıca nitel araştırma yöntemlerinin ayrıntılı incelemesi kullanılmış; Resmî raporlar, eğitim mevzuatları ve akademik bültenler analiz edilmiştir. Bulgular, Türkiye'de eğitim sistemi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından merkezîyetçi bir yapıyla yönetildiğini ve 4+4+4 işlem sisteminin açılışını göstermektedir. Azerbaycan'da ise eğitim sistemi Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmekte olup 11 yıllık sürekli eğitim modeli benimsenmiştir.

Özel eğitim dağıtımları olan listeye yönelik iki ülke arasında uygulamalar ve uyumlaştırma uygulama aşamasında gerek öğrenci, birleştirilmiş öğrenci velileri arasında zorluklar yerinde incelenerek aradaki farklılıklar tespit edilerek çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Kişisel gelişim kurslarının yaygınlaşmasının her iki ülkede de milli eğitimin eğitim politikalarına olumlu ve olumsuz yansımaları ele alınarak çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Araştırmanın önemli özelliklerinden biri, iki arasındaki eğitim iş birleşmelerinin giderek büyümesidir. Özellikle belirli aralıklarla, kardeş ülke ziyaret ederek sınıf içi uygulamalar yerinde gözlemlenmeleri, işbaşı mesleki gelişim açısından önemli katkılar sağlar. Bu süreçte öğretmenler farklı pedagojik uygulamaları deneyimleme fırsatı bulma ve mesleki yeterliklerini geliştirmektedir. Elde edilen bilgi ve bulgular kendi ülkelerindeki öğretmenlere iki ülke arasındaki eğitim süreci ile aktararak, uygulanan yöntem ve teknikler hakkında bilgi aktarımı sağlanmıştır.

Bunun yanı sıra, EYUDER yönetim kurulu ülkelerinde Azerbaycan'da çeşitli üniversite ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirilen ziyaretler, iki ülke kurumsal arasında düzeyde eğitim iş birliklerinin güçlenmesine katkı sağlıyor. Bu ziyaretlerde yüksek öğretim programları, okullar ve eğitim ödemeleri ile yapılan görüşmeler sayesinde karşılıklı bilgi ve deneyim paylaşımı gerçekleşmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye ve Azerbaycan eğitim sistemleri arasındaki farklılıklar, iş birliği fırsatlarıyla desteklenen önemli bir gelişme potansiyeli ortaya çıkmaktadır. Bu yapısal öğretmen değişim

³²² Öğretmen, Başakşehir Cahit Zarıfoğlu İlkokulu, ozcanturan2000@yahoo.com

³²³ Öğretmen, Bağcılar Halk Eğitim Merkezi, engokyildiz@gmail.com

³²⁴ Öğretmen, Füzulu Rayon 40 Nömrəli Məktəb, Azərbaycan, emmaibrahimova156@gmail.com

programlarının yaygınlaştırılması, iki ÷lke arasında k÷lt÷r ve tarih birliğinin dikkate alınmaması, ortak hizmetlerin sunulması ve kurumsal iş birliklerinin s÷rd÷r÷lebilir hale getirilmesinin ilkeleri.

Anahtar Kelimeler: *T÷rkiye, Azerbaycan, Eğitim, İşbirliği, G÷zlem*

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNDE ÇEVRE BİLİNCİ KAZANDIRMADA TEKNOLOJİ DESTEKLİ YAKLAŞIMLAR

Şeyma Berna IRGIN³²⁵,

ÖZET

Günümüzde hızla değişen dünya düzeniyle birlikte, erken çocukluk döneminden itibaren çocukların çevreye yönelik olumlu tutum geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte geri dönüşüm ve sürdürülebilirlik gibi kavramların kazandırılması, çevre bilincinin temellerini oluşturmaktadır. Çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda dijital teknolojilerin eğitim ortamlarına entegre edilmesi, öğrenmenin kalıcılığını ve etkililiğini artırmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan çalışma, eTwinning projesi olarak yürütülmüştür.

Proje, farklı şehirlerden 8 öğretmen ve 100 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Süreç boyunca işbirliğine dayalı proje tabanlı öğrenme, yaparak-yaşayarak öğrenme, buluş yoluyla öğrenme, probleme dayalı öğrenme ve araştırma-inceleme yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmalar hem yüz yüze hem de uzaktan eğitim şeklinde sürdürülmüştür. Çocukların gözlem yaparak ve sorumluluk alarak öğrenmelerini desteklemek amacıyla proje ortakları arasında tohum ve fidan paylaşımları yapılmış, bu ürünler okul bahçelerinde yetiştirilmiştir. Teknoloji destekli öğrenme sürecinde Canva, Emaze ve VivaVideo gibi Web 2.0 araçlarından yararlanılmış, yapılan çalışmalar Padlet platformunda sergilenmiştir. Günümüzde çocukların dijital cihazlara yoğun şekilde maruz kaldığı bir ortamda, çevre bilincinin geliştirilmesi ve sürdürülebilir yaşam alışkanlıklarının kazandırılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda sağlıklı beslenme, GDO'lu gıdalar, ata tohumu ve kompost gibi konular ele alınmıştır. Proje öncesinde bu konularda sınırlı bilgiye sahip olan çocukların, süreç sonunda somut deneyimler yoluyla temel bilgi ve beceriler kazandıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca Wordwall üzerinden hazırlanan etkileşimli oyunlar sayesinde çocukların eğlenerek öğrenmeleri desteklenmiştir. Çalışma sonucunda, erken çocukluk döneminde etkili ve kalıcı öğrenmelerin sağlanabilmesi için farklı öğretim yöntem ve tekniklerin yanı sıra teknolojik araçların kullanımının önemli olduğu belirlenmiştir. Ailelerin de sanal sınıflar aracılığıyla sürece dahil edilmesi, hedeflenen kazanımlara ulaşmayı kolaylaştırmıştır. Proje sonunda katılımcıların geri dönüşüm, atık yönetimi ve sağlıklı beslenme konularında bilinç kazandıkları görülmüştür. Çocukların doğayla etkileşim kurmaları, sorumluluk almaları ve başarı duygusu yaşamaları desteklenmiştir. Proje ile birlikte dijital araçların eğitimde kullanımının arttığı, öğrenci ve öğretmenlerin dijital becerilerinin geliştiği gözlemlenmiştir. Öğretmenler yenilikçi yöntemleri deneyimleme fırsatı bulmuş, işbirliği içerisinde çalışarak mesleki gelişim sağlamışlardır. Farklı şehirlerden öğrencilerin bir araya gelmesiyle sosyal, duygusal ve işbirliği becerilerinin geliştiği belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler toplumsal sorunlara karşı duyarlılık kazanarak aktif vatandaşlık bilinci geliştirmiştir. Proje, yaratıcı düşünmeyi teşvik etmiş ve öğrencilerin problem çözme ile eleştirel düşünme becerilerini geliştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Web 2.0 Araçları, Teknoloji Destekli Eğitim, Çevre Eğitimi, Erken Çocukluk, Sürdürülebilirlik

³²⁵ Öğretmen, Afyonkarahisar, berna_irgin@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışma, öğrencilerde çevre bilinci ve sürdürülebilir yaşam farkındalığı geliştirmeyi amaçlayan “Gezegen Koruyucuları” projesini ele almaktadır. Proje, farklı okullardan ve uluslararası ortaklardan oluşan katılımcılarla disiplinlerarası bir yaklaşımla planlanmış ve uygulanmıştır. Uygulama sürecinde öğrencilerin aktif katılımını esas alan etkinlikler tasarlanmış; geri dönüşüm, atık yönetimi, doğal kaynakların korunması ve çevre dostu yaşam alışkanlıkları gibi konular üzerinde yoğunlaşmıştır.

Proje kapsamında öğrenciler, günlük yaşamda ortaya çıkan atık materyalleri yeniden değerlendirerek sanatsal ve işlevsel ürünler ortaya koymuş, çevre temalı e-kitaplar ve dijital içerikler hazırlamış ve farklı ortaklarla iş birliği içerisinde çeşitli ortak ürünler geliştirmiştir. Bu süreçte öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanmaları teşvik edilmiş, üretim odaklı öğrenme deneyimleri desteklenmiştir. Ayrıca dijital araçlar etkin bir şekilde kullanılarak iş birlikli öğrenme ortamları oluşturulmuş, öğrencilerin iletişim, paylaşım ve birlikte üretme becerileri geliştirilmiştir. Bu yönüyle proje, çevre eğitimi ile dijital öğrenme süreçlerini bütüncül bir yaklaşımla bir araya getirmektedir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Proje sürecinde gerçekleştirilen gözlemler, öğrenci ürünleri ve katılımcı geri bildirimleri veri kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin çevreye yönelik farkındalık düzeylerinde belirgin bir artış olduğunu, çevresel sorumluluk bilinci kazandıklarını ve sürdürülebilir yaşam konusunda daha bilinçli davranışlar sergilediklerini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin yaratıcı düşünme, problem çözme, iş birliği yapma ve üretkenlik gibi 21. yüzyıl becerilerinde de gelişim gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak “Gezegen Koruyucuları” projesi, sürdürülebilirlik temelli eğitimin erken yaşlardan itibaren kazandırılmasında etkili ve uygulanabilir bir model sunmaktadır. Proje, disiplinlerarası yaklaşımın ve dijital destekli öğrenme ortamlarının çevre eğitimiyle bütünleştirilmesinin önemini ortaya koymakta ve benzer eğitim uygulamaları için örnek teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevre Eğitimi, Dijital Eğitim, İşbirlikli Öğrenme, Sürdürülebilirlik, Küresel Vatandaşlık

³²⁶ Öğretmen, Atatürk BİLSEM, Yalova, Türkiye, umitozserbetci@gmail.com

VERGİ HUKUKUNDA KANUNİLİK İLKESİ Zarina KOSHALİEVA³²⁷,**ÖZET**

Bu çalışma, vergi hukukunun temel ve belirleyici ilkelerinden biri olan vergilerin kanuniliği ilkesini Türk vergi hukuku bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Hukuk devleti ilkesinin önemli bir yansıması olan bu ilke, vergilendirme yetkisinin keyfi biçimde kullanılmasını önleyerek bireylerin mali yükümlülüklerinin yalnızca kanunla belirlenmesini güvence altına almaktadır. Çalışmada öncelikle vergilerin kanuniliği ilkesinin tanımı ve kapsamı ortaya konulmuş, ardından ilkenin birey ve devlet açısından taşıdığı anlam ve sonuçlar ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir.

Vergilerin kanuniliği ilkesi, vergilendirmenin tüm unsurlarının kanunla düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda verginin konusu, mükellefi, matrahı, oranı ve tahsil süreci gibi temel unsurların açık, net ve öngörülebilir olması gerekmektedir. Bu yönüyle ilke, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleriyle doğrudan bağlantılıdır. Çalışmada ayrıca ilkenin anayasal temeli, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 73. maddesi çerçevesinde ele alınmış ve vergilendirme yetkisinin esas itibarıyla yasama organına ait olduğu vurgulanmıştır.

Bunun yanı sıra, vergilerin kanuniliği ilkesinin önemi; vergi adaletinin sağlanması, bireysel hak ve özgürlüklerin korunması ve demokratik düzenin sürdürülebilirliği açısından değerlendirilmiştir. İlkenin ihlali durumunda ortaya çıkabilecek hukuki ve toplumsal sorunlara da dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak, vergilerin kanuniliği ilkesinin hem birey hem de devlet açısından denge sağlayan, hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez unsurlarından biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Vergilerin kanuniliği ilkesi, bu bağlamda vergi hukukunun en temel ve belirleyici ilkelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. İlke, vergilerin ancak kanunla konulabileceğini, değiştirilebileceğini ve kaldırılabilirliğini ifade etmekte; böylece vergilendirme yetkisinin keyfi kullanımını engellemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Hukuku, Kanunilik İlkesi, Hukuki Güvenlik, Anayasa, Vergilendirme, Vergi Adaleti.

³²⁷ , Kırgızistan Manas, zarinakg60@gmail.com

NE YAŞ NE ENGEL HAYAT EL ELE GÜZEL Nazmiye GÜÇLÜOĞULLARI³²⁸,**ÖZET**

Sosyal sorumluluk projeleri öğrencilerin akademik becerilerinin yanı sıra toplumsal sorumluluk bilincini geliştirmeyi amaçlar. Bu çalışma öğrencinin çevreye topluma ve insan haklarına duyarlı bireyler olmalarını destekler. Eğitim ortamında sosyal sorumluluk projeleri ile öğrenciler yardımlaşma, dayanışma, çevre bilinci, gönüllülük ve empati gibi önemli değerleri öğrenir. Öğretmenler de bu tür projelerin içinde aktif yer alarak öğrencilerde bu bilincin yerleşmesine katkıda bulunurlar. Aynı zamanda öğretmenler sosyal sorumluluk projelerinin öğrencilerin karakter gelişimine, empati yeteneklerine ve liderlik vasıflarına olumlu etkiler sağladığını gözlemler. Sosyal sorumluluk ve toplum hizmeti çalışmaları öğrencilerin aktif vatandaşlar olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır.

Öğrencilerin hayata bakış açılarını artırması, öğrencilerde “farkındalık” oluşturması, okul için bir “marka kültürü” yaratması, dezavantajlı çocuklara önemsendiklerinin farkına vardırılması ve okula sevecek gelmeleri, öğrencilerin kendini gerçekleştiren, sosyal bir birey olmalarına katkıda bulunması, öğrencilerde sorumluluk alma, ödev yapma alışkanlığı, yardımcı olma duygusu ve paylaşma bilinçlerinin geliştirilmesi, geleceğe yönelik daha sağlıklı ve aktif bir nesil yetiştirilmesi, öğrencilerin birbirlerini daha iyi anlayacakları ve hoşgörü ortamının artması beklentisi sosyal sorumluluk projelerinin eğitime etkisinin başlıca amaçları arasında yer alır.

Çocukların iyi olma haline ve öğrenmesine katkı sunan; geliştirildiği öğrenme ortamında, yeni ve yaratıcı, kişisel ya da akademik gelişimine katkı yapan, bilgi, beceri ya da davranış kazandıran çalışmalar olarak ifade edebileceğimiz Eğitimde İyi Örnekler, yaygın olarak eğitime dair gözlemlenen bir soruna çözüm getirir ve bu çözüm uygulandıktan sonra değişim/dönüşüm yaratır.

İyi örnek uygulaması olan bu proje kapsamında öğrenciler çalışmak istedikleri Sosyal Sorumluluk Projesi konusunu kendileri belirleyip uygulama planı oluşturmuşlardır. Gerekli yasal izinlerin ardından proje uygulamaya konulmuştur.

“NE YAŞ NE ENGEL HAYAT EL ELE GÜZEL” ismini verdikleri projede öğrenciler yaz tatilinde deniz kenarından topladıkları taşları okuldaki atölyede boyayıp hediyelik eşya, magnet, dolap süsü, çerçeve ve aksesuar haline getirmişler sonra da ilçe merkezinde stand kurup hem sokaktaki vatandaşa yönelik farkındalık çalışması yapmışlar hem de satış yapıp satıştan elde edilen geliri okulun bulunduğu mahallede bulunan yaşlılara erzak temin ederek değerlendirmişlerdir. Bu durum yerel basın sayesinde ulusal basına ve oradan da Milli Eğitim Bakanlığımıza kadar ulaşmış ve Bakanlığımızın Web sitesinde ve sosyal medya hesaplarında yayımlanmıştır.

Okullarda yapılan sosyal sorumluluk projelerinin öğrenciler üzerinde olumlu etki yaptığı okulun tanıtımı ve çevre tarafından marka okul olarak görülmesinde eğitim kalitesine doğrudan pozitif etki yaptığı söylenebilir.

³²⁸ Öğretmen, MEB, naze_sila@hotmail.com

Sonuç olarak, sosyal sorumluluk çalışmalarının eğitim sisteminde daha yaygın hale getirilmesi, öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler, bu süre cin başlıca rehberleri olarak, öğrencilerin topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamaya devam edecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sorumluluk, ğrenci, Eğitim

ONARICI ADALET KAVRAMI VE EĞİTİM YÖNETİMİNE YANSIMALARI ÜZERİNE KURAMSAL BİR ÇÖZÜMLEME

Sıla İNCEAĞAÇ³²⁹, Ferudun SEZGİN³³⁰,

ÖZET

Onarıcı adalet, hukuk alanında ortaya çıkarılmış bir kavram olarak literatürde yer almaktadır. Onarıcı adaletin amaç, ilke ve uygulama modelleri incelendiğinde, kavramın disiplinler arası uygulama imkânı olduğu ve ceza hukuku ile sınırlandırılmayacak bir model olduğu görülmektedir. Öyle ki, insan ilişkilerinin var olduğu her alanda uygulanabilir bir nitelik sergilemektedir. Dolayısıyla onarıcı adaletin, eğitim örgütlerinde karşılaşılan suç teşkil edici davranışlar için disiplin sisteminin dönüşümünü sağlayabilecek donanımına sahip bir kavram olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, onarıcı adalet kavramının ne olduğu ya da ne olmadığı, eğitime nasıl uyarlanabileceği ve uygulanabileceği ile ilgili kuramsal bir çözümleme yapmaktır. Araştırma, ilgili literatürün derinlemesine incelenmesine dayanmaktadır. Onarıcı adaletin temel amaçları, cezalandırmak değil bozulanları tamir etmek, onarmak ve dönüştürmek üzerinedir. Aynı şekilde, okullarda da disiplin sorunları giderilirken hassasiyetle onarılması ve bireylerin topluma geri kazandırılması hedeflenmelidir.

Onarıcı adaletin bireysel güçlendirme ve bireyi topluma geri kazandırma çabası, beraberinde iletişim ve ilişkileri güçlendirme gerekliliğini de getirmektedir. Dolayısıyla onarıcı adaletin eğitim örgütlerine uygulanabilirliğinin bir diğer göstergesi ise tarafların birbiriyle kurduğu iletişim ve güçlendirme özelliği olmasıdır. Değerlerin ön planda olması ve özellikle de saygı temelinde kurulan bir etkileşimin sağlanması ilkesiyle birlikte hem bireysel hem toplumsal dönüşümün amaçlandığı ifade edilebilir. Bu durumun, eğitim örgütlerinin genel ve özel hedefleri arasında da yer alan değerlere dayalı dönüşüm çabasıyla örtüştüğünü görmek kaçınılmazdır.

Eğitim örgütlerinde yaşanan disiplin sorunlarının, geleneksel ceza uygulamalarından ziyade öğrenci katılımının sağlandığı, adaletli ve hoşgörülü öğrenme ortamları sağlayabilen onarıcı adalet ile aşılabileceği, suçlu bireylerin toplumun ve okulun dışına itilmesinin önüne geçilebileceği, onları topluma ve sisteme daha duyarlı bireyler olarak geri kazandırılabilirliği söylenebilir. Okullarda onarıcı disiplin anlayışını tesis etmek için informal diyaloglardan, yapılandırılmış çemberlere kadar pek çok farklı uygulama modeli ve uygulama araçları kullanılabilir. Onarıcı uygulama modellerinin eğitim ortamlarına entegre edilme konusunun hem bireysel hem de toplumsal fayda açısından, üzerinde durulması gereken bir konu olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Onarıcı Adalet, Toplumsal Dönüşüm, Eğitim Yönetimi.

³²⁹ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, silainceagac@gmail.com

³³⁰ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, ferudun@gazi.edu.tr

EĞİTİMDE İZLEYİCİ / SEYİRCİ ETKİSİ OLGUSU: KAVRAMIN TARİHSEL SÜRECİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Elif TERTEMİZ ARAT³³¹, Nefise VARGELOĞLU³³², Ferudun SEZGİN³³³,

ÖZET

Eğitim ortamlarında bireylerin sorun, çatışma veya etik ihlal durumları karşısında müdahale etmek yerine pasif bir gözlemci olarak kalmaları, son yıllarda giderek artan biçimde tartışılan önemli bir olgudur. Sosyal psikoloji literatüründe “bystander effect” olarak kavramsallaştırılan bu durum, ilk olarak bireylerin yardım etme davranışlarının diğer bireylerin varlığıyla azaldığını ileri süren çalışmalarla açıklanmıştır. Bununla birlikte, daha güncel sentez çalışmalar, bu etkinin her koşulda sabit olmadığını ve bağlamsal değişkenlere göre farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede kavramın tarihsel gelişimi incelendiğinde, izleyici etkisinin yalnızca bireysel bir davranış eğilimi olmadığı; aksine sosyal, kurumsal ve bağlamsal dinamikler tarafından şekillenen çok katmanlı bir süreç olarak değerlendirilebileceği görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, eğitimde izleyici/seyirci etkisi olgusunun tarihsel gelişimini incelemek ve kavramın eğitim ve eğitim yönetimi bağlamındaki dönüşümünü ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından Rodgers’ın evrimsel kavram analizi yöntemi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Rodgers yaklaşımına göre kavramlar statik değil, zaman ve bağlama bağlı olarak evrilen yapılardır; bu nedenle analiz sürecinde kavramın farklı dönemlerdeki kullanımları sistematik olarak incelenmiştir. Bu doğrultuda literatür taraması sistematik bir yaklaşımla yürütülmüş; seçilen çalışmalar üzerinden kavramın özellikleri (attributes), öncülleri (antecedents) ve sonuçları (consequences) belirlenmiş ve farklı bağlamlardaki (okul, dijital ortam ve örgütsel yapı) kullanımları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda, klasik sosyal psikoloji çalışmalarından başlayarak okul zorbalığı, dijital etkileşimler ve örgütsel davranış literatürüne uzanan geniş bir araştırma alanı incelenmiştir.

Çalışma kapsamında literatür bulgularına dayalı olarak kavramın dört aşamada ele alınabileceği görülmektedir. İlk evrede kavram, bireysel yardım davranışının azalmasını açıklayan bir sosyal psikoloji fenomeni olarak ele alınmıştır. İkinci evrede, özellikle okul bağlamında yapılan çalışmalar, öğrencilerin müdahale etmeme davranışlarının bireysel kayıtsızlıktan ziyade akran normları, sosyal risk algısı ve grup dinamikleri ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Üçüncü evrede, dijitalleşmenin etkisiyle kavram çevrimiçi ortamlara taşınmış; anonimlik ve kamusalığın artmasının sorumluluk algısını zayıflatarak yardım davranışını azalttığı belirlenmiştir. Dördüncü ve en kritik evrede ise izleyici etkisi, eğitim yönetimi perspektifinden ele alınarak örgütsel sessizlik ve kurumsal davranış literatürü ile ilişkilendirilmektedir.

³³¹ Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Eğitim Yönetimi, eliftertemiz@gmail.com

³³² Millî Eğitim Bakanlığı, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Eğitim Yönetimi, nefise_vargeloglu@hotmail.com

³³³ Prof. Dr., Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Eğitim Yönetimi, ferudun@gazi.edu.tr

Araştırmanın önemli bulgularından biri, izleyici etkisinin eğitim kurumlarında yalnızca bireysel bir tepki olarak değil, aynı zamanda kurumsal yapı ve süreçlerle ilişkili bir olgu olarak değerlendirilebileceğidir. Özellikle merkeziyetçi bir yapıya sahip eğitim sistemlerinde sorumluluğun üst kademelere atfedilmesi, müdahale davranışını sınırlayan bir faktör olarak yorumlanabilir. Bu durum, örgütsel sessizlik literatürüyle paralel biçimde, bireylerin sorumluluğu üstlenmek yerine sistem içinde dağıtma eğilimi gösterdiğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, izleyici etkisinin eğitim bağlamında pasif bir gözlemcilik durumundan, bağlama duyarlı ve müdahale edilebilir bir süreç olarak yeniden yorumlanabileceğini göstermektedir. Bu dönüşüm, eğitim kurumlarında etik, etkili ve yapıcı müdahale kültürünün geliştirilmesi, örgütsel sessizliğin azaltılması ve kolektif sorumluluğun yeniden yapılandırılması açısından önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *İzleyici Etkisi, Seyirci Etkisi, Müdahale Kültürü, Kolektif Sorumluluk*

KURUM KÜLTÜRÜNÜN ÖRGÜTSEL ÇEVİKLİK VE OKULDA DİJİTAL YÖNETİM ÜZERİNDE ETKİLERİ

Gizem AKTAŞ³³⁴, Hasan ARSLAN³³⁵,

ÖZET

Sürekli gelişen dinamik bir çağda, örgütler birtakım zorluklar ve fırsatlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kültür, çeviklik ve dijitalleşmenin sinerjisi, modern işletmelerin dinamiklerini şekillendiren kritik birer kavram olarak ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın amacı, kurum kültürünün, örgütsel çeviklik ve okulda dijital yönetim üzerindeki etkisini incelemektir. Bu çalışmada karma araştırma yöntemlerinden açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini tabakalı örnekleme yoluyla belirlenmiş ve uygun örnekleme yoluyla seçilmiş okul müdürleri oluşturmaktadır. Çalışmanın nicel araştırması için Türkiye geneli ortaöğretim kurumlarında görev yapan 376 okul müdüründen, nitel araştırması için de yine Türkiye geneli ortaöğretim kurumlarında görev yapan 30 okul müdüründen veri toplanmıştır. Araştırmanın nicel verileri SPSS21 programı, nitel verileri de Maxqda20 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Bu araştırma sonunda, okullarda ağırlıklı olarak klan kültürünün baskın olduğu, okulların örgütsel çeviklik düzeylerinin ve dijital yönetim kapasitelerinin katılımcılar tarafından yüksek düzeyde algılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca hem nicel hem de nitel analiz sonuçları tüm boyutları ile birlikte değerlendirildiğinde, kurum kültürünün örgütsel çeviklik ve dijital yönetim ile ilişkili olduğu, bu ilişki düzeylerinin katılımcıların okullarında algıladıkları kurum kültürü türlerine göre farklılaştığı görülmüştür. Nicel analiz sonuçlarına göre adhokrasi kültürünün örgütsel çeviklik ve dijital yönetim üzerinde olumlu bir etkisi olduğu, hiyerarşi kültürünün ise olumsuz bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Nitel analiz sonuçlarına göre ise klan kültürü, örgütsel çeviklik ve dijital yönetim üzerinde en belirgin etkiye sahip kurum kültürüdür.

Anahtar Kelimeler: Dijital Yönetim, Çeviklik, Örgütsel Çeviklik

³³⁴ Öğretmen, MEB, gyzem.aktas@gmail.com

³³⁵ Prof. Dr., Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, gyzem.aktas@gmail.com

OKUL YÖNETİCİLERİNİN YAPAY ZEKÂ ARAÇLARINA YÖNELİK TUTUMLARIHüseyin ÜNSAL³³⁶,**ÖZET**

Bu araştırmanın amacı Ordu ili Gököy ilçesinde orta öğretim ve İlköğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin yapay zekâ araçlarına yönelik tutumlarını incelemektir. Yapay zekâ uygulamaları ve araçları, okul yönetiminde, öğretim sürecinde, veri hazırlama gibi alanlarda önem kazanmaktadır. Eğitim içeriklerini ,eğitimin planlama aşamalarını ve eğitim yönetimini ilgilendiren alanlarında yapay zekâ kullanımına ,sunumuna ve mesleki becerilere yansımalarına ilişkin yönetici görüşlerinin ortaya çıkarılması ve okul yöneticilerinin , yönetim beceri süreçlerine destek olabilecek , yönetim süreçlerinde zamanı ve teknik donatımı için uygulanabilir alanlarına doğru yansıtma ve planlamasına yapay zekâ uygulamalarının geliştirilmesine yönelik ihtiyaçların ortaya çıkarılmasıdır.

Çalışma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıyla tasarlanmıştır. Çalışma grubu 14 okul yöneticisinde oluşmaktadır. Ordu ili Gököy ilçesinde orta öğretim ve İlköğretim kurumlarında toplamda 30 okul yönetici vardır. Örneklem yaklaşık olarak evrenin yarısını temsil eder. Okul yöneticileri randomize olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, okul yöneticilerinin yapay zekâyâ ilişkin bilgi düzeylerini, kullanım deneyimlerini, algılanan fayda ve riskleri ile bu teknolojilere yönelik genel tutumlarını ortaya koymaya yönelik sorulardan oluşur. Veriler, yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Elde edilen veriler, içerik analiziyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular; okul yöneticilerinin yapay zekâ araçlarına temkinli yaklaştıklarını, yapay zekâ araçlarını bir zorunluluk olarak tanımladıklarını ortaya koyar. Yapay zekâ araçlarının öğretim sürecine daha hızlı aktarıldığı, öğretmenlerin ders işleme süreçlerine katkıları öne çıkan diğer sonuçlardır.

Anahtar Kelimeler: *Yapay Zekâ, Okul Yöneticileri, Tutum, Orta Öğretim Kurumları.*

³³⁶ Öğretmen, Gököy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Ordu, asyunsal@hotmail.com

EĞİTİM YÖNETİMİNDE KADINLARIN KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR VE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Goncagül KILIÇ MEMİŞ³³⁷, Ramazan ÖZKUL³³⁸,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı kadın okul yöneticilerinin yaşadıkları zorlukları belirlemek ve bu zorluklara çözüm önerileri ortaya koymaktır. Eğitim yönetimi alanında kadın yöneticilerin deneyimlerini merkeze alan çalışmaların sınırlı olması, bu araştırmayı özgün ve gerekli kılmaktadır. Kadın yöneticilerin karşılaştıkları güçlüklerin anlaşılması, eğitim örgütlerinde daha kapsayıcı, adil ve sürdürülebilir yönetim yaklaşımlarının geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Şanlıurfa'da kadın okul yöneticiliği yapmış ve yapmakta olan kadın okul yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise Şanlıurfa merkez ilçelerinde çalışan yedi kadın okul yöneticisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme yönteminin tercih edilmesinin sebebi Şanlıurfa merkez ilçelerde görev yapan kadın yönetici sayısının azlığı etkili olmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından konu alanında uzman öğretim üyelerinin görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi çerçevesinde çözümlenmiş ve önceden belirlenen temalar doğrultusunda sistematik biçimde düzenlenmiştir. Analiz sürecinde katılımcı deneyimlerinin doğrudan yansıtılmasına özen gösterilmiş ve bulgular destekleyici ifadelerle güçlendirilmiştir. Araştırma bulguları, kadın okul yöneticilerinin karşılaştıkları zorlukların çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre kadın yöneticiler ev ve iş yaşamı arasındaki denge ile cinsiyetçi önyargılar konusunda zorluk yaşamaktadır. Cinsiyetçilik ve cinsiyete yönelik uygulamalarda farklılık olması da yaşanan bir başka zorluk olarak belirtilmiştir. Kadın okul yöneticilerinin karşılaştıkları zorlukların ve engellerin azalması için yönetici pozisyonlarındaki kadın temsiline niceliksel olarak artması gerektiği görüşüne ulaşılmıştır. Yöneticilik pozisyonuna karşı kadınlara yüklenen iş dışındaki toplumsal rollerin bu düşük temsiliyet durumunda etkili olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Örgütsel bağlamda kadın yönetici normunun korunmaya ve haklarının saklı tutulmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılması gerekliliği vurgusu dikkat çekmiştir. Araştırmada kadın okul yöneticileri arasındaki deneyim paylaşımının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadın yöneticilerin olumlu ve olumsuz deneyimlerinin paylaşılmasıyla karşılaşılan sorunlarda hızlı karar alma ve çözüm üretmede etkili olabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca kadın okul yöneticilerin yaşadıkları birtakım zorluklar bu coğrafi bölgenin kültürüne ve toplumsal algılarına bağlanmıştır. Elde edilen sonuçlar, eğitim kurumlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetilen bir yönetim anlayışının güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda, kadın yöneticilere yönelik kurumsal destek mekanizmalarının geliştirilmesi, farkındalık artırıcı eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması ve örgütsel kültürün kapsayıcılık temelinde yeniden yapılandırılması önerilmektedir. Bu çalışmanın, kadın okul yöneticilerinin deneyimlerine dayalı özgün bulgular sunarak eğitim yönetimi literatürüne katkı sağlaması beklenmektedir.

³³⁷ Vatan Ortaokulu, Haliliye, Şanlıurfa, goncakilic2008@yahoo.com.tr

³³⁸ Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Haliliye Şanlıurfa, ramazanozkul@harran.edu.tr

KAPSAYICI EĞİTİM VE ÖZEL EĞİTİM LİDERLİĞİ: ÖZGÜN TANIM, ORTAK BAĞLAM VE ANLAMLAR

Betül TÜRKÖĞLU BALI³³⁹, Ferudun SEZGİN³⁴⁰,

ÖZET

Kapsayıcı eğitim; ülkelerin engellerine, farklılığına ve sosyo-ekonomik büyümenin kalıcı ve eşit eğitim imkanlarından faydalanmasını sağlayan bir anlayıştır. Kapsayıcı bir okul kültürü ise; Eleştirinin teşvik edildiği, müdür, öğretmen, velilerin sürekli diyalog içinde olduğu, tüm bölümlerin bölümlerinin alındığı ve aktif olarak görülmenin sağlandığı bir ortamın özelliklerini bulundurduğu. Böyle bir ortamda herkes ortak bir paydada buluşabilir. Bu dosyanın en toplananlarından biri okul müdürünün sergilendiği liderliktir. Kapsayıcı eğitim; Özel bütçe veya eksiklik bulunan finansman, sosyo-ekonomik açıdan zayıflık unsurları ve toplum tarafından dışlanma olasılığı olan her öğrenci için kaliteli eğitimin gerekliliğini savunma ve özel eğitimin etkililiğine yönelik liderlik rolü ve harcamaları desteklemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı 2024-25 eğitim-öğretim sistemi düzenine göre, Türkiye'de iki bine yakın kurumda toplam 600 binden fazla özel eğitim odası bulunmaktadır. Bu konularda yaklaşık %75-80'i kaynaştırma yoluyla genel eğitim sınıflarında bulunurken, geri kalan grup ayrılaştırılmış özel eğitim okullarında veya özel eğitim sınıflarında eğitim görmektedir. Türkiye'deki kaynaştırma uygulamaları, çoğu zaman öğrencinin mevcut eğitim müfredatına uyum sağlamaları beklenen bir entegrasyon modeli olarak varlığını sürdürmektedir. Bu verilere göre, kaynaştırma oda sayılarındaki artışa rağmen, bu ders dışı etkinliklere katılım ve akran kabulü oranlarının, sistem ortalama öğrenci merkezli yapısının nedeniyle düşük kaldığı görülüyor. Kapsayıcı eğitim; Sadece belirli rehberlik raporlarını takip etmek değil, okul içinde tüm çalışmalar bakış açısı ortak bir anlamlı bağlama kurma sürecidir. Bu noktada özel eğitim veren bireylere eğitim ortamlarında liderlik yapmak kapsayıcı bir eğitim anlayışını kullanır. Özel faaliyetlerde devam eden okullarda okul yönetiminin en temel görevlerinden biri, özel eğitime ilgi duyan açıklamalarla ilgili olumlu davranışlar tüm personele, toplantılara ve ailelere yansıtılmaktadır. Bunun yanı sıra okul ödemeleri, ilgili yasal ve kayıtların verildiğinde öğretmen ve diğer bireylere rehberlik etmekle de sorumludur. Okul ödemelerinin ayrıca özel eğitimle ilgili yasal düzenlemelerinin bilinmesi ve uygulamaların takip edilmesi de önemlidir. Hem kaynaştırma ortamlarında hem de özel eğitim okullarında görev yapan yöneticiler, özel eğitim programının doğru şekilde kullanılmasını sağlamak, sunulan hizmetlerin özellikleri ve tedarikçilerinin ile programları arasında sağlıklı beslenmeyi desteklemek gibi kritik rollere sahiptir. Özel eğitim merkezleri, daha çok özel harcamalı eğitimin geniş kapsamlı planlanması, genişletilmesi ve geliştirilmesine odaklanmaktadır. Kapsayıcı eğitim anlayışının hakim olduğu okullar ise eğitim ortamındaki tüm değişebilirliklerini dikkate almaz alan daha geniş bir perspektife sahiptir. Özel eğitim ürünleri, bireyselleştirilmiş eğitim süreçlerini merkeze alarak ülkelere uygun desteğin beslenmesini gerektirir. Özel eğitim fiyatları ve kapsayıcı eğitim yaklaşımları eğitimde fırsat eşitliğini sağlamayı

³³⁹ Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Ankara, ubetult@gmail.com

³⁴⁰ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Ankara,, ferudun@gazi.edu.tr

amaçlayansa da kapsayıcı eğitim anlayışını benimsemiş bir liderlik anlayışını, özel eğitim yöntemlerini de içine alan daha geniş bir çerçeve sunar. Bu bağlamda etkili bir eğitim ortamının oluşturulabilmesi için özel eğitim politikalarının kapsayıcı eğitim anlayışının bütünleştirilmesi gerekmektedir. Bu özel eğitimin kapsayıcı eğitim perspektifinde kavramsal olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda özel eğitim ilkelerinin kapsayıcı eğitim anlayışının temel özellikleri, dayandığı ilkeler ve eğitim ortamındaki yansımaları alınmıştır. Ayrıca bu kavramların odak noktaları, hedef kitleleri ve uygulama biçimleri, benzer ve farklı şekillerde ortaya konulmuştur. Son olarak kapsayıcı eğitim perspektifi uygulamaları özel eğitimin rolü ve çok boyutlu olarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kapsayıcı Eğitim, Özel Eğitim, Özel Eğitim Liderliği, Kaynaştırma Eğitimi*

GÖÇ BAĞLAMINDA OKUL LİDERLİĞİNDE EPİSTEMİK KÖRLÜK: ASİMİLASYONUN GÜNDELİK YENİDEN ÜRETİMİ

Birgül ULUTAŞ³⁴¹,

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de göçle dönüşen eğitim alanında okul liderliğinin kültürel farklılıkları tanıma ve epistemik çoğulluğu destekleme kapasitesini, “epistemik körlük” kavramı üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Epistemik körlük, farklı bilgi biçimlerinin sistematik olarak görünmez kılınması ve değersizleştirilmesi sürecine işaret eden bir kavramsallaştırma olarak ele alınmaktadır (Medina, 2013; de Sousa Santos, 2016). Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu okullarda yürütülen araştırma, liderlik pratiklerinin yalnızca yönetsel değil aynı zamanda epistemolojik sonuçlar ürettiği varsayımına dayanmaktadır. Bu bağlamda çalışma, okul liderlerinin göçmen öğrencilerin bilgi repertuarlarını nasıl anlamlandırdığını ve bu anlamlandırma biçimlerinin hangi söylemsel ve yapısal mekanizmalar aracılığıyla yeniden üretildiğini analiz etmektedir.

Araştırma, nitel paradigma içinde konumlanan ve Eleştirel realizm ontolojisiyle temellendirilen bir durum çalışması desenine dayanmaktadır. Eleştirel realizm, toplumsal gerçekliği çok katmanlı ve nedensel mekanizmalar üzerinden açıklayan bir yaklaşım olarak, gözlemlenen pratiklerin ardındaki yapısal koşulları analiz etmeye imkân tanımaktadır (Bhaskar, 2008; Danermark et al., 2002). Veri toplama aracı olarak, okul liderlerinin deneyimlerini ve anlamlandırma süreçlerini derinlemesine ortaya çıkarmayı amaçlayan yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Çalışma grubu, Türkiye’nin güneyinde göçün yoğun etkilerinin gözlemlendiği bir ilde görev yapan ve farklı okul türlerinde çalışan dokuz okul yöneticisinden oluşmakta; maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla farklı kurumsal bağlamlar analize dahil edilmektedir (Patton, 2015). Araştırmacının konumsallığı, eleştirel ve nitel araştırma gelenekleri içinde şekillenmiş olup, saha ile kurduğu ilişkide hem mesafeli hem de ilişkisel bir duruşu içermekte; bu durum veri yorumlama sürecinde epistemik dışlanma dinamiklerine yönelik duyarlılığı artırmaktadır. Veri toplama süreci, katılımcıların gönüllülük esasına dayalı olarak çevrimiçi ortamda gerçekleştirilen ve kayıt altına alınarak çözümlenen derinlemesine görüşmeleri kapsamaktadır. Veriler, eleştirel realist tematik analiz yaklaşımıyla çözümlenmiş ve özellikle katılımcıların söylemlerinde ortaya çıkan anlamlandırma örüntülerine odaklanılmıştır (Wiltshire & Ronkainen, 2021; Fryer, 2022).

Bulgular, okul liderlerinin büyük ölçüde eşitlik söylemine dayalı bir yaklaşım benimsediklerini, ancak bu yaklaşımın kültürel ve epistemik farklılıkların tanınmasını dışlayan bir “renk körü” anlayışa dönüştüğünü göstermektedir. Katılımcılar sıklıkla tüm öğrencilerin “eşit” olduğunu vurgulamakta ve bu nedenle farklılaştırılmış uygulamalara ihtiyaç duyulmadığını ifade etmektedir. Ancak bu söylem, göçmen öğrencilerin dilsel, kültürel ve deneyimsel bilgi kaynaklarının eğitim süreçlerinde görünmez kılınmasına yol açmakta; böylece epistemik çeşitlilik sistematik biçimde bastırılmaktadır. Bu durum, eşitlik ilkesinin belirli bağlamlarda dışlayıcı bir işleve bürünebildiğini göstermektedir (Fraser, 1997).

Araştırma ayrıca, okul liderlerinin entegrasyonu büyük ölçüde asimilasyonla özdeşleştirdiğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin hâkim dilsel ve kültürel normlara uyum sağlaması, uyum ve başarı

³⁴¹ Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, bulutas@beun.edu.tr

göstergesi olarak değerlendirilmekte; bu süreçte öğrencilerin kendi epistemik ve kültürel kaynakları pedagojik değer taşımayan unsurlar olarak konumlandırılmaktadır. Bu durum, epistemik adalet tartışmalarında vurgulanan tanınma ve çoğulluk ilkelerinin ihlal edildiğine işaret etmektedir (Visvanathan, 2009; Fricker, 2007). Böylece okul, yalnızca öğretimsel bir alan değil, aynı zamanda hangi bilginin meşru sayılacağını belirleyen bir epistemik düzenleyici olarak işlev görmektedir.

Bununla birlikte, epistemik körlüğün yalnızca bireysel tutumlara indirgenemeyeceği; bürokratik yoğunluk, sınırlı kurumsal özerklik ve merkezîyetçi eğitim yapısı gibi yapısal koşullar içinde üretildiği görülmektedir. Okul liderleri, yüksek iş yükü ve yönetsel baskılar nedeniyle alternatif ve kapsayıcı pedagojik yaklaşımlar geliştirmekte zorlandıklarını ifade etmektedir. Bu durum, liderlik pratiklerinin büyük ölçüde mevcut normların yeniden üretimiyle sınırlı kaldığını göstermektedir.

Sonuç olarak, çalışma okul liderliğinin göç bağlamında yalnızca idari bir işlev değil, aynı zamanda epistemik sınırlar üreten bir pratik alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Epistemik körlük, bu sınırların görünmezleşmesini sağlayarak asimilasyonist eğilimleri meşrulaştırmaktadır. Bu nedenle eğitimde kapsayıcılık tartışmalarının yalnızca erişim ve katılım boyutlarıyla sınırlı kalmaması; bilgi, kültür ve anlam üretimi süreçlerini de içeren daha derinlikli bir perspektifle ele alınması gerekmektedir.

* Bu çalışma, yazarın uluslararası bir dergide yayımlanmak üzere kabul edilmiş daha geniş kapsamlı araştırmasının belirli bir boyutuna odaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Epistemik Körlük, Okul Liderliği, Göç, Bilişsel Adalet, Asimilasyon, Eleştirel Realizm

OKUL YÖNETİCİLİĞİ YAKLAŞIMLARI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME Ayhan URAL³⁴², Hacer BAŞTÜRK³⁴³,**ÖZET**

Toplumsal yapının önemli bir alt sistemi olan eğitim, örgütlü yapı olarak eğitim sistemlerini ortaya çıkarmıştır. Okul sistemleri ise eğitim sistemlerinin uygulama alanını oluşturmakta olup bu yapının en temel birimleridir. Eğitim ve okul yönetimi alanlarındaki kavramların kökenini Roma Hukukuna dayandıran Bursalıoğlu (1975), Türkiye'deki okul yöneticiliğinin tarihini ise II. Mahmud Dönemi modernleşme çabalarına kadar uzandığını ifade etmektedir. Okul sistemi ve okul yönetimi, eğitim sisteminin bir alt sistemi olarak değerlendirilebilir. Okul yöneticiliği, eğitim yöneticiliğinden ayrı bir meslek alanıdır. Çünkü bu iki alanın gerektirdiği yeterlilikler farklıdır (Açıkalın, 1998). Okul yöneticiliği, eğitim kurumunun -sisteminin- genel hedefleri doğrultusunda özel hedeflerin etkili bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlayan yönetim faaliyetlerini kapsayan örgütsel bir süreçtir. Geleneksel anlamıyla bürokratik bir eylem olan okul yönetimi, yasal güce dayandırılmış bir çalışma alanıdır. Zamanla profesyonelleşme eğilimi gösteren okul yöneticiliği, edinilmiş güçle gerçekleştirilen bir mesleğe dönüşme eğilimi taşımaktadır. Profesyonel okul yöneticiliği mesleğinde kullanılan edinilmiş güç, mesleğin temel yeterliklerinin kazanıldığı / kazandırıldığı hazırlık eğitimi ile elde edilmektedir. Yasal güç ile edinilmiş gücün birleştirilmesiyle oluşacak okul yöneticiliği mesleğinin, örgütün görece daha etkili yönetilmesine katkı sağlayacağı öne sürülmektedir. Geleneksel/bürokratik okul yöneticisinin yasal olarak güç ve otoritenin temsilcisi konumunda olduğuna vurgu yapan Güçlüol (1985), okul müdürlerinin çoğu zaman bürokratik işlemlerle sınırlandırılarak bir memur statüsüne indirgendiklerini, yetki alanlarının daraltıldığını vurgulamaktadır. Bursalıoğlu (1975) ise okul yöneticiliğinin sahip olduğu önem doğrultusunda, bu görevin hem akademik hem de bilişsel yeterlilikler gerektiren bir uzmanlık alanı olduğunu vurgulamaktadır. Öte yandan Oplatka (2016), uluslararası alanda okul yöneticiliğine verilen önemin arttığını ve bu alanın giderek profesyonelleştiğini ifade etmektedir. Açıkalın (1998) ise okul yöneticiliğinin meslekleşmeden, bilimsel temellere dayalı bir hazırlık sürecinden geçirilmeden ve hizmet içi gelişim süreçleri oluşturulmadan yetki devri yapılmasının, yerinden yönetim girişimleri açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceğini belirtmektedir. Okul yöneticiliğinde bürokratikleşme ve profesyonelleşme süreçlerinde farklılıklar olduğu gibi ortak özellikler de bulunmaktadır. Bürokratikleşme sürecinde kural ve düzenlemelerden dolayı standartlaşmanın ve denetimin egemen olduğu bir süreç ön plandadır. Yöneticiler, yetkilerini kural ve düzenlemelerden almaktadır. Profesyonelleşme sürecinde ise kural ve düzenlemelerin en az düzeyde olduğu ve profesyonellerin üst düzeyde takdir yetkisine sahip oldukları örgüt anlayışı bulunmaktadır (Karasu,2001). Türkiye'deki mevcut okul yöneticiliği uygulamalarında, çeşitli yapısal ve işlevsel sorunlar söz konusudur. Eğitim sisteminin merkezi yönetim yapısından kaynaklanan sorunlar, politik müdahaleler, yasal düzenleme sorunları, yetki ile sorumluluk arasındaki dengesizlikler gibi sorunlar örnek olarak verilebilir. Bütün bu sorunlar, okul yönetiminin etkililiğini sınırlandırmakta ve eğitim sisteminin genel işleyişi üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır.

³⁴² Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, urala@gazi.edu.tr³⁴³ Mamak Fen Lisesi, hacerbasturk_87@hotmail.com

Bu gerekçelere dayalı olarak bürokratik/yasal yetkiye dayandırılan okul yöneticiliğinin, zaman zaman profesyonelleştirilmesi tartışmaları gündeme getirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, geleneksel/bürokratik okul yöneticiliği ile profesyonel okul yöneticiliği üzerine karşılaştırmalı bir değerlendirme yapmaktır. Betimsel nitelik taşıyan bu araştırmada dokümantasyon yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın veri kaynağı, profesyonelleşme ve eğitim/okul yönetimi alanyazınlarından seçilen (AASA, 2026; Bush, 2020; Hoy ve Miksel, 2015; Bursalıoğlu, 1975; Güçlüol, 1985; Açıkalın, 1998; Oplatka, 2015; Taymaz, 2019; Karasu, 2001; vb.) kaynaklar yer almaktadır. Araştırmanın verileri, içerik analiziyle çözümlenecektir. Araştırma devam etmekte olup, bulgu ve sonuçlara ilişkin ayrıntılı değerlendirmeler ilerleyen aşamalarda sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Okul Yönetimi, Okul Yöneticiliği, Profesyonelleşme, Bürokratik Yönetim, Profesyonel Yönetim.*

DİJİTAL ÇAĞDA ÖĞRETMEN ROLÜNÜN DÖNÜŞÜMÜ: BİLGİ AKTARICILIĞINDAN REHBERLİĞE Derya KARATAŞ³⁴⁴,**ÖZET**

Bu çalışmada dijitalleşmenin eğitim süreçlerine etkisi ve bu bağlamda öğretmen rolünde meydana gelen dönüşüm ele alınmaktadır. Geleneksel eğitim anlayışında öğretmen, bilginin temel kaynağı ve aktarımı sorumluluğunu üstlenen bir otorite olarak görülmekteydi. Ancak artık dijital çağ ile birlikte bilgiye erişim yollarının çeşitlenmesi, artması, internetin yaygın kullanımı ve yapay zekâ destekli eğitim teknolojilerinin gelişmesi, öğretmenlerin rolünü kökten ve büyük ölçüde değiştirmiştir.

Günümüz çağında öğretmen, yalnızca ders anlatan bir kişi olmaktan çıkarak öğrencilerin öğrenme süreçlerini yönlendiren, öğrenme ortamlarını tasarlayan ve öğrencilerin motivasyonunu destekleyen çok yönlü bir rehber konumuna gelmiştir. Dijital araçları etkin şekilde kullanabilme, öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun öğretim yöntemleri geliştirebilme ve eleştirel düşünme becerilerini kazandırma gibi görevler, öğretmenin sorumluluklarını önemli ölçüde artırmıştır. Ayrıca öğretmenler, öğrencilerin bilgi kirliliğine karşı bilinçlenmelerini sağlamak ve onları yaşam boyu öğrenmeye teşvik etmekle de yükümlüdür.

Buna karşın dijitalleşme süreci bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Teknolojiye erişimde yaşanan eşitsizlikler, öğretmenlerin dijital yeterlilik düzeylerinin farklılığı ve öğrencilerin dikkat dağınıklığı gibi faktörler, eğitimde kaliteyi doğrudan etkileyen unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, günümüz dijital çağında öğretmen rolü bilgi aktarıcılığından çok yönlü bir rehberliğe doğru evrilmiş ve eğitim sistemlerinin yeniden yapılandırılmasını gerektiren bir sürece dönüşmüştür. Bu değişim, öğretmen yetiştirme programlarının güncellenmesi ve eğitim politikalarının dijital çağın gereksinimlerine uygun şekilde şekillendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Dijitalleşme, Öğretmen Rolü, Eğitimde Dönüşüm*

³⁴⁴ Öğretmen, Hakkari, Deryakaratas1283@gmail.com

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK EĞİTİMİNİN EKOPEDAGOJİK ÇERÇEVEDE YENİDEN YAPILANDIRILMASI Kutluhan BÜLBÜL³⁴⁵, Birgül ULUTAŞ³⁴⁶,**ÖZET**

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarında yürütülen sürdürülebilirlik uygulamalarını ekopedagojik bir perspektiften incelemek, söz konusu uygulamaların öğretmenler ve öğrenciler tarafından nasıl deneyimlendiğini ortaya koymak ve bu deneyimlerin toplumsal ile kültürel bağlam içerisindeki yansımalarını çok boyutlu biçimde analiz etmektir. Araştırma, nitel araştırma paradigmaları içerisinde konumlandırılmış olup, bireylerin yaşantılarına ve anlam dünyalarına odaklanan biyografik anlatı deseni temel alınarak kurgulanmıştır. Çalışma grubunu, amaçlı örnekleme stratejilerinden maksimum çeşitlilik ve kartopu örnekleme teknikleri kullanılarak belirlenen, Zonguldak ili Ereğli ilçesinde farklı ortaöğretim kurumlarında görev yapan ve sürdürülebilirlik odaklı projelerde aktif rol almış 15 öğretmen ile benzer projelere katılım sağlamış 11 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde, katılımcıların deneyimlerini derinlemesine ortaya koymaya imkân tanıyan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; elde edilen veriler ise yorumlayıcı bir çerçeve sunan hermeneutik analiz yaklaşımı doğrultusunda çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, katılımcıların sürdürülebilirlik kavramına yükledikleri anlamların, içinde buldukları sosyal çevre, kültürel değerler sistemi ve gündelik yaşam pratikleriyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda sürdürülebilirlik, katılımcılar tarafından yalnızca çevresel bir sorun alanı olarak değil; aynı zamanda toplumsal ilişkiler, kültürel kodlar ve bireysel yaşam pratikleriyle iç içe geçmiş çok katmanlı ve dinamik bir olgu olarak kavramsallaştırılmaktadır. Ayrıca, sürdürülebilirlik pratiklerinin bireylerin aile yapıları, sosyo-ekonomik koşulları ve yetiştikleri kültürel çevre tarafından biçimlendiği; bu nedenle tek tip ve evrensel bir sürdürülebilirlik anlayışından söz etmenin sınırlı kalacağı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar, sürdürülebilirliğin indirgemeci bir çevre koruma yaklaşımıyla ele alınmasının yetersiz olduğunu, aksine empati, etik sorumluluk, toplumsal adalet ve vicdan gibi insani değerlerle birlikte değerlendirilmesi gereken bütüncül bir yapı arz ettiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, öğrencilerin sürdürülebilirliği yalnızca teorik bir bilgi alanı olarak değil, yaşam pratiklerine entegre edilebilen bir değerler bütünü olarak içselleştirebilmeleri için, pasif bilgi alıcıları konumundan çıkarılarak eleştirel düşünebilen, sorgulayan, eylem üreten ve toplumsal sorumluluk üstlenen aktif özneler haline getirilmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Ekopedagoji, Praksis, Eleştirel Düşünme, Bilinçlendirme

³⁴⁵ Ereğli, Zonguldak, 75kutluhan@gmail.com

³⁴⁶ Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ulutas.birgul@gmail.com

SOSYAL MEDYANIN ÇOCUK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Mokhichekhra BAKHRİLLAYEVA³⁴⁷,

ÖZET

Bu makale, sosyal ağların okul öncesi ve okul çağındaki çocukların gelişimi üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. Çalışma, sosyal medya platformlarının çocukların psikolojik iyi oluşu, dil gelişimi, davranış kalıpları ve sosyal becerileri üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Araştırma bulgularına göre, sosyal ağlar uygun ve dengeli bir şekilde kullanıldığında çocukların bilgiye erişimini artırmakta, iletişim becerilerini geliştirmekte ve yaratıcılık ile öğrenme motivasyonunu desteklemektedir. Ayrıca dijital platformlar, etkileşimli öğrenmeyi destekleyebilir, akranlarla iş birliğini teşvik edebilir ve çocukların modern toplumda gerekli olan temel teknolojik becerileri geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu süreçte, çocukların özgüveni de güçlenmektedir.

Bununla birlikte, çalışma sosyal medyanın aşırı ve kontrolsüz kullanımının dikkat bozuklukları, bağımlılık, sosyal izolasyon, akademik performansta düşüş ve duygusal dengesizlik gibi olumsuz sonuçlara yol açabileceğini de vurgulamaktadır. Çevrimiçi içeriklere aşırı maruz kalma, uyku düzenini olumsuz etkileyebilir ve aile üyeleri ile akranlarla yüz yüze etkileşimi azaltabilir. Makale, ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocukların dijital davranışlarını yönlendirmedeki kritik rolünü vurgulamakta ve çevrimiçi ortamların güvenli ve sorumlu kullanımını sağlamanın önemine dikkat çekmektedir. Ayrıca dijital okuryazarlığı, dengeli ekran süresini ve sağlıklı alışkanlıkları teşvik etmek amacıyla çeşitli pratik öneriler sunulmaktadır. Bilimsel araştırmalar ve uzman görüşlerine dayanan bu çalışma, riskler ile fırsatları dengeli biçimde değerlendirmektedir. Sonuç olarak, bilinçli ve kontrollü kullanımın teşvik edilmesi gerektiği açık bir şekilde ifade edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Ağlar, Çocuk Gelişimi, Çevrimiçi Aktivite, Psikolojik Etki, Konuşma Ve İletişim, Yaratıcı Gelişim, İnternet Güvenliği, Dijital Eğitim

³⁴⁷ Samarkand, Uzbekistan, mokhichexrabaxrillayeva7@gmail.com

AKRAN İLİŞKİLERİNİ GÜÇLENDİRMEYE YÖNELİK ÇOK BİLEŞENLİ BİR PROGRAM: 4 HAFTALIK SINIF REHBERLİĞİ UYGULAMASI

Buşra ERDİK³⁴⁸, Kübra DAG³⁴⁹, Ekrem ÇELİK³⁵⁰, Süleyman CEYLAN³⁵¹,

ÖZET

Gelişim düzeyleri paralel olan; yaş, sosyal statü gibi özellikler bakımından eşit düzeyde olan, sosyal-psikolojik etkileşimde bulunan akranların, süreklilik ve karşılıklılık esasına dayanan ilişkileri çok boyutludur. Okullar, akranların en yoğun iletişim kurduğu alanlar olmakla birlikte toplumsal değerlerin, kuralların ve sağlıklı sosyal ilişkilerin yapılandırılarak bireylere kazandırıldığı kurumlardır. Planlı ve sistematik biçimde çalışmaların yürütüldüğü okullarda rehberlik faaliyetleriyle yakından ilişkili komisyonlar arasında psikososyal koruma önleme ve krize müdahale ekipleri yer almaktadır. Bu çalışma, Çatalca İlçe Milli Müdürlüğü Krize Müdahale Ekibi Koordinatörleri tarafından gerçekleştirilen 'Okul Temelli Akran Nezaketi Psiko eğitim Programı'nın tanıtılması, uygulanabilirliğinin ve etkililiğinin araştırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Okul ortamlarında akran ilişkilerindeki sorunlar, öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Dolayısıyla önleyici ve geliştirici psiko eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Program; öğrencilerin akran ilişkilerini güçlendirmek amacıyla bilimsel kuramlar üzerine inşa edilen; akran nezaketi, etkili iletişim, duygu düzenleme ve çatışma çözme becerilerini kapsayan; haftada bir uygulanmak üzere 4 haftalık yapılandırılmış oturumlardan oluşturulmuştur. Programın uygulama öncesinde okul psikolojik danışmanları, sınıf rehber öğretmenlerine ve velilere ilgili konuda bilgilendirme seminerleri düzenlemiştir. Oturumlar; öz farkındalığı ve empati duygusunu uyandırarak grup çalışmaları, rol oynama teknikleri ve tartışma yöntemleri ile yapılandırılmıştır.

Bu çalışma, okul temelli psiko eğitim programlarına uygulama örneği sunması açısından önem taşımaktadır. Rehberlik hizmetleri kapsamında kısa süreli ve yapılandırılmış müdahalelerin öğrencilerin sosyal-duygusal becerilerini desteklemede etkili olabileceğini göstermiştir. Öğretmenlerin eline güvenilir ve sınırları çizilmiş etkinlikler sunmuştur. Programın uygulandığı kitle öğrenci olsa da okul psikolojik danışmanları, sınıf rehber öğretmenleri ve okul idarecilerini de bünyesine almıştır. Okulun tamamını kapsamıyla güçlü bir etki oluşturmuştur. Uygulama çalışmalarında veli seminerlerine de yer verilmesi, programın geniş kapsamda ele alındığını göstermiştir. Çalışma, okul iklimi dışına çıkıp ilçe çapında yürütülmüştür. Bu nedenle ilçe koordinatörlükleri arasında İstanbul'da hatta ülke genelinde yapılan ilk kapsamlı çalışma niteliği taşımasıyla önemlidir.

Çalışma; ilkököl, ortaokul, lise öğrencileri ile öğretmenlerinden Likert ölçekli anketler aracılığıyla sayısal veri toplanarak, verilerin özet tablolar hâline getirilip, betimsel olarak incelendiği nicel bir araştırmadır. Yöntem, programa dair bulguların hızlı ve anlaşılır şekilde sunulmasına olanak sağlamıştır. Program hakkında ilkököl, ortaokul ve lise öğrencileri ile öğretmenlere, ankete eklenen

³⁴⁸ Öğretmen, Çatalca Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu, ozdbusra@gmail.com

³⁴⁹ Öğretmen, Prof. Dr. Fuat Sezgin Ortaokulu, pdkubradag@gmail.com

³⁵⁰ Çatalca İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, nirvana-29@hotmail.com

³⁵¹ Çatalca Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu, suleymanceylan13@gmail.com

açık uçlu sorularla katılımcıların deneyimlerine ilişkin nitel geri bildirimler de alınmıştır. Uygulamada öğrencilerin katılım düzeylerinin yüksek olduğu ve öğrencilerin uygulamaları ifade etme becerilerinde artış olduğu görülmüş; akran etkileşimlerinde olumlu değişimler gözlemlenmiştir.

Programın farklı kademelerde uygulanabilirliği ve öğretmenlerden alınan olumlu geri bildirimler doğrultusunda, ileride daha geniş katılımcılarla değerlendirilmesi ve etkisinin sistematik olarak ölçülmesi önerilmektedir. Programın açıklayıcı yönergeler ve materyaller içermesi nedeniyle sınıf rehberlik saatlerinde uygulanması ve yaygınlaştırılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Akran, Akran İletişimi, Nezaket, Okul İklimi

NATÜRALİST EĞİTİM BAĞLAMINDA HALK OYUNLARI: DOĞA TEMELLİ BİR ÖĞRENME DENEYİMİ

Fatma ALACA³⁵²,

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, halk oyunları eğitiminin natüralist eğitim yaklaşımı kapsamında doğa temelli öğrenme süreçlerine etkisini incelemek ve öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve fiziksel gelişimlerine katkılarını ortaya koymaktır. Araştırma, halk oyunlarının doğa ile bütünleştirilerek deneyimsel öğrenme ortamlarında uygulanmasının öğrencilerin öğrenme yaşantıları üzerindeki etkilerini değerlendirmesi bakımından önem taşımaktadır. Çalışma ayrıca halk oyunlarının yalnızca kültürel aktarım aracı değil, aynı zamanda bütüncül gelişimi destekleyen disiplinlerarası bir öğrenme aracı olduğunu ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırmada karma yöntem deseni kullanılmıştır. Çalışmanın nicel boyutunda araştırmacı tarafından geliştirilen “Doğa Temelli Halk Oyunları Eğitimi Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Nitel boyutta ise yarı yapılandırılmış görüşme formu, gözlem notları ve metafor çalışmaları aracılığıyla veriler toplanmıştır. Araştırma, Türkiye’de doğal çevre koşullarına uygun bir gençlik kampında yürütülmüş olup çalışma grubunu halk oyunları eğitimi alan 70 kız ortaöğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Uygulama süreci; doğrudan doğa ile etkileşim, istasyon temelli etkinlikler ve deneyimsel öğrenme ilkeleri doğrultusunda planlanmıştır. Nicel veriler betimsel istatistik yöntemleriyle analiz edilirken, nitel veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Araştırma bulguları, doğa temelli halk oyunları etkinliklerinin öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını artırdığını, derse aktif katılımı desteklediğini ve doğayla daha güçlü bağ kurmalarına katkı sağladığını göstermektedir. Katılımcı görüşleri ve metafor analizleri, öğrencilerin halk oyunlarını doğa, özgürlük, uyum, paylaşım ve keşif kavramlarıyla ilişkilendirdiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca etkinliklerin grup içi iletişimi güçlendirdiği, sosyal uyumu artırdığı, fiziksel hareketliliği desteklediği ve öğrencilerin duygusal rahatlama yaşamalarına katkı sunduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak, halk oyunları eğitiminin natüralist eğitim yaklaşımıyla bütünleştirilmesinin öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyen etkili bir öğrenme modeli sunduğu değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, doğa temelli ve deneyimsel uygulamaların halk oyunları öğretim programlarında daha fazla yer almasının eğitim süreçlerine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *natüralist eğitim, halk oyunları, doğa temelli öğrenme, deneyimsel öğrenme, karma yöntem, metafor analizi, bütüncül gelişim*

³⁵² Dr., Osmaniye Şehit Veli Demiryürek BİLSEM, falaca85@gmail.com

OKULLARIN İKİZ DÖNÜŞÜMÜNÜN EĞİTİM VE UYGULAMALI DERSLERİN ANLATIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: NİTEL BİR DOKÜMAN ANALİZİ

Merve GÜLTEPE³⁵³,

ÖZET

Bu çalışma, günümüz eğitim sistemlerinde giderek merkezi bir konum kazanan ikiz dönüşüm -dijital ve yeşil dönüşüm- süreçlerinin okullara yansımalarını çok boyutlu bir perspektiften incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, özellikle yaparak yaşayarak deneyim temelli öğrenmenin önemli bir bileşeni olan uygulamalı derslerin işlenişi, pedagojik yapısı ve öğrenci kazanımları üzerindeki etkileri odağına almaktadır.

İkiz dönüşüm kavramı, bir yandan dijital teknolojilerin eğitim süreçlerine entegrasyonunu (yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, büyük veri, akıllı öğrenme ortamları), diğer yandan sürdürülebilirlik temelli yaklaşımların (çevre bilinci, enerji verimliliği, döngüsel ekonomi ve yeşil beceriler) eğitim sistemlerine dahil edilmesini ifade etmektedir. Bu bağlamda eğitim kurumları, yalnızca bilgi aktarımının gerçekleştiği yapılar olmaktan çıkarak; öğrencilerin aktif katılım gösterdiği, üretim süreçlerine dahil olduğu ve gerçek yaşam problemlerine çözüm geliştirdiği dinamik ve sürekli gelişim öğrenme ortamlarına dönüşmektedir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yaklaşımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ulusal eğitim politikaları, Millî Eğitim Bakanlığı raporları, uluslararası kuruluşların (UNESCO, OECD, Avrupa Komisyonu) strateji belgeleri ve ilgili akademik çalışmalar sistematik olarak incelenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve tematik kategoriler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Bulgular, ikiz dönüşümün eğitim sistemlerinde üç temel düzeyde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Birinci düzeyde yapısal dönüşüm kapsamında dijital altyapının güçlendirilmesi, akıllı sınıf uygulamalarının yaygınlaşması ve sürdürülebilir okul modellerinin geliştirilmesi öne çıkmaktadır. İkinci düzeyde pedagojik dönüşüm dikkat çekmekte; öğretmen merkezli yaklaşımların yerini öğrenci merkezli, deneyim temelli, proje ve problem çözme odaklı öğrenme modellerinin aldığı görülmektedir. Üçüncü düzeyde ise beceri dönüşümü gerçekleşmekte; öğrencilerin dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme, yaratıcılık, iş birliği ve çevresel sorumluluk gibi 21. yüzyıl becerilerinin geliştiği belirlenmektedir.

Özellikle uygulamalı dersler bağlamında elde edilen bulgular, ikiz dönüşümün öğrenme süreçlerini daha etkileşimli, üretime dayalı ve gerçek yaşamla bütünleşik hale getirdiğini göstermektedir. Dijital üretim araçlarının (simülasyon yazılımları, robotik sistemler, veri temelli uygulamalar) kullanımı, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını artırmakta; sürdürülebilirlik temelli uygulamalar (geri dönüşüm çalışmaları, enerji verimliliği uygulamaları, çevre dostu materyal kullanımı) ise öğrencilerin çevresel farkındalıklarını güçlendirmektedir. Bu durum, uygulamalı derslerin yalnızca beceri kazandıran alanlar olmaktan çıkarak, aynı zamanda değer, farkındalık ve sorumluluk kazandıran bütüncül öğrenme ortamlarına dönüştüğünü göstermektedir.

³⁵³ Öğretmen, MEB Ankara, mervegultepemerve@gmail.com

Araştırmada ayrıca öğretmen rolünde yaşanan dönüşüm de dikkat çekmektedir. Öğretmenler, bilgi aktarıcı konumdan uzaklaşarak öğrenme sürecini yönlendiren, rehberlik eden ve dijital ile sürdürülebilirlik unsurlarını bütünleştiren kolaylaştırıcı bireyler haline gelmektedir. Bu durum, öğretmen yeterliliklerinin yeniden tanımlanmasını ve sürekli mesleki gelişim ihtiyacını beraberinde getirmektedir.

Sonuç olarak, ikiz dönüşümün eğitim sistemleri üzerinde çok boyutlu ve derinlemesine bir etki yarattığı; özellikle uygulamalı derslerin niteliğini artırarak öğrencilerin hem dijital çağın gerekliliklerine hem de sürdürülebilir bir geleceğin ihtiyaçlarına uygun bireyler olarak yetişmesine önemli katkılar sunduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, eğitim politikalarının ikiz dönüşüm perspektifiyle yeniden yapılandırılması, öğretmen eğitimlerinin güçlendirilmesi ve okullarda sürdürülebilir-dijital öğrenme ortamlarının yaygınlaştırılması kritik bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *İkiz Dönüşüm, Yeşil Dönüşüm, Eğitim Araçları, Eğitim Yönetimi, Doküman Analizi*

GELECEğİ KORUMANIN İLK ADIMI: OKULLARDA İŞ SAğLIğI VE GÜVENLİğİ KÜLTÜRÜNÜN İNŐSASI

Şule DEMİR³⁵⁴,

ÖZET

Toplumda iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yaygınlaştırılması, meslek hastalıklarının ve iş kazalarının en aza indirgenmesi adına kişilerin okul çağından itibaren bilinçlendirmesi önemlidir. Okullarımızda özellikle Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Mesleki Eğitim Merkezleri bünyelerindeki alanlarda özellikle birçok riskli bölüm bulunmakta ve bu nedenle iş sağlığı ve güvenliği açısından tehlikeli sınıfta yer almaktadır. Buralarda yer alan laboratuvarlar/atölyeler iş kazası ve meslek hastalıkları açısından ciddi risk teşkil edebileceğinden öğretmenlerde ve öğrencilerde iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı artırılmalıdır. Özellikle iş sağlığı ve güvenliği farkındalığının yalnızca kriz anlarında değil, günlük eğitim süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olarak ele alınması gerektiği görülmektedir. Bu çalışma ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenler ve bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği kapsamındaki bilinç düzeylerine dair verileri kapsamaktadır. Araştırma yöntemi olarak doküman analizinden faydalanılmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki bilinç düzeylerine dair yapılan çalışmalardaki bulguları değerlendiren bu çalışmada veri toplama tekniği, konu, yıl vb. parametrelere göre çalışmalar analiz edilmiştir. Ayrıca çalışmada öğretmen ve öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alması, kişisel koruyucu donanım kullanma bilinci, uyku sorunu, dikkat bozukluğu, düzenli beslenmesi gibi faktörler çalışmada dikkate alınmıştır. İstatiksel olarak elde edilen verilerde iş sağlığı ve güvenliği eğitim alma durumu ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık görülmüştür. Tespit edilen çözüm önerileri ile okul ortamlarının iş sağlığı ve güvenliği açısından iyileştirilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Sonuç olarak okullarda öğretmenlere iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekimi tarafından verilmesinin ve her kademedeki öğrenciye hem ders kitaplarıyla hem de okul içi çeşitli etkinliklerle iş sağlığı ve güvenliği bilincinin kazandırılmasına yönelik eğitim politikasının toplumun genelinde iş sağlığı ve güvenliğinin kültür oluşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İş Güvenliği, İş Sağlığı, Okul

³⁵⁴ Öğretmen, Şahinbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğu, sule_demir_88@hotmail.com

ÖĞRETMENLERİN MESLEKTE KALMASINDA MOTİVASYON VE ALGILARIN ROLÜ: TÜRK ÜNİVERSİTELERİNDE GÖREV YAPAN İNGİLİZCE ÖĞRETİM GÖREVLİLERİ ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI

Ömer Faruk AKGÜN³⁵⁵,

ÖZET

Öğretmen devamlılığı, eğitim kurumlarının istikrarı ve öğrenci başarısı açısından kritik bir öneme sahiptir. Ancak bu konudaki araştırmalar ağırlıklı olarak K-12 düzeyine odaklanmakta, yükseköğretim bağlamı yeterince incelenmemektedir. Türkiye'deki İngilizce hazırlık programlarında görev yapan öğretim görevlileri sözleşmeye dayalı istihdam, yoğun iş yükü ve sınırlı kariyer olanakları gibi çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. Bu çalışma, bir vakıf üniversitesinin İngilizce hazırlık programındaki öğretim görevlilerinin meslekte kalma kararlarını etkileyen motivasyon ve algı faktörlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada karma yöntem deseni benimsenmiştir. Nicel veriler, Watt ve Richardson (2007) tarafından geliştirilen ve Alexander, Wyatt-Smith ve Du Plessis (2020) tarafından hizmet içi öğretmenler için uyarlanan FIT-Choice ölçeği aracılığıyla 33 İngilizce öğretim görevlisinden toplanmıştır. Ölçek, 1 (Hiç) ile 7 (Son derece) arasında derecelendirilen 52 Likert tipi maddeden oluşmakta olup tüm faktörlerin Cronbach alfa katsayıları 0,78'in üzerinde bulunmuştur. Nitel veriler, amaçlı örnekleme ile seçilen altı katılımcıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. FIT-Choice ölçeği sonuçlarına göre temel motivasyon faktörleri içsel kariyer değeri (M=6,27), öğretmenlik yeteneği (M=6,06) ve önceki öğretmenlik deneyimleri (M=5,92) olarak belirlenmiştir. Algı faktörleri arasında yüksek talep (M=6,17), uzmanlık mesleği (M=5,57) ve mesleki memnuniyet (M=5,36) ön plana çıkmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler nicel bulguları destekleyerek öğrenci başarısı ve mesleki doyumun temel motivasyon kaynakları olduğunu ortaya koymuştur. Öte yandan, düşük maaş (M=2,37), yönetsel sorunlar, özerklik eksikliği ve toplumsal prestij yetersizliği meslekten ayrılmayı tetikleyen başlıca olumsuz faktörler olarak belirlenmiştir. Ayrıca meslektaş ilişkilerinin meslekte kalmayı destekleyen önemli bir etken olduğu görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Sonuçlar, içsel motivasyon faktörlerinin meslekte kalmada belirleyici olduğunu, ancak düşük maaş ve yönetsel baskılar gibi dışsal faktörlerin mesleki bağlılığı zayıflattığını göstermektedir. Bu doğrultuda kurumların rekabetçi ücret politikaları geliştirmesi, mesleki gelişim fırsatları sunması ve destekleyici bir yönetim anlayışı benimsemesi önerilmektedir. Gelecek araştırmaların daha geniş örneklemlerle, boylamsal desenlerle ve farklı üniversite bağamlarında yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Devamlılığı, Motivasyon, Algı, Fit-Choice, Türkiye'de İngilizce Öğretimi

³⁵⁵ Öğr. Gör., İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, ofakgun@29mayis.edu.tr

KAPSAYICI EĞİTİMDE KÜLTÜREL MİRASIN AKTARIMI: ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERLE YÜRÜTÜLEN ULUSLARARASI BİR UYGULAMA

Gülcan AKYÜREK³⁵⁶,

ÖZET

Kültür, bireyin kimlik gelişimini, toplumsal aidiyet duygusunu ve kuşaklar arası sürekliliği besleyen temel yapılardan biridir. Ancak günümüzde hiçbir kültürel sistemin kendi içinde tamamen kapalı biçimde varlığını sürdürememesi, kültürlerarası etkileşimi kaçınılmaz hale getirmektedir. Bu durum, kültürel mirasın yalnızca korunmasını değil, aynı zamanda eğitim yoluyla yeniden üretilmesini, anlamlandırılmasını ve sürdürülebilir biçimde gelecek kuşaklara aktarılmasını gerekli kılmaktadır. Türkiye, İspanya ve İtalya'daki eğitim uygulamalarına dayanan gözlemler, öğrencilerin küresel sorunlarla kültürel değerler arasında ilişki kurmakta güçlük yaşadıklarını göstermektedir. Bu gereksinimden hareketle geliştirilen proje, kültürel mirasın eğitim ortamlarına taşınmasını ve özellikle özel gereksinimli öğrencilerin bu süreçte aktif biçimde yer almasını amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler başta olmak üzere tüm katılımcıların kendi kültürel değerlerine yabancılaşmasını önlemek, kültürel farkındalıklarını artırmak ve sosyal entegrasyonlarını güçlendirmektir. Projede yerinde öğrenme, deneysel öğrenme ve kültürlerarası etkileşim temelli bir yaklaşım benimsenmiştir. Böylece öğrencilerin kültürel mirası yalnızca teorik bilgi olarak öğrenmeleri değil, yaşayarak, gözlemleyerek, karşılaştırarak ve uluslararası ortaklıklar aracılığıyla deneyimleyerek içselleştirmeleri hedeflenmiştir. Bu yönüyle çalışma, kapsayıcı eğitimi kültürel miras eğitimiyle birleştiren bütüncül bir model sunmaktadır.

Proje sürecinde tüm ortaklara görev dağılımı yapılmış, her katılımcının belirlenen sorumluluk alanı doğrultusunda aktif rol üstlenmesi planlanmıştır. Ocak 2026'da ortaklar arasında çevrim içi toplantılar gerçekleştirilmiş, proje logosu seçilmiş ve uygulama süreci başlatılmıştır. Şubat ayında kültürel tarih ve edebiyat etkinlikleri, Mart ayında geleneksel sanatlar ve el sanatları çalışmaları, Nisan ayında ise geleneksel yemek kültürüne yönelik uygulamalar yürütülmüştür. Mayıs ayında değerlendirme, raporlama, ortak ürün geliştirme, yaygınlaştırma ve sürdürülebilirlik çalışmaları planlanmıştır. Sürecin yapılandırılmış takvimi, öğrencilerin kültürel mirası farklı boyutlarıyla tanımlarına ve ortak ülkeler arasında anlamlı bir kültürel etkileşim ağı oluşturmalarına olanak sağlamıştır.

Projeden beklenen başlıca sonuçlar; özel gereksinimli öğrencilerin kültürel öğrenme yoluyla sosyalleşmelerinin desteklenmesi, katılımcıların problem çözme ve yabancı dilde iletişim becerilerinin geliştirilmesi, kültürel değerlerin paydaşlar tarafından içselleştirilerek gelecek kuşaklara aktarılmasına yönelik bilinç oluşturulması ve ülkeler arasında sürdürülebilir bir iş birliği zemini kurulmasıdır. Ayrıca çalışmanın, kültürel bütünleşme, stratejik düşünme ve sosyal birlik duygusunun güçlenmesine katkı sunacağı öngörülmektedir.

Sonuç olarak bu proje, kültürel miras eğitimi ile kapsayıcı eğitimi bir araya getiren, özel gereksinimli öğrencilerin aktif katılımını merkeze alan ve uluslararası etkileşim yoluyla kültürel sürdürülebilirliği destekleyen yenilikçi bir uygulama örneği sunmaktadır. Bu yönüyle çalışmanın, eğitimde kültürel

³⁵⁶ Öğretmen, Mezitli, Mersin, gulcanakyurek33@gmail.com

mirasın korunması ve aktarılmasına yönelik uygulamalara özgün katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kültürel Miras, Kapsayıcı Eğitim, Özel Gereksinimli Öğrenciler, Kültürlerarası Etkileşim, Sosyal Entegrasyon, Deneyimsel Öğrenme*

DOKTORA DERESESİNE SAHİP ÖĞRETMENLERİN OKUL TEMELLİ ARAŞTIRMA SÜREÇLERİNİN DÖNÜŞÜMÜNDEKİ ROLÜ: 3 YILLIK ULUSAL PROJE (GUP) BİLDİRİLERİNİN ANALİZİ

Mehtap NAİLLİOĞLU KAYMAK³⁵⁷,

ÖZET

Bu çalışma, üç yıllık bir ulusal proje olan Geliştir Ulusal Paylaş (GUP) projesi kapsamında üretilen bildirimler üzerinden okul temelli araştırma süreçlerindeki dönüşümü incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı, özellikle ikinci ve 3. yılda yılda sürece daha görünür biçimde dahil olan doktora derecesine sahip öğretmenlerin, okul temelli araştırmaların yöntemsel yapısı, veri kullanımı, analiz derinliği ve sürdürülebilirlik yönelimi üzerindeki rolünü ortaya koymaktır.

Çalışma, üç yıl boyunca üretilen toplam bildiri özetlerinin doküman analizi yoluyla incelenmesine dayanmaktadır. Her bir bildiri; problem tanımlama, yöntemsel açıklık, veri kullanımı, analiz derinliği ve sürdürülebilirlik olmak üzere beş boyutta geliştirilen analitik çerçeve doğrultusunda değerlendirilmiştir. Ayrıca bildirimler danışman akademisyen yazar yapısı (yalnızca üniversite akademisyenleri, doktor ünvanlı öğretmen danışmanlığı ve hibrit yapı) ve araştırma modeli (nitel, nicel, karma, deneysel/yarı deneysel) bakımından sınıflandırılmıştır. Elde edilen veriler betimsel ve karşılaştırmalı analiz teknikleriyle yorumlanmıştır.

Bulgular, ilk yıl çalışmalarının büyük ölçüde güçlü bir problem farkındalığına sahip olmakla birlikte, yöntemsel açıklık ve analiz derinliği açısından heterojen bir yapı sergilediğini göstermektedir. İkinci yılda ise özellikle yarı deneysel ve karma yöntem çalışmalarında belirgin bir artış gözlenmiş; müdahale temelli araştırmaların yaygınlaştığı dikkat çekmiştir.

Danışman akademisyen yazar yapısı temelinde yapılan karşılaştırma, doktor ünvanlı öğretmenlerin danışman akademisyen olarak yer aldığı çalışmaların, özellikle yöntemsel açıklık ve analiz bütünlüğü açısından daha sistematik ve tutarlı bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık yalnızca üniversite akademisyenlerinin yürüttüğü çalışmalarda hem güçlü hem de görece sınırlı metodolojik örneklerin bir arada bulunduğu görülmektedir. Bu durum, okul bağlamına hâkim ve aynı zamanda akademik araştırma deneyimine sahip aktörlerin, araştırma süreçlerinin niteliğini artırmada kritik bir rol oynadığını düşündürmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, okul temelli araştırmaların ilk yılda daha çok betimleyici bir yapıdan, ikinci yılda müdahale ve etki odaklı bir yapıya evrildiğini; ancak bu dönüşümün henüz sürdürülebilir ve kurumsallaşmış araştırma modellerine tam olarak yansımadığını göstermektedir. Araştırmanın üçüncü yılına ait veriler de bu bütüncül çerçevenin bir parçası olarak değerlendirilmekte olup, üçüncü yıla ilişkin bulgular kongre sunumunda ayrıca paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *The Role of Teachers With Doctoral Degrees in The Transformation of School, Based Research Processes: an Analysis of Papers From A Three-Year National Project (DAS)*

³⁵⁷ Dr., Ankara İl MEM ARGE, mnkaymak1@gmail.com

GELECEĞİN MESLEKLERİNE EĞİTİM SİSTEMİ HAZIR MI?

Merve ÇELEBİ³⁵⁸,

ÖZET

21. yüzyılda yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler, bilgiye erişim biçimlerinin değişmesi ve küreselleşmenin etkisiyle bireylerden beklenen beceriler önemli ölçüde dönüşmüştür. Bu dönüşüm, eğitim sistemlerinin amaçlarını, içeriklerini ve yöntemlerini yeniden gözden geçirmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, mevcut eğitim sistemlerinin geleceğin nesillerini yetiştirme konusunda ne derece yeterli olduğu önemli bir araştırma ve tartışma alanı olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışmada, eğitim sistemlerinin bireylere kazandırması beklenen eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, iş birliği ve dijital okuryazarlık gibi 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin bilgi aktarıcı rolünden öğrenme rehberi rolüne geçişi, eğitimde teknoloji entegrasyonu, uzaktan eğitim uygulamaları ve bireyselleştirilmiş öğrenme yaklaşımları kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır.

Araştırma kapsamında, geleneksel eğitim anlayışının standartlaştırılmış yapısının, farklı öğrenme stillerine ve hızlarına sahip bireylerin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığı görülmektedir. Buna karşın, öğrenci merkezli, esnek ve yenilikçi eğitim modellerinin daha etkili sonuçlar sunduğu vurgulanmaktadır. Eğitim politikalarının bu dönüşümü destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılması, öğretmen eğitimine daha fazla yatırım yapılması ve teknolojik altyapının güçlendirilmesi gerektiği ortaya konulmaktadır.

Sonuç olarak, mevcut eğitim sistemlerinin geleceğin belirsiz ve dinamik dünyasına tam anlamıyla hazır olmadığı; ancak doğru stratejiler, yenilikçi yaklaşımlar ve sürdürülebilir eğitim politikaları ile bu sürecin başarılı bir şekilde yönetilebileceği ifade edilmektedir. Bu çalışma, eğitimde dönüşüm ihtiyacına dikkat çekmekte ve geleceğin eğitimine yönelik somut öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Sistemi, Dijital Dönüşüm, Geleceğin Eğitimi

³⁵⁸ Öğretmen, Hakkari, Mervecancelebi@gmail.com

STEM EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN BİLGİ VE GÖRÜŞLERİ: FENOMENOLOJİK BİR İNCELEME

Ahmet AŞKAR³⁵⁹, Müsade KARAGÖZ³⁶⁰, Derya TEKİN³⁶¹, Selda PARLAKOĞLU³⁶²,

ÖZET

Bu programlama yöntemini, yönetimi STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) eğitiminin ilgili bilgi düzeylerini ve bu alana yönelik görüntülerin incelenmesidir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni ile yürütülmektedir. Çalışmanın farklı branş ve deneyimlerine sahip 12 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler yarı karşılıklı görüşmeler yoluyla toplanmış ve tematik içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Araştırma hizmetleri, STEM eğitime ilişkin genel bir bilgiye sahip bilgi sistemi, ancak özellikle teknolojik tasarım parçaları ve disiplinlerarası entegrasyon birimleri bilgi eksikliklerini yaptıklarını göstermektedir. Öğretmenler STEM'in problem çözümlerini, motivasyonlarını ve motivasyonlarını artırdığını belirterek birlikte; zaman eksikliği, malzeme eksikliği ve hizmet içi eğitimlerin sınırlılığı gibi çeşitli engeller nedeniyle zorluklarla yaşadıkları ifadeler yaşanıyor.

Eğitim bilgisinin dönüşen yapısı içerisinde, yalnızca bilgilerin tüketen değil; aynı zamanda bilgi üreten, karmaşık problemlere çözüm geliştirebilen ve eleştirel düşünme özelliklerini etkin biçimde kullanabilen bireyler olarak yetiştirilmesi temel bir hedef olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda STEM eğitimi, disiplinlerarası uygulamalar ve uygulamaya dayalı öğrenme anlayışı ile çağdaş eğitim paradigmasının merkezi konumlanmaktadır (Ostler, 2012; Morrison, 2006; Gonzalez ve Kuenzi, 2012). STEM eğitimi; fen, teknoloji, mühendislik ve matematik sisteminin bütüncül bir birlikteliğini ele almayı sağlayarak gerçek yaşam bağlamlarında karşılaştıkları problemlere çözüm üretmelerini mümkün kılan bir öğrenme yaklaşımı sunmaktadır (Stohmann, Moore ve Roehrig, 2012; Yıldırım ve Altun, 2014). Bu kapsamda STEM, yalnızca disiplinlerarası bir yapı sunmakla kalmıyor; aynı zamanda tasarımın öğrenmesini, sorgulamaya dayalı öğretim ve uygulama süreçlerini bütünleştirerek bilginin öğrenme yaklaşımının temel ilkelerle kuramsal bir uyum göstermektedir (Capraro, Capraro ve Morgan, 2013; Dass, 2015).

Bununla birlikte, STEM eğitiminin sınıf içi uygulamaların etkili biçimde yansıtılabilmesi, bu tedavi yöntemlerine uygun olarak sahip olunan bilgi, inanç ve pedagojik yeterliklerle doğrudan kullanılabilirliği. Öğretmenlerin alan bilgileri ve pedagojik içerik bilgileri, öğretim bölümlerinin genişletilmiş genişletilmiş temel unsurlar arasında yer almakta; Özellikle disiplinlerarası öğretim tedavilerinin uygulandığında bir rol üstlenmektedir (Shulman, 1986; Hsu, Purzer ve Cardella, 2011). Alan yazında yer alan çalışmalarda, yöntemlerle STEM eğitime yönelik genel olarak olumlu tutumlar geliştiriyorlar; Ancak bu olumlu tutumların uygulama düzeyine yeterince yansıtılmadığını ve STEM geliştirme sürecinin çeşitli esnek ve pedagojik zorluklarla karşılaştığını ortaya koymakta olduklarını ortaya koymaktadır (Eroğlu ve Bektaş, 2016; Thomas, 2014; Owens, 2014). Bu durum, STEM eğitimi

³⁵⁹ Ankara, ahmetaskar80@gmail.com

³⁶⁰ Öğretmen, Ankara, msdkgz@gmail.com

³⁶¹ Öğretmen, Ankara, tekinderya98@gmail.com

³⁶² Öğretmen, Ankara, seldaparlakoglu@gmail.com

süreçlerinde öğretmen yeterlikleri ile uygulama yelpazesi arasında bir “uygulama üyelerinin” varlığına işaret etmektedir.

Bu ilişkilerin, STEM eğitime ilişkin algılarının, bilgi düzeylerinin ve deneyimlerinin gelişiminin incelenmesi, yalnızca öğretmen eğitimi programlarının kullanılabilirliği değil; aynı zamanda eğitim politikalarının daha etkili biçimde yapılandırılması açısından da kritik bir gereklilik olarak ortaya çıkarılması (Kennedy, Ahn ve Choi, 2008; Haynes ve Santos, 2007). Bu araştırma kapsamında, STEM eğitiminin ilgili bilgi düzeyiyle birlikte STEM eğitime yönelik bölümlerin kapsamı ve uygulama sürecinde karşılaşılan zorlukların yapısı bütüncül bir bakış açısıyla seçilmiştir.

Araştırmanın kuramsal çerçeveleri, aralıkçı öğrenme yaklaşımı, disiplinler arası öğrenme anlayışı ve öğretmen inançları geliştirilebilir. STEM eğitimi, öğrenmenin bireylerin aktif değişimi ve deneyimleri aracılığıyla kendilerini savunan açıklamalarcı yaklaşımlar ile epistemolojik ve pedagojik düzeyde birbiriyle örtüşmektedir (Sözer, 2008; Capraro, Capraro ve Morgan, 2013). Bu yaklaşım, öğrenmenin pasif bilgi aktarımından alternatif anlamlandırma süreci olarak ele alınmasını sağlayarak, bölümlerin ayrıntılarına ve kalıcı öğrenme deneyimlerini iyileştirmelerine olanak tanımaktadır. Bununla birlikte STEM, disiplinler arası öğrenmenin ileri bir biçimde temsil edilmesinde; farklı bilgi alanları arasında anlamlı anlamlar kurarak derin öğrenme ve bilgi aktarım süreçlerini destekler (Stohlmann, Moore ve Roehrig, 2012; Honey, Pearson ve Schweingruber, 2014). Bu doğal STEM, yalnızca içerik özeti değil; Aynı zamanda esnek bileşenlerin yeniden yapılandırılması da içermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Stem Eğitimi, Disiplinlerarası Öğrenme*

HAREZMİ EĞİTİM MODELİ İLE İLKOKUL DÜZEYİNDE TEMİZLİK VE HİJYEN BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Fatma SARICAN³⁶³,

ÖZET

Bu çalışma, ilkokul düzeyinde öğrencilerin temizlik ve hijyen bilincini geliştirmek amacıyla Harezmi Eğitim Modeli kapsamında yürütülen disiplinler arası bir uygulamayı konu almaktadır. Günlük yaşamın bir parçası olan sınıf ve okul ortamındaki temizlik problemleri, öğrencilerin aktif katılımı ile belirlenmiş ve “hayatın içinden sorun (HİS)” yaklaşımı doğrultusunda ele alınmıştır. Çalışmanın temel amacı, öğrencilerin temizlik alışkanlıklarını geliştirmek, sorumluluk bilinci kazandırmak ve çevre farkındalıklarını artırmaktır.

Uygulama süreci 12 hafta boyunca fen bilimleri, matematik ve bilişim teknolojileri disiplinlerinin bütüncül bir yaklaşımla entegrasyonu ile gerçekleştirilmiştir. Sürecin başlangıcında öğrenciler gözlem, tartışma ve oyun temelli etkinlikler aracılığıyla problem durumunu fark etmiş, ardından veri toplama ve analiz çalışmaları ile problemi somutlaştırmıştır. Fen bilimleri kapsamında temizlik ve hijyenin sağlık üzerindeki etkileri incelenirken, matematik dersinde elde edilen veriler sayma, karşılaştırma ve basit grafiklerle analiz edilmiştir. Bilişim teknolojileri alanında ise öğrenciler temizlik rutinlerini adım adım planlayarak algoritmik düşünme becerilerini geliştirmiştir.

Süreç boyunca iş birliğine dayalı öğrenme, problem çözme, beyin fırtınası, drama ve grup çalışmaları gibi aktif öğrenme yöntemleri kullanılmıştır. Öğrenciler çözüm önerileri geliştirmiş, sınıf kuralları oluşturmuş ve temizlik rutinlerini uygulamaya koymuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda süreç değerlendirilmiş ve gerekli iyileştirmeler yapılmıştır. Ayrıca çalışmalar sınıf dışına taşınarak okul geneline yaygınlaştırılmıştır.

Araştırma bulguları, öğrencilerin temizlik alışkanlıklarında belirgin bir gelişim olduğunu, sorumluluk alma ve iş birliği becerilerinin arttığını göstermektedir. Öğrencilerin problem çözme sürecine aktif katılım sağlamaları, öğrenmenin kalıcılığını artırmış ve davranış değişikliğini desteklemiştir. Ayrıca disiplinler arası yaklaşımın öğrencilerin farklı alanlardaki bilgileri ilişkilendirmelerine katkı sağladığı görülmüştür.

Sonuç olarak, Harezmi Eğitim Modeli ile gerçekleştirilen bu uygulama, öğrencilerin yalnızca akademik değil aynı zamanda sosyal ve yaşam becerilerini geliştirmede etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır. Temizlik ve hijyen gibi günlük yaşamla doğrudan ilişkili bir konunun öğrenciler tarafından deneyimlenerek öğrenilmesi, sürdürülebilir davranış değişikliklerinin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bu tür uygulamaların farklı eğitim ortamlarında yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Harezmi Eğitim Modeli, Temizlik Ve Hijyen Eğitimi, Disiplinlerarası Öğrenme

³⁶³ Öğretmen, 19 Mayıs İlkokulu Toroslar, Mersin, fatma_srcn_01@hotmail.com

YÜKSEKÖĞRETİMDE ARAŞTIRMA & GELİŞTİRME PERFORMANSININ BELİRLEYİCİLERİ: FSQCA İLE KÜRESEL ANALİZ

Muammer MARAL³⁶⁴,

ÖZET

Yükseköğretim kurumlarının kritik fonksiyonlarından birisi de araştırma ve geliştirme faaliyetleridir. Özellikle içinde bulunduğumuz yüzyılda ve bilgi temelli ekonomilerde üniversitelerin araştırma ve geliştirme faaliyetleri kritik rol oynamaktadır. Üniversiteler araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile bilimsel bilginin üretilmesinde, teknolojik yenilik ve inovasyon üretiminde, bu sürece katkıda bulunacak nitelikli insan kaynağı yetiştirmede, ekonomik, toplumsal ve çevresel katkıda bulunmada önemli rol oynamaktadır. Üniversitelerin araştırma-geliştirme faaliyetlerinin bu önemi göz önüne alındığında araştırma-geliştirme performansında rol oynayan kritik faktörlerin belirlenmesi birçok araştırmacının konusu olmuştur. Ancak mevcut çalışmalar üniversitelerin araştırma-geliştirme performansını genellikle doğrusal ve tek değişkenli modellerle açıklamaya çalışmıştır. Önceki çalışmalar çeşitli değişkenleri, araştırma-geliştirme performansının bağımsız ve doğrudan etkileri olarak ele almıştır. Bu çalışma yükseköğretimde araştırma-geliştirme performansının birbiriyle etkileşim halinde farklı koşulların konfigürasyonlarına bağlı olduğunu ileri sürmektedir. Bu çalışmanın amacı yükseköğretimde araştırma-geliştirme performansını etkileyen kritik faktörlerin çeşitli kombinasyonlarını ortaya koymaktır. Bu amaç için Bulanık Küme Nitel Karşılaştırmalı Analiz (fsQCA) yöntemi kullanılmıştır. Veriler bilimsel üretim, finansal yatırım, insan kaynağı, üniversite-sanayi ortaklığı, kurumsal kalite ve işbirliğine dayalı küresel göstergelerden oluşmaktadır. Bu çalışma ile yükseköğretimde yüksek araştırma-geliştirme performansına yol açan nedensellik yollarının ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Çalışmanın sonucunda yüksek performans için tek bir ideal modelin olmadığı, yüksek araştırma-geliştirme performansına ulaşmak için sadece bir yolun değil birden fazla yolun olabileceği, farklı ülkeler için yüksek araştırma-geliştirme performansı için farklı reçetelerin başarıyı getireceğinin ortaya konması öngörülmektedir. Bu çalışmanın pratik bazı çıkarımları da bulunmaktadır. İlk olarak elde edilecek bulguların ülkelerin ve üniversitelerin rekabet gücüne katkı yapması beklenmektedir. Çalışmanın bulguları geleneksel araştırma metodolojilerinin sunduğu herkese uyan tek bir yol yerine yüksek araştırma-geliştirme performansı için birden fazla reçete sunacaktır. Bu bulgular hem ülkeler hem de yükseköğretim kurumları için kritik bir bilgi olmakla birlikte çalışmanın sunduğu farklı reçeteler doğrultusunda politika yapıcılara kaynakları ve çıktıları stratejik olarak revize etme fırsatı sunacaktır. İkincisi farklı koşullarda bulunan üniversitelerin de farklı reçetelerle benzer performansa ulaşabileceğinin ortaya konması öngörülmektedir. Sınırlı bütçeli ve daha küçük üniversitelerin, yüksek finansman ve daha büyük üniversitelerle araştırma-geliştirme performansında rekabet edebilecek düzeye gelebilmesi için bağlam odaklı reçeteler ortaya konacaktır. Üçüncüsü bu çalışmanın bulgularının yüksek performansın nedenleri ile düşük performansın nedenlerinin birbirinden farklı olduğunu ortaya koyması beklenmektedir. Sonuç olarak bu çalışma ülkelerin ve üniversitelerin araştırma-geliştirme faaliyet alanlarında yüksek performans için mevcut politikalarını gözden geçirmelerine ve kaynak tahsisini yeniden yapılandırmalarına olanak sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, FSQCA, Araştırma-Geliştirme

³⁶⁴ Öğretmen, Meb, muammermaral@hotmail.com

İLETİŞİM ÇAĞINDA YAPAY ZEKÂ KAYNAKLI İÇERİKLERİN AYIRT EDİLEBİLİRLİĞİ VE DİJİTAL MEDYA OKURYAZARLIĞI

Göktuğhan ŞENTÜRK³⁶⁵,

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, iletişim çağında sosyal medya platformlarında paylaşılan haber, görsel ve videoların yapay zekâ araçlarıyla üretilmiş olup olmadığının bireyler tarafından ne düzeyde ayırt edilebildiğini belirlemek ve bu durumun dijital medya okuryazarlığı ile ilişkisini incelemektir. Ayrıca katılımcıların yapay zekâ temelli içeriklere yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel ve nitel verilerin birlikte kullanıldığı karma yöntemle desenlenmiştir. Nicel boyutta betimsel tarama modeli kullanılmış; nitel boyutta ise durum çalışması yaklaşımı benimsenmiştir. Katılımcılara gerçek ve yapay zekâ ile üretilmiş içeriklerden oluşan örnekler sunularak ayırt etme düzeyleri ölçülmüştür. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Dijital İçerik Ayırt Etme Testi” ve “Dijital Medya Okuryazarlığı Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Test kapsamında katılımcılara 10 haber metni, 10 görsel ve 5 kısa video sunulmuş; bunların gerçek mi yoksa yapay zekâ üretimi mi olduğunu işaretlemeleri istenmiştir. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formu ile 20 katılımcıdan derinlemesine görüşler alınmıştır. Nicel veriler istatistiksel analiz programı ile analiz edilmiş; nitel veriler ise içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre katılımcıların yapay zekâ ile üretilmiş içerikleri doğru ayırt etme oranı %54 olarak belirlenmiştir. Özellikle görsel ve video içeriklerde hata oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Dijital medya okuryazarlığı puanı yüksek olan katılımcıların ayırt etme başarısının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Nitel bulgular, katılımcıların çoğunun içeriklerin kaynağını kontrol etme alışkanlığına sahip olmadığını ve içeriklerin gerçekliğini çoğunlukla “ilk izlenime” göre değerlendirdiğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, bireylerin yapay zekâ destekli içerikleri ayırt etme konusunda yeterli donanıma sahip olmadığını ve dijital medya okuryazarlığının bu süreçte belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Özellikle görsel ve video tabanlı içeriklerin manipülasyona daha açık olduğu ve bireyler üzerinde daha güçlü bir inandırıcılık etkisi oluşturduğu görülmüştür. Eğitim programlarına dijital medya okuryazarlığı ve yapay zekâ farkındalığına yönelik içeriklerin entegre edilmesi önerilmektedir. Okullarda ve üniversitelerde uygulamalı doğrulama atölyeleri düzenlenebilir. Sosyal medya platformlarının içerik doğrulama mekanizmalarını güçlendirmesi ve yapay zekâ ile üretilmiş içeriklerin etiketlenmesine yönelik düzenlemelerin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ayrıca farklı yaş gruplarında benzer araştırmalar yapılarak konuya ilişkin daha kapsamlı veriler elde edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İletişim Çağı, Yapay Zekâ, Dijital Okuryazarlık

³⁶⁵ Öğretmen, MEB, fizikcihan@gmail.com

TIP VE EĞİTİMDE MESLEKİ EĞİTİMİN ÖNEMİ

Rəsmiyyə ƏHMƏDOVA³⁶⁶, Jalə MİRSAAB³⁶⁷, Sədaqət RƏHİMOVA³⁶⁸, Yaşar İBADOV³⁶⁹, Ədalət MURADOV³⁷⁰,

ÖZET

Tibb sahəsində peşə təhsilinin önəmi

Peşəkar kadr hazırlığı:

Tibb peşəsi yüksək ixtisas və praktiki bacarıq tələb edir. Peşə təhsili sayəsində tələbələr xəstə baxımı, ilkin yardım, laboratoriya işləri və tibbi avadanlıqlardan düzgün istifadə bacarıqlarını öyrənirlər.

Sağlamlıq xidmətlərinin keyfiyyəti:

Peşə təhsili alan tibb işçiləri xəstə ilə ünsiyyət, diaqnostika və müalicə prosesində daha səriştəli olur, bu da səhiyyə xidmətlərinin keyfiyyətini artırır.

Təcrübə əsaslı öyrənmə:

Peşə təhsili praktik yönümlüdür. Tələbələr klinikalarda, laboratoriyalarda və xəstəxanalarda real təcrübə qazanırlar. Bu da onların nəzəri bilikləri praktikaya çevirməsinə imkan yaradır.

Texnologiyaya uyğunlaşma:

Müasir tibb texnologiyaları sürətlə inkişaf edir. Peşə təhsili tələbələrə yeni avadanlıqları və texnologiyaları öyrənmək imkanı verir.

Təhsildə peşə təhsilinin önəmi

İxtisaslı əmək bazarı:

Peşə təhsili gəncləri müxtəlif sahələrdə işə hazırlayır. Bu, işsizlik problemini azaltmaq və iqtisadi inkişafı dəstəkləmək üçün vacibdir.

Praktiki bacarıqların inkişafı:

Peşə məktəblərində və kurslarda tələbələr yalnız nəzəriyyəni deyil, həm də praktik bacarıqları öyrənirlər, məsələn: texniki iş, elektrik, proqramlaşdırma və s.

Cəmiyyətin inkişafı:

Peşə təhsili cəmiyyətin ehtiyaclarına cavab verir. Məsələn, səhiyyə, təhsil, kənd təsərrüfatı və sənaye sahələrində peşəkar işçilərin olması həyat keyfiyyətini artırır.

Özünə inam və müstəqillik:

³⁶⁶ Qəbələ Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi Pedaqoqu, jalamirsaab@gmail.com

³⁶⁷ EYUDER Azərbaycan Təhsil Təmsilçisi, jalamirsaab@gmail.com

³⁶⁸ Pedaqogika Üzrə Fəlsəfə Doktoru.Alim, jalamirsaab@gmail.com

³⁶⁹ Prof. Dr., "Alternativ Psixologiya" Elminin Müəllif, Tibbi, Biologiya Elmləri Doktoru, yashar1960m@list.ru

³⁷⁰ Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin (Unec) Hazırkı Rektoru İqtisad Elmləri Doktoru, jalamirsaab@gmail.com

Peşə təhsili gənclərə həm öz gəlirlərini təmin etmək, həm də cəmiyyətdə aktiv rol oynamaq imkanı verir.

Nəticə

Tibb və peşə təhsili cəmiyyət üçün vacibdir, çünki onlar sağlam, bacarıqlı və ixtisaslı insan resurslarının hazırlanmasını təmin edir. Bu da həm səhiyyə sisteminin, həm də iqtisadiyyatın inkişafına birbaşa təsir göstərir.

[1] Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin (UNEC) hazırkı rektoru iqtisad elmləri doktoru,

Anahtar Kelimələr: Azərbaycan, Eğitim, Uluslararası, Tibbi, Profesyonel

İNGİLİZ DİLİNDE DOĞRU BİLİNEN YANLIŞLAR

Əlibəyova Zinyət ŞƏRİF QIZI³⁷¹,

ÖZET

Bu gün mən sizə ingilis dilində ən çox rast gəlinən mövzu haqqında: "Doğru bilinən yanlışlar"dan danışacağam. İngilis dili dünyada ən çox istifadə olunan dillərdən biridir. Bu dildə təqribən 370-400 milyon insan öz ana dili kimi danışır, 1 milyarddan çox insan onu təhsil, iş, beynəlxalq ünsiyyət üçün istifadə edir. Biz ingilis dilini öyrənərkən bəzən elə ifadələrdən istifadə edirik ki, bizə düzgün görünür, amma, əslində, səhv olur. Bu səhvlər çox sadə olsa da gündəlik danışıda tez-tez rast gəlinir. Məsələn:

"Good" sifətinin müqayisə dərəcəsini bəzən " more better" kimi işlədirik. Əslində isə "better" olmalıdır. Çünki "more better" "daha daha yaxşı" demək olur.

Bəzən belə cümlə qurulduğunu görürük: "I very like it" . Əslində isə belə olmalıdır: " I like it very much".

"People" sözü "s" şəkilçisi qəbul etmədiyi üçün bəzən ondan sonra feili tək formada götürürlər. Əslində isə bu söz özü cəmdə olduğu üçün ondan sonra gələn feil cəm formada işlənməlidir. Məsələn, "People is friendly" yox, "People are friendly".

" Information" sözü sayılmayan isim olduğu üçün cəm şəkilçisi qəbul etmir və "informations" kimi işlənə bilmir.

İndi isə növbəti maraqlı bir səhvə baxaq:

Bəzən "I agree" cümləsinin əvəzinə "I am agree" kimi işlənməni də görə bilirik. "Agree"sözü feil olduğu üçün "to be" feili ilə işlənmir.

Eyni zamanda " agree" sözü müxtəlif mənələrdə da işlənilir ki, bəzən bu mənələrin fərqi varılır. Məsələn: "Agree with sb/sth" -- "Kiminləsə / nə iləsə razılaşmaq". "Agree to sth" -- öz razılığını vermək. Məsələn: "Agree to a proposal" -- "Təklifə razılığını vermək".

"Agree (up)on sth -- qərar vermək kimi işlənilir. Məsələn: Agree upon the time for a conference. -- Konfransın vaxtı barədə qərar vermək.

"Səhv etmək " ifadəsinin "I did a mistake " formasında işlədilməsi düz bildiyimiz səhvlərdəndir. Düzgün formada belə olmalıdır: "I made a mistake " .

"Başqa" mənasını verən "except " və" besides " sözlərinin biri-birinin əvəzinə işlədilməsi də ingilis dilinin öyrənilməsində edilən səhvlərdəndir. Hər bir sözün öz işlənmə yeri var. Məsələn: "Children go to school every day except Sunday" -- "Uşaqlar bazar günündən başqa hər gün məktəbə gedirlər ". "Did M.A.Sabir write any books besides "Hophopname" ?" -- M. Ə.Sabir "Hophopnamə"dən başqa (əlavə) kitab yazıb?

"Təklif etmək" mənasını verən "suggest" və" offer" feillərinin bir-birinin əvəzinə işlədilməsi edilən yanlışlardandır. Məsələn: "Suggest sth (suggest a plan, suggest an idea)" -- bir plan, bir ideya təklif

³⁷¹ İngilis Dili Müəllimi, Qəbələ Rayon Zərəğan 2 Saylı Tam Orta Məktəb, ztairova1965@gmail.com

etmək mənasında işlənir. "Offer sth" isə "təklif etmək, vermək" mənasında işlənir. Məsələn: "Offer (sb) one's help/money -- Köməyini təklif etmək, pul təklif etmək/vermək.

"First" və "at first" ifadələrinin səhv işlənməsi tez-tez baş verən yanlışlardandır. Məsələn: "First read the explanation, then do the exercise" -- "Birinci (əvvəlcə) izahı oxu, sonra tapşırığı et".

"At first "-- "At first it was difficult for me to drive a car in Baku". -- "Birinci (əvvəllər, əvvəlcə) Bakıda maşın sürmək mənə çətin idi.

"Worry, bother, trouble, disturb" sözləri bəzən yanlış olaraq bir-birinin əvəzinə işlədilir. Ancaq bu sözlər fərqlidir və hər birinin öz işlənmə yeri var.

Anahtar Kelimələr: Azərbaycan, Eğitim, Bilim, İngiliz

ULUSLARARASI TERÖRİZM, ULUS ÖTESİ SUÇLAR VE ULUSLARARASI HUKUK VE SİYASİ DURUM

Hacı Xəliq BƏŞƏR³⁷², Afaq CAHANGİRLİ³⁷³, Natavan ƏFƏNDİYEVƏ³⁷⁴, Kərimova ŞƏHLƏ³⁷⁵,

ÖZET

Beynəlxalq Terrorizim Trans Milli Cinayətkarlıq Və Beynəlxalq Hüququn Geo siyasi vəziyyəti, müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində təhlükəsizlik anlayışı əhəmiyyətli dərəcədə transformasiyaya uğramışdır. Qloballaşma prosesinin sürətlənməsi nəticəsində dövlət sərhədləri nisbi xarakter almış, bu isə beynəlxalq terrorizm və transmilli cinayətkarlıq kimi təhdidlərin geniş yayılmasına şərait yaratmışdır. Bugünkü çıxışında müasir dünyanın ən ciddi problemlərindən olan beynəlxalq terrorizm, transmilli cinayətkarlıq və onların beynəlxalq hüquq çərçivəsində geosiyasi təsirdən bəhs edəcəyəm.

Bu problemlər qloballaşma nəticəsində daha da genişlənmiş və dövlətlər üçün ciddi təhlükəyə çevrilmişdir.

Beynəlxalq terrorizm

Beynəlxalq terrorizm – siyasi və ya ideoloji məqsədlərlə həyata keçirilən, bir neçə ölkəni əhatə edən zorakı fəaliyyətlərdir.

Əsas xüsusiyyətlər:

Sərhədləri aşan fəaliyyət

Mülki əhaliyə yönəlmə

Qlobal şəbəkələrdən istifadə

Nümunə təşkilatlar:

Al-Qaeda

ISIS

Transmilli cinayətkarlıq

Transmilli cinayətkarlıq – bir neçə ölkədə fəaliyyət göstərən təşkilatlanmış cinayət formasıdır.

Əsas istiqamətlər:

Narkotik ticarəti

İnsan alveri

Silah qaçaqmalçılığı

Kiber cinayətlər

³⁷² Beem, İn Sədri, Hüquq Elmlər Doktoru, hacixaliqbeserr@gmail.com

³⁷³ Afaq Cahangirli, Pedaqoq, hacixaliqbeserr@gmail.com

³⁷⁴ Yaşam Koçu, natavancfrova9@gmail.com

³⁷⁵ Təhsil Eksperti, hacixaliqbeserr@gmail.com

Mübarizə aparan qurumlar:

Interpol

United Nations Office on Drugs and Crime

Beynəlxalq hüquq

Beynəlxalq hüquq dövlətlər arasında münasibətləri tənzimləyir və təhlükəsizliyi qorumağa xidmət edir.

Əsas prinsiplər:

Dövlət suverenliyi

Ərazi bütövlüyü

İnsan hüquqlarının qorunması

Əsas qurum:

United Nations

Geosiyasi vəziyyət

Geosiyasi vəziyyət bu problemlərin inkişafına birbaşa təsir edir.

Əsas amillər:

Böyük dövlətlər arasında rəqabət

Regional münaqişələr

Zəif dövlət idarəçiliyi

Terrorizm çox vaxt münaqişə zonalarında güclənir. Cinayət şəbəkələri qeyri-sabit bölgələrdə inkişaf edir. Beynəlxalq hüquq isə bu problemlərin qarşısını almağa çalışır.

Nəticə olaraq:

Bu problemlər global xarakter daşıyır

Dövlətlər arasında əməkdaşlıq vacibdir

Beynəlxalq hüququn gücləndirilməsi əsas şərtədir

Anahtar Kelimələr: *Terörizm, Ulus, Uluslararası, Hukuk*

EĞİTİM PAYDAŞLARININ GÖRÜŞLERİNE GÖRE EĞİTİMDE SKA PROJELERİNİN UYGULANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Sinem ARICA³⁷⁶, Zehra ALTINAY³⁷⁷, Fahriye ALTINAY³⁷⁸,

ÖZET

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA'lar), çevresel, sosyal ve ekonomik unsurları bütüncül bir bakış açısıyla ele alarak sürdürülebilir bir gelecek oluşturmayı hedeflemektedir. Bu amaçların bireylere eğitim yoluyla kazandırılması, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının artırılması ve bu farkındalığın davranışa dönüştürülmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu çalışmanın amacı, eğitim ortamlarında yürütülen SKA projelerinin uygulanması ve değerlendirilmesini, eğitim paydaşlarının görüşlerine dayalı olarak incelemektir. Araştırmada nitel yöntem tercih edilmiş ve eğitim sürecinde yer alan çeşitli paydaşların görüşleri analiz edilmiştir. Çalışma, sivil toplum kuruluşlarıyla yürütülen ve her biri farklı bir SKA ile ilişkilendirilen 17 uygulama projesini kapsamaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik odaklı projelere ilişkin öğretmenlerin, yöneticilerin ve diğer eğitim paydaşlarının değerlendirmeleri dikkate alınmıştır. Bulgular, SKA projelerinin öğrencilerde çevresel farkındalık, sürdürülebilir düşünme ve sorumlu davranış geliştirilmesine önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Ancak projelerin başarısı, eğitim ortamındaki paydaş katılımı düzeyine, yani ilgili bireylerin sürece aktif katılımı ve iş birliğine bağlı olarak değişmektedir. Araştırma sonuçları, sürdürülebilir kalkınma amaçlarının eğitim yoluyla yaygınlaştırılabilmesi için paydaş katılımının güçlendirilmesi ve sürdürülebilirlik temalı projelerin eğitim programlarına daha düzenli biçimde entegre edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim, Paydaş Katılımı, Eğitim Paydaşları, Sürdürülebilirlik Eğitimi*

³⁷⁶ Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC, aricasinem@gmail.com

³⁷⁷ Prof. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, Kkctc, zehra.altinaygazi@neu.edu.tr

³⁷⁸ Prof. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC, fahriye.altinay@neu.edu.tr

YÖNETİCİ–LİDER GERİLİMİ EKSENİNDE OKUL MÜDÜR YARDIMCILARI: ORTA DÜZEY LİDERLİĞE TEORİK BİR BAKIŞ

Yakup Batuhan ARSLAN³⁷⁹, Ferudun SEZGİN³⁸⁰,

ÖZET

Okul müdür yardımcılığı, okulun günlük işleyişini sürdüren teknik bir ara kademe olarak görülse de gerçekte okulun liderlik kapasitesini taşıyan ilk halka aktörler arasında yer almaktadır. Ancak eğitim liderliği araştırmalarının önemli bir bölümünün müdür perspektifine yoğunlaşması, müdür yardımcılarının rolünü literatürde görece görünmez kılmakta ve bu pozisyonun liderlik potansiyelinin kavramsallaştırılmasını sınırlamaktadır. Bu bildiri, müdür yardımcılarının yöneticilik ve liderlik rolleri arasında sıkışmış konumunu, orta düzey liderlik çerçevesinde yeniden tartışmayı amaçlamaktadır. Orta düzey liderlik literatürü, üst yönetimin kararlarının okul pratiğine yansıtılmasında bu aktörlerin temel bir aracı rol üstlendiğini ve bürokratik süreçleri yönetirken aynı zamanda öğretim süreçlerini etkileme kapasitesine sahip olduklarını vurgulamaktadır. Alanyazın, orta düzey liderliğin tek boyutlu bir görev alanı olmadığını; rolleri çok yönlü bir biçimde ele alınan, farklı beceri kümeleri üzerinden okunabilen çok katmanlı bir yapı sunduğunu göstermektedir. Bu bağlamda orta düzey liderliğin rolleri kavramsal, insani-sosyal ve teknik beceriler ekseninde sınıflandırılabilir. Kavramsal düzeyde orta düzey liderler, üst yönetim tarafından belirlenen yönelimleri anlamlandırır ve buna bağlı olarak şekillenen vizyonu okul pratiğine tercüme eder; hedefleri netleştirir, müfredat geliştirme, öğrenme ve gelişimi destekleme, öğrenme-öğretme süreçlerini iyileştirme, araştırma-geliştirme ve problem çözme gibi işlevleri yerine getirir. İnsani-sosyal düzeyde ise okul içi paydaşlar arasında köprü kurar; güvene dayalı ilişkiler geliştirir, açık iletişimi ve iş birliğini güçlendirir, çatışmaları yönetir ve öğretmenlerin mesleki öğrenmesini destekleyen etkileşim alanları oluşturur. Bu yön, orta düzey liderlerin yalnızca süreçleri koordine eden değil, aynı zamanda okul kültürünü ve psikolojik güven iklimini şekillendiren ilişkisel aktörler olduğunu gösterir. Teknik düzeyde ise okulun amaçlarına ulaşmasını sağlayacak biçimde işleyişin planlanması ve örgütlenmesini, insan ve fiziksel kaynakların verimli yönetimini, mevzuat ve resmî prosedürlere hâkimiyeti, bütçe ve bakım-onarım süreçlerinin izlenmesini ve eğitim teknolojileri ile bilişim sistemlerinin etkin kullanımını gerektirir. Türkiye bağlamında ise müdür yardımcılarının hem idari hem pedagojik sorumluluklar üstlenmesi ve üst yönetim ile öğretmenler ve diğer paydaşlar arasında köprü rolü oynaması bu konumu daha da kritik hâle getirmektedir. Müdür yardımcılığı rolü, kurumsal düzeyde yalnızca işlerin yürütülmesi ve kriz/iş takibi ekseninde tanımlandığında, okulun liderlik kapasitesini genişletebilecek en kritik dağıtım alanlarından biri işlevsizleşmektedir. Bu sınırlayıcı rol kurgusu; rol belirsizliği ve rol çatışmasıyla birleşen yüksek operasyonel iş yükü üzerinden müdür yardımcılarının liderlik işlevlerini baskılamakta, böylece pozisyonu yüksek sorumluluk–düşük etki biçiminde kavramsallaştırılabilecek yapısal bir paradoksa sürükleyebilmektedir. Bu çalışmanın hareket noktası, müdür yardımcılarının uluslararası literatürde karşılığı olan orta düzey liderlik çerçevesinde yeniden konumlandırmanın hem kuramsal hem de pratik düzeyde açıklayıcı bir zemin sunmasıdır. Bu doğrultuda çalışma, müdür yardımcılığı

³⁷⁹ Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, yakupbatuhanarslan@gazi.edu.tr

³⁸⁰ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ferudun@gazi.edu.tr

rolünün liderlik boyutunu görünür kılan bir kavramsal çerçeve önermekte ve politika ile okul içi uygulamalara yönelik somut düzenleme alanlarını tartışmaya açmaktadır. Bu bağlamda, müdür yardımcılığı rolünün orta düzey liderlik kapasitesini açığa çıkarabilmesi için MEB tarafından yapılandırılmış bir mesleki gelişim çerçevesi oluşturulmalı ve bu rol, yalnızca idari yük paylaşımı değil, okul gelişimine liderlik katkısı üzerinden tanımlanmalıdır. Orta düzey liderlik ulusal stratejilerde resmi olarak tanınmalı, kariyer basamakları ve teşviklerle desteklenmeli, yükselmede liderlik performansı dikkate alınmalıdır. Okul düzeyinde dağıtımcı liderlik, görev devrinin ötesinde katılımcı yönetim anlayışıyla kurumsallaştırılmalı; müdür–müdür yardımcısı mentörlüğü için açık bir kurumsal süreç tanımlanmalıdır. Son olarak, MEB'in eğitim yönetimi politikalarını müdür yardımcılarının liderlik gelişimini önceleyecek ve okul yönetiminde çok katmanlı liderlik modelini destekleyecek biçimde yeniden yapılandırması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Müdür Yardımcısı, Orta Düzey Liderlik, Eğitim Liderliği*

ÇEVRESEL AKLIN YÜKSELİŞİ: YAPAY ZEKA ALGORİTMALARININ İNSAN YAŞAMI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Emine BABAOĞLAN³⁸¹, Ejder ÇELİK³⁸², Güneş SALI³⁸³,

ÖZET

Yapay zekâ üzerine ana akım söylem, karar verme ve problem çözme gibi merkezi bilişsel işlevlere odaklanırken, bu çalışma “çevresel akıl” (peripheral reason) kavramını ele almakta ve algoritmaların insan davranışını, duygularını ve sosyal etkileşimini şekillendiren bilinçdışı süreçlerini irdelemektedir. Araştırmanın temel amacı, yapay zekâ algoritmalarının örtük işleyişinin bireylerin özerklik, zaman deneyimi ve ilişkisel özgünlükleri üzerindeki etkilerini deneysel ve boylamsal veriler ışığında ortaya koymaktır. Bu makale, sistematik literatür taramasına dayanmakta olup, yapay zekâ algoritmalarının çevresel akıl üzerindeki etkilerine dair bulguları üç ana başlık altında sentezlemektedir. Birincisi, bilinçli seçimden algoritmik alışkanlığa geçiş olgusudur. Bu bağlamda, 2023-2025 yılları arasında yürütülen özgün bir karma yöntemli uzunlamasına çalışmada (N=1.204), altı ay veya daha uzun süre yapay zekâ tabanlı kişisel asistan kullanan katılımcıların, kontrol grubuna kıyasla hedef belirleme davranışlarında %43 oranında anlamlı bir azalma gösterdiği tespit edilmiştir (p < .01). Aynı çalışmada, deneyim örnekleme metodolojisi (Hektner vd., 2007) kullanılarak yapılan ileri analizler, algoritmaların rota, müzik seçimi ve yanıt gibi mikro kararları kullanıcının bilinçli müdahalesine fırsat vermeden önceden çözdüğünü ortaya koymuştur. Bu bulgular, literatürde "eylem kapasitesi körelmesi" (agency atrophy) olarak tanımlanan olguyu desteklemektedir: Kullanıcı açıkça şikâyet etmediği hâlde, bilinçli karar verme sıklığı ölçülebilir biçimde azalmaktadır (André vd., 2018). Bu sonuç, çevresel aklın merkezi bilişsel süreçleri doğrudan işgal etmeksizin nasıl devre dışı bıraktığını göstermesi bakımından özgündür. İkincisi, çevresel aklın zaman algısını yeniden yapılandığı ortaya konmuştur. Akıllı telefon kullanıcıları üzerinde yapılan bir çalışmada (Rosen ve ark., 2013), sürekli bildirim akışına maruz kalan kişilerin dikkatlerini ortalama 75 saniyede bir kaydırdığı belirlenmiştir. Başka bir deneysel çalışmada (Galván ve ark., 2013), cep telefonu kullanan yayaların çevrelerindeki görsel detayları hatırlama oranının %61 daha düşük olduğu görülmüştür. Algoritmik içerik düzenlemesi, doğal duraklamaları ortadan kaldırarak “kronolojik sıkıştırma” (chronological compression) adı verilen olguya yol açmaktadır. Bu bulgu, zamanın fenomenolojik akışının algoritmalar tarafından parçalanarak bireyin içsel ritim duygusunun nasıl aşındığına dair somut kanıt sunmaktadır. Üçüncüsü, ilişkisel şeffaflık (relational transparency) konusunda önemli bir paradoks tespit edilmiştir. Sosyal medya algoritmaları, istem dışı olarak “sergilenen okunabilirliği” (performative legibility) artırmaktadır. Twitter üzerinde yapılan bir çalışmada (Brady ve ark., 2017), çok beğeni alan ahlaki içerikli mesajların algoritma tarafından daha görünür hâle geldiği ve kullanıcıların bu duygu türlerini farkında olmadan tekrarladığı tespit edilmiştir. Facebook ve Instagram üzerinde yapılan başka bir analizde (Yu ve ark., 2020), yüksek erişimli içeriklerin daha basit bir dil kullandığı ve karmaşık duygusal ifadelerden sistematik olarak kaçındığı gösterilmiştir. Bu bulgular, algoritmik görünürlüğün duygusal sadeleşmeyi teşvik ettiğini ve bireyler arası etkileşimin özgünlük düzeyini düşürdüğünü

³⁸¹ Prof. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, emine.babaoglan@yobu.edu.tr

³⁸² Prof. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, ejder.celik@bozok.edu.tr

³⁸³ Prof. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, gunes.sali@yobu.edu.tr

ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma yapay zekâ algoritmalarının yalnızca merkezi bilişsel süreçleri değil, aynı zamanda farkındalık eşiğinin altında işleyen çevresel akıllı da dönüştürdüğünü göstermektedir. Bulgular, algoritmik tasarımın etik ve politik sonuçlarının yalnızca açık karar alma mekanizmalarıyla sınırlı olmadığını, bireylerin örtük eylem kapasiteleri, zaman deneyimleri ve ilişkisel özgünlükleri üzerinde de derin etkiler taşıdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevresel Akıl, Algoritmik Alışkanlık, Eylem Kapasitesi Körelmesi, Kronolojik Sıkıştırma, İlişkisel Şeffaflık,

OKUL ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİNLERİNDEKİ OKUL MÜDÜRÜ Ebru KURTEL³⁸⁴, Nedime KARASEL³⁸⁵, Nesrin GÖKŞAH³⁸⁶,**ÖZET**

Okul öncesi dönem, bireylerin doğumu ile başlayıp gelişimlerinin büyük bir bölümünün tamamlandığı süreçtir. Bu süreç içerisinde bireyler, hayata dair ilk algılarını oluştururlar. Okul öncesi eğitim ile öğrencileri ilkokula hazırlarken bütüncül gelişimlerine katkı koymayı hedefler. Bu eğitim süreci içerisinde öğrenci-öğretmen-aile iş birliği büyük önem taşır. Bunun yanı sıra okul yöneticilerinin de okul öncesi eğitimde büyük rolü vardır. Okul öncesi eğitim yöneticilerinin kullandıkları liderlik stilleri sadece öğretmen ve okul çalışanlarını değil, aynı zamanda öğrenci ve velileri de etkilemektedir. Bu araştırmanın amacı, KKTC’de devlete bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 48-76 aylık çocukların zihinlerinde yarattıkları müdürünü araştırmaktır. Yapılan çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmış olup verileri analiz etmek için içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 eğitim öğretim yılında KKTC-MEB’e bağlı devlet okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim görmekte olan 48-76 aylık öğrenciler oluşturur. Araştırmaya toplam 16 okul öncesi öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılacak öğrencilerin velileri ile iletişime geçilip veli onam formu onaylatılmış ve araştırmaya başlanmıştır. Verilerin toplanmasında eğitsel oyun ile sorulan görüşme soruları kullanılmıştır. Okul öncesi dönemdeki çocukların soyut düşünme becerileri tam anlamıyla gelişmediği için herhangi bir konuya dair düşünce ve görüşlerini sözel olarak ifade edebilmeleri sınırlı olacaktır. Bu sınırlılığı ortadan kaldırıp öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilmeleri için gerekli araştırma oyun aracılığı ile sürdürülmüştür. İlk önce kadın ve erkek maketleri öğrencilere verilerek bunun hayallerinde canlandırdıkları okulun müdürü olduğu belirtilmiştir. Öğrencilere verilen farklı kıyafet ve aksesuarların bu maketin üzerine giydirilmesi istenmiştir. Öğrenci hayalindeki müdürün görüntüsünü yarattıktan sonra onlara müdürün nasıl görüldüğü, görevinin ne olduğu, neye benzediği, iletişiminin nasıl olduğu ve öğrencilere davranışları hakkında sorular sorulmuştur. Bu soruların cevapları alındıkça yarı-yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından doldurulmuştur. Araştırmanın bulguları incelendiğinde ise müdür hakkında genel olarak öğrencilerin olumlu bir imaj çizdikleri görülmektedir. Öğrenciler tarafından %33.3’lük bir oran ile verilen cevap okul müdürünün ‘mutlu’ bir duygu durumunda olduğudur. Müdürün görevine yönelik elde edilen bulgularda ise en fazla verilen cevap %33.3’lük bir oran ile müdürün eğitim ile bağlantısına değinildiği görülmektedir. Öğrencilerin genel açıklamalarında müdürün görevi ve öğretmenin görevi birbirine karışmıştır. Elde edilen bulgularda ayrıca müdürü bir aile üyesine benzeten katılımcılar bulunurken aynı zamanda müdürü öğretmene benzeten katılımcılar da bulunmaktadır. Müdürün öğrencilere davranışını değerlendiren soruya katılımcıların vermiş oldukları cevapların %50’si ise müdürün değer yargısı kapsamında olumlu bir davranış sergilediği yönündedir. Elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında ise erkek katılımcıların birçoğunun müdürü erkek birey olarak değerlendirdikleri, müdürün sadece erkek olabileceği yanıtını verdikleri görülmektedir. Literatürde yapılmış benzer çalışmalara bakıldığında ise okul öncesi çocuklarının müdürü hem otorite

³⁸⁴ KKTC, ebrukurtel0209@gmail.com³⁸⁵ Dr. Öğr. Üyesi, KKTC, karaselnedime@hotmail.com³⁸⁶ KKTC, 20nesrin01@gmail.com

hem de güven figürü olarak algıladığı bulgularına rastlanmaktadır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda KKTC-MEB'e okul müdürlerinin okul öncesi öğrencileri üzerinde bıraktıkları imaj algısı hakkında bilgi verilebilir. Bu çalışma alan yazınına KKTC okulları içerisinde yapılmış olması ve bu bölgede benzer çalışmanın daha önce yapılmamış olmasından dolayı katkı koymaktadır. Araştırmanın sınırlılığı az katılımcı ile belli bir bölgede gerçekleştirilmiş olmasından kaynaklı sınırlı veri elde edilmesidir. Daha fazla bölgeden çocuğa ulaşım farklı okullardaki müdürlerin öğrenciler üzerinde yarattıkları imaj algısı değerlendirilerek KKTC-MEB'e daha kapsamlı ve detaylı veriler sunulması önerilir.

Anahtar Kelimeler: *Okul Öncesi Öğrencileri, Okul Müdürü, Okul Öncesi Dönem*

YABANCI UYRUKLU İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DUYGUSAL NİTELİKLERİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dila VURUR³⁸⁷, Yaren KARAHASAN³⁸⁸,

ÖZET

Bu çalışmada, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) öğrenim gören yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin duygusal nitelikleri; sınıf öğretmenleri ve öğrenci velilerinin görüşlerine dayalı olarak karşılaştırmalı biçimde incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, öğrencilerin duygusal iyi oluş, aidiyet duygusu, özgüven, stresle başa çıkma ve psikolojik dayanıklılık gibi özelliklerinin farklı paydaşların bakış açılarıyla değerlendirilmesini sağlamaktır. Bu doğrultuda, öğretmen ve veli görüşleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenine uygun olarak tasarlanmıştır. Çalışma grubunu, KKTC'nin farklı ilçelerinde görev yapan 18 sınıf öğretmeni ile yabancı uyruklu öğrencilerin 18 velisi oluşturmaktadır. Katılımcılar, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve öğretmenler ile veliler için eşdeğer sorular içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin duygusal niteliklerinin çeşitli faktörlerden etkilendiği belirlenmiştir. Öğrencilerin özellikle dil yetersizlikleri nedeniyle kendilerini ifade etmekte zorlandıkları, bu durumun özgüvenlerini olumsuz etkilediği ve sosyal ortamlarda geri planda kalmalarına neden olduğu görülmüştür. Ayrıca, yeni kültürel ortama uyum sağlama sürecinde kaygı, yalnızlık ve dışlanmışlık hissi yaşadıkları ifade edilmiştir. Öğretmenler, öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımında isteksizlik ve zaman zaman davranışsal sorunlar sergilediklerini belirtirken; veliler ise çocuklarının duygusal olarak hassaslaştıklarını ve destek ihtiyacının arttığını vurgulamıştır. Öğretmen ve veli görüşleri karşılaştırıldığında, her iki grubun da öğrencilerin duygusal uyum sürecinde güçlükler yaşadığı konusunda ortaklaştığı; ancak öğretmenlerin daha çok sınıf içi gözlemlere, velilerin ise çocuğun bireysel ve aile içi durumuna odaklandığı görülmüştür. Sonuç olarak, yabancı uyruklu öğrencilerin duygusal gelişimlerinin desteklenmesi için okul-aile iş birliğinin güçlendirilmesi, rehberlik hizmetlerinin etkinleştirilmesi ve kapsayıcı eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması önerilmektedir. Bu doğrultuda elde edilen bulguların, ilgili paydaşlara yol gösterici olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yabancı Uyruklu Öğrenciler, Sosyal Uyum, Duygusal Nitelikler, Psikolojik Dayanıklılık, Öğretmen Ve Veli Görüşleri*

³⁸⁷ KKTC, dilavurur@gmail.com

³⁸⁸ Öğretmen, KKTC, yaren.karahasan@icloud.com

OKUL YÖNETİCİLERİNİN FİNANSAL KAYNAKLARIN SAĞLANMASI, DAĞITIMI VE KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: KKTC ÖRNEĞİ

İlke ASLİM³⁸⁹, Nedime KARASEL³⁹⁰,

ÖZET

Bu araştırma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) görev yapan okul yöneticilerinin günlük rutin işleri içerisinde finansal yönetimin rolünü, finansal kaynak sağlama süreçlerini ve bu kaynakların okul içindeki dağıtımına ilişkin yaklaşımlarını kapsamlı biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı; okul yöneticilerinin finansal yönetim bağlamındaki deneyimlerini, karşılaştıkları yapısal ve uygulamaya dönük sorunları ortaya koymak ve finansal düzenlemelere ilişkin geliştirdikleri çözüm önerilerini analiz etmektir. Bu doğrultuda çalışma; yöneticilerin devlet tarafından sağlanan finansal destek hakkındaki değerlendirmelerini, örgüt içinde finansal kaynak üretme stratejilerini, bu süreçlere ayırdıkları zamanı ve finansal kaynakların dağıtımına ilişkin karar alma mekanizmalarını bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde desenlenmiş olup veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında KKTC Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet ilkokullarında görev yapan 50 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise finansal yönetim süreçlerine daha fazla ağırlık veren ve bu konuda deneyim sahibi olduğu belirlenen 30 yönetici ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ve ölçüt örnekleme teknikleri kullanılarak belirlenmiştir. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile sistematik olarak çözümlenmiş; kodlama, tema oluşturma, verilerin düzenlenmesi ve yorumlanması aşamalarından geçirilerek bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırma bulguları, okul yöneticilerinin büyük çoğunluğunun devlet tarafından sağlanan finansal desteği hem yeterlilik hem de eşitlik açısından yetersiz bulduğunu göstermektedir. Finansal kaynakların önemli bir bölümünün okul aile birliği destekleri, belediye katkıları, bağışlar ve okul içi sosyal etkinliklerden elde edildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, yöneticiler finansal kaynak sağlama sürecinin oldukça yoğun emek ve zaman gerektirdiğini, bu sürecin yalnızca mesai saatleriyle sınırlı kalmadığını ve çoğu zaman yöneticilerin kişisel zamanlarını da kapsadığını ifade etmektedirler. Bu durumun, yöneticilerin asli eğitim-öğretim liderliği rollerine ayırdıkları zamanı olumsuz etkilediği görülmektedir.

Finansal kaynakların dağıtımına ilişkin bulgular incelendiğinde ise, yöneticilerin büyük ölçüde ihtiyaç önceliği, aciliyet durumu ve adil paylaşım ilkelerini esas aldıkları görülmektedir. Kaynakların önemli bir kısmının bakım-onarım, temizlik, kırtasiye ve öğretim materyalleri gibi temel ihtiyaçlara yönlendirildiği tespit edilmiştir. Bu durum, okulların finansal sürdürülebilirlikten ziyade temel işleyişlerini devam ettirme odaklı bir bütçe anlayışıyla yönetildiğini göstermektedir.

Araştırma sonuçları, okul yöneticilerinin önemli bir bölümünün finansal sorunlarla mücadele etmek zorunda kaldığını ve bu durumun eğitim-öğretim süreçlerinin niteliğini dolaylı olarak etkilediğini

³⁸⁹ Öğretmen, KKTC, aslimilke01@gmail.com

³⁹⁰ Dr. Öğr. Üyesi, KKTC, karaselnedime@hotmail.com

ortaya koymaktadır. Yöneticiler, finansal sistemin daha etkili işlemesi için öğrenci sayısına dayalı bütçe dağılımı yapılması, yıl başında planlı ve öngörülebilir finansal destek sağlanması, okullara daha özerk bütçe kullanım yetkisi verilmesi ve yerel yönetimlerle iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, elde edilen bulguların eğitim politikalarının geliştirilmesi, okul temelli finansal yönetim modellerinin yeniden yapılandırılması ve yöneticilerin üzerindeki finansal yükün azaltılması açısından önemli katkılar sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Finansal Yönetim, Okul Yöneticileri, Eğitim Finansmanı, Kaynak Dağıtımı, KKTC*

RESFEBE: GÖRSEL OKUMA VE ANALİTİK DÜŞÜNME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE BİR ARAÇ Emrihan YILDIRIM³⁹¹,**ÖZET**

Bu çalışmada, görsel zekâ oyunlarından biri olan resfebenin öğrencilerin görsel okuma ve analitik düşünme becerileri üzerindeki etkisi ele alınmaktadır. Resfebe; harf, resim, sembol, sayı ve çeşitli görsel ipuçlarının bir araya getirilerek anlamlı kelime veya kelime gruplarına dönüştürülmesini gerektiren bir bulmaca türüdür. Bu yönüyle yalnızca eğlenceli bir etkinlik olmanın ötesinde, bireyin bilişsel süreçlerini aktif hâle getiren önemli bir öğrenme aracıdır. Araştırmada, resfebenin eğitim ortamlarında kullanımının öğrencilerin dikkat, odaklanma, yorumlama ve problem çözme becerilerine katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Özellikle görsel verilerin anlamlandırılması sürecinde öğrencilerin farklı bakış açıları geliştirdiği, soyut düşünme becerilerinin desteklendiği ve yaratıcı düşünme kapasitelerinin arttığı gözlemlenmektedir. Resfebe etkinlikleri, öğrencilerin sadece doğru cevaba ulaşmasını değil, aynı zamanda çözüm sürecini anlamlandırmasını da teşvik etmektedir. Çalışmada ayrıca resfebenin disiplinler arası bir öğretim aracı olarak kullanılabilmesi üzerinde durulmuştur. Türkçe derslerinde kelime dağarcığını geliştirme, yazım kurallarını pekiştirme ve görsel okuma becerilerini artırma amacıyla; matematik derslerinde ise sembolik ifadeleri anlama, işlem kavramlarını pekiştirme ve mantıksal çıkarım yapma becerilerini geliştirme amacıyla etkili bir şekilde kullanılabilmesi belirtilmektedir. Bunun yanı sıra değerler eğitimi, trafik kuralları ve günlük yaşam becerileri gibi farklı alanlarda da resfebe etkinliklerinin öğrenmeyi destekleyici rol oynadığı ifade edilmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, resfebenin öğrencilerin bilişsel gelişimine çok yönlü katkılar sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin aktif katılımını sağlayan, öğrenmeyi eğlenceli hâle getiren ve kalıcı öğrenmeyi destekleyen bu tür etkinliklerin eğitim süreçlerine daha fazla entegre edilmesi önerilmektedir. Sonuç olarak, resfebe; görsel okuma ve analitik düşünme becerilerinin geliştirilmesinde etkili, yenilikçi ve uygulanabilir bir öğretim aracı olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: resfebe, görsel okuma, zeka oyunu

³⁹¹ Öğretmen, Muzaffer Barışyurt İlkokulu, İlkadım, Samsun, emrihanyldrm@hotmail.com

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ YABANCI DİL EĞİTİMİNDE ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ: KURAMSAL BİR ÇERÇEVE VE UYGULAMA ÖNERİLERİ

Meryem Melike ARSLAN³⁹²,

ÖZET

Yapay zekâ teknolojilerinin eğitim alanında giderek daha görünür hâle gelmesi, yabancı dil öğretimi süreçlerinde de önemli dönüşümlere yol açmıştır. Özellikle büyük dil modelleri, otomatik yazma araçları, konuşma destekli uygulamalar ve kişiselleştirilmiş öğrenme sistemleri; hedef dilde metin üretimi, anlık geri bildirim, sözcük öğretimi, çeviri ve etkileşim temelli öğrenme gibi alanlarda yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Bununla birlikte, yapay zekâ destekli yabancı dil öğretimi çoğu zaman teknik verimlilik, erişilebilirlik ve performans artışı ekseninde ele alınmakta; bu teknolojilerin taşıdığı ideolojik, kültürel ve söylemsel boyutlar ise görece ihmal edilmektedir. Oysa yabancı dil öğretimi yalnızca dilbilgisel yapıların ya da iletişimsel becerilerin aktarımından ibaret değildir; aynı zamanda kimlik, güç, temsil, kültür ve anlam üretimi süreçleriyle yakından ilişkilidir. Bu nedenle yapay zekâ tarafından üretilen, seçilen ya da dolaşıma sokulan dilsel içeriklerin eleştirel bir bakışla değerlendirilmesi önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yapay zekâ destekli yabancı dil eğitimi alanını eleştirel söylem analizi perspektifinden tartışmak ve bu alana yönelik kuramsal bir çerçeve ile uygulama önerileri sunmaktır. Çalışmada öncelikle eleştirel söylem analizinin temel varsayımlarından hareketle dilin tarafsız bir araç olmadığı, aksine toplumsal güç ilişkilerini, ideolojik yapılanmaları ve temsil biçimlerini yeniden üreten bir pratik olduğu vurgulanacaktır. Ardından, yapay zekâ sistemlerinin eğitim bağlamında sunduğu metin, geri bildirim, diyalog ve örnek kullanım biçimlerinin hangi söylemsel kalıpları görünür kıldığı; hangi aktörleri merkezleştirip hangilerini dışarıda bıraktığı; hangi kültürel normları, dilsel hiyerarşileri ve bilgi rejimlerini yeniden ürettiği tartışılacaktır. Bu bağlamda, yapay zekâ destekli yabancı dil öğretim materyallerinin yalnızca pedagojik etkililik açısından değil, temsil, öznellik, çoğulculuk, kültürel duyarlılık ve eleştirel farkındalık açısından da değerlendirilmesi gerektiği savunulmaktadır.

Bu çalışma, uygulama boyutunda ise öğretmen eğitimi ve sınıf içi yabancı dil öğretimi süreçlerine yönelik bazı öneriler geliştirmektedir. Bunlar arasında, yapay zekâ çıktılarının eleştirel okuma etkinliklerinde kullanılması, öğrencilerin üretilen metinlerdeki ideolojik yönelimleri ve temsil stratejilerini sorgulaması, farklı söylem örüntülerinin karşılaştırılması ve öğretmen adaylarının yapay zekâ okuryazarlığı ile eleştirel dijital pedagojik yeterliklerinin desteklenmesi öne çıkmaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, yapay zekânın yabancı dil eğitimine sunduğu imkânları reddetmeden, bu teknolojilerin dil, güç ve söylem ilişkileri içindeki konumunu görünür kılmayı amaçlamaktadır. Böylece yabancı dil eğitiminde yapay zekâ kullanımına daha eleştirel, etik ve pedagojik olarak dengeli bir yaklaşım geliştirilmesine katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, yabancı dil eğitimi, eleştirel söylem analizi, yapay zekâ okuryazarlığı

³⁹² Dr. Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Yenimahalle, ANKARA, melikegungenci@gazi.edu.tr

ANADOLU ŞİİRİNİNE ELEŞTİREL PEDAGOJİ ALANI ÜZERİNDEN BAKMAK Derya TOSUNOĞLU³⁹³, Ayhan URAL³⁹⁴,**ÖZET**

Paulo Freire'ye göre eleştirel pedagoji, ezilen bireylerin kendi gerçekliklerini eleştirel bir bilinçle kavrayarak bu gerçekliği dönüştürmelerini amaçlayan özgürleştirici bir eğitim yaklaşımıdır. Bu bağlamda eğitim, yalnızca bilgi aktarımı değil; bireyin içinde bulunduğu toplumsal, politik ve ideolojik yapıları sorgulamasını sağlayan dönüştürücü bir süreç olarak ele alınmaktadır (Freire, 2025). Bu çerçevede eleştirel pedagoji, yalnızca bir eğitim yaklaşımı olarak değil; aynı zamanda ideoloji, eşitsizlik ve toplumsal dönüşüm kavramlarıyla iç içe geçmiş bir düşünme ve eylem biçimi olarak değerlendirilebilir. Nitekim Ezilenlerin Pedagojisi adlı eserde Freire, eleştirel pedagojinin temel kavramlarını "problem tanımlayıcı eğitim", "diyalog", "eleştirel bilinç (conscientizaçao)" ve "özgürleşme" gibi kavramlar üzerinden açıklamaktadır.

Freire'nin "conscientizaçao" kavramı, bireyin toplumsal koşulları eleştirel bir bilinçle kavramasını ifade eder. Ancak bu süreç yalnızca farkındalıkla sınırlı değildir; gerçek dönüşüm, düşünme ve eylemin birliği olan praxis ile gerçekleşir. Bu nedenle bilinçlenme, diyalog ve praxis arasındaki ilişki eleştirel pedagojinin dönüştürücü yapısını oluşturur. Freire ayrıca insanı "tarihsel ve tamamlanmamış bir varlık" olarak tanımlar ve insanın hem tarih tarafından şekillendiğini hem de tarihi dönüştürme potansiyeline sahip olduğunu vurgular (Freire, 2025).

Freire'ye göre; diyalog, "dünyayı adlandırmak ve dönüştürmek için insanların karşılıklı eylemidir" (s.107). Bilinçlenme bağlamında ise "Ezilenlerin kendi özgürleşmeleri için mücadele etmeleri gerektiğine ikna olmaları, devrimci önderliğin bir armağanı değildir, onların kendi conscientizaçao'larının sonucudur" (s. 86). Bu kavramsal çerçeve, bireyin edilgen bir varlık olmaktan çıkarak toplumsal gerçekliği sorgulayan ve dönüştüren bir özne hâline gelmesini merkeze almaktadır.

Ahmed Arif, modern Türk şiirinin toplumcu gerçekçi şairleri arasında yer almaktadır. Şairin 1950'li yıllarda şiir yazmaya başladığı ve bütün şiirlerini Hasretinden Prangalar Eskittim (1968) adlı eserinde topladığı bilinmektedir (Arif, 2008). Ayrıca Ahmed Arif'in, toplumcu gerçekçi şiir anlayışı içerisinde önemli bir yere sahip olduğu ve bu doğrultuda birçok şairi etkilediği ifade edilmektedir (Aydoğdu, 2020).

Aydoğdu (2020), Ahmed Arif'in şiir anlayışının Anadolu'nun geleneksel birikiminden beslendiğini ve özellikle Doğu Anadolu'ya ait kültürel unsurların şiirde yer aldığını belirtmektedir. Aynı çalışmada, şairin halk söyleyişlerine, yerel ağız özelliklerine ve folklorik unsurlara yer verdiği ifade edilmektedir. Şairin şiirlerinde halk müziği, kültürel değerler ve konuşma dili unsurlarının da yer aldığı vurgulanmaktadır (Aydoğdu, 2020).

Bu çalışmanın genel amacı Ahmed Arif'in Anadolu adlı şiirini eleştirel pedagojinin söylemi –toplumsal sınıf / ezen ezilen / eşitlik / diyalog / bilinçlenme / dayanışma / umut üzerinden çözümlemektir. Çalışmada söylem analizi kullanılmıştır. Eleştirel pedagojinin seçilen kavramları Anadolu şiirinin

³⁹³ Öğretmen, Gazi Üniversitesi, Ankara, tosunogluderya2@gmail.com

³⁹⁴ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, urala@gazi.edu.tr

söylemiyle eşleştirilerek yorumlanmıştır. Araştırma sürdüğü için bulgular ve sonuç daha sonra eklenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Ahmed Arif, Anadolu, eleştirel pedagoji, Freire, toplumsal gerçekçilik.*

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE COĞRAFYA EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Neşe AŞKAR³⁹⁵,

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk döneminde coğrafya eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve bu doğrultuda öğretim süreçlerine yönelik ihtiyaç, uygulama ve önerileri belirlemektir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde betimsel desenle yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini farklı hizmet yılına sahip 54 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüş formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre öğretmenler okul öncesi coğrafya eğitimini ağırlıklı olarak doğa, çevre, hava olayları, mevsimler, canlılar ve çevre bilinci gibi konularla ilişkilendirmektedir. Lisans ve hizmet içi eğitimlerin daha çok uygulamaya dönük, deneyim temelli ve disiplinlerarası bir yapıda olması gerektiği vurgulanmıştır. Sınıf içi uygulamalarda oyun temelli etkinlikler, drama, deneyler ve görsel materyaller öne çıkarken; okul bahçesi ve okul dışı öğrenme ortamları (parklar, doğa alanları, müzeler vb.) önemli öğrenme alanları olarak ifade edilmiştir. Coğrafya eğitiminde kullanılacak araçlar arasında somut materyaller, görseller, haritalar ve dijital araçlar öne çıkmıştır. Değerlendirme sürecinde ise gözlem, portfolyo ve süreç temelli değerlendirme yöntemlerinin daha etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenler, etkili uygulamalar için materyal desteği, eğitim ve rehberliğe ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir.

Araştırma bulgularına dayalı olarak, okul öncesi coğrafya eğitimine yönelik öğretmen eğitimlerinin uygulama ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılması, açık uçlu materyaller ve doğa temelli öğrenme ortamlarının artırılması, disiplinlerarası etkinliklerin yaygınlaştırılması ve alternatif değerlendirme yöntemlerinin desteklenmesi önerilmektedir. Bu çalışma, erken çocuklukta coğrafya eğitiminin güçlendirilmesine yönelik öğretmen perspektiflerini ortaya koyarak alana katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, coğrafya eğitimi, öğretmen görüşleri, erken çocukluk, öğrenme ortamları

³⁹⁵ Dr., MEB, askarnese@gmail.com

MESLEK LİSELERİNDE SOSYAL EMPATİ: ÖĞRETMENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ BAĞLAMINDA BİR İNCELEME Murat KOÇALI³⁹⁶,**ÖZET**

Bu araştırmada, meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin sosyal empati düzeylerinin çeşitli demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan meslek liselerinde görev yapan toplam 131 öğretmen ile yürütölmüştür. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. Veriler, Sosyal Empati Ölçeği aracılığıyla toplanmış ve analiz sürecinde bağımsız örneklem t-testi ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular, öğretmenlerin sosyal empati düzeylerinin branş ve yaş değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Meslek dersi öğretmenlerinin sosyal empati düzeylerinin, költür dersi öğretmenlerine kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, meslek liselerinde yürütölen uygulamaya dayalı eğitim süreçlerinde öğretmenlerin öğrencilerle daha yoğun ve birebir etkileşim kurmaları ile açıklanabilir. Yaş değişkenine ilişkin bulgular, öğretmenlerin yaşları arttıkça sosyal empati düzeylerinin de yükseldiğini göstermektedir. Özellikle 46–60 yaş aralığındaki öğretmenlerin en yüksek empati düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, mesleki deneyimin empati gelişiminde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Buna karşılık, öğretmenlerin sosyal empati düzeylerinin cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Kadın öğretmenlerin empati ortalamalarının daha yüksek olduğu görölse de, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Benzer şekilde eğitim düzeyi arttıkça empati ortalamalarında artış gözlenmesine rağmen, bu artış anlamlı değildir.

Araştırma sonuçları, sosyal empati becerisinin yalnızca akademik eğitimle değil, daha çok mesleki deneyim, bireysel farkındalık ve öğretmen-öğrenci etkileşimi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin sosyal empati becerilerinin geliştirilmesine yönelik hizmet içi eğitimlerin artırılması ve özellikle deneyim paylaşımına dayalı mesleki gelişim uygulamalarının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal empati, Meslek lisesi, Öğretmen, Demografik değişkenler, Mesleki deneyim

³⁹⁶ Öğretmen, Gazi Mesleki Eğitim Merkezi, Ankara, muratkocali@gmail.com

OKUL YÖNETİCİLERİNİN LİDERLİK TÜRLERİNİN ÖĞRETMEN ALGILARI ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Buluş BAŐ³⁹⁷,

ÖZET

Bu programlama şeması, okul desteğinin benimsedikleri yönetim türlerini öğretmen algılarına dayalı olarak belirleme ve bu liderlik türlerinin okul iklimi ile öğretmen motivasyonu üzerinde yoğunlaştırılmasıdır. Araştırmada özellikle dönüşümcü, etkileşimci ve dağıtıcı liderlik türleri arasındaki farklar ve bu türlerin operasyonlarında işlerle ilişkileriyle ele alınmıştır. Araştırma, güzel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli ile yürütölmektedir. 2025–2026 eğitim öğretim döneminde devlet okullarında görev yapan 312 öğretmen bulunmaktadır. Katılımcılar basit seçkisiz el yöntemiyle belirlendi. Veriler, “Okul Yöneticileri Liderlik Stilleri Ölçeği” ve “Öğretmen Motivasyon Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Ölçekler çevrim içi anket formölü gönüllüler aracılığıyla yürütölür. Veri toplama süreci yaklaşık dört hafta sürmüştür. Elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiş; betimsel istatistikler, görünüm ve regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırma kurumlarına göre öğretmenler, okulların finanse edilmesinin en yüksek düzeyde dönüşümcü liderlik sergilendiğini kanıtlamaktadır. Dönüşümcü liderlik ile öğretmen motivasyonu arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Etkileşimci liderlik davranışlarının ise daha çok sayıdaki düzene yönelik olduğu ve motivasyonun sınırlı kapsamının bulunduğu belirlenmiştir. Dağıtımcı yönetim uygulamalarının okullarda karar almada genişlediği katmanların daha yüksek olduğu yaygındı. Elde edilen bulgular, dönüşümcü ve destekleyici liderlik stratejilerinin okul ortamında daha olumlu sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Özellikle uzatma süresinin uzamasının ve ortak iklim değişikliğinin, okul ikliminin güçlenmesine katkı sağlar. Bu durumda, çağdaş eğitim yönetimi anlayışında ilkelerin sadece yönetsel değil aynı zamanda pedagojik bir rol üstlendiğinin ortaya çıktığı görölmektedir. Araştırma sonuçları, okul rejiminin yönetim türlerinin öğretmen motivasyonu ve okul iklimi üzerinde önemli bir sıcaklığa sahip olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda okul politikalarına yönelik hizmet içi eğitim programlarında dönüşümcü ve yapıcı yönetim yeteneklerinin geliştirilmesine ağırlık eşitliğinin esasları. Ayrıca farklı okul kademelerinde ve nitel olarak yapılan araştırmaların alana katkıları sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticisi, liderlik, öğretmen algısı

³⁹⁷ Öğretmen, Ordu, Ankara, bulus52@hotmail.com

OKUL YÖNETİCİLERİNİN MESLEKİ GELİŞİM DÜZEYLERİNİN VE İHTİYAÇLARININ İNCELENMESİBüşra KILIÇ³⁹⁸,**ÖZET**

Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin mesleki gelişim düzeylerini, mesleki gelişime yönelik tutumlarını ve ihtiyaç duydukları gelişim alanlarını belirlemektir. Ayrıca yöneticilerin mesleki gelişim faaliyetlerine katılım düzeyleri ile okulun örgütsel öğrenme kapasitesi arasındaki ilişkiyi ortaya koymak hedeflenmiştir. Araştırma, karma yöntem desenine göre tasarlanmıştır. Nicel veriler tarama modeli kapsamında toplanmış; nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Çalışma grubunu 2025–2026 eğitim öğretim yılında farklı okul kademelerinde görev yapan 148 okul yöneticisi (müdür ve müdür yardımcısı) oluşturmaktadır. Nitel boyutta ise maksimum çeşitlilik örnekleme ile seçilen 15 yönetici ile görüşmeler yapılmıştır. Nicel veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen “Okul Yöneticileri Mesleki Gelişim Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Ölçek; sürekli öğrenme eğilimi, liderlik becerileri geliştirme, dijital yeterlikler ve iş birliği temelli öğrenme boyutlarından oluşmaktadır. Nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Veri toplama süreci altı hafta sürmüştür; anketler çevrim içi olarak uygulanmış, görüşmeler ise yüz yüze ve çevrim içi platformlar aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Nicel veriler betimsel istatistikler ve regresyon analizi ile; nitel veriler ise içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, okul yöneticilerinin mesleki gelişime yönelik olumlu tutuma sahip olduklarını ancak düzenli ve sistematik gelişim programlarına erişimde sınırlılıklar yaşadıklarını göstermektedir. Yöneticilerin en çok ihtiyaç duydukları alanların dijital liderlik, kriz yönetimi ve öğretimsel liderlik olduğu belirlenmiştir. Mesleki gelişim etkinliklerine düzenli katılım gösteren yöneticilerin okullarında öğretmen iş birliğinin ve yenilikçi uygulamaların daha yaygın olduğu tespit edilmiştir. Nitel bulgular, zaman yetersizliği ve bürokratik iş yükünün mesleki gelişimin önündeki temel engeller arasında yer aldığını ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlar, okul yöneticilerinin mesleki gelişiminin okulun genel performansı üzerinde doğrudan etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle dijitalleşme süreci ve değişen eğitim politikaları, yöneticilerin sürekli öğrenme becerilerini zorunlu kılmaktadır. Ancak mevcut hizmet içi eğitim uygulamalarının ihtiyaç temelli ve uygulamaya dönük olmadığı yönündeki bulgular, mesleki gelişim programlarının yeniden yapılandırılması gerekliliğine işaret etmektedir. Araştırma sonucunda, okul yöneticilerinin mesleki gelişimlerinin desteklenmesinin okulun örgütsel öğrenme kapasitesini artırdığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda ihtiyaç analizi temelli, uygulamalı ve sürdürülebilir mesleki gelişim programlarının planlanması önerilmektedir. Ayrıca yöneticilerin iş yükünü azaltacak düzenlemelerin yapılması ve mesleki öğrenme topluluklarının oluşturulması, etkili okul yönetimi açısından önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yönetici, mesleki gelişim, okul

³⁹⁸ Öğretmen, MEB, klcb52@gmail.co

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İŞ DOYUMUNA ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: ZONGULDAK İLİ ÖRNEĞİ

Zekai KARAGÖZ³⁹⁹,

ÖZET

Bu öğrenme amacı, Zonguldak ili merkez ilçelerdeki ilkokullarda çalışan sınıf tedavilerinde genel iş doyum düzeylerini ve bu iş doyum düzeylerini davranışlarını olası etmenleri saptamayı amaçlamıştır.

Araştırma ile ilgili iş ödemenizi yapın; iş düzeyi, yükselme oranları, kişiler arası ilişkiler ve okul ortamı, iş ve dahil, ücret, yönetim ve çalışma koşulları boyutlarına ilişkin algıları; Yaş, hizmet süresine ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenecektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formülü kullanılmış, görüşme halinde ayrıca kişisel bilgi formülüne yer verilmiştir. Araştırmanın amacı ve kapsamı çerçevesinde uygun sorular belirlenmiş, tekrar eden ya da kapsam dışında kalan ifadeler elenmiş ve görüşme formülü düzenlenmiştir. Hazırlanan taslak form, eğitim yönetimi alanında uzman altı akademisyenin görüşüne sunulmuş; Gelen geri bildirimler ile ilgili soruların kapsamı ve anlaşılabilirliği değerlendirilmiş, yönlendirme olasılığını içeren sorular düzeltilmiş ve bazı ifadeler sadeleştirilmiştir. Yapılan araştırmada, görüşme formülünün iki bölümden oluşması. Formunun ilk bölümü, kişisel bilgilerine ilişkin bilgiler içerirken, ikinci bölümdeki sınıfların işleyişi iş doyumuna etki eden değerlendirme ve değerlendirmelerini ortaya koyan incelemeler dahil edilmiştir. Zonguldak merkez ilçelerdeki resmi okullarda, 2025-2026 yılında öğretim yapan toplam 20 kadrolu sınıf öğretmeni evrenini oluşturmuş.

Sonuç olarak; elde edilecek verilerle ilgili araştırma sonuçları ortaya çıkıyor ve sonuçların öğretmenlik ve mesleki iş doyumunu düzeyinde olduğu; Yaş, hizmet süresine ve cinsiyet değerişkenlerine göre incelenip ilgili kurum ve kuruluşlara önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İş doyum, Sınıf Öğretmeni

³⁹⁹ Zonguldak, zekai_67_61@hotmail.com

KELİMELERİN RİTMİK VE DUYGUSAL YOLCULUĞU: ŞİİRLE KALICI ÖĞRENME Aynur TAŞÇIGİL⁴⁰⁰, Zümra ATÇA⁴⁰¹, Hatice BORÇAK⁴⁰²,**ÖZET**

Yabancı dil eğitiminde kelime dağarcığının zenginleştirmek ve kalıcılığını artırmak için şiirin önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada, hedef dilde kelime öğreniminin kalıcılığını sağlamak ve öğrencileri dilin aktif kullanıcıları haline getirmek amacıyla şiirin etkisi incelenmiştir. Yabancı ve Türk Kültüründen seçilen şiirlerle, yabancı dil derslerinde geleneksel yöntemlerin ötesine geçerek ritim ve tonlamalarla öğrencilerin derse ilgisini artırmak, dil becerilerini geliştirmek ve kültürel unsurları anlamalarını kolaylaştırmak amacıyla bu araştırma yapılmıştır. Araştırmada 10. Sınıflardan iki ayrı grup seçilmiştir. Deneysel desenin kullanıldığı bu çalışmada, deney grubu ile kontrol grubu karşılaştırılmıştır. Şiirler seçilirken ve metin oluşturulurken öğrencilerin dil seviyeleri ile müfredata uygunluk dikkate alınmıştır. Deney grubu için seçilen şiirler, görsellerle zenginleştirilmiş ve fon müziği eşliğinde canlandırmalar yapılarak öğrencilerin şiire olan dikkati ve ilgisi artırılmaya çalışılmıştır. Hedef kelimeler şiirde bağlam içinde sunulmuş ve şiirin duyguları aracılığıyla öğrencilerin şiirle bağ kurmaları sağlanmıştır. Kontrol grubuna ise şiirdeki hedef kelimeler, hazırlanan bir metin üzerinden verilmiştir. Şiir ve metindeki ortak kelimelerle ilgili olarak bir hafta sonra her iki gruba da test uygulanmıştır. Öğrencilerin kelimeleri öğrenme ve hatırlama başarısını karşılaştırmak amacıyla her iki grubun kelime sınav sonuçları istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Analizler, deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Deney grubunun kelimeleri hatırlama oranı %64 ile %96 arasında değişirken, kontrol grubunda bu oran %36 ile %76 arasında kalmıştır. Sonuçlar, deney grubundaki öğrencilerin kelimeleri daha iyi hatırladığını ve bağlam içinde doğru bir şekilde kullanabildiğini göstermiştir. Şiirin ritmik yapısı, tonlama, vurgu ve canlandırmalar kelime öğrenimini kolaylaştırmış ve kalıcılığı artırmıştır. Ayrıca, şiir kullanımının öğrencilerin telaffuz becerilerini önemli ölçüde geliştirdiği gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şiirle Öğrenme, Kelime Öğrenimi, Telaffuz Geliştirme, Kalıcı Öğrenme

⁴⁰⁰ Öğretmen, Muratpaşa, Antalya, aynursuat@gmail.com

⁴⁰¹ Kepez, Antalya, zumraatca07@gmail.com

⁴⁰² Kepez, Antalya, borcakhatice08@gmail.com

TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN ÖRGÜTLENMESİ VE EĞİTİM SENDİKALARI ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN SİSTEMATİK İNCELEMESİ

Mahri BELLİYEVA⁴⁰³, Ayhan URAL⁴⁰⁴,

ÖZET

Eğitim, Joe Kincheloe'nun (2018) vurguladığı üzere tarafsız bir bilgi aktarımı değil; güç ilişkilerinin merkezinde yer alan politik bir etkinliktir. Günümüzde bu politik doğa, özellikle neoliberal politikaların etkisiyle yeni bir boyut kazanmıştır. Neoliberalizmle birlikte eğitim, kamusal bir hak olmaktan çıkıp parayla satın alınabilecek bir hizmete ve ekonomik bir metaya dönüşmüştür (Gök, 2004; Dinçer, 2007). Okulların birer işletme, öğrencilerin müşteri, bilginin ise ekonomik bir meta olarak görüldüğü bu süreçte (Özsoy, 2011; Noble, 2006), öğretmenlik mesleği de bu yapısal dönüşümden en fazla ve doğrudan etkilenen alanlardan birini oluşturmaktadır (Yıldız vd., 2012). Tanner'ın (1997) işaret ettiği "hesap verebilirlik" düşüncesiyle birlikte öğretmenler; profesyonel özerkliklerini kaybederek sistemin çıktılarını denetleyen birer teknisyene indirgenmiş, Giroux'nun (2010) ifadesiyle etik ve adalet sorgulamalarından kopuk iktisadi bir modele hapsedilmiştir. Ancak bu teknikleşmeye karşı öğretmen, eğitimin sosyal eşitsizlikleri sürdürmek için kullanılabilirliğinin farkında olan "dönüştürücü bir entelektüel" olarak konumlanmalıdır (Ural, 2024). Bu rol; dayanışmayı, eleştiriyi ve diyalogu esas alan kolektif bir eylem pratiğini gerektirir. Söz konusu pratik, yerel düzlemde TÖS Başkanı Fakir Baykurt'un temsil ettiği "halkı uyandırarak" bilinçlendirme ve onları yönetimde söz sahibi kılma misyonu ile tam bir uyum içerisindedir (Ünlü, 2023). Bu bilinçlenme süreci, Paulo Freire'nin (2018) kavramsallaştırdığı üzere, halktan kopuk programları dayatmak yerine onları özgürleşme mücadelesinin özneli kılan "sorun tanımlayıcı eğitim" ile mümkündür. Freire'ye göre özgürleşme; ancak ezilenlerin tahakküm mekanizmalarını keşfederek giriştikleri örgütlü bir mücadele ve eylem ile düşüncenin birliği olan praksis sayesinde elde edilebilir. Bu bağlamda öğretmenler, Marx ve Engels'in (1968) evrensel çağrısına uygun olarak, en yakınındaki meslektaşından en uzağına kadar ortak bir duyguyla dayanışma sergilemeli ve birleşebilmelidir (Ural, 2021). Dayanışmanın temel aracı olan öğretmen örgütlülüğü, kapitalizmin ve neoliberalizmin açık veya örtülü saldırılarına karşı etkin bir direniş odağı olarak sürdürülmelidir. Bu bağlamda dayanışmanın temel aracı olan öğretmen örgütlülüğü, kapitalizmin ve neoliberalizmin açık veya örtülü saldırılarına karşı etkin bir direniş odağı olarak sürdürülmelidir. Bu direniş pratiğinin ve örgütlü mücadelenin akademik dünyada nasıl karşılık bulduğunu anlamlandırmayı temel alan bu çalışma; 2006-2026 döneminde Türkiye'de eğitim sendikaları, öğretmen sendikaları ve öğretmen örgütlenmesi konularında hazırlanan lisansüstü tezleri sistematik bir biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden sistematik derleme deseni benimsenmiştir. Veriler, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı üzerinden belirlenen anahtar kelimelerle taranarak, belirlenen dahil etme kriterlerine uygun tezlerin içerik analizi yöntemiyle çözümlenmesini kapsamaktadır. Çalışma halihazırda devam ettiği için araştırmanın bulgular, tartışma ve sonuç bölümleri henüz tamamlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen örgütlenmesi, Eğitim sendikaları, Öğretmen sendikaları, Sistematik derleme

⁴⁰³ Ankara, mahrinursahedova@gmail.com

⁴⁰⁴ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Ankara, urala@gazi.edu.tr

BAĞIMSIZLIK YILLARINDA ANDİCAN VİLAYETİ İLE TÜRKİYE ARASINDAKİ EKONOMİK VE YATIRIM İŞ BİRLİĞİNİN GELİŞİM EĞİMLERİ Sodiqova Muhabbat Salimovna⁴⁰⁵,**ÖZET**

Bu makalede, bağımsızlık yıllarında Andican vilayeti ile Türkiye arasındaki ekonomik ve yatırım iş birliğinin oluşumu, kurumsallaşması ve gelişim eğilimleri tarihsel-karşılaştırmalı, sistemli ve istatistiksel analiz temelinde incelenmektedir. Araştırmada, 1991 yılından sonra başlayan ikili ilişkilerin ilk aşamada daha çok ticaret, girişimcilik ve iş çevreleri arasındaki temaslar yoluyla şekillendiği, sonraki dönemde ise karşılıklı ekonomik çıkarlar doğrultusunda daha düzenli bir yapıya kavuştuğu ortaya konulmaktadır.

Özellikle Özbekistan'da gerçekleştirilen ekonomik reformlar, yatırım ortamının iyileştirilmesi, dış ticaretin serbestleşmesi ve bölgelerin ihracat potansiyelini artırmaya yönelik politikalar, Andican vilayetinin Türkiye ile iş birliğini güçlendiren temel etkenler olarak değerlendirilmektedir.

Makalede ayrıca Andican vilayetinin tekstil, ilaç sanayi, inşaat malzemeleri üretimi, tarımsal ürünleri işleme ve ihracata yönelik imalat alanlarındaki sanayi-ekonomik kapasitesi ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Türk sermayesinin ortak girişimlerdeki artan rolü, modern teknoloji ve ekipmanların üretime dâhil edilmesi, yeni istihdam alanlarının açılması ve yüksek katma değerli ürünlerin üretim hacmindeki yükseliş, iş birliğinin somut sonuçları olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, özel ekonomik bölgeler, elverişli iş ortamı, lojistik imkânlar ve kurumsal destek mekanizmalarının bölgesel yatırım çekiciliğini artırdığı vurgulanmaktadır. Çalışmada, bölgesel kalkınma, yatırım çekiciliği ve ihracat odaklı üretim arasındaki karşılıklı ilişkinin Andican örneğinde açıklanması, araştırmanın hem tarih yazımı hem de çağdaş ekonomi politikaları açısından bilimsel önemini artıran başlıca yönlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, sonuçlar geleceğe dönük stratejik öneriler de sunmaktadır

Anahtar Kelimeler: Andican vilayeti; Özbekistan – Türkiye ekonomik iş birliği; doğrudan yabancı yatırımlar; bölgesel sanayi iş birliği; ihracatın çeşitlendirilmesi..

⁴⁰⁵ Doç. Dr., Andijan State Pedagogical Institute, salimovna.m5099@gmail.com

YENİLENEN ÖZBEKİSTAN'DA SENDİKA FAALİYETLERİNİN YENİ BİR AŞAMAYA YÜKSELİŞİ Axmedov Abdulxay Toshtuxtayevich ⁴⁰⁶,**ÖZET**

Bu makale, yenilenen Özbekistan'da sendika faaliyetlerinin nitelik bakımından yeni bir aşamaya yükselişini incelemekte ve çağdaş sendikaların artık yalnızca geleneksel koruyucu birlikler olarak değil, aynı zamanda sosyal diyalogun, emek haklarının savunulmasının, kolektif temsilin, hukuki desteğin ve kamusal sorumluluğun kurumsal aktörleri olarak değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Çalışma, 2023 yılında kabul edilen Özbekistan Cumhuriyeti Anayasası'nın yeni redaksiyonuna, 2019 tarihli "Sendikalar Hakkında" Kanuna, güncel çalışma mevzuatına, "Özbekistan-2030" stratejisinin önceliklerine ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ilgili materyallerine dayanmaktadır. Bu normatif ve analitik çerçeve temelinde makalede, insan onurunu, insana yakışır işi ve kamu yönetiminin modernleşmesini esas alan reformlar bağlamında sendikaların hukuki ve kurumsal statüsünün önemli ölçüde güçlendiği gösterilmektedir. Özellikle örgütlenme özgürlüğünün anayasal güvenceye kavuşması, sendikaların çalışanların sosyal ve ekonomik çıkarlarını ifade eden ve koruyan yapılar olarak açık biçimde tanımlanması ve cumhuriyet, sektör, bölge ve işletme düzeylerinde sosyal ortaklık mekanizmalarının daha sistemli hale gelmesi üzerinde durulmaktadır. Analiz ayrıca, sendikal gelişimin yeni aşamasının zorla çalıştırmanın ortadan kaldırılması, iş sağlığı ve güvenliğinin iyileştirilmesi, emek uyuşmazlıklarının önlenmesi, toplu pazarlık uygulamalarının yaygınlaşması ve çalışma ilişkilerinde hukuki kültürün güçlenmesi gibi daha geniş süreçlerle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Modern Özbekistan'da sendikaların, idari biçimsellikten uzaklaşarak hukuka bağlılık, üçlü diyalog, kurumsal sorumluluk ve piyasa yönelimli ekonomide çalışanların somut ihtiyaçlarına cevap verebilme kapasitesi temelinde daha içerikli ve işlevsel bakımdan çeşitlenmiş bir modele yöneldiği savunulmaktadır. Sonuç olarak makale, sendika faaliyetlerinin yenilenmesini yalnızca emek politikasındaki bir değişim olarak değil, aynı zamanda sivil toplumun dönüşümü, sosyal adaletin güçlenmesi ve insan merkezli reformların kurumsallaşması sürecinin önemli bir göstergesi olarak değerlendirmektedir. Bulgular; tarihçiler, emek araştırmacıları, hukukçular ve reform sürecindeki post-Sovyet toplumlarda kurumsal değişimi inceleyen uzmanlar için yararlı olabilir. Ayrıca çalışma, sendikaların yalnızca hak ihlallerine tepki veren yapılar olmaktan çıkıp önleyici mekanizmalar geliştiren, üyeleriyle daha şeffaf iletişim kuran, dijital araçlardan yararlanan ve kamu organları ile işverenler karşısında daha etkili temsil kapasitesi oluşturan kurumlara dönüştüğünü vurgulamaktadır. Bu yönüyle sendikal dönüşüm, günümüz Özbekistan'ında demokratikleşme ve kurumsal olgunlaşma süreçlerinin de ayrılmaz bir parçası olarak ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özbekistan, sendikalar, sosyal diyalog, emek hakları, sivil toplum, sosyal ortaklık, anayasal reform, insana yakışır iş.

⁴⁰⁶ Doç. Dr., Andican Devlet Pedagoji Enstitüsü, a.axmedov1961@gmail.com

ÖZET

Çocuk yoksulluğu, yalnızca düşük gelir seviyesiyle açıklanamayacak, bireyin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimini kalıcı olarak sakatlayan çok boyutlu bir mahrumiyet durumudur.

Türkiye'de çocuk yoksulluğu, her 10 çocuktan 4'ünün yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında olduğu derin bir krizdir. Beslenme yetersizliği, okula aç gitme, sağlık hizmetlerine erişim sorunu ve okul terkleri en belirgin sonuçlarıdır. TÜİK verilerine göre hanelerin %21,2'si yoksul olup, bu durum çocukların temel haklarına erişimini engellemektedir.

Yoksulluğun birçok yüzünden biri olan öğrenim yoksulluğunda da derinleşme artıyor. Derin yoksulluk yaşayan mahallelerde artan ekonomik zorluklarla okula devam edemeyen öğrenci sayısının arttığını gözlemliyoruz. Ailelerin okula göndermekten ilk vazgeçtikleri çocukları ise kız çocukları oluyor. Çocuğun İyi Olma Hali İstanbul Araştırmasına (21 Haziran 2023) göre düşük gelirli ailelerin öğrenim yaşındaki çocuklarının: %16,3'ü kitap ve kırtasiye, %11,8'i giyecek, %34,6'sı okul gezisi ve benzeri etkinliklerin masraflarını karşılayamadığı oldu diyor (s.11) %30,4'ü düzenli harçlık alamıyor (s.20) %41,8'i okuldan ayrılmak zorunda kalmaktan kaygılanıyor. (s.32)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre; Temmuz 2023'te yıllık enflasyon eğitim harcamalarında %53,57, Gıda ve alkolsüz içeceklerde %60,72 oldu. Her iki oran da ortalama TÜFE oranı olan %47,83'ün üzerinde.

Eğitimde Sürdürülebilir Verimlilik ve Beşeri Sermaye Korunması: Asgari Beslenme Koşullarının Akademik Çıktılar ve Kurumsal Asayiş Üzerindeki Stratejik Etkisi

Türkiye'nin uzun vadeli kalkınma hedefleri doğrultusunda eğitim sistemine yapılan devasa kamu yatırımlarının hedeflenen başarıya ulaşması, sistemin en temel bileşeni olan öğrencinin asgari standartlara sahip olmasına bağlıdır. Bu bildiri, okullarda dezavantajlı demografiye yönelik uygulanamayan "bir öğün yemek" modelinin eksikliğini; bir sosyal yardım meselesi olarak değil, doğrudan "kamu kaynaklarının verimsiz kullanımı" ve "beşeri sermaye israfı" ekseninde analiz etmektedir.

Biyolojik asgari gereksinimleri karşılanmamış, yetersiz beslenme ile formel eğitime entegre edilmeye çalışılan bir öğrencinin, devletin sunduğu müfredatı kavraması ve pedagojik yatırıma yanıt vermesi nörobilişsel olarak mümkün değildir. Prefrontal korteksi açlık stresiyle kapanmış bir zihne yapılan tüm yatırımlar, ölçülebilir bir akademik çıktı üretmekten uzaktır. Bu durum, eğitim kurumlarının performansını ve kamu harcamalarının geri dönüş oranını doğrudan aşağı çekmektedir.

Daha kritik olanı; temel fizyolojik koşulları sağlanmayan dezavantajlı grupların kuruma ve sisteme yönelik aidiyet duyguları zayıflamakta, bu durum okul ikliminde "disiplinsizlik", "akran zorbalığı" ve "sosyal uyum sorunları" olarak idarenin karşısına çıkmaktadır. Dolayısıyla, okullarda sağlanan asgari

⁴⁰⁷ UDED, ozgursevrigoktas@gmail.com

beslenme, yalnızca bir sağlık veya fırsat eşitliği parametresi değil; okul içi asayişi sağlayan ve kurumsal işleyişi güvence altına alan en maliyet-etkin stratejik hamledir.

Sonuç olarak, okullarda ücretsiz yemek tahsisi; devletin büyüme vizyonu ve eğitim idaresinin yönetimsel meşruiyeti açısından ertelenemez bir altyapı zorunluluğudur. Bu asgari şartın sağlanması, kurumu potansiyel asayiş risklerinden arındırırken, milli beşeri sermayenin korunmasını temin edecek en güçlü devlet politikasıdır.

Amacı :Okullarda bir öğün ücretsiz yemeğin kamu kaynakları ile sağlanması gerekliliğinin görünür kılınması.

Anahtar Kelimeler: eğitim, ocuk, yoksulluk "

ÖZET

Bu makale, Türk Kağanlığı'nın uluslararası ilişkiler sistemindeki yerini ve tarihî önemini incelemektedir. VI. yüzyılda kurulan Türk Kağanlığı, Orta Asya'dan Karadeniz kıyılarına kadar uzanan geniş coğrafyada siyasi hâkimiyet kurmuş büyük bir devlettir. Devletin bu geniş sınırları, onu dönemin en etkili güçlerinden biri hâline getirmiştir. Türk Kağanlığı yalnızca askerî kuvvetiyle değil, aynı zamanda diplomatik ilişkileri, ticaret yolları üzerindeki kontrolü ve komşu devletlerle kurduğu dengeli siyaset sayesinde de dikkat çekmiştir.

Makale kapsamında Türk Kağanlığı'nın Çin, Sasani Devleti ve Bizans İmparatorluğu ile yürüttüğü ilişkiler ele alınmaktadır. Özellikle İpek Yolu üzerindeki hâkimiyeti, devletin ekonomik gücünü artırmış ve uluslararası ticarete önemli rol oynamasını sağlamıştır. Çin ile zaman zaman çatışma ve ittifak ilişkileri kurulmuş, Sasani Devleti ile ticaret ve nüfuz mücadelesi yaşanmış, Bizans ile ise ortak düşmanlara karşı diplomatik iş birlikleri geliştirilmiştir. Bu durum, Türk Kağanlığı'nın dış politikada esnek ve stratejik bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir.

Ayrıca makalede Türk Kağanlığı'nın göçebe devlet geleneği ile yerleşik medeniyetler arasındaki siyasi ilişkilerde oynadığı aracı rol de değerlendirilmektedir. Kağanlık, Doğu ile Batı arasında siyasi, ekonomik ve kültürel temasların gelişmesine katkıda bulunmuştur. Türk Kağanlığı'nın kurduğu ilişkiler, sonraki Türk devletlerinin diplomatik anlayışına da temel oluşturmuştur.

Sonuç olarak Türk Kağanlığı, Avrasya'daki güç dengelerini etkileyen, ticaret yollarını kontrol eden ve farklı medeniyetler arasında bağlantı kuran önemli bir uluslararası aktör olarak tarih sahnesinde yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Kağanlığı, uluslararası ilişkiler, diplomasi, Orta Asya, İpek Yolu, Avrasya siyaseti, devletlerarası ilişkiler, dış politika, göçebe imparatorluklar, Orta Çağ tarihi, ticaret yolları, siyasi ittifaklar, Bizans ilişkileri, Sasani ilişkileri.

⁴⁰⁸ Doç. Dr., Andican Devlet Pedagoji Enstitüsü, zarifaxon7655@gmail.com

KAZAKİSTAN'DA SULANAN ARAZİLERİN TARIMSAL AMAÇLI MODERN KULLANIMI: DURUM VE SORUNLAR

Baidauletova Gulnur⁴⁰⁹,

ÖZET

Kazakistan'da sulu tarım, tarımsal üretkenliğin artmasının ana faktörlerinden biridir. Küresel deneyimler, ekilebilir arazinin yaklaşık yüzde 21'inin sulanmasına rağmen, mahsul üretiminin yaklaşık yüzde 40'ına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Türkistan bölgesi de dahil olmak üzere ülkede, su kaynaklarının mevcudiyeti ve olanakları önemli olduğu için bu yöne özel önem verilmektedir. Ülkenin su kaynaklarının yüzde 60'ından fazlası ıslah için harcanıyor ve sulanan arazi, toplam ekilebilir arazi alanının yalnızca yüzde 6,5'ini oluşturmasına rağmen, üretimin yaklaşık yüzde 42'sini sağlıyor. Ülkenin su ekonomisindeki durum, şu anda devlette devam etmekte olan politikanın gözden geçirilmesini ve değiştirilmesini gerektirmektedir. Bunun nedeni, ülke genelinde tarımsal yönetimin ekonomik ve iklim değişikliklerine uyum sağlama eğiliminin zorlukla gerçekleşmesidir. Bu nedenle, su endüstrisi yönetiminin ve kontrolünün yanı sıra su kullanıcılarının da birçok dezavantajı vardır. Su çiftçiliğinde ortaya çıkan sorunlar, tarımsal ürünlerin rekabet gücünü azaltmakta ve mahsul üretimi için yüksek üretim maliyetlerine yol açmaktadır. Gelecekte su endüstrisinin gelişimi BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine uygun olarak gerçekleştirilecektir. Nüfusun, ekonominin ve ekosistemlerin su ihtiyaçlarını karşılamayı ve iklim değişikliği karşısında su kaynaklarını etkin bir şekilde yönetmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda önemli olan yenilikçi teknolojilerin tanıtılması, su tasarrufu sağlayan yöntemlerin geliştirilmesi, altyapının modernizasyonu, kurumsal reformların güçlendirilmesidir. Sonuç olarak, tarımın sürdürülebilirliği artmakta, gıda güvenliği sağlanmakta ve ayrıca ülke ekonomisinin periyodik gelişimi üzerinde olumlu etkisi olan doğal kaynakların rasyonel kullanımı seviyesi artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: tarım, su kaynakları, ekonomik verimlilik, sulanan araziler

⁴⁰⁹ Öğretmen, Kazakistan, Çimkent, Nursat 33, toti.kana@mail.ru

EĞİTİM SÜRECİNİN LİDERİ OLARAK ÖĞRETMEN: ÖĞRETMEN-LİDERİN KİŞİSEL VE MESLEKİ NİTELİKLERİ

Akbayan KERİMBEKOVA ⁴¹⁰, Usmanova Khafiza Davranbekovna ⁴¹¹,

ÖZET

Makalede, öğretmenin eğitim sürecinin lideri olarak fenomeni, eğitim kalitesine yönelik çağdaş gereklilikler ve okul ile yükseköğretimde öğretmen rolünün dönüşümü bağlamında ele alınmaktadır. Çalışmanın amacı, eğitim sürecinin katılımcılarının ortak faaliyetlerinin etkili bir şekilde örgütlenmesini ve yüksek öğrenme sonuçlarının elde edilmesini sağlayan öğretmen-liderin temel kişisel ve mesleki niteliklerinin bütününe belirlemektir. Araştırmanın kuramsal ve metodolojik temelini, pedagojik liderlik kuramına ilişkin yaklaşımlar, sürekli mesleki gelişim kavramı ve öğrenci merkezli eğitim fikirleri oluşturmaktadır.

Bilimsel yayınların analizine dayanarak öğretmen-liderin başlıca nitelik grupları ortaya konulmuş ve tanımlanmıştır: güdüleyici-değer yönelimli (öğrencilerin gelişim perspektifine sahip olma, her bir çocuğun başarısına ve sonuca odaklanma), zihinsel-iradi (geniş kültürel birikim, yansıtıcılık, özerklik, sorumluluk), sosyal-iletişimsel (etkili iletişim kurabilme, işbirliği yapabilme, ekip içinde çalışma, hoşgörü, empati) ve örgütsel-yönetimsel (eğitim sürecini tasarlama ve düzenleme, öğrencileri ilhamlandırma ve sürece dâhil etme yeteneği). Bu niteliklerin toplamı, öğretmen-liderin yeniliklerin öncüsü olarak hareket etmesini, gelişimsel bir eğitim ortamı oluşturmasını ve öğrencilerin liderlik potansiyelini geliştirmesini mümkün kılmaktadır.

Sonuç olarak öğretmen-liderin kişisel ve mesleki niteliklerinin, yalnızca akademik sonuçları değil, aynı zamanda eğitim topluluğundaki iklimi, katılımcıların motivasyon ve katılım düzeyini de etkileyen mesleki başarının sistem belirleyici bir faktörü olduğu gösterilmektedir. Gelecek araştırmalar için perspektifler, öğretmenin liderlik potansiyelini değerlendirmeye yönelik tanılayıcı araçların geliştirilmesi ve yükseköğretim ile hizmet içi öğretmen eğitiminde öğretmen-lider niteliklerinin amaçlı biçimde oluşturulmasına ilişkin pedagojik koşulların modellenmesiyle ilişkilidir

Anahtar Kelimeler: pedagojik liderlik, öğretmen-lider, eğitim süreci, kişisel nitelikler, mesleki nitelikler.

⁴¹⁰ Öğretmen, Şımkent, Kazakistan, akba1981kz@mail.ru

⁴¹¹ Öğretmen, Şımkent, Kazakistan, usmanova_khafiza@mail.ru

İŞ İLETİŞİMİNİN AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ: ÇOK DİLLİ YÖNKhafıza USMANOVA⁴¹², Sevil Piriyeva KARAMAN⁴¹³,**ÖZET**

Yapılan araştırma, dil öğretiminde bireysel çalışmaların düzenlenmesine yönelik didaktik yaklaşımların incelenmesi ve analizine – dil derslerinde öğrencilerin bireysel çalışmalarının düzenlenmesine yönelik dil öğretiminin özel konularına ayrılmıştır. Kişisel odaklı öğretim teknolojileri, farklılaştırma ilkesine dayanarak organize edilmektedir. Toplumumuzda yaşanan sosyo-ekonomik değişim döneminde, kapsayıcı eğitimin yönlerini belirleyen özel bir alanın ortaya çıkmasıyla, bireyselleştirme ilkesi özel bir önem kazanmaktadır. Bu iki ilke, öğrencilerin kişisel özelliklerinin tüm çalışma biçimlerinin – çiftler halinde, alt gruplar halinde ve bireysel olarak – yürütülmesinin temelinde yer aldığı derslerde didaktik açıdan yetkin bir şekilde öğretimin sağlanmasına yönelik yaklaşımları belirler. Okul pratiğine getirilen tüm yeniliklerin temelinde eğitimsel görevlerin yer aldığı göz önünde bulundurulmalı ve bu nedenle, öğrencilerin ihtiyaçlarını tespit etme ve bunları karşılama, yetiştirileni ile diyalog kurma, eğitimin insani bir şekilde bireyselleştirilmesi temelinde bir öğretim tarzı geliştirmek son derece önemlidir. Öğrencilere kişisel, farklılaştırılmış yaklaşımlar sağlanması durumunda, eğitimsel hedeflerin temel düzeyde edinilmesi sağlanacaktır. Farklılaştırılmış eğitimin başarısı büyük ölçüde öğrencilerin bilişsel etkinliğine, kendi çalışmalarına ne kadar ilgi duyduklarına bağlıdır. Belirli hedeflerin net bir şekilde görülmesi, bunların ulaşılabilir olması ve öğretmenin ortaya koyduğu gereklilikleri yerine getirebilme imkânı, öğrencilerin bilişsel aktivitesini harekete geçirir. Eğer hedefler öğrenci tarafından biliniyor ve başarılabilirse, ayrıca başarıları da ödüllendiriliyorsa, o zaman bir genç için bunları başarmaya çalışmak doğal bir şey olur. Bu nedenle, hazırlık seviyelerinin açık olması, olumlu öğrenme motivasyonlarının oluşmasına, derse bilinçli bir yaklaşımın geliştirilmesine ve öz saygının artmasına katkıda bulunur. Tüm öğrencilere aynı dil bilgisi bilgileri sunulur ve analitik eylem örnekleri verilir. Öğrencinin seviyelerde ilerlemesinde mutlaka bir tutarlılık sağlanır, ayrıca materyalin hangi seviyede öğrenileceğine dair seçim gönüllü olarak yapılır. Öğrencinin kendi kendini değerlendirme, planlama ve faaliyetlerini düzenleme becerilerini geliştirmesi için pedagojik koşullar oluşturulur. Kontrol, tüm öğrencilerin zorunlu öğrenme çıktıklarına ulaşım ulaşılmadığının kontrol edilmesini ve ayrıca materyalin daha yüksek seviyelerde öğrenilip öğrenilmediğinin ek olarak kontrol edilmesini sağlar. Yürütülen araştırma sonucunda, farklılaştırılmış eğitimin, farklı yetenek seviyelerine sahip çocukların maksimum düzeyde gelişimi için koşullar yarattığı sonucuna varılmıştır: özel ihtiyaçları olan çocukların rehabilitasyonu ve ileri düzeyde öğrenim görenlerin daha da ileri düzeyde öğrenim görmesi için. Öğrenme sonuçlarının planlanması gereklidir, çünkü hem zorunlu eğitim seviyesinin belirlenmesi hem de kişisel bilişsel bir yörüngenin belirlenmesi öngörülmektedir. Raporda, dil öğreniminde kişiye yönelik yaklaşımları sağlayan koşulların analizi sunulmuş, dersin çeşitli aşamalarında bireysel çalışmanın düzenlenmesine yönelik öneriler verilmiş, farklı hazırlık düzeylerindeki öğrencilerin ders içi ve ders dışı zamanlarda farklılaştırılmış faaliyetlerine ilişkin gereksinimler formüle edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: resmi iş stili, iş iletişimi, kurumsal iletişim, sözlü öz sunum, profesyonel yeterlilik, sözlü imaj

⁴¹² Kazakistan Cumhuriyeti, Şımkent, usmanova_khafiza@mail.ru

⁴¹³ Dr., Türkiye, Ankara, spiriyeva68@gmail.com

YABANCI DİL EĞİTİMİNDE ÇEVİRİMİÇİ PLATFORMLARIN KULLANIMININ PEDAGOJİK ETKİLERİ: FIRSATLAR VE SINIRLAMALAR

Assel AUYELBEKOVA ⁴¹⁴,

ÖZET

Bu çalışma, dijital eğitim bağlamında yabancı dil öğreniminde çevrim içi platformların kullanımının avantajlarını ve zorluklarını incelemektedir. Teknolojinin eğitimde giderek daha önemli bir rol oynamasıyla birlikte, çevrim içi platformlar öğrencilerin dil becerilerini edinmeleri için temel araçlar haline gelmektedir. Bu platformlar, öğrenenlerin dilsel yetkinliklerini geliştirmelerine yardımcı olabilecek esnek ve erişilebilir öğrenme fırsatları sunmaktadır.

Makale, çevrim içi platformların dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi çeşitli dil becerilerinin gelişimini nasıl desteklediğini ele almaktadır. Öğrenenlerin dil ile daha anlamlı bir şekilde etkileşim kurmalarını sağlayan etkileşimli özellikler, multimedya kaynakları ve uyarlanabilir öğrenme sistemlerinin kullanımı tartışılmaktadır. Ayrıca, teknik sorunlar, yüz yüze etkileşimin eksikliği ve kaynaklara sınırlı erişim gibi çevrim içi platformların kullanımından kaynaklanabilecek zorluklar da ele alınmaktadır.

Özellikle, çevrim içi öğrenme ortamlarının sunduğu zaman ve mekân esnekliği, kişiselleştirilmiş öğrenme yolları, anında geri bildirim ve geniş kapsamlı özgün materyallere erişim gibi avantajlara dikkat çekilmektedir. Bu özellikler, öğrenen özerkliğinin artmasına katkı sağlamakta ve bireylerin kendi hızlarında ilerlemelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca, çevrim içi platformlar kültürlerarası iletişimi kolaylaştırmakta ve anadili konuşan bireylerle etkileşim imkânı sunarak yabancı dil ediniminde önemli bir rol oynamaktadır.

Bununla birlikte, çalışma çevrim içi öğrenmeye ilişkin bazı zorlukları da ortaya koymaktadır. Yüz yüze etkileşimin sınırlı olması, iletişim becerilerinin gelişimini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca motivasyon, öz disiplin ve dijital okuryazarlık ile ilgili sorunlar da ortaya çıkabilmektedir. Teknik aksaklıklar, internet erişimindeki eşitsizlikler ve yeterli yapılandırılmış rehberliğin olmaması da etkili öğrenme sonuçlarını engelleyebilir.

Araştırma bulguları, yabancı dil öğreniminde çevrim içi platformların başarılı bir şekilde uygulanmasının iyi yapılandırılmış öğretim yöntemlerine, öğrencilerin aktif katılımına ve harmanlanmış öğrenme stratejilerinin entegrasyonuna bağlı olduğunu göstermektedir. Çevrim içi platformlar önemli bir potansiyele sahip olsa da, etkililikleri doğrudan pedagojik destek ve teknolojik altyapıya bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: çevrim içi öğrenme platformları, yabancı dil öğrenim

⁴¹⁴ Öğretmen, Shymkent, Kazak, assel_auyelbekova@mail.ru

MEDYA VE EDEBİ İLETİŞİM Belgibayeva Gulnur⁴¹⁵,**ÖZET**

Makale, medyanın gelişiminin edebi iletişimin yapısı üzerindeki etkisini kapsamlı bir şekilde analiz ediyor. 21. yüzyılda dijital teknolojilerin yayılması, edebi metnin üretim, dağıtım ve algı mekanizmalarını temelden değiştirdi. Geleneksel edebi iletişimde metin, yazardan okuyucuya baskı yoluyla ulaşan çok aşamalı bir yapı ile yayılırken, Modern dijital ortam bu zinciri sıkıştırarak metnin dolaşım süresini önemli ölçüde azaltmıştır. Yazarlar çalışmalarını çevrimiçi platformlar, sosyal ağlar ve bloglar aracılığıyla yayınlayabilir ve kısa sürede izleyicilerle etkileşimli bağlantılar kurabilirler. Sonuç olarak okuyucu, yalnızca metnin alıcısı olarak değil, aynı zamanda yorumcu, eleştirmen ve ortak yazar olarak edebi sürece aktif olarak dahil oldu. Araştırma sırasında iletişim teorisi, kültürel çalışmalar ve edebi çalışmalar metodolojilerinin temeli alınmıştır. Teorik olarak, medya teorisi, Henry Jenkins'in yakınsama kültürü, Julia Kristeva'nın metinlerarasılığı, Pierre Bourdieu'nun kültürel sermayesi, izleyici segmentasyonu ve algoritmik kültür kavramları farklılaştırıldı. Bu yaklaşım, Kazak edebiyatının klasik ve modern temsilcilerinin eserlerinin medya alanında nasıl dönüştürüldüğünü kapsamlı bir şekilde anlamayı mümkün kılmıştır. Günümüzün edebi alanında, e-kitaplar, sesli kitaplar, podcast'ler, çevrimiçi platformlar ve sosyal medya, çok kanallı bir edebi iletişim modeli oluşturduklarını kanıtlamıştır. Metin artık sadece görsel kanal aracılığıyla değil, aynı zamanda akustik ve multimedya formatları aracılığıyla da yayılarak okuyucunun algısını genişletiyor. Ayrıca, köprü metni bağlantıları ve ağ yapısı, edebi yorumu katmanlı ve etkileşimli hale getirmiştir. Kazak edebiyatında bu eğilim, klasik mirasın dijital formata uyarlanması, çağdaş yazarların sosyal ağlar aracılığıyla tanınmasında ve çevrimiçi edebi toplulukların oluşumunda kendini göstermektedir. Çalışmanın sonuçları, dijital medyanın edebi iletişim yapısını operasyonel, ağ bağlantılı ve çok kanallı bir sisteme dönüştürdüğünü ve Kazak edebiyatını ulusal kültürel koda uygun olarak küresel medya alanına uyarladığını gösteriyor.

Anahtar Kelimeler: medya, edebi iletişim, dijital kültür, transmedya, izleyici.

⁴¹⁵ Doç. Dr., Çimkent, Zhibek Zholy 4/5, vika-vika-20@inbox.ru

İNGİLİZCE BAĞIMSIZ ÖĞRENME ÖĞRETİMİ VE ARAŞTIRMASININ KURAMSAL TEMELİ Dana SULTANBEK⁴¹⁶,**ÖZET**

Если вы хотите, чтобы ваши действия были проверены, вы можете выбрать один из них, один из которых является безопасным в анламаде, а также для того, чтобы получить возможность критиковать свою роль. Если вы хотите получить доступ к информации (ELT), выполните следующие действия: сунмактадыр. Если вы хотите начать обучение, вы можете получить доступ к казанским малам и сделать это в течение нескольких дней, но вы можете получить желаемые результаты. Если вы хотите, чтобы ваши действия были верными, вы можете быть уверены в том, что вам нужно будет получить желаемое. Воспользуйтесь услугами медицинской помощи, чтобы активировать онлайн-активность и получить доступ к медицинской помощи. Кроме того, в некоторых случаях необходимо использовать средства, а также активные средства, которые можно использовать для получения эдилмектедир. Кроме того, вы можете получить доступ к мобильным телефонам и подпискам, чтобы получить доступ к современным вещам в современной Англии, а также к более частым покупкам. В результате, если вы откажетесь от обучения, вы сможете получить желаемый результат, и вы сможете достичь желаемого результата в стратегических целях. Вы можете получить доступ к спортивным процедурам, которые помогут вам достичь желаемого результата. Араштырмада литература тарамасы и денейсел йёнтемлер кулланылмакта, önerilen yaklaşımın etkililiği istatistiksel analizlerle değerlendirilmektedir. Болгарский язык, bağımsız öğrenme kuramına dayalı öğretimin öğrencilerin motivasyonunu artırdığını, özerkliklerini geliştirdiğini ve dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri dâhil olmak üzere genel Воспользуйтесь дополнительными функциями.

Айрыджа Ингилизче, как правило, имеет право на работу и имеет возможность участвовать в выборах, чтобы получить возможность выполнять роль сахиптира. Кроме того, в некоторых случаях вы можете получить дополнительные результаты, если хотите, чтобы все было в порядке. Но в некоторых случаях это может быть недопустимо. В современных условиях, когда вы начинаете использовать свои возможности, вы можете начать инициировать незаконные действия. В этом случае вы можете быть уверены в том, что вам удастся добиться успеха, а также получить ответ на вопрос, как это сделать

Anahtar Kelimeler: bağımsız öğrenme, öğrenen özerkliği, İngilizce dil öğretimi, öz-yönelimli öğrenme, öğretim tasarımı, öğrenci merkezli öğrenme, dil edinimi

⁴¹⁶ Prof. Dr., Özbekistan, Dan777kaz@mail.ru

TEK EBEVEYNLİ AİLELERDE ÇOCUKLARDA AİLE DEĞERLERİNİN OLUŞUMU Ongarkul KOBLANOVA⁴¹⁷,**ÖZET**

Toplumsal gelişimin günümüzdeki aşamasında, insan yaşamının çeşitli alanlarında önemli değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler, aile ilişkileri, onların eğitim ve yetiştirme potansiyeli ile manevi ve ahlaki değerler üzerinde doğrudan etkiye sahiptir. Aile, her toplumun temelidir ve bir milletin manevi mirasının, geleneklerinin ve ulusal güvenliğinin korunması için kilit bir koşul olarak hizmet eder.

Aile, eşler, ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkilerin yanı sıra birlikte yaşayan ve ortak bir haneyi yöneten diğer akrabalara dayanan önemli bir sosyal kurumdur. Maddi ve manevi süreçlerin birliği yoluyla varlığını sürdürür ve nesillerin devamlılığını sağlar. Toplumun kültürel düzeyi ne kadar yüksekse, aile kültürü de o kadar gelişmiş olur.

Günümüzde dezavantajlı ailelerden gelen ergenlerde aile değerlerinin oluşturulması özel bir önem taşımaktadır. Bir yandan bu durum, ailenin toplumdaki rolünü güçlendirme çabalarıyla; diğer yandan gençler arasında evlilik ve aile yaşamına yönelik olumsuz tutumların yaygınlaşmasıyla bağlantılıdır.

Günümüzde aile kurumu istikrarsızlık yaşıyor: boşanma oranlarının artması, evlilik dışı doğumların yükselmesi ve tek ebeveynli ailelerin sayısının artması daha yaygın hale geliyor. Bu eğilimler geleneksel aile değerlerinin zayıflamasına katkıda bulunuyor.

Bu bağlamda, genç kuşakta aileye yönelik değer temelli bir tutum geliştirmek, hem toplumun hem de devlet politikasının temel önceliklerinden biridir. Özellikle dezavantajlı ailelerden gelen ergenler arasında aile değerlerinin güçlendirilmesi ve onların gelecekteki aile yaşamına karşı sorumlu tutumlarının şekillendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile Değerleri ve Gelenekleri, Ahlaki ve Vatanseverlik Eğitimi, Eğitsel Potansiyel, Değer Yönelimleri.

⁴¹⁷ Prof. Dr., Özbekistan, Koblanova.o.n@mail.ru

EĞİTİMDE DİJİTALLEŞME VE DİJİTAL ÇAĞDA EĞİTİMİN DÖNÜŞÜMÜ Murat CANSIZ⁴¹⁸,**ÖZET**

21. yüzyılda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler, toplumsal yaşam her alanında olduğu gibi eğitim süreçlerinde değişimler değişimlere neden olmuştur. Dijital çağ olarak üretilen bu süreçte eğitim, yalnızca üretilen aktarıma dayalı geleneksel bir yapıdan gevşetilebilen, öğrenci merkezli, esnek ve teknolojik olarak güçlendirilmiş bir yapıya dönüşmektedir. Özellikle akıllı tahtalar, çevrimsel öğrenme içi platformları, yapay zekâ uygulamaları, Web 2.0 araçları, mobil öğrenme sistemleri ve dijital ölçümler-değerlendirme uygulamaları öğretim süreçlerini yeniden şekillendirmektedir. Bu dönüşüm, oyuncunun rol bilgi aktarıcısından öğrenme rehberine geçiş yaparken, öğrencinin pasif alıcı konumunda aktif bilgi grubunun hayatta kalmasını sağlar.

Bu çalışmanın amacı, eğitimde dijitalleşmenin eğitim ortamlarına yansımalarını dağıtmak ve dijital çağda derslerde ortaya çıkan bölümlerde ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma çözümlerinden oluşan kapsamlı inceleme yöntemi ile yürütülmektedir. Konuyla ilgili ulusal ve uluslararası edebiyat, resmî eğitim politikaları ve güncel bilgiler. İnceleme sonucunda eğitimde dijitalleşmenin; öğrenme ortamlarının zenginleşmesi, bireyselleştirilmiş öğretim hızlarının artması, zaman ve mekân sınırının ortadan kalkması, aralıkların-değerlendirmenin hızlanması ve sayıların azalan odaklı motivasyonlarının yükselmesi gibi önemli katkılar sunulanlar belirlendi. Bununla birlikte dijital eşitsizlik, öğretmen yeterlilikleri, teknolojiye erişim sorunları ve dijital bağımlılık gibi bazı risklerin de içinde bulunduğu durumlar mevcuttu.

Sonuç olarak dijital çağda eğitim, teknoloji ile bütünleşmiş yeni bir pedagojik anlayışı zorunlu kılmaktadır. Eğitimin bu dönüşüme uyum sağlaması için dijital bağlantıların sağlanması, altyapı altyapısının ve öğrenci merkezli dijital öğrenme ortamlarının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde dijitalleşme, dijital çağ, teknoloji entegrasyonu, dijital öğrenme, eğitim teknolojileri

⁴¹⁸ Öğretmen, MEB, muratcansiz0555@hotmail.com

KAPSAYICI EĞİTİMDE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK PEDAGOJİK VE PSİKOLOJİK DESTEK Kairat Ibragim⁴¹⁹,**ÖZET**

Bu bilimsel makalede, kapsayıcı eğitim bağlamında özel eğitim gereksinimi olan çocuklara yönelik pedagojik ve psikolojik desteğin teorik, metodolojik ve uygulamalı temelleri kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır. Günümüz küresel eğitim sisteminin temel amaçlarından biri, her çocuğun bireysel özelliklerine bakılmaksızın kaliteli eğitime eşit erişimini sağlamaktır. Bu bağlamda kapsayıcı eğitim, sosyal adalet ilkelerine dayanan ve tüm öğrencileri ortak eğitim ortamında birleştirmeyi amaçlayan önemli bir pedagojik sistem olarak değerlendirilmektedir. Özel eğitim gereksinimi olan çocukların genel eğitim ortamına dâhil edilmesi yalnızca akademik başarılarının desteklenmesiyle sınırlı kalmayıp aynı zamanda sosyal uyumlarının, duygusal istikrarlarının, kişisel gelişimlerinin ve toplumsal yaşama tam katılımlarının sağlanmasını da içermektedir. Bu nedenle pedagojik ve psikolojik destek, kapsayıcı eğitim sisteminin temel yapısal bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Makalede ulusal ve uluslararası bilimsel çalışmalar temelinde özel gereksinimli çocukların desteklenmesine yönelik çağdaş yaklaşımlar incelenmekte; farklılaştırılmış öğretim, bireysel eğitim programlarının hazırlanması, düzeltici-geliştirici teknolojiler, psikolojik tanılama, duygusal destek ve sosyal uyum stratejileri analiz edilmektedir. Araştırma bulguları, pedagojik desteğin eğitim içeriğinin uyarlanmasını, öğretim yöntemlerinin bireyselleştirilmesini ve öğrencinin potansiyelini ortaya çıkarmaya yönelik özel stratejileri içerdiğini göstermektedir. Psikolojik destek ise çocuğun duygusal iyi oluşunu korumaya, özsaygısını geliştirmeye, iletişim becerilerini güçlendirmeye ve eğitim ortamına başarılı bir şekilde uyum sağlamasına yöneliktir. Ayrıca öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri, eğitim psikologlarının uzmanlığı ve özel eğitim uzmanları, konuşma terapistleri ile sosyal pedagoğlar arasındaki iş birliği kapsayıcı uygulamaların etkinliğini artıran önemli faktörler olarak ele alınmaktadır. Ebeveynlerle sistemli iş birliği de çocuğun gelişim sürecinin sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahiptir. Kazakistan'daki kapsayıcı eğitim deneyimi, yasal çerçevenin gelişmekte olduğunu göstermekle birlikte personel eğitimi, kaynak yeterliliği ve uygulama süreçlerinde çeşitli sorunların devam ettiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak makalede, özel eğitim gereksinimi olan çocuklara yönelik pedagojik ve psikolojik destek sisteminin geliştirilmesi için bütüncül, sistematik ve birey merkezli bir yaklaşımın güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu araştırma, kapsayıcı eğitim uygulamalarının geliştirilmesine ve gelecekteki bilimsel çalışmaların derinleştirilmesine teorik ve pratik katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı eğitim, pedagojik ve psikolojik destek, sosyal uyum, kişisel gelişim.

⁴¹⁹ Prof. Dr., Kazakistan Cumhuriyeti, Şimkent şehri, kairat.ibragim1979@gmail.com

ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNDE KUANTUM HESAPLAMANIN TEMELLERİNİN ÖĞRETİLMESİ YOLUYLA ÖĞRENCİLERİN KUANTUM OKURYAZARLIĞININ GELİŞTİRİLMESİ

Ualikhanova Bayan Saparbekovna⁴²⁰,

ÖZET

Bu çalışmanın güncelliği, kuantum teknolojilerinin hızlı gelişimi ve öğrencilerin yeni bilimsel ve teknolojik alanları anlayabilecek şekilde hazırlanması gerekliliği ile ilişkilidir. Kuantum hesaplama; fizik, matematik, bilgisayar bilimleri ve mühendislik alanlarını bir araya getiren disiplinlerarası bir alandır. Bu nedenle üniversite düzeyinde kuantum hesaplamanın öğretilmesi, öğrencilerde disiplinlerarası düşünmenin ve çağdaş bilimsel okuryazarlığın gelişmesine katkı sağlar. Bu bağlamda kuantum okuryazarlığı kavramı özel bir önem taşımaktadır; çünkü bu kavram, kuantum mekaniğinin temel ilkelerini, kuantum bilgisini ve kuantum hesaplamanın bilim ve teknolojideki olası uygulamalarını anlamayı kapsamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, üniversite eğitiminde kuantum hesaplamanın temellerinin öğretilmesi yoluyla öğrencilerin kuantum okuryazarlığını geliştirmeye yönelik metodolojik yaklaşımları incelemektir. Öğretim içeriğinde kübit, süperpozisyon, kuantum durumu, olasılık genliği, Born kuralı, kuantum ölçümü, kuantum kapıları, dolanıklık ve temel kuantum algoritmaları gibi anahtar kavramlara odaklanılmaktadır.

Araştırma yöntemleri; bilimsel ve metodolojik literatürün analizini, kuantum hesaplamanın öğretilmesine ilişkin mevcut yaklaşımların genelleştirilmesini, karşılaştırmalı-analitik yöntemi ve alanın disiplinlerarası niteliğini dikkate alan öğretim içeriğinin tasarlanmasını içermektedir. Pedagojik araçlar olarak kuantum durumlarının görselleştirilmesi, kuantum devre şemaları, bilgisayar modellemesi, kuantum hesaplama simülatörleriyle çalışma, uygulamalı görevler ve mini projeler ele alınmaktadır.

Çalışmanın sonuçları, kuantum hesaplamanın temellerinin aşamalı olarak öğretilmesinin öğrencilerin fiziksel ilkeleri hesaplama modelleriyle ilişkilendirme, soyut kavramları yorumlama ve bunları eğitim ve araştırma faaliyetlerinde uygulama becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak, kuantum hesaplamanın temellerinin üniversite eğitimine entegre edilmesinin kuantum okuryazarlığının geliştirilmesi ve öğrencilerin gelecekteki teknolojik zorluklara hazırlanması açısından önemli bir koşul olduğu ifade edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: kuantum okuryazarlığı, kuantum hesaplama, üniversite eğitimi, kübit, kuantum teknolojileri.

⁴²⁰ Prof. Dr., Kazakhstan, ualikhanova.bayan@okmpu.kz

BİRLEŞİK KRALLIK VE KAZAKİSTAN ARASINDA KARŞILAŞTIRMALI BİR PERSPEKTİF: DİLBİLİM EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂ VE YENİLİKÇİ PEDAGOJİK TEKNOLOJİLER Myrzakhanova Gulzhan ⁴²¹,**ÖZET**

Bu çalışma, yapay zekâ (YZ) ve yenilikçi pedagojik teknolojilerin yükseköğretimde dilbilim eğitiminin modernleştirilmesindeki rolünü, özellikle Kazakistan bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Sussex Üniversitesi'nde gerçekleştirilen mesleki gelişim ve araştırma stajı sürecinde yürütülmüş olup, Birleşik Krallık'taki başarılı eğitim uygulamalarının Kazakistan üniversitelerine aktarılabilirliğini değerlendirmektedir. Çalışmada karşılaştırmalı ve uygulama temelli nitel bir araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Veri toplama sürecinde sınıf gözlemleri, literatür incelemesi, akademik mentorluk oturumları ve atölye çalışmaları kullanılmıştır. Özellikle otomatik yazma ve dilbilgisi geri bildirim sistemleri, telaffuz geliştirmeye yönelik konuşma tanıma teknolojileri, kişiselleştirilmiş öğrenme platformları, derlem tabanlı dil analizi araçları ve yapay zekâ destekli çeviri kaynakları gibi dijital öğretim araçları üzerinde durulmuştur. Araştırma bulguları, Birleşik Krallık ile Kazakistan yükseköğretim kurumları arasında yapay zekâ entegrasyonu bakımından belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Birleşik Krallık'taki dilbilim programlarında yapay zekâ destekli öğretim uygulamaları yaygın olarak kullanılmakta iken, Kazakistan'da bu uygulamaların henüz sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Bu durum, dijital pedagojik dönüşüm ve kanıta dayalı yenilik ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, yapay zekâ teknolojilerinin geri bildirim kalitesini artırma, farklılaştırılmış öğretimi destekleme ve öğrencilerin dilsel ile araştırma becerilerini geliştirme açısından önemli bir potansiyele sahip olduğu belirlenmiştir. Çalışma ayrıca, yapay zekânın etik ve eleştirel bir yaklaşımla pedagojik destek aracı olarak kullanılmasının önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, dilbilim eğitimi, pedagojik yenilik, yükseköğretim, Kazakistan, dijital dönüşüm.

⁴²¹ Öğr. Gör., Kazakistan, Almaty, gulzhan.myrzahanova@gmail.com

DİJİTAL EĞİTİM SÖYLEMİNDE ÇAĞRI İŞLEVİNİN SÖZLÜKSEL ARAÇLARI Gaisha RAMBERDIYEVA⁴²²,**ÖZET**

Bu çalışma, dijital eğitim söyleminde çağrısallığın (appeal) sözlüksel araçlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Dijital eğitimin hızla geliştiği günümüzde öğretmenler ile öğrenciler arasındaki iletişim, öğrencilerin dikkatini sürdürmeyi, anlamayı desteklemeyi ve öğrenme sürecine aktif katılımı teşvik etmeyi sağlayan dilsel stratejilere daha fazla bağlı hale gelmiştir. Araştırma, çevrimiçi öğrenme ortamlarında dilin öğrencileri etkileme, motive etme ve pedagojik etkileşimi güçlendirme işlevine odaklanmaktadır. Bu bağlamda çalışma, söylem analizi, bilişsel dilbilim ve pedagojiyi birleştiren disiplinlerarası bir yaklaşım çerçevesinde yürütülmüştür.

Çalışmada özellikle emir kipleri, değerlendirme içeren kelime dağarcığı, hitap biçimleri, retorik sorular, kapsayıcı zamirler, motive edici ifadeler ve metaforik anlatımlar gibi sözlüksel araçlar ele alınmaktadır. Araştırma bulguları, dijital eğitim söyleminin doğası gereği etkileşimli ve öğrenci merkezli olduğunu göstermektedir. Kapsayıcı zamirlerin kullanımı, öğretmen ve öğrenci arasında iş birliği duygusu oluşturmada; motive edici ifadeler ise öğrencilerin özgüvenini ve öğrenmeye yönelik ilgisini artırmaktadır. Sadeleştirilmiş terminoloji ve metaforik açıklamalar, karmaşık bilgilerin daha anlaşılır ve erişilebilir hale gelmesine katkı sağlamaktadır.

Ayrıca dijital ortamlarda kullanılan yarı resmi dil, öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişim mesafesini azaltarak daha samimi ve etkili bir öğrenme ortamı oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, dijital platformların sunduğu etkileşimli özellikler, dilsel araçların daha bilinçli ve amaçlı kullanılmasını gerektirmektedir. Bu durum, öğretmenlerin iletişim stratejilerini yeniden değerlendirmesine ve daha etkili pedagojik yaklaşımlar geliştirmesine katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak, sözlüksel çağrısallık araçlarının dijital eğitimde iletişim etkinliğini artırdığı, öğrenme sürecini desteklediği ve pedagojik etkileşimi güçlendirdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: çağrısallık (appeal), dijital eğitim söylemi, sözlüksel araçlar, ikna, çevrimiçi öğrenme

⁴²² Dr., Zhanibekov University, gs.ramber@mail.ru

MESLEKİ EĞİTİM VE ÇOCUK HAKLARI: KOORDİNATÖR ÖĞRETMEN VE MEZUN DENEYİMLERİNE DAYALI BİR FENOMONOLOJİK ANALİZ

Zehra BAHADIR⁴²³, Birgül ULUTAŞ⁴²⁴,

ÖZET

Türkiye’de mesleki eğitim sisteminin merkezinde yer alan işletmelerde beceri eğitimi, öğrencileri iş hayatına hazırlarken aynı zamanda onları “çocuk” statüsünden “işçi” statüsüne geçiren hassas bir eşiktir. Ancak uygulamada, bu sürecin çocuk hakları çerçevesinden ziyade piyasa ihtiyaçları odağında şekillendiği görülmektedir. Özellikle denetim süreçlerindeki zafiyetler ve paydaşların (öğretmen-işletme-öğrenci) hak bilinci düzeyleri, sürecin etik ve hukuki boyutunu tartışmalı hale getirmektedir.

Bu araştırma, Zonguldak Ereğli örneği üzerinden, meslek lisesi mezunlarının ve koordinatör öğretmenlerin işletmelerdeki eğitim sürecine dair deneyimlerini “çocuk hakları” bağlamında derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji ile kurgulanmıştır. Katılımcı grubu; amaçlı ve kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenen, mezuniyetinin üzerinden en fazla beş yıl geçmiş genç yetişkinler ile sahada koordinatörlük yürüten öğretmenlerden oluşmaktadır. Saha çalışması ve veri toplama süreci halihazırda devam etmekte olup, analizler veri doyumuna ulaşma hedefi doğrultusunda genişletilmektedir. Veriler yarı yapılandırılmış mülakatlarla toplanmakta ve betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmektedir. Ön bulgular, sahada derin bir “hak bilinci paradoksu” olduğunu göstermektedir. Koordinatör öğretmenlerin bir kısmı öğrencilerin “hak talep etme” yetkisini sınırlı görürken; öğrencilerin mezuniyet riskine girmemek için “sessiz kalma” stratejisini benimsediği saptanmıştır. Özellikle bazı mezunların, staj dönemini “değersizlik duygusu” ve “çocukluk travması” olarak tanımlaması, işletmelerdeki pedagojik denetimin yetersizliğini ve sürecin psiko-sosyal maliyetini ortaya koymaktadır. Buna karşın, resmi raporlarda sürecin “kusursuz” olarak tanımlanması, kağıt üzerindeki denetim ile saha gerçekliği arasındaki kopukluğu belgelemektedir.

Beklenen Sonuç: İşletmelerin staj ücretlerini (devlet desteği dahil) geç yatırdığı veya eksik ödediği, kamu ve özel sektör arasında ciddi bir ekonomik adaletsizlik olduğu tespit edilecektir. Öğrencinin “emeğinin karşılığını alamama” hissini yaşam kalitesine dair ilk hayal kırıklığı olduğu görülecektir. Öğrencilerin branşları dışındaki (temizlik, servis vb.) işlerde çalıştırılmasının mesleki yetkinlik kazanmalarını engellediği saptanarak “Öğrenci” statüsünden “ucuz iş gücü”ne doğru yönelen bu sürecin, gencin mesleki geleceğine dair umutlarını zedelediği ortaya konacaktır. İş yerlerinde usta-çırak hiyerarşisi adı altında psikolojik baskı (mobbing) ve değersizleştirme yaşandığı tespit edilecektir. Koordinatör öğretmenlerin denetim eksikliği ve öğrencilerin “okul diploması alamama korkusuyla” suskun kalmasının, onları korumasız birer “görünmez özne” haline getirdiği belirlenecektir. Ayrıca öğrencilerin staj yeri tercihinde veya işleyişteki aksaklıklar hakkında söz hakkına sahip olmadıkları, hak talep etmelerinin “saygısızlık” veya “itaatsizlik” olarak değerlendirildiği görülecektir. Araştırma, işletmelerde mesleki eğitiminin, pedagojik süreç göz ardı edilerek teknik beceri ön plana alınacak

⁴²³ Kdz. Ereğli, ozturkzehra997@gmail.com

⁴²⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Ü., Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Bölümü, birgul.ulutas@gmail.com

şekilde değil, çocuk merkezli bir denetim mekanizmasıyla yürütülmesi gerektiğini göstermektedir. Mesleki eğitim alan ve stajyer olarak çalışan çocukların haklarının korunması için bağımsız denetim birimlerinin kurulması, öğretmenlerin ve iş yeri çalışanlarının, usta öğreticilerin, çocuk hakları eğitiminden geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hakları, Mesleki Eğitim

TELEDERMATOLOJİDE TELETIP UYGULAMALARI: MEGAKENTLERDE PSORİAZİSLİ HASTALARIN YÖNETİMİNİN OPTİMİZASYONU

Kenzhebaeva Bibigul Usmanovna⁴²⁵, Baymuratova M.A.⁴²⁶, Kalmahanov S.B.⁴²⁷,

ÖZET

Bildiride büyük şehirlerde dermatoloji pratiği, özellikle deri ve zührevi hastalıklar dispanserlerinde artan hasta yükü ile karşı karşıya kalması konusu ele alınacaktır. Bu bağlamda teletip uygulamaları; sağlık hizmetlerine erişimin artırılması, bekleme sürelerinin azaltılması ve psoriasis gibi kronik deri hastalıklarında klinik değışimlerin zamanında izlenmesi açısından etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışmada hibrit bir izlem yaklaşımı uygulanmıştır: hastaların altı ayda bir yüz yüze değerlendirilmesi ve iki ayda bir gerçekleştirilen uzaktan video konsültasyonları ile klinik durumlarının izlenmesi sağlanmıştır. Değerlendirmelerde PASI, DLQI ve PGA gibi standart ölçekler kullanılmış; ayrıca hastalardan deri lezyonlarına ait görseller temin edilmiştir. Bireyselleştirilmiş tele-izlem planları, hastalığın şiddeti, eşlik eden komorbiditeler ve hastaların dijital yeterlilik düzeyleri dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Multidisipliner yaklaşım çerçevesinde dermatolog, romatolog, gastroenterolog ve iç hastalıkları uzmanlarının eş zamanlı hasta takibi sağlanmıştır. Veri güvenliği ve bakım sürekliliğini teminen güvenli dijital platformlardan yararlanılmıştır.

Hasta seçim kriterleri; komplikasyonsuz doğrulanmış psoriasis tanısı, stabil hastalık seyri, acil yüz yüze değerlendirme gereksiniminin bulunmaması ve yeterli dijital okuryazarlık olarak belirlenmiştir. Hafif şiddette psoriasis olan hastaların %30'a kadar olan kısmı uzaktan izlem programına dahil edilmiş; bu durum yüz yüze başvuruların yükünü azaltmış, hasta yönlendirme süreçlerini hızlandırmış ve hasta memnuniyetini artırmıştır.

Sonuç olarak, teletip uygulamaları dermatolojik bakımda sürekliliği sağlamakta, hizmet kalitesini artırmakta ve sağlık kaynaklarının daha etkin kullanımına katkıda bulunmaktadır. Özellikle dijital platformlar ve multidisipliner iş birliği ile entegre edildiğinde, bu yaklaşımın sağlık sistemi üzerindeki olumlu etkileri daha da belirgin hale gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: hasta, hekim, dermatoloji, multidisipliner, teletip

⁴²⁵ Almatı, Kazakistan, KENZHEBAEVA_8484@mail.ru

⁴²⁶ Prof. Dr., Almatı, Kazakistan, KENZHEBAEVA_8484@mail.ru

⁴²⁷ Prof. Dr., Almatı, Kazakistan, KENZHEBAEVA_8484@mail.ru

ARAL GÖLÜ VE SORUNLARI Dilarom YORMATOVA⁴²⁸, Kh.S. Khushvaktova⁴²⁹,**ÖZET**

1960'lı yıllardan bu yana Aral Gölü'nün keskin şekilde küçülmesinin temel nedenleri arasında; doğal kaynak kapasitesiyle uyumsuz ekonomik kalkınma önceliği, kaynak bağımlı ekonomi, geniş ölçekli su ve toprak kullanımı, su alma yapılarının artışı, sınır aşan sular için rekabet ve nüfus artışı gibi etkenler yer almaktadır. Uzun yıllar boyunca Özbekistan'da tarım, yoğun agroteknik uygulamalar gerektiren pamuk monokültürüne dayanıyordu. Aral çevresi (Aral Altı) ülkedeki en düşük su temin oranına sahipti (%60-70); bu durum yalnızca kaynak kıtlığıyla değil, aynı zamanda sulama sistemlerindeki sızıntı kayıpları ve hidroteknik altyapının yetersizliği gibi verimsizliklerle de ilişkilidir.

Amuderya ve Siriderya nehirlerinden sulama amacıyla yapılan geri dönüşümsüz su alımları, Aral Gölü'nde akış ve buharlaşma dengesini bozmuştur. Bu durum, 2 milyon hektarlık arazinin deflasyona, 619 bin hektarın sulama erozyonuna, 40 bin hektarın ise yarık erozyonuna uğramasına neden olmuştur. Afganistan'ın Amuderya üzerinde inşa ettiği 285 km uzunluğundaki Qosh Tepa sulama kanalının devreye girmesi ve nehir akışının %25'ini yönlendirmesi halinde durum daha da kötüleşebilir. Aral Gölü havzasında Orta Asya nüfusunun %80'inden fazlası (yaklaşık 60 milyon kişi) yaşamaktadır. 2022 tarihli Avrasya Kalkınma Bankası raporu *"Orta Asya Su ve Enerji Düzenlemesi"*ne göre, Aral Gölü havzasındaki ülkeler iklim değişikliğinden kaynaklanan risklere en fazla maruz kalan bölgeler arasında yer almaktadır.

Toz fırtınaları sırasında tuz birikimi, sulama suyunun mineralizasyonu ve yeraltı su seviyelerinin yükselmesi, toprak kalitesini önemli ölçüde düşürmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aral Gölü, biyolojik çeşitlilik, toprak bozulması, çevre, kuraklık, ekoloji

⁴²⁸ Prof. Dr., Taşkent, Özbekistan, yarmatovadilarom5@gmail.com

⁴²⁹ Prof. Dr., Taşkent, Özbekistan, soya+oliva@mail.ru

KISAS-I RABGÛZÎ'NİN AYIRT EDİCİ EDEBİ, SANATSAL VE İLMİ ÖZELLİKLERİ Ranojon ZARIPOVA⁴³⁰, Nodira SADULLAYEVA⁴³¹,**ÖZET**

Bildiride Kısas-ı Rabgûzî, Nasirüddin Burhanüddin Rabgûzî tarafından 1309–1310 yıllarında kaleme alınmış olup, Türk-İslam edebiyatının en erken dönem mensur eserlerinden biri olarak kabul edilmesi konusu ele alınacaktır. İki ciltten oluşan eser, Âdem'den Hz. Muhammed'e kadar uzanan peygamber kıssalarını kronolojik bir düzen içerisinde sunmaktadır. Metin, başta Kur'an-ı Kerim olmak üzere hadisler ve çeşitli rivayetlere dayanmakta, aynı zamanda Doğu anlatı geleneğinin unsurlarını da bünyesinde barındırmaktadır.

Eser, yalnızca dini içerikli anlatılar sunmakla kalmayıp, dönemin toplumsal değerlerini, ahlaki normlarını ve düşünce yapısını yansıtan didaktik bir karakter taşımaktadır. Anlatılarda doğruluk, sabır, adalet ve inanç gibi temel değerler ön plana çıkarılarak okuyucuya ahlaki bir rehber sunulmaktadır. Bu yönüyle eser, hem edebi hem de eğitsel bir işlev üstlenmektedir.

Dilbilimsel açıdan değerlendirildiğinde, Kısas-ı Rabgûzî Eski Türkçeden Çağatay Türkçesine geçiş sürecini yansıtan önemli bir metin olarak öne çıkmaktadır. Eserde yer alan zengin söz varlığı, deyimler ve erken dönem kavramlar, Türk dilinin tarihsel gelişimini inceleyen araştırmalar için önemli veriler sunmaktadır. Ayrıca metin, dönemin bilimsel ve kültürel birikimine dair ipuçları da içermektedir.

Eserin günümüze ulaşan çeşitli yazma nüshaları, farklı dönemlerde bilim insanları tarafından incelenmiş ve yayımlanmıştır. Her ne kadar bazı dönemlerde yasaklanmış olsa da, sahip olduğu edebi zenginlik, dilsel değeri ve kültürel önemi sayesinde günümüzde edebiyat, dilbilim ve tarih araştırmaları açısından temel kaynaklardan biri olmayı sürdürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nasireddin Burhaneddin Rabgûzî; eski Türk dili; Özbek nesir edebiyatı; peygamber kıssaları; Kur'anî anlatılar.

⁴³⁰ Doç. Dr., Taşkent, Özbekistan, ranobonu51@mail.ru

⁴³¹ Öğr. Gör., Taşkent, Özbekistan, nodinamozovna@gmail.com

KKTC MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN UYGULANAN KADEMELİ MERKEZİ SINAV SİSTEMİ ÜZERİNDEN EĞİTİM EŞİTLİĞİ VE AKADEMİK BAŞARI ANALİZİ (2025)

Nazmiye HAZAR⁴³²,

ÖZET

Bu araştırma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından uygulanan kademeli merkezi sınav sisteminin eğitimde fırsat eşitliği ve akademik başarı üzerindeki etkilerini incelemektedir. Çalışmanın amacı, 2025 yılı merkezi sınav verileri üzerinden öğrencilerin başarı dağılımlarını analiz etmek ve bu dağılımın eğitim sistemi içindeki seçme ve yerleştirme mekanizmalarıyla ilişkisini ortaya koymaktır. Araştırma betimsel ve karşılaştırmalı analiz yöntemine dayanmaktadır. KKTC’de uygulanan kolej giriş ve yerleştirme sınavlarını kapsayan kademeli sınav sistemi çerçevesinde elde edilen veriler, öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, okul türleri ve sınav basamakları arasındaki geçiş süreçleri açısından değerlendirilmiştir. Veriler, özellikle başarı dağılımındaki farklılaşmaların sistematik olup olmadığını belirlemek amacıyla incelenmiştir. Bulgular, akademik başarının belirli okul türlerinde ve sosyoekonomik çevrelerde yoğunlaştığını göstermektedir. Kolej ve seçici okul yapılarında başarı oranlarının belirgin şekilde yüksek olduğu, buna karşılık daha dezavantajlı çevrelerde başarı düzeylerinin görece düşük kaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca kademeli sınav yapısının, öğrencileri erken yaşlardan itibaren farklı akademik yollara yönlendiren seçici bir mekanizma oluşturduğu görülmüştür.

Elde edilen bulgular, merkezi sınav sisteminin yalnızca öğrencilerin akademik yeterliliklerini ölçen bir araç olmadığını, aynı zamanda eğitimde fırsat eşitliğini etkileyen yapısal bir filtreleme mekanizması olarak işlediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, eğitim sisteminde başarıyı belirleyen faktörlerin yalnızca bireysel çaba ile sınırlı olmadığını, kurumsal ve çevresel değişkenlerin de önemli rol oynadığını göstermektedir. Sonuç olarak, KKTC eğitim sisteminde kademeli merkezi sınav yapısının, akademik başarıyı ölçmenin ötesinde öğrenci yönlendirme ve seçme süreçlerini belirleyen güçlü bir yapı olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda eğitim politikalarının, fırsat eşitliğini güçlendirecek ve sosyoekonomik farklılıkların etkisini azaltacak şekilde yeniden değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: KKTC eğitim politikaları, merkezi sınav sistemi, kademeli ölçme-değerlendirme, eğitimde fırsat eşitliği, akademik başarı, öğrenci yerleştirme sistemi

⁴³² Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, nazmiyehazar@yahoo.com

ÖĞRETMEN MESLEKİ PERFORMANSINI ÖLÇMEK: TÜRKİYE BAĞLAMINDA BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME VE DOĞRULAMA ÇALIŞMASI

Sevgi YILDIZ⁴³³, İbrahim KARAGÖL⁴³⁴, Tuncay ZORBA⁴³⁵,

ÖZET

Bu bildiri, Türkiye'de üremeye duyarlı ve güncel bir uygulamayla değerlendirme amaçlı olarak Öğretmen Mesleki Performans Ölçeğinin ölçek iyileştirme ve sistematik bir şekilde yürütülmesine odaklanmaktadır. Ölçek geliştirme süreci, kuramsal ve bağlamsal temellendirme, nitel veriyle madde üretimi, uzman görüşme, açımlayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirlik-geçerlik incelemeleri ve hesaplamaların sabitliği testlerinden oluşan çok sayıda bir yapı içinde yürütülmektedir. İlk aşamada ulusal ve uluslararası literatür ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri incelenmiş; Profesyonel performansın öğretmenlik mesleğine özgü bilgi, beceri, değer, sorumluluk, iletişim ve motivasyon boyutlarıyla oluşturulduğu görülmüştür. Bu kuramsal çerçeveyi sahadaki öğretmen deneyimleriyle desteklemek amacıyla 13 öğretmenden çevrim içi olarak nitel veri toplanmış ve işlemlerin çalışma performansına ilişkin tematik olarak çözümlenmiştir. Literatür ve nitel bulgulardan hareketle 40 maddelik bir madde havuzunun toplamı. Bu havuzda işlevsellik, gelişim, iletişim iletişimi, motivasyon, motivasyon, mesleki bağlılık ve sorumluluk birimlerinin temsil eden ifadeler yer almaktadır. Üç eğitim bilimleri uzmanlarının faaliyete geçmesiyle bazı maddeler çıkarılmış ya da dil ve kapsam açısından yeniden temizlenebilir, pilot uygulama için 38 maddelik form hazırlanmıştır. Pilot form 336 öğretmene uygulanmış, doğrulama sonrasında 326 dosyadan elde edilen verilerle açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucu mesleki gelişim ve bağlılık boyutlarına ait bazı kararlı faktör yapısı oluşturmadığı görülmüş; Çapraz yüklenen ya da düşük yük yapılarına sahip öğeler çıkarılmıştır. Nihai yapı, toplam varyansın %62,1'ini dört faktörlü ve 14 maddelik bir model ortaya çıkar. Bu değişkenlerin fonksiyonel yeterliliği, ticari iletişim, mesleki sorumluluk ve motivasyon motivasyonu olarak adlandırılmıştır. KMO fişi .87, Bartlett küresellik testinin ise anlamlı olması veri saklama faktör analizine uygunluğu gösterilmiştir. Ölçeğin dört faktörlü yapısı, kesintilerin çakışması dışında bağımsız bir grupta 315 öğretmenden elde edilen verilerle doğrulayıcı faktör analizi yoluyla test edilmiştir. Model uyum indeksleri kabul edilebilir ve iyi seviyede olabilir ($\chi^2 = 185$, $sd = 71$, $CFI = .963$, $TLI = .953$, $RMSEA = .070$, $SRMR = .036$). Alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa ve organik güvenilirlik değerlerinin .80'in üzerinde, AVE değerlerinin ise .50 eşik gösterimi üzerinde olması performansın iç performansını ve yakınsak geçtiğinin desteklediği görülmüştür. Ayrıca cinsiyet, okul kademesi ve eğitim düzeyi gruplarında yapılan ölçümlerin değişmezliği analizleri, farklı öğretmen gruplarında kararlı biçimlerde gösterimleri gösterilmiştir. Bulgular, Öğretmen Mesleki Performans Ölçeğinin Türkiye'de öğretmenin performansının çalıştırılması, iletişim, Sorumluluk ve motivasyon değerleri için geçerli, güvenilir ve bağlama duyarlı bir araç olduğu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen performansı; ölçek geliştirme; geçerlik; güvenilirlik; ölçme değişmezliği

⁴³³ Doç. Dr., ODÜ, yldzsvg@gmail.com

⁴³⁴ Dr. Öğr. Üyesi, ODÜ, karagolibrahim@gmail.com

⁴³⁵ Dr., MEB, tuncayzorba2525@gmail.com

YÜKSEKÖĞRETİMDE GÖRÜNMEYEN POTANSİYEL: ÜSTÜN ZEKÂLI BİREYLERİN EĞİTİMİ İÇİN KARŞILAŞTIRMALI BİR POLİTİKA ANALİZİ VE TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Ceren ERSOY⁴³⁶, Türker KURT⁴³⁷,

ÖZET

Bu araştırma, üstün zekâlı bireylerin yükseköğretim kademesindeki eğitim politikalarını karşılaştırmalı bir perspektifle incelemeyi; Türkiye'deki yapıyı uluslararası uygulamalarla birlikte değerlendirerek ortaöğretimden yükseköğretime geçişte ortaya çıkan kurumsal süreklilik sorunlarını analiz etmeyi ve sürdürülebilir bir politika çerçevesi önermeyi amaçlamaktadır. Türkiye'de Bilim ve Sanat Merkezleri aracılığıyla ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde kurumsallaşmış bir destek mekanizması bulunmasına karşın, yükseköğretim kademesinde üstün zekâlı bireylerin akademik, sosyal-duygusal ve mesleki gelişimlerini bütüncül biçimde izleyen resmî bir politika yapısının yeterince görünür olmaması önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Yapay zekâ destekli öğrenme ortamlarının yaygınlaştığı ve bilişsel yetkinliklerin yeniden tanımlandığı günümüzde, bu bireylerin potansiyellerinin yükseköğretimde de sistemli biçimde desteklenmesi stratejik bir gereklilik hâline gelmiştir. Araştırmada karşılaştırmalı politika analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı politika belgeleri, Yükseköğretim Kurulu mevzuatı, kalkınma planları ve Millî Eğitim Şûrası kararları doküman incelemesi yoluyla ele alınmıştır. Uluslararası karşılaştırma için farklı yönetim modelleri sunan ülkeler incelenmiştir. Veriler politika çerçevesi, tanılama ve yönlendirme ölçütleri, ortaöğretim–yükseköğretim geçiş mekanizmaları, üniversite tabanlı destek programları, hızlandırma/zenginleştirme uygulamaları ve öğretim kadrosu hazırlığı boyutlarında tematik olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, Türkiye'de üstün zekâlılar eğitiminin ortaöğretim sonrasında kurumsal sürekliliğini büyük ölçüde yitirdiğini ve yükseköğretim düzeyinde bu öğrencilere özgü tanımlanmış, izlenebilir ve bütüncül bir politika çerçevesinin sınırlı kaldığını göstermektedir. BİLSEM mezunlarının akademik gelişimlerini sürdürebilecekleri üniversite tabanlı onur programları, mentorluk yapıları, hızlandırılmış öğrenme yolları, erken araştırma deneyimleri ve sosyal-duygusal destek mekanizmaları sistematik biçimde yapılandırılmış değildir. Buna karşılık, Güney Kore'de bilim ve teknoloji odaklı kurumlar üzerinden kurulan süreklilik modelleri, Almanya'da eyaletler ve destek kuruluşları aracılığıyla çeşitlenen zenginleştirme ağları ve Amerika Birleşik Devletleri'nde araştırma temelli destek mekanizmaları Türkiye açısından karşılaştırılabilir politika örnekleri sunmaktadır. Bulgular doğrultusunda; yükseköğretim düzeyinde üstün zekâlı bireylere yönelik ulusal bir politika çerçevesi oluşturulması, BİLSEM–üniversite arasında kurumsal köprüler kurulması, üniversite tabanlı üstün yetenek araştırma ve uygulama merkezlerinin yaygınlaştırılması, onur programları ve lisans düzeyinde araştırma asistanlığı uygulamalarının geliştirilmesi, öğretim üyelerine yönelik üstün zekâlılar pedagojisi sertifika programlarının tasarlanması ve yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme ortamlarının bu öğrencilerin yükseköğretim deneyimine etik ve kapsayıcı biçimde entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: üstün zekâlılar eğitimi; yükseköğretim politikaları; karşılaştırmalı politika analizi; üniversite tabanlı destek programları

⁴³⁶ Dr., Gazi Üniversitesi, cerenersoy@gazi.edu.tr

⁴³⁷ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, turker@gazi.edu.tr

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ'NDE BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMININ İNCELENMESİ: BİR DOKÜMAN ANALİZİ

Burcu TORUN KARAKUŞ⁴³⁸, Orhan KARAMUSTAFAOĞLU⁴³⁹,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) kapsamında geliştirilen öğretim programlarında biçimlendirici değerlendirme yaklaşımının nasıl ele alındığını incelemek ve bu yaklaşımın kuramsal bileşenler açısından ne ölçüde yapılandırıldığını ortaya koymaktır. Günümüzde eğitim sistemlerinde yaşanan dönüşüm, yalnızca öğretim süreçlerini değil, aynı zamanda ölçme ve değerlendirme anlayışını da köklü biçimde etkilemiştir. Geleneksel olarak sonuç odaklı değerlendirme yaklaşımlarının yerini öğrenme sürecini destekleyen, öğrencinin gelişimini sürekli izlemeyi amaçlayan ve öğretim sürecini geri bildirim yoluyla düzenleyen biçimlendirici değerlendirme anlayışı almaktadır. Bu bağlamda, TYMM öğrenme sürecini merkeze alan ve öğrencinin bütüncül gelişimini hedefleyen bir yaklaşım sunması bakımından önemli bir reform niteliği taşımaktadır. Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında TYMM'ye ait öğretim programları sistematik olarak incelenmiş ve biçimlendirici değerlendirme bileşenleri doğrultusunda analiz edilmiştir. Analiz sürecinde, biçimlendirici değerlendirmenin temel unsurları olarak kabul edilen öğrenme hedeflerinin paylaşılması, başarı kriterlerinin belirlenmesi, öğrenmeye ilişkin kanıtların toplanması, geri bildirim süreçlerinin yapılandırılması, öz değerlendirme ve akran değerlendirme uygulamaları temel temalar olarak ele alınmıştır. Bu bileşenler aracılığıyla modelin biçimlendirici değerlendirme anlayışını ne ölçüde yansıttığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular, TYMM'nin biçimlendirici değerlendirme yaklaşımına kavramsal olarak yakın bir çerçeve sunduğunu, ancak bu yaklaşımın uygulamaya dönük olarak sistematik ve açık bir biçimde yapılandırılmadığını göstermektedir. Modelde öğrenme sürecine vurgu yapılması, öğrencinin aktif katılımının teşvik edilmesi ve geri bildirim öğretim sürecinin bir parçası olarak ele alınması önemli güçlü yönler olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, başarı kriterlerinin açık ve ölçülebilir biçimde tanımlanmaması, geri bildirim süreçlerinin döngüsel bir yapı içerisinde sunulmaması ve öz ile akran değerlendirme uygulamalarının sınırlı düzeyde ele alınması, modelin geliştirilmesi gereken yönleri olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, modelin pedagojik potansiyeli ile uygulama düzeyindeki yapılandırma arasında belirli bir boşluk bulunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, TYMM'nin biçimlendirici değerlendirme anlayışını destekleyen bir yönelime sahip olduğu, ancak bu yaklaşımın tüm bileşenleriyle bütüncül, sistematik ve uygulamaya dönük bir yapı içerisinde yeniden ele alınması gerektiği söylenebilir. Bu doğrultuda, öğretim programlarında başarı kriterlerinin açık biçimde tanımlanması, geri bildirim süreçlerinin döngüsel bir yapı içerisinde sunulması ve öz ile akran değerlendirme uygulamalarının daha görünür hale getirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, bu çalışmada geliştirilen kavramsal modelin gelecekte yapılacak uygulamalı araştırmalar için bir çerçeve sunabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Biçimlendirici değerlendirme, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları, doküman analizi, ölçme ve değerlendirme

⁴³⁸ Dr., MEB, burcu.torun1@gmail.com

⁴³⁹ Prof. Dr., Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, orseka@yahoo.com

İNOVATİF TIP EĞİTİMİNDE PREVENTİF NÖROLOJİNİN ÖĞRETİMİ: GELECEĞİN HEKİMİNİ YETİŞTİRMEYE YÖNELİK ENTEGRE ULUSLARARASI MODEL

Raxmatova Sanobar Nizamovna⁴⁴⁰, Baxronova Zubayda Saidovna⁴⁴¹, Panoeva Niso Yuldoshevna⁴⁴²,
Qosimova Norjona Taxirovna⁴⁴³, Razzakova Aberabegim Dilshodovna⁴⁴⁴,

ÖZET

Bu çalışma, modern tıp eğitimi içerisinde preventif nörolojinin öğretim gücünü artırmaya yönelik yenilikçi, entegre ve uluslararası nitelikte bir eğitim modeli sunmayı amaçlamaktadır. Günümüzde inme, demans ve diğer nörodejeneratif hastalıkların görülme sıklığında belirgin bir artış gözlenmekte, ayrıca bu hastalıklar giderek daha genç yaş gruplarını da etkilemektedir. Bu gelişme, sağlık sistemlerinde yalnızca tedaviye dayalı yaklaşımların yeterli olmadığını, koruyucu ve önleyici stratejilerin çok daha fazla önem kazandığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla klasik tıp eğitimi modellerinin tek başına yeterli olmadığı anlaşılmakta ve yeni nesil hekimlerin daha kapsamlı, çok yönlü ve çağdaş kompetanslarla yetiştirilmesi gerekmektedir.

Önerilen “5/5 entegre model”, beş temel eğitim bileşeni üzerine inşa edilmiştir: temel bilimler, klinik-preventif yaklaşım, simülasyon temelli eğitim, dijital ve toplum sağlığı odaklı eğitim ile davranışsal ve iletişim becerileri. Bu bütüncül yapı sayesinde geleceğin hekimlerinde beş ana kompetansın geliştirilmesi hedeflenmektedir: klinik düşünme becerisi, preventif yaklaşım bilinci, klinik karar verme yetkinliği, dijital sağlık okuryazarlığı ve uluslararası iletişim becerisi.

Model, teorik bilgiyi klinik pratik ile etkili biçimde bütünleştirerek erken tanı oranlarının yükseltilmesini, risk faktörlerinin sistematik biçimde değerlendirilmesini ve özellikle inme profilaksisinde başarının artırılmasını amaçlamaktadır. Simülasyon ve vaka temelli öğrenme yöntemleri klinik karar verme becerilerini güçlendirirken, dijital sağlık teknolojilerinin entegrasyonu tanı, izlem ve takip süreçlerini daha verimli hale getirmektedir.

Sonuç olarak bu model, yalnızca eğitim sürecini geliştirmekle kalmamakta; aynı zamanda klinik uygulama kalitesini yükselten, preventif tıbbi merkeze alan ve uluslararası standartlarla uyumlu sağlık profesyonelleri yetiştirmeye yönelik çağdaş bir yaklaşım sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Preventif nöroloji, Tıp eğitimi, Entegre eğitim modeli, Dijital sağlık, Klinik düşünme

⁴⁴⁰ Prof. Dr., Uzbekista, sanobarnevro76@gmail.com

⁴⁴¹ Doç. Dr., Uzbekista, bahranovazubajda@gmail.com

⁴⁴² Öğr. Gör., Uzbekista, Instereo.79@mail.ru

⁴⁴³ Uzbekista, qosimovanorjona2001@gmail.com

⁴⁴⁴ Uzbekista, razzakovaiaa@icloud.com

İŞLEVSEL OKUMA TÜRLERİ: DİDAKTİK YÖN Olga Andreevna STIÇEVA⁴⁴⁵,**ÖZET**

Günümüzde edebî metinlerin okunmasına olan ilginin azaldığı, ayrıca diğer kitap türlerinde sunulan basılı bilginin görsel algılanma sürecinin de değişime uğradığı gözlemlenmektedir. Modern öğrenci, gerekli bilgiyi okuma ve kavrama sürecinde sıklıkla zorluk yaşamaktadır; bu durum kısmen dijital kaynaklara aşırı ilgi ile açıklanmaktadır. Oysa okuma, bilginin edinilmesinde temel bir unsurdur; bilgiyi elde etme ve özümsemeye yönelik tüm eğitim teknolojilerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle, öğrencilerin doğru, bilinçli, akıcı ve ifade gücü yüksek okuma becerilerini geliştirmeye yönelik çağdaş yaklaşımların incelenmesi, edebiyat öğretimi metodolojisinde bir eserin içeriğiyle tanışma ve onu anlama sürecinin temel koşulu olarak kabul edilmektedir.

Yapılan araştırmanın amacı, modern okul koşullarında öğrencilerin anlamlı (işlevsel) okuma becerilerini kazanmalarının yollarını belirlemektir. Araştırmanın hipotezi şu şekilde formüle edilmiştir: Edebiyat derslerinde farklı okuma türlerinin organizasyonu sürecinde, basılı kaynakta sunulan bilginin işlevsel olarak anlaşılmasına yönelik çalışmalar yürütülürse, bu tür bir okumanın sonucu olarak metne derinlemesine nüfuz etme, onu anlama ve yorumlama becerisi gelişecektir. Okuma sayesinde öğrenciler kelime dağarcıklarını genişletir, imgesel, mantıksal ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Ayrıca okuma, öğrencinin ruhsal, ahlaki ve estetik gelişimine katkı sağlar.

“İşlevsel okuma” kavramı didaktikte, belirli bir görevi çözmek veya pratik bir eylemi gerçekleştirmek amacıyla metni okuma, analiz etme ve bilgiyi uygulama becerisi olarak tanımlanmaktadır. Mekanik okumadan farkı, işlevsel okumada metnin anlamlı biçimde kavranmasına, anahtar kelimelerin belirlenmesine, temel ve yardımcı bilgilerin ayırt edilmesine vurgu yapılmasıdır. Bu süreçte, okuma sırasında elde edilen bilgilerin pratik ya da eğitimsel durumlarda kullanılabilmesi son derece önemlidir. İşlevsel okuma, basılı bir kaynaktan sunulan bilgiyi okuma, anlama ve uygulama becerisini ifade eden okuryazarlığın temelini ve göstergesini oluşturur.

Projede, edebiyat derslerine uyarlanmış göz gezdirme, genel anlama, ayrıntılı inceleme ve bilgi arama türü okumanın özgül özellikleri ele alınmıştır. Bu okuma türlerinin belirli konulara uygulanmasına yönelik yöntem ve teknikler açıklanmıştır. Uygulama sürecinde yapılan gözlemler şunları göstermektedir:

Bu okuma türleri, eserlerin incelenmesini kolaylaştırmaktadır. Okuma türleri, işlevsel okuma becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağlayan yöntemsel tekniklerle desteklenmektedir. Her bir okuma türü, kendine özgü bir görev ve işlev yerine getirmektedir. Didaktik literatürde tanımlanan okuma türleri birbirinden bağımsız değil, bütüncül bir şekilde uygulanmaktadır; bu da dersin amaçlarının gerçekleştirilmesine olumlu etki etmektedir. İşlevsel okuma, diğer dil becerilerinin gelişimini de etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: edebiyat, edebi metin, okuma becerisi, okuma türleri, işlevsel okuma

⁴⁴⁵ Doç. Dr., Şımkent, Kazakistan, 0906sto@mail.ru

EDEBİ METNİN ANALİZİNE DİL-KÜLTÜREL YAKLAŞIM Marina SHINGAREVA⁴⁴⁶,**ÖZET**

Rapor, edebi metnin dil-kültürel incelemesinin rolünü ve amacını belirlemeye ayrılmıştır. Yazarlar, çeşitli beşeri bilimler alanlarında büyük ilgi uyandıran “kültüroloji” kavramının dilbilim alanına yeterince sağlam bir şekilde adım attığı ve 20. yüzyılın sonunda birçok dilbilimcinin dikkatini çektiği gerçeğinden hareket etmektedirler. Yeni bir bilgi dalı olan dil ve kültür biliminin ortaya çıkışı, dilbilimin gelişmesi ve dış etkenler sayesinde mümkün olmuştur: kültür, toplum, düşünce. Dil, yalnızca bir iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda insanın ve kültürünün bir yansıması olarak da görülmeye başlandı.

V.V. Vorobyov’un tanımına göre, dil ve kültür arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi inceleyen kapsamlı bir bilimsel disiplin olan dil ve kültür bilimi, dil ve kültür arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi incelemektedir. Bu bilim adamının çalışmaları, «dilbilimsel bilimler» ve «dilbilimsel kültürbilim» kavramlarının eşitsizliği fikrini ileri sürmektedir: ilk durumda anadili olmayan bir dilin edinilmesinin metodik yönüyle uğraşıyorsak, ikincisinde dilbilimsel bilimin »yeni bir kültürel değerler sistemi« tanımında »temel referans“ olduğu bilimsel disiplinle uğraşıyorsak. Böylece, dil ve kültür biliminin konusu “insanlığın yarattığı maddi ve manevi kültür”dür.

Eğer, kültürlerarası iletişimin temel amacının, farklı ulusal kültürlerle ait iki iletişim katılımcısının “yeterli bir şekilde anlaşmasını sağlamak” olduğu noktasından yola çıkılırsa, o zaman dil ve kültür bilimi, dilin taşıyıcılarının kültürel ve ulusal zihniyetini anlamaya yönelik olmalıdır. “Dilbilimsel kültürel yeterlilik” kavramının karmaşıklığı, dilsel, kültürel ve yetkinlik bileşenlerini içeren ve dilsel işaretleri ve gerçekleri kültürel kod çerçevesinde yorumlamaya hazır ve yetenekli olduğunu varsayan terimin yapısından kaynaklanmaktadır. V.I. Shaklein, dilbilimsel durumu, öncelikle, diller ve kültürler arasındaki tarihsel olarak şartlandırılmış dinamik etkileşim süreci, ikincisi, etnik grubun gelişimine eşlik eden istikrarlı bir kültürel arka plan olarak tanımlar.

Dil ve kültür bilimi, öğrencilerin kültürel değerlere aşına olmalarını, ülkenin tarihini ve geleneklerini tanımalarını sağlayan yabancı bir dilin böyle bir şekilde öğrenilmesine katkıda bulunur. Başka bir ülkenin görüntüsü, davranış, konuşma adabı ve manevi değerlerin, kültürde, iletişim normlarında ve elbette edebi ulusal mirasta somutlaşmış özgün ulusal özelliklerini yansıtan, farklı bir dünya görüşünün bütünsel bir sistemi olarak algılanır.

Edebi bir eserin dil ve kültür analizi, yani metnin bir kültür fenomeni olarak incelenmesi ve kültürel bilginin dil işaretinde ve metnin bütününde algılanması, kültürel bilgi içeren dil ve söylem birimleri üzerinde düşünme becerisinin oluşmasına katkıda bulunur. Dil ve kültür analizi görevlerinin:

1. metinden ülkenin kültürü hakkında bilgi çıkarmak;
2. elde edilen bilgiyi yorumlamak;
3. farklı kültürlerin değer dünyalarını karşılaştırmak.

Dilbilimsel kültürel analiz yöntemleri:

⁴⁴⁶ Doç. Dr., Şımkent/Kazakistan, logrus1976@mail.ru

Filolojik araştırma (dilsel araçların türsel yorumlanması yöntemi; metnin ideolojik içeriğinin yorumlanması yöntemi).

Konuşmacının dünya resmini yeniden inşa etmek amacıyla metnin kavramsal olarak incelenmesi.

Orijinal dilde ve çeviri dilinde sunulan metinlerin karşılaştırmalı ve karşılaştırmalı incelenmesi.

Dil-kültürel analizin konusu, dilde “kültürde sembolik, referans, imgesel-metaforik anlam kazanmış olan birimlerdir. Belirtilen birimler, mitlerde, efsanelerde, ritüellerde, törenlerde, folklorik ve dini söylemlerde, şiirsel ve düzyazı sanatsal metinlerde, deyimlerde ve metaforlarda, sembollerde ve atasözlerinde (atasözleri ve deyimlerde) kaydedilen insan bilincinin sonuçlarını genelleştirmektedir.”

Yürütülen araştırmanın hipotezi, nesillerin kültürel deneyimini biriktiren ve aktaran dil birimlerinin incelenmesi, ulusal ve kültürel özgüllük hakkında bir fikir vererek, öğrencilerin şunları yapmasına olanak tanıyacağı yönündedir:

- metinler üstü ve metin dil düzeylerini incelemek;
- metinde yaratılan dünyanın değer yüklü resmini sunmak;
- metinde yaratılan dünyanın değer yüklü resmini, kişinin kendi kültürünün değer yüklü resmiyle karşılaştırmak,

Anahtar Kelimeler: Öğretmen performansı; ölçek geliştirme; geçerlik; güvenilirlik; ölçme değişmezliği, linguokültüroloji, linguokültürel durum, edebi eser, dil düzeyleri, metin araştırması, dünya görüşü

YÜKSEK ÖĞRENİMLİ BİR UZMANIN EĞİTİMİNDE DİDAKTİK BİR İLKE OLARAK ENTEGRASYONGüljan Tokmuratovna MAMBETOVA⁴⁴⁷,**ÖZET**

Entegrasyon, geleneksel disiplinlere ait bilgilerin kesişim noktasında yeni bilimsel anlayışların elde edilmesini sağlayan bir araçtır. Öncelikle, mevcut farklılaştırılmış bilgilerden yararlanarak bilgi eksikliğini gidermeyi ve bu bilgiler arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçlar. Entegrasyon, öğrencinin genel kültürünü (entelektüel birikimini) geliştirmeye ve eğitimdeki dar uzmanlaşmayı yenilemeye yöneliktir. Bununla birlikte, klasik disiplinlerin öğretiminin yerini almamalı, yalnızca edinilen bilgileri bütüncül bir sistem içinde birleştirmelidir. Yükseköğretimde entegrasyon kalitatif bir nitelik taşıyıcı; bu da öğrencilerin kavramlar hakkında sürekli olarak yeni anlayışlar edinmesi, mevcut bilgilerini sistemli biçimde tamamlayıp genişletmesi anlamına gelir. Eğitimin sonucu ise, yeni bir entegrasyon düzeyinde uzmanlaşma gerekliliğidir. Entegrasyon, farklı disiplinlerde ele alınan değerlerin öğrencilerde birlik içinde oluşmasına, dünyayı bütüncül olarak algılamaya — yani dünya ile onu kavrayan insanın birliğine — katkı sağlamayı amaçlar. Bu tür evrensel değerler arasında dil ve konuşma, kültür ve sanat, sosyoloji ve etnoloji, uluslararası ilişkiler alanındaki çalışmalar ve ekolojik sorunlar yer alır. Öğrencide çevreye ilişkin bütüncül bir dünya görüşü oluşturmak, eğitimin temel hedeflerinden biri olarak kabul edilir. Entegrasyon bir hedef olarak, dünyanın parçalarının bir sistem içinde birbirine bağlı olduğunu yansıtan bilgileri kazandırmalı ve özellikle birinci sınıf öğrencilerine eğitimi, tüm unsurların karşılıklı ilişkide bulunduğu bir bütün olarak kavratmalıdır.

Bu bağlamda, derslerin entegrasyonu, eğitim sürecini ve genel olarak eğitim sistemini geliştirmede oldukça перспективлі bir araç olarak görülmektedir. Bu yaklaşım şu koşulların sağlanmasını gerektirir:

- araştırma nesnelere örtüşmesi veya yeterince yakın olması;
- entegre edilen derslerde kullanılan araştırma yöntemlerinin benzer ya da yakın olması;
- derslerin dayandığı ortak yasalar ve teorik kavramların bulunması.

Üniversite dersleri arasında güçlü bağlantılar kurulması, yani entegrasyonun sağlanması günümüzün bir gerekliliği haline gelmiştir. Çünkü disiplinlerarası ilişkilerin hayata geçirilmesi, kredi sistemine dayalı eğitimin öncelikli yönlerinden biridir. Dersler arası bağlantılar, öğrenme sürecinde öğrencilerin bilişsel faaliyetlerini etkinleştiren önemli bir faktör olarak işlev görür ve bu faaliyetin tüm bileşenlerini niteliksel olarak dönüştürür. Disiplinlerarası bilişsel görevleri çözerken öğrenci, ya bilinen bilgiler arasındaki yeni ilişkileri keşfetmeye ya da belirlenen bu ilişkiler temelinde yeni ve genelleştirilmiş kavramlar oluşturmaya yönelir. Disiplinlerarası bağlantıların kurulmasına yönelik bir yönelimin bulunması, kredi sistemi çerçevesinde yükseköğretim sürecinin geliştirilmesinde önemli bir aşamadır. Eğitim programlarının bu ilkeye dayanarak yapılandırılması, birbirini tamamlayan kapsamlı programların oluşturulmasını gerektirir. Bu programlar, öğrenmeyi daha ilgi çekici ve yaşamla bağlantılı hale getirmeli, aynı zamanda modern koşullara kolayca uyum sağlayabilen uzmanların yetişmesine katkıda bulunmalıdır.

Anahtar Kelimeler: bilim dalları, bağlantı, entegrasyon, benzerliklerin belirlenmesi, bütünlük

⁴⁴⁷ Şımkent/Kazakistan, gulzhan.tokmuratovna@mail.ru

ÖĞRETİMDE FARKLI YAKLAŞIMLAR

Madina Sembekovna SYZDYKOVA⁴⁴⁸, Madina Kamitjanovna PULATOVA⁴⁴⁹,

ÖZET

Yapılan araştırma, dil öğretiminde bireysel çalışmanın düzenlenmesine yönelik didaktik yaklaşımların incelenmesi ve analizine ilişkin özel konulara ayrılmıştır. Kişisel odaklı öğretim teknolojileri, farklılaştırma ilkesine dayanarak organize edilmektedir. Toplumumuzda meydana gelen sosyo-ekonomik değişimler döneminde, kapsayıcı eğitimin yönlerini belirleyen özel bir alanın ortaya çıkmasıyla, bireyselleştirme ilkesi özel bir önem kazanmaktadır. Bu iki ilke, öğrencilerin kişisel özelliklerinin tüm çalışma biçimlerinin – çiftler halinde, alt gruplar halinde ve bireysel olarak – yürütülmesinin temelinde yer aldığı, derslerin didaktik olarak doğru bir şekilde sağlanmasına yönelik yaklaşımları belirler. Okul pratiğine getirilen tüm yeniliklerin temelinde eğitimsel görevlerin yer aldığı gerçeğinden yola çıkılmalıdır ve bu nedenle, öğrencilerin ihtiyaçlarını tespit etme ve bunları karşılama, yetiştirilen kişiyle diyalog kurma, eğitimin insani bir şekilde bireyselleştirilmesi temelinde bir öğretim tarzı geliştirmek çok önemlidir. Öğrencilere kişisel, farklılaştırılmış yaklaşımların sağlanması durumunda, eğitimsel hedeflerin temel düzeyde edinilmesi sağlanacaktır. Farklılaştırılmış eğitimin başarısı büyük ölçüde öğrencilerin bilişsel etkinliğine, kendi çalışmalarına ne kadar ilgi duyduklarına bağlıdır. Belirli hedeflerin net bir şekilde görülmesi, bunların ulaşılabilir olması ve öğretmenin ortaya koyduğu gereklilikleri yerine getirebilme imkânı, öğrencilerin bilişsel aktivitesini harekete geçirir. Eğer hedefler öğrenci tarafından biliniyor ve başarılabilirse, ayrıca başarıları da ödüllendiriliyorsa, o zaman bir genç için bunları gerçekleştirmeye çalışmak daha doğal bir şey olamaz. Bu nedenle, hazırlık seviyelerinin açık olması, olumlu öğrenme motivasyonlarının oluşmasına, derse bilinçli bir yaklaşımın geliştirilmesine ve öz saygının artmasına katkıda bulunur. Tüm öğrencilere aynı dil bilgisi bilgileri sunulur ve analitik eylem örnekleri verilir. Öğrencinin seviyelerde ilerlemesinde mutlaka bir tutarlılık sağlanır, ayrıca materyalin hangi seviyede öğrenileceğine dair seçim gönüllü olarak yapılır. Öğrencinin kendi faaliyetlerini değerlendirme, planlama ve düzenleme becerilerini geliştirmesi için pedagojik koşullar oluşturulur. Kontrol, tüm öğrencilerin zorunlu öğrenme sonuçlarına ulaşmasını denetlemeyi ve ayrıca materyalin daha yüksek seviyelerde öğrenilip öğrenilmediğini ek olarak denetlemeyi içerir. Yürütülen araştırma sonucunda, farklılaştırılmış eğitimin, farklı yetenek seviyelerine sahip çocukların maksimum düzeyde gelişimi için koşullar yarattığı sonucuna varılmıştır: özel ihtiyaçları olan çocukların rehabilitasyonu ve ileri düzeyde öğrenim görenlerin daha ileri düzeyde öğrenimi için. Öğrenme sonuçlarının planlanması gereklidir, çünkü hem zorunlu eğitim düzeyinin belirlenmesi hem de kişisel bilişsel gelişim yolunun belirlenmesi öngörülmektedir. Raporda, dile yönelik kişisel odaklı yaklaşımları sağlayan koşulların analizi sunulmuş, dersin çeşitli aşamalarında bireysel çalışmanın organizasyonu için öneriler verilmiş, farklı hazırlık düzeylerindeki öğrencilerin ders içi ve ders dışı zamanlarda farklılaştırılmış faaliyetlerine yönelik gereksinimler formüle edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: farklılaştırma ilkesi, öğrenci odaklı teknolojiler, öğrenmeye karşı tutum, motivasyon, bilişsel yöre

⁴⁴⁸ Öğr. Gör., Şimkent, Kazakistan Syzdykova.71@inbox.ru,

⁴⁴⁹ Dr. Öğr. Üyesi, Şimkent. Kazakistan, madina.pulatova.87@mail.ru

OKUL MÜDÜRLERİNİN OKULLARIN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: NİTEL BİR DOKÜMAN ANALİZİ

Hikmet ULUTAŞ⁴⁵⁰,

ÖZET

Bu çalışma, okul müdürlerinin okullardaki dijital dönüşüm süreçlerindeki rol ve etkilerini nitel doküman ve metin analizi yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Müdürlerin liderlik yaklaşımları, dijital teknolojilerin benimsenmesinde belirleyici unsurlar olarak öne çıkmakta ve vizyonları ile stratejik tutumları, okul genelinde dijital altyapı ve uygulamaların gelişimine doğrudan katkı sağlamaktadır. Çalışma, müdürlerin stratejik kararlarını, liderlik yaklaşımlarını ve dijital dönüşümü etkileyen faktörleri araştırmaktadır. Analiz edilen dokümanlar, müdürlerin dijital dönüşüme ilişkin tutumlarını, kriz yönetimi yaklaşımlarını ve eğitim teknolojilerindeki karar alma süreçlerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, müdürlerin dijital yeterlilik ve farkındalık düzeyleri önemli bulgular arasında yer almaktadır. Bulgular, müdürlerin liderlik rolünün dijital dönüşümün başarılı bir şekilde hayata geçirilmesinde kritik olduğunu ve profesyonel gelişime ve okul genelinde yeniliğe katkı sağladığını göstermektedir.

Dijital dönüşüm, yalnızca teknolojik araçların entegrasyonunu değil, pedagojik uygulamaların, örgütsel yapıların ve liderlik yaklaşımlarının yeniden yapılandırılmasını içeren çok boyutlu bir süreç olarak kavramsallaştırılmaktadır. Ulusal ve uluslararası politika belgeleri, stratejik raporlar ve hakemli akademik çalışmalar sistematik olarak analiz edilmiştir. Veriler kodlanmış, kategorize edilmiş ve temalara ayrılmıştır. Bulgular, okul müdürlerinin dijital liderlik yetkinliklerinin vizyon geliştirme, değişim yönetimi, öğretmen kapasitesinin artırılması, teknolojik altyapı yönetimi ve veri odaklı karar alma gibi boyutlarda kritik rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, dijital dönüşümün yalnızca teknik bir süreç değil, aynı zamanda okul kültürünü, öğretim uygulamalarını ve paydaş etkileşimlerini dönüştüren pedagojik ve kültürel bir değişim olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda çalışma, Dönüşümcü Liderlik Teorisi, Dağıtılmış Liderlik ve Teknoloji Kabul Modeli (TAM) çerçevesinde entegre bir kavramsal model sunmakta ve liderlik, iş birliği ve teknoloji kabulü arasındaki etkileşimleri açıklamaktadır.

Araştırma, eğitim yöneticileri ve politika yapıcılar için önemli çıkarımlar sunmaktadır. Okul müdürlerinin dijital liderlik kapasitelerinin artırılması, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi, veri odaklı yönetim sistemlerinin uygulanması, dijital inovasyonu teşvik eden okul kültürlerinin geliştirilmesi ve öğretmenlerle sürdürülebilir iş birliklerinin oluşturulması, dijital dönüşümün etkin ve sürdürülebilir olmasını sağlayacak temel stratejiler olarak öne çıkmaktadır. Sonuç olarak, okul müdürlerinin dijital dönüşüme aktif katılımı, okul başarısının artırılması ve teknolojik altyapının sürdürülebilir gelişimi için temel bir unsur olarak kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital dönüşüm, dijital liderlik, okul müdürleri, eğitim yönetimi, doküman analizi

⁴⁵⁰ Öğretmen, MEB, ulutashikmet@gmail.com,

İNTERNET KULLANIMI İLE MUTLULUK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hanife BÜYÜK⁴⁵¹,

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin genel mutluluk hallerini, kendilerini okulda mutlu ve güvende hissetme durumlarını internet kullanımları bağlamında incelemektir. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin internet kullanım süreleri ve amaçları, okul yaşantısına ilişkin deneyimleri birlikte değerlendirilmiş; dijital dünyanın öğrenciler açısından mutluluk ile ilişkisi anlaşılmasına çalışılmıştır.

Bu araştırma karma yöntem yaklaşımıyla yürütülmüş; betimsel ve yorumlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Nicel veriler öğrencilerin mutluluk düzeyleri ve internet kullanım özelliklerini belirlemek amacıyla; nitel veriler ise öğrencilerin okul ortamına ve internet kullanımına ilişkin öznel değerlendirmelerini daha derinlemesine anlayabilmek amacıyla kullanılmıştır.

Çalışma grubunu kolayda örnekleme yöntemiyle ulaşılan yaş ortalaması 16.1 olan 69 kız meslek lisesi öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, yarı yapılandırılmış sorular ve Ergen Mutluluk Ölçeği (Işık ve Üzbe Atalay, 2019) aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırma bulgularına bakıldığında, mutluluk düzeyi yüksek öğrencilerin okulda da mutlu olduklarını daha sık bildirdikleri görülmüştür. Benzer şekilde kendini okulda güvende hissettiğini ifade eden öğrencilerin de mutluluk ölçeği puan ortalamaları görece daha yüksektir. Okul ortamına ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde görece daha yüksek mutluluk puanına sahip öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri, sosyal destek ve rahat hissetme temalarının daha sık tekrar ettiği görülmüştür. Görece düşük mutluluk puanına sahip öğrencilerin ifadelerinde ise okulun sıkıcı olması, ders saatlerinin uzunluğu, fiziksel koşulların iyi olmaması gibi olumsuz okul değerlendirmeleri dikkati çekmektedir.

Araştırma verileri, interneti daha çok ve daha az kullanan öğrencilerin benzer mutluluk düzeyine sahip olduklarına işaret etmektedir. Bununla birlikte mutluluk ölçeği toplam puanı daha yüksek olan öğrencilerin, daha düşük puana sahip öğrencilere kıyasla internet kullanım sürelerinin görece daha düşük olduğu söylenebilir. Kendini okulda mutlu ve güvende hissettiğini söyleyen öğrencilerin de internet kullanım süreleri incelendiğinde kendini okulda mutlu ve güvende hissetmeyen öğrencilere nazaran biraz daha düşüktür. Öğrenci değerlendirmeleri internet kullanım süresinin mutluluk düzeyini olumlu ya da olumsuz etkilediği yönünde ortak bir eğilim göstermemektedir.

Bir diğer bulgu kendini akademik olarak başarılı görenlerin mutluluk puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin günlük internet kullanım süreleri incelendiğinde ise öğrencilerin hafta içi ortalama 5-6 saat internet kullandıkları, bu sürenin hafta sonu 9 saat ve üzerine çıktığı görülmektedir. Öğrenciler internette en çok Instagram, TikTok, YouTube uygulamalarında zaman geçirdiklerini; interneti en fazla iletişim kurma, eğlenme ve oyun oynama amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin internet kullanımına ilişkin değerlendirmeleri tek yönlü değildir. İnternet bazı öğrenciler tarafından rahatlama, eğlenme ve sosyal etkileşim alanı olarak

⁴⁵¹ Dr., MEB, Ankara, hanifeyasav@gmail.com,

değerlendirilirken; bazı öğrenciler internet kullanımının zaman kaybına ve derslerden uzaklaşmaya neden olduğunu ifade etmiştir.

Sonuç olarak bulgular, öğrencilerin mutluluk düzeylerinin yalnızca internet kullanım süresiyle değil, okulda kendini mutlu ve güvende hissetme, sosyal ilişkiler kurma ve öznel değerlendirmeler gibi farklı etkenlerle birlikte ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bulgular internet kullanımının öğrenciler arasında yaygın bir günlük yaşam pratiği haline gelerek, internetin onları tek başına mutlu ya da mutsuz eden önemli bir faktör olmayabileceğini düşündürmüştür.

İnterneti kötülemek ve yasaklamak günümüzde pek olası görünmemektedir. Bunun yerine öğrencilerin medya okuryazarlık becerilerini güçlendirmek, internetin öğrencilerin bütüncül gelişimlerine faydalı olacak şekilde kullanılmasına yönelik uygulamalar, programlar geliştirmek ve bu yönde politikalar düzenlemek anlam taşımaktadır.

Aynı zamanda okulları ilgi çekici ve keyifli hale getirerek öğrencilerin okulda ve genel yaşamlarında daha mutlu olmaları desteklenebilir. Okullarda öğrencilerin kendilerini daha mutlu ve güvende hissetmelerini destekleyecek psikososyal çalışmalar artırılabilir. Öğrencilerin internet kullanım sürelerinden çok, interneti hangi amaçlarla kullandıklarını anlamaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Dijital yaşam yalnızca risk odaklı bir alan olarak değil aynı zamanda fırsatlar yaratan bir platform olarak görülmelidir. Bu nedenle internet kullanımının öğrencilerin bütüncül ihtiyaçları dikkate alınarak, gelişen teknolojiler bağlamında değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *ergenlik, internet, mutluluk*